

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARBOG

FOR

RIGSDAGSSAMLINGEN

1937—38

VED

JENS MØLLER

LANDSTINGSSEKRETÆR

KØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHADEL — NORDISK FORLAG

A.-S. J. H. SCHULTZ BOGTRYKKERI

1938

Pris: 5 Kr.

AARBOG
FOR
RIGSDAGSSAMLINGEN
1937—38

VED
JENS MØLLER
LANDSTINGSSEKRETÆR

KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL — NORDISK FORLAG
A.-S. J. H. SCHULTZ BOGTRYKKERI
1938

Indhold.

	Side
Mindetaler	V—VII
Den ordentlige Rigsdagssamling 1937—38	1
Ministeriets Medlemmer	2
Rigsdagens Medlemmer.....	3— 14
Partigruppering	15
Partiernes Bestyrelser.....	15— 16
Dansk interparlamentarisk Gruppe	16— 17
Rigsdagens Aabningsmøde.....	18— 22
Tingenes Præsidium og Sekretærer	23 og 24
Medlemmer af de staaende Udvalg.....	23— 25
Fortegnelse over Lovforslag, Beslutninger m. m.....	26— 35
Finanslov.....	36— 55
Tillægsbevillingslov	56— 71
Øvrige vedtagne Love.....	72—423
Ikke vedtagne Lovforslag.....	424—468
Beslutninger m. m.	469—486
Forespørgsler	487—504
Valgs Prøvelse	505—506
Valg til Kommissioner og Hverv.....	506—512
Andragender.....	512
Partiprogrammer og Partiudtalelser	513—520

I Løbet af Rigsdagssamlingen er nedennævnte Medlemmer afgaaet ved Døden:

1. Landstingsmand, Bogtrykker *P. Busch* afgik ved Døden den 9. Oktober 1937. I Landstingets Møde den 13. Oktober udtalte Formanden (*Zahle*):

»Inden vi gaar over til Dagsordenen for dette Møde, vil vi minde Landstingsmand P. Busch, som i Lørdags pludselig afgik ved Døden i en Alder af 61 Aar.

Busch var en fremtrædende Skikkelse inden for dansk Haandværk og nød i høj Grad sine Fagfællers Tillid. I en lang Aarrække var han saaledes Formand for Dansk Provinsbogtrykkerforening, Næstformand for Aarhus Bogtrykkerforening og Medlem af Nordisk Bogtrykkerraad. Ogsaa

dansk Idræt nød godt af den afdødes Interesse, og han varetog Tillidshverv inden for flere Idrætsgrene.

I 1933 blev Busch Medlem af Aarhus Byraad, og ved Valget i 1936 indvalgte han i Landstinget som Repræsentant for 5te Kreds. Han havde saaledes kun Sæde her i Tinget i sidste Samling, hvor han bl. a. var sit Partis Ordfører ved Behandlingen af Lærlingeloven. Hans stilfærdige og fordringsløse Fremtræden skabte Sympati om ham ogsaa her i Tinget, og vi har kun gode Minder om vor afdøde Kollega.«

2. Landstingsmand, fhv. Gaardejer *F. W. Larsen-Badse* afgik ved Døden den 21. November 1937. I Landstingets Møde den 24. November udtalte Formanden (*Zahle*): »Siden vort

sidste Møde har Tinget mistet et af sine Medlemmer, idet fhv. Gaardejer Larsen-Badse i Søndags afgang ved Døden efter kort Tids Sygdom.

Larsen-Badse var født og opvokset paa Lolland, Landmandssøn og selv uddannet som Landmand. Hans Interesse for Landbrugets økonomiske Organisationer var tidligt vakt, og omtrent samtidig med at han blev Ejer af sin Fødegaard, kom han ind i Ledelsen af betydelige Andelsvirksomheder. Ogsaa i det kommunale Liv blev hans Evner taget i Brug, idet han i en Aarrække var Medlem af Hillested Sogneraad.

I 1920 blev Larsen-Badse indvalgt i Folketinget, og her falder hans betydningsfuldeste politiske Gerning. Han nød i høj Grad sit Partis Tillid og fik i Aarenes Løb betroet adskillige vigtige Hverv, hvorved Partiet i vidt Omfang lagde Beslag paa hans Arbejdskraft, hans sunde Omdømme og store praktiske Erfaring.

Ved Landstingsvalget sidste Efteraar fik Larsen-Badse Sæde i Landstinget. Han kom saaledes kun til at virke her i en enkelt Samling, men han var Det konservative Folkepartis Ordfører ved Behandlingen af flere betydelige Lovforslag, og vi fik ogsaa her i Tinget Lejlighed til at værdsætte hans Indsigt og saglige Indstilling og til at paaskønne den Imødekommenhed og personlige Elskværdighed, der prægede hele hans Færd.«

3. Folketingsmand, Borgmester *Aage Riis Flor* afgang ved Døden den 28. Marts 1938. I Folketingets Møde den 29. Marts udtalte Formanden (*Hans Rasmussen*): »Siden vort sidste Møde er et af Tingets Medlemmer gaet bort, idet Folketingsmand Riis Flor i Gaar er afgaaet ved Døden.

Vor bortgangne Kollega fik ikke i længere Tid Lejlighed til at være med i vort Arbejde. Han blev først Medlem af

VII

Tinget ved sidste ordinære Folketingsvalg og var allerede ved sin Indtræden i denne Forsamling ramt af den Sygdom, som nu har haft Døden til Følge. Det var kendeligt for alle, at han var en mærket Mand. Men beundringsværdigt var det at være Vidne til, hvorledes han indtil det allersidste søgte at være til Stede ved vore Møder.

Riis Flor havde forud for sit Valg til Folketinget i en lang Række af Aar deltaget interesseret i det offentlige Liv. Som ung Mand overraskede han mange af sine bekendte og jævnaldrende, da han efter at have taget Studentereksamen og var blevet cand. phil. rejste over til Esbjerg og tog Beskæftigelse som Murarbejdsmand. Forholdsvist hurtigt blev han her Kammeraternes Tillidsmand, og senere gik han ind i Arbejderpressens Tjeneste, hvor han skaffede sig en anset Stilling.

Sin største Gerning udførte Riis Flor dog paa det kommunale Omraade i Randers, hvor han i adskillige Aar beklædte Stillingen som Byens Borgmester og gjorde dette paa en saa fortrinlig Maade, at det vandt stærk Anerkendelse til alle Sider.

Her i Folketinget vil vi mindes den stiltfærdige Kollega, som ikke fik Lejlighed til at yde den Indsats, som han havde ønsket.«

Den ordentlige Rigsdagssamling 1937—38.

Rigsdagens 90. ordentlige Samling aabnedes den 5. Oktober 1937. Aabningsakten fandt Sted i Fællessalen (se Side 18).

Samlingen sluttede den 13. April 1938.

Der afholdtes 123 Møder i Folketinget og 105 i Landstinget.

Ministeriet Stauning.

Efter Rekonstruktionen af 4. November 1935.

Statsminister: *Th. A. M. Stauning*, f. 73.¹⁾

Udenrigsminister: *P. R. Munch*, f. 70.²⁾

Finansminister: *V. Buhl*, f. 81.³⁾

Justitsminister: *K. K. Steincke*, f. 80.⁴⁾

Minister for Landbrug og Fiskeri: *Kr. M. Bording*, f. 76.^{2)*)}

Indenrigsminister: *Bertel Dahlgaard*, f. 87.²⁾

Minister for offentlige Arbejder: *N. P. Fisker*, f. 86.⁵⁾

Socialminister: *Ludvig V. Christensen*, f. 78.⁵⁾

Kirkeminister: *Johannes T. C. Hansen*, f. 81.⁵⁾

Undervisningsminister: *Jørgen P. L. Jørgensen*, f. 88.⁵⁾

Forsvarsminister: *Alsing E. Andersen*, f. 93.⁵⁾

Minister for Handel, Industri og Søfart: *Johannes Kjørboel*, f. 85.⁵⁾

1) Udnævnt $\frac{30}{4}$ 1929; Minister for Søfart og Fiskeri fra $\frac{30}{4}$ 1929 til $\frac{31}{5}$ 1933; Forsvarsminister fra $\frac{31}{5}$ 1933 til $\frac{4}{11}$ 1935.

2) Udnævnt $\frac{30}{4}$ 1929.

3) Udnævnt $\frac{20}{7}$ 1937, efter at Finansminister *H. P. Hansen* var afskediget efter Ansøgning i Naade ved allerhøjeste Resolution af 16. s. M. (F. Sp. 1, L. Sp. 2).

4) Udnævnt $\frac{4}{11}$ 1935; Socialminister fra $\frac{30}{4}$ 1929 til $\frac{4}{11}$ 1935.

5) Udnævnt $\frac{4}{11}$ 1935.

*) I Henhold til kgl. Resolution af 24. Juli 1937 er Sager vedr. Handel med Foder- og Gødningsstoffer, der hidtil henhørte under Ministeriet for Handel, Industri og Søfart, overgaaet til Ministeriet for Landbrug og Fiskeri (F. Sp. 2, L. Sp. 2).

Medlemmerne af Rigsdagen.

Parti- eller Gruppebetegnelser: S. = Socialdemokrat; V. = Venstre; KF. = Det konservative Folkeparti; RV. = Det radikale Venstre; FF. = Det frie Folkeparti; DR. = Danmarks Retsforbund; DK. = Danmarks kommunistiske Parti; Sl. = Slesvigske Parti.

A. Folketinget.

Efter Valget til Folketinget den 22. Oktober 1935.

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
A. Storkredse i København— Frederiksberg.¹⁾			
I. Søndre Storkreds.			
Gerda Mundt, Borgerrepræsentant ..	$\frac{4}{9}$ 74	KF.	$\frac{16}{11}$ 32
Th. Stauning, Statsminister.....	$\frac{26}{10}$ 73	S.	$\frac{29}{5}$ 06
Johs. Kjærboel, Minister for Handel, Industri og Søfart.....	$\frac{23}{12}$ 85	S.	$\frac{22}{10}$ 35
Helga Larsen, Frue.....	$\frac{21}{4}$ 84	S.	$\frac{22}{4}$ 18
E. Friis, Rodemester.....	$\frac{20}{8}$ 77	S.	$\frac{24}{4}$ 29
Rasmus Hansen, Redaktionssekretær	$\frac{16}{8}$ 96	S.	$\frac{16}{1}$ 36
Under Samlingen ($\frac{14}{10}$ 37) nedlagdes Mandat af: Helga Larsen, Frue.*)			
II. Østre Storkreds.			
Aksel Larsen, Støberiarbejder.....	$\frac{5}{8}$ 97	DK.	$\frac{16}{11}$ 32
William Prieme, Grosserer.....	$\frac{16}{8}$ 94	KF.	$\frac{16}{11}$ 32
C. Westermann, Kommandørkaptajn.	$\frac{14}{2}$ 94	KF.	$\frac{2}{9}$ 33

¹⁾ Medlemmernes Rækkefølge inden for hver enkelt Amtskreds (Storkreds) er bestemt efter Partibetegnelsernes alfabetiske Rækkefølge (jfr. Meddelelse fra Indenrigsministeriet af 13. Oktober 1935) og inden for Partierne efter den Orden, hvori Kandidaterne er erklæret for valgt.

*) Mandatet overgik til Vejle Amtskreds. Se herom Side 9.

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
K. E. S. Rager, Ingeniør, Cand. polyt.	15/9 84	RV.	24/9 29
H. C. Hedtoft-Hansen, Partisekretær	21/4 03	S.	22/10 35
J. Friis-Skotte, fhv. Minister.....	1/12 74	S.	22/4 18
Chr. Jensen, Formand for De sam- virkende Fagforbund.....	4/9 79	S.	22/10 35
Vilhelm Rasmussen, Forstander for Statens Lærerhøjskole.....	31/7 69	S.	9/3 15
Julius Schrøder, Typograf.....	19/7 79	S.	11/4 24
III. Vestre Storkreds.			
J. Oskar Andersen, Professor ved Uni- versitetet, Dr. theol.....	15/5 66	KF.	22/4 18
O. P. J. Skjerbæk, Overinspektør for Børneforsorgen.....	8/8 85	KF.	22/9 36
Valdemar Sørensen, Grosserer.....	16/1 80	RV.	22/10 35
J. P. Jønson, fhv. Forretningsfører..	2/6 65	S.	17/12 19
O. E. Einer-Jensen, Hovedkasserer ..	5/7 89	S.	20/1 24
Alsing Andersen, Forsvarsminister...	5/2 93	S.	24/4 29
J. Chr. Jensen, Direktør.....	30/11 77	S.	11/5 18
Victor Fornæs, Driftsleder.....	8/1 81	S.	22/10 35
Nina Andersen, Kontorassistent, Frue	20/11 00	S.	1/2 36
B. Amterne paa Øerne.			
Københavns Amtskreds.			
Svend E. Johansen, Kontorchef....	8/7 02	1)	9/5 36
Povl Drachmann, Redaktør, Cand.polit.	30/6 87	KF.	26/4 20
Carsten Raft, Redaktør.....	28/4 95	KF.	22/10 35
Kristen Amby, Fængselspræst.....	4/3 94	KF.	16/11 32
Jørgen Jørgensen, Undervisningsmini- ster, Gaardejer.....	19/5 88	RV.	24/4 29
N. P. Nielsen.....	7/1 71	S.	11/1 16 ²⁾

1) Uden for Grupperne, i Tilslutning til Danmarks Retsforbund (F. Sp. 4044).

2) Var ikke Medlem 22/4 18—6/7 20.

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
W. Villumsen, Typograf	23/7 89	S.	16/11 32
J. S. Smørum, Husmand	3/2 91	S.	24/4 29
H. C. Hansen, Forbundsformand . . .	8/11 06	S.	7/12 36
Frederiksborg Amtskreds.			
Victor Larsen, Proprietær	25/2 90	KF.	11/4 34
Aage Fogh, Konsulent	6/5 96	RV.	29/6 34
J. P. Larsen, Redaktør	19/8 72	S.	26/4 20
Emil Retoft, Borgmester	4/7 94	S.	22/10 35
Marius Jensen, Gaardejer	24/1 88	V.	22/10 35
Holbæk Amtskreds.			
N. P. Andreasen, Parcellist	25/7 81	RV.	24/4 29
Fr. Andersen, Borgmester	26/5 77	S.	26/4 20 ¹⁾
Fr. Dalgaard, Landsretssagfører, For- retningsfører	20/4 93	S.	22/10 35
Hans Clausager, Landbrugslærer, Gaardejer	21/3 74	V.	26/4 20
Sorø Amtskreds.			
Alfred Bindslev, Redaktør	21/6 96	KF.	2/12 26
H. P. Hansen, fhv. Minister	6/10 72	S.	20/5 13
J. P. Jensen, Dyrlæge	23/1 69	S.	6/7 20
Arnth Jensen, Førstelærer	27/9 83	V.	8/8 27
Præstø Amtskreds.			
A. Chr. Hartel, Proprietær, Cand. mag.	1/3 89	FF.	22/10 35
Johs. Ulrich, Forpagter	9/5 69	KF.	22/4 18 ²⁾
Kristian Nygaard, Højskolelærer . . .	27/12 87	RV.	22/10 35
H. P. Hansen, Borgmester	21/1 75	S.	16/11 32
Viggo Nielsen, Journalist	6/11 00	S.	22/10 35
Carl Petersen, Statshusmand	1/5 94	S.	22/10 35
Otto Himmelstrup, Sekretær, Cand. polit.	1/12 83	V.	11/4 24

1) Var ikke Medlem 21/9 20—11/4 24.

2) Var ikke Medlem 6/7—21/9 20.

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Bornholms Amtskreds.			
Hans Rasmussen, Redaktør.....	23/6 73	S.	29/5 06 ¹⁾
Hans Conrad Koefoed, Gaardejer...	2/11 88	V.	11/4 37
Maribo Amtskreds.			
J. L. Grønning, Proprietær.....	4/5 82	KF.	22/9 36
A. M. Hansen, Statsrevisor.....	21/9 77	RV.	22/4 18 ²⁾
Knud V. Jensen, Sekretær.....	29/1 93	S.	22/10 35
Sigvard J. Munk, Borgmester.....	17/4 91	S.	28/11 31
Hartvig Frisch, Lektor.....	17/1 93	S.	2/12 26
N. C. Løje, Proprietær.....	25/12 73	V.	16/11 32
Odense Amtskreds.			
Christmas Møller, Cand. jur.....	3/4 94	KF.	21/9 20
J. C. A. Carlsen-Skiødt, Handelsgartner, Forfatter.....	9/3 66	KF.	21/9 20
Oluf Steen, Landmand.....	16/7 92	RV.	11/4 24
C. N. Hauge, fhv. Minister.....	13/9 70	S.	25/5 09 ³⁾
L. D. Rasmussen, Statsrevisor.....	2/7 68	S.	20/5 13
L. M. Larsen (Bjerre), Gaardejer ...	22/5 83	S.	2/12 26
Povl Fr. Jensen (Horsebæk), Gaardejer	22/7 79	S.	22/10 35
Søren P. Larsen.....	14/7 88	V.	2/12 26
Svendborg Amtskreds.			
A. C. D. Petersen, Statsrevisor, Gaard- ejer.....	3/4 80	KF.	11/4 24
P. Munch, Udenrigsminister, Dr. phil.	25/7 70	RV.	25/5 09
J. J. Bjerring, Borgmester.....	14/11 78	S.	22/4 18
P. Andersen, Redaktør.....	11/6 70	S.	22/4 18 ⁴⁾
A. C. Duborg, Godsejer.....	20/6 79	V.	24/4 29
J. Chr. Jensen-Broby, Gaardejer....	18/2 88	V.	18/2 19

1) Var ikke Medlem 20/5 13—21/9 20.

2) Var ikke Medlem 26/4—21/9 20.

3) Var ikke Medlem 20/5 10—20/5 13.

4) Var ikke Medlem 26/4—21/9 20.

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
C. Amterne i Jylland.			
Hjørring Amtskreds.			
H. F. Ulrichsen, Overretssagfører . . .	25/1 88	KF.	11/4 24 ¹⁾
Chr. Christiansen, Forretningsfører . . .	14/9 95	S.	1/1 32 ²⁾
E. O. Levinsen, Forretningsfører . . .	7/5 91	S.	16/11 32
Hans Pinstrup, Gaardejer	7/8 92	V.	16/11 32
J. S. Vanggaard, Statsrevisor, Gaardejer	25/12 75	V.	20/5 10
E. M. Kjær, Kommunalærer	9/1 93	V.	22/10 35
Thisted Amtskreds.			
V. Fibiger, Proprietær	11/2 86	KF.	26/4 20
Marinus Sørensen, Gaardejer	8/2 86	S.	2/12 26
J. E. Nørgaard, Gaardejer	17/8 91	V.	16/11 32
Aalborg Amtskreds.			
Ole Bjørn Kraft, Redaktør	17/12 93	KF.	2/12 26
J. Hassing-Jørgensen, fhv. Minister, Direktør	3/9 72	RV.	22/10 35
J. N. A. Strøm, Fabriksarbejder	21/12 98	S.	16/11 32
C. Bollerup Madsen, Redaktør	11/6 84	S.	22/10 35
Jens Sørensen (Sejlfod), Gaardejer . .	14/7 78	S.	1/1 30
Christen Andersen, Husmand	29/10 85	S.	22/6 35
N. Elgaard, Redaktør	1/2 79	V.	24/12 22
N. Edvard Sørensen, Statshusmand . .	29/8 93	V.	24/4 29
Viborg Amtskreds.			
Bertel Dahlgaard, Indenrigsminister . .	7/11 87	RV.	26/4 20
A. C. Mortensen, Redaktør	22/1 70	S.	26/4 20
Th. Hauberg, Førstelærer	6/10 87	S.	24/4 29 ³⁾
Laust Nørskov, Gaardejer	22/1 83	V.	30/9 14
S. Brorsen, fhv. Minister, Gaardejer . .	1/7 75	V.	17/9 07 ⁴⁾

1) Var ikke Medlem 24/4 29—16/11 32.

2) Var ikke Medlem 16/11 32—22/10 35.

3) Var ikke Medlem 16/11 32—22/10 35.

4) Var ikke Medlem 24/4 29—1/5 32.

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Randers Amtskreds.			
J. S. Foget, Sekretær, Gaardejer	8/7 00	FF.	22/10 35
Victor Pürschel, Generalauditor	28/8 77	KF.	26/4 20
M. Nøhr, Redaktør	1/3 91	RV.	22/10 35
Aage Riis Flor, Borgmester	28/12 76	S.	22/10 35
Gustav Pedersen, Forretningsfører	3/4 93	S.	11/4 24 ¹⁾
M. F. Mortensen, Statshusmand	5/5 74	S.	24/4 29
Svend Nielsen, Gaardejer	30/8 79	V.	11/4 24 ²⁾
Knud Kristensen, Gaardejer	26/10 80	V.	26/4 20 ³⁾
Under Samlingen (28/3 38) afgik ved Døden: Aage Riis Flor, Borgmester. I hans Sted indtraadte: N. P. Nielsen (Mejlby), Karetmager	16/7 80	S.	29/3 38
Aarhus Amtskreds.			
Alfred Jensen, Murerarbejdsmand	7/7 03	DK.	6/10 36
H. Hasle, Konsul, Landsretssagfører	2/11 00	KF.	16/11 32
A. Sneum, Kommunelærer	29/7 79	S.	11/4 24
Holger Eriksen, Journalist	5/12 94	S.	22/10 35
Leonhard Hansen, Forretningsfører	18/6 87	S.	16/11 32
J. Kr. Jensen (Lillering), Gaardejer	1/12 87	S.	11/4 24 ⁴⁾
Skanderborg Amtskreds.			
P. Korsgaard, Ingeniør	17/7 74	KF.	22/4 18
Hans Nielsen, kst. Hypotekbankdirektør	15/4 69	S.	25/5 09
N. Fisker, Minister f. offentlige Arbejder	9/9 86	S.	4/12 24
Albinus Jensen, Redaktør	1/3 83	S.	31/1 23 ⁵⁾
J. C. C. Kyed, Gaardejer	16/11 78	V.	11/4 24
Vejle Amtskreds.			
P. Gregersen, Lærer	13/11 89	DR.	16/11 32
Valdemar Thomsen, Gaardejer	12/12 87	FF.	16/11 32
Viggo Hansen, Gaardejer	28/8 70	KF.	2/12 26

1) Var ikke Medlem 2/12 26—29/9 34.

2) Var ikke Medlem 16/11 32—22/10 35.

3) Var ikke Medlem 24/4 29—16/11 32.

4) Var ikke Medlem 2/12 26—24/4 29.

5) Var ikke Medlem 11/4 24—22/10 35.

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Holger Larsen, Redaktør.....	8/1 80	S.	26/4 20
Richard Jørgensen, Redaktør.....	11/3 82	S.	22/10 35
Knud Hansen, Borgmester.....	8/1 66	S.	21/9 20
J. A. K. Dalby, Lærer.....	19/11 79	S.	15/10 37*)
Inger Gautier Schmit, Frue.....	25/10 77	V.	24/4 29 ¹⁾
Laurits Pedersen, Gaardejer.....	25/1 86	V.	22/10 35
Under Samlingen (^{30/9} 37) nedlagdes Mandat af: Knud Hansen, Borgmester. I hans Sted indtraadte: Anton Christensen, Maskinpasser ...	6/7 87	S.	1/11 37
Ringkøbing Amtskreds.			
Jens Thomsen, Gaardejer.....	23/6 80	FF.	22/10 35
A. Vesterager, Lærer.....	12/3 70	KF.	22/4 18
M. P. Rasmussen (Gylling), Gaardejer Kr. M. Bording, Minister for Landbrug og Fiskeri, Gaardejer.....	8/10 82	RV.	24/4 29
Niels Yde, Lærer.....	11/4 76	S.	21/9 20
O. C. Krag, Kreditforeningsdirektør, Dr. phil.....	2/10 78	S.	16/11 32
J. Sønderup, Gaardejer.....	23/9 70	V.	11/4 24 ²⁾
C. M. Julin, fhv. Højskoleforstander..	2/2 94	V.	22/10 35
	24/5 82	V.	2/12 26
Ribe Amtskreds.			
Oluf Pedersen.....	6/9 91	DR.	16/11 32
L. Elbæk-Jessen, Gaardejer.....	7/2 79	FF.	21/2 35
Chr. E. Boeck-Hansen, Direktør, Cand. polyt.....	25/9 82	KF.	22/10 35
J. K. Jensen (Gørding), Læge.....	8/7 70	RV.	16/11 32
L. J. Bomholt.....	11/6 96	S.	24/4 29
M. K. Sørensen, Overportør.....	30/9 79	S.	20/3 28
Erik Eriksen, Gaardbestyrer.....	20/11 02	V.	22/10 35
Einar Simonsen, Gaardejer.....	25/2 94	V.	22/10 35

1) Medlem af Landstinget ^{11/5} 18—^{24/4} 29.

2) Landstingsmand ^{10/7} 14—^{11/4} 24.

*) Mandatet overført fra København—Frederiksberg søndre Storkreds til Vejle Amtskreds efter Fru Helga Larsens Mandatnedlæggelse (se Side 3).

Folketinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Haderslev-Aabenraa-Sønderborg- Tønder Amtskreds.			
Hans Hansen (Rørby), Gaardejer, Murermester.....	26/9 78	DR.	24/4 29
A. Svensson, Redaktør.....	19/11 80	KF.	16/11 32
Peter Petersen (Røj), Domænefor- pagter.....	13/4 75	KF.	22/10 35
Johs. Carl Schmidt, Præst.....	9/6 69	Sl.	21/9 20
J. P. Nielsen, Bager.....	23/4 73	S.	21/9 20
P. H. Mortensen, Maskinarbejder....	5/3 86	S.	11/4 24 ¹⁾
H. J. Hinrichsen, Arbejdsmand.....	13/7 83	S.	24/4 29
Jørgen Gram, Gaardejer.....	19/11 87	V.	22/10 35
D. Valgdistrikterne paa Færøerne.			
Færø Amtskreds.			
A. Samuelsen, Sysselmand.....	1/7 73	V.	16/6 13 ²⁾

¹⁾ Var ikke Medlem $\frac{2}{12}$ 26— $\frac{1}{10}$ 27.

²⁾ Var ikke Medlem $\frac{7}{5}$ 15— $\frac{22}{4}$ 18, Landstingsmand $\frac{21}{8}$ 17— $\frac{22}{4}$ 18. Valget paa Færøerne fandt Sted den 11. November 1935.

B. Landstinget.

Efter Valgene til Landstinget i 1., 4. og 6. Landstingskreds den 13. September 1932 og i 2., 3., 5. og 7. Kreds den 22. September 1936 samt efter Valget af landstingsvalgte den 14. August 1936.

Medlem	Landstinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Landstingsvalgte.¹⁾				
1	M. Jensen-Aale	6/6 65	S.	11/5 18 ²⁾
2	Albert Jensen, Urmager	19/6 69	S.	11/5 18 ³⁾
3	J. P. M. Simonsen, Redaktør	8/4 69	S.	1/1 32 ⁴⁾
4	A. Johansen, Hovedkasserer	13/12 68	S.	19/3 34
5	Johannes P. Nielsen, Forretningsfører	27/10 69	S.	9/12 35
6	C. F. Sørensen, Sparekasserevisor . . .	18/2 70	S.	11/5 18 ⁵⁾
7	C. E. Christiansen, Borgmester, Red- aktør	26/3 79	S.	22/9 36
8	C. Th. Zahle, fhv. Minister	19/1 66	RV.	1/10 28 ⁶⁾
9	Martin Sørensen (Peterslund), Gaard- ejer	27/6 74	RV.	29/10 36
10	H. Jepsen Christensen, Gaardejer . . .	28/2 80	V.	7/10 20
11	M. C. Jensen, Kutterfører	5/9 71	V.	5/1 22
12	J. Villemoes, Konsul, Grosserer	28/9 80	V.	27/6 28
13	Svenning Rytter, Præsident for Kø- benhavns Byret	19/1 75	V.	30/4 29 ⁷⁾
14	Rasmussen Flemløse, Gaardejer	23/6 79	V.	25/11 29
15	S. C. Nørgaard, Overlærer	1/7 73	V.	9/3 33 ⁸⁾
16	Gudrun Vang Lauridsen, Frue	23/10 79	V.	21/9 34

1) Valget fandt Sted den 14/8 1936.

2) Landstingsvalgt siden 1/3 32.

3) Landstingsvalgt siden 26/9 26.

4) Folketingsmand 22/4 18—1/1 32.

5) Landstingsvalgt siden 22/9 36.

6) Folketingsmand 9/4 95—1/10 28.

7) Folketingsmand 26/4 20—30/4 29.

8) Folketingsmand 25/9 09—20/5 13, 22/4 18—2/12 26.

Medlem	Landstinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
17	C. J. F. Sven, Overretssagfører	24/1 87	KF.	22/9 36 ¹⁾
18	M. C. Schaumann, Fabrikant	30/12 75	KF.	1/10 28 ²⁾
19	J. R. Poulsen, Proprietær	31/8 73	KF.	23/9 32 ³⁾
1. Kreds.				
1	Lisbet Hindsgaul, Frue	21/5 90	KF.	19/6 35
2	Halfdan Hendriksen, Direktør	12/11 81	KF.	23/9 32 ⁴⁾
3	H. P. S. Stein, Redaktør	14/7 74	KF.	23/9 32
4	C. V. Bramsnæs, Nationalbankdirek- tør	12/6 79	S.	11/5 18
5	K. K. Steincke, Justitsminister	25/8 80	S.	11/5 18
6	Ingeborg Hansen, Landsretssagfører.	17/2 86	S.	22/9 36
7	Andrea Brochmann, Frue	1/5 68	S.	6/5 26 ⁵⁾
8	Ludvig Christensen, Socialminister . .	28/7 78	S.	1/5 25
9	V. Buhl, Finansminister	16/10 81	S.	23/9 32
10	Charles Petersen, Overportør, Forret- ningsfører	16/12 77	S.	26/3 28
2. Kreds.				
1	Hans Hansen, Tømrer	9/11 85	S.	1/10 37 ⁶⁾
2	Holger Andersen, fhv. Præsident . . .	11/4 90	KF.	22/9 36 ⁷⁾
3	J. P. Jensen-Stevns, Bankdirektør . .	6/2 72	V.	1/10 28
4	Oluf Johansen, Statshusmand	29/3 94	RV.	22/9 36
5	F. W. Larsen-Badse, fhv. Gaardejer	24/6 74	KF.	22/9 36 ⁸⁾
6	P. K. Thomsen, Overlærer	30/9 78	S.	22/9 36
7	Severin Hansen, Fisker	19/7 80	S.	22/9 36
8	Johs. Clausen, Proprietær	24/6 78	V.	1/10 28
9	Axel Christensen, Smedemester	3/5 89	RV.	22/9 36

1) Folketingsmand 26/4 20—22/9 36.

2) Landstingsvalgt siden 22/9 36.

3) Landstingsvalgt siden 22/9 36.

4) Folketingsmand 11/4 24—22/9 32.

5) Var ikke Medlem 23/9 32—12/10 33.

6) Indtraadt i Stedet for Borgmester P. Christensen, der nedlagde sit Mandat den 30/9 37. — Folketingsmand 16/11 32—22/10 35.

7) Folketingsmand 21/9 20—4/3 30.

8) Folketingsmand 26/4 20—22/9 36.

Medlem	Landstinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
10	Axel B. Lange, Købmand.....	28/7 75	KF.	11/5 18 ¹⁾
11	A. P. Hansen, Husmand.....	6/5 76	S.	11/5 18
12	R. Kantsø, Hovedkasserer.....	2/11 77	S.	8/5 36
	Under Samlingen (21/11 37) afgik ved Døden: F. W. Larsen-Badse, fhv. Gaardejer. I hans Sted indtraadte: J. I. Krarup, Forpagter.....	12/12 82	KF.	22/11 37
	3. Kreds.			
	Niels Nielsen, Borgmester.....	8/8 72	S.	22/9 36
	4. Kreds.			
1	H. Chr. Petersen, Trikotagefabrikant	2/6 75	KF.	23/9 32
2	H. P. Johansen, Kommunalærer....	24/3 81	S.	23/9 24 ²⁾
3	Rasmus Jørgensen, Gaardejer.....	5/1 74	V.	6/3 32
4	J. Veistrup, fhv. Gaardejer.....	25/9 70	RV.	20/9 10
5	Johannes Stensballe, fhv. Minister..	6/7 74	V.	10/8 20
6	P. C. Petersen, Husmand.....	10/11 78	S.	26/9 26
	5. Kreds.			
1	Jørgen Møller, fhv. Typograf.....	6/11 77	S.	1/10 20
2	Albert Andersen, Journalist.....	8/5 88	S.	22/9 36
3	Johs. Hansen, Kirkeminister.....	24/11 81	S.	1/10 28
4	H. R. Stumph, Redaktør.....	24/12 76	S.	11/2 30
5	S. Chr. Grove, Redaktør.....	9/4 72	S.	22/9 36
6	Fr. Kristiansen, Gaardejer.....	29/10 90	RV.	22/9 36
7	O. J. Offersen, Karetmager.....	7/4 82	S.	22/9 36
8	S. Rasmussen, Gaardejer.....	20/10 70	KF.	11/5 18
9	P. Busch, Bogtrykker.....	19/7 76	KF.	22/9 36
10	Olaf Nielsen, Direktør.....	11/7 92	KF.	22/9 36
11	J. P. Bækgaard, Husmand.....	25/2 78	V.	11/5 18
12	Jens Høyer, Forpagter.....	23/8 72	V.	4/10 30
13	Jens Rahbek, Gaardejer.....	26/9 86	V.	22/9 36 ³⁾

1) Var ikke Medlem 11/4 24—1/10 28. — Folketingsmand 11/4 24—2/12 26.

2) Folketingsmand 26/4—21/9 20.

3) Folketingsmand 30/3 22—24/4 29 og 16/11 32—22/10 35.

Medlem	Landstinget	Fødsels- dag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
14	K. J. Pedersen, Gaardejer	18/1 73	V.	8/8 32
15	Esther Malling Pedersen, Redaktør, Frue	11/3 85	V.	22/9 36
	Under Samlingen (9/10 37) afgik ved Døden: P. Busch, Bogtrykker. I hans Sted indtraadte: Jørgen Otsen, Bogtrykker	12/4 89	KF.	10/10 37
	6. Kreds.			
1	Søren Stegger Nielsen, Amtsskolekon- sulent	20/3 87	V.	23/9 24 ¹⁾
2	H. Hauch, Gaardejer	6/9 76	V.	11/5 18
3	Holger Unmack, Direktør	7/10 70	KF.	23/9 32
4	M. Chr. Korsgaard, Proprietær	25/8 83	KF.	22/9 36
5	N. Chr. Nielsen Mann, Husmand	20/1 94	V.	23/9 32
6	J. Møller Nørgaard, Gaardejer	25/12 72	V.	23/9 32
7	N. Gisselbæk	7/2 70	V.	11/5 18
8	N. K. Kristensen, Gaardejer	23/10 61	V.	21/11 13
9	Gunnar Fog-Petersen, Gaardejer	5/1 81	RV.	1/10 20 ²⁾
10	N. P. Josiassen, Redaktør	19/1 73	S.	23/9 24
11	Kr. Johansen, Husejer	4/1 78	S.	11/5 18
12	Laurits Knudsen, Maskinarbejder	17/7 69	S.	26/4 20
	7. Kreds.			
	P. S. Niclasen, Redaktør	3/1 89	3)	22/9 36 ⁴⁾

1) Folketingsmand 1/10 22—11/4 24.

2) Folketingsmand 20/5 13—22/4 18 og 24/7 18—26/4 20.

3) Uden for Partierne, i Valggruppe med Socialdemokratiet.

4) Valget fandt Sted 12. Oktober 1936.

Parti-Gruppering.

<i>Folketinget.</i>		<i>Landstinget.</i>	
Socialdemokrater ¹⁾	68	Socialdemokrater ¹⁾	31
Venstre ²⁾	29	Venstre	22
Det konservative Folkeparti ²⁾	26	Det konservative Folkeparti	15
Det radikale Venstre ¹⁾	14	Det radikale Venstre ¹⁾	7
Det frie Folkeparti	5	Uden for Partierne ⁴⁾	1
Danmarks Retsforbund	3		
Danmarks kommunistiske Parti	2		
Slesvigske Parti	1		
Uden for Grupperne ³⁾	1		
	149		76

Partiernes Bestyrelser i Samlingen 1937—38.

Socialdemokratiet.

- Folketinget: Hartvig Frisch (Formand), Fr. Andersen (Næstformand), Hauberg (Sekretær), Alsing Andersen, Fisker, H. P. Hansen (Sorø A.), Hans Nielsen, Hans Rasmussen, L. D. Rasmussen og Stauning.
- Landstinget: C. F. Sørensen (Formand), Jensen-Aale (Næstformand), Stumph (Sekretær), Bramsnæs og V. Buhl.

Venstre.

- Folketinget: Brorsen (Formand), Knud Kristensen (Næstformand), Arnth Jensen (Sekretær), Clausager, Kyed, Nørskov, Inger Gautier Schmit og Vanggaard.
- Landstinget: Hauch (Formand), Stensballe (Næstformand), Villemoes (Sekretær), Bækgaard, Johs. Clausen, N. K. Kristensen og Rytter.

¹⁾ Socialdemokraterne og Det radikale Venstre danner een Valgruppe.

²⁾ Venstre og Det konservative Folkeparti danner een Valgruppe.

³⁾ I Tilslutning til Danmarks Retsforbund (F. Sp. 4044).

⁴⁾ I Valgruppe med Socialdemokratiet.

Det konservative Folkeparti.

Folketinget: Christmas Møller (Formand), Fibiger (Næstformand), Bindslev, Hasle, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft og A. C. D. Petersen.

Landstinget: Axel B. Lange (Formand), S. Rasmussen (Næstformand), Hendriksen, Lisbet Hindsgaul, Schumann, Stein og C. J. F. Sven.

Det radikale Venstre.

Folketinget: A. M. Hansen (Formand), Steen (Næstformand), N. P. Andreasen, Rager og Rasmussen (Gylling).

Landstinget: Veistrup (Formand), Gunnar Fog-Petersen (Næstformand).

Det frie Folkeparti.

Folketinget: Vald. Thomsen (Formand), Elbæk-Jessen (Næstformand) og J. S. Foget (Sekretær).

Danmarks Retsforbund.

Folketinget: Hans Hansen [Rørby] (Formand), P. Gregersen (Næstformand).

Danmarks kommunistiske Parti.

Folketinget: Aksel Larsen (Formand).

Dansk interparlamentarisk Gruppe 1937—38.**Bestyrelse.**

Valgt 26. Januar 1938.

Statsminister Th. Stauning (Formand), Folketingsmand, Dr. phil. Krag (Næstformand), Landstingsmand Bramsnæs, Folketingsmand H. P. Hansen (Sorø A.), Folketingets Formand Hans Rasmussen, Folketingsmand Hartvig Frisch, Landstingsmand C. F. Sørensen, Medlem af Folketinget Fru Inger Gautier Schmit, Folketingsmand Vanggaard, Landstingsmændene Axel B. Lange og Holger Andersen, fhv.

Folketingsmand A. Fraenkel, Landstingets Formand Zahle, Landstingsmand Gunnar Fog-Petersen og Udenrigsminister P. Munch.

Gruppens Revisorer: Folketingsmand L. D. Rasmussen og Landstingsmand Jensen-Stevns.

Gruppens permanente Sekretær: Chef for Rigsdagens Bureau A. Lauesgaard.

Delegerede i Nordisk interparlamentarisk Raad.

Medlemmer: Statsminister Th. Stauning (Formand), Folketingsmand, Dr. phil. Krag, Landstingsmændene Axel B. Lange og Veistrup.

Suppleanter: Folketingsmændene H. P. Hansen (Sorø A.), Vanggaard, Ole Bjørn Kraft og Rager.

Delegerede i interparlamentarisk Unions Raad.

Medlemmer: Folketingsmand Hartvig Frisch og Folketingsmand, Dr. phil. Krag.

Suppleanter: Folketingsmand Ole Bjørn Kraft og Udenrigsminister P. Munch.

Rigsdagens Aabningsmøde.

Aabningen af Rigsdagens 90. ordentlige Samling fandt Sted i Henhold til kgl. aabent Brev af 16. September 1937 i Rigsdagens Fællessal den 5. Oktober og overværedes af Ministeriets og Rigsdagens Medlemmer samt herværende Repræsentanter for fremmede Magter. Endvidere var Pressen repræsenteret.

Aabningsakten foretoges af *Statsminister Stauning*, der fremsatte følgende *Udtalelse*:

I Overensstemmelse med § 40 i Danmarks Riges Grundlov har Hans Majestæt Kongen ved Aabent Brev af 16. September indkaldt til en ordentlig Rigsdagssamling, der i Henhold til Kongens Bestemmelse skal aabnes i Dag. Ved Reskript af 4. d. M. har Hans Majestæt Kongen dernæst overdraget mig at aabne denne i Dag sammentrædende Rigsdag og at foranledige det i saa Henseende videre fornødne. Dette sker herved. I Kongens Navn erklærer jeg den ordentlige Rigsdagssamling for aabnet.

Forinden Rigsdagens to Ting konstituerer sig og begynder Arbejdet, skal jeg fremsætte nogle Betragtninger over den øjeblikkelige Situation og nogle Bemærkninger om de Op-gaver, som foreligger for den nærmeste Tid.

De internationale Forhold frembyder fremdeles et mørkt Billede. Der er alvorlig og faretruende Uro og Ufred, saavel i som uden for Europa, og det synes for Øjeblikket ikke muligt, heller ikke for Folkenes Forbund, at yde en saadan Indsats, at Fred imellem Folkene er sikret.

Danmark staar i venskabeligt Forhold, baade hvad angaar Handelsforbindelse og almindelig politisk Forbindelse, til alle Nationer, og det vil fremdeles være Opgaven at bevare og styrke dette gode Forhold for Nationen.

Den nye økonomiske Verdenstilstand synes at blive bevaret, saaledes at fri Handel, som den før var kendt, fremdeles er udelukket. De Principper, som fastlagdes af en Række store Nationer, hvorunder Kontrol og delvis Afspærring er iværksat, opretholdes fremdeles, og de for Danmarks Erhvervsliv nødvendige Handelsaftaler kan kun sikres ved at tilpasse Handel og Produktion efter de saaledes givne Vilkaar.

Ved den Politik, som er fastlagt i de forløbne Aar, har man sikret Betalingsbalancen, opretholdt og udvidet Produktion og Afsætning, og en vis Bedring er ogsaa indtraadt baade for Erhvervenes og for Nationens Økonomi.

De gode Konjunkturer for Industri og Skibsfart bestaar fremdeles og har naturligvis bidraget til den nationaløkonomiske Fremgang som ogsaa til Sikringen af Beskæftigelse — om end fremdeles i for ringe Omfang i Forhold til Efterspørgselen efter Beskæftigelse.

Den Oprustning, som foregaar i forskellige Lande, har bidraget til den tilstedeværende Højkonjunktur, men har ogsaa medført en betydelig Prisstigning paa mange af de Varer, der skal hjemføres fra Udlandet, medens Landbrugsprodukterne ikke er naaet op til tilsvarende Priser. Disse Forhold i Forbindelse med det foregaaende Aars slette Høst har hindret en saa betydelig Bedring for det danske Landbrugserhverv, som var ventet. Afsætningen af Landbrugsprodukter er imidlertid steget godt i indeværende Aar, og en gunstig Prisudvikling er paabegyndt, men man staar dog stadig over for Nødvendigheden af en Beskyttelse for dette Erhverv og af Støtteforanstaltninger fra Samfundets Side.

Der er da ogsaa ført en Række Forhandlinger om Landbrugserhvervets Forhold, og der arbejdes fremdeles for at finde Former, hvorunder effektiv Hjælp kan ydes til Sikring af forsvarlige Produktionsvilkaar for Erhvervet.

Bestræbelserne samler sig særlig om Planer, der tilsigter en Gældssanering for en Del af Landbrugets Ejendomme, samt om Formen for den Beskyttelse, der hidtil er iværksat

ved særlige Love- og udstedte Forordninger: Kornlov, Kødlov, Svineordning, Smørordning, Kartoffel- og Sukkerordninger.

Forhandlingerne om disse vigtige Spørgsmaal vil blive fortsat, men kan ventes tilendebragt i nær Fremtid.

Saafernt Landbrugets Produktion fremdeles kan oprettholdes og forøges som hidtil, vil andre Erhverv formentlig ogsaa være sikret fornødne Raastoffer og Brændselstoffer, men der synes ikke Mulighed for en saadan Produktionsforøgelse, at Arbejdsløsheden derved kan overvindes. Der maa derfor fremdeles finde Overvejelse Sted angaaende de Muligheder, der maatte være for at erstatte udenlandske Raastoffer med danske Produkter samt for Etablering af nye, danske Produktioner. En af Statsministeriet udnævnt Kommission beskæftiger sig med en Undersøgelse af herhen hørende Spørgsmaal, og det maa ventes, at Udveje kan blive anvist.

Indtil videre maa man da over for Arbejdsløsheden søge at iværksætte eller at fremhjelpe saadanne Arbejder, hvortil der fortrinsvis efterspørges ufaglærte Arbejdere, som udgør den store Part af Antallet af arbejdsløse.

En i forrige Rigsdagssamling vedtagen Lov om Iværksættelse af saadanne Arbejder, særligt beregnede for langvarigt og unge arbejdsløse, hvortil der blev anslaaet 30 Mill. Kr. fra Staten, er taget godt i Anvendelse. Der er foreløbig anmeldt Arbejder, der baandlægger 25 Mill. Kr., og det vil formentlig blive fornødent at forlænge og eventuelt at udvide denne Lovgivning.

Ligeledes vil det sikkert blive nødvendigt at gennemføre en Lov, der ved finansiel Støtte sikrer Fortsættelsen af Boligbyggeriet, baade af Hensyn til Arbejdsløsheden og til Sikring af Boliger for Befolkningen.

Den sidste Rigsdagssamling løste en meget betydelig Del af de Opgaver, som forelaa, og der vil derfor næppe være Anledning til at tilstræbe et saa omfattende Lovgivningsarbejde i den nu forestaaende Samling som i den forrige.

Det maa ogsaa erindres, at store Opgaver foreløbig behandles i Kommissioner. Forfatningskommissionen vil formentlig ende sine Overvejelser i Løbet af Vinteren. Skattekommissionen, som har den store Opgave at gennemgaa og at foreslaa Forenkling og Modernisering af Skattesystemerne,

vil kræve endnu en Tids Overvejelse. Den før nævnte Kommission angaaende Produktionsforhold har kun arbejdet en kort Tid, men man maa ønske, at den kan udrede de vanskelige Spørgsmaal og komme til gunstige Resultater.

Endelig maa det forventes, at Befolkingskommissionen vil tilendebringe Arbejdet, som imødeses med Interesse i Forbindelse med visse Overvejelser angaaende Lovgivnings-spørgsmaal.

Valutaloven og de i Forbindelse med denne staaende Forhold er i Sommerens Løb underkastet en Behandling i Handelsministeriet med det Formaal at undersøge, hvilke Lempelser der uden Skade kan iværksættes.

Et Forslag til Revision af den gældende Lov er udarbejdet og forelagt Erhvervenes Repræsentanter. Naar Forhandlingerne med disse er afsluttet, vil Lovforslaget blive forelagt.

Naar Forhandlingerne angaaende Landbrugets Forhold i nær Fremtid er tilendebragt, vil de Lovforslag, der maatte være Resultatet af Overvejelserne, blive fremsat.

Ved Fremsættelse af Lovforslag til Forlængelse af Loven om Tilvejebringelse af Landbrug vil man foreslaa Bestemmelser, der foruden at omhandle Lovens nuværende Indhold tager Sigte paa at sikre Opførelse af Boliger for Landarbejdere, ogsaa for derved at bidrage til Bevarelse af Arbejds-kraft for Landbruget. Desuden foregaar der Overvejelser angaaende Revision af Loven om Retsforhold mellem Husbond og Medhjælper.

Justitsministeren vil bl. a. fremsætte: Forslag til Lov om Gældsbreve og om Mortifikation af Gældsbreve, Ændringer i Færdsels- og Motorloven, Tillæg til Retsplejeloven, bl. a. indeholdende en særlig Appelret, og Lov om Filmsudlejning og Biografteatre.

Under Socialministeriet forberedes en Lov om Ferie for Lønarbejdere, Ændringer i Ulykkesforsikringsloven med Hensyn til Erhvervs sygdomme samt den nødvendige Forlængelse af Lovgivningen om Tilvejebringelse af Beskæftigelse. Ligeledes vil Forlængelse af Lovene om Ungdoms-Arbejdsløsheden og om mellemkommunal Refusion kunne imødeses.

Fra Indenrigsministeriet forberedes Lov om Støtte til Boligbyggeri, særlig for børnerige Familier, Lov om Sanering af usunde Bydele og en ny Byggelov.

Endnu kan nævnes, at der forberedes en Lovgivning om Søfolks Arbejdstid og Skibes Bemanding samt om udvidet Støtte til Landbrugs-Fagskoler for Ungdommen.

Da Forholdene for Færøernes Befolkning fremdeles er vanskelige, maa Opmærksomheden stadig være henvendt paa denne Befolknings Erhvervsforhold og sociale Vilkaar, og der foregaar for Tiden Overvejelser angaaende visse Foranstaltninger, der muligvis snart kan iværksættes, ligesom det er Hensigten at forberede Forhandlinger med Repræsentanter for Lagtinget angaaende Planer, der tager Sigte paa Fremtiden. Det maa i øvrigt fremdeles ventes, at Lagtinget tager Initiativ til Foranstaltninger, der kan forbedre Beskæftigelsesforholdene og skabe Indtægt for Befolkningen.

Foruden de nu nævnte Lovgivningsspørgsmaal, som vil blive forebragt Rigsdagen, beskæftiger de forskellige Ministerier sig naturligvis med andre, som i den Udstrækning, det maatte være paakrævet, kan ventes optaget til Behandling.

Det er i mange Henseender under usikre og urolige Forhold, at Arbejdet skal gøres, men det vil utvivlsomt ligge alle paa Sinde at bidrage til en rolig og sund Udvikling inden for det danske Samfund, ligesom det maa forventes, at alle Befolkningslag vil medvirke til Afværgelse af Forstyrrelser, der kan volde Skade under de i Forvejen vanskelige Afsætningsforhold. — Jeg forudsætter, at Rigsdagen møder med Vilje til at udøve et Arbejde, der samler sig om Folkets og Landets vigtige Interesser, og foreslaar, at vi som sædvanlig indleder vort Arbejde med et Leve vort Fædreland, leve Danmark.

(Medlemmerne besvarede Statsministerens Leve med et trefoldigt Hurra).

Jeg skal derefter anmode Tingene om at konstituere sig paa sædvanlig Maade under Aldersformændenes Ledelse.

Præsidium og Sekretærer samt staaende Udvalg.

A. Folketinget.

Folketinget sattes den 5. Oktober 1937 ved i Henhold til Forretningsordenens § 2 at vælge et *Præsidium*, bestaaende af en Formand og 3 Næstformænd, samt 4 Sekretærer.

Valg af *Præsidiet* foregik ved Forholdstalsvalg i Henhold til Forretningsordenens § 3; der var anmeldt følgende Valgrupper: Socialdemokratiet og Det radikale Venstre med 82 Medlemmer, Venstre med 29 Medlemmer og Det konservative Folkeparti med 26 Medlemmer. Til *Formand* valgtes: Redaktør *Hans Rasmussen* (S.), til *1. Næstformand*: Gaardejer *Vanggaard* (V.), til *2. Næstformand*: Forpagter *Ulrich* (K. F.) og til *3. Næstformand*: Statsrevisor *A. M. Hansen* (R. V.). (F. Sp. 1).

Til *Sekretærer* valgtes: Fabriksarbejder *Strøm* (S.), Højskolelærer *Kristian Nygaard* (R. V.), Førstelærer *Arnth Jensen* (V.) og Kommandørkaptajn *Westermann* (K.F.). (F. Sp. 1).

I Mødet den 6. Oktober nedsatte Tinget de i Forretningsordenens § 7 foreskrevne 6 staaende Udvalg, nemlig:

- 1) Et Udvalg for *Forretningsordenen*: bestaaende af Tingets Præsidium: *Hans Rasmussen*, *Vanggaard*, *Ulrich* og *A. M. Hansen* samt følgende valgte Medlemmer: *Hartvig Frisch* (Formand), *Fr. Andersen* (Sekretær), *Fr. Dalgaard*, *Hauberg*, *Steen*, *Julin* og *Vesterager*. (F. Sp. 5).
- 2) Et Udvalg for *Andragender*: *E. Friis* (Formand), *Hinrichsen*, *Helga Larsen*, *Gustav Pedersen*, *Villumsen*, *Rasmussen* (Gylling) (Sekretær), *Elgaard*, *Simonsen* og *Carlsen-Skiødt*. (F. Sp. 5). Efter at *Helga Larsen* havde nedlagt sit Mandat, indvalgtes *Nina Andersen*. (F. Sp. 191).

- 3) Et *Udvalg for Prøvelse af Valg*: N. P. Nielsen (Formand), Hedtoft-Hansen, Jønson, S. Munk, Strøm, N. P. Andreasen (Sekretær), Elgaard, Nørgaard og Ole Bjørn Kraft. (F. Sp. 6).
- 4) Et *Finansudvalg*: Holger Larsen (Formand), Fr. Andersen (Sekretær), Larsen (Bjerre), S. Munk, J. P. Nielsen, Sneum, Marinus Sørensen, Rager, Rasmussen (Gylling), Himmelstrup, Jensen-Broby, Kyed, Korsgaard, Hasle og Victor Larsen. (F. Sp. 6).
- 5) Et *Lønningsudvalg*: N. P. Nielsen (Formand), Bjerring (Sekretær), Knud Hansen, Einer-Jensen, Chr. Jensen, A. C. Mortensen, M. K. Sørensen, A. M. Hansen, Hassing-Jørgensen, Søren P. Larsen, Hans Pinstrup, Sønderup, Vesterager, H. F. Ulrichsen og Westermann. (F. Sp. 6). Efter at Knud Hansen havde nedlagt sit Mandat, indvalgte Holger Eriksen. (F. Sp. 536).
- 6) Et *Udvalg i Henhold til Grundlovens § 45* (Fællesudvalget): Hartvig Frisch (Formand), Fr. Andersen, J. P. Jensen, Helga Larsen, J. P. Larsen, Schrøder, Yde, Steen, Valdemar Sørensen, Erik Eriksen, Løje, Edvard Sørensen, Fibiger, Skjerbæk og Christmas Møller. (F. Sp. 6). Efter at Helga Larsen, havde nedlagt sit Mandat, indvalgte E. Friis. (F. Sp. 191).

B. Landstinget.

I Mødet den 5. Oktober 1937 valgtes et *Præsidium*, bestaaende af en Formand og 3 Næstformænd. Efter Forslag af Tingets største Gruppe, omfattende Socialdemokratiets og Det radikale Venstres Medlemmer, valgtes fhv. Minister *C. Th. Zahle* (R. V.) til *Formand*. Dette Valg foretoges uden Afstemning. Derefter foretoges Valg af 3 Næstformænd i Henhold til Forretningsordenens § 3 og efter Reglerne i sammes § 40. Til *1. Næstformand* valgtes: Sparekasserevisor *C. F. Sørensen* (S.), til *2. Næstformand*: Præsident for Københavns Byret *Rytter* (V.) og til *3. Næstformand*: Direktør *Halfdan Hendriksen* (K. F.). (L. Sp. 1).

Til *Sekretærer* valgtes: Redaktør *Stumph* (S.), Amtsskolekonsulent *Stegger Nielsen* (V.), fhv. Gaardejer *Veistrup* (R. V.) og Proprietær *J. R. Poulsen* (K. F.). (L. Sp. 2).

I et senere Møde samme Dag nedsatte Tinget:

- 1) Et *Udvalg til Valgs Prøvelse*: Gunnar Fog-Petersen, Ingeborg Hansen (Formand), Jensen-Stevns, H. P. Johansen, S. C. Nørgaard, Simonsen og C. J. F. Sven. (L. Sp. 4).

I Mødet den 6. Oktober nedsatte Tinget de i Forretningsordenens § 9 foreskrevne øvrige *staaende Udvalg*, nemlig:

- 2) Et *Udvalg for Forretningsordenen*, bestaaende af Tingets Præsidium: Zahle, C. F. Sørensen (Formand), Rytter og Halfdan Hendriksen samt følgende valgte Medlemmer: Ingeborg Hansen, M. C. Jensen, Stumph, C. J. F. Sven og Veistrup (Sekretær). (L. Sp. 5).
- 3) Et *Udvalg for Andragender*: Albert Andersen, Axel Christensen, A. Johansen, Kr. Johansen (Formand), Larsen-Badse, Møller Nørgaard, Ch. Petersen, Rahbek og Unmack. (L. Sp. 5). Efter Larsen-Badses Død indvalgtes J. R. Poulsen. (L. Sp. 184).
- 4) Et *Finansudvalg*: Bramsnæs, Gunnar Fog-Petersen (Sekretær), Gisselbæk, A. P. Hansen, Hauch, Jepsen Christensen, Jensen-Stevns, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Larsen-Badse, Ch. Petersen (Formand), Schaumann, Simonsen, Stein og Stumph. (L. Sp. 6). Efter Larsen-Badses Død indvalgtes Korsgaard. (L. Sp. 184).
- 5) Et *Udvalg i Henhold til Grundlovens § 45* (Fællesudvalget): Holger Andersen, Andrea Brochmann, Rs. Jørgensen, Kantsø, Laurits Knudsen, Korsgaard, Esther Malling Pedersen, Jørgen Møller, Møller Nørgaard, Johs. Nielsen, Nielsen Mann, H. Chr. Petersen, P. C. Petersen, Simonsen og Veistrup (Sekretær). (L. Sp. 6).

Til at føre *Tilsyn med Rigsdagens Bogsamling* valgte Folketinget *Bomholt* (F. Sp. 6) og Landstinget *H. P. Johansen* (L. Sp. 6).

I Samlingens Løb blev der forelagt 114 Lovforslag (96 Regeringsforslag, 18 fremkommet ved privat Initiativ). Af Regeringsforslagene blev 72 fremsat i Folketinget, 24 i Lands-
tinget. De ved privat Initiativ fremkomne Forslag forelagdes alle i Folketinget. — Af de forelagte Lovforslag er 95 endeligt vedtaget [A]. 19 blev ikke behandlet til Ende eller bortfaldt [B].

A.

Vedtagne Lovforslag.

I. Fremsat af Regeringen.

	Side
Statsministeren vedrørende:	
1. Lov om Tillæg til Lov om Naturfredning.....	72
2. Lov om Tillæg til Lov Nr. 27 af 19. Februar 1932..	74
3. Lov om Afgørelse af den mellem Andels- og Privat- slagteriernes Arbejdsgiverforeninger og Dansk Slagteri- arbejderforbund samt Dansk Kedel- og Maskinpasser- forbund bestaaende Uoverensstemmelse.....	78
Finansministeren vedrørende:	
4. Finanslov for Finansaaret fra 1. April 1938 til 31. Marts 1939.....	36
5. Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret fra 1. April 1937 til 31. Marts 1938.....	56
6. Normeringslov for Finansaaret 1938—39.....	83
7. Lov om Udstedelse af Statsgældsbeviser til Indfrielse af de ifølge Lov af 25. Oktober 1932 udstedte 4½ pCt. 5-aarige Statsgældsbeviser.....	88
8. Lov om Bemyndigelse til Optagelse af Statslaan til særlige Foranstaltninger.....	89
9. Lov om overordentlig Indkomstskat til Staten.....	92
10. Lov om Forlængelse af Gyldigheden af forskellige midlertidige Told- og Afgiftsbestemmelser m. v.....	96
11. Lov om Forlængelse af Lov Nr. 173 af 16. Maj 1933 om midlertidig Afgift af Arv.....	99
12. Lov om Oprettelse af en Landsskatteret og om Tilsynet med Skatteligningen m. v.....	100
13. Lov om Ændring i Lov Nr. 98 af 31. Marts 1931 om Statens Tjenestemænd.....	108
14. Lov om midlertidigt Løntillæg til Statens Tjeneste- mænd m. fl.....	109

Ministeren for Landbrug og Fiskeri vedrørende:		Side
15.	Lov om en Kornordning.....	112
16.	Lov om Regulering af Svineproduktionen.....	116
17.	Lov om en Smørordning.....	121
18.	Lov om Foranstaltninger til Fremme af Afsætningen af Kvæg og Oksekød samt om Fremskaffelse af Midler til Bekæmpelse af Kvægtuberkulose m. m.....	126
19.	Lov om Udførsel af Kartofler.....	129
20.	Lov om Udførsel af levende Husdyr m. m.....	130
21.	Lov om Tillæg til Lov Nr. 137 af 18. April 1925 om Afvanding af Marsken ved Tønder, jfr. Lov Nr. 327 af 23. December 1925 om Ændring i nævnte Lov.....	131
22.	Lov om Fortrinsret i Høsten for Aaret 1938 for Gæld, der stiftes af Ejere og Brugere af Landbrugsejendomme til Anskaffelse af Saasæd, Frø og Kunstgødning.....	136
23.	Lov om Tilskud til Indkøb af Saasæd, Frø og Kunstgødning til Brug ved Omsaaning i Foraaret 1938 i Anledning af Sandflugt.....	137
24.	Lov om Tillæg til Lov Nr. 121 af 9. April 1936 om Foranstaltninger vedrørende Landbrugets Gæld.....	139
25.	Lov om Tillæg til Lov om Statshusmænds Rentebetaling	141
26.	Lov om Opførelse og Udleje af Arbejderboliger m. m. paa Landet.....	145
27.	Lov om Ændring i og Tillæg til Lov Nr. 163 af 14. Maj 1934 om Oprettelse og Udvidelse af mindre Landbrug m. m.....	153
28.	Lov om Tillæg til og Ændring i Lov Nr. 13 af 25. Januar 1935 om Oprettelse af Frugtavlskolonier, Frugtplantager og Havelodskolonier.....	158
29.	Lov om Handel med Foder- og Gødningsstoffer samt Grundforbedringsmidler.....	160
30.	Lov om Ind- og Udførsel af Fisk.....	167
31.	Lov om midlertidig Ændring i Lov Nr. 93 af 31. Marts 1931 om Saltvandsfiskeri (I).....	168
32.	Lov om midlertidig Ændring i Lov Nr. 93 af 31. Marts 1931 om Saltvandsfiskeri (II).....	169
33.	Lov for Færøerne om Indskrænkning i Retten til Udstykning af udskiftet Jord.....	171
Indenrigsministeren vedrørende:		
34.	Lov om en kommunal Laanefond.....	172
35.	Lov om midlertidig Lempelse i Afdragsvilkaarene for Statsboligfondslaan i mindre Ejendomme.....	174
36.	Lov om Konvertering af Statsboligfondens hollandske Gyldenlaan.....	177
37.	Lov om Ændring i Administrationen af Jydsk Landhypothekeforening.....	179

	Side
38. Lov om Forandringer i og Tillæg til Lov om Bestyrelsen af Københavns kommunale Anliggender af 4. Marts 1857 m. m.	182
39. Lov om Byplaner.	191
40. Lov om Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb.	201
41. Lov om Laan til Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for mindrebemidlede børnerige Familier.	208
42. Lov om Indfødsrets Meddelelse.	226
43. Lov om Udryddelse af Rotter.	227
44. Lov om Foranstaltninger mod smitsomme Sygdommes Indførelse i Riget.	233
45. Lov om Ændringer i Lov Nr. 159 af 11. Maj 1935 om Oprettelse af et Husholdningsraad.	237
46. Lov om Udskydelse af Revisionen af Lov Nr. 74 af 31. Marts 1936 om Vitaminreklame.	239

Socialministeren vedrørende:

47. Lov om Ferie med Løn.	240
48. Lov om Ydelse af Brændselshjælp til Alders- og Invaliderentenydere samt arbejdsløshedsforsikrede.	249
49. Lov om Fordeling af Oksekød, Flæsk og Svinekød til trængende Personer og Hjælp til Indkøb af Sødmælk. .	254
50. Lov om Beskæftigelse af arbejdsløse.	256
51. Lov om Tilskud fra den fælleskommunale Udligningsfond til visse kommunale Arbejder.	271
52. Lov om Ændringer i Lov Nr. 185 af 20. Maj 1933 angaaende privat Arbejdsanvisning.	274
53. Lov om Ændringer i Lov Nr. 183 af 20. Maj 1933 om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde.	281
54. Lov om Ændringer i Lov Nr. 182 af 20. Maj 1933 om Folkeforsikring, saaledes som denne er ændret ved Lovene Nr. 101 af 14. April 1937 og Nr. 122 af 7. Maj 1937.	287
55. Midlertidig Lov for Færøerne om Sygekassemedlemmers Ophold paa de færøske Sygehuse samt ændrede Regler for Ydelse af Aldersrente.	291

Ministeren for offentlige Arbejder vedrørende:

56. Lov om Snekastning.	294
57. Lov om Bemyndigelse til Foretagelse af visse Ekspropriationer m. v.	304

Ministeren for Handel, Industri og Søfart vedrørende:

58. Lov om Indløseligheden af Danmarks Nationalbanks Sedler og om Foranstaltninger til Værn for den danske Valuta. . .	305
59. Lov om en midlertidig Sukkerordning.	320

	Side
60. Lov om Tillæg til Lov om uretmæssig Konkurrence og Varebetegnelse	322
61. Lov om Indskrænkning i Adgangen til at anvende Pap og andre Erstatningsmaterialer i Skotøj	324
62. Lov om Ændring i Lov Nr. 155 af 2. Maj 1934 om Skadesforsikringsvirksomhed m. v.	326
63. Lov om Forlængelse af og Ændring i Lov Nr. 99 af 27. Marts 1934 om Foranstaltninger til Fremme af danske Erhvervsinteresser	327
64. Lov om Ændringer i Lov Nr. 123 af 15. April 1930 om Aktieselskaber	329
65. Lov om Ændringer i Lov Nr. 122 af 15. April 1930 om Banker	329
66. Lov om Ændringer i Lov Nr. 159 af 18. Maj 1937 om Sparekasser	329
67. Lov om Ændring i Lov Nr. 116 af 7. April 1936 om Danmarks Nationalbank	329
68. Lov om Ændring i Lov om Livsforsikringsvirksomhed, jfr. Lovbekendtgørelse Nr. 299 af 30. Juni 1922	329
69. Lov om Ændring i Lov Nr. 183 af 11. Maj 1935 om Tilsyn med Pensionskasser	329

Justitsministeren vedrørende:

70. Lov om Gældsbreve	330
71. Lov om Mortifikation af Værdipapirer	330
72. Lov om Ændringer i Lov om Rettens Pleje. (Mortifikations- og Ejendomsdom m. m.)	330
73. Lov om Ændring i Lov om Tinglysning Nr. 111 af 31. Marts 1926	330
74. Lov om Pressens Brug	338
75. Lov om Ændringer i Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916. (Vidnepligt i Pressesager)	348
76. Lov om sindssyge Personers Hospitalsophold	349
77. Lov om Biografteatervæsenets Ordning	357
78. Lov om Ændringer i Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning	371
79. Lov om Udskydelse af Ikrafttræden af Lov Nr. 163 af 18. Maj 1937 om Foranstaltninger i Anledning af Svangergeskab m. m.	378
80. Lov om Udskydelse af Ikrafttræden af Lov Nr. 161 af 18. Maj 1937 om Ophævelse af § 242 i Borgerlig Straffelov af 15. April 1930	380
81. Lov om private Vejrettigheder	380
82. Lov om Ændring i Lov Nr. 73 af 11. Marts 1933 om Betalingshenstand for Ejere af Landbrugs- og Skovjendomme, Fiskere m. fl.	383

	Side
83. Lov om Ændring i Lov af 14. April 1905 om Tvangsakkord uden for Konkurs m. m.	384
84. Lov om midlertidig Ændring af og Tillæg til Lov af 15. Maj 1875 om Tilsyn med fremmede og rejsende m. m.	386
85. Lov om Bidrag til Udgifterne ved Brandvæsenet i København.	389
86. Lov vedrørende Udarbejdelsen af nye Skøde- og Panteregistre paa Færøerne.	393
87. Midlertidig Lov for Færøerne om Pantsætning af Fangst.	393

Undervisningsministeren vedrørende:

88. Lov om Tilskud fra Staten til landbrugsfaglig Undervisning.	394
89. Lov om Ændring af Lov Nr. 122 af 4. April 1928 om Statstilskud til anerkendte private Seminarier.	398
90. Lov om Efterlønskassen for Lærerne i Friskolerne og Efterskolerne.	402
91. Lov om Ændring af Lov Nr. 675 af 22. December 1919 om Tilskud af Statskassen til Københavns kommunale Skolevæsen samt til private ikke-eksamensberettigede Skoler paa Landet.	405
92. Lov om Ændring i Lov Nr. 137 af 29. April 1913 om Statstilskud til Folkehøjskoler og Landbrugsskoler, jfr. Lov Nr. 248 af 11. April 1919.	406
93. Lov om Ændring i Lov Nr. 113 af 31. Marts 1931 om Statstilskud til Husholdningsskoler.	409
94. Lov om Ændring i Lov Nr. 40 af 14. Februar 1935 om Det kongelige Teater og om Oprettelse af en kulturel Fond.	411

II. Forelagt af et eller flere Medlemmer af Rigsdagen.

Folketing.

95. Lov om Retsforholdet mellem Arbejdsgivere og Funktionærer i private Erhvervsvirksomheder. (Af Christmas Møller, Bindselev, Fibiger, Hasle, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft, A. C. D. Petersen og Carsten Raft).	413
---	-----

B.

Ikke vedtagne Lovforslag.

I. Fremsat af Regeringen.

Finansministeren vedrørende:

Side

1. F. t. Lov om Ændring i Lov om Stempelafgift, jfr. Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 99 af 23. April 1929 og Lov Nr. 75 af 31. Marts 1931..... 424

Justitsministeren vedrørende:

2. F. t. Lov om Ændringer i og Tilføjelser til Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916. (Oprettelse af en særlig Appelret). 424

II. Forelagt af et eller flere Medlemmer af Rigsdagen.

Folketing.

3. F. t. Lov om Støtte fra Staten til korte faglige Kursus for Ungdommen. (Af Arnth Jensen, Brorsen, Clausager, Julin, Knud Kristensen, Kyed, Nørskov, Hans Pinstrup, Inger Gautier Schmit og Vanggaard)..... 440
4. F. t. Lov om Støtte fra Staten til Skoleophold for unge Mænd og Kvinder. (Af Arnth Jensen, Brorsen, Clausager, Julin, Knud Kristensen, Kyed, Nørskov, Hans Pinstrup, Inger Gautier Schmit og Vanggaard)..... 441
5. F. t. Lov om Ændring i Lov Nr. 205 af 20. Maj 1933 om Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsforsikring m. m. (Af Kjær, Brorsen, Clausager, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit, Edvard Sørensen og Vanggaard)..... 443
6. F. t. Lov om Ændring i Lov Nr. 181 af 20. Maj 1933 om offentlig Forsorg. (Af Kjær, Brorsen, Clausager, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit, Edvard Sørensen og Vanggaard).... 444
7. F. t. Lov om ændrede Regler for Statskassens Refusion til Kommunerne af visse Udgifter. (Af Edvard Sørensen, Brorsen, Clausager, Kjær, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit og Vanggaard)..... 448
8. F. t. Lov om mellemkommunal Refusion for visse Arbejdsydelse. (Af Edvard Sørensen, Brorsen, Clausager, Kjær, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit og Vanggaard)..... 449

	Side
9. F. t. Lov om Udskydelse af Ikrafttræden af Loven om Overarbejde m. m. (Af Boeck-Hansen, Bindslev, Fibiger, Hasle, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft, Christmas Møller, A. C. D. Petersen, Petersen [Røj] og Carsten Raft) . . .	450
10. F. t. Lov om Indløseligheden af Nationalbankens Sedler og om Foranstaltninger til Støtte for den danske Eksport m. m. (Af Christmas Møller, Bindslev, Fibiger, Hasle, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft og A. C. D. Petersen) . .	453
11. F. t. Lov om Nedsættelse af den direkte Indkomstskat til Staten og Ejendomsskatterne for Landbrugsejendomme. (Af Korsgaard, Bindslev, Fibiger, Hasle, Ole Bjørn Kraft, Christmas Møller og A. C. D. Petersen).	453
12. F. t. Lov om Militærmusikkens Genoprettelse. (Af Westermann, Brorsen, Ole Bjørn Kraft, Nørskov, A. Svensson og Vanggaard)	456
13. F. t. Lov om Ændring i Lov Nr. 68 af 9. April 1891 om Snekastning, jfr. Lovbekendtgørelse Nr. 96 af 22. April 1904. (Af J. S. Foget, Hartel, Jens Thomsen og Valdemar Thomsen)	458
14. F. t. Lov om Ændringer i Lov Nr. 76 af 21. Marts 1930 om Radiospredning. (Af Valdemar Thomsen, Elbæk-Jessen, J. S. Foget, Hartel og Jens Thomsen)	459
15. F. t. Lov om Laan og Tilskud til Grundforbedring. (Af Elbæk-Jessen, J. S. Foget, Hartel, Jens Thomsen og Valdemar Thomsen)	460
16. F. t. Lov om Forlængelse af Gyldigheden af Lov om Udsættelse af Tvangsauktioner over Landbrugsejendomme Nr. 285 af 16. November 1931. (Af J. S. Foget, Hartel, Elbæk-Jessen, Jens Thomsen og Valdemar Thomsen)	461
17. F. t. Lov om Ligeret til Grundværdierne. (Af Oluf Pedersen)	462
18. F. t. Lov om Formueafgift til Afvikling af offentlig Gæld. (Af Oluf Pedersen)	465
19. F. t. Lov om Ydelse af Dyrtidstillæg til arbejdsløse, Alders- og Invalidere nydere. (Af Alfred Jensen og Aksel Larsen)	467

C.

Andre Sager.

I. Beslutninger m. m.

	Side
a. Vedtagne.	
1. Beslutning af Rigsdagen angaaende Statsregnskabet for Finansaaret 1935—36	469
2. Beslutning af Rigsdagen angaaende det af »Kongeriget Danmarks Hypotekbank« for Tiden fra 1. April 1936 til 31. Marts 1937 (30. Regnskabsaar) afgivne Regnskab	469
3. Beslutning om Godkendelse af Opgørelsen over de Beløb, som Københavns Frihavns-Aktieselskab i Aaret 1937 har anvendt til Anlæg i Frihavnen	470
4. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en den 23. Marts 1937 i London afsluttet Konvention angaaende Fastsættelse af Maskestørrelse for Fiskeredskaber og Mindste- maal for Fisk	470
5. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en under 5. November 1937 i København undertegnet Venskabs-, Handels- og Skibsfartstraktat mellem Danmark og Siam med dertil hørende Slutprotokol	472
6. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en under 21. Oktober 1937 i Paris undertegnet Handelstraktat mellem Danmark og Haïti med dertil hørende Slutprotokol	474
7. Rigsdagsbeslutning i Anledning af et under 28. Ma 1937 i Haag mellem Danmark, Belgien, Finland, Luxemborg, Nederlandene, Norge og Sverige truffet Arrangement angaaende Fremme af Handelsomsætningen	475
8. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en under 29. Juni 1937 i København undertegnet Toldoverenskomst mellem Danmark og Nederlandene	480
9. Rigsdagsbeslutning angaaende et af den internationale Arbejdskonference i Genève i Aaret 1936 vedtaget Udkast til Konvention angaaende Minimumskrav i Henseende til faglig Duelighed hos Skibsofficerer i Handels- skibe	482
10. Fastsættelse i Henhold til § 3 i Lov Nr. 198 af 16. Juli 1927 af det Tidsrum, i hvilket fhv. Finansminister H. P. Hansen kan oppebære Ventepenge	482

	Side
11. Tiltrædelse i Henhold til § 8 i Lov Nr. 198 af 16. Juli 1927 af Forlængelse af Konstitutionstiden som Direktør og Formand i Direktionen for Kongeriget Danmarks Hypotekbank i indtil eet Aar fra 1. November 1937 at regne	483

b. Ikke vedtagne.

12. Forslag til Beslutning af Folketinget angaaende Nedsættelse af et Udvalg vedrørende den gældende Militærordning	483
---	-----

13. Beretning til Rigsdagen angaaende Folkeforbundets 18. Forsamling i Genève fra den 13. September til den 6. Oktober 1937	486
14. Beretning angaaende den XXI og XXII internationale Arbejdskonference (Søfartskonferencen) i Genève 1936	486
15. Beretning angaaende den XXIII internationale Arbejdskonference i Genève 1937	486

II. Forespørgsler.

Folketinget.

1. Forespørgsel til Justitsministeren af J. S. Foget m. fl.	487
2. Forespørgsel til Statsministeren af Oluf Pedersen	492
3. Forespørgsel til Ministeren for Handel, Industri og Søfart af Christmas Møller	495
4. Forespørgsel til Justitsministeren af Hasle m. fl.	499

III. Valgs Prøvelse.

A. Folketinget	505
B. Landstinget	506

IV. Valg til Kommissioner og Hverv.

1. Valg af 4 Statsrevisorer og Stedfortrædere for disse for Regnskabsaarene 1937—38 til 1940—41	506
2. Valg af 16 Medlemmer og Suppleanter for disse til det udenrigspolitiske Nævn	507
3. Valg af 2 Medlemmer til Skattelovskommissionen af 1937	508

	Side
4. Valg af 4 Medlemmer til Københavns Havnebestyrelse for Tidsrummet 1. Januar 1938—31. December 1943.	508
5. Valg af 2 Medlemmer og 2 Suppleanter til Aalegaards-Overnævnet for Tidsrummet 1. Januar 1938—31. December 1940.	509
6. Valg af 1 Medlem til Toldraadet for Tidsrummet indtil 31. Marts 1940.	509
7. Valg af 1 Medlem til Rigsretten.	509
8. Valg af 2 Medlemmer til Forfatningskommissionen af 1937	509
9. Valg af 1 Medlem til Over-Skyldraadet for Tidsrummet indtil 30. Juni 1939.	510
10. Valg af 1 Medlem til Repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank.	510
11. Valg af 4 Medlemmer til Radoraadet for Tidsrummet 1. April 1938—31. Marts 1942.	510
12. Valg af 1 Stedfortræder for Folketingsmand Pürschel til Grønlandsudvalget	511
13. Valg af 4 Medlemmer til Arbejdsnævnets Afdeling angaaende Arbejdsløshedsforsikringen for Tidsrummet 6. Maj 1938—6. Maj 1944	511
14. Valg af 6 Medlemmer til Ligningsraadet og 6 Medlemmer til Landsskatteretten.	511
15. Valg af 1 Medlem til det i § 2 i Lov Nr. 27 af 19. Februar 1932 om Efterforskning og Indvinding af Raastoffer i Kongeriget Danmarks Undergrund nævnte Udvalg. . .	512
16. Valg af 4 Medlemmer til det i § 6, i Lov Nr. 169 af 13. April 1938 om Beskæftigelse af arbejdsløse nævnte Ungdomsudvalg.	512
V. Andragender	512

Finansloven

for Finansaaret fra 1. April 1938 til 31. Marts 1939.
(Finansminister V. Buhl). [A. Sp. 1. — C. Sp. 385 og 1081].

Fremlagt i *Folketinget* $6/10$ (F. Sp. 7). 1. Beh. $13/10$ — $19/11$
(F. Sp. 30, 79, 152 192, 231, 288, 423, 434, 491, 548, 588, 862,
942, 1027, 1100, 1177, 1270 og 1399). Henvist til Finans-
udvalget. Betænkning (B. Sp. 293) afgivet $17/12$. (Ordfører:
Fr. Andersen). 2. Beh. $20/1$ — $21/1$ (F. Sp. 2479 og 2528). Æn-
dringsforslag til 3. Beh. i Tillæg B. Sp. 833. 3. Beh. $25/3$
(F. Sp. 4372). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $29/3$ (L. Sp.
904). Henvist til Finansudvalget. Betænkning (B. Sp. 1739)
afgivet $29/3$. (Ordfører: Ch. Petersen). 2. Beh. $30/3$ (L. Sp. 925).
3. Beh. $30/3$ (L. Sp. 945). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938*.
(Lov-Tid. Nr. 112).

Oversigt over Statens Driftsbudget for Finansaaret 1938—39.

1937 / 1938

		Efter Lovforslaget		Efter Finansloven	
		Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§	1. Domænerne		87 800		92 620
§	2. Statsvirksomhederne		19 533 955		20 385 907
§	3. Rentekonto		4 301 118		3 509 418
§	4. Overskud af Universitetets og Statens højere Almenskolors Fond samt af Bispetienderne	615 968		615 968	
§	5. Skatter og Afgifter	471 040 329		510 590 329	
§	6. Overskud af Klasselotteriet	3 180 953		3 179 953	
§	7. Adskillige Indtægter	2 359 052		2 369 052	
§	8. Statsydelse til Hans Majestæt Kongen		1 000 000		1 000 000
§	9. Det kongelige Hus's Aarpenge		155 200		155 200
§	10. Rigsdagen		2 150 000		2 150 000
§	11. Statsministeriet		720 021		767 596
§	12. Udenrigsministeriet		6 098 848		6 175 848
§	13. Ministeriet f. Landbrug og Fiskeri		19 231 368		20 168 646
	At overføre	477 196 302	53 278 310	516 755 302	54 405 235

Finansloven.

37

		Efter Lovforslaget		Efter Finansloven	
		Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
	Overført...	Kr. 477 196 302	Kr. 53 278 310	Kr. 516 755 302	Kr. 54 405 235
§ 14.	Indenrigsministeriet.....		32 230 074		35 354 761
§ 15.	Socialministeriet.....		155 566 593		168 629 003
§ 16.	Ministeriet for offentlige Arbejder.....		14 906 966		15 283 386
§ 17.	Ministeriet for Handel, Industri og Søfart.....		6 685 021		6 968 934
§ 18.	Grønland.....		»		»
§ 19.	Justitsministeriet.....		24 926 355		25 948 843
§ 20.	Kirkeministeriet.....		2 994 418		3 026 376
§ 21.	Undervisningsministeriet.....		74 498 740		75 413 469
§ 22.	Krigsministeriet.....		39 038 950		39 037 153
§ 23.	Marineministeriet.....		28 828 193		29 058 521
§ 24.	Finansministeriet.....		25 865 499		43 686 569
§ 25.	Pensionsvæsenet.....		16 905 356		17 360 072
		477 196 302	475 724 475	516 755 302	514 172 322
	Merindtægt at overføre til § 26 II. H. ...		1 471 827		2 582 980
		477 196 302	477 196 302	516 755 302	516 755 302

Oversigt over Bevægelserne paa Statens Statuskonti i Finansaaret 1938—39.
Efter Finansloven.

1937/
1938

	Brutto		Netto	
	Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>§ 26 I. Aktiver.</i>				
A. Ejendomme og Anlæg vedrørende Statsvirksomhederne	16 104 985	35 820 704	»	19 715 719
B. Andre faste Ejendomme og Anlæg.	5 131 909	14 014 700	»	8 882 791
C. Aktiver tilhørende forskellige Fonds	13 841 648	16 856 440	»	3 014 792
D. Aktiver under særlig Bestyrelse...	249 841	537 959	»	288 118
E. Udlaan o. lign., som dækkes gennem særlige Statsforskrivninger	»	20 000 000	»	20 000 000
F. Aktiver tilhørende de under Passivpost 3—5 anførte Fonds	»	»	»	»
G. Tilgodehavender og Udlaan	12 590 729	21 692 092	»	9 101 363
H. Værdipapirer	»	175 000	»	175 000
J. Finansministeriets Mellemlægning med Ministerier og Institutioner . .	»	»	»	»
At overføre...	47 919 112	109 096 895	»	61 177 783

Finansloven.

39

	Brutto		Netto	
	Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Overført...	47 919 112	109 096 895	»	61 177 783
<i>§ 26 II. Passiver.</i>				
A. Statsgælden.....	20 182 500	54 126 825	»	33 944 325
B. Skatkammerbeviser og Bankgæld .	49 669 255	»	49 669 255	»
C. Skyld til forskellige Institutioner..	»	13 622	»	13 622
D. Kapitaler under særlig Bestyrelse..	928 516	640 398	288 118	»
E. Særlige Statsforskrivninger.....	30 000 000	»	30 000 000	»
F. Henlæggelser til særlige Formaal..	99 684 835	103 287 250	»	3 602 415
G. Finansministeriets Mellemlægning med Ministerier og Institutioner..	»	»	»	»
H. Overskud i Henhold til Driftsbudgettet.....	2 582 980	»	2 582 980	»
J. Statens Nettoformue:				
I. Overskud af Statens Fonds ..	10 512 440	7 497 648	3 014 792	»
II. Forskellige Kapitalindtægter..	13 000 000	»	13 000 000	»
III. Værdiforskydninger.....	250 000	67 000	183 000	»
	274 729 638	274 729 638	98 738 145	98 738 145

Statens Driftsregnskab for Finansaaret 1936—37.

1937 / 1938

	Bevilling		Regnskab			
	Indtægt	Udgift	Indtægt		Udgift	
	Kr.	Kr.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1. Domænerne	»	96 630	929 241.20		»	
2. Statsvirksomhederne	»	14 137 321	»		11 695 989.56	
3. Rentekonto	»	6 684 337	»		7 776 844.92	
4. Overskud af Universitetets og Statens højere Almenskolers Fond samt af Bispetienderne.	610 514	»	610 256.51		»	
5. Skatter og Afgifter	471 470 002	»	480 784 748.04		»	
6. Overskud af Klasselotteriet ..	3 179 704	»	3 183 674.03		»	
7. Adskillige Indtægter	2 790 255	»	3 005 605.09		»	
8. Statsydelse til Hans Majestæt Kongen	»	1 000 000	»		1 000 000.	
9. Det kongelige Hus's Aarpenge	»	155 200	»		155 200.	
10. Rigsdagen	»	2 195 000	»		2 116 024.50	
11. Statsministeriet	»	1 162 920	»		1 105 244.97	
12. Udenrigsministeriet	»	6 182 079	»		6 246 490.21	
13. Ministeriet f. Landbrug o. Fiskeri	»	25 106 380	»		25 098 747.65	
At overføre	478 050 475	56 719 867	488 513 524.87		55 194 541.81	

Finansloven.

	Bevilling		Regnskab	
	Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
	Kr.	Kr.	Kr. Ø.	Kr. Ø.
Overført...	478 050 475	56 719 867	488 513 524.87	55 194 541.81
§ 14. Indenrigsministeriet.....	»	40 397 718	»	39 401 026.05
§ 15. Socialministeriet.....	»	146 634 036	»	146 550 740.18
§ 16. Ministeriet for offentlige Arbejder.....	»	16 127 351	»	15 531 977.33
§ 17. Ministeriet for Handel, Industri og Søfart.....	»	7 003 273	»	7 263 418.40
§ 18. Grønland.....	»	»	»	»
§ 19. Justitsministeriet.....	»	20 230 744	»	20 076 031.26
§ 20. Kirkeministeriet.....	»	3 024 014	»	2 994 144.92
§ 21. Undervisningsministeriet.....	»	71 497 719	»	72 144 284.12
§ 22. Krigsministeriet.....	»	33 146 814	»	33 137 780.94
§ 23. Marineministeriet.....	»	23 514 265	»	23 405 653.48
§ 24. Finansministeriet.....	»	27 518 376	»	27 800 029.23
§ 25. Pensionsvæsenet.....	»	17 775 976	»	17 602 313.93
	478 050 475	463 590 153	488 513 524.87	461 101 941.65
Merindtægt at overføre til § 26 II. H.	»	14 460 322	»	27 411 583.22
	478 050 475	478 050 475	488 513 524.87	488 513 524.87

Statens Status pr. 31. Marts 1937.

<i>I. Aktiver:</i>	Kr.	Ø.
A. Faste Ejendomme og Anlæg vedrørende Statsvirksomhederne.....	642 653 402.	65
B. Andre faste Ejendomme og Anlæg...	514 980 098.	02
C. Aktiver tilhørende forskel. Fonds m. m.	257 991 425.	85
D. Aktiver under særlig Bestyrelse (jfr. Passivpost D.).....	30 348 529.	24
E. Udlaan og lignende, som dækkes gennem særlige Statsforskrivninger (jfr. Passivpost E.).....	224 891 650.	12
F. Aktiver tilhørende Fonds under Passivpost F.....	5 287 331.	63
G. Tilgodehavender og Udlaan m. v. ...	155 086 787.	55
H. Værdipapirer.....	134 207 033.	86
I. Kassebeholdning.....	2 217 829.	32
J. Finansministeriets Mellemregning med Ministerier og Institutioner.....	7 272 371.	71
K. Aktivposter til særlig Afskrivning ...		»
I alt Aktiver...	<u>1 974 936 459.</u>	<u>95</u>

<i>II. Passiver:</i>	Kr.	Ø.
A. Statsgælden.....	1 229 140 609.	25
B. Skatkammerbeviser og Bankgæld....	93 467 238.	45
C. Skyld til forskel. Institutioner uden for Mellemregning med Finansministeriet.	2 168 145.	
D. Kapitaler under særlig Bestyrelse (jfr. Aktivpost D.).....	30 348 529.	24
E. Særlige Statsforskrivninger (jfr. Aktivpost E.).....	225 470 950.	12
F. Henlæggelser til særlige Formaal (jfr. Aktivpost F.).....	29 829 109.	86
G. Finansministeriets Mellemregning med Ministerier og Institutioner.....		»
H. Overskud fra Driftsregnskaberne....	9 741 702.	84
I. Henlagt til ekstraordinære Afskrivninger paa Statens Aktiver.....	21 320 730.	79
J. Statens Nettoformue.....	333 449 444.	40
I alt Passiver....	<u>1 974 936 459.</u>	<u>95</u>

Finansministeren indledede sin Tale ved Fremlæggelsen af Finanslovforslaget med en Redegørelse for Hovedindholdet af *Statsregnskabet for 1936—37*. Indtægterne havde alt i alt udgjort 488,5 Mill. Kr., Udgifterne 461,1 Mill. Kr., saa at der fremkom et *Driftsoverskud* paa 27,4 Mill. Kr. eller 12,9 Mill. Kr. mere end budgetteret; største Delen af denne Bedring faldt paa Skatter og Afgifter, som havde givet 9,3 Mill. Kr. mere end beregnet. I Sammenligning med *Driftsregnskabet for 1935—36* viste Udgifterne en Stigning paa 26,5 Mill. Kr. (hvoraf ca. 21 Millioner hidrørte fra Bevillinger af mere ekstraordinær Karakter), Indtægterne en Stigning paa 40,5 Mill. Kr. Af det paaregnede Overskud var der ved Tillægsbevillingsloven for 1936—37 disponeret over 9,3 Mill. Kr. til Afskrivinger paa nedlagte Banestrækninger m. v.; der henstod herefter af Overskuddet fra 1935—36 13 Mill. Kr. og af Overskuddet fra 1936—37 18,1 Mill. Kr., i alt 31,1 Mill. Kr., hvoraf der i Status pr. 31. Marts 1937 var hensat 21,3 Mill. Kr. til Dækning af Restbeløbet af *Krisehjælpen til Landbruget* i Henhold til Lovene af Oktober 1931 og Juni 1932. — *Statens Gæld* udgjorde ved Begyndelsen af Finansaaret i alt 1 391 Mill. Kr., ved Finansaarets Udgang 1 340 Mill. Kr., idet den faste Statsgæld var steget fra 1 220 til 1 229 Mill. Kr., medens Skatkammerbeviser og Bankgæld var gaaet ned fra 121 til 94 Mill. Kr. og anden løs Gæld fra 50 til 17 Mill. Kr. Ministeren pegede paa, at Statsgælden siden 1929—30 var forøget med ca. 17 Mill. Kr., saa at hele den økonomiske Aktivitet, som Staten havde udfoldet i de siden forløbne 8 Aar — ved Anlægsvirksomhed, Udlaan m. v. —, praktisk talt var gennemført uden ny Gældsstiftelse, hvad der for en væsentlig Del skyldtes de paa Formueregnskabet indgaaede *Arveafgifter* (i alt 110 Mill. Kr.) og de paa Driftsregnskaberne indvundne *Overskud* (88 Mill. Kr.).

Ministeren gennemgik derefter *Finanslovforslaget for 1938—39*, der med en samlet Indtægt af 477,2 Mill. Kr. og en samlet Udgift af 475,7 Mill. Kr. fremtraadte med et Overskud paa 1½ Mill. Kr. eller i Sammenligning med Finansloven for 1937—38 en Stigning i Indtægterne paa 10,3 Mill. Kr. og i Udgifterne paa 12,8 Mill. Kr. — *Statsvirksomhederne* viste alt i alt et Underskud paa 19½ Mill. Kr.; for Post- og Telegrafvæsenet havde det budgetterede Overskud kunnet sættes op fra 1,5 til 2,3 Mill. Kr., men for *Statsbanernes* Vedkommende maatte regnes med en Forøgelse af Underskuddet fra 17,6 til 20,6 Mill. Kr. hidrørende fra Merudgifter til Brændsel og Olie, til Vedligeholdelse, Forrentning og Afskriving samt til Lønninger og Medhjælp. — Paa *Udgiftssiden* viste Landbrugsministeriets Budget en betydelig Nedgang, først og fremmest fordi der ikke paa Forslaget var opført noget Tilskud til *Kornfonden*. Derimod var der i Sammenligning med Finans-

loven for 1937—38 en Stigning paa Socialministeriets ordinære Udgiftsposter til et Beløb af godt 11 Mill. Kr., hvoraf ca. 5 Millioner faldt paa *Aldersrenten* og 5 Millioner paa *Arbejdsløshedsforsikringen*, endvidere en Stigning paa Justitsministeriets Budget paa ca. 4½ Mill. Kr., for største Delen hidrørende fra *Enhedspoliti-Ordningen*, fremdeles 2½ Mill. Kr.s Merudgift under *Undervisningsministeriet* (bl. a. som Følge af den nye Folkeskolelov, stigende Pensionsudgifter og Gennemførelse af 8 Timers Arbejdsdagen for Sygeplejepersonalet) samt betydelige Udgiftsstigninger paa de *militære Budgetter* paa Grund af ekstraordinære Anskaffelser. — Paa *Indtægtsiden* var *Skatter og Afgifter* budgetteret til i alt 471 Mill. Kr., hvad der i Sammenligning med Finansloven for 1937—38 betød en Stigning paa formelt 10,1 Mill. Kr., men reelt 13,2 Mill. Kr., hvoraf 5,5 Mill. Kr. faldt paa de ordinære personlige Skatter og 6,7 Mill. Kr. paa Told- og Forbrugsafgifterne. Ministeren gjorde opmærksom paa, at der ved Budgetteringen var regnet med, at de *midlertidige Told- og Afgiftsbestemmelser* vilde blive holdt i Kraft i hele Finansaaret 1938—39. Med Hensyn til *Ejendomsskatterne* oplyste Ministeren, at Stigningen i Følge den nye almindelige Vurdering vel i det væsentlige var medtaget allerede ved Budgetteringen for 1937—38, idet man da havde regnet med en Fremgang paa 0,6 Mill. Kr., men at der dog var anslaaet en yderligere Stigning paa 0,2 Mill. Kr. Den samlede Vurderingssum var alt i alt gaaet op fra 13,7 til 15,7 Milliarder Kr. (hvoraf Grundværdien nu androg 5,6 Milliarder); den gennemsnitlige *Grundværdistigning* havde udgjort 12,4 pCt. og skyldtes, naar man betragtede Landet under eet, for Halvdelens Vedkommende Berigtigelser, medens den anden Halvdel var Udtryk for reel Stigning. — *Anlægsudgifterne* faldt som hidtil for største Delen paa Statsbanerne og medgik overvejende til Fornyelser eller Fortsættelse af paabegyndte Anlæg; Udvidelsen af Polyteknisk Lærestalt og Gennemførelsen af de nye Militærlove lagde dog ogsaa Beslag paa betydelige Beløb.

Om Udsigterne for *Finansaaret 1937—38* udtalte Finansministeren, at en Række Udgiftsposter som Følge af nye Love, der ikke havde kunnet opføres paa Finansloven (i alt 34½ Mill. Kr.), syntes at ville blive afbalanceret af den overordentlige Indkomstskat (29 à 30 Mill. Kr.) og et Driftsoverskud paa 4 Mill. Kr., og at der, selv om man maatte regne med Krav om Tillægsbevillinger i Aarets Løb, ogsaa kunde paaregnes større Udbytte af Skatter og Afgifter, saa at der muligvis vilde kunne opnaas Balance paa Driftsregnskabet.

Ved Finanslovsforslagets *1. Behandling* henviste Socialdemokraternes Ordfører, *Hartvig Frisch*, indledningsvis til Statsministerens Aabningstale, hvor Linierne var trukket op for et

fornyet Lovgivningsarbejde til Støtte for Landbruget, for en fortsat Kamp mod Arbejdsløsheden med særlig Støtte til Fortsættelsen af Boligbyggeriet, for en Revision af Valutaloven med det Formaal at indføre Lempelser, for Bevarelse af Arbejdskraften paa Landet ved Forbedring af Boligforholdene og ved Udvidelse af den landbrugsfaglige Undervisning, for en Lovgivning om Arbejdernes Ferieforhold m. m. Man skulde synes, at dette var et Arbejdsstof, som kunde samle store Dele af Rigsdagen, men Taler, som Landstingsmand Hauch og Folketingsmand Christmas Møller nylig havde holdt — og som Taleren stærkt kritiserede —, kunde ikke stemme optimistisk med Hensyn til de store Oppositionspartiets Vilje til Samvirken med Regeringen. Den naturligeste Form for et udvidet Samarbejde paa Rigsdagen vilde være et *Samarbejde mellem Arbejder og Bonde*, og i Betragtning af, at man stod over for en Fornylse af Landbrugsordningerne, skulde man tro, at der ogsaa inden for Landboernes Kreds maatte være aabne Sind for en saadan Forstaaelse; hertil kom, at man nu var naaet til det Punkt i Konjunkturkurven, hvor Tankerne i forreste Plan maatte samle sig om Priserne paa Arbejderbefolkningens Livsfornødenheder. Ogsaa for en god Ordning af *Landbrugets Gældsforhold* vilde Landbrugernes egen Interesse for Sagen være af stor Betydning. Det samme gjaldt *Valutaordningen*, som nu var Genstand for stadig Kritik, og som man tillagde hele Skylden for den stedfundne Prisstigning, medens man fortav, at Valutareguleringen var nødvendig af Hensyn til den dansk-engelske Handelstraktat. *Prisstigningen* skyldtes forskellige Faktorer og maatte imødegaas paa forskellig Maade, ved Foranstaltninger af Priskontrolraadet eller ved Lovforanstaltninger; for Socialdemokraterne var der ikke noget som helst tiltalende hverken i at skabe eller opretholde Monopolavancer. — Efter at have udtrykt sin Glæde over det gode og solide *Finansstyre*, som baade det aflagte Statsregnskab og de efterfølgende Finanslove var Udtryk for, imødegik Taleren Angreb fra Oppositionens Side mod *den sociale Lovgivning*, hvorved man tilskrev denne en demoraliserende Indflydelse. Man talte aldrig fra samme Side Moral om »Samfundets andre talløse Udbetalinger af Pengebeløb uden Arbejdsydelse, nemlig hele den arbejdsfrie Indtægt«. Socialdemokratiet ønskede ikke Socialreformens grundlæggende Principper forfusket, og »denne Socialreform bygger helt igennem paa, at den, der baade kan arbejde og kan faa Arbejde, ikke skal have Understøttelse«. Taleren saa med Forventning hen til Loven om Beskæftigelse af langvarigt arbejdsløse og unge arbejdsløse og anerkendte den Vilje til Ofre for at hjælpe Kammerater, som Loven om Overarbejde var Udtryk for; men de vigtigste Foranstaltninger til Arbejdsløshedens Bekæmpelse var de, der var vendt udad mod ny

Landvinding og nye Fremstød (Tilvejebringelse af Raastoffer, Støtte til Boligbyggeri). — I nogle Slutningsbemærkninger om Danmarks *udenrigspolitiske Stilling* og Forsvarsspørgsmaalet vendte Hartvig Frisch sig mod nogle oprindelig fra norsk Side fremsatte Beskyldninger mod dansk Udenrigs- og Handelspolitik og Paastande om Danmarks Afhængighed af Tyskland. Om Grænsen udtalte han: »Vi fra vor Side har intet at diskutere angaaende Grænsen af 1920, fremgaaet som den er af den redeligste og retfærdigste Sindelagsafgørelse, som Europas Historie kender.«

Venstres Ordfører, *Brorsen*, gjorde først nogle Bemærkninger om Faren ved saa omfattende og kompliceret en Lovgivning, at Vælgerne ikke bliver i Stand til at følge Lovgivningsarbejdet, og om det udstedte, men senere modificerede Forbud mod Benyttelse i »Der Schleswiger« af det tyske Sprog, hvad der gav ham Lejlighed til at forsikre, at man fra dansk Side ikke har noget højere Ønske end at leve i et godt, naboventligt Forhold til vor sydlige Nabomagt. Efter nogle Spørgsmaal til Regeringen om Muligheden for at tage den vedtagne *Forsvarsordning* op til fornyet Overvejelse i den nu begyndte Rigsdagssamling, om Antallet af Militærnægtere og Forholdene i Militærnægterlejren i Grib Skov samt om Planerne for Gennemførelsen af Loven om Forbud mod Overarbejde gik Taleren over til en Omtale af den finansielle Situation og Finanslovforslaget. Det var ikke saa vanskeligt at skaffe Balance, naar man stadig forøgede *Skatteudskrivningen*, og naar Finansministeren opfordrede Skatteyderne til at betale deres Skatter med Glæde, maatte man sørge for baade at udvide et vist Maadehold og at Pengene blev givet ud paa fornuftig Maade. Der havde ganske vist i de senere Aar været Driftsoverskud paa Statsregnskaberne, men Reversen af Medaillen var, at mange Kommuner befandt sig i en vanskelig Stilling, og at det haarde Skattetryk havde ført til for ringe Opsparing og dermed for dyre Penge. — Man maatte fra Venstres Side nære Betænkelighed ved de stadige Stigninger af *Socialudgifterne*, ikke mindst med Henblik paa Kommunehjælpen, som nu krævede henved 80 Mill. Kr., medens man i sin Tid havde regnet med ca. 20 Mill. Kr.; den lette Adgang til Kommunehjælp syntes ogsaa at rumme en Fare for Selvhjælpstilviljen, da det Gang paa Gang viste sig umuligt at skaffe fornøden *Arbejdskraft* i Erhvervslivet, samtidig med at der baade i By og paa Land gik unge, som levede af Understøttelse. — *Brorsen* sammenlignede sluttelig Vilkaarene for *Landbruget* med Forholdene inden for Industri, Transport og Handel og udtalte, at Landbrugets Forrentningsprocent tog sig meget fattigt ud ved Siden af de Kapital-Udbytter, der var udbetalt i de nævnte Erhverv. Regeringen havde ikke ind-

friet det Løfte, at der under en socialdemokratisk Regering vilde blive Arbejde og god Fortjeneste for alle, men der var blevet en ganske god Fortjeneste for en lille Del af Befolkningen, Arbejdsløshed for mange, mange flere og Dyrtid for alle.

Ordføreren for Det konservative Folkeparti, *Christmas Møller*, henvendte indledningsvis nogle replicerende Bemærkninger til Hartvig Frisch og kom derefter ind paa Spørgsmaalene om *Forsvar og Udenrigspolitik*, særlig *Danmarks nordiske Politik*. Det kunde formentlig ikke bestrides, at den udenrigspolitiske Stilling var blevet ændret ved Udenrigsministerens Erklæring i Folkeforbundets Møde den 1. Juli 1936 og ved den Stilling, som Ministeren — i øvrigt med Tilslutning fra saa at sige alle Sider — i det hele havde indtaget med Hensyn til Medlemsskab af Folkeforbundet. Men man havde ikke draget Konsekvenserne heraf, idet man hverken havde givet Offentligheden klar Besked om Danmarks forandrede udenrigspolitiske Stilling eller taget Forsvarsspørgsmaalet op til fornyet Drøftelse. De Konservative vilde indtrængende henstille til Regeringen at overveje, om der ikke kunde komme en Forhandling i Stand mellem Sagskundskab og politisk Repræsentation vedrørende denne Sag, og de mente tillige, at Spørgsmaalene om, paa hvilken Maade og i hvilket Omfang de nordiske Lande, særlig Danmark, Sverige og Norge, kunde og vilde støtte hinanden paa det økonomiske og det forsvarsmæssige Omraade, burde tages op til Drøftelse mellem Landene. — Om *Forfatningsspørgsmaalet* maatte der nu ventes Besked fra Regeringer; men foruden selve Forfatningsbestemmelserne vilde det sikkert være rimeligt at inddrage forskellige andre Emner under en kommende Grundlovsrevision, f. Eks. om Anvendelse af Folkeafstemning i en vis Udstrækning, om fremmedes Adgang til at eje dansk Jord, om Afskedigelse af Embedsmænd ved Dom, om Begrundelse af Forvaltningens Afgørelser, om Hindring af udenlandske Magters eller Organisationers Støtte til et dansk Parti og om, at kun politiske Foreninger og Organisationer, som tydeligt angiver det politiske som deres Maal, har Ret til at anvende hele deres Indtægt eller en stor Del af denne til politiske Formaal. — De Konservative var enige i, at *Statsfinanserne* skal være i Orden, men det kunde ikke være Opgaven at opkræve større Beløb end fornødent, og man vilde derfor stille Forslag om at anvende en Del af Overskuddet paa Statsregnskabet dels til Tilbagebetaling til Skatteyderne, dels til Ikke-Opkrævning af Landbrugets Skatter. I øvrigt frembød den *økonomiske Situation* ikke noget lyst Billede, selv om Konjunkturerne havde været relativt gode i nogle faa Maaneder; Løndbrugets Forrentningsprocent var kun det

halve af den normale — det maatte derfor ogsaa være rimeligt at lette Landbrugets Skattebyrde —, Arbejdsløsheden var betydeligt større end for et Aar siden, og Kommunerne var meget tyngede. — Christmas Møller berørte til sidst forskellige sociale, kirkelige og nationale Spørgsmaal; bl. a. ønskede han Besked om Regeringens kirkepolitiske Standpunkt, udtalte sin Tilfredshed med den Maade, paa hvilken urimelige Rygter om dansk Afhængighed det ene og det andet Sted var blevet tilbagevist, og betonedede Ønskeligheden af større Støtte i den kommende Tid til Danskheden Syd for Grænsen.

Steen, som talte for Det radikale Venstre, saa ikke nogen Grund til at tage *Militærspørgsmaalet* op til fornyet Overvejelse. Forholdene i Verden var ganske vist usikre, men det var de ogsaa i Fjor, og de geografiske og folketalræssige Forhold, der trækker den naturlige Grænse for, hvilke Militæropgaver Danmark kan løse, var uforandrede. — Hvad *Lovgivningsarbejdet* angaar, vilde det ikke kunne bestrides, naar man tænkte paa, baade hvad der var gennemført, paa Lovgivningen i den kommende Vinter og paa den Lovgivning, der var Genstand for Forberedelse i Kommissioner, at det alt i alt betød Gennemførelsen af det Program, hvortil de to Regeringspartier havde opnaaet Vælgerbefolkningens Tilslutning. Det var stemmende med Det radikale Venstres Ønske, naar baade Forfatningsspørgsmaalet og Skattelovgivningen var Genstand for Kommissionsbehandling, idet man derved ikke alene kunde søge at naa frem til de sagligt mest forsvarlige Afgørelser, men ogsaa prøve enhver Mulighed for at samle de flest mulige om Opgavernes Løsning; men hvis man af Hensyn til Kravet om Tilslutning til en Grundlovsforandring fra 45 pCt. af Vælgerne i den kommende Forfatning vilde skabe et Organ, for hvis Oprettelse man mere maatte søge Begrundelsen i »en Art Ærbødighed for det historiske i dansk Forfatningslivs Udvikling« end i den Nytteløshed i Lovgivningsarbejdet, man vilde kunne vente deraf, kunde det befrygtes, at den Vanskelighed, man mente at have overvundet, tværtimod vilde blive forøget. Taleren nævnte dernæst en Række Opgaver, som kunde ventes taget op til Løsning i nær Fremtid, og udtalte bl. a. Ønsket om en tidssvarende Ordning af Landbrugets Prioritetsforhold, om Støtte til et Byggeri, der er beregnet paa Familier med Børn, om landbrugsfaglig Undervisning og om Videreførelse af Foranstaltningerne til Bekæmpelse af Arbejdsløsheden blandt unge Mennesker og langvarigt arbejdsløse. — Den stedfundne *Prisstigning* havde man villet forklare som Resultat af Regeringens Politik, særlig Opretholdelsen af Valutacentralen, i Forbindelse med alt for høje Skatter. Men Forbrugsskatterne havde baade Venstre og Det konservative Folkeparti krævet og stemt for, og det var

ganske vist rigtigt, at Valutacentralen virkede fordyrende, da man havde maattet forpligte sig til at aftage betydelige Varegrupper i bestemte Lande, men Hensigten hermed var jo at tilkøbe sig større Afsætningsmuligheder for Dele af Landbrugsproduktionen og derigennem opnaa en Prisforbedring for disse, hvilket ogsaa var lykkedes. Skulde der i øvrigt paa noget Omraade blive taget Priser, som ikke var rimeligt begrundede, var det Det radikale Venstres bestemte Krav, at der blev skredet ind herimod, og hertil havde man gennemført Loven om Priskontrol. — I Anledning af Udtalelser af Christmas Møller paa Det konservative Folkepartis Landsraadmøde om, at der ikke længer var Mulighed for Opnaaelse af Indflydelse gennem Forhandling, erklærede Steen, at Det radikale Venstre ønskede *Medvirkning i Lovgivningsarbejdet* baade af Venstre og Konservative, da »de to Partier repræsenterer en saa betydningsfuld Del af den danske Vælgerbefolkning, at de naturligvis har Krav paa at øve Indflydelse og at skaffe disse Vælgere denne Indflydelse«, og han vilde oprigtigt beklage det, hvis de to Partier skød denne Opgave fra sig.

For Ordføreren for Det frie Folkeparti, *Valdemar Thomsen*, havde Statsministerens Aabningstale været en stor Skuffelse, thi det syntes deraf at fremgaa, at Regeringen endnu ingen Planer havde med Hensyn til Løsningen af Tidens alvorligste økonomiske Problemer: Arbejdsløsheden og Landbrugskrisen, men havde givet blankt op. Det var paa Tide, at der en Gang for alle blev sagt Farvel til *Liberalismen* som Helsemiddel mod Krise og Arbejdsløshed, og at man søgte at komme med i en tidssvarende økonomisk Politik, der kun kunde befordres ved *Samarbejde mellem Arbejder og Bonde*. »Det, de to Parter sammen burde sætte ind paa, er rimelige Indtægter til Bonden og samtidig Beskæftigelse og en relativt høj Løn til Arbejderne i Stedet for som nu at lade den passive Kapitalist skumme Fløden«, thi det kunde godtgøres statistisk, at Landbrugets Forrentningsprocent og Arbejdsløshedsprocenten næsten altid staar i et ganske bestemt Forhold til hinanden. Det gjaldt ikke som tidligere om at arbejde og spare, men langt snarere at tjene og bruge, og Problemet var »at tilvejebringe Balance mellem paa den ene Side Produktion og dermed Beskæftigelse og paa den anden Side Forbrug og Pengeanbringelse«. Der syntes paa et givet Tidspunkt at være en vaagnende Forstaaelse inden for Socialdemokratiet af, at man maatte sikre den værdiskabende Produktion for at sikre Beskæftigelse og Arbejdsudbytte, men nu lod det til, at Spørgsmaalet om Arbejdernes Bæreevne over for Prisstigninger, ogsaa paa Fødemidler, var det centrale i Situationen, hvad enten saa denne Kovending i Regeringens Politik var hidført af en tilfældig og maaske forbigaaende Konjunkturbølge eller skyldtes Direk-

tiver fra Fagforeningerne. Meget tydede paa, at man skulde opleve haarde Tider, inden et Samarbejde paa lige Fod kunde iværksættes. — »*Ordningerne*« kunde være et sidste afsluttende Led i en Genrejsningsplan, men Grundlaget maatte være: »for det første øjeblikkeligt Værn for de Hjem, som uden egen Skyld er ramt af de økonomiske Ulykker, for det andet en Genrejsning af Landbrugets Økonomi og af Købekraften i Befolkningens brede Lag, der til syvende og sidst er det eneste, der afhjælper Arbejdsløsheden, for det tredje rene Linier i Lovgivningen og i offentlig Administration.«

Hans Hansen (Rørby), som talte paa Retsforbundets Vegne, fandt det karakteristiske ved denne Finanslovbehandling i, at de to afgørende Partiers Ordførere havde »vendt sig voldsomt mod den *Prisstigning*, som Partierne selv har frembragt ved hele deres Ordningspolitik«. Man skulde ved en umiddelbar Bedømmelse af Landbrugsproduktionens Forøgelse i de sidste Aartier og af Eksportpriserne tro, at Danmark havde de gunstigst mulige Betingelser; naar vi dog fremdeles maatte regne med Arbejdsløshed og manglende Indtjeningssevne for Landbruget, var Grunden at søge i en *kunstig Varefordyrelse* gennem Told, Statsregulering og Ordningspolitik, og Fremtidsfaren for dansk Økonomi laa i den Inflation, vi selv havde fremkaldt ved Kronenedskæring og Valutacentral. Der syntes at være rigeligt med Opgaver baade i Retning af at afskaffe Prisfordyrelser ved Ophævelse af indirekte Skatter og i Form af en Grundskyldslovgivning, og det glædede Taleren, at Landstingets Magt var brudt, saa at Folketingsflertallet nu helt havde Ansvaret og ikke mere kunde beskyldte Landstinget for Sabotage. Det saa ud, som om det offentlige Styre af en ond Skæbne havde været udset til at modvirke alle opbyggende Kræfter i Landet, og vor Tid havde set »den længste Række af arbejdsløse, som nogen Regering nogen Sinde har haft at se ud over, Landbrugskrise sammen med Højkonjunktur for Landbruget, de største Skatter, vi har haft, den største Gæld, baade offentlig og privat«. Det var da paa høje Tid, at Demokratiet begyndte at vise, at det turde give sig i Lag med de store Opgaver, der ligger og venter, og almindelig politisk Hæderlighed vilde kræve, at Regeringspartierne nu lagde en Linie for deres Politik og tog Stilling til den Forfalskning af Varepriserne, som foraarsages af den indirekte Beskatning. »Liberalismen maa drage Konsekvensen og gaa til sit Maal, som er Afskaffelse af alle Monopoler og Særrettigheder.« — For Retsforbundets Vedkommende var Stillingen den samme som før: uforsonlig Opposition imod alle Monopoler, Særrettigheder og Særinteresser. Desuden alles lige Ret til Jorden som en Grundbetingelse. Grundskylden kunde vel ikke gennemføres

uden i en Overgangstid at forbindes med en dybtgaaende Gældssanering, men Retsforbundet ønskede ikke Grundskyllen gennemført som et Led i den almindelige Skattebetragtning, men til Afløsning af Skatter og til Sikring af Folkets Ret til Jorden, og Grundskyldsforpligtelserne skulde lægges paa de virkelige Ejere af Jorden, nemlig Obligationsejerne. »Vi benægter Kapitalmagts Ret til Grundrente, fordi den ikke er et Udtryk for den enkeltes Arbejde, vi forlanger, at den private Varebeskatning skal høre op, saa den falske Kapitalanbringelse i de toldbeskyttede Virksomheder kan forsvinde, og vi vender os endelig imod den offentlige Gældsstiftelse, som forfalsker Grundlaget for den Ungdom, der rykker frem.«

Kommunisternes Ordfører, *Aksel Larsen*, mente, at Udvejen af mangfoldige Vanskeligheder vilde ligge i en Krisepolitik i Overensstemmelse med de Løfter, der var givet Vælgerne før Landstingsvalgsejren i September 1936. Derimod burde Regeringen ikke lytte til Røster fra reaktionær Side om Dannelse af en *Samlingsregering*, hvorved Tyngdepunktet i Regeringen vilde blive forlagt til højre. Som Motivering for Nødvendigheden af en Samlingsregering var peget paa, at en Oprustning kun ad den Vej vilde kunne gennemføres; men al Tale om Oprustning havde ingen Værdi, saa længe man ikke beskæftigede sig med det, der var ulige mere nødvendigt, nemlig et Sindelagsskifte. »Alverdens Kanoner, Flyvemaskiner og Gasgranater kan ikke hjælpe os, hvis der ikke findes en virkelig Vilje til Selvhævdelse herhjemme.« — Taleren vendte sig dernæst mod det fra Landboforeningernes Side udtalte Ønske om en Udvidelse af den dansk-tyske Samhandel ved, at Tyskland aftog meget store Kvanta danske Landbrugsprodukter paa Betingelse af, at Danmark modtog Betaling i Færdigvarer. *Handelstraktaten med Tyskland* var paa alle Omraader ufordelagtig for Danmark, og en Revision med det nævnte Maal for Øje vilde medføre stigende Vanskeligheder for dansk Industri og resultere i, at Danmark blev en økonomisk Koloni af Tyskland. For *Landbruget* drejede det sig i første Række om at faa foretaget en Nedskrivning af Gælden, samtidig med at der blev sat Bom for yderligere Gældsstiftelse. Landbrugsordningernes eventuelle Forlængelse og Udbygning laa ikke i samme Plan, men det var i øvrigt glædeligt, at Spørgsmaalet om Prisstigningen og dens Følger vilde blive kædet sammen hermed. Det kunde have sin Interesse at faa oplyst, hvilken Støtte fra det offentlige der siden 1931 var ydet Landbruget gennem kunstige Prisforhøjelser og gennem Laan, der ikke skal tilbagebetales, Rentetilskud, Saasædtilskud m. v. Saa kunde det være, at man fra den Side vilde tale lidt sagtere om *Sociallovgivningen*, som

var langt fra at være ideel, og som burde forbedres gennem højere Rentesatser for Alders- og Invaliderentydere og Dyrtidstillæg til arbejdsløse. Til Bekæmpelse af *Arbejdsløsheden* vilde en Revision af den dansk-tyske Handelstraktat, hvorved den danske Industri ikke kom til at mangle Raastoffer og hvorved man sikrede Industrien imod ubillig Konkurrence, vistnok være det mest effektive Middel; men derudover kunde Arbejdsløsheden afhjælpes ved at bringe Landbruget økonomisk paa Fode og endelig ved Gennemførelse af en Arbejdstidsforkortelse, som de tekniske Fremskridt gjorde nødvendig og Industriens Kæmpefortjenester økonomisk velbegrundet. — Aksel Larsen sluttede sin Tale med nogle Betragtninger om *Forfatningsspørgsmaalet*. Der kunde fornuftigvis ikke være Tvivl om, at en Grundlovsændring maatte betyde Etkammerssystem og Valgretsalders Nedsættelse; men der kunde ogsaa være Grund til en Demokratisering paa andre Omraader, saaledes ved at paalægge Rigsdagsmændene direkte Ansvarlighed over for deres Vælgere og ved en Demokratisering af hele Statsapparatet gennem en Udskiften i Embedsmandsstanden. »Ethvert Spørgsmaal om en Demokratisering af Forfatningen maa sammenkædes med en Demokratisering af den udøvende Magt her i Landet, ellers er enhver Tale om Folkestyre ud i det blaa.«

Schmidt (Slesvigske Parti) kritiserede forskellige administrative Afgørelser vedrørende Nægtelse af Opholdstilladelse m. m., men dvælede særlig ved de *udenrigspolitiske Forhold*, idet han gik ud fra, at tre Faktorer fremfor andre vil være bestemmende for Danmarks udenrigspolitiske Skæbne, nemlig Fællesskabet med hele det skandinaviske Norden, Næboen mod Syd, det tyske Rige og Folk, og England, hvormed Danmark har den største Vareudveksling. Hele Situationen syntes ham at pege i Retning af, at man maatte ønske her i Landet ved sine Forbindelser til begge Sider at bidrage til, at der kunde opstaa et Samarbejde mellem disse tre Faktorer, hvorved den herskende trykkende Afhængighedsfølelse kunde forvandles til Bevidstheden om en stor Opgave. Og hvis man herimod vilde indvende, at denne Opgave laa over Evne, var dertil at sige, at »Danmark kunde jo betyde meget mere end i Dag sammen med de nordiske Frændestater og Folk. En fælles Vilje fra Norden til et Samarbejde med de to nævnte Magter, det vilde betyde meget, og det var en Linie, som kunde give Danmark og Norden en anden Anseelse end den, man har haft i Folkeforbundet«. Man burde ikke lade sig forstyrre af den forskellige Styreform i de to Lande; »det er noget, Magterne selv maa om, det plejer ogsaa at være flydende«. »Blivende er Folkene og Staterne selv og den Kendsgerning, at de ligger ved Siden af hinanden, og at deres Interesser, stort set, burde

forenes, og at den fælles Oprindelse af samme Folkefamilie burde betyde baade en Forpligtelse og en Evne til at forstaa hinanden.«

Ved Forslagets 2. Behandling forelaa 51 Ændringsforslag, der alle var af mindre finansiell Betydning og alle havde faaet Tilslutning af hele Finansudvalget. Samtlige Ændringsforslag vedtoges uden Afstemning.

En Del af *Samraadsspørgsmaalene* gav Anledning til nogen Forhandling i Salen. Det gjaldt navnlig Spørgsmaalet om, hvorledes danske Erhvervsinteresser i Spanien varetages, Spørgsmaalet om mulig Tilvejebringelse af en Flyve-Landingsplads i Nyborg og Korsør specielt med Henblik paa Isvintre og forskellige Spørgsmaal vedrørende Statsbanerne: Tilkørselsforholdene til Nyborg Fægehavn, Undersøgelsen af Bundforholdene i Store Bælt, eventuelt Anlæg af en ny Fægehavn ved Knudshoved.

Til 3. Behandling blev der stillet i alt 415 Ændringsforslag. Det finansielt betydningsfuldeste var Optagelsen paa § 5 af Udbyttet af *den overordentlige Indkomstskat*, 35 Mill. Kr. (deraf Merindkomstskatten 22 Millioner, Tillægsskatten 13 Millioner) og paa den anden Side Udgifterne paa Socialministeriets Budget til Fordeling af Oksekød, Flæsk og Svinekød samt Indkøb af Sødmælk (12½ Mill. Kr.) og paa Finansministeriets Budget Reguleringstillæggets Forhøjelse (6½ Mill. Kr.) samt et midlertidigt Løntillæg (11 Mill. Kr.). Paa Indenrigsministeriets Budget forhøjedes Statstilskuddet til delvis Dækning af den amtskommunale Grundskyld med 2,8 Mill. Kr. til 8,4 Mill. Kr. Paa § 26 indførtes bl. a. en Række Bevillinger til nye Kaserner eller Modernisering af ældre.

Venstre kunde ikke tiltræde et Ændringsforslag om en Ny-Affattelse af *Politikontoen*, idet man heri saa Udtryk for en saa kraftig Overskridelse af de beregnede Udgifter paa dette Omraade allerede inden Lovens Ikrafttræden, at den paaregnede Lettelse i Amtsskatterne formentlig vilde blive illusorisk. Justitsministeren opgjorde Merudgiften i Forhold til det i Bemærkningerne til Lovforslaget om Politiets Ordning anslaaede Beløb til henvend 3 Mill. Kr. og gjorde udførligt Rede for Aarsagerne til Stigningen (F. T. Sp. 4378). — Ændringsforslaget vedtoges med 89 Stemmer mod 17.

Venstre var desuden imod en foreslaaet Udvidelse af *Færdselspolitiet* og stillede Underændringsforslag om at spare 130 000 Kr. paa denne Konto; men Underændringsforslaget forkastedes med 86 Stemmer mod 19.

Det konservative Folkeparti kunde ikke give sin Tilslutning til en Bevilling paa 25 000 Kr. til de samvirkende *Emigrant-hjælpekomiteer*, idet man nærede den Opfattelse, at en af

Komiteerne (Matteotti-Komiteen) ikke med Rette kunde kaldes neutral. Ændringsforslaget vedtoges med 87 Stemmer mod 20.

En Bevilling paa 80 000 Kr. til Dækning af ca. Halvdelen af den fremkomne Merudgift ved Ombygning af en i sin Tid til Statsbaneadministrationen opført Bygning til Brug for *Statsgymnasiet i Struer* var ikke tiltraadt af et enkelt Medlem af Finansudvalget (Himmelstrup).

Finanslovforslaget vedtoges i Folketinget enstemmigt med 90 Stemmer. I Landstinget vedtoges Forslaget i Folketingets Affattelse enstemmigt med 66 Stemmer.

Lov om Tillægsbevilling

for Finansaaret fra 1. April 1937 til 31. Marts 1938.
(Finansminister V. Buhl). [A. Sp. 4513. — C. Sp. 1505 og 1943].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3685). 1. Beh. $\frac{10}{3}$ (F. Sp. 3816). Henvist til Finansudvalget (se Side 24). Betænkning (B. Sp. 2241) afgivet $\frac{8}{4}$. (Ordfører: Fr. Andersen). 2. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5385). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (F. Sp. 5420, 5445 og 5518). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1465). 2. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1480). 3. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1481). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 173).

	Tillægsbevilling 1937—38		Efter det forelagte Lovforslag	
	Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§ 1. Domænerne	975 572	»	965 772	»
§ 2. Statsvirksomhederne	»	1 931 628	»	943 910
§ 3. Rentekonto	»	1 720 520	»	1 420 520
§ 4. Overskud af Universitetets og Statens højere Almenskolers Fond samt af Bispetienderne	÷ 78 049	»	»	»
§ 5. Skatter og Afgifter	58 047 760	»	54 978 060	»
§ 6. Overskud af Klasselotteriet	÷ 3 694	»	÷ 3 694	»
§ 7. Adskillige Indtægter	3 146 650	»	996 650	»
§ 8. Statsydelse til Hans Majestæt Kongen	»	»	»	»
§ 9. Det kongelige Hus's Aarpenge . .	»	»	»	»
§ 10. Rigsdagen	»	90 000	»	90 000
§ 11. Statsministeriet	»	183 432	»	183 432
§ 12. Udenrigsministeriet	»	173 685	»	173 685
§ 13. Ministeriet f. Landbrug og Fiskeri	»	15 687 739	»	15 564 312
At overføre	62 088 239	19 787 004	56 936 788	18 375 859

	Tillægsbevilling 1937—38		Efter det forelagte Lovforslag	
	Indtægt	Udgift	Indtægt	Udgift
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Overført	62 088 239	19 787 004	56 936 788	18 375 859
§ 14. Indenrigsministeriet	»	4 126 516	»	2 750 455
§ 15. Socialministeriet	»	13 835 127	»	14 079 986
§ 16. Ministeriet for offentlige Arbejder	»	512 435	»	611 634
§ 17. Ministeriet for Handel, Industri og Søfart	»	3 387 659	»	3 293 593
§ 18. Grønland	»	»	»	»
§ 19. Justitsministeriet	»	1 001 021	»	799 079
§ 20. Kirkeministeriet	»	358 999	»	354 649
§ 21. Undervisningsministeriet	»	4 613 636	»	3 891 631
§ 22. Krigsministeriet	»	5 657 666	»	3 857 636
§ 23. Marineministeriet	»	7 205 289	»	5 448 950
§ 24. Finansministeriet	»	2 535 785	»	2 388 085
§ 25. Pensionsvæsenet	»	2 026 660	»	2 026 660
	62 088 239	65 047 797	56 936 788	57 878 217
Merindtægt at overføre til § 26 II. H. . . .	»	÷ 2 959 558	»	÷ 941 429
	62 088 239	62 088 239	56 936 788	56 936 788

Som det fremgaar af foranstaaende Oversigt, udviser den vedtagne Tillægsbevillingslov paa *Driftsbudgettet* et Underskud paa ca. 3 Mill. Kr., og da Finansloven for 1937—38 viste et Overskud paa ca. 4 Mill. Kr., bliver det samlede Resultat af de to Love et *Overskud* paa ca. 1 Mill. Kr.

Hvad *Formuebevægelserne* paa § 26 angaar, er Nettobevægelsen, der tidligere blev opgjort som Plus eller Minus i Kassebeholdningen, nu ligesom paa Finansloven for 1938—39 henført til Kontoen for Skatkammerbeviser og Bankgæld. Hovedresultatet er, at medens der paa Finansloven blev paaregnet et Nettokapitalforbrug paa henved 90 Mill. Kr., nedbringes dette Beløb ved Tillægsbevillingsloven til 54 Mill. Kr.

I sin Forelæggelsestale gjorde *Finansministeren* opmærksom paa, at Tillægsbevillingslovsforslaget var ret omfattende. Paa *Driftsbudgettets Udgiftsside* var saaledes en Merudgift paa næsten 58 Mill. Kr. Denne hidrørte til Dels fra *Prisstigningen*, som ikke blot satte sig Spor i Forhøjelsen af Reguleringstillægget (godt 6 Mill. Kr.) og i de overenskomstmæssige Lønninger, men ogsaa havde paavirket Udgifterne til Indkøb af Brændselsmidler og af Fødevarer, hvor Staten yder Kostforplejning. Største Delen af den samlede Merudgift skyldtes dog Foranstaltninger af *ekstraordinær* Karakter, der navnlig gav sig Udslag paa Landbrugsministeriets Budget i en Udgiftsstigning paa ca. 15½ Mill. Kr. (særlig Rentetilskud, Tilskud til Smørordningen og til Indkøb af Saasæd) og paa Socialministeriets Budget i en Udgiftsstigning paa ca. 14 Mill. Kr. (bl. a. Udgifter til ubemidlede Forsyning med Flæsk, Kød og Mælk og Udgifter til Brændselshjælp til Alders- og Invalidere m. fl.). Ministeren fremhævede endvidere, at en Udgiftsforøgelse paa 7,9 Mill. Kr. paa de egentlige *Militærbudgetter* indbefattede ca. 2,5 Mill. Kr. til ekstraordinære Anskaffelser, medens en væsentlig Del af den resterende Merudgift paa 5,4 Mill. Kr. fremkom som Følge af den i Militærløvene foreskrevne Regulering. — Paa *Indtægtssiden* viste Skatter og Afgifter en Merindtægt paa ca. 55 Mill. Kr. Hovedparten af dette Beløb skyldtes den overordentlige Indkomstskat, som paaregnedes at indbringe 33,2 Mill. Kr., fordelt med 19,4 Mill. Kr. paa Merindkomstskatten og 13,8 Mill. Kr. paa Tillægsskatten; dernæst var Forbrugsafgifterne forøget med 10,3 Mill. Kr. og Indkomst- og Formueskatten med 6½ Mill. Kr. Endvidere var opført 3,3 Mill. Kr. som Indtægt ved Ekspeditionsgebyrer for Valutaattester, og da Udgifterne ved Valutacentralen udgjorde 2,7 Mill. Kr., fremkom paa denne Konto et Overskud.

For Finansaaret 1937—38 regnede Ministeren med *ekstraordinære Skatter* til et samlet Beløb af 45,7 Mill. Kr. (33,2 Mill. Kr. overordentlig Indkomstskat og 12½ Mill. Kr.s Forhøjelse af Indkomstskatten). De *ekstraordinære Udgifter*, som hovedsagelig tog Sigte paa enten direkte eller indirekte at støtte Landbrugsproduktionen, udgjorde et lignende Beløb; Gældssanerungen og Rentetilskuddet medførte saaledes en Udgift paa 10,6 Mill. Kr., til Kornfonden medgik 6,7 Mill. Kr., desuden 3 Millioner til Grundforbedringer, 2 Millioner til Indkøb af Saasæd, 6 Millioner som Tilskud til Smørordningen og 5,6 Mill. Kr. til Nedsættelse af Amtsskatterne, i alt ca. 34 Mill. Kr. Hertil kom 10,6 Mill. Kr. til Nedsættelse af den ubemidlede Befolknings Udgifter til Flæsk, Kød og Mælk.

Som Grund til det formindskede Kapitalforbrug paa § 26 fremhævede Ministeren, at Bevillingerne til Viadukter og Forskud til Kommunerne til særlige Vejarbejder kun delvis var kommet til Anvendelse, og at der var indgaaet 10,6 Mill. Kr. som Afdrag paa tidligere Tilskud til kommunale Vejarbejder.

Endelig nævnte Ministeren, at Budgettet for den *fælleskommunale Udligningsfond* viste (for tre Fjerdingsaar) en Indtægt paa 64½ Mill. Kr. og en Udgift paa 56,9 Mill. Kr., og at der søgtes Bevilling til *Afskrivning* af de 21,3 Mill. Kr., der stod tilbage af *Landbrugskriselaanet*, ved Hjælp af det dertil paa Status reserverede Beløb af Driftoverskuddene fra tidligere Finansaar.

Ved 2. *Behandling* forelaa i alt 368 Ændringsforslag, der paa en enkelt Undtagelse nær var tiltraadt af det samlede Finansudvalg. Venstres Medlemmer havde af principielle Grunde ikke kunnet give sin Tilslutning til et Vederlag til Formanden og Sekretæren i et under Socialministeriet nedsat Udvalg angaaende Arbejderbeskyttelseslovgivningen, men stemte dog heller ikke imod Bevillingen. De øvrige Ændringsforslag vedtoges uden Afstemning.

Af større finansiel Betydning var paa *Indtægtssiden* Forhøjelsen af Indkomst- og Formueskatten med yderligere 3,2 Mill. Kr. og Statens Andel i Nationalbankens Overskud: 2 Mill. Kr.; paa *Udgiftssiden* opførtes under Indenrigsministeriet ca. 600 000 Kr. til Dækning af Underskuddet i Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse og yderligere 350 000 Kr. til vederlagsfri Behandling af smitsomme Sygdomme, hvorved den samlede Bevilling paa denne Konto naaede op paa 2 350 000 Kr.; paa Undervisningsministeriets Budget forøgedes Tilskuddet til Københavns Kommunes Skolevæsen med henved ½ Mill. Kr. til 4,6 Mill. Kr., og paa de militære Budgetter forhøjedes de ekstraordinære Bevillinger til Anskaffelse af Krigsmateriel og Skibsmateriel med henholdsvis 1,8 og 1,7 Mill. Kr.

Af den politiske *Generaldebat* ved Tillægsbevillingslovens 3. Behandling gengives i det følgende et Uddrag af *Partiordførernes* Udtalelser og i Forbindelse dermed enkelte Udtalelser af *Statsministeren* og *Udenrigsministeren*.

Hartvig Frisch (S.) mente, at de Røster, der nu og da hævdede sig om en *Samlingsregering*, ikke var af Aktualitet; thi hvis Enighed kun kunde opnaas ved, at man lod Vanskelighederne være uløste, vilde Ulemperne ved en saadan »Samling« blive større end Fordelene, og Regeringen vilde miste sin Handlekraft. Derimod vilde Samling i en saa truende Tid være ønskelig om tre Hovedspørgsmaal: vor Udenrigspolitik, Sikringen af vor Neutralitet og Forfatningen. Hvad *Udenrigspolitikken* angaar, stillede alle Partier sig bag Udenrigsministeren i Kravet om, at Danmarks Udenrigspolitik først og fremmest maatte have Præget af en upartisk Holdning over for de Magtgrupperinger, der findes; denne ubetingede Neutralitet var ogsaa Hovedhjørnestenen i det nordiske Fællesskab, hvorom den svenske Udenrigsminister nylig havde talt paa en Maade, som vandt Genklang i alle nordiske Lande. Med Hensyn til *Neutralitetssikringen* glædede Taleren sig over den i Fjor foretagne Reorganisation af Militærvæsenet paa ærligt Grundlag og den nys stedfundne Fremskyndelse af forskellige Anskaffelser. Man var nu vistnok i Danmark kommet bort fra den Tid, da en Del af Befolkningen principielt var Modstandere af overhovedet at gøre væbnet Modstand. Omvendt havde Udviklingen ogsaa bevirket, at selv den mest forstokkede Militarist havde revideret sine Anskuelser. Alle vilde vist kunne enes om, at Maalet for en dansk Regering i et farligt og truende Øjeblik maatte være med alle Midler at handle, som det bedst tjener Danmarks Frihed og Selvstændighed. Ogsaa om *Forfatningen* syntes der at være en vis begrundet Udsigt til Samling, og Socialdemokraterne vilde medgive Samlingstanken de bedste Ønsker under de fortsatte Forhandlinger i Forfatningskommissionen. — Taleren vendte sig derefter til Regeringens *økonomiske Politik* og selve Kærnespørgsmaalet i denne, Valutacentralen. Skønt Handelsomsætningen i 1937 var faldet gunstigt ud, og skønt der var ført for ca. ½ Milliard Varer over paa Friliste, havde Diskussionen baade i Pressen og paa Rigsdagen rummet de samme grove Angreb paa Regeringens Valutapolitik; og dog var Sandheden den, at uden Valutacentralen havde vi overhovedet ikke kunnet opretholde Landbrugseksporten til England, idet den enorme Stigning i vor Aftagning af engelske Varer — Danmark var nu den trediestørste Aftager af engelske Produkter — aldrig havde kunnet udvikles ad Frivillighedens Vej. Desværre var Udsigterne til Frihandel i Verden i Øjeblikket mørke, og derved var dansk *Landbrug* stillet over

for to Hovedopgaver: en bedre Udnyttelse af den danske Jords *Raastofmuligheder* og Tilvejebringelse af en betrygende og varig Ordning for den yderligtliggende Del af *Landbrugets Gæld*. Naar Regeringens store Gældsforslag ikke var kommet til Behandling i denne Samling, skyldtes det udelukkende en Henstilling fra selve Landbrugets Repræsentanter i Kommissionen. I denne Forbindelse imødegik Hartvig Frisch Beskyldninger mod Regeringen og dens Partier for at have svigtet deres *Valglofter*. De to Partier behøvede ikke at skamme sig over de Resultater, som de i et loyalt Samarbejde havde bragt i Hus. Endvidere imødegik han Udtalelser fra kommunistisk Side om, at Indtægtsfordelingen havde udviklet sig i uheldig Retning, og knyttede hertil nogle Betragtninger om *Socialpolitikken* i dens Forhold til Erhvervspolitikken. Man maatte gøre sig klart, at de offentlige Midler er begrænsede, og at de Midler, der skal bruges til store Erhvervsfremstød, ikke samtidig kan baandlægges til ren Understøttelsespolitik. »Vil man det ene, maa man samtidig erkende en Grænse for det andet.« — Taleren sluttede sit Indlæg med nogle Bemærkninger om *Prisniveauet*. Det var rigtigt, at der i 1937 var sket en Prisstigning, men en stor Overdrivelse at tale om Dyrtid, og naar man sammenlignede Leveomkostningerne i Danmark, Sverige og England, kunde de udtrykkes ved Tallene 105, 97 og 94 — Danmarks Forspring skyldtes Devalueringen. De stedfundne Nedsættelser af Priserne for Kul og Koks turde vel sættes i en vis Forbindelse med Priskontrolraadets Undersøgelser; derimod skulde man næppe være indstillet paa, at Priskontrolraadet vilde kunne indvirke paa selve Prisniveauet her i Landet.

Brorsen (V.) anstillede først nogle Betragtninger over *Rigsdagsarbejdet*, idet han gjorde opmærksom paa, at Vælgerne havde vanskeligt ved at følge Arbejdets Gang og maatte give helt op, naar Tempoet var saa stærkt som i den sidste Tid. Det undrede ham, at det fremdeles skulde være nødvendigt at gennemføre saa stort et Antal Love i hver Samling, og han syntes, at flere Forslag — i Fjor f. Eks. om Enhedspolitiet, i Aar om Appelretten — kunde være holdt tilbage. Følgen af saadanne Forslags Vedtagelse blev Forøgelse af Antallet af Tjenestemænd, og en af de første Opgaver for et kommende nyt Styre blev at tage en *Decentralisation* under Overvejelse. — Taleren delte Ønskerne om, at *det nordiske Samarbejde* vilde komme ind i den bedst mulige Bane, og syntes, man var naaet saa vidt paa dette Omraade, at det kunde siges, at Norden var ved at blive et mere haandfast Begreb ude i Verden, end det nogen Sinde før havde været. — Efter et Par Bemærkninger om Venstres Stilling til Varers *Overførelse til Friliste*, som var den, at »hvad der i det hele taget kan tjene

til Fremme af Landets naturlige Eksport, maa selvfølgelig til enhver Tid gøres», vendte Taleren sig mod en Opgørelse af Finansministeren, der tegnede et lyst Billede af *den finansielle Situation*, idet den over for en Skattestigning paa 100 à 110 Mill. Kr. i Løbet af en kort Aarrække stillede en Indtægtsstigning paa 800 Mill. Kr. Ministeren syntes ikke at have regnet med Kommuneskattens Stigning i samme Periode eller med Befolkningsforøgelsen og heller ikke at have taget den stedfundne Varefordyrelse i Betragtning. Visse Grupper af Personer, som havde tjent store Penge, vilde ganske vist kunne bære de forøgede Skatter, men for andre Befolkningsgrupper: Haandværkere, mange handlende og den store Part af Landmændene, var de store Vanskeligheder tilstrækkelig kendt. Agitationen for en Nedsættelse af Renten syntes nu ogsaa forstummet. — Som et Middel til Bekæmpelse af den store *Arbejdsløshed* pegede Brorsen paa Muligheden af at sende de unge arbejdsløse ud i Statshusmandsbrugene; det vilde være praktisk og billigt, og en saadan Fremgangsmaade var ikke ukendt andetsteds. I Anledning af Hartvig Frischs Udtalelser om *Landbrugets Gældsforhold* henviste han til, at baade Andelsforeningernes og Landboforeningernes Repræsentanter havde ønsket en nærmere Overvejelse af Problemet i Sommerens Løb, før der blev truffet endelig Afgørelse i Rigsdagen; det forekom ham i øvrigt at være et uheldigt Skraaplan at komme ind paa, at Sagerne skulde være afgjort ved Forhandlinger med Organisationerne, inden de naaede frem til Rigsdagen. — Der var for Taleren ingen Tvivl om, at Socialdemokratiet maaltbevidst gik frem mod sit Maal, nemlig Samfundets Omdannelse i socialistisk Retning, hvorved de frie Erhverv vilde faa vanskeligere og vanskeligere Kaar. Han troede dog, at Regeringskoalitionens Magt havde kulmineret, og haabede, at der maatte kunne blive »Samling om en fornuftig Hensyntagen til Tiden, hvori vi lever, og om en fornuftig liberal Politik«.

Christmas Møller (K. F.) understregede, at Regeringspartierne nu igennem to Rigsdagssamlinger havde haft den fulde Magt i Lovgivning og Administration og derfor ogsaa maatte have et absolut afgørende Ansvar for Udviklingen. Paa intet andet Omraade viste dette Ansvar sig saa stærkt som paa *det økonomiske*. Ministeriets Politik koncentrerede sig stadig om Valutacentralen, og denne Politik var de Konservativer nu som før bestemte Modstandere af; Regeringen havde ikke formaaet at skabe fornøden Lighed mellem Landbrugserhvervet og andre Erhverv, man kæmpede stadig med en overordentlig stor Arbejdsløshed, og paa Skattepolitikens Omraade var Regeringen blevet »de mange Skatters Ministerium«. De Konservativer var overbeviste om, at Valutacentralen ikke

var det rette handelspolitiske Instrument, og det maatte efter deres Opfattelse være Opgaven »til Afløsning af Valutacentralen at opbygge en Toldpolitik, som er arbejdsskabende og beskytter den hjemlige Produktion«. Der syntes ikke at være Sandsynlighed for en Tilbagevenden til den liberale Økonomis System, og de Konservative var heller ikke ængstelige for Statsindgreb; men de vilde af al Magt vende sig imod en Udnyttelse af Tidens Vanskeligheder til Socialisering af Landets Erhvervsliv. »Vi tror, at Indgrebene og Skattepolitikken har en Grænse, som man ikke uden at gøre ubodelig Skade kan overskride, og denne Grænse er: Beskyttelse af Ejendomsretten og dermed Beskyttelse af det private Initiativ«. — Man havde efter Talerens Mening savnet politisk Klarhed i den forløbne Rigsdagssamling, og Regeringen havde ikke givet Besked om Vilkaarene for Samarbejde med Oppositionen. Principielt syntes man dog at have foretrukket *Flertalsarbejde* for Arbejdsfællesskab. Men naar man ønskede at praktisere denne Form for Folkevilje, maatte Befolkningen stadig have Indtryk af at staa over for et Flertal, som faktisk og praktisk dannede en Enhed, ikke et Flertal, som atter og atter skulde stables paa Benene. Der kunde imidlertid nævnes adskillige Eksempler paa, at der i Samlingens Løb var »lavet Folkevilje«, og Eksemplet over alle andre var det, at *Militærordningen* af 1937 ikke maatte forstærkes med saa meget som et Gevær. Den »Folkevilje«, der havde trumfet denne Absurditet igennem, var det grelleste Mindretalsdiktatur, man endnu havde set, og det radikale Partis Brug af Mindretalsdiktaturet netop i denne Sag var en Trusel mod selve vort politiske System. Udenrigsministeren havde ganske vist sagt Ja og Amen til den svenske Udenrigsministers Tanke om Drøftelse af Mulighederne for en nordisk Koordination paa begrænsede Militæromraader, men Ministeren havde været baade uvillig til og partipolitisk ude af Stand til at give sit Svar et Indhold, der ikke kunde rummes af Forsvarsordningen af 1937, og Svaret var derfor efter konservativ Opfattelse uden Indhold. Derimod syntes Udtalelser af Statsministeren at bebude en forsvarspolitisk Nyorientering, og et Faktum var det, at Spørgsmaalet om den nuværende Regeringskoalitions Livskraft var blevet brændende. — Om *Forfatningssagen* udtalte Christmas Møller, at Partiets Standpunkt var angivet med, at Sagen skulde løses paa Grundlag af eet Vælgerkorps og een Valgdag, og at Partiet vilde føre dette Standpunkt igennem.*) Man ønskede endvidere i Forfatningen indført

*) Spørgsmaalet om Forfatningskommissionens Opgave gav hen imod Slutningen af Forhandlingen Anledning til et Replikskifte mellem Christmas Møller og Victor Pürschel (F. T. Sp. 5582—97).

Regler om Folkeafstemning og en skarpere Adskillelse af Forvaltning og Retspleje, og en Institution som Justitieombudsmanden vilde utvivlsomt ogsaa være gavnlig her i Landet. — Taleren vendte sig til sidst mod en Agitation fra tysk Side som den, der nylig havde fundet Udtryk gennem Udbredelse i de sønderjyske Landsdele af tyske Løbesedler om et Stortyskland indtil Kongeaen, og han gik ud fra, at man fra alle Sider vilde tage Afstand herfra.

Steen (R. V.) fandt det naturligt, at Sindene var stærkt optaget af Bevægelserne i Europa paa det økonomiske, politiske og kulturelle Omraade, men man maatte bedømme Begivenhederne ud fra deres Forudsætninger, og ingen besindig dansk Kvinde eller Mand vilde se en Fremtidsvej for os i en Efterligning af Systemer, som var opstaaet paa Grundlag af helt andre Forhold end vore. — Den herskende økonomiske Politik, hvis Virkninger vi ikke havde nogen Mulighed for at unddrage os, havde imidlertid medført store Vanskeligheder for Landbruget, og dette havde atter rejst Problemet om, hvorledes det vilde være muligt at afvikle den Del af *Landbrugets Gældsbyrde*, som man har paataget sig under helt andre Muligheder for Erhvervet end de nu bestaaende. Regeringen havde udarbejdet en Lovskitse i saa Henseende, som i det store og hele havde fundet Tilslutning fra Husmandsforeningernes Repræsentanter i Landbrugsraadet, medens Landboforeningernes og Andelsforeningernes Repræsentanter ønskede Tid til nærmere Overvejelse, hvad der ogsaa var indrømmet dem. Det var Talerens Haab, at Spørgsmaalet til sin Tid vilde blive løst med et enigt Landbrugs Tilslutning. — Angrebene paa *Valutacentralen* lod til at være stilnet lidt af. Betydelige Varegrupper var nu overført til Friliste, og man maatte ønske denne Udvikling fortsat, saa langt som det under Hensyn til afgørende Interesser — navnlig Opretholdelsen af vore Handelsaftaler — vilde være forsvarligt at gaa. Sandheden om Valutacentralen var, at den i Øjeblikket mere end noget andet var Landbrugets økonomiske Værg. — Taleren nævnte de vigtigste af de i Samlingens Løb gennemførte Love og gjorde derefter et Par Bemærkninger om *Forfatningsspørgsmaalet*. De Radikale ønskede en Forfatning, bygget paa lige Ret for alle, Særret for ingen, og Det konservative Folkeparti havde nu sluttet sig til denne Tanke. Man maatte haabe, at Venstre ikke fremdeles vilde blive holdende paa en Mellestation, men komme med i Arbejdet; »vi andre tre Partier kører ikke stærkere, end at der endnu er Mulighed for at komme med«. — Om *Samarbejdet* i den forløbne Rigsdagssamling udtalte *Steen*, at det havde formet sig bedre, end han havde turdet vente efter forskellige afvisende Udtalelser ved Samlingens Begyndelse; paa en Række betyd-

ningsfulde Omraader var det lykkedes de fire Partier at naa til Enighed; paa en Række andre Omraader var det lykkedes at samle de to Regeringspartier og henholdsvis Venstre og Konservative, alt efter Sagernes Karakter. Nu var Opgaven blot at føre denne Udvikling videre, for overalt, hvor Folkestyret brød sammen, var en Hovedaarsag hertil den, at Folkestyret over for Tidens Opgaver ikke var handledygtigt, og paa Grundlag af Nutidens Partideling vilde det igen sige *forhandlingsdygtigt*. Christmas Møller havde i den senere Tid ved forskellige Lejligheder talt om Samling af Kræfterne inden for det politiske Arbejde. Hvis dette betød, at han ønskede et Samarbejde i Respekt for hinandens Anskuelser, visende Hensyn til de forskellige Forhold og forskelligartede Interesser, hvoraf Helheden bestaar, vilde de Radikale med Glæde imødesee et Samarbejde med ham.

Valdemar Thomsen (F. F.) kunde i det væsentlige give Hartvig Frisch Ret i hans Betragtninger angaaende Udenrigs- og Neutralitetspolitikken og til Dels med Hensyn til Forfatningsspørgsmaalet, men saa hørte Enigheden ogsaa op. Han stillede det Spørgsmaal, hvorledes de to Regeringspartiers Chancer vilde være paa den kommende Valgdag, naar man saa hen til, om Vælgernes Forventninger var opfyldt og Tilliden til Styre og System i Behold. Regeringens Løfte om en positiv Erhvervs politik var da opfyldt paa den Maade, at Tilstanden i Landbruget, den vigtigste Gren af dansk Erhvervsliv, nu var en saadan, at store Arealer i de stormramte Egne ikke vilde blive tilsaaet, medmindre Staten traadte hjælpende til, og Bekæmpelsen af Arbejdsløsheden, Tilvejebringelse af Arbejds muligheder for den opvoksende Slægt var faldet om muligt endnu slettere ud. For mindre end et Aar siden havde Formanden for den socialdemokratiske Gruppe udtalt, at det eneste, der kunde føre til en Løsning, var *Samarbejde mellem Arbejder og Bonde*, og Løsenet havde den Gang været, at det arbejdsskabende Element skulde hjælpes og den passive Kapital bringe Ofrene. Men der var overhovedet ikke gjort Forsøg paa at løse Arbejdsløshedsspørgsmaalet ved en ordentlig Beskæftigelse i Landbruget eller gjort det bitterste for at faa Samarbejde i Stand mellem Arbejder og Bonde. Regeringen havde derfor ved sin kortsynede Politik ikke alene skuffet Tusinder af sine egne Vælgere, men var i Færd med at bringe Demokratiet i alvorlig Fare.

For nu at faa konstateret, om Folketinget vilde »tage Medansvaret for den gølge økonomiske Politik, der føres«, og for de uholdbare Tilstande navnlig i Landbruget og de dertil knyttede Erhverv, stillede Taleren følgende *Paastand paa Overgang til Dagsordenen*:

»Idet Folketinget udtaler, at den samfundsmæssige Konsekvens af Regeringens Løndiktat og hele Rente-, Skatte- og Valutapolitik kun kan være den at genoprette den økonomiske Bæreevne for Landbruget og ligestillede Erhverv, opfordrer Tinget Regeringen til, før indeværende Samling afsluttes, at søge gennemført dertil egnede Foranstaltninger, og gaar dermed over til den videre Behandling af Dagsordenen.«

Paastanden paa Overgang til Dagsordenen forkastødes med 72 Stemmer mod 5; 37 stemte hverken for eller imod.

Hans Hansen (Rørby) (D. R.) mente, at baade Socialdemokratiet og Det radikale Venstre havde svigtet de Løfter, de gik til Valg paa; der var ikke ført Arbejder- og Forbrugerpolitik, men »Monopol- og Overklassepolitik efter de bedste Mønstre«. Det forekom ham tragisk, at et Parti, naar det kom til Magten, førte en anden Politik end den, Programløfterne gik ud paa, men ogsaa i høj Grad farligt, thi Befolkningen mistede efterhaanden Troen paa Demokratiets Evne til at løse sine politiske Opgaver, og meget tydede paa, at Undergravningen af Demokratiet var i fuld Gang paa næsten alle Omraader. — *Faren for Folkestyret* laa efter Talerens Opfattelse i, at »Demokrati og Statsregulering er uforenelige med hinanden«. »Statsregulering er uforenelig med Folkestyrets Idé, fordi den forudsætter et saa stort Embedsmandssystem, og et saa stort Administrationsapparat, at dette sætter Rigsdagens Kontrol med Administrationen ud af Spillet.« I Stedet for at Administrationen skulde være afhængig af Rigsdagen, var det faktiske Forhold under Folketingsparlamentarismen blevet det, at Ministrene, der sidder »som mægtige Chefer for Erhvervsetaterne inden for Statens Administrationsomraade«, havde gjort Folketingsflertallet afhængigt af sig. Resultatet af den nuværende Regerings Forsøg paa ved »Ordninger« at fordele Goderne Borgerne imellem var blevet, at man havde faaet den største Gæld, den største Skatteudskrivning, den længste Række arbejdsløse og de fleste Millionærer, Danmark nogen Sinde havde haft. — Den nuværende Udvikling kunde ikke vare længe, og til at hidføre en Ændring krævedes efter Retsforbundets Anskuelse Frihed for Næringslivet, en virkelig *Liberalisme*, der tog Fordelingsspørgsmaalet med som en vigtig Side af den liberale Betragtning. Hvis man vilde føre Liberalismens System til Bunds, maatte man begynde med at løse *Jordspørgsmaalet* og kræve Socialisering af de samfundsskabte Grundværdier. »Grundskyld og frit Varebytte med Begrænsning af Statens Opgaver, saa Befolkningen kan se, hvad der sker i det offentlige Liv — det er Liberalismens Konsekvens.« Dersom den liberale og liberalt indstillede Landbostand vilde se paa Grundskylden, som den er, vilde der endnu være Mulighed for at ændre Tidens Mentalitet, saa-

ledes at man kom til at opleve at se Danmark som et Land med fuld økonomisk, aandelig og politisk Frihed, »med et Folkestyre, som varetager de fælles Opgaver, hvortil der er Dækning i Grundrenten og de samfundsskabte Værdier, og et privat Erhvervsliv under fuldt Ansvar«.

Aksel Larsen (D. K.) syntes, at Rigsdagssamlingens Forløb bekræftede Indtrykket af Planløshed og Raadvildhed hos de styrende i Samfundet, og det var under alle Omstændigheder en Kendsgerning, at Befolkningens store Flertal var alt andet end tilfreds med Tingenes Udvikling. Det lod til, at Regeringen i for ringe Grad havde regnet med den stedfundne Forskydning baade af de politiske Magtforhold og den politiske Mentalitet. Efter at Regeringen nu havde faaet hele den politiske Magt i Landet, krævede dens Vælgere med adskillig større Styrke og Konsekvens end tidligere, at Løfterne skulde indfries; og Rigsdagsoppositionen — baade Venstre, Det konservative Folkeparti og Det frie Folkeparti — havde lært at drive en Overbudspolitik, ogsaa hvad socialpolitiske Spørgsmaal angaar, som skaffede Regeringen adskillige Vanskeligheder. — Taleren imødegik udførligt de af Hartvig Frisch anstillede Betragtninger om Forholdet mellem Erhvervspolitik og Socialpolitik; Paastanden om en mægtig Stigning i Socialudgifterne var modsagt baade af Socialministeren og det socialdemokratiske Partis Finanslovdorfer, og hvad det drejede sig om i Forbindelse med Sociallovgivningen, var efterhaanden blevet det kommunistiske Partis Forslag om et *Dyrtidstillæg* paa 20 pCt. til arbejdsløse, Invalidere og Aldersrentenydere. Fagforening efter Fagforening og Masser af Invalidere og Aldersrentenydere havde henvendt sig til Partiet om et saadant Tillæg, og det var beklageligt, at man ikke engang havde fundet Tid til at underkaste Forslaget en første Behandling. Det kunde ikke bestrides, at de fattige i de senere Aar var blevet fattigere, medens de rige var blevet rigere. Lønstigningen havde ikke holdt Maal med *Prisstigningen* — at søge at bevise det modsatte var i øvrigt egnet til at spænde Ben for Fagforeningernes Virksomhed og Vand paa Arbejdsgivernes Mølle. — Som der kunde være adskilligt at udsætte paa Regeringens Indenrigspolitik, var der mindst lige saa meget at udsætte paa dens Udenrigspolitik, og Dementier fra Statsministerens Side af Udtalelser, man havde tillagt ham i Sverige, var lige saa lidt som Regeringens ængstelige Vogten paa Statsborgernes Handlinger herhjemme egnede til at styrke Tilliden til en fast politisk Kurs. — Situationen kunde imidlertid afgørende forandres, hvis Regeringen vilde vise fornøden Tillid til de Folkemasser, der havde baaret den frem, appellere til Befolkningens Flertal i en Programmerklæring, sigtende paa Gennemførelsen af den af

Folkeflertallet med Rette krævede Politik, og saa tage fat paa at virkeliggøre denne. Ikke mindst under Hensyn til den Forøgelse af Danmarks Vanskeligheder, der var skabt ved Udviklingen ude i Verden, vilde Kommunerne rette en indtrængende Appel til Regeringen om at tage et saadant Initiativ.

Schmidt (Sl. P.) ansaa den Uro, der i den sidste Tid havde vist sig med Hensyn til Danmarks Forhold til Tyskland, for ugrundet, og henviste til, at den samme Anskuelse, som Taleren altid havde forfægtet: at alene Kærligheden til sit eget og Agtelsen for den anden kan og vil danne Grundlaget for Folkenes og Staternes gode Naboskab, med stor Kraft og gentagne Gange var gjort gældende fra det tyske Riges Ledelse. Taleren havde med Tilfredshed lagt Mærke til, hvad *Nordens* Udenrigsministre klart havde udtalt: at en nærmere Sammenknytning af Nordens Interesser afgjort skal tjene den faste Vilje til at holde sig uden for mulige europæiske Konflikter, og at ingen Magt eller Magtgruppe kan regne med, at Norden vil tage Parti, men vel med, at Norden vil gøre sin Indsats for at bevare Freden. Han vilde ogsaa gerne anerkende Udenrigsministerens nøgterne Bedømmelse af *Forholdene* i *Nordslesvig*, men naar Ministeren havde hævdet, at de kulturelle Forhold for den tyske Folkegruppe var ordnet paa bedste Maade, maatte denne Udtalelses Berettigelse dog indskrænkes til, at disse Forhold var ordnet bedre end i de fleste andre Grænseegne; man havde beklageligvis ikke villet anerkende de vigtigste Krav paa dette Omraade, der gaar ud paa, at man skal lægge Forvaltningen af de kulturelle Forhold, Skole og Kirke, i Folkegruppens egne Hænder under Statens Opsyn. Paa det økonomiske Omraade maatte *Forholdene* ogsaa kaldes absolut unormale, og det var aldeles nødvendigt at give Landsdelen et Pusterum og saa benytte denne Tid til at skabe et sundt Grundlag af bygge paa. — Det kunde imidlertid ikke nægtes, at *Grænsespørgsmaalet* frembød en Del Knuder, som trængte til at løses, og da Danmark nødig vilde høre, at ikke alt ligger godt, rettede Taleren sine Bemærkninger herom til Norden som et Hele, idet det skandinaviske Norden antagelig ikke vilde udstrække sin Solidaritet med Danmark saa vidt, at det blev uføreneligt med Principper, som Norden havde vedkendt sig. Man kunde da ikke overse, at det var meget uheldigt, at de politiske Afgørelser angaaende *Grænsespørgsmaalet* blev ordnet i Versailles i Stedet for mellem Tyskland og Danmark, som Tyskland var villig til; heller ikke kunde det overses, at man i Norden ved forskellige Kongresser havde taget Beslutning om, at en mulig Afstemning maatte foretages i de mindste Forvaltningsenheder, i Sogne eller Kommuner, for at man kunde faa et rigtigt Billede af den nationale Stil-

ling, altsaa ikke en en bloc Afstemning som den, der fandt Sted i første Zone. Det skandinaviske Norden, Danmark indbefattet, maatte endelig forstaa, at en hvilken som helst Grænsedragning kun kunde være et Led i en forsvarlig Ordning af et nationalt Mellemværende. »Der hører mere til, naar den skal være betryggende, ikke mindst at de udenrigspolitiske Forhold er klare og betryggede; . . . der hører fremdeles med som et væsentligt Led, at Befolkningen i hele Grænselandet kulturelt faar frie Kaar og et økonomisk sikret Grundlag.« Det var derfor doktrinært og for snævert tænkt, naar man fra dansk Side altid kun havde det ene at sige: Grænsen ligger godt der, hvor den ligger. Taleren kunde ikke tænke sig andet, end at man fra begge Sider var klar over, at man ved given Lejlighed engang maatte tale med hinanden om disse Ting. »Hvornaar denne Lejlighed er forhaanden, det staa da alene til de to Parter, Danmark og Tyskland, at afgøre.«

Statsministeren imødegik kort nogle af de fremsatte Udtalelser. Med Hensyn til Bekæmpelsen af *Arbejdsløsheden* gjorde Ministeren gældende, at der dog var forsøgt flere Midler for at komme denne til Livs, og at der fra 1932 til 1937 var sket en Forøgelse af Beskæftigelsen paa 125 000. Man kunde heller ikke se bort fra, at de ude i Verden kæmpede med det samme Problem. Hvis man ikke vilde ind paa saadanne Foranstaltninger som Tvangsarbejde eller at gøre de arbejdsløse til Soldater, var der næppe andre anvendelige Metoder end den, man havde anvendt her: at gøre det muligt for det private Erhvervsliv at faa mere Beskæftigelse og at støtte Bestræbelserne yderligere ved Iværksættelse af offentlige Arbejder. — Paa et Spørgsmaal af Christmas Møller om Muligheden for Drøftelse af *Befæstningsanlæg ved Øresund* svarede Statsministeren, at han naturligvis ikke havde opfundet denne Tanke, og at han tvivlede om, at man inden for ansvarlige Kredse i Sverige havde i Sinde at gaa til den Slags udfordrende Anlæg. Men det udelukkede ikke, at man kunde drøfte baade dette og andre Problemer, som maatte rejse sig. — Angaaende en *Gældsordning* for Landbruget oplyste Ministeren, at Sagen hverken var strandet eller henlagt, men at Forhandlingerne herom vilde blive genoptaget og forhaabentlig kunde være tilendebragt til Efteraaret.

Udenrigsministeren erklærede i Anledning af Christmas Møllers Udtalelser, at der for den saakaldte *Koordination* paa begrænsede militære Omraader af Foranstaltninger i de nordiske Lande ikke laa nogen Vanskelighed i den nu bestaaende Militærordning eller i Forskelligheden i de nordiske Landes militære Ordninger, »bestemt som de er for hvert af dem af de geografiske Forhold«.

Om *Grænsespørgsmaalet* troede Ministeren at kunne sige, at de andre nordiske Lande ser paa dette Spørgsmaal paa samme Maade, som man ser paa det i Danmark. »Der er i den Afgørelse, som her blev truffet, intet, der kan siges paa nogen Maade at være i Uoverensstemmelse med de almene Principper for nationale Spørgsmaals Afgørelse, som har en overvældende Tilslutning inden for de nordiske Folk. Grænsen blev i 1920 draget ved en Afstemning, om hvilken det tør siges, at den blev gennemført som et saa klart og skarpt Udslag af Sindelaget, som faa eller ingen Afstemninger, der i Tidernes Løb har fundet Sted, er blevet det.« Ministeren tilføjede, at »den Del af Befolkningen i Sønderjylland, hvis Sindelag er tysk, nyder, jeg tror at turde sige paa alle Omraader, en Frihed . . . saa stor, at man skal lede vidt omkring over Verden for at finde en Frihed, der er større . . .« »Jeg tror da at kunne sige, at det er helt naturligt, at dette Grænse-spørgsmaal siden ikke er blevet rejst, og at der intet Grundlag findes for Strid om Grænsen mellem Tyskland og Danmark.«

Tillægsbevillingsloven vedtoges i Folketinget enstemmigt med 111 Stemmer, i Landstinget enstemmigt med 69 Stemmer.

A.

Vedtagne Love.

1. Lov om Tillæg til Lov om Naturfredning. (Statsminister *Stauning*). [A. Sp. 3525. — C. Sp. 1439 og 1933].

Fremsat i *Folketinget* $13/1$ (F. Sp. 2354). 1. Beh. $19/1$ (F. Sp. 2465). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bomholt, Chr. Christiansen, H. P. Hansen [Præstø A.], Jensen [Horsebæk], J. P. Larsen [Formand], Viggo Nielsen, M. K. Sørensen, Rasmussen [Gylling], Valdemar Sørensen [Sekretær], Kyed, Vanggaard, Hans Conrad Koefoed, H. F. Ulrichsen, A. C. D. Petersen og Ole Bjørn Kraft). Betænkning (B. Sp. 2227) afgivet $7/4$. (Ordfører: Bomholt). 2. Beh. $9/4$ (F. Sp. 5242). 3. Beh. $11/4$ (F. Sp. 5319). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $12/4$ (L. Sp. 1335). 2. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1439). 3. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1450). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 129).

I Naturfredningslovens § 31 er det bestemt, at det efter nærmere Bestemmelse af Statsministeren skal paahvile Overfredningsnævnet at træffe Foranstaltninger, hvorefter der kan udarbejdes *en samlet Fredningsplan* enten for hele Landet eller for enkelte Landomraader.

Overfredningsnævnet og en Del af Fredningsnævnenes Formænd har imidlertid paa Grundlag af Erfaringer, som særlig er indhøstet i den seneste Tid, udtalt Betæneligheder ved at gaa i Gang med en samlet Fredning, saa længe der ikke i Loven findes Beskyttelse mod Spekulation, sigtende til at forhøje de Erstatninger til Grundejere, der ved Fredningsplanernes Gennemførelse kan blive Tale om. Alene den Omstændighed, at et Omraade faar Ord for at være særlig

naturskønt, har nemlig vist sig at medføre en forceret Udstykning og dermed følgende Bebyggelse, og dette vil atter kunne medføre Stigning i Grundpriserne, hvorved en paatænkt Naturfredning vanskeliggøres eller helt umuliggøres, saa meget mere som en omfattende Fredning vil kræve et fleraarigt forberedende Arbejde.

Ministeriet ansaa det derfor for særdeles paakrævet at sikre, at Tilstanden paa de under Planerne inddragne Omraader ikke i nogen som helst Henseende maa forandres, indtil Fredning af Omraaderne er gennemført eller endeligt opgivet.

I Overensstemmelse med dette Synspunkt indeholder Loven følgende Tillæg til Naturfredningsloven af 7. Maj 1937, der indsattes som 3. og 4. Stykke i § 31:

Naar en *samlet Naturfredningsplan* enten for hele Landet eller for et Landomraade er vedtaget eller godkendt af Overfredningsnævnet, hvorom Bekendtgørelse vil være at indrykke i Statstidende, maa, *indtil Fredning* af de paagældende Arealer *er gennemført eller endeligt opgivet*, hvorom Bekendtgørelse ligeledes indrykkes i Statstidende, *Tilstanden* paa de under Planen inddragne Omraader *ikke uden Overfredningsnævnets Tilladelse forandres*, men de paagældende Arealer skal udelukkende kunne udnyttes paa samme Maade som hidtil.

Navnlig maa der i det ommeldte Tidsrum ikke uden Overfredningsnævnets Tilladelse paa Arealerne opføres Bygninger af nogen Art, ej heller anbringes Master, Boder eller andre Indretninger eller foretages Beplantninger, som kan forringe Udsigtsforholdene.

Hertil blev i Folketinget føjet som Paragraffens 5. Stykke:

Hvis Overfredningsnævnets Tilladelse nægtes, kan Ejeren kræve Fredningssag rejst i Overensstemmelse med Naturfredningslovens almindelige Bestemmelser.

Folketingsudvalgets Arbejde tog særlig Sigte paa at finde en Form for *Kauteler*, som kunde sikre enkelte Ejere mod, at der i Strid med berettigede økonomiske Interesser for en lang Aarrække blev lagt Baand paa deres Ejendomme.

Man drøftede i saa Henseende Forslag fra Kreditforeningernes staaende Fællesudvalg og De samvirkende danske Landboforeninger om, at Afgørelsen af, hvorvidt et Areal skal fredes eller ej, skulde træffes senest et halvt Aar efter, at der maatte være paalagt Ejerne Forpligtelse til ikke at ændre Arealernes

Karakter. Da Overfredningsnævnet imidlertid ansaa det for ugørligt at tilendebringe Behandlingen af omfattende Fredningsplaner inden for korte Tidsfrister, enedes Udvalget om at gaa den Vej, der er anvist i Lovens sidste Stykke (se foran).

Ved denne Bestemmelse tilsikres der den enkelte Ejer, som har Interesse i en hurtig Afgørelse, at faa Spørgsmaalet om sine Beføjelser afgjort forinden og uafhængigt af den samlede Fredningsplans Gennemførelse. Den Fredningssag, der rejses for hans Ejendoms Vedkommende, behandles ogsaa for Erstatningsspørgsmaalets Vedkommende i Overensstemmelse med Lovens almindelige Bestemmelser.

Paa given Foranledning drøftede Udvalget dernæst Spørgsmaalet om Forstaaelsen af Bestemmelserne i Naturfredningslovens § 25 vedrørende *Opførelse af Bygninger inden for en Afstand af 300 m fra Skovbryn*. Herom udtalte Ordføreren (Bomholt) ved Sagens 2. Behandling efter at have refereret Indholdet af de paagældende Bestemmelser: »Da Hensigten med Lovens Bestemmelser er at bevare Udsynet til Skovbrynet og den dertil knyttede landskabelige Skønhed, maa det paahvile Nævnene at forhindre en saa omfattende Bebyggelse, at de nævnte Skønhedsværdier gaar tabt. Nævnet maa derfor ogsaa bestemme, hvor Bebyggelse maa ske, og derfor, efter Omstændighederne, modsætte sig Bebyggelse visse Steder og i et vist rimeligt Omfang. Derimod maa det anses for at ligge uden for, hvad der er fastsat ved den omhandlede Lovbestemmelse, om et Nævn simpelt hen vilde nægte enhver Bebyggelse inden for et Skovbælte, bortset fra de for Landbrug, Skovbrug og Fiskeri fornødne Bygninger.«

Endelig fremsatte Udvalget i Betænkningen den Opfattelse, at der for Fredningsnævnene og Overfredningsnævnet vil fremkomme adskillige vanskelige Opgaver, ikke mindst hvor der bliver Tale om at gennemføre større Fredningssager, og at saadanne kun kan gennemføres med *fornøden Hensynstagen til de forskellige Interesser*, naar man vil opnaa, hvad man fra alle Sider under Udvalgsarbejdet havde givet Udtryk for, at fremkalde en stigende Interesse i Befolkningen for Naturfredning.

Med den ovennævnte Ændring vedtoges Lovforslaget enstemmigt i begge Ting.

2. Lov om Tillæg til Lov Nr. 27 af 19. Februar 1932. (Statsminister *Stauning*). [A. Sp. 4313. — C. Sp. 1057 og 1191].

Fremsat i *Folketinget* $2\frac{3}{2}$ (F. Sp. 3381). 1. Beh. $\frac{3}{3}$ (F. Sp. 3562). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Vilhelm Rasmussen, Anton Christensen, Chr. Christiansen [Formand], Jønson, Richard Jørgensen, P. Mortensen, Sørensen [Sejlfloed], A. M. Hansen [Sekretær], Steen, Duborg, Himmelstrup, Nørgaard, Victor Pürschel, Viggo Hansen og Christmas Møller). Betænkning (B. Sp. 1603) afgivet $2\frac{4}{3}$. (Ordfører: Vilhelm Rasmussen). 2. Beh. $2\frac{9}{3}$ (F. Sp. 4498). 3. Beh. $3\frac{0}{3}$ (F. Sp. 4572). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $3\frac{1}{3}$ (L. Sp. 964). 2. Beh. $\frac{5}{4}$ (L. Sp. 1038). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1057). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 130).

I Lov Nr. 27 af 19. Februar 1932 om Efterforskning og Indvinding af Raastoffer i Kongeriget Danmarks Undergrund — den saakaldte Minelov — blev det bestemt, at Raastoffer i Danmarks Undergrund, som ikke hidtil har været undergivet privatøkonomisk Udnyttelse, *tilhører den danske Stat*, og at Statsministeren, efter at Sagen har været forelagt et af Rigsdagen i Henhold til Grundlovens § 45 valgt Udvalg paa 4 Medlemmer, for et Tidsrum af indtil 50 Aar ad Gangen kan meddele *Bevilling med Eneret til Efterforskning og Indvinding* af Raastoffer (se nærmere Aarvog 1931—32, Side 80).

Da Loven var traadt i Kraft, forsøgte man underhaanden at interessere danske Firmaer, som staar i Forbindelse med udenlandske Forretninger, og hvis Virksomhed omfatter saadanne Stoffer, som der kunde antages at være Mulighed for at finde i Undergrunden, men disse Forsøg kronedes ikke med Held. Derimod blev der i Januar 1935 meddelt Ingeniør F. F. Ravlin fra Florida en foreløbig Tilladelse til Efterforskning, og det blev stillet ham i Udsigt, at han senere under visse Forudsætninger vilde kunne opnaa en endelig Eneretsbevilling for 50 Aar til Efterforskning og Indvinding af Raastoffer.

Ingeniør Ravlin begyndte sin Virksomhed med at iværksætte Boringer ved Harte i Nærheden af Kolding. Han mente imidlertid ikke at kunne fortsætte sine Efterforskninger, medmindre han kunde opnaa i hvert Fald i det væsentlige at blive frigjort for den Fortrinsret til Opnaaelse af Eneretsbevilling, der i Minelovens § 2 var tillagt de paa-gældende Grundejere. Under Hensyn hertil blev der ved et Tillæg til Loven af 31. Januar 1936 opstillet det Alternativ for *Grundejerne*, at de efter behørig Indkaldelse enten skulde gøre *effektiv Brug af Fortrinsretten* eller betragtes som havende *frafaldet* denne. Ved den foretagne Indkaldelse viste det sig, at ingen Grundejer ønskede at gøre Brug af Fortrinsretten.

Derefter blev Boringerne ved Harte genoptaget, og det lykkedes her at finde et Lag rent Kogsalt paa ca. 17 cm's Tykkelse henved 1 000 m under Jordoverfladen. Desuden har Ingeniør Ravlin ladet foretage Efterforskninger over større Omraader forskellige Steder i Landet, og det er hans Plan at lade foretage systematiske magnetiske, gravimetriske og seismografiske Undersøgelser af det meste af Landet.

Ingeniør Ravlin har imidlertid ikke foretaget Efterforskningsarbejdet for egen Regning, men som Medlem af et af flere Personer i Florida bestaaende Selskab, kaldet *Danish American Prospecting Co.*, og af dette Selskab er der rejst Krav om, at endelig Eneretsbevilling maatte blive meddelt. Ingeniør Ravlin har tidligere ikke ønsket en saadan Bevilling under Hensyn til den i Minelovens § 4, Nr. 7, opstillede *Betingelse*: at Indvindingsvirksomheden skal være i Gang inden 4 Aar efter Bevillings Meddelelse, hvorhos det i § 5 er bestemt, at Bevillingen fortabes, hvis den nævnte Frist af 4 Aar overskrides. Han mente dog nu at maatte rette sig efter Selskabets Krav, og der blev derefter under 7. Februar 1938 givet det nævnte Selskab *Eneretsbevilling til Efterforskning og Indvinding af Raastoffer i Kongeriget Danmarks Undergrund* med Undtagelse af Færøerne*).

Ministeriet ansaa det dog for særdeles tvivlsomt, om det vilde kunne lykkes inden 4 Aars Fristens Udløb at have Indvindingsvirksomheden i Gang, medens paa den anden Side Ingeniør Ravlin har fremført, at det med en *Forlængelse af Fristen* i indtil 10 Aar i hvert Fald vilde blive muligt rettidigt at naa til Ende med de nødvendige Efterforskninger; i andre Lande har man i Almindelighed ogsaa fastsat længere Frister end her. Under Hensyn til de meget anselige Bekostninger, der allerede er anvendt til Forundersøgelser og Boringer, fandt Ministeriet det da stemmende med Billighed, at der blev aabnet Udsigt til Fristens Forlængelse i indtil 10 Aar.

I Overensstemmelse hermed giver Loven Ministeren Bemyndigelse til at *forlænge* den i Minelovens § 4, Nr. 7, fastsatte Frist af 4 Aar, inden Indvindingsvirksomheden skal være i Gang, dog *ikke ud over 10 Aar***).

*) Grønland er ligeledes undtaget.

***) I en Skrivelse til Folketingsudvalget af 18. Marts 1938 (Bilag 2 til Betænkningen) bekræftede Statsministeriet, at man under Forhandlingerne med Ingeniør Ravlin havde fastholdt det Standpunkt, at Bevillingen efter den ommeldte Fristes Udløb bortfalder for alle de Raastoffer, med Hensyn til hvilke ingen Indvindingsvirksomhed da er i Gang.

Regeringspartiernes Medlemmer af Folketingets Udvalg indstillede Lovforslaget til Vedtagelse i Erkendelse af den Værdi, der vil blive tilført Landets Økonomi, hvis en rentabel Minedrift kan oprettes til Udnyttelse af Undergrundens Raastoffer, og af, at der bør gives det kontraherende amerikanske Selskab en fair Chance for i Løbet af et rimeligt Tidsrum at foretage de nødvendige Undersøgelser og øvrige Forberedelser.

De øvrige Partier stemte enten imod Forslaget eller undlod at stemme.

Det konservative Mindretal nærede den Opfattelse, at Undersøgelsen af Undergrunden og Efterforskningen af værdifulde Raastoffer i denne burde *overtages af den danske Stat*; man maatte da ved mindelig Overenskomst og Betaling af Erstatning søge at blive løst fra Forholdet til Koncessionshaveren. Mindretallet gjorde gældende, at dette Standpunkt allerede var fastlagt ved Loven af 31. August 1928 om Geodætisk Institut, og henviste desuden til de af Meteorologisk Institut foretagne magnetiske Maalinger samt til en Finanslovbevilling for 1937—38 paa 31 000 Kr. til Tyngdemaalinger. Et Ændringsforslag af Mindretallet om at bemyndige Statsministeren til efter Forhandling med det i Henhold til Mineloven nedsatte Udvalg og Rigsdagens Finansudvalg at iværksætte saadanne Foranstaltninger, som er nødvendige for, at den danske Stat for Statskassens Regning kan foretage Efterforskning og eventuel Indvinding af Raastoffer i Danmarks Undergrund, fandt imidlertid ikke Tilslutning fra nogen Side, og man opgav derfor at føre det frem til Afstemning.

Men ogsaa naar dette principale Synspunkt viste sig uigennemførligt, vilde Mindretallet modsætte sig Loven. Koncessionshaveren havde begyndt Arbejdet og sat Kapital ind gennem flere Aar med fuldt Kendskab til Lovens Frist 4 Aar og maatte da fornuftigvis have ment, at det var muligt at arbejde under de i Loven givne Vilkaar. Det nu rejste Krav kunde alene antages begrundet i Ønsker, fremsat af den bag ham staaende Kapital, der krævede den Betyggelse, som en Forlængelse af Fristen fra 4 til 10 Aar uimodsigeligt betød for Koncessionshaveren. Men set fra det danske Samfunds Side betød denne meget lange Frist, at Koncessionshaveren fik en Mulighed for gennem hele denne Aarrække at lægge en død Haand over Landets Undergrund. Dette fandt Mindretallet saa betænkeligt, at det ikke kunde medvirke hertil, saa meget mere som det efter Mindretallets Opfattelse allerede med Loven i dens nuværende Skikkelse vilde være muligt at imødekomme (gennem Koncessionsfornyelse) ethvert Krav om Fristens Forlængelse, der var rimeligt begrundet ved det udførte Arbejde og de opnaaede

Resultater, blot at Statens Mulighed for Indgriben og for Afbryden af Forholdet, hvis dette var reelt utilfredsstillende og en Fortsættelse derfor umulig, vilde foreligge hvert 4. Aar i Stedet for hvert 10. Aar.

Retsforbundet gav i 1932 sin Tilslutning til det Princip, at Værdierne i Danmarks Undergrund tilhører hele det danske Folk. Derimod gik man imod Tillægget af 1936 ud fra den Betragtning, at der herved skabtes et faktisk Monopol for et udenlandsk Selskab paa Værdierne i Danmarks Undergrund gennem 50 Aar, og af samme Grund vilde man stemme imod det foreliggende Forslag.

Kommunisterne ansaa det for ganske urimeligt at give den omhandlede Koncession til en amerikansk Kapitalist-gruppe og fandt ingen Forklaring paa, hvorfor man nu, da der var en Lejlighed til at komme ud af Forholdet paa hæderlig Maade, var saa ivrig for at binde Danmark paa 10 Aar til det amerikanske Selskab. Værdierne i Undergrunden burde tilhøre Staten, og man burde ikke give den private Kapital mere Raaderum end højst nødvendigt.

Venstre syntes, at en Forlængelse af Tidsfristen til 10 Aar var for vidtgaende, og kunde derfor ikke medvirke til Lovforslagets Vedtagelse, men vilde undlade at stemme.

Det frie Folkeparti kunde heller ikke paatage sig noget Medansvar for Loven, men mente, at Eftertiden vilde fælde en haard Dom over den Handel, der her var afsluttet, saafremt der skulde findes virkelige Værdier i Danmarks Undergrund.

Ved 3. Behandling vedtoges Lovforslaget i Folketinget med 64 Stemmer mod 37 (15 undlod at stemme), i Landstinget med 39 Stemmer mod 15.

3. Lov om Afgørelse af den mellem Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforeninger og Dansk Slagteriarbejderforbund samt Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund bestaaende Uoverensstemmelse. (Statsminister *Stauning*). [A. Sp. 5645. — C. Sp. 1221 og 1295].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{7}{4}$ (F. Sp. 5061). 1. Beh. $\frac{8}{4}$ (F. Sp. 5065). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Fr. Andersen, Hartvig Frisch [Formand], Leonhard Hansen, Chr. Jensen, Knud V. Jensen, Levinsen, Marinus Sørensen, Rager, N. P. Andreasen [Sekretær], Brorsen, Duborg, Løje,

Christmas Møller, Viggo Hansen og Victor Larsen). Betænkning (B. Sp. 2643) afgivet $\frac{3}{4}$. (Ordfører: Fr. Andersen). 2. Beh. $\frac{3}{4}$ (F. Sp. 5176). 3. Beh. $\frac{3}{4}$ (F. Sp. 5191). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{3}{4}$ (L. Sp. 1188). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Johs Clausen, Gunnar Fog-Petersen [Sekretær], Grove, A. P. Hansen, Hauch, A. Johansen, Kr. Johansen, Laurits Knudsen, Lange, Nielsen Mann, Ch. Petersen [Formand], J. R. Poulsen, Schaumann, C. F. Sørensen og Villemoes). Betænkning (B. Sp. 2649) afgivet $\frac{3}{4}$. (Ordfører: Ch. Petersen). 2. Beh. $\frac{3}{4}$ (L. Sp. 1213). 3. Beh. $\frac{3}{4}$ (L. Sp. 1220). *Loven stadfæstet 8. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 115).

Medens den overvejende Del af opsagte Arbejdsoverenskomster (omfattende op imod 100 000 Arbejdere) i Foraaret 1938 bragtes i Orden ved Forhandling mellem Parterne, ved Mægling og sluttelig Vedtagelse af Forligsmændenes Forslag til Ændringer i Overenskomsterne, blev et under 1. April stillet Mæglingsforslag vedrørende Afgørelse af Uoverensstemmelsen inden for Slagterifaget vel vedtaget af Arbejderne med 2 413 Ja mod 1 323 Nej, men forkastet af Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforeninger med 65 Nej mod 26 Ja.

Der vilde efter Regeringens Opfattelse være forbundet betydelig Risiko for Landbruget og Samfundet som Helhed med en Arbejdsstandsning, der hindrede Levering til Udlandet af det paa dette Omraade aftalte Kontingent, og samme Dag som Mæglingsforslaget blev forkastet, fremsatte Statsministeren Forslag om Konfliktens Løsning ved at give Bestemmelserne i Mæglingsforslaget af 1. April, der var udarbejdet efter samme Linie som Forligsmændenes øvrige Forslag, Lovskraft. Lovforslaget gennemførtes i Løbet af et Par Dage i begge Ting og vedtoges uændret med Regeringspartiernes og Kommunisternes Stemmer. De øvrige Partier stemte imod.

Loven svarer i sin Form til Lov Nr. 90 af 9. April 1937 om Forlængelse af Overenskomster mellem Arbejdsgivere og Arbejdere (Aarbo 1936—37, Side 82).

Det bestemmes i § 1, at de *Arbejdsoverenskomster*, der omfattes af de af Statens Forligsmand den 1. April 1938 stillede Mæglingsforslag, *fornytes* for det i Mæglingsforslagene nævnte *Tidsrum* [2 Aar] og med de deri indeholdte *Ændringer* og fastsatte *Vilkaar*. (Mæglingsforslagene er knyttet til

Loven som Bilag). Hvis ny Overenskomst ikke er tilvejebragt inden den herefter gældende Udløbstid, men nogen af Parterne desuagtet ønsker, at vedkommende Overenskomst skal ophøre til Udløbsdatoen eller senere, maa de overenskomstmæssige Regler om Opsigelse m. v. iagttages.

§ 2 indeholder *Forbud mod* i Fornylesperioden at iværksætte *Lockout eller Strejke* inden for det af Overenskomsterne dækkede Omraade. Overtrædelser af dette Forbud kan efter Begæring af en af Parterne eller efter Bestemmelse af Den faste Voldgiftsret optages til Behandling af nævnte Ret til Afgørelse efter Reglerne om ulovlige Arbejdsstandsninger.

Saaledes som § 2 er formuleret, omfatter den ikke alene *direkte* Aktion inden for det Omraade, som Overenskomsterne dækker, men forbyder ogsaa, at der inden for dette Omraade iværksættes *Sympatiaktioner*.

Loven traadte i Kraft straks. Til Ikrafttrædelsesbestemmelsen blev dog føjet, at de ved Mæglingsforslagene foretagne *Ændringer* i de enkelte Overenskomster skulde træde i Kraft fra det Tidspunkt, fra hvilket de *vilde have haft Gyldighed, hvis Mæglingsforslagene var blevet vedtaget*.

Som ovenfor nævnt indstillede *Regeringspartierne* Lovforslaget til Vedtagelse uændret. Fra radikal Side gjorde man særlig gældende, at hvad det kom an paa, var Konfliktens hurtige Løsning og Eksportens uhindrede Fortsættelse, og at det i den foreliggende Situation muligvis vilde være uheldigt at nedsætte en Voldgiftsdomstol under Presset af hele det vedtagne Mæglingsforslagskompleks, ligesom det var et Spørgsmaal, om der vilde kunne opnaas Enighed om Voldgiftens Sammensætning.

Venstre og *Det konservative Folkeparti* var enige i, at en Slagterikonflikt af samfundsmæssige Hensyn maatte undgaas, men begge Partier var principielt imod at ophøje Mæglingsforslagene til Lov; Rigsdagen savnede Kompetence til at tage Stilling til, hvorvidt de foreslaaede Lønninger og andre Arbejdsvilkaar var passende, og naar Parterne da ikke selv havde kunnet enes herom eller om det stillede Mæglingsforslag, syntes der ingen anden rimelig Udvej end at henvise Konflikten til *Voldgiftsafgørelse*, saaledes som man ogsaa havde gjort ved tidligere Lejligheder.

De to Partier stillede i Forening *Ændringsforslag* om en Nyaffattelse af Lovforslaget, der i §§ 1—4 indeholdt følgende Hovedbestemmelser:

»Den mellem Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforeninger og Dansk Slagteriarbejderforbund samt Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund varslede Arbejdsstandsning *træder ikke i Kraft*. — Den mellem Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforeninger og Dansk Slagteriarbejderforbund samt Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund bestaaende Uoverensstemmelse, der truer med at medføre Arbejdsstandsning, vil være at afgøre ved en i dette Øjemed af Statsministeren nedsat *uvildig Voldgiftsret*. — Voldgiftsretten *bestaar af tre Medlemmer*; det ene Medlem er Formanden for Den faste Voldgiftsret, de andre to Medlemmer udpeges af Højesteret. Formanden udpeges af Præsidenten for Højesteret. — Voldgiftsrettens Kendelse er endelig og vil være at afsige inden den 13. April 1938. Kendelsen maa ikke give de nye Arbejdsvilkaar længere Varighed end 2 Aar.«

Ændringsforslaget forkastedes i *Folketinget* med 83 Stemmer mod 47. Det stillede paa ny af de samme Partier i *Landstinget*, hvor det blev forkastet med 37 Stemmer mod 31.

Retsforbundet gjorde lignende Synspunkter gældende som de af Venstre og Konservative anførte og ansaa det desuden i Længden for uholdbart at løse Arbejdskonflikter ved at lovfæste Mæglingsforslag; dette rummede Fare for ansvarsløs Afstemning, og man vilde derved udhule Forligsinstitutionen. Partiet stillede et selvstændigt Ændringsforslag om *Voldgiftsafgørelse* af Sagen, og man havde som Mønster for Voldgiftsrettens Sammensætning valgt det af Statsministeren i April 1934 fremsatte Forslag, der vedtoges af Folketinget med 109 Stemmer mod 1. Voldgiftsretten skulde herefter bestaa af tre Medlemmer, af hvilke de to (deriblandt Formanden), som maatte opfylde Betingelserne for Beskikkelse til fast Dommer i en ordinær Ret, skulde udpeges af Den faste Voldgiftsret, medens det tredje Medlem vilde være at udpege af Formanden for Forligsinstitutionen. — Ændringsforslaget forkastedes med 84 Stemmer mod 3.

Svend E. Johansen, som under 15. Marts var udtraadt af Retsforbundets Rigsdagsgruppe, tog ikke alene Afstand fra Lovforslaget, men ogsaa fra de to Ændringsforslag om at løse Problemet gennem tvungen Voldgift, idet det ikke syntes ham at gøre Sagen bedre, »at Rigsdagen delegerer sin Mangel paa Ret til Indblanding paa dette Omraade til en Voldgiftsret, hvis Afgørelse er endelig«.

Det frie Folkeparti vilde ikke under nogen Omstændigheder medvirke til en Afgørelse, der gik imod Slagteriernes Ønske. Det var ikke nok at henvise til, at de her foreslaaede Lønninger laa paa Linie med Lønninger, hvorom der var opnaaet Overenskomst mellem Arbejdsgivere og Arbejdere i andre Fag.

Man maatte ogsaa spørge, om Erhvervets Indtjeningsmuligheder tillod det at bære forøgede Udgifter. Det syntes derfor en mere nærliggende Opgave at bringe Landbrugets Indtægtspristal i Niveau med Udgiftspristallet, og som Kilde til Styrkelse af Købekraften hos Befolkningens brede Lag, ogsaa hos Landbruget, kunde f. Eks. peges paa den passive Kapital. — Partiet nærede ikke Tro til, at en Voldgiftsafgørelse vilde føre til andet Resultat end Forligsmandens Forslag. Derimod stillede det ved 2. Behandling *Ændringsforslag* om en *Tilføjelse* til Lovforslaget, hvorved Nationalbanken forpligtedes til, saa længe Landbrugets officielle Forrentningsprocent ligger under 5, at notere Sterling til Kurs 30 og andre udenlandske Møntenheder i tilsvarende Kurs. *Ændringsforslaget* blev *afvist* af Folketingets Formand som værende uden Forbindelse med den foreliggende Sag, og Det frie Folkeparti stemte derefter ved 3. Behandling imod Lovforslaget.

Det kommunistiske Parti ansaa det for urigtigt at lovfæste Lønninger og andre Arbejdsbetingelser paa Grundlag af Forligsmandens Mæglingsforslag, fordi disse ikke blev stillet ud fra en Undersøgelse af Leveomkostninger og Lønningernes Højde eller de paagældende Arbejdsgiveres Indtjeningsmuligheder eller lignende, men udelukkende ud fra Hensynet til, hvad der var Chance for at faa Parterne til at godkende. Paa Baggrund af Fortidens uheldige Handlinger — ikke mindst Handlingen i 1936, da man lovfæstede et Mæglingsforslag, der var forkastet af Slakteriarbejderne — syntes der imidlertid ikke at være Vej uden om som en Nødhjælp at give det foreliggende Mæglingsforslag Lovskraft, og Kommunerne vilde stemme for Lovforslaget.

Lovforslagets Vedtagelse skete i Folketinget med 74 Stemmer (Regeringspartierne og Det kommunistiske Parti) mod 55 (Venstre, Det konservative Folkeparti, Det frie Folkeparti og Retsforbundet), i Landstinget med 37 Stemmer mod 31.

4. Finanslov for Finansaaret fra 1. April 1938 til 31. Marts 1939. (Se Side 36).

5. Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret fra 1. April 1937 til 31. Marts 1938. (Se Side 56).

6. Normeringslov for Finansaaret 1938—39. (Finansminister *V. Buhl*). [A. Sp. 4065. — C. Sp. 961 og 1081].
Fremsat i *Folketinget* $22\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3299). 1. Beh. $\frac{2}{3}$ (F. Sp. 3557). Henvist til Lønningsudvalget (se Side 24). Betynkning (B. Sp. 1489) afgivet $22\frac{1}{3}$. (Ordfører: Bjerring). 2. Beh. $25\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4356). 3. Beh. $26\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4441). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $29\frac{1}{3}$ (L. Sp. 921). 2. Beh. $30\frac{1}{3}$ (L. Sp. 926). 3. Beh. $30\frac{1}{3}$ (L. Sp. 945). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 109).

Ved Udarbejdelsen af Normeringsloven for 1938—39 er i det store og hele fulgt de samme *Retningslinier*, som har ligget til Grund for Normeringslovene for de nærmest foregaaende Aar. Hvad *Oprettelse af nye Tjenestemandstillinger* angaar, oplyste Finansministeren i sin Forelæggelsestale, at Forslag herom kun er tiltraadt, naar det paagældende Arbejde maa formodes at være af permanent Karakter og det ogsaa fra administrative Synspunkter maa antages mest hensigtsmæssigt at oprette en fast, pensionsgivende Stilling. Med Hensyn til *Oprykning i anden Lønklasse* har man fulgt det Princip kun at forandre den lønningsmæssige Placering, naar der er paavist en afgørende Ændring i Stillingens Omfang eller Karakter siden Tjenestemandsløven af 1931. Krav om *nye Avancementsstillinger* er ligeledes kun imødekommet, hvor særlige Forhold har gjort sig gældende inden for vedkommende Etat. Grænserne er for øvrigt paa dette Omraade trukket noget snævrere i denne Lov end i dens Forgænger, idet Antallet af nye Overkontrolører, Kontrolører og Overassistenter baade inden for *Statsbanerne* og inden for *Post- og Telegrafvæsenet* er fastsat til henholdsvis 2, 3 og 10 mod 3, 6 og 18 paa Normeringsloven for 1937—38, ligesom Antallet af nye Avancementsstillinger for Kontoristklassen i Trafikøtaterne kun er 15 i Aar mod 20 i Fjor. For Funktionærklassen er oprettet 58 Avancementsstillinger i Statsbanerne,

43 i Post- og Telegrafvæsenet. *Toldvæsenet* har faaet 8 Avancementsstillinger for Embedsklasserne (1 Overkontrolør, 2 Kontrolører og 5 Overassistenter), 8 for Kontoristklassen og 11 for Funktionærklassen. I denne Forbindelse kan ogsaa nævnes, at der i Loven er truffet en Ordning af Forholdene med Hensyn til *Styrmænd og Undermaskinmestre* af 2. Grad, som er ansat den 1. August 1920 eller tidligere, og hvis Avancementsforhold er blevet stærkt forringet paa Grund af de store Broanlæg, idet Antallet af Styrmænd og Undermaskinmestre af 1. Grad er midlertidig forøget med henholdsvis 5 og 10.

Af Lovens talrige *Enkeltheder* meddeles i det følgende et Uddrag:

1. Den pr. 1. April 1938 hjemlede almindelige *Regulering af Stedtillægget* er udskudt 1 Aar, da det til Basis for Reguleringen nødvendige Materiale ikke har kunnet tilvejebringes.

2. *Centraladministrationen*. I *Finansministeriet* er oprettet to nye Stillinger som *Afdelingschef*, den ene for Skatte departementet, den anden for Statsaktivkontorerne, hvis Antal derhos er forøget fra 4 til 5. En lignende Ordning blev for nogle Aar siden truffet for Tolddepartementets Vedkommende, dog saaledes at Afdelingschefen samtidig var Chef for det ene af Departementets 3 Kontorer; heri er nu sket den Ændring, at Afdelingschefen er fritaget for det egentlige Kontorchefsarbejde, og at der er normeret en ny Kontorchefsstilling.

Et nyt Kontor er oprettet i *Indenrigsministeriet*, hvor den nyere Lovgivning om Kommunal- og Realkreditvæsenet samt Lovene om fælleskommunal Udligningsfond og om Leje har bevirket en betydelig Arbejdsforøgelse, og i *Undervisningsministeriet*, hvor Seminarie- og Skolelovgivningen fra de senere Aar har givet et stærkt forøget Arbejde, der yderligere vil forøges ved den nye Folkeskolelov. Endvidere er i *Ministeriet for offentlige Arbejder* oprettet et Kontor til Behandling af *Vejssager*, saaledes at de med Kontorets Drift forbundne Udgifter refunderes af Motorafgifterne.

De for visse Tjenestemænd i Udenrigsministeriet fastsatte *Hjemmetillæg*, der paa Normeringsloven for 1927—28 blev nedsat ret betydeligt, er under Hensyn til den siden indtraadte Prisstigning og Arbejdsforøgelsen i Ministeriet for-

højet, for de flestes Vedkommende dog ikke helt til samme Højde som før den nævnte Revision.

3. *Luftfartsvæsenet*. Den fra 1. Januar 1937 trufne midlertidige Nyordning af Luftfartsvæsenets Administration, hvorefter Hvervet som Statens Kommitterede i Luftfarts-sager overdroges til en Fuldmægtig i Ministeriet for offentlige Arbejder, er nu afløst af en endelig Ordning, idet Stillingen som honorarlønnet Kommitteret er omdannet til en Stilling som *Direktør* for Luftfartsvæsenet (Løn 9 600 Kr., stigende til 10 500 Kr.). Under denne Stillings Forretningsomraade hører bl. a. Administrationen af Kastrup Lufthavn, Tilsynet med Luftfarten, Meddelelse af Koncessioner paa erhvervs-mæssig Luftfartsvirksomhed (bortset fra Ruteflyvning), Ud-arbejdelse af Budget for Luftfartsvæsenet og Tilsyn med Bevillingers Anvendelse. Samtidig er en Række hidtil hono-rarlønnede Stillinger (som Havneleder, Flyveledere, Vejr-tjenesteassistenter m. m.) omdannet til Tjenestemandsstil-linger.

4. *Nedlæggelsen af Oddesund-Overfarten* har medført, at følgende overordnede Stillinger under Statsbanernes Søfarts-væsen har kunnet inddrages: 2 Skibsførere af 2. Grad, 2 Skibsmaskinmestre af 3. Grad, 1 Styrmand af 1. Grad og 1 Styrmand af 2. Grad.

5. Den udvidede *Kørsel med Motormateriel* har paa den ene Side gjort det muligt at nedsætte Antallet af Lokomotiv-førere og -fyrbødere, men har paa den anden Side krævet et større Antal Motorførere.

6. Den stærke Udvikling paa *det radiotekniske Omraade* med tilsvarende stærk Forøgelse af Radiotelegrafstationer har bevirket en meget betydelig Trafikstigning for Post- og Tele-grafvæsenets 3 Landstationer i Lyngby, Blaavand og Køben-havns Lufthavn (Kastrup) og medført disse Stationers Om-dannelse til selvstændige Radiotelegrafstationer med Tele-grafbestyrere som Chefer.

7. Under Hensyn til den betydelige Forøgelse af *den civile Veterinæradministrations* Arbejde er Antallet af Vete-rinærinspektører forøget med 3 til 7 og Antallet af Veterinær-fuldmægtige fra 2 til 3; desuden er oprettet 2 Tjenestemandsstillinger som Kontorfuldmægtig og 2 Tjenestemandsstillinger som Kontorassistent.

8. For de ved *Aarhus Universitet* fast ansatte Tjenestemænd er der truffet en Ordning af Pensionsforholdene, idet Undervisningsministeren har faaet Bemyndigelse til efter Forhandling med Finansministeren at tillægge dem samme pensionsmæssige Stilling som Statstjenestemænd i tilsvarende Stillinger.

9. Som Følge af Oprettelsen af det nye *Statsgymnasium i Struer* og tillige for at kunne give nogle flere Timelærere fast Ansættelse er der oprettet et nyt Rektorembede og en Del nye Stillinger som Lektorer og Adjunker.

10. Ved *Nationalmuseet* er oprettet en Stilling som Chef for Administrationskontoret (Økonomiinspektør), og den nye Naturfredningslov har nødvendiggjort Personalets Udvidelse med en Inspektør og en Museumsassistent.

11. For at sikre tilfredsstillende Tilgang af kvalificeret Sygeplejerskepersonale til *Statens Sindssygehospitaller* er Antallet af Afdelingssygeplejersker forøget fra 47 til 80.

12. Adskillige af Lovens Bestemmelser angaar *Politi- og Arrestvæsenet* og staar i Forbindelse med Gennemførelsen af Enhedspolitiordningen.

Da *Antallet* af Polititjenestemænd har vist sig at overstige det ved Lovens Vedtagelse forudsatte med i alt 126 Mand (1 Politiasistent, 6 Overbetjente, 22 Inspektionsbetjente og 97 Politibetjente), er der tilvejebragt Overensstemmelse mellem det faktiske og det normerede Tal.

Der tillægges Politiasistenten, Overbetjente, Inspektionsbetjente og Politibetjente i Ordenspolitiet et ikke-pensionsgivende *Raadighedstillæg* paa 300 Kr. aarlig. Tillægget kan efter Styrelsens nærmere Bestemmelse forhøjes med indtil 240 Kr. for Tjenestemænd, der har været fast ansat i 3 Aar, og som har fast Nattjeneste, eller som udtages til særlig kvalificeret Tjeneste, eller for hvis Vedkommende der i øvrigt foreligger andre særlige Omstændigheder.

For at de Polititjenestemænd, der overgaar til Statens Lønordning, ikke skal blive ringere stillet i Henseende til *Pensionsanciennitet*, end de var i den paagældende Kommune, er der optaget hertil sigtende Regler om Pensionsanciennitetens Fastsættelse.

Da en Del af Tjenestemændene i det kommunale Polit ved Overgang til Statens Lønnings- og Pensionsordning vilde

gaa væsentligt ned i *pensionsgivende* Lønningsindtægt, er der givet Adgang til ved Pensionsberegning i begrænset Omfang at medregne personlige Tillæg m. m.

13. Under *Grønlands Styrelse* er sket nogle Lønningsforbedringer for indfødte Præster og Lærere, og samtidig er det hidtil trukne Skel mellem udsendte og indfødte Præster og Lærere slettet, idet Lønningsskellet fremtidig drages efter, om vedkommende har Embedseksamen eller ej.

Den af Loven følgende årlige *Merudgift* for Staten blev anslaaet til ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr.

Folketingets Lønningsudvalg modtog fra forskellige Foreninger Henvendelser om Ændringer i Lovforslaget, og efter Samraad med Finansministeren stillede Udvalget Forslag om nogle mindre Ændringer, hvorved de fremsatte Ønsker blev imødekommet. Endvidere rejstes inden for Udvalget Spørgsmaal om eventuel Oprykning af *Hærens Kaptajner* til højere Lønningsklasse og om Betimeligheden af at foretage en Oprykning af 3 Stillinger som Overkonstruktør, Værkstedingeniør og Kemiker ved Hærens tekniske Korps. Forsvarsministeren og Finansministeren fraraadede imidlertid at foretage en Oprykning af de paagældende Tjenestemandstillinger dels under Hensyn til den dermed forbundne betydelige Merudgift, dels fordi en saadan Revision vilde falde uden for de ved Lovforslagets Udarbejdelse fulgte Retningslinier, og Udvalget stillede derfor ikke Ændringsforslag i saa Henseende.

Et *Mindretal* i Udvalget, bestaaende af Venstres og Det konservative Folkepartis Medlemmer, gjorde i Betænkningen opmærksom paa, at Merudgifterne som Følge af Normeringslovene for 1937—38 og 1938—39 vilde udgøre godt 1 Mill. Kr. årlig, og føjede hertil en Udtalelse om, at Ministerierne ved Tilrettelæggelsen af ny Lovgivning i højere Grad burde bestræbe sig for at faa Antallet af Tjenestemænd i Lovene til at svare til de virkelige Forhold, »saa Normeringslovene ikke bliver Udtryk for Udvidelser inden for Administrationsomraader, der rettelig hører hjemme paa den ordinære Lovgivning».

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting, i Folketinget med 81 Stemmer, i Landstinget med 66 Stemmer. — *Retsforbundet* saa en alvorlig Advarsel over for Rigsdagens Arbejde i »en Overraskelse paa ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. om Aaret til Forøgelser af Administrationen paa Grund af vedtagne Love» og undlod at stemme.

7. Lov om Udstedelse af Statsgældsbeviser til Indfrielse af de ifølge Lov af 25. Oktober 1932 udstedte 4 $\frac{1}{2}$ pCt. 5-aarige Statsgældsbeviser. (Finansminister V. Buhl). [A. Sp. 2503. — C. Sp. 7 og 11].

Fremsat i *Folketinget* 26/10 (F. Sp. 401). 1. Beh. 26/10 (F. Sp. 413). Henvist til Finansudvalget (se Side 24). Betænkning (B. Sp. 9) afgivet 26/10. (Ordfører: Fr. Andersen). 2. Beh. 26/10 (F. Sp. 432). 3. Beh. 26/10 (F. Sp. 433). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. 27/10 (L. Sp. 58). 2. Beh. 27/10 (L. Sp. 67). 3. Beh. 27/10 (L. Sp. 68). *Loven stadfæstet 27. Oktober 1937.* (Lov-Tid. Nr. 311).

Ved Loven bemyndigedes Finansministeren til at udstede for 30 Mill. Kr. 4 pCt. Statsgældsbeviser til Indfrielse af de ifølge Lov af 25. Oktober 1932 udstedte 4 $\frac{1}{2}$ pCt. 5-aarige Statsgældsbeviser, der ligeledes lød paa 30 Mill. Kr. og forfaldt 1. November 1937. De nye Statsgældsbeviser har Rentetermin 1. Maj og 1. November, og de indfries med deres Paalydende 1. November 1940.

I Bemærkningerne til Lovforslaget oplystes det, at et Bankkonsortium under Ledelse af Nationalbanken vilde overtage Laanet til Kurs 98 $\frac{1}{2}$ og udbyde det til offentlig Tegning til Kurs 99. Ved denne skulde Indehaverne af de forfaldne 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Statsgældsbeviser have forlods Ret til at ombytte dem med nye 4 pCt. Statsgældsbeviser.

Under Rigsdagsforhandlingerne beklagedes det fra flere Sider, at det nye Laans Løbetid ikke var længere; men Finansministeren gjorde heroverfor gældende, at Staten i saa Fald maatte have betalt en højere effektiv Rente af Beløbet. *Hartel* (F. F.) forespurgte, om man ikke for at spare Trykningsudgifter kunde gaa over til en Slags *Boggældssystem*, hvorved man for de Laanyderes Vedkommende, som ikke stillede Krav om at faa Obligationer udleveret, nøjedes med at bogføre deres Tilgodehavende. Finansministeren svarede hertil, at han ikke var personlig kendt med dette System, men at han skulde lade Sagen undersøge.

Retsforbundet gik — under Henviisning til Partiets Forslag om en Formueafgift til Afvikling af offentlig Gæld — imod Lovforslaget, som i Folketinget vedtoges med 97 Stemmer mod 3, i Landstinget enstemmigt med 66 Stemmer.

8. Lov om Bemyndigelse til Optagelse af Statslaan til særlige Foranstaltninger. (Finansminister V. *Buhl*). [A. Sp. 5631. — C. Sp. 1389 og 1493].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{5}{4}$ (F. Sp. 4799). 1. Beh. $\frac{7}{4}$ (F. Sp. 4945). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Larsen [Formand], Fr. Andersen, Larsen [Bjerre], S. Munk, J. P. Nielsen, Sneum, Marinus Sørensen, Rager, A. M. Hansen [Sekretær], Brorsen, Krag, Nørskov, Christmas Møller, Ole Bjørn Kraft og Westermann). Betænkning (B. Sp. 2653) afgivet $\frac{9}{4}$. (Ordfører: Fr. Andersen). 2. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5378). 3. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5390). *Oversendt til Lands-tinget*. 1. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1336). 2. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1368). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1376). *Loven stadfæstet 12. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 149).

Loven tilsigter — med Henblik paa den usikre verdenspolitiske Situation — at muliggøre Foretagelsen af forskellige ekstraordinære Foranstaltninger af civil og militær Karakter.

§ 1 bemyndiger Finansministeren til med Tilslutning fra Rigsdagens Finansudvalg at optage et indenlandsk *Statslaan* til et Beløb af indtil 50 Mill. Kr. samt til at afholde de hermed forbundne Udgifter, og § 2 bestemmer, at Kapital og Renter af de paagældende Obligationer skal udbetales uden Fradrag af Skat eller Stempelafgift til Staten.

Laanet optoges umiddelbart efter Lovens Vedtagelse. Det blev paa 50 Mill. Kr., hvilket Beløb forrentes med 4 pCt. p. a. og amortiseres i Løbet af 10 Aar. Nogen offentlig Udbydelse fandt ikke Sted, idet hele Beløbet tegnedes underhaanden af en Række Pengeinstitutter og Erhvervsvirksomheder, der under Hensyn til Formaalet overtog Obligationerne til pari Kurs.

I § 3 bemyndiges Finansministeren til efter Forslag fra paagældende Ministre og med Tilslutning fra Rigsdagens Finansudvalg inden for et Beløb af 50 Mill. Kr. at afholde Udgifter til: 1. Tilvejebringelse og Opretholdelse af *Statslagre*, som under ekstraordinære Forhold kan bidrage til at sikre Forsyningen med Raastoffer, Brændselsmidler, Gødningsstoffer, Reservedele m. v., 2. Fremskyndelse af de i

§ 95, sidste Stykke, i Lov Nr. 112 af 7. Maj 1937 om Hærens Ordning og § 43, sidste Stykke, i Lov Nr. 113 af 7. Maj 1937 om Søværnets Ordning omhandlede *ekstraordinære Anskaffelser af Krigsmateriel og Skibsmateriel* til Hæren, Flaaden og Kystdefensionen, 3. Bestridelse af Statens Andel i Udgifterne til de med Gennemførelsen af Lovgivningen om *civilt Luftværn* forbundne Anskaffelser og Indretninger.

Videre bestemmes i § 4, at de i Hærlovens § 95, sidste Stykke, og Søværnslovens § 43, sidste Stykke, angivne *Bevillinger reguleres* under Hensyntagen til Fordyrelser af de omhandlede Materielanskaffelser hidrørende fra *Prisstigning og ændrede tekniske Forhold*. I Overensstemmelse med § 3, Nr. 2, vil herefter kunne disponeres over et Beløb, svarende til de saaledes regulerede Bevillinger med Fradrag af de Beløb, der med Hjemmel i henholdsvis Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret 1937—38 og Finanslov for Finansaaret 1938—39 afholdes til nævnte Formaal.

Foruden ved direkte Statskøb paaregnes de i § 3, Nr. 1, omhandlede Lagre ogsaa for nogle Varers Vedkommende tilvejebragt gennem Aftaler med importerende Virksomheder. Efter et foreløbigt Skøn kan ifølge Bemærkningerne til Lovforslaget omtrent Halvdelen af Laanebeløbet ventes anvendt til Tilvejebringelse af Lagrene.

Til de ekstraordinære militære Anskaffelser, der omhandles i § 3, Nr. 2, bevilgedes i Lovene om Hærens og Søværnets Ordning et Beløb af 20½ Mill. Kr., som efter den oprindelige Bestemmelse skulde anvendes inden for en Periode af 5—6 Aar, men som nu vil blive brugt hurtigere. Paa Tillægsbevillingsloven for 1937—38 og Finansloven for 1938—39 havde man allerede disponeret over ca. 13 Mill. Kr., saa at der kun var et Beløb af ca. 7½ Mill. Kr. til Rest. Der er imidlertid siden Forsvarslovens Vedtagelse indtraadt væsentlige Fordyrelser som Følge af Prisstigning og ændrede tekniske Forhold, og man har derfor fundet det paakrævet at foretage den Regulering, som § 4 indeholder nærmere Regler om. Lægges de hermed forbundne Udgifter til det nævnte Restbeløb, kommer man efter de foreliggende Beregninger op paa 19—20 Mill. Kr., hvilket Beløb der vil kunne disponeres over efter den nye Lov.

Hvad der derefter bliver tilovers til Dækning af Udgifter vedrørende det civile Luftværn (jfr. § 3, Nr. 3), lader sig ikke nøjagtigt forudberegne. I øvrigt blev Statens Andel i disse Udgifter heller ikke fastlagt ved Loven om det civile Luftværn.

Ifølge § 5 skal uden for Rigsdagssamlingerne Tilslutning efter §§ 1 og 3 indhentes fra de sidst valgte Finansudvalg.

§ 6 foreskriver, at de i Henhold til § 3 afholdte Udgifter skal søges bevilget paa de aarlige Bevillingslove og opføres under en særlig Konto paa Statens Formueregnskab. Dækning for den Del af de afholdte Udgifter med Tillæg af tilskrevne Renter, som ikke afvikles ved Lagerbeholdningers Anvendelse i ordinær Statsdrift eller ved Salg, tilvejebringes ved *forholdsmæssig Forhøjelse af de Indkomstskattebeløb*, der ved Paaligningen i Henhold til Lov Nr. 149 af 10. April 1922 udkommer for Skatteaarene fra og med 1939—40 til og med 1948—49. Forhøjelsens samlede Beløb for det enkelte Finansaar fastsættes ved de aarlige Finanslove. Finansministeren fastsætter de nærmere Regler for Forhøjelsens Beregning og Optrækning og bemyndiges til at afholde de dertil fornødne Udgifter.

Endelig bestemmes det i § 7, at Loven ikke gælder for Færøerne.

Forslaget til Loven vedtoges uændret, i Folketinget med 88 Stemmer (Regeringspartierne, Venstre, Det konservative Folkeparti og Det frie Folkeparti) mod 4 (Retsforbundet) og i Landstinget enstemmigt med 70 Stemmer.

Som Ordfører for Retsforbundet gik *Oluf Pedersen* imod Lovforslaget, ikke alene fordi det indeholdt Militærbevillinger, men tillige som Følge af, at Pengene skulde tilvejebringes ved Laan. Selve Oplagringen af Varer fandt Partiet hensigtsmæssig, men den burde ikke ske gennem Staten; alt hvad der behøvedes, var en Ophævelse af Vølutcentralen. Visse Foranstaltninger vedrørende det civile Luftværn kunde være paa deres Plads; man kunde imidlertid ikke gaa med til at give Regeringen en saa udstrakt Bemyndigelse paa dette Omraade.

Aksel Larsen (D.K.) kunde ikke stemme for Lovforslaget, idet hans Parti maatte tage Afstand fra den Maade, hvorpaa Forsvarsmagten er organiseret, og fra Regeringens udenrigspolitiske Indstilling.

Brorsen (V.), *Christmas Møller* (K. F.) og *Hartel* (F. F.) betragtede de foreslaaede Foranstaltninger som et Skridt i den rigtige Retning, men mente, at der skulde mere til. I Folketingsudvalgets Betænkning udtalte det konservative Mindretal herom, at Partiet havde tilbudt at forøge Statslaanet med 25 Mill. Kr., saa at man ved Siden af de Opgaver, som tænkes løst ved Loven, kunde tage fat paa den Supple-

ring af Militærordningen af 1937, der var paakrævet, men at Tilbudet var blevet blankt afvist. Man vilde stemme for Loven, da den betød en Styrkelse i Forhold til den bestaaende Tilstand, men Mindretallet ønskede ganske bestemt at fremhæve, at der ikke heri maatte lægges et Udtryk for Tilslutning til Regeringens Standpunkt.

9. Lov om overordentlig Indkomstskat til Staten.

(Finansminister *V. Buhl*). [A. Sp. 4257. — C. Sp. 317 og 355].

Fremsat i *Folketinget* $22\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3307). 1. Beh. $24\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3414). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Retoft, Dalby, H. P. Hansen [Præstø A.], Hauberg, J. P. Jensen, M. F. Mortensen, M. K. Sørensen [Formand], Hassing-Jørgensen [Sekretær], Nøhr, Clausager, Jensen-Broby, Knud Kristensen, Korsgaard, Victor Larsen og Kristen Amby). Betænkning (B. Sp. 733) afgivet $\frac{9}{3}$. (Ordfører: Retoft). 2. Beh. $11\frac{1}{3}$ (F. Sp. 3899). 3. Beh. $11\frac{1}{3}$ (F. Sp. 3942). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $16\frac{1}{3}$ (L. Sp. 725). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bækgaard, C. E. Christiansen [Formand], Hans Hansen, Jensen-Stevns, Kr. Johansen, Korsgaard, Lange, Jørgen Møller, Offersen, K. Pedersen, Ch. Petersen, Rasmussen Flemløse, Stein, Martin Sørensen [Peterslund] [Sekretær] og Thomsen). Betænkning (B. Sp. 829) afgivet $18\frac{1}{3}$. (Ordfører: Thomsen). 2. Beh. $18\frac{1}{3}$ (L. Sp. 803). 3. Beh. $18\frac{1}{3}$ (L. Sp. 815). *Loven stadfæstet 18. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 107).

Loven gaar ud paa at give Bestemmelserne i Lov Nr. 126 af 7. Maj 1937 om overordentlig Indkomstskat til Staten (Aarvog 1936—37, Side 121), der kun gjaldt for Skatteaaret 1937—38, Gyldighed ogsaa for *Skatteaaret 1938—39 og 1ste Halvdel af Skatteaaret 1939—40*, dog med følgende *Ændringer*, alle vedrørende Merindkomstskatten:

1. *Lavpunkterne* for Ansættelse til Merindkomstskat er for Personer sat til en *skattepligtig Indkomst* af 10 000 Kr. (hidtil 8 000 Kr.) og en *Merindtægt* paa 7 000 Kr. (hidtil 5 000 Kr.).

2. *Selskaber* og Foreninger, hvis indbetalte Aktie- eller Andelskapital er 50 000 Kr. eller derover, og hvis Indkomst i Sammenligningsaarene gennemsnitlig har været mindre end 5 pCt. af den indbetalte Aktie- eller Andelskapital, stilles ved Merindkomstkattens Beregning, *som om Selskabet* eller Foreningen *havde haft en Gennemsnitsprocent af 5.*

Ved Siden af denne nye Regel bibeholdes for Søfartsselskabers Vedkommende den i Lovens § 7 givne Hjemmel for Finansministeren til at tillade, at der som Sammenligningsgrundlag regnes med Skatteaarene 1934—35, 1935—36 og 1936—37.

3. Bestemmelsen i 1937-Lovens § 7, Stk. 3, om Nedsættelse af Merindkomstkatten for Selskaber i Tilfælde, hvor Merindkomsten hidrører fra Udbytte fra *Datterselskaber*, er bortfaldet, idet de almindelige tilsvarende Regler i Statskatteloven af 10. April 1922 § 37, 3. og 4. Stk., der ogsaa kommer til Anvendelse paa Merindkomstkatten, giver fornøden Hjemmel for Nedsættelse af Merindkomstkatten i det omhandlede Tilfælde.

Udbyttet af Skatten er for Finansaaret 1938—39 anslaaet til ca. 35 Mill. Kr. Blandt de *Udgifter*, som heraf skal dækkes, fremhævede Finansministeren ved Lovforslagets Fremsættelse Udgifterne til Fordeling af Oksekød, Flæsk og Svinekød samt Hjælp til Indkøb af Sødmælk, der for 1938—39 er beregnet til 12½ Mill. Kr.*), og Udgifterne ved det midlertidige Løntillæg og ved en ny ordinær Portion Reguleringstillæg, henholdsvis ca. 11 Mill. Kr. og ca. 6½ Mill. Kr.

I *Folketingets Udvalg* drøftede man paa Foranledning af et til Udvalget indsendt Andragende Spørgsmaalet om Indførelse af lempeligere Regler med Hensyn til Beregningen af Merindkomstskat for Selskaber, der er stiftet i et af Sammenligningsaarene med det Formaal at *opføre Beboelsesejendomme*, idet saadanne Selskaber, saa længe Opførelsen af Ejendommen staar paa, ikke vil have nogen Indtægt af Betydning og altsaa heller ikke i de paagældende Sammenligningsaar har kunnet have normal Indtægt. Udvalget erkendte, at særlige Forhold kan gøre sig gældende for Boligselskaber, men fandt dog ikke tilstrækkelig Anledning til at give Særregler for Merindkomstkattens Beregning i disse Tilfælde. Man henstillede

*) Loven gælder til Udgangen af 1939, og for Finansaaret 1939—40 er Udgiften opgjort til ca. 9½ Mill. Kr.

derimod til Finansministeren at indrømme en passende Lempelse i Merindkomstskatten for de her omhandlede Selskaber, hvor Omstændighederne maatte tale derfor.

Udvalget vilde ogsaa finde det rimeligt, om en vis Lempelse i den beregnede Merindkomstskat indrømmes i Tilfælde, hvor et Selskab fra tidligere Aar har en betydeligere *Underskudssaldo* og nu ifølge Aktieselskabslovens Bestemmelse kan anvende den Fortjeneste, der gør Selskabet merindkomstskattepligtigt, til Afskrivning paa Underskudssaldoen.

Regeringspartierne indstillede Lovforslaget til Vedtagelse med Tilføjelse af den under 1. omtalte Lovændring angaaende Lavpunkterne for Ansættelse til Merindkomstskat (vedtaget med 57 Stemmer mod 2; 37 undlod at stemme).

Fra *Venstres* Side betragtede man den foreslaaede overordentlige Skat som en Følge af Regeringens Politik, der havde forværret Dyrtiden og Arbejdsløsheden, hvad der atter havde bevirket en stadig Vækst i de offentlige Udgifter. Venstre havde bestemt og afgjort vendt sig imod Regeringens ensidige Erhvervs politik og dens hele økonomiske Politik, og Regeringen og dens Partier maatte derfor ogsaa tage det fulde Ansvar for Følgerne heraf, derunder Tilvejebringelse af de fornødne Midler. — Selv om Venstre ikke ved at stemme for Lovforslaget vilde tage noget som helst Ansvar for den førte Politik, erkendte man imidlertid, at de løbende Udgifter maatte dækkes af tilsvarende Indtægter, og at disse næppe for Tiden kunde skaffes til Veje paa synderlig bedre Maade end efter de i Forslaget indeholdte Principper; Partiet vilde derfor ikke modsætte sig Forslagets Gennemførelse.

Ud fra den Opfattelse, at Lovens Bestemmelser i enkelte Tilfælde kan ramme urimeligt haardt baade til Byrde for vedkommende Virksomhed eller Skatteyder og til Forringelse af Arbejds mulighederne, stillede Venstre — sammen med de Konservative — et *Ændringsforslag*, som bemyndigede Finansministeren til helt eller delvis at fritage for Merindkomstbeskatning, hvor særlige Forhold — saasom unormal Indtjening i Sammenligningsaarene, nedskreven Aktiekapital eller stærkt svingende Indtægter — maatte tale derfor. *Ændringsforslaget* forkastedes med 60 Stemmer mod 32.

Det konservative Folkeparti indstillede Lovforslaget til Forkastelse ud fra den almindelige Betragtning, at Ministeriet uden Vanskelighed burde have kunnet *administrere* saaledes, at de ekstra Udgifter, der nu paaberaabtes som Grundlag for den overordentlige Beskatning, kunde være afholdt ved Hjælp af de meget store ekstraordinære Skatter (ca. 100 Mill. Kr.), som, siden Regeringsmagten i 1929 blev overtaget af Social-

demokratiet og Det radikale Venstre, var paalagt Befolkningen.

Hvad særlig *Merindkomstskatten* angaar, havde den i det svundne Aar givet langt mere end ventet (ca. 21 Mill. Kr. mod anslaaet ca. 8 Mill. Kr.), og den vilde efter Mindretallets Opfattelse ogsaa i det kommende Aar medføre en væsentlig større Indtægt end beregnet; det vilde derfor alene af denne Grund have været rimeligt at *lempe Satserne*, men Mindretallet havde anset det for unyttigt at stille Ændringsforslag paa dette Punkt.

Alene fra *Skibsfarten* maatte der antagelig i det kommende Aar paaregnes en Merindtægt paa henimod 10 Mill. Kr. Dette vilde formentlig betyde en tilsvarende Formindskelse af de Beløb, Skibsfarten faar til Raadighed til Fornyelse og Udvidelse af Handelsflaaden, hvilket ret beset ikke kunde være i det danske Samfunds Interesse. For at bøde noget herpaa kunde Mindretallet have ønsket, at *Sammenligningsaarene* var *ført et Aar længere frem*, men man havde af Udvalgsforhandlingerne faaet den Opfattelse, at Regeringen ikke vilde tiltræde et saadant Forslag, og Mindretallet fandt det derfor nytteløst at stille Ændringsforslag herom.

Talrige Henvendelser havde givet Udtryk for Lovens, efter Mindretallets Mening, urimelige Virkninger over for mange Virksomheder til Skade for Erhvervene, hvilket igen vilde sige til Fremme af Tidens største Skavank: Arbejdsløsheden. For at skabe Mulighed for at afbøde de værste Urimeligheder paa dette Omraade stillede Mindretallet — sammen med Venstre-Mindretallet — det foran omtalte *Ændringsforslag*.

I *Landstinget* foreslog *Venstre og Konservative* af Billigheds-hensyn over for Skatteyderne at give Lovens § 7 en Tilføjelse, der gik ud paa: 1) at gøre det til Pligt at *meddele* de skattepligtige saavel *Merindkomstansættelsen som Grundlaget derfor*, 2) at give de skattepligtige *Adgang til Paaklage* og 3) at aabne Adgang til *Nedsættelse eller Bortfald* af Merindkomstskatten i Tilfælde, hvor særlige Omstændigheder er Grunden til *unormalt lave Indkomstansættelser i Sammenligningsaarene*. Ændringsforslaget forkastedes med 32 Stemmer mod 27.

Det frie Folkeparti kunde anbefale Lovforslaget, fordi Staten derigennem tog noget igen af »den Brandskatning, som Monopolindehaverne ved Hjælp af Valutarestriktioner har paalagt Forbrugerne«. Dermed anerkendte Partiet ikke Varefordyrelsen, men man vilde »ikke modarbejde, at Staten med den ene Haand tager nogle af de mange Penge, som den med Urette har givet med den anden«.

Ved 2. Behandling i Folketinget stillede Det frie Folkeparti 3 *Ændringsforslag*. Det ene gik ud paa at sidestille *Tantièmeindtægter* med *Merindtægter*. Det andet gav de *Skatteydere*, som i *Sammenligningsaarene* havde drevet *Landbrug*, Ret til at faa *Sammenligningsindtægterne* forhøjet med et Beløb, udgørende Forskellen mellem den af *Landøkonomisk Driftsbureau* for hvert af de paagældende Aar fastsatte *Forrentningsprocent* og 5 pCt. (normal *Forrentning*). Det tredje *Ændringsforslag* fortsatte *Progressionen for Tillægsskatten* paa Personer, idet der af Beløb over 100 000 Kr. skulde svares 8 pCt., hvorefter *Procenten* skulde forhøjes med 1 for hver 50 000 Kr.s Stigning i *Indtægten*. — *Ændringsforslagene* forkastedes med henholdsvis 83 Stemmer mod 2, 60 Stemmer mod 1 og 72 Stemmer mod 2.

I Folketinget vedtoges *Lovforslaget* med 69 Stemmer mod 9; 18 stemte hverken for eller imod.

Landstinget vedtog *Lovforslaget* med 37 Stemmer mod 12 (*Konservative*).

10. Lov om Forlængelse af Gyldigheden af forskellige midlertidige Told- og Afgiftsbestemmelser m. v. (Finansminister V. Buhl). [A. Sp. 3453. — C. Sp. 1059 og 1191].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{12}$ (F. Sp. 1873). 1. Beh. $\frac{18}{1}$ (F. Sp. 2429). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Gustav Pedersen, P. Andersen, J. P. Larsen [Formand], P. Mortensen, Retoft, Smørum, M. K. Sørensen, Rager [Sekretær], Valdemar Sørensen, Himmelstrup, Clausager, Knud Kristensen, Korsgaard, Drachmann og Ulrich). Betænkning (B. Sp. 1671) afgivet $\frac{25}{3}$. (Ordfører: Gustav Pedersen). 2. Beh. $\frac{29}{3}$ (F. Sp. 4534). 3. Beh. $\frac{30}{3}$ (F. Sp. 4575). *Oversendt til Lands-tinget*. 1. Beh. $\frac{31}{3}$ (L. Sp. 972). 2. Beh. $\frac{5}{4}$ (L. Sp. 1038). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1058). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 156).

Ved Lov Nr. 83 af 23. Marts 1934 (Aarvog 1933—34, Side 87) blev de i Aarene 1931—33 gennemførte *Forhøjelser af Told- og Forbrugsafgifterne* opretholdt til Udgangen af Juni 1935. Ved Lov Nr. 75 af 21. Marts 1935 (Aarvog 1934—35, Side 124) holdtes *Bestemmelserne* — med enkelte *Ændringer* — i Kraft til Udgangen af Juni 1936; ved Lov

Nr. 69 af 31. Marts 1936 (Aarbog 1935—36, Side 120), der ogsaa indeholdt enkelte Ændringer, forlængedes Gyldighedstiden med 2 Aar, og den er nu yderligere forlænget til *Udgangen af December 1939*.

I Aarbogen for 1933—34 er Side 87—91 givet en Oversigt over de paagældende Told- og Afgiftsbestemmelser og Satsernes Størrelse. De senere stedfundne Ændringer er omtalt i Aarbogen for 1935—36, Side 121. Her skal derfor kun meddeles et kort Resumé:

Det drejer sig for det første om en Række *Indførsels- og Toldbestemmelser*: Begrænsning af Importen af mouserende Vin og Likør og Forhøjelse af Tolden paa frisk Frugt, Blomster og Blomsterløg, visse Galanterivarer, kosmetiske Artikler, Karosserier til Personautomobiler samt Chokolade- og Sukkervarer. Endvidere de ved Loven af 15. Oktober 1932 (jfr. Loven af 29. April 1933 som Følge af Englands-traktaten) foretagne Ændringer i Toldsatserne: først og fremmest for Silke- og andre finere Manufakturvarer, dernæst for en Del Landbrugsvarer og Havesager, visse Luksusartikler af Metal, Fodtøj, Glas, Porcelæn og Fajance, Klaviaturinstrumenter og Radiomodtagerapparater, Lystfartøjer samt Skindhandsker. Endelig Forhøjelse af Tolden paa Kaffe, Kaffesurrogater og Sukker.

Loven omfatter dernæst: Forhøjelse af *Ølskatten*, Tillægsafgift af *Benzin* paa 5 Øre pr. l, 10 pCt.s Tillægsafgift paa *Silkevarer m. m.*, Tillægsafgift paa *Sprit* til Parfumer, Forhøjelse af Omsætningsafgiften af *Chokolade- og Sukkervarer* fra 25 til 33 $\frac{1}{3}$ pCt., Forhøjelse af *Cigaretafgiften* og af Afgiften af *Kaffesurrogater*, Tillæg til *Totalisatorafgiften*, Tillægsafgift af *Sukker* (5 Øre pr. kg), Forhøjelse af *Børs-skatten* og af *Spillekortafgiften*.

Af de ved Lovene af 21. Marts 1935 og 31. Marts 1936 foretagne Ændringer fremhæves: Tolden for Papir til Dagblade er lempet, og Tolden er nedsat for Gummistøvler, Stoffodtøj, for forskellige Slags Flasker og uslebne kulørte Glasvarer samt en Del slebne Glasvarer. Omvendt er der (for at ophæve en negativ Beskyttelse) indført Told for Planteslim, Klistere m. m.

Den aarlige *Indtægt* af de her omhandlede Told- og Afgiftsbestemmelser blev i en Skrivelse fra Finansministeren til Folketingets Udvalg (Bilag 2 til Betænkningen) anslaaet til godt 85 Mill. Kr.

Forslaget til Loven var *motiveret* med, at der ikke gennem de øvrige Statsindtægter vilde kunne skaffes Dækning for

Udgifterne, og man henviste desuden i Motiverne til, at der i Skattekommissionen foretages en samlet Overvejelse af den gældende Skattelovgivning.

Ved 1. Behandling blev Lovforslaget anbefalet af Ordførerne for *Regeringspartierne* og *Det konservative Folkeparti*. Derimod gik *Retsforbundet* imod, og Partiets Ordfører forstod ikke, at en demokratisk Regering kunde »ønske at beholde saa uretfærdige Statsindkomster en Døg længere, end det er nødvendigt«. Fra Venstres Side bebudedes Ændringsforslag, og Partiets Stilling til Lovforslaget vilde bero paa, hvilken Skæbne disse fik.

Venstres Ændringsforslag gik — i Lighed med tidligere Forslag — ud paa at overføre den ekstraordinære Benzinkbeskatning efter Lov af 21. Juni 1932 (*Benzin-Femøren*) til Kommunernes Vejformaal og at skaffe Statskassen Dækning for godt Hælvdelen af den herved forårsagede Indtægtsformindskelse paa i alt ca. 18 Mill. Kr. dels ved en midlertidig Forhøjelse af *Ølskatten* for Skatteklasse I. med 2 Kr. 75 Øre pr. hl (Udbytte ca. 5 Mill. Kr.), dels ved et midlertidigt 4 pCt.s *Tillæg til den i 1930 indførte Omsætningsafgift af stærke Drikke paa Restaurationer m. m.* (Udbytte 4 à 5 Mill. Kr.), medens man i øvrigt regnede med, at Statsregnskabet for 1937—38 vilde vise et Overskud paa i hvert Fald nogle Millioner Kroner, og at Skatter og Afgifter ogsaa for 1938—39 vilde indgaa med større Beløb end budgetteret. — Dernæst stillede Mindretallet Ændringsforslag om af det samlede Komplex at udelade Bestemmelserne i *Toldloven af 15. Oktober 1932* med de Undtagelser, som Englandstraktaten gjorde nødvendige. Det var Mindretallets Opfattelse, at de i denne Toldlov fastsatte Satser er saa høje, at en Nedsættelse vilde skabe Mulighed for en forøget Import og en forøget Toldindtægt, og at disse høje Toldsatser derhos paa nogle Omraader lægger sig hindrende i Vejen for Importen af saadanne Varer, som Danmark handelspolitisk er stærkt interesseret i at aftage.

Ændringsforslagene, der fik Tilslutning af *Det frie Folkeparti*, forkastedes med henholdsvis 64 Stemmer mod 14 og 69 Stemmer mod 16. Herefter undlod Venstre at stemme ved Sagens 3. Behandling.

Det konservative Folkepartis Udvalgsmedlemmer udtalte i Betænkningen, at de kunde have ønsket, at man havde »benyttet Lejligheden til at fjerne visse af de Urimeligheder, som det maa indrømmes, at vor Toldlov indeholder, og som er en simpel Følge af, at vor Lovgivning paa den ene Side har befittet sig paa at fastholde det i Toldloven af 1908 givne særdeles lave Gennemsnitsniveau for vore Toldsatser, men paa den anden Side af fiskale Grunde ikke er vejet tilbage for at etablere en Række saakaldte Luksustoldsatser,

hvis Indarbejdelse i det samlede Toldsystem nødvendigvis har maattet give dette en lidet rationel Struktur«. Saadanne Ønsker var imidlertid afvist af Regeringen under Henvi- sning til, at de paatalte Forhold just var til Behandling i den ned- satte Skattekommissions Toldudvalg. De Konservative fra- faldt derfor at stille Ændringsforslag, men forbeholdt sig at rejse baade de her omtalte Spørgsmaal samt de øvrige Ønsker, som fra konservativ Side næres i toldpolitisk Hen- seende, i Skattekommissionen.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 87 Stemmer mod 6 (24 stemte hverken for eller imod), i Landstinget, hvor Venstre ogsaa undlod at stemme, enstemmigt med 54 Stemmer.

11. Lov om Forlængelse af Lov Nr. 173 af 16. Maj 1933 om midlertidig Afgift af Arv. (Finansminister *V. Buhl*). [A. Sp. 3455. — C. Sp. 1061 og 1193].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{12}$ (F. Sp. 1874). 1. Beh. $\frac{18}{1}$ (F. Sp. 2429). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Gustav Pedersen, P. Andersen, J. P. Larsen [Formand], P. Mortensen, Retoft, Smørum, M. K. Sørensen, Nøhr, Hassing-Jørgensen [Sekretær], Duborg, Jensen-Brobj, Vanggaard, Korsgaard, H. F. Ulrichsen og Victor Larsen). Betænkning (B. Sp. 553) afgivet $\frac{28}{1}$. (Ordfører: Gustav Pedersen). 2. Beh. $\frac{29}{3}$ (F. Sp. 4553). 3. Beh. $\frac{30}{3}$ (F. Sp. 4576). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{31}{3}$ (L. Sp. 979). 2. Beh. $\frac{5}{4}$ (L. Sp. 1039). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1058). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 155).

Som et Led i et Kompleks af Skatter med det Formaal at skaffe Dækning for en Del af Underskuddet paa Finansloven for 1933—34 og den af forskellige Kriselove foraar- sagede Udgiftsforøgelse gennemførtes ved Lov Nr. 173 af 16. Maj 1933 (Aarbog 1932—33, Side 151) en *50 pCts For- højelse af Afgiften paa Arv, som tilfalder andre end Ægte- fælle og Afkom eller Adoptivbørn*. Gyldigheden af denne Lov, der udløb den 31. Oktober 1936, blev ved Lov Nr. 114 af 7. April 1936 forlænget til 31. Marts 1937, ved Lov Nr. 78 af 31. Marts 1937 til 30. Juni 1938 og er nu yderligere for- længet til *31. December 1939*.

Afgiften er for Finansaaret 1938—39 budgetteret med 2,6 Mill. Kr.

Lovforslaget blev fremsat sammen med Forslag til Lov om Forlængelse af Gyldigheden af forskellige midlertidige Told- og Afgiftsbestemmelser m. v. I sin Forelæggelsestale henviste *Finansministeren* til, at en Forlængelse var nødvendig for at skabe Dækning for Udgifterne, medmindre man vilde foretage en Skatteomlægning; efter Regeringens Opfattelse burde man imidlertid ikke paa indeværende Tidspunkt rejse Spørgsmaal om en saadan Omlægning, da den samlede Skattelovgivning behandles i den nedsatte Skattekommission. — *De Konservative*, der var imod den oprindelige Lov og ligeledes har stemt imod dens Forlængelse, gik ogsaa nu imod en yderligere Forlængelse, og samme Standpunkt indtog *Venstre*, der i 1935—36 gav Tilslutning til at bevare Loven for Finansaaret 1936—37, men i Fjor stemte imod dens fortsatte Bestaaen. Man pegede paa, at Lovens oprindelige Formaal ikke længer var til Stede, og man kunde hverken i Statens finansielle Stilling eller i Henvisningen til Skattekommissionens Overvejelser finde tilstrækkelig Grund til Lovens Fornyeelse.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 69 Stemmer mod 44, i Landstinget med 39 Stemmer mod 37.

12. Lov om Oprettelse af en Landsskatteret og om Tilsynet med Skatteligningen m. v. (Finansminister *V. Buhl*). [A. Sp. 3857. — C. Sp. 335 og 373].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{1}{2}$ (F. Sp. 2921). 1. Beh. $\frac{3}{3}$ (F. Sp. 3579). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Retoft, Fornæs, H. P. Hansen [Præstø A.], Chr. Jensen, A. C. Mortensen [Formand], Smørum, M. K. Sørensen, Nøhr [Sekretær], Hassing-Jørgensen, Edvard Sørensen, Duborg, Kjær, Korsgaard, Hasle og A. C. D. Petersen). Betænkning (B. Sp. 813) afgivet $\frac{15}{3}$. (Ordfører: Retoft). 2. Beh. $\frac{17}{3}$ (F. Sp. 4143). 3. Beh. $\frac{17}{3}$ (F. Sp. 4148). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{18}{3}$ (L. Sp. 806). 2. Beh. $\frac{23}{3}$ (L. Sp. 819). 3. Beh. $\frac{24}{3}$ (L. Sp. 827). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 108).

Loven tager Sigte paa en *Omorganisation* af den Virksomhed, der hidtil er udøvet af *Over-Skyldraadet* og *Landsover-skatteraadet*.

Disse Institutioner, der blev organiseret henholdsvis ved Lov af 15. Maj 1903 og 8. Juni 1912, har hidtil haft den dobbelte Opgave: som *Tilsyns- og Revisionsmyndighed* at deltage i det aktive Ligningsarbejde og som *øverste Appelinstans* at paakende de skattepligtiges Klager. For Landsoverskatteraadets Vedkommende har der vel i Praksis udviklet sig en vis Deling mellem Tilsynsvirksomhed og Klagepaakendelse, men det var dog stadig den samme Institution, der baade skulde føre Tilsyn med Ligningen, herunder foranledige urigtige Ansættelser ændret, og paakende Skatteydernes Klager over Ligningen.

I Aarenes Løb er Kravene til de to Institutioners vejledende Virksomhed stadig vokset, samtidig med at *Ensartethed* i Ligningen og Vurderingerne er blevet af mere og mere afgørende Betydning. Tilvejebringelse af større Ensartethed har imidlertid været betinget af mere effektiv Bistand ved Lignings- og Vurderingsarbejdet fra Centralmyndighedernes Side, og en saadan forøget Deltagelse har man ikke anset for tilraadelig med den hidtidige Organisation af disse Myndigheder, idet Sammenblandingen af vejledende og reviderende Virksomhed med den dømmende Virksomhed kunde indeholde en Fare for, at Skatteydernes Tillid til Afgørelserne i Klagesager blev svækket. Ved *Skattekommissionens* Nedsættelse blev det paalagt Kommissionen at fremkomme med Forslag om Foranstaltninger til Forbedring af Ligningen, og dette Paalæg blev, for saa vidt de centrale Ligningsmyndigheder angaar, opfyldt ved et enstemmigt tiltraadt Udkast, der danner Grundlaget for nærværende Lov, og hvis Princip er en *Deling* af de Funktioner, der hidtil har været varetaget saavel af Over-Skyldraadet som af Landsoverskatteraadet, saaledes at Vejlednings-, Tilsyns- og Revisionsarbejdet, baade hvad de personlige Skatter og Ejendomsskatterne angaar, overgaar til et *Ligningsdirektorat* og et *Ligningsraad*, medens Klagepaakendelsen for begge Skattearters Vedkommende overdrages en *Landsskatteret*.

Lovens nysnævnte Princip er udtalt i § 1, ifølge hvilken *Landsoverskatteraadet* og *Over-Skyldraadet* *ophæves* og deres Funktioner tildeles dels et *Ligningsdirektorat* og et *Ligningsraad* dels en *Landsskatteret*, saaledes at Tilsynet med Ansættelsen af Indkomst og Formue til Skatteberegning og med Vurderingen af fast Ejendom samt Revisionen af de foretagne Ansættelser (Vurderinger) henlægges til Ligningsdirektoratet og Ligningsraadet, medens Klagepaakendelsen henlægges til Landsskatteretten.

Tilsynet med Ligningen m. v., §§ 2—6.

Ligningsdirektoratet ledes af en af Kongen udnævnt Direktør, der sorterer direkte under Generaldirektøren for Skattevæsenet. Direktøren er tillige Formand for Ligningsraadet.

Ligningsraadet bestaar foruden af Formanden af 14 Medlemmer, hvoraf 6 vælges af Rigsdagen og 8 af Finansministeren. Af de Medlemmer, der vælges af Finansministeren, skal 4 være Repræsentanter for Landbruget, Industrien eller Haandværket, Handelen og Arbejderne. Medlemmerne vælges for 6 Aar; Tillægsvalg gælder kun for den tilbageværende Del af Valgtiden. De lønnes med Honorarer, hvis Størrelse fastsættes ved Finansloven.

Ligningsdirektoratets Opgaver er angivet i §§ 3—5, og § 3 indeholder tillige en Angivelse af de *Beføjelser og Hverv*, der er tillagt *Ligningsraadet*:

Det paahviler Ligningsdirektoratet at varetage *Tilsynet* med, at *Ansættelsen* af Indkomst og Formue til Skatteberegning samt *Vurderingerne* af fast Ejendom sker *paa behørig og ensartet Maade* over hele Landet. Ligningsdirektoratet udarbejder forud for hver almindelig Ligning eller Vurdering en *Plan* over Fremgangsmaaden ved Udøvelsen af Direktoratets tilsynsførende Virksomhed og forelægger Ligningsraadet denne til Godkendelse. Endvidere indhentes Ligningsraadets Godkendelse af *almindelige vejledende Anvisninger*, som af Ligningsdirektoratet udarbejdes til Brug for Lignings- og Vurderingsmyndighederne. Disse Myndigheder er pligtige at følge de saaledes givne Anvisninger.

Ligningsdirektoratet skal endvidere efter nærmere fastsatte Regler, der godkendes af Ligningsraadet, *undersøge Rigtigheden af de foretagne Ansættelser* (Vurderinger) saavel for den løbende Ligning som for de tidligere Ligninger. Anser Ligningsdirektoratet en Ansættelse (Vurdering) for urigtig, og finder Ændring ikke Sted i Henhold til en vedkommende Skatte- eller Skyldraad af Direktoratet given Bemyndigelse, forelægger Direktoratet Sagen for Ligningsraadet. Raadet er berettiget til at *ændre Ansættelserne* eller paalægge Skatte- raad eller Skyldraad at foretage de fornødne Ændringer*).

*) Beslutning om Ændringer i Ansættelser eller Vurderinger kan ikke træffes af Raadet, medmindre 3 Medlemmer foruden Formanden deltager i Afgørelsen. I Tilfælde af Stemmelighed er Formandens Stemme afgørende (§ 3, Stk. 7).

For saa vidt der ikke bliver Spørgsmaal om egentlig Ændring af selve Skatteansættelsen, men alene om *Efterbetaling og Bødeansvar* i Henhold til Bestemmelserne i Lovgivningen om Indkomst- og Formueskat til Staten, afgiver Ligningsraadet Indstilling om Sagens Afgørelse til Finansministeriet.

I Sager om Ændring af Indkomstansættelser kan Ligningsraadet, hvor særlige Forhold, saasom Sygdom, Dødsfald, trykkende Familieforhold, Indkaldelse til Militærtjeneste o. lign., taler derfor, *bevilge en Nedsættelse* af den skattepligtige Indkomst. For Ejendomsvurderingernes Vedkommende kan Raadet træffe Bestemmelse om, fra hvilket Tidspunkt den af Raadet foretagne eller paa Raadets Foranledning af vedkommende Skyldraad foretagne Ændring af Ansættelsen skal tages til Følge ved Skatteberegningen.

Forhøjelse af Ansættelser vedrørende Indkomst- og Formueskat kan i det Omfang, hvori Ansættelsen beror paa et Skøn, ikke finde Sted senere end 2 Aar efter Udløbet af det paagældende Skatteaar.

Ligningsraadet afgiver Indstilling til Finansministeren angaaende Affattelsen af *Skemaerne til Selvangivelse*.

Det tilkommer herefter *Ligningsraadet* at fastlægge *Retningslinierne* for Udøvelsen af *Tilsynet* med og *Revisionen* af Skatteligningen og Skyldvurderingen, ligesom Raadets Godkendelse skal indhentes angaaende almindelige *vejledende Anvisninger*, som af Ligningsdirektoratet udfærdiges til Brug for de skattelignende Myndigheder. Raadet er endvidere beføjet til at *ændre* — eller paalægge Skatteraad eller Skyldraad at ændre — *Skatteansættelser*, som efter den af Direktoratet foretagne Revision skønnes at være urigtige, og Raadet afgiver Indstilling til Finansministeriet i de Sager, hvor *Efterbetalings- og Bødeansvar* gøres gældende. Desuden gør Raadet Indstilling til Ministeriet angaaende Affattelsen af Selvangivelseskemaerne.

I et Samraad om Ligningsraadets og Ligningsdirektoratets *indbyrdes Stilling* erklærede Finansministeren sig enig med Folketingsudvalget i, at der af Ligningsraadet vil kunne træffes Beslutning angaaende »Fastlæggelse af almindelige Direktiver vedrørende det nærmere Grundlag for Ligningsdirektoratets Tilsyns- og Revisionsvirksomhed«.

§ 4 handler om Ligningsdirektoratets *Samvirken med de lokale Skattemyndigheder* ved Lignings- og Vurderingsarbejdet.

Direktoratet er ved en dertil bemyndiget Repræsentant berettiget til, hvor Forholdene gør det ønskeligt, at *dele* i Skatteraadene og de lokale Ligningsmyndigheders samt i Skyldraadene og Vurderingsraadene *Møder og Forhandlinger*, alt uden Stemmeret. Direktoratet kan *sammenkalde* Skatteraad, Skyldraad og de lokale Myndigheder *til Møder for at give Vejledning* og søge større Ensartethed tilvejebragt.

Saaframt et Medlem af et *Skatteraad eller Skyldraad* ikke billiger en af det paagældende Raad foretagen Ansættelse, kan han kræve sine *Indvendinger* imod Ansættelsen tilført Forhandlingsprotokollen og Afskrift af Protokollatet *indsendt til Ligningsdirektoratet*.

Den kommunale Ligningsmyndighed er i Tilfælde, hvor den nærer Tvivl om Rigtigheden af en af Skatteraadet foretagen Ansættelse inden for vedkommende Kommune, berettiget til at *begære Ligningsdirektoratets Undersøgelse* af den paagældende Ansættelse. Kommunalbestyrelsen kan begære Ligningsdirektoratets Undersøgelse af en Ejendoms Vurdering.

Der var Enighed mellem Ministeren og Folketingsudvalget om, at Hovedvægten med Hensyn til Ligningsdirektoratets Bistand under Lignings- og Vurderingsarbejdet bør lægges paa den almindelige, vejledende Virksomhed, og at *Deltagelse* i det konkrete Lignings- og Vurderingsarbejde naturligt maa begrænse sig til saadanne Tilfælde, hvor der enten *fremsættes Anmodning derom* fra de paagældende Skattemyndigheders Side, eller hvor *Forholdene i øvrigt maatte gøre saadan Deltagelse ønskelig*. I Overensstemmelse hermed indføjedes Ordene »hvor Forholdene gør det ønskeligt« i Paragraffens Stk. 1.

I § 5 paalægges det Ligningsdirektoratet efter nærmere af Finansministeren fastsatte Regler at foretage en *Revision af Beregningen af Skattebeløbene*, for saa vidt angaar *Stats-skatte og fælleskommunale Skatte*.

Paaklage til Landsskatteretten, §§ 7--15.

§§ 7 og 8. Klager over de af *Skatteraadene, Skyldraadene og Ligningsraadet* foretagne Ansættelser af Indkomst og Formue og Vurderinger af fast Ejendom paakendes af *Landsskatteretten*, der *bestaar af* en af Kongen udnævnt Formand og

14 Medlemmer, hvoraf 6 vælges af Rigsdagen og 8 af Finansministeren. Formanden og mindst 2 af de af Finansministeren valgte Medlemmer skal opfylde Betingelserne for at være Landsdommer. Af de Medlemmer, der vælges af Finansministeren, skal endvidere 4 være Repræsentanter for Landbruget, Industrien eller Haandværket, Handelen og Arbejderne. De af Rigsdagen og Finansministeren udpegede Medlemmer vælges for 6 Aar; Tillægsvalg gælder kun for den tilbageværende Del af Valgtiden. Medlemmerne lønnes med Honorarer, hvis Størrelse fastsættes ved Finansloven. — Retten kan ikke træffe nogen Afgørelse, medmindre foruden Formanden 4 Medlemmer deltager i Afgørelsen. I Tilfælde af Stemmehed er Formandens Stemme afgørende.

§§ 9—11. Klage skal ske ved *Paaanke* til Landsskatteretten *inden 4 Uger* efter, at der er givet vedkommende Underretning om den Ansættelse, der agtes paaklaget*), (hvor Underretning sker ved Fremlæggelse af Fortegnelser, regnes Fristen fra den sidste Fremlæggelsesdag). — Bestemmelserne i § 10 om, i hvilke Tilfælde den skattepligtige kan paaanke Ansættelser vedrørende *Indkomst- og Formueskat*, svarer til de i Loven om Indkomst- og Formueskat til Staten, § 31, Stk. 5 og 6, fastsatte Bestemmelser. — I § 11, om Adgangen til Paaanke af *Vurderinger af fast Ejendom*, er der i Overensstemmelse med Praksis givet bl. a. Forpagtere, som betaler Skatten af den forpagtede Ejendom, Ret til at klage over Vurderingen af denne. Forinden Kendelse afsiges, skal Ejeren dog have haft Lejlighed til at udtale sig.

§ 12 handler om *Landsskatterettens Behandling af Klager*. Der skal foreligge en *skriftlig* Udtalelse saavel fra Klageren som fra Ligningsdirektoratet. Den skattepligtige har efter Begæring Adgang til at udtale sig *mundtlig* for Retten; det samme gælder Ligningsdirektøren, som derhos er pligtig at give Møde for Retten efter dennes Begæring i den enkelte Sag. Naar Retten finder det fornødent, kan den under mundtlig Forhandling med Klageren *tilkalde Repræsentanter for de lokale Ligningsmyndigheder*.

*) Landsskatteretten kan dog, hvis den finder, at undskyldende Omstændigheder gør sig gældende, se bort fra Overskridelse af Klagefristen (§ 13, Stk. 1).

Hvor Vurderingen af en fast Ejendom er paaklaget, kan Direktoratet indbringe *andre Ansættelser af samme Ejendom* end den paaklagede for Landsskatteretten. Hvor Ændring af den paaklagede Ansættelse vil medføre *Omgørelse af en* i Henhold til § 3 i Loven af 20. Maj 1933 om Grundstignings-skyld foretagen *Grundbeløbs-Fordeling*, kan Direktoratet derhos indbringe Ansættelsen af de andre af samme Grundbeløbs-Fordeling omfattede Ejendomme for Landsskatteretten. Denne tager derefter disse Ansættelser op til Paakendelse i Forbindelse med den paaklagede Ansættelse.

Bestemmelserne om Ligningsdirektørens Pligt til efter Rettens Begæring at give Møde til mundtlig Forhandling og om eventuel Tilkaldelse af Repræsentanter for de lokale Skattemyndigheder blev indsat i Folketinget efter Forslag af Ministeren og Udvalget.

Skatteydernes Adgang til at indbringe *Skattespørgsmaal for de almindelige Domstole* er opretholdt i samme Omfang som hidtil. Dog er det nu i § 13, Stk. 3, fastslaaet, at Sagen *først skal være indbragt for og paakendt af Landsskatteretten*. En under Domstolene hørende Sag kan dog altid uden yderligere Opsættelse indbringes for disse, naar der er forløbet mere end 6 Maaneder, efter at Sagen er indanket for Landsskatteretten. — Sag maa anlægges ved Domstolene inden 6 Maaneder efter Afsigelsen af Landsskatterettens Kendelse.

§ 14. Hvis Landsskatteretten anser det for nødvendigt, at der til Brug ved Sagens Paakendelse indhentes *Oplysninger ud over de Retten forelagte*, foranlediger Retten saadanne Oplysninger tilvejebragt. Oplysninger fra Lignings- og Vurderingsmyndighederne indhentes gennem Ligningsdirektoratet, som endvidere skal stille det i Direktoratet beroende Materiale vedrørende Vurderingerne af faste Ejendomme til Raadighed for Retten. — Opstaar der under Landsskatterettens Behandling af en Sag *nye Spørgsmaal* i denne af almindelig eller principiel Betydning, indhentes herom en Udtalelse fra Ligningsdirektoratet, forinden Rettens Afgørelse træffes.

Ifølge § 15 *afgør* Landsskatteretten de indkomne Klager ved en Kendelse. Retten er uanset Klagens Indhold berettiget til at optage *Ansættelsen i sin Helhed* til Kendelse og kan saaledes eventuelt ændre Ansættelsen i en anden Retning

end den af Klageren ønskede (jfr. Indkomstskattelovens § 32). Rettens Kendelser med Hensyn til *Værdiansættelsen af fast Ejendom* er endelige.

En af Landsskatteretten truffen Afgørelse vedrørende Spørgsmaal, som er undergivet Paadømmelse ved de almindelige Domstole, kan af *Finansministeren* inden 6 Maaneder efter Afsigelsen af Rettens Kendelse *indbringes for Domstolene*; Sagen kan anlægges for vedkommende Landsret som første Instans.

Andre Bestemmelser, §§ 16—25.

§ 16 paabyder, at en Ansættelse (Vurdering), der *ikke er paaklaget* af vedkommende skattepligtige (Ejer), ikke maa ændres af Ligningsraadet eller Landsskatteretten, inden der ved Ligningsdirektoratets Foranstaltning er givet den skattepligtige (Ejeren) Lejlighed til at udtale sig skriftligt i Sagen, og at der, hvor Ændringen af en Vurdering vil medføre Omgørelse af en i Henhold til § 3 i Loven om Grundstignings-skyld foretagen Grundbeløbs-Fordeling, skal gives Ejerne af samtlige de af Grundbeløbs-Fordelingen omfattede Ejendomme Lejlighed til at udtale sig skriftligt, inden Ansættelsen ændres.

I dette Afsnit er i øvrigt samlet en Række forskellige Bestemmelser: om Retten for Landsskatteretten og Ligningsdirektoratet til at *erholde Oplysninger* og om *Tavshedspligt* saavel for Rettens og Ligningsraadets Medlemmer som for det tjenestegørende Personale (§ 17), om Indberetninger angaaende Vilkaarene ved Overdragelse af fast Ejendom (§ 18), om Paaanke af Vurderingsraadenes Erstatningsansættelser i Henhold til Lens afløsningsloven direkte til Landsskatteretten (§ 19), om Beskikkelse af Kontorchefer i Landsskatteretten og Ligningschefer i Ligningsdirektoratet til i Retsformandens eller Ligningsdirektørens Forfald at fungere som Formand henholdsvis for Retten og Ligningsraadet (§ 20), om de af Loven følgende formelle Ændringer i Skattelovgivningen (§§ 21—23) m. m.

Loven, der ikke gælder for Færøerne, traadte i Kraft 1. Juni 1938.

De af *Folketingsudvalget* fremsatte Udtalelser og anbefalede Ændringer er anført ved Omtalen af §§ 3, 4 og 12. Med disse Ændringer vedtoges Lovforslaget *enstemmigt* i begge Ting.

13. Lov om Ændring i Lov Nr. 98 af 31. Marts 1931 om Statens Tjenestemænd. (*Landsskatteret og Ligningsdirektorat*). (Finansminister V. Buhl). [A. Sp. 5623. — C. Sp. 1217 og 1491].

Fremsat i *Folketinget* $3\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4634). 1. Beh. $\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4727). Henvist til Lønningsudvalget (se Side 24). Betænkning (B. Sp. 2071) afgivet $\frac{2}{4}$. (Ordfører: N. P. Nielsen). 2. Beh. $\frac{7}{4}$ (F. Sp. 4940). 3. Beh. $\frac{8}{4}$ (F. Sp. 5101). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{9}{4}$ (L. Sp. 1225). 2. Beh. $\frac{11}{4}$ (L. Sp. 1235). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1368). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 157).

Denne Lov er en Følge af den ved foranstaaende Lov stedfundne *Omordning af Skattemyndighederne*: Ophævelsen af Landsoverskatteraadet og Over-Skyldraadet og Overdragelsen af disse Institutioners Virksomhed til en *Landsskatteret* samt et *Ligningsdirektorat* og et *Ligningsraad*. I Betragtning af de forøgede Krav, der vil blive stillet til de nye Skattemyndigheder, er der samtidig *normeret et noget større Antal Tjenestemænd* end hidtil. Sammenlignet med Normeringen inden for Landsoverskatteraadet og Over-Skyldraadet betyder Normeringen for Landsskatteretten og Ligningsdirektoratet en *Forøgelse* med 2 Ligningschefer, 1 Inspektør, 3 Ekspeditionssekretærer, 2 Fuldmægtige, 3 Kontorfuldmægtige og 3 Kontorassistenter. Samtidig bortfalder dog de 2 honorarlønnede Stillinger som Formand og Næstformand i Over-Skyldraadet.

Landsskatteretten normeres med: 1 Formand (Løn 12 000 Kr., stigende efter 5 Aar til 13 200 Kr.), 2 Kontorchefer, 2 Ekspeditionssekretærer, 2 Fuldmægtige, 4 Sekretærer, 2 Kontorfuldmægtige og 4 Kontorassistenter. Samtlige Stillinger lønnes efter de for Landsoverskatteraadets Tjenestemænd hidtil gældende Regler, dog at der ydes Kontorchefer,

som beskikkes til at fungere som Retsformand, et *Bestillings-tillæg* paa 1 800 Kr. aarlig.

Ligningsdirektoratet normeres med: 1 Direktør (Løn 12 000 Kr., stigende efter 5 Aar til 13 200 Kr.) samt 2 Ligningschefer, der skal bistaa Direktøren med Ledelsen af Direktoratets 2 Afdelinger for henholdsvis Indkomst- og Formuebeskatningen og Ejendomsvurderingerne (Løn 9 600 Kr., stigende efter 5 Aar til 10 500 Kr.). Endvidere 2 Kontorchefer, 2 Ligningsinspektører, 4 Ekspeditionssekretærer, 4 Fuldmægtige, 7 Sekretærer, 2 Kontorfuldmægtige og 4 Kontorassistenter.

Der tillægges Ligningsdirektøren, Ligningscheferne, Kontorcheferne og Ligningsinspektørerne et *Bestillingstillæg* paa 1 800 Kr. aarlig.

Venstre i Folketingets Lønningsudvalg stillede Ændringsforslag om at slette de foreslaaede *Bestillingstillæg*, da man fandt det urimeligt ved en Nylovgivning som denne straks at fastlægge *Bestillingstillæg*, hvad der bl. a. ogsaa vilde medføre, at Ligningsdirektøren kom op over Departementschefslønning. — Ændringsforslagene forkastedes med henholdsvis 86 Stemmer mod 26 og 92 Stemmer mod 28.

Ved 3. Behandling vedtoges Lovforslaget enstemmigt i begge Ting.

14. Lov om midlertidigt Løntillæg til Statens Tjenestemænd m. fl. (Finansminister V. Buhl). [A. Sp. 4061. — C. Sp. 277 og 333].

Fremsat i *Folketinget* $2\frac{2}{2}$ (F. Sp. 3295). 1. Beh. $2\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3385). Henvist til Lønningsudvalget (se Side 24). Betænkning (B. Sp. 685) afgivet $\frac{3}{3}$. (Ordfører: Bjerring). 2. Beh. $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3692). 3. Beh. $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3719). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{9}{3}$ (L. Sp. 653). 2. Beh. $\frac{11}{3}$ (L. Sp. 683). 3. Beh. $\frac{16}{3}$ (L. Sp. 722). *Loven stadfæstet 18. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 74).

Efter de i Tjenestemandslovens Kapitel 5 givne Regler om Reguleringstillæg er der ikke Hjemmel til Forhøjelse af dette Tillæg, saa længe Udgiftstallet ligger mellem 2 427 og 2 842 Kr., medens en Forhøjelse ellers indtræder, saa snart Udgiftstallet stiger med 104 Kr.

Det i Januar 1938 beregnede Udgiftstal beløb sig til 2 853 Kr. og vilde saaledes, saafremt der ikke var fastsat det nævnte særlig vide Interval, have medført, at der i alt vilde blive ydet Tjenestemændene 10 Portioner af Reguleringstillægget, medens Tillægget efter Tjenestemandslovens Regler kun ydes med 7 Portioner.

Under disse Forhold fremsatte de 3 Centralorganisationer af Statstjenestemænd samt Danmarks Lærerforening Anmodning om, at Reglerne for Ydelse af Reguleringstillæg maatte blive ændret saaledes, at Tjenestemændene erholdt et til det nuværende Udgiftstal forholdsmæssig beregnet Antal Portioner. Regeringen ansaa en Ophævelse af det ovennævnte Interval med en deraf følgende ensartet Beregning af Reguleringstillægget i Forhold til Udgiftstallet for en saa betydelig Ændring af Lønningsloven af 1931, at Overvejelser om en eventuel Gennemførelse af en saadan Ændring først kunde finde Sted, naar en almindelig Revision af Tjenestemandsloven skal foregaa. Paa den anden Side fandt man det under Hensyn til de raadende Prisforhold rigtigt, at Ønskerne om en Lønforhøjelse i nogen Grad blev imødekommet, naar dette — ligesom for Finansaaret 1937—38 — fik Karakter af en rent midlertidig Foranstaltning. Paa dette Grundlag blev Forhandlingerne med Centralorganisationernes Repræsentanter ført, og de resulterede i, at disse gav deres Tilslutning til et Forslag om Ydelse af et midlertidigt Løntillæg for 1938—39, et Forslag, som derefter gennemførtes i Rigsdagen med en enkelt Ændring (se nedenfor).

Der ydes efter Loven i Finansaaret 1938—39 et særligt Løntillæg til Statstjenestemænd, Pensionister m. fl., som oppebærer Reguleringstillæg i Henhold til Reglerne i Tjenestemandslovens Kapitel 5.

Tillægget udgør for *gifte Mænd* og dermed ligestillede*) 168 Kr., saafremt den samlede aarlige Lønning, Pension eller Ventepenge andrager 1 500 Kr. eller derover. Hvis Lønningen (Pensionen, Ventepengene) ikke andrager 1 500 Kr., udgør Tillægget 12 pCt. af fornævnte Lønning (Pension, Ventepenge), dog højst 168 Kr.

*) 3: saadanne Enkemænd, Enker, fraskilte og fraseparerede Mænd og Kvinder, som har egen Husstand eller hvem der paahviler Forsørgerpligt over for Børn under 18 Aar, samt saadanne ugifte, hvem saadan Forsørgerpligt paahviler, og som har egen Husstand (Tjenestemandslovens § 91, Stk. 1).

For andre end de foran nævnte Tjenestemænd — altsaa overvejende *de ugifte* — nedsættes Tillægget i Overensstemmelse med de i Tjenestemandslovens § 90, Stk. 3 og 4, givne Regler for Reguleringstillæggets Udmaaling, til henholdsvis $\frac{2}{3}$ og $\frac{1}{3}$ af det fulde Beløb.

Lovens Bestemmelser kommer ogsaa til Anvendelse med Hensyn til Tjenestemænd, Pensionister m. fl. i *Folkeskolen* og *Folkekirken*, som oppebærer Reguleringstillæg efter Reglerne i Tjenestemandslovens Kapitel 5, og heraf følgende Udgifter afholdes paa tilsvarende Maade som fastsat med Hensyn til selve Reguleringstillægget.

Medens Vederlaget til Rigsdagsmedlemmer, Medlemmer af Skatteraad m. fl. kun er steget med de lovhjemlede 3 pCt. som Følge af Udgiftstallets Stigning op over »den stille Zone» og altsaa ikke er ekstraordinært forhøjet, bebudede Finansministeren ved Lovforslagets Fremsættelse, at han i Overensstemmelse med et Løfte til Tjenestemandorganisationerne vilde foreslaa Finansudvalget, at der i Finansaaret 1938—39 ydes et Tillæg af 5 pCt. til alle i Finanslovens Honorarskema optagne *faste aarlige Honorarer*.

Udgiftsforøgelsen ved Lovens Gennemførelse vil for Statens Vedkommende andrage ca. 11 Mill. Kr. aarlig. Honorarforhøjelsen beløber sig til godt 200 000 Kr. Desuden vil der være at skaffe Dækning for den nye ordinære Portion Reguleringstillæg. Disse Merudgifter udgør tilsammen omkring 17½ Mill. Kr.

Der foretoges under Sagens Behandling i Folketinget den *Ændring*, at Procentsatsen for Tillægget til Lønninger under 1 500 Kr. sattes op fra 11,2 til 12 (dog højst 168 Kr.). Der opnaaedes herved en væsentlig Simplificering ved Tillæggets Beregning. Merudgiften androg ca. 100 000 Kr.

Regeringspartierne indstillede Lovforslaget til Vedtagelse med nys nævnte *Ændring*.

De Konservative betragtede vel Lovforslaget som en væsentlig Forbedring og stemte derfor, men de var imod den foreslaaede Form for Løntillægget, der efter deres Mening betød en Nivellering og navnlig vilde være en Uretfærdighed imod Tjenestemændene af de Lønklasser, som vilde faa en væsentlig Merudgift ved de nye Skattetillæg. Partiet stillede derfor *Ændringsforslag* om, at alle Tjenestemænd skulde have 2 *Portioner* af Reguleringstillægget. Dette vilde medføre en Merudgift for Statskassen paa ca. 2 Mill. Kr., men give en Løs-

ning, der var mere i Overensstemmelse med Lønningslovens Principper. Hvad Tillægget for de lavest lønnede angaar, svarede de Konservatives Ændringsforslag til Flertallets Forslag. — Ændringsforslaget forkastedes med 66 Stemmer mod 11.

Ogsaa *Kommunisterne* stemte ved 3. Behandling for Lovforslaget. De foreslog ved 2. Behandling at give Tjenestemændene Lejlighed til en *Urafstemning* om Sagen og — ifald et Flertal af Deltagerne i Afstemningen ikke ønskede at modtage Løntillægget — at opdele Intervallet mellem Udgiftstallene 2 842 og 2 427 i Intervaller af samme Størrelse som fastsat for Udgiftstal under 2 427, saaledes at der tillagdes Tjenestemændene en Reguleringstillægsportion for hvert Interval, for Tiden altsaa 10 Portioner. — Ændringsforslaget forkastedes med 102 Stemmer mod 2.

Venstre kunde ikke medvirke til Lovforslagets Fremme. Man vilde ikke modsætte sig, at der ydedes Tjenestemændene et rimeligt Vederlag for Prisstigningen, men denne havde sin Rod i den af Regeringen iværksatte Planøkonomi, og Venstre vilde ikke ved at stemme for Lovforslaget paatage sig et Medansvar for den førte økonomiske Politik. »Planøkonomien, Afspærringen og Fastholdelsen af den herskende Toldpolitik, alt det medfører en Stramning af Prisudviklingen, saaledes at Følgen bliver et stadig stigende Prisniveau og stigende Lønkrav og Omkostningsniveau, hvorved baade Landbrugets og de øvrige Eksporterhvervs Konkurrenceevne efterhaanden formindskes, ja undergraves.« — Partiet undlod i begge Ting at stemme.

Det frie Folkeparti stemte imod ud fra den Betragtning, at Udgifterne ved dette Løntillæg til en Samfundsklasse med større og stigende Indtægter i hvert Fald delvis vilde blive overvæltet paa et Erhverv med lavere og faldende Indtægtsniveau.

Ved de endelige Afstemninger gennemførtes Lovforslaget i Folketinget med 75 Stemmer mod 3, i Landstinget enstemmigt med 48 Stemmer.

15. Lov om en Kornordning. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3425. — C. Sp. 131 og 163].

Fremsat i *Folketinget* ⁷/₁₂ (F. Sp. 1776). 1. Beh. ⁹⁻¹⁰/₁₂ (F. Sp. 1914 og 1980). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Carl Petersen, Chr. Jensen, Hartvig Frisch, J. P. Larsen,

A. C. Mortensen [Formand], Smørum, Strøm, N. P. Andreasen [Sekretær], Aage Fogh, Kyed, Løje, Duborg, Grønning, A. C. D. Petersen og Ulrich). Betænkning (B. Sp. 209) afgivet $14/12$. (Ordfører: Carl Petersen). 2. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2171). 3. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2286). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $17/12$ (L. Sp. 342). 2. Beh. $17/12$ (L. Sp. 422). 3. Beh. $17/12$ (L. Sp. 430). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 334).

Kornordningen af 7. April 1936 (Aarvog 1935—36, Side 158) med Tillæg af 30. Januar 1937 (Aarvog 1936—37, Side 160) skulde efter den oprindelige Bestemmelse ophøre at gælde med Udgangen af August 1937, men ved Tillæg af 7. Maj 1937 (Aarvog 1936—37, Side 164) holdtes Ordningen i Kraft til Udgangen af Aaret 1937, til hvilket Tidspunkt ogsaa Svineordningen, Kødordningen og Smørordningen op-hørte at gælde.

Den 7. December fremsatte Landbrugsministeren Forslag om de fire Landbrugsordningers Forlængelse for en 2-aarig Periode. De tre af Forslagene var tiltraadt af *Landbrugsraadet*, medens Raadet som Helhed ikke havde kunnet give sin Tilslutning til Opretholdelse af Smørordningen i den hid-tidige Udformning med Bibeholdelse af Statstilskud og en Hjemmemarkedspris paa 2 Kr. 50 Øre pr. kg; derimod havde De samvirkende Husmandsforeninger tiltraadt saavel en saadan Ordning som det stillede Forslag.

Lovforslaget om en Kornordning gennemførtes med nogle af Ministeren og Folketingsudvalgets Flertal (Regerings-partierne) foreslaaede Ændringer af redaktionel Art. Videre gaaende Ændringsforslag dels af de Konservative dels af Kommunerne blev forkastet.

Den nye Kornordning gælder, som nævnt, for 1938 og 1939. Den adskiller sig i øvrigt fra den hidtil bestaaende Ordning paa følgende Punkter:

1. *Priserne* for de forskellige Kornsorter er forhøjet med 1 Kr. pr. 100 kg og Rugprisen yderligere med 1 Kr. til samme Beløb som for Majs. Minimumspriserne (Cif-Pris plus Afgift) bliver herefter: for Byg og Hvede 14 Kr., for Rug og Majs 13 Kr. 50 Øre, for Havre og Blandsæd 13 Kr., alt pr. 100 kg*).

*) De angivne Priser forhøjes med 10 Øre pr. 1. Januar, 20 Øre pr. 1. Februar, 30 Øre pr. 1. Marts og 40 Øre pr. 1. April 1938 og 1939 gældende indtil 1. September i begge Aar.

Forhøjelserne er først og fremmest begrundet i den ændrede *Tildeling af Svinekort*, hvorefter Størrelsen af den Grundværdi, paa hvilken der beregnes Svinekort, begrænses til 50 000 Kr. i Tiden 1. Januar—30. Juni 1938 og til 40 000 Kr. i Tiden 1. Juli 1938—31. December 1939. Landbrugsministeren fandt det dog ogsaa fuldt forsvarligt efter de bestaaende *Kornpriser* at sætte Minimumspriserne lidt op. Derimod kunde man efter Ministerens Mening ikke ansætte væsentlig højere Priser uden ogsaa at fastsætte Maksimalpriser.

2. Der er *ikke* fundet tilstrækkelig Grund til under de ændrede Forhold at opretholde et *Statstilskud til Kornfonden* for det mindre Landbrug (indtil 10 000 Kr.s Grundværdi).

3. Kravet til *Importørerne af Korn og Foderstoffer* om Indsendelse af indgaaede Kontrakter til Afstempling er frafaldet; Importørerne skal i Stedet for hver halve Maaned give Statens Kornkontor Oplysning om deres Kontrakter med Udlandet.

De i Kornordningen af 7. April 1936 § 3 indeholdte Bestemmelser om *Tillægsafgift paa haard Hvede og Godtgørelse til Rugavlere* for leveret Rug til Formaling til Menneskeføde (1 Kr. pr. 100 kg) blev ophævet ved Tillægget til Kornordningen af 30. Januar 1937. Tilsvarende Bestemmelser er heller ikke medtaget i den nye Lov, ligesom der ikke er fastsat nogen Godtgørelse til Virksomheder, der her i Landet fremstiller *Knækbrød*, Makaroni o. lign., idet den tidligere gældende Bestemmelse herom efter Forhandling med de paagældende Virksomheder bragtes til Ophør fra 1. Juni 1936.

Kornordningen blev behandlet sammen med Svinereguleringen, og i den af Folketingsudvalget afgivne Betænkning over begge Sager indstillede *Regeringspartierne* Forslaget om Kornordning til Vedtagelse med enkelte af Landbrugsministeren foreslaaede, tydeliggørende *Ændringer**), hvorhos de anbefalede at vedtage Svinereguleringsforslaget uændret.

Venstre betragtede Forslagene om Kornordning og om Svineregulering som en Helhed og saa deri »Dokumentation for en Overenskomst, der er truffet mellem Landbrugsministeren og Landbrugets Organisationer«. Medens Rigsdagen ved tidligere Svineregulerings-Love havde givet *Bemyndigelse* til Landbrugsministeren og Landbrugets Organisationer, »som

*) Et af de stillede Ændringsforslag blev taget tilbage under Forhandlingen (F. T. Sp. 2232).

derefter under eget Ansvar maatte træffe Bestemmelserne for Svinereguleringen«, var Rigsdagen nu i Virkeligheden stillet over for at skulle godkende og tage Medansvar for Ordningerne og Enkelthederne i disse, saaledes som de fandt Udtryk henholdsvis i Lovforslagene og i Bemærkningerne. Følgen heraf vilde blive, at Rigsdagen ved at stemme for Lovforslagene i Virkeligheden godkendte Svinereguleringens Enkeltheder og saaledes tog Medansvar for disse uden at have Forudsætninger for at bedømme Virkningerne deraf. — Ud fra denne Betragtning kunde Venstre ikke stemme for Lovforslagene.

Det konservative Folkeparti understregede ligeledes Sammenhængen mellem Korn- og Svineordning, hvorfor Partiets Ændringer til de to Ordninger ogsaa maatte betragtes under eet. Regeringsforslagets Gennemførelse vilde formentlig kun sikre en Kornordning af Navn, ikke af Gavn. Ved at hæve *Mindsteprisen for alle Kornsorter med 2 Kr. pr. 100 kg* — dog saaledes at Priserne ikke kom til at overstige en Tiendedel af Flæskeprisen — og derved skabe Garanti mod en for stærk Nedgang i de gældende Priser ønskede de Konservative at sikre en lønnende og øget Produktion til Gavn for Valuta og Beskæftigelse og at indføre et nødvendigt Led i Reguleringen af Svineproduktionen. — De paagældende Ændringsforslag, hvorved Byg- og Hvedeprisen altsaa sattes op til 16 Kr., Rug- og Majsprisen til 15 Kr. 50 Øre og Havre- og Blandsædsprisen til 15 Kr., forkastedes i Folketinget med 77 Stemmer mod 23 (24 stemte hverken for eller imod), i Landstinget med 35 Stemmer mod 13. De Konservative undlod herefter at deltage i Afstemningen om Kornordningen ud fra den Betragtning, at Regeringsforslaget, selv om det var uden øjeblikkelig Værdi, dog under et faldende Prisniveau kunde begrænse det Tab, der ellers vilde komme.

Ordføreren for *Det frie Folkeparti* (J. S. Foget) glædede sig over, at Landbrugsorganisationerne havde opnaaet Enighed om de her omhandlede Ordninger, og udtalte ved 1. Behandling, at Partiet selvfølgelig ikke kunde gaa imod det, Organisationerne var blevet enige om, selv om man kunde have ønsket, at der var tilvejebragt Sikkerhed for Produktionsprisen for Korn, hvilket langtfra var Tilfældet. Ordføreren mente imidlertid at maatte opfatte Udtalelser af Landbrugsministeren under Forhandlingerne saaledes, at det her ikke blot som hidtil drejede sig om en Bemyndigelseslovgivning, men om at tage Stilling fra Rigsdagens Side til Fordelingen af Svinekort, hvorved Fordelingspørgsmaalet, der hidtil var ordnet af Landbrugsorganisationerne selv, til Skade for Landbruget blev gjort til et rent politisk Spørgs-

maal. Han erklærede derfor ved 2. Behandling, at Partiets Medlemmer vilde afholde sig fra at stemme over Regeringens Forslag og ligeledes over de Konservatives Ændringsforslag.

Retsforbundet var nu som før Modstander af Landbrugsordningerne og vilde finde det rimeligt at forkaste hele det foreliggende Lovforslagskompleks, derunder Kornordningen, selv om denne i Øjeblikket ikke havde stor praktisk Betydning. Der vilde sikkert ogsaa vise sig at være stort Flertal baade inden for Landbruget og ikke mindst i Byerne for at faa Ordningerne afskaffet.

Det kommunistiske Parti mente ogsaa, at man nu burde holde op med at gaa frem ad de hidtil fulgte Baner, da Kriselovgivningen for Landbruget utvivlsomt var mislykkedes. — Partiet stillede til 2. Behandling et Ændringsforslag, hvorefter de autoriserede Importører skulde fratages Autorisation, hvis de i Kraft af Prisaftaler eller paa anden Maade uberettiget fordyrede de importerede Varer eller deraf fremstillede Produkter. Ændringsforslaget forkastedes med 74 Stemmer mod 1.

Ved Sagens 3. Behandling gav Aksel Larsen gennem en *Paastand paa Overgang til Dagsordenen* Udtryk for den Opfattelse, at hvis Lovgivningen med Fastsættelse af *Minimalpriser* paa Landbrugsprodukter og *Organisering af Produktionsmonopoler* skulde fortsættes, maatte Forbrugernes Interesser samtidig beskyttes gennem Indførelse af *Maksimalpriser* og Landbrugets Arbejdsgivere forpligtes til som *Mindstebetaling* at yde tariffmæssig Løn til Arbejderne. Paastanden forkastedes med 114 Stemmer mod 1.

Lovforslaget vedtoges i *Folketinget* med 68 Stemmer mod 4 (29 stemte hverken for eller imod). I *Landstinget*, hvor Hauch (V.) ved Afstemningen om denne Sag saavel som om Svinereguleringen og Kødordningen stemte sammen med Regeringspartierne, vedtoges Forslaget enstemmigt med 39 Stemmer (34 undlod at stemme).

16. Lov om Regulering af Svineproduktionen. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3419. — C. Sp. 139 og 163].

FremSAT i *Folketinget* $\frac{7}{12}$ (F. Sp. 1774). 1. Beh. $\frac{9-10}{12}$ (F. Sp. 1914 og 1980). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om en Kornordning (se Side 112). Betænkning

(B. Sp. 209) afgivet ¹⁴/₁₂. (Ordfører: Carl Petersen). 2. Beh. ¹⁶/₁₂ (F. Sp. 2171). 3. Beh. ¹⁶/₁₂ (F. Sp. 2288). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. ¹⁷/₁₂ (L. Sp. 380, jfr. 342). 2. Beh. ¹⁷/₁₂ (L. Sp. 423). 3. Beh. ¹⁷/₁₂ (L. Sp. 430). *Loven stadfæstet 22. December 1937.* (Lov-Tid. Nr. 339).

Svinereguleringsloven af 10. November 1934 (Aarvog 1934—35, Side 150) fik ved Lov af 7. April 1936 forlænget Gyldighed indtil Udgangen af August 1937 og ved Lov af 7. Maj 1937 yderligere til Udgangen af Aaret 1937 (se nærmere Aarvog 1935—36, Side 162, og Aarvog 1936—37, Side 165).

Lovens Gyldighedstid er nu forlænget med 2 Aar, til *Udgangen af 1939*, til hvilket Tidspunkt ogsaa Kornordningen, Smørordningen og Kødordningen ophører at gælde.

I formel Henseende svarer Loven til den hidtidige Lovgivning, idet den bemyndiger Landbrugsministeren til med Tilslutning af Landbrugsraadet at træffe Foranstaltninger, der tager Sigte paa at *regulere Svineproduktionen og Størrelsen af Svinelagtningerne* (herunder at ansætte forskellige Noteringer, at lade opkræve Afgift pr. Stk. slagtet Svin og at nedsætte kommunale Nævn til at bistaa ved Ordningens Gennemførelse), ligesom Ministeren kan paabyde, at Svinekød ikke maa forhandles, medmindre det er godkendt og stemplet af en Dyrlæge. Derimod vil der i Henhold til de i *Bemærkningerne* til Lovforslaget anførte Regler for Fordelingen af Svineproduktionen ske en væsentlig *Forøgelse af den hidtidige Tildeling af Svinekort til Husmandsbrug og mindre Gaardbrug*, da man har anset det for stemmende med Billighed, at den begrænsede Produktion af Svin fortrinsvis forbeholdes de Ejendomsgrupper, der, forinden Reguleringen af Svineproduktionen blev iværksat, i højere Grad end andre Ejendomsgrupper havde optaget denne Produktion.

Ifølge Bemærkningerne til Lovforslaget*) skal *Tildelingen af Svinekort* foregaa efter følgende Regler, hvortil *Landbrugsraadet* havde givet sin Tilslutning:

*) Jfr. Bekendtgørelse Nr. 390 af 30. December 1937.

1. Et Antal *Forlodskort* som angivet i Punkterne a. og b.
med en Grundværdi af

a.	2 Kort pr. Ejendom.....	500—1 000 Kr.
	3 — - —	1 001—1 500 —
	4 — - —	1 501—2 000 —
	5 — - —	2 001—2 500 —
	6 — - —	2 501 Kr. og derover.

b. Til Ejendomme med en Grundværdi af under 2 500 Kr. skal der dog i Stedet herfor, saafremt Ejendommens Korttildeling derved forøges, beregnes 1 Kort for hver Ko, der fandtes paa Ejendommen ved Kreaturtællingen den 17. Juli 1937, dog ikke over 6 Kort. Brugere af flere Ejendomme maa kun faa beregnet Forlodskort for een Ejendom.

2. 1 Kort pr. 1 000 Kr.s *Grundværdi* indtil 50 000 Kr.s Grundværdi i Tiden 1. Januar—30. Juni 1938 og *indtil 40 000 Kr.s Grundværdi* i den resterende Del af Lovens Gyldighedsperiode. Grundværdien maa dog ikke beregnes med mere end 1 200 Kr. pr. ha for hver særskilt skyldsæt Del af Ejendommens Areal.

3. Et Antal Kort svarende til *en Syvendedel* af det fra Ejendommen i Tiden 5. Oktober 1936—2. Oktober 1937 til Slagtning *leverede Antal Svin* med en slagtet Vægt af 50 kg eller derover, Avlssøer og Orner dog undtagne. Det saaledes beregnede Antal maa dog ikke overstige en Syvendedel af Ejendommens Tildelingstal for Aaret 1937.

4. a. 1 Kort pr. 1 400 kg *Skummetmælk* og Kærnemælk og pr. 2 800 kg Valle af Gennemsnittet af de Kvanta, der i Tiden 1. Oktober 1933—30. September 1934 og i Tiden 1. Oktober 1934—30. September 1935 er leveret til Ejendommen fra Mejeriet.

b. Saafremt de i Tiden 1. Oktober 1935—30. September 1936 til Ejendommen hjemtagne Kvanta Skummetmælk, Kærnemælk og Valle har været mindst 20 pCt. *mindre* end det under a. omhandlede Gennemsnit, og dette har gentaget sig i Tiden 1. Oktober 1936—30. September 1937, foretages Beregningen af Kort paa Grundlag af Gennemsnittet af det sidstnævnte Aars Kvanta.

c. Saafremt de i Tiden 1. Oktober 1936—30. September 1937 til Ejendommen hjemtagne Kvanta Skummetmælk, Kærnemælk og Valle har været *større* end det under a. omhandlede Gennemsnit, foretages Beregningen af Kort paa Grundlag af sidstnævnte Aars Kvanta. Beregningstallet skal dog være inden for det paa vedkommende Egn for Ejendomme af lignende Størrelse, Grundværdi og Drift gældende.

5. Det i Henhold til Punkterne 2—4 beregnede Antal Kort med de af mulige Dispensationer eller Arealforskydninger følgende Ændringer nedsættes, saaledes at det med Tillæg af det i Henhold til Punkt 1 beregnede Antal Kort svarer til det samlede Antal Svin, der efter Markedsforholdene maa forventes at kunne aftages i Lovens Gyldighedsperiode, for Tiden 3 908 000 Stkr. Det saaledes fremkomne Tal udgør Antallet af Kort, der tildeles de enkelte Ejendomme (*Tildelingstallet*). Dette Tal ændres forholdsmæssigt i det Omfang, hvori Markedsforholdenes Udvikling maatte betinge dette.

6. Saafremt det fra Ejendommen i Tiden 5. Oktober 1936—2. Oktober 1937 *leverede Antal Svin* er mindre end det i Henhold til Punkt 5 beregnede Antal Kort, maa der uanset Bestemmelserne i Punkt 2 kun beregnes 1 Kort for hver fulde 2 000 Kr.s Grundværdi og højst 5 Kort. Tildelingstallet maa dog ikke derved nedbringes under Leveringstallet.

Herfra gælder nedenstaaende Undtagelser:

a. Udgør *Leveringstallet mindst 80 pCt.* af Tildelingstallet for 1937, maa Tildelingstallet for 1938 ikke nedsættes herunder.

b. Udgør *Leveringstallet mellem 50 og 25 pCt.* af Tildelingstallet for 1937, bortfalder Kortene paa Grundværdi, medmindre der ved Kreaturtællingen den 17. Juli 1937 fandtes mindst 1 Griseso paa Ejendommen. Tildelingstallet maa dog ikke derved nedbringes under Leveringstallet.

c. Udgør *Leveringstallet under 25 pCt.* af Tildelingstallet for 1937, bortfalder Kortene paa Grundværdi, medmindre der ved fornævnte Kreaturtælling fandtes mindst 2 Grisesøer paa Ejendommen, og tillige Forlodskortene, medmindre der fandtes mindst 1 Griseso paa Ejendommen. Tildelingstallet maa dog ikke derved nedbringes under Leveringstallet.

Grundlaget for den nye Korttildelings-Ordning er som for de tidligere: Forlodskort, Grundværdi, en Syvendedel af tidligere Levering og Skummetmælk m. v. Som Punkter, hvor den nye Ordning *adskiller sig* fra den hidtil bestaaende, fremhævede Landbrugsministeren i sin Forelæggelsestale:

1. *Forlodskortenes* Antal forøges fra 5 (eller, naar den stedfundne Reduktion tages i Betragtning, fra 3,8) til 6*) pr. Ejendom, dog med Aftrapning for de mindste Ejendommers Vedkommende.

*) Dette Antal skal være *effektivt* i Forhold til den bestaaende Produktion og Omsætning. — Efter Opgørelse af Landstingsmand *Krarup* (L. T. Sp. 352—53) vil Forlodskortenes Antal derved stige med 406 000, fra 774 000 til 1 180 000, det vil sige til en Trediedel af samtlige Svinekort.

2. Til Gengæld finder der en Nedskæring Sted af det paa Basis af *Grundværdien* fordelte Antal Kort, idet Ejendomme med over 40 000 Kr.s *Grundværdi* ikke kan faa Kort for den Grundværdi, der ligger over 40 000 Kr. (for det første Halvaar af 1938 var Grænsen dog 50 000 Kr.). Man regner ved denne Reduktion at kunne indvinde ca. 100 000 Kort.

3. Der har hidtil været tildelt 1 Kort pr. 1 500 kg *Skummetmælk* m. v. Fremtidig bliver Forholdstallet 1 Kort pr. 1 400 kg. Denne Ændring staar i Forbindelse med den stedfundne Forhøjelse af Grundværdien, og man tilstræber herved at opretholde det bestaaende Forhold mellem Tildelingen af Kort paa Grundværdi og efter Skummetmælk. Samtidig er det ved Udformningen af Bestemmelserne i Punkt 4 tilsigtet at modvirke Spekulation i en øget Mælkeproduktion for derved at faa Svinekort.

4. Der er optaget nærmere Regler om Nedsættelse af Korttildelingen i Tilfælde af *manglende Levering* (se under Punkt 6).

Lovforslaget om Svinereguleringen blev behandlet og gennemført sammen med Forslaget om en Kornordning, og under Fremstillingen af denne Sag er omtalt saavel *Regeringspartiernes* som *Venstres*, *Det frie Folkeparti* og *Retsforbundets* Stilling til begge Forslag (se Side 114—16).

Det konservative Folkeparti stod uforstaaende over for Landbrugsraadets Sanktion af den foreslaaede Kortordning og tog i skarpe Udtryk Afstand fra et Forslag, der bemyndigede Ministeren til »at fratage 8 000 à 9 000 Landbrugere deres velerhvervede Produktionsrettigheder og forære dem til en anden Kreds af Landbrugere, hvoriblandt findes den overvejende Del af Regeringspartiernes Landbovælgere«. »Et saa groft Forsøg paa Stemmekøb« — hedder det videre i Mindretallets Udtalelse i Folketingsbetænkningen — »er hidtil næppe set, og Mindretallet maa anse Forslaget for at være stridende mod al Retsbevidsthed og fuldstændig uoverskueligt i sine Konsekvenser, idet det indfører et ministerielt politisk Diktatur i Landbrugets Produktionsliv.« Mindretallet ønskede at begrænse Ministerens Bemyndigelse »inden for de Rammer, som er forenelige med Produktionsrettighedernes hidtidige Fordeling i Henhold til gældende Lov og til sædvanlig dansk Retsorden«, og det stillede ved 2. Behandling et Ændringsforslag, der skulde muliggøre en tilsvarende Forøgelse af Forlods kortenes Antal som efter Ministerens Forslag, men saaledes, at Kortene erhvervedes med forholdsvis lige Hensyntagen til de forskellige Brugsstørrelser, og saaledes, at ingen enkelt Gruppe af Landbrug kunde faa sin Produktion uforholdsmæssigt nedskaaret ud over, hvad der maatte følge

af de i »Bemærkningerne« under I a. og b. anførte Bestemmelser om Tildeling af Forlodskort.

Ændringsforslaget blev taget tilbage ved 2. Behandling, men stillet paa ny, i mere udformet Skikkelse, ved 3. Behandling. Herefter skulde Svineregulerings-Loven af 7. Maj 1937 holdes i Kraft til 1. Juni 1938 og den nye Lov have Gyldighed fra nævnte Dato til Udgangen af 1939. I Loven foresloges indsat følgende Bestemmelse: »Fordelingen af Svinekort foregaar efter samme *Fordelingsregler som i 1937*, dog ændres *Forlodskortene til 6 pr. Ejendom over 2 501 Kr.s Grundskyldsværdi*. Reduktion foretages ikke af Forlodskort.« Desuden bestemtes i en ny Paragraf, at saafremt der i Tiden 1. Juni 1938—31. December 1939 skete Udvidelse af Korttildelingen, skulde disse Kort forlods fordeles paa de Producenter, som ved denne Lov havde faaet deres Produktion reduceret i Henhold til Grundskyldstildelingen, indtil Reduktionen var udlignet. — *Ændringsforslagets* forskellige Afsnit forkastedes i Folketinget med henholdsvis 72 Stemmer mod 18 og 68 Stemmer mod 19. Det blev atter stillet i Landstinget, hvor det forkastedes med 38 Stemmer mod 13.

Det kommunistiske Parti stillede ved 2. Behandling *Ændringsforslag* om den Tilføjelse til Loven, at Reglerne for Tildeling af Svinekort skulde fastsættes saaledes, at Forlodskortene under alle Omstændigheder tildeltes ubeskaaret. *Ændringsforslaget* forkastedes med 74 Stemmer mod 1. Ved 3. Behandling beklagede Aksel Larsen, at Regeringspartierne ikke havde benyttet deres Magt til at give Husmændene og det mindre Landbrug en bedre Svineordning. Paa den anden Side var Lovforslaget en betydelig Fordel for det mindre Landbrug i Forhold til den hidtidige Ordning, og Kommunerne vilde derfor stemme for Forslaget. (Om en af Aksel Larsen fremsat Paastand paa Overgang til Dagsordenen, se Side 116).

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 69 Stemmer mod 23. (28 stemte hverken for eller imod). I Landstinget gennemførtes Forslaget med 39 Stemmer (Regeringspartierne og Hauch [V.]) mod 13 (Konservative).

17. Lov om en Smørordning. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3439. — C. Sp. 143 og 165].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{7}{12}$ (F. Sp. 1780). 1. Beh. $\frac{9-10}{12}$ (F. Sp. 1914 og 1980). Henvist til samme Udvalg som Forslag

til Lov om en Kornordning (se Side 112). Betænkning (B. Sp. 217) afgivet $14/12$. (Ordfører: Smørum). 2. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2240). 3. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2290). *Oversendt til Lands-tinget*. 1. Beh. $17/12$ (L. Sp. 381). 2. Beh. $17/12$ (L. Sp. 425). 3. Beh. $17/12$ (L. Sp. 431). *Loven stadfæstet 22. December 1937.* (Lov-Tid. Nr. 333).

Smørordningen af 6. Maj 1937 (Aarvog 1936—37, Side 167) gjaldt kun til Udgangen af 1937. Lovens Bestemmelser har nu faaet Gyldighed ogsaa i 1938 og 1939, dog med *Ændringer* paa 2 Punkter:

1. *Statstilskuddet*, der udgjorde 25 Øre pr. kg Smør, som solgtes paa Hjemmemarkedet, dog saaledes at Tilskuddet formindskedes i samme Grad, som Noteringen oversteg 2 Kr. 50 Øre pr. kg, er *bortfaldet*. Dette Tilskud tog Sigte paa Udligning af Misforholdet mellem Smørprisen og Prisen paa de i Smørproduktionen benyttede Raastoffer, og medens Forholdet mellem Smørprisen og Foderblandingsprisen i en Periode af 1937 laa under 10, var det i Oktober Kvartal steget til gennemsnitlig ca. 15.

2. Med Henblik paa den højere Smørnotering er *Hjemmemarkedets Pris fastlagt paa 2 Kr. 60 Øre* pr. kg Smør i hele Lovens Gyldighedstid. I Loven af 6. Maj 1937 var Hjemmemarkedsprisen fastsat til 2 Kr. 20 Øre pr. kg fra 7. Maj til 3. Juni, 2 Kr. 30 Øre fra 4. Juni til 1. Juli, 2 Kr. 40 Øre fra 2. til 29. Juli og 2 Kr. 50 Øre i Resten af Aaret.

Medens »*De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation*» gav Tilslutning til den i Slutningen af April 1937 foreslaede Smørordning, udtalte Fællesorganisationens Repræsentantskab under 12. Oktober 1937 Ønske om indgribende *Ændringer* i den kommende Ordning. Man anerkendte vel, at Smørordningen af 6. Maj havde »medvirket til en Stabilisering af Pris- og Afsætningsforholdene for Mejeriprodukter paa Hjemmemarkedet«; men for at Smørordningen kunde blive »en virkelig effektiv Støtte for Mejeribrug og bidrage til mere rimelige og retfærdige Kaar for denne Gren af Landbruget«, henstillede Repræsentantskabet, at der i den kommende Lov indførtes følgende *Ændringer*:

1. Mulighed for at Hjemmemarkedsprisen efter Indstilling af Fællesorganisationen kunde forhøjes, saa den svarede til en Smørnotering af 2 Kr. 75 Øre pr. kg*).

*) Samtidig skulde Statstilskuddet bibeholdes.

2. Afgift paa Margarine og indførte Raastoffer, ligesom under den forrige Smørordning, men saaledes at Provenuet indgik i Smørordningsfonden.
3. Sikkerhed for at Margarineproduktionen ikke blev udvidet, og
4. fortrinsvis Anvendelse af danske Raastoffer til Margarineproduktionen.

Endvidere krævedes, at Mejeribruget fik Valutaattester stillet til Raadighed for et Beløb, svarende til Værdien af de eksporterede Mængder Smør, Ost og Mælk.

Landbrugsraadet som Helhed saa sig heller ikke i Stand til at give Tilslutning til en Ordning som den bestaaende med Bibeholdelse af Statstilskud og en Hjemmemarkedspris paa 2 Kr. 50 Øre pr. kg; derimod tiltraadte De samvirkende danske *Husmandsforeninger* saavel en saadan Ordning som den af Regeringen foreslaaede.

Ministeriet ansaa en fast Hjemmemarkedspris, der sikrer et konstant Forbrug uanset muligt lavere Eksportpriser, for meget betydningsfuld for Mejeribruget, og man fandt det derfor rimeligt at fremsætte Forslag om Smørordningens Forlængelse, dog med de ovennævnte to Ændringer: om Udeladelse af Bestemmelsen om Statstilskud og Fastlæggelse af Hjemmemarkedets Pris paa 2 Kr. 60 Øre pr. kg i hele Lovens Gyldighedsperiode.

Motiverne til Lovforslaget indeholdt en Redegørelse for Virkningerne af den hittidige Smørordning dels med Hensyn til det ved Bekendtgørelse af 28. Maj 1937 indførte System, hvorved Afgiften lagdes paa *Mælken*, dels vedrørende *Landbrugets Udbytte* af Ordningen. Ifølge en foreløbig Beregning af Smørordningskontoret kunde dette Udbytte for Tiden fra 7. Maj til 16. September anslaaes til 10 Mill. Kr. Efter at Smørnoteringen var steget over 2 Kr. 50 Øre, gav Udbyttet sig ikke direkte Udslag og bestod alene deri, at Staten stadig ydede et Tilskud, saa længe Noteringen ikke oversteg 2 Kr. 75 Øre; Statens Tilskud i denne Periode tjente dels til Afskrivning af forlods Forbrug, dels til eventuel senere Anvendelse.

Regeringspartierne indstillede Lovforslaget til Vedtagelse med en enkelt, tydeliggørende Ændring.

Venstre-Mindretallet i Folketingets Udvalg kunde ikke tiltræde det foreliggende Forslag. Erfaringen havde vist, at Landbruget ikke ad den angivne Vej kunde opnaa en tilnærmelsesvis rimelig Erstatning for sit Tab ved, at *Hjemmemarkedsforbruget* af Mejeriprodukter betales med en *Underpris* i Forhold til Prisen for dansk Smør paa det engelske Marked. Siden Gennemførelsen i 1932 af den engelske Særtold paa

Smør havde Forbrugerne her i Landet indkasseret en Fordel ved Køb af Mejeriprodukter, der svarede til ca. 35 Øre pr. kg Smør, og Mindretallet opgjorde Forbrugernes aarlige Besparelse herved til ca. 15 Mill. Kr. — Endnu mindre havde Smørordningen ydet Landbruget Udligning for den *Produktionsfordyrelse* og det dermed følgende Tab, som Regeringens ensidige Erhvervs- og Skattepolitik paaførte Landbrugets store Eksportproduktion. De gennemførte »Ordninger« udjævnede langt fra det bestaaende Misforhold, og i Stedet for at søge iværksat en dybtgaaende Ændring af hele Erhvervs- og Skattepolitikken med det Formaal at nedsætte Produktionsomkostningerne for Erhvervslivet var Regeringen gaaet ind for en Stigning af det indenlandske Pris- og Produktionsomkostningsniveau.

Mindretallet henviste dernæst til, at Venstre Gang paa Gang havde stillet Forslag med det Formaal at opnaa en *Udligning* af Landbrugets Økonomi over for Hjemmemarkedserhvervene, saaledes ved et Ændringsforslag til det af Landbrugsministeren i Foraaret fremsatte Smørlovsforslag (Aarvog 1936—37, Side 173), men at Regeringen og dens Partier stadig havde afvist berettigede Krav, hvad det foreliggende Lovforslag var en yderligere Bekræftelse paa, idet Lovforslaget for Landbruget betød en *Forringelse* i Sammenligning med den gældende Lov. Som Følge heraf fandt Mindretallet det omsonst paa ny at stille Venstres Ændringsforslag, skønt Partiet fastholdt Nødvendigheden heraf, saa længe Regeringen ikke ændrede sin Erhvervs- og Skattepolitik med Hensigt paa en Nedsættelse af Produktionsomkostningerne for Eksporterhvervene.

Et andet Mindretal, *Det konservative Folkeparti*, stillede 3 Ændringsforslag. Det ene gik ud paa at *forhøje Prisen* paa Hjemmemarkedet fra 2 Kr. 60 Øre til 3 Kr. pr. kg*). Endvidere stillede Mindretallet Ændringsforslag om en *Regulering af Tilførslerne* til det engelske Marked for at hindre Pristryk fremkaldt af Overfyldning i Forhold til Markedets Behov. Reguleringen skulde foretages af et Udvalg paa 3 Medlemmer valgte af Landbrugsministeren efter Indstilling af Smørnoteringsudvalget. Det Kvantum dansk Smør, der ikke fandt Afsætning paa de udenlandske Markeder og ikke anvendtes til Hjemmeforbruget, skulde anvendes til *Indblanding i Margarine* efter nærmere Bestemmelse af Ministeren. Ved Salg af Smør til Indblanding i Margarine skulde Køberen — ifølge det tredie Ændringsforslag — betale en *Pris* svarende

*) Under Forhandlingen betonedes Partiets Ordfører (Grønning), at denne Pris var foreslaaet som et Forhandlingsgrundlag (F. T. Sp. 2243 og 2244).

til den for Konsumenterne angivne. — Ændringsforslagene forkastedes med 72 Stemmer mod 20. De Konservative stemte derefter imod Lovforslaget.

Uden for Betænkningen stillede *Det frie Folkeparti* en Række Ændringsforslag, som tog Sigte paa at opfylde de Krav, der var fremsat af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation (se foran) og tiltraadt af Erhvervsudvalget og Landbrugernes Sammenslutning. Man foreslog for det første at overdrage Varetagelsen af de Opgaver, der ved Loven er tildelt Landbrugsraadet, til *Mejeriforeningernes Fællesorganisation* og dernæst at hæve *Smørprisen* paa Hjemmemarkedet til 3 Kr. Endvidere ønskedes Smørafgiften suppleret med en *Margarineafgift* paa 30 Øre pr. kg, der skulde paalægges alle indførte Raastoffer til Margarinefabrikationen efter de i Loven om Kriseforanstaltninger af 13. December 1933 foreskrevne Regler (Aarvog 1933—34, Side 126); i Forbindelse hermed bemyndigedes Ministeren til efter Indstilling af Mejeriforeningernes Fællesorganisation at regulere Indførselen af Raastoffer til Margarineproduktionen med det Formaal dels at *begrænse Margarineproduktionen* til højst at udgøre et Gennemsnit af de sidste 5 Aars Margarinefabrikation, dels at *fremtvinge Anvendelse af danske Raastoffer* til Margarinefabrikationen. — Endelig foreslog *Det frie Folkeparti* at stille *Valutaattester* til Raadighed for *Mejeribrug*et for et Beløb, der svarede til Værdien af de eksporterede Mængder Smør, Ost og Mælk. Udnyttelsen af disse Attester skulde overdrages til et Udvalg paa 5 Medlemmer (1 valgt af Landbrugsministeren, 2 af Mejeriforeningernes Fællesorganisation, 1 af Landbrugsraadet og 1 af Erhvervsudvalget) og det opnaaede Provenu indgaa i Smørfonden. — Ændringsforslagene forkastedes med vekslende Stemmetal, det første med 66 Stemmer mod 4, det sidste med 91 Stemmer mod 4, Ændringerne vedrørende Margarineafgiften med 97 Stemmer mod 4. Partiets Medlemmer undlod derefter ved 3. Behandling at stemme.

Retsforbundet gik imod den foreslaaede Smørordning ud fra den Betragtning, at et Statsindgreb paa dette Omraade vilde være til Skade baade for Samfundet og for Landbruget selv.

Det kommunistiske Parti anlagde det Synspunkt, at hvis man ad Lovgivningens Vej vilde indføre Minimalpriser, maatte man ogsaa indføre *Maksimalpriser* for at beskytte Forbrugerne, og saa vilde det ogsaa være paa sin Plads gennem egnede Bestemmelser at sikre Arbejderne *Mindstelønnen*. (Om en hertil sigtende »Dagsorden« se under Omtalen af Kornordningen Side 116).

Lovforslaget vedtoges i *Folketinget* med 68 Stemmer mod 24 (29 stemte hverken for eller imod).

I *Landstinget* stillede de Konservative de samme Ændringsforslag som i Folketinget, dog med den Forandring, at Smørprisen paa Hjemmemarkedet var fastsat til 2 Kr. 75 Øre i Stedet for 3 Kr. Efter at Ændringsforslagene var forkastet, gennemførtes Lovforslaget i Folketingets Affattelse med 38 Stemmer mod 13 (Konservative); Venstre undlod at stemme.

18. Lov om Foranstaltninger til Fremme af Af-sætningen af Kvæg og Oksekød samt om Fremskaffelse af Midler til Bekæmpelse af Kvægtuberkulose m. m. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3433. — C. Sp. 147 og 165].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{7}{12}$ (F. Sp. 1779). 1. Beh. $\frac{9-10}{12}$ (F. Sp. 1914 og 1980). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Sørensen [Sejlfjord], J. P. Jensen, Jensen [Lillering], J. P. Larsen, M. F. Mortensen [Formand], Carl Petersen, Strøm, Rasmussen [Gylling], Aage Fogh [Sekretær], Simonsen, Brorsen, Clausager, Fibiger, Viggo Hansen og Petersen [Røj]). Betænkning (B. Sp. 205) afgivet $\frac{13}{12}$. (Ordfører: Sørensen [Sejlfjord]). 2. Beh. $\frac{16}{12}$ (F. Sp. 2271). 3. Beh. $\frac{16}{12}$ (F. Sp. 2290). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{17}{12}$ (L. Sp. 393). 2. Beh. $\frac{17}{12}$ (L. Sp. 426). 3. Beh. $\frac{17}{12}$ (L. Sp. 431). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 336).

Loven afløser Lov Nr. 267 af 22. December 1936 (Aarvog 1936—37, Side 157) og gælder for *Kalenderaarene 1938 og 1939*. Den afviger fra sin Forgænger paa nedennævnte Punkter:

1. *Tilskuddet til Stude*, der ved Loven af 22. December 1936 blev halveret (fra 6 til 3 Øre pr. kg), er nu helt bortfaldet.

2. Det til *Fordeling af Oksekød* til trængende Personer fornødne Beløb (efter Loven af 1936 $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr.) skal ikke længer udredes af de indkomne Slagteafgifter, men *stilles til Raadighed af Statskassen* (se nærmere Nr. 49).

3. Som Følge af den under 2. nævnte Ændring er *Slagteafgifterne nedsat* med 2 Kr. pr. Stk., og *Vægtgrænsen* for de Kalve, af hvilke der ikke skal betales Afgift, er *forhøjet* fra

40 kg til 65 kg slagtet Vægt. Afgiften udgør herefter for voksne Kreaturer indtil 18 Kr. pr. Stk. og for Kalve fra 90 til 115 kg og fra 65 til 90 kg slagtet Vægt henholdsvis indtil 8 Kr. og indtil 3 Kr. pr. Stk.

4. Der paaregnes at blive til Raadighed for Lovens Formaal i alt ca. 5 240 000 Kr. om Aaret. Heraf udredes aarlig 4 Mill. Kr. til *Nedslagning af tuberkuløse Kreaturer* og til anden Form for Bekæmpelse af Tuberkulose blandt Husdyrene, hvorhos der af de 4 Mill. Kr. efter Ministerens Skøn kan anvendes indtil 200 000 Kr. til Tilskud til *Indkøb af tuberkulosefri Kreaturer* til Besætninger paa Landbrug, der oprettes i Henhold til Jordlovgivningen, alt paa Betingelse af, at Ejerne af henholdsvis de paagældende Besætninger og Landbrug underkaster sig nærmere af Ministeren fastsatte Forpligtelser. Af de 4 Mill. Kr. kan fremdeles inden for et anslaaet Beløb af 100 000 Kr. afholdes Udgifter til Undersøgelser og Forsøg vedrørende en rationel Bekæmpelse af *smitsom Kalvekastning* og desuden anvendes det fornødne Beløb til *Dækning af det Underskud*, der ved Udgangen af 1937 maatte foreligge paa den i 1936-Lovens § 2, Stk. 2, omhandlede Fond.

Der anvistes ogsaa for 1937 100 000 Kr. til Undersøgelser og Forsøg med Henblik paa en rationel Bekæmpelse af smitsom Kalvekastning. Bestemmelsen om de 200 000 Kr. til Indkøb af tuberkulosefri Kreaturer til Besætninger paa nyoprettede Statshusmandsbrug er derimod ny.

I Tiden fra 4. Januar til 31. Oktober 1937 indgik i Slagteafgifter 7 577 995 Kr., hvoraf ved Udførsel blev refunderet 1 792 369 Kr., saa at der til Anvendelse var 5 785 626 Kr. Heraf var brugt 1 425 672 Kr. som Tilskud til i alt 26 121 *Stude*. Til *Nedslagning af 16 609 tuberkuløse Kreaturer* (i 1936 var Antallet 67 103) var medgaaet 2 150 050 Kr., men heraf var indvundet 1 189 901 Kr. ved den foretagne Udnyttelse, saa at Nettoudgiften blev 960 149 Kr. eller 57 Kr. 81 Øre pr. Stk. Endvidere havde Udgiften til *Nedslagning af 14 328 Udsætterkreaturer* (mod 26 503 i 1936) beløbet sig til 580 387 Kr., men heraf var indvundet 488 646 Kr., saa at Nettoudgiften blev 91 741 Kr. eller 6 Kr. 40 Øre pr. Stk.

Forslaget til Loven var tiltraadt af Landbrugsraadet, som dog ikke havde kunnet give sin Tilslutning til at anvende en

Del af de 4 Mill. Kr. som Tilskud til *Indkøb af tuberkulosefrie Kreaturer* til nyoprettede Statshusmandsbrug. Der var oprindelig ikke nævnt noget bestemt Beløb til dette Formaal, men ved et af Ministeren og Folketingsudvalgets Flertal (*Regeringspartierne*) stillet Ændringsforslag begrænsedes Beløbet til 200 000 Kr. Dette Ændringsforslag vedtoges enstemmigt med 70 Stemmer (46 undlod at stemme). Et andet Ændringsforslag af Ministeren og Flertallet om i Lovens *Titel* at udtrykke, at Loven ogsaa tager Sigte paa Fremskaffelse af Midler til Bekæmpelse af Kvægtuberkulose m. m., vedtoges uden Afstemning.

Efter *Venstres* Opfattelse burde Loven have en *mere elastisk Udformning*, og Venstre-Mindretallet i Folketingets Udvalg stillede et Ændringsforslag, hvorefter det overlodes til Kødudvalget sammen med Ministeren efter bedste Skøn at anvende de ved *Slagteafgifterne* indkomne Beløb til følgende Formaal: Regulering af Afsætningen, Nedslagning af tuberkuløse Kreaturer og i den Udstrækning, det maatte findes nødvendigt, almindelig Destruktion; desuden indtil 100 000 Kr. til Undersøgelser og Forsøg vedrørende Bekæmpelse af smitsom Kalvekastning og det fornødne Beløb til Dækning af Kødfondens Underskud pr. 31. December 1937. Derimod var ikke medtaget Tilskud til Indkøb af tuberkulosefrie Besætninger, da det Beløb, der eventuelt skulde anvendes til dette Formaal, efter Mindretallets Mening burde udredes af Jordfonden. — Ændringsforslaget, der blev støttet af *Det frie Folkeparti*, forkastedes med 69 Stemmer mod 23.

Det konservative Mindretal beklagede i Folketings-Betænkningen, at Loven blev forringet for Producenterne, bl. a. ved Studetilskuddets Bortfald; det vilde formentlig være i hele Landbrugets Interesse, at Produktionen af Stude fortsattes til Gavn for alle Opdrættere, hvorved tillige Smørproduktionen blev aflastet.

Ogsaa dette Mindretal stillede Ændringsforslag om *Slagteafgifternes Anvendelse*. Herefter kunde der udredes 3 Mill. Kr. til Nedslagning af tuberkuløse Kreaturer og anvendes mindst 1 Mill. Kr. til Støtteindkøb og til Tilskud til Stude over 500 kg. Af det samlede Beløb paa 4 Mill. Kr. kunde afholdes indtil 100 000 Kr. til Forsøg vedrørende Bekæmpelse af smitsom Kalvekastning og bruges det fornødne Beløb til Dækning af Kødfondens Underskud ved Udgangen af 1937.

De Konservative delte Venstres Opfattelse, at Kødfondens Midler ikke burde benyttes til Indkøb af tuberkulosefrie Besætninger til nyoprettede Statshusmandsbrug, men fore-

slog i en særlig Paragraf at anvende indtil 100 000 Kr. aarlig af *Jordfonden* til dette Formaal.

Mindretallets Ændringsforslag forkastedes i Folketinget med 70 Stemmer mod 20. De stilledes paa ny i Landstinget, hvor de forkastedes med 38 Stemmer mod 13.

Fra *kommunistisk* Side gjorde man gældende, at der næppe var det rette Forhold mellem de Beløb, der anvendes til Bekæmpelse af henholdsvis Kvægtuberkulose og smitsom Kalvekastning. Naar Slagteafgiften nu stort set gaar til Forbedring af Besætningerne, burde hele Problemet gribes mere rationelt an, saa at man ikke blot tog fat paa Tuberkulosen, men ogsaa paa de andre Sygdomme og navnlig Kalvekastningen.

Det frie Folkeparti foreslog at give *Landbrugets Kreatursalgsforeninger* Ret til at vælge Flertallet af Medlemmerne i Kødudvalget, og at Statens Opkøb af Eksportkreaturer og Aflevering af disse i Udlandet skulde fordeles saaledes, at Kreatursalgsforeningerne fik Andel heri i samme Forhold, som de fremstiller Kreaturer egnede til Eksport. — Ændringsforslaget forkastedes (med 70 Stemmer mod 4), men Partiets Medlemmer stemte dog for Lovforslaget.

Om *Retsforbundets* Stilling til Landbrugsordningerne se Side 116.

Lovforslaget vedtoges i *Folketinget* med 73 Stemmer mod 3 (46 stemte hverken for eller imod). I *Landstinget* gennemførtes Forslaget med 39 Stemmer (Regeringspartierne og Hauch [V.]); 34 Medlemmer (Venstre og Konservative) undlod at stemme.

19. Lov om Udførsel af Kartofler. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3975. — C. Sp. 259 og 367].

FremSAT i *Landstinget* $\frac{9}{2}$ (L. Sp. 509). 1. Beh. $\frac{25}{2}$ (L. Sp. 595). 2. Beh. $\frac{2}{3}$ (L. Sp. 601). 3. Beh. $\frac{4}{3}$ (L. Sp. 632). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $\frac{15}{3}$ (F. Sp. 4041). 2. Beh. $\frac{18}{3}$ (F. Sp. 4190). 3. Beh. $\frac{22}{3}$ (F. Sp. 4228). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 96).

Ved Lov Nr. 339 af 23. December 1932 (Aarbog 1932—33, Side 199) fik Landbrugsministeren Bemyndigelse til at fastsætte Bestemmelser, sigtende til at føre *Kontrol* med, at

Kartofler, der udføres her fra Landet, fremtræder som *velbehandlede Salgsvarer*. Adgangen til Udførsel af Kartofler blev derhos forbeholdt Personer, Foreninger eller Institutioner, der er optaget i et af Landbrugsministeriet ført *Register*, og som ved deres Underskrift har forpligtet sig til at overholde de fastsatte Kontrolbestemmelser.

Denne Lov gjaldt kun til Udgangen af April 1938. Da den i Henhold til Loven paabudte Kvalitetskontrol ved Udførsel af Kartofler imidlertid har været til stor Nytte — det er saaledes oplyst, at der i Aaret 1936 blev kasseret 20—25 pCt. af de til Udførsel anmeldte Kartofler, forinden Afskibning til Udlandet fandt Sted —, er Loven nu *fornyet uden Tidsbegrænsning*.

Der er dog sket den Ændring, at den hidtil i § 2 optagne Bestemmelse om Nedsættelse af et *Udvalg* til at bistaa Ministeriet ved Kontrollens Gennemførelse er *udeladt*, ikke fordi man ikke ønsker Udvalgets Medvirken, men fordi man under Hensyn til Muligheden for en Ændring af Udvalgets Sammensætning har anset det for upraktisk at fastslaa denne i Lovens Tekst.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt i begge Ting.

20. Lov om Udførsel af levende Husdyr m. m. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 2383. — C. Sp. 1 og 117].

Fremsat i *Landstinget* $13/10$ (L. Sp. 12). 1. Beh. $15/10$ (L. Sp. 23). 2. Beh. $20/10$ (L. Sp. 26). 3. Beh. $22/10$ (L. Sp. 39). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $1/12$ (F. Sp. 1704). 2. Beh. $10/12$ (F. Sp. 2060). 3. Beh. $14/12$ (F. Sp. 2116). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 340).

Loven afløser Lov Nr. 348 af 22. December 1934 (Aarbog 1934—35, Side 139), som ophørte at gælde med Udgangen af 1937. Den bemyndiger Landbrugsministeren til:

1. at træffe saadanne Foranstaltninger, som han maa anse for paakrævede til Forebyggelse af, at der her fra Landet udføres levende *Husdyr og Vildt*, som er eller kan mistænkes

for at være befængt med nogen smitsom Sygdom, eller som kan antages at have været udsat for Smittepaavirkning, saavel som til Sikring af, at de til Transporten benyttede Banevogne og Skibsrums er velrensede og desinficerede, og at Dyrene under Transporten behandles paa forsvarlig Maade;

2. at træffe tilsvarende Foranstaltninger, for saa vidt angaar ugarvede *Huder og Skind*, uvasket *Uld*, upræparerede Fæhaar og Svinebørster, Knogler, Benmel, Horn og Klove samt *Hø, Halm, Gødning* og andre Genstande, hvormed smitsomme Husdyrsygdomme kan spredes.

Medens Loven af 22. December 1934 og ligeledes dens Forgængere (Lov Nr. 15 af 31. Januar 1931 og Lov Nr. 317 af 16. December 1931) var tidsbegrænsede under Hensyn til Optagelsen af en Bemyndigelse for Ministeren til at regulere Udførselen af levende Svin, indeholder nærværende Lov *ikke* nogen *Tidsbegrænsning* som Følge af, at den nævnte Bemyndigelse er overført til Lovene om Udførsel af Landbrugsprodukter, senest Lov Nr. 261 af 14. December 1936 (Aarvog 1936—37, Side 198). Der bliver herefter ligesom i tidligere Tid kun Spørgsmaal om at træffe Foranstaltninger af rent veterinær Karakter i Henhold til denne Lov.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

21. Lov om Tillæg til Lov Nr. 137 af 18. April 1925 om Afvanding af Marsken ved Tønder, jfr. Lov Nr. 327 af 23. December 1925 om Ændring i nævnte Lov. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 2373. — C. Sp. 181 og 257].

Fremsat i *Landstinget* $13/10$ (L. Sp. 12). 1. Beh. $29/10$ (L. Sp. 84). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, Holger Andersen, Grove, A. P. Hansen, Hauch, Jens Høyer, Jepsen Christensen, Jensen-Aale, Kr. Johansen, Larsen-Badse [fra $8/12$ S. Rasmussen], Jørgen Møller [Formand], P. C. Petersen, Schaumann, Stensballe og Martin Sørensen [Peterslund] [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 527) afgivet $26/1$. (Ordfører: Jørgen Møller). 2. Beh. $28/1$ (L. Sp. 490). 3. Beh. $2/2$ (L. Sp. 494). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh.

$\frac{9}{2}$ (F. Sp. 2933). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Hinrichsen, Christen Andersen, Jensen [Horsebæk], Richard Jørgensen, Bollerup Madsen, P. Mortensen [Formand], M. K. Sørensen, Jensen [Gørding] [Sekretær], Kristian Nygaard, Jørgen Gram, Simonsen, Laurits Pedersen, Petersen [Røj], Vesterager og A. Svensson). Betænkning (B. Sp. 605) afgivet $\frac{24}{2}$. (Ordfører: Hinrichsen). 2. Beh. $\frac{2}{3}$ (F. Sp. 3543). 3. Beh. $\frac{4}{3}$ (F. Sp. 3616). *Loven stadfæstet 10. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 52).

I Forbindelse med Afslutningen af Arbejderne vedrørende Afvandingsanlæggene i Marsken ved Tønder blev der af Formanden for Afvandingskommissionen, Digelaget for Marsken ved Tønder, Tønder Amtsraad m. fl. fremsat Spørgsmaal med Hensyn til Rækkevidden af flere af de i Loven af 18. April 1925 om Afvanding af Marsken ved Tønder indeholdte Bestemmelser.

Man stillede bl. a. Spørgsmaal om:

hvorvidt der kunde udfærdiges *fælles Regulativ* for saavel de nye som de før Loven af 1925 bestaaende Anlæg under Digelaget for Marsken ved Tønder,

hvorvidt og i hvilket Forhold der kunde paalægges de i Henhold til Loven oprettede nye Koge, Geestkogen og Sejersbækkogen, *Bidrag til Driften* og Vedligeholdelsen ogsaa af de *ældre Anlæg*,

hvorvidt de af Afvandingskommissionen foretagne *Partsfordelinger* af Bidragspligten eventuelt kunde *revideres og suppleres* efter Afvandingsanlæggets Fuldendelse, og

hvorvidt Bidragspligten burde *tinglyses* paa de enkelte Ejendomme.

Regeringen ansaa det for rigtigst at søge disse Spørgsmaal og enkelte andre løst ved et Tillæg til Loven af 18. April 1925, og dette sker ved nærværende Lov, der med nogle i Landstinget indføjede Ændringer vedtoges enstemmigt i begge Ting.

I 1925-Lovens § 8 blev det bestemt, at Udførelsen og Vedligeholdelsen af Anlægget skulde ske under teknisk Kontrol fra Regeringens Side. For at sikre det tekniske Anlægs Vedligeholdelse og Drift i Overensstemmelse med Lovens Forudsætninger og for at skabe Grundlag for Udarbejdelsen af et fælles Regulativ for samtlige de paagældende Anlæg bemyndiger den nye Lovs § 1 Landbrugsministeren til efter Forhandling med Ministeren for offentlige Arbejder at

udfærdige *Regulativer* for de i Loven af 18. April 1925 omhandlede Anlæg *saavel som* for de under Digelaget for Marsken ved Tønder henhørende *ældre* Anlæg: Havdiget fra Rigsgrænsen til Højer, Højer Sluse med tilhørende Bygninger og øvrige Værker samt Arealer, Snurom Diget samt to Broer over Vidaaen henholdsvis i Frederikskog og i Rudbølkog.

Udkast til Regulativerne *fremlægges til almindeligt Eftersyn* paa Amtskontoret i Tønder i 4 Uger efter forudgaaet Bekendtgørelse i de stedlige Blade, hvori enhver vedkommende opfordres til inden nævnte Frist at fremsætte sine skriftlige Indvendinger til Amtskontoret.

Paragraffens sidste Stykke blev tilføjet i Landstinget efter Forslag af Ministeren og Udvalget.

Ifølge 1925-Lovens § 3 indtraadte de nydannede Koge, Sejersbækkogen og Geestkogen, i Digelaget for Marsken ved Tønder. De gamle Koges og de to nye Koges *Bidrag til de nye Anlæg* er fastsat af Afvandingskommissionen*) i Henhold til Lovens § 5, og Bidragene er fordelt paa Ejendommene inden for de enkelte Koge efter den af Kommissionen foretagne Partsfordeling. Den nye Lovs § 2 overlader nu ligeledes til Afvandingskommissionen at afgøre, hvorvidt, i hvilket Forhold og fra hvilket Tidspunkt *de nye Koge* (og de inden for disses Omraade værende Ejendomme) er pligtige at *bidrage til* Udgifterne ved Driften og Vedligeholdelsen af *de ældre*, før Loven af 1925 bestaaende *Anlæg*. Afgørelsen skal træffes under Hensyn til de Forhold, hvorunder de to nye Koge er indtraadt i Digelaget. Afvandingskommissionen fordeler tillige *Resten* af nævnte Udgifter paa *de ældre*, under Digelaget hørende Koge, saa vidt muligt under Hensyntagen til den hidtidige Fordeling.

I Paragraffens Stk. 2 er givet samme *Fortrinsret* og samme *Udpantringsret* for Bidrag til de ældre Anlæg, som i Henhold til 1925-Lovens § 6 gælder for Bidrag til de nye Afvandingsanlæg.

Bestemmelsen om, at Afvandingskommissionens *Afgørelse* vedrørende de nye Koges Bidragspligt til de ældre Anlæg skal træffes under Hensyn til de Forhold, hvorunder de nye Koge er indtraadt i Digelaget, blev indsat i Landstinget.

*) Fordelingen er foretaget efter Sejersbækkogens Ønske med Tilslutning af de øvrige Koge.

Da der ved et saa betydeligt Anlæg som det her omhandlede i Tidens Løb kan opstaa en Række Spørgsmaal, som man ikke i Øjeblikket kan have Overblik over, er der — i Lovens § 3 — givet Landbrugsministeren Bemyndigelse til, naar Anledning dertil efter Ministerens Skøn maatte foreligge, herunder naar Ændringer af Anlæggene maatte finde Sted, at lade de i Henhold til Loven af 18. April 1925 (§§ 5 og 6) og nærværende Lovs § 2 foretagne *Partsfordelinger revidere og eventuelt supplere*. Saadan Revision foretages endeligt af *Afvandingskommissionen* eller af et af dens Formand inden for Kommissionen nedsat *Udvalg* paa mindst 3 Medlemmer. — Da det imidlertid maa anses for formaalstjenligt at kunne træffe nærmere Bestemmelse om den fremtidig mest praktiske Ordning, naar den nu trufne Ordning har virket nogen Tid i Praksis, bemyndiges Ministeren til, naar 10 Aar er forløbet efter Lovens Stadfæstelse, at træffe Bestemmelse om, hvorvidt *Afvandingskommissionens Kommissorium* skal forlænges, eller om en anden, af Ministeren nedsat Kommission skal indtræde i *Afvandingskommissionens Beføjelser*.

Under Forhandlingerne i Folketingets Udvalg gav Ministeren Tilsagn om, at der, saafremt han maatte foretage Ændringer af *Partsfordelingen*, vil blive fremlagt ny *Partsfordelingsliste* til Eftersyn for Lodsejerne.

§ 4. Anlæggenes *Vedligeholdelse og Drift* i Overensstemmelse med Regulativerne paahviler Lodsejerne repræsenteret ved *Digelagets Bestyrelse*.

Valg af *Bestyrelser for de enkelte Koge* og af *Bestyrelse for Digelaget* sker efter Regler, der stadfæstes af Landbrugsministeriet efter Forhandling med Ministeriet for offentlige Arbejder og efter Indstilling af Tønder Amtsraad. For Sammensætningen af *Digelagets Bestyrelse* gælder § 8 i Loven af 18. April 1925.

Tilsynet med Digelagets Administration føres af *Tønder Amtsraad* i Overensstemmelse med en af Landbrugsministeriet efter Forhandling med Ministeriet for offentlige Arbejder og efter Indstilling af Amtsraadet godkendt Vedtægt for *Digelaget*. — *Det tekniske Tilsyn* føres for de nye Anlægs Vedkommende af Landbrugsministeriet og for de under Dige-lovgivningen hørende ældre Anlægs Vedkommende og Hav-

diget fra Højer til Emmerlev af Ministeriet for offentlige Arbejder. Udgifterne til det tekniske Tilsyn afholdes af Digelaget. For disse Udgifter haves der Fortrinsret og Udpantningsret.

Lovens § 5 indeholder Bestemmelser om *Tinglysning* af de paa Ejendommene hvilende Bidrag til Afvandings- og Digeanlæggene m. v., og § 6 fritager for alle Afgifter til det offentlige i Anledning af Tinglysning.

Oprævningen af de enkelte Ejendommers Bidrag sker gennem Amtstuen i Overensstemmelse med Reglerne i § 12 i Digeloven af 10. April 1874 og § 4 i Lov af 2. Juni 1917 om Tillæg til Lov om Vands Afledning m. m.

Udgifterne til *Trykning af Vedtægt og Partsfordeling* afholdes af Amtsrepartitionsfonden for Tønder Amt. Til Afholdelse af Udgifter til *Trykning af Regulativ* kan Landbrugsministeren anvende indtil 5 000 Kr. af Statskassen.

Landstingets Udvalg modtog Deputationer fra Digelaget, fra Sejersbækkogen og fra Geestkogen, og Udvalget og Ministeren imødekom gennem Ændringsforslag de fleste af de af Deputationerne fremsatte Ønsker. Et Ønske om, at *Bidrag* til Vedligeholdelser skulde *opkræves af Digelagets Bestyrelse* i Stedet for gennem Amtstuen, mente Ministeren og Regeringspartierne dog ikke at kunne tage til Følge under Hensyn til, at det vilde betyde en Fravigelse fra de Regler, der gælder for Afvandingsforetagender i det øvrige Land, medens Venstre og Det konservative Folkeparti fandt det rimeligt og naturligt at imødekomme Ønsket, da det kun gik ud paa at bevare den hidtidige Praksis. Spørgsmaalet blev taget op til ny Drøftelse i *Folketingets Udvalg*, og her udtalte Ministeren, at han maatte fastholde, at Bidragenes Oprævning sker gennem Amtstuen, men at han vilde søge at faa Amtstuen til som hidtil at lade Bidragene opkræve i 3 Terminer samt at foretage en specificeret Opgørelse over samtlige Bidragydelse enten i Kvitteringerne for Afgifterne eller i en fælles Opstilling, som fremlægges til Eftersyn paa Amtstuen.

Lovforslagets Vedtagelse skete i Landstinget med 56 Stemmer, i Folketinget med 83 Stemmer.

22. Lov om Fortrinsret i Høsten for Aaret 1938 for Gæld, der stiftes af Ejere og Brugere af Landbrugsjendomme til Anskaffelse af Saasød, Frø og Kunstgødning. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3447. — C. Sp. 125 og 129].

Fremsat i *Folketinget* $7/_{12}$ (F. Sp. 1783). 1. Beh. $10/_{12}$ (F. Sp. 2061). 2. Beh. $13/_{12}$ (F. Sp. 2101). 3. Beh. $15/_{12}$ (F. Sp. 2140). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $15/_{12}$ (L. Sp. 283). 2. Beh. $15/_{12}$ (L. Sp. 285). 3. Beh. $15/_{12}$ (L. Sp. 286). *Loven stadfæstet 22. December 1937.* (Lov-Tid. Nr. 335).

I Lighed med tilsvarende Love for Aarene 1932—37 giver Loven Ejere og Brugere af Landbrugsejendomme Ret til til Sikkerhed for Betaling af Gæld, der i Foraaret 1938 stiftes til Anskaffelse af Saasød, Frø og Kunstgødning, at indrømme Kreditor Fortrinsret i Høsten for 1938 efter de i Loven indeholdte Regler. Disse stemmer i Hovedsagen med Bestemmelserne i Loven af 22. December 1936. Dog er der efter Forslag af Foreningen af Amts- og Retsbetjentfuldmægtige (med Tilslutning af Justitsministeriet, Dommerforeningen og Professor Vinding Kruse) indført enkelte Ændringer, hvorefter Pantsætninger, der foretages af *Ejerne* (ikke Forpagtere) af vedkommende faste Ejendomme, foregaar efter Reglerne for Pantsætning af fast Ejendom. Der opnaas herved en betydelig Lettelse dels for Udstederne af Pantebrevene, dels for Dommerkontorerne, som spares for den dobbelte Notering, der hidtil skulde foregaa i Løsøreregisteret og i Tingbøgerne for fast Ejendom. — Ved en Tilføjelse til § 3 er det bestemt, at Genparterne af Pantebrevene skal opbevares for hvert Aar i et særligt Omslag i Rækkefølge efter Lysningen.

Lovforslaget, der blev fremsat efter Henstilling af De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark og De samvirkende danske Landboforeninger og Husmandsforeninger, vedtoges enstemmigt i begge Ting.

23. Lov om Tilskud til Indkøb af Saasæd, Frø og Kunstgødning til Brug ved Omsaaning i Foraaret 1938 i Anledning af Sandflugt. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 5653. — C. Sp. 1485 og 1941].

Fremsat i *Folketinget* $12/4$ (F. Sp. 5434). 1. Beh. $12/4$ (F. Sp. 5438). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Sørensen [Sejlfod], Christen Andersen, Bomholt, Bollerup Madsen, M. K. Sørensen, Strøm [Formand], Yde, Rasmussen [Gylling] [Sekretær], N. P. Andreasen, Hans Pinstrup, Svend Nielsen, Jørgen Gram, Petersen [Røj], Victor Larsen og Ole Bjørn Kraft). Betænkning (B. Sp. 2671) afgivet $12/4$. (Ordfører: Sørensen [Sejlfod]). 2. Beh. $12/4$ (F. Sp. 5515). 3. Beh. $12/4$ (F. Sp. 5517). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1456). 2. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1464). 3. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1465). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 134).

Loven er foranlediget af den i Slutningen af Marts og Begyndelsen af April Maaned herskende orkanagtige Storm og Sandflugt, der navnlig i store Dele af Jylland voldte omfattende Ødelæggelser og nødvendiggjorde Omsaaning af store Arealer. Det vilde for mange Landbrugere være en uløselig Opgave ved egne Midler at anskaffe ny Saasæd, Frø og Kunstgødning til Brug ved en saadan Omsaaning, og der er ikke paa samme Maade som ved Haglskade paa Markafgrøder Mulighed for Erstatning ad forsikringsmæssig Vej. Regeringen ansaa det derfor for nødvendigt, at Staten under disse ganske ekstraordinære Forhold traadte hjælpende til ved i et vist Omfang at yde Tilskud til fornødne Indkøb af Saasæd, Frø og Kunstgødning.

Da det ikke var muligt paa Forhaand at skønne over Omfanget af den lidte Skade og Størrelsen af de nødvendige Indkøb, og da det var nødvendigt, at Hjælpen blev ydet hurtigt, fik Hovedbestemmelsen i Lovens § 1 Form af en Bemyndigelse for Landbrugsministeren til *efter Forhandling med Finansministeren og de i Rigsdagssamlingen 1937—38 valgte Finansudvalg* paa nærmere fastsatte Betingelser at yde *Tilskud til Indkøb af Saasæd, Frø og Kunstgødning* til Landbrugere, hvis Jorder har lidt saa stor *Skade ved Storm og Sandflugt* i Foraaret 1938, at det er nødvendigt at *besaa Jorden paa ny*.

Tilskuddet maa i intet Tilfælde overstige $2/3$ af Købesummen for det Kvantum Saasæd og Frø og $1/2$ af Købesummen

for det Kvantum Kunstgødning, der nødvendigvis maa anvendes til Omsaaning i Foraaret 1938.

Vedkommende *Landbruger* skal afgive en *Erklæring* paa Tro og Love om,

- a. at Omsaaning er nødvendig i det under c. angivne Omfang,
- b. at han er ude af Stand til ved egne Midler at anskaffe Saasød, Frø eller Kunstgødning i tilstrækkelig Mængde til Brug ved Omsaaning i Foraaret 1938,
- c. at der med Angivelse af Ejendommens samlede Areal og det Areal, der skal omsaas, udkræves en nærmere angiven Mængde Saasød, Frø og Kunstgødning,
- d. at Prisen med Angivelse af Sælgerens Navn og Post-adresse har en nærmere angivet Størrelse,
- e. at det Tilskud, der maatte blive ham tildelt, udelukkende vil blive anvendt til Indkøb af Saasød, Frø og Kunstgødning til Brug ved Omsaaning i Foraaret 1938.

Vedkommende *Kommunalbestyrelse* skal paa Erklæringen *attestere*,

- at det af Landbrugeren under a., b. og c. anførte maa anses for rigtigt, samt
- at den af Sælgeren forlangte Pris for de nævnte Varer maa anses for rimelig.

Tilskuddet vil blive *udbetalt* gennem de paagældende *Kommunalbestyrelser*, og Udbetalingen maa kun finde Sted, saafremt Landbrugeren afgiver en af 2 troværdige Mænd *attesteret Erklæring* paa Tro og Love om, at det indkøbte Kvantum Saasød, Frø og Kunstgødning er anvendt til Omsaaning af de beskadigede Arealer.

Folketingets Udvalg indstillede Lovforslaget til Vedtagelse uforandret.

Uden for Betænkningen stillede *Det frie Folkeparti* et *Ændringsforslag*, hvorefter Tilskuddet *i særlige Tilfælde* kunde udgøre fuld Erstatning for den voldte Skade, men *i Almindelighed* ikke maatte overstige de i Stk. 2 fastsatte Grænser, og hvorved den i Stk. 3, Litra b., opstillede Betingelse modificeredes ved Indsættelse af Ordene »uden at forringe sit Produktionsapparat« efter Ordet »Midler«. Ændringsforslaget forkastedes med 84 Stemmer mod 4. Ved 3. Behandling

erklærede J. S. Foget, at Partiet herefter maatte affinde sig med Lovforslaget i den foreliggende Skikkelse og agtede at stemme derfor.

Lovforslagets Vedtagelse skete enstemmigt i begge Ting.

24. Lov om Tillæg til Lov Nr. 121 af 9. April 1936 om Foranstaltninger vedrørende Landbrugets Gæld. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 5583. — C. Sp. 1159 og 1385].

Fremsat i *Folketinget* $1\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4181). 1. Beh. $2\frac{6}{3}$ (F. Sp. 4468). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Smørum, Christen Andersen, Jensen [Horsebæk], A. C. Mortensen [Formand], M. F. Mortensen, Carl Petersen, Retoft, Aage Fogh [Sekretær], N. P. Andreasen, Duborg, Knud Kristensen, Clausager, Fibiger, Grønning og Viggo Hansen). Betænkning (B. Sp. 1937) afgivet $3\frac{1}{3}$. (Ordfører: Smørum). 2. Beh. $\frac{5}{4}$ (F. Sp. 4808). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (F. Sp. 4866). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{7}{4}$ (L. Sp. 1107). 2. Beh. $\frac{8}{4}$ (L. Sp. 1158). 3. Beh. $\frac{9}{4}$ (L. Sp. 1226). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 138).

Under 7. Juni 1937 nedsatte Landbrugsministeriet et *Udvalg* til Behandling af Landbrugets Gældsforhold, og Forhandlingerne i dette Udvalg er resulteret i et Udkast til Lov om Indførelse af konjunkturbestemt Afdrags- og Rentebetaling for visse Dele af Landbrugsgælden samt Begrænsning af Landbrugets Pantsætning. Landboforeningernes og Andelsorganisationernes Medlemmer af Udvalget har imidlertid hidtil ikke kunnet tage endelig Stilling hertil, og efter Indstilling af Landbrugsraadet enedes Gældsudvalget da om at *udsætte* Sagens Behandling, saaledes at Lovforslag eventuelt først fremsættes i Rigsdagssamlingen 1938—39.

Samtidig gjorde Landbrugsraadet Indstilling om, at de gældende Regler om *Gældssanering* blev *forlænget et Aar*, og dette er imødekommet ved nærværende Lov, hvorefter *Fristen for Indsendelse af Ansøgning om Gældssanering* er skudt ud fra 1. April 1938 til 1. April 1939.

Der er yderligere sket følgende *Ændringer* i Gælds-saneringsloven*):

1. Det er tilladt under Gældssaneringen at *medtage Gæld*, der paahvilede Debitor *1. April 1937*, medens der hidtil kun har kunnet medtages Gæld, der paahvilede ham ved Gældssaneringslovens Ikrafttræden, nemlig *24. April 1936*.

2. Det har hidtil været en Betingelse for Opnaaelse af Gældssaneringslaan, at den paagældende Ejendom var *erhvervet* forud for *1. Oktober 1935*. Denne Frist er forlænget til *1. Oktober 1936*.

3. Den i Slutningen af Lovens § 2 opstillede Forudsætning for Opnaaelse af Laan: at den paagældende »opfylder de personlige *Betingelser for at kunne opnaa Tvangsakkord* i Henhold til Loven om Tvangsakkord uden for Konkurs af *14. April 1905*« er indsnævret ved Tilføjelsen af Ordene: »§ 4, Litra e«. I nævnte Litra er Tvangsakkord udelukket, naar Skifteretten finder, at Skyldnerens Forhold maa karakteriseres som uredeligt eller dog som letsindigt eller uordentligt.

De under 2 og 3 nævnte Ændringer foretoges i Folketinget efter Forslag af Ministeren og Udvalget.

Det frie Folkeparti stillede Ændringsforslag dels om at *forhøje Laanebeløbet* fra 100 til 150 Mill. Kr.**), dels om at give en større Kreds Mulighed for Opnaaelse af Laan ved at *lempe Kravet om, at Gælden skal overstige Panteværdien* med 10 pCt., saaledes at det blev tilstrækkeligt, at Gælden overstiger Panteværdien. — Ændringsforslagene forkastedes med 90 (89) Stemmer mod 6.

Ved 2. Behandling udtalte *J. S. Foget*, at Partiet selvsagt vilde stemme for Loven, men for at understrege, at en Forlængelse af Gældssaneringen ikke var det, Regeringen havde lovet, fremsatte han følgende *Paastand paa Overgang til Dagsordenen*:

»Idet Folketinget beklager, at Regeringen, trods Løfter herom, endnu efter 6 Maaneders Rigsdagsarbejde ikke har fremsat noget positivt Forslag om Genoprettelse af Landbrugets Rentabilitet og Afskaffelse af Arbejdsløsheden, opfordrer Tinget Regeringen til snarest at udarbejde og fremsætte

*) Lovbekendtgørelse Nr. 99 af 10. April 1937.

**) I Landstinget oplyste Ministeren, at der endnu var et Beløb paa over 20 Mill. Kr. til Raadighed.

saadanne Forslag, og idet man godkender Forlængelse af Gældssaneringsloven, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

»Dagsordenen« forkastedes med 60 Stemmer mod 5 (40 stemte hverken for eller imod).

Lovforslaget med de ovennævnte Tilføjelser vedtoges i Folketinget med 110 Stemmer mod 4, i Landstinget enstemmigt med 63 Stemmer.

25. Lov om Tillæg til Lov om Statshusmænds Rentebetaling. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 5577. — C. Sp. 1161 og 1387].

Fremsat i *Folketinget* 1⁸/₃ (F. Sp. 4179). 1. Beh. 2⁶/₃ (F. Sp. 4474). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Carl Petersen, Hauberg, J. P. Jensen, Jensen [Horsebæk], Jensen [Lillering], M. F. Mortensen, Smørum [Formand], N. P. Andreasen, Aage Fogh [Sekretær], Hans Pinstrup, Brøsen, Edvard Sørensen, Ulrich, A. C. D. Petersen og Kristen Amby). Betænkning (B. Sp. 1939) afgivet 1/4. (Ordfører: Carl Petersen). 2. Beh. 5/4 (F. Sp. 4814). 3. Beh. 6/4 (F. Sp. 4867). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. 7/4 (L. Sp. 1117, jfr. 1107). 2. Beh. 8/4 (L. Sp. 1158). 3. Beh. 9/4 (L. Sp. 1226). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 137).

Ved Lov Nr. 91 af 25. Marts 1933 blev der aabnet Adgang for Statshusmænd til at kræve den hidtidige faste Rente omskrevet til en *konjunkturbestemt Afgift* i Lighed med Afgifter, der udredes efter Kapitelstakst, og efter nærmere i Lovens § 5 udformede Regler blev Renteydelsen baseret paa *Gennemsnitspriser for Smør og Flæsk og Kapitelstakst paa Byg*.

Dette Afgiftssystem har imidlertid ikke svaret til Forventningerne. Navnlig i Høstaaret 1936—37, hvor Kornhøsten var ringe og Priserne paa Korn, som Statshusmændene havde maattet indkøbe til Opretholdelse af Driften, var høje og Udgifterne i Brugene derfor betydelige, har Systemet i ikke ringe Grad svigtet sit Formaal: at skaffe Statshusmændene en Lettelse i Forrentningspligten over for Staten, naar Nettoudbyttet af deres Ejendomme blev formindsket. Nettoudbyttet i 1936—37 var 1,40 pCt., men den konjunktur-

bestemte Rente blev dog den højeste i de 4 Aar, 1933—34, 1934—35, 1935—36 og 1936—37, nemlig 3,63 pCt.

For at bøde paa dette uheldige Resultat indføres ved den her omhandlede Lov et nyt Grundlag for konjunkturbestemt Rentebetaling, nemlig den af Landøkonomisk Driftsbureau beregnede *Forrentningsprocent* for Landejendomme med indtil 10 000 Kr.s Grundværdi.

Ifølge Lovens § 1 kan de, der i Henhold til § 1 i Loven af 25. Marts 1933 om Statshusmænds Rentebetaling, § 5 i Lov af samme Dato om Oprettelse af mindre Landbrug samt Kapitel IX i Lov af 14. Maj 1934 om Oprettelse og Udvidelse af mindre Landbrug m. m. *har valgt eller undladt at vælge* konjunkturbestemt Rente, *vælge*, om de fremtidig vil betale deres Renter til Staten *efter de hidtidige Vilkaar* eller have deres Rente *omsat til en konjunkturbestemt Rente efter nedennævnte Regler* i Lovens § 3. Ligesaa kan de, der *fremtidig* i Henhold til fornævnte Kapitel IX har Adgang til at vælge konjunkturbestemt Rente, vælge konjunkturbestemt Rente efter Reglerne i § 3.

Landbrugsministeren bemyndiges til efter Forhandling med Finansministeren at udstede Bekendtgørelse om, fra hvilke Tidspunkter den ændrede Rentebetaling indtræder, og inden hvilken Frist Ansøgning om saadan ændret Rentebetaling skal indgives til vedkommende Husmandsbrugskommission.

Saa vel de, der nu svarer konjunkturbestemt Rente, som de, der svarer almindelig Rente, og de, der fremtidig erhverver Statshusmandsbrug m. m., kan altsaa vælge den nye Renteform. Derimod kan der efter Lovens Ikrafttræden *ikke* mere vælges konjunkturbestemt Rente efter Kapitelstakst paa Byg og Gennemsnitspriser for Smør og Flæsk (§ 2). Og naar man *har valgt*, kan man ikke vælge at gaa tilbage fra konjunkturbestemt Rente til fast Rente (L. T., Sp. 1116).

§ 3 indeholder de nye Bestemmelser om *Konjunkturafgiftens Beregning*, hvorved der tages Hensyn baade til Udgift og Indtægt i Husmandsbruget, medens der ved Fastsættelsen af den tidligere konjunkturbestemte Rente kun regnedes med Indtægten, endda kun en Del af denne.

Rentefoden for Jordrente samt for Statslaan nedsættes eller forhøjes efter følgende Regler:

Naar *Landbrugets Forrentningsprocent* udgør

over $3\frac{1}{2}$ pCt. til og med 4 pCt.,	<i>nedsættes</i>	Rentefoden med 1 pCt.
— 3 — — $3\frac{1}{2}$ — — — — $1\frac{1}{2}$ —		
— $2\frac{1}{2}$ — — 3 — — — — 2 —		
under eller $2\frac{1}{2}$ — — — — $2\frac{1}{2}$ —		
mindst 5 pCt., men under $5\frac{1}{2}$ pCt.,	<i>forhøjes</i>	Rentefoden med $\frac{1}{2}$ pCt.
— $5\frac{1}{2}$ — — 6 — — — — 1 —		
— 6 — — $6\frac{1}{2}$ — — — — $1\frac{1}{2}$ —		
$6\frac{1}{2}$ — eller derover		— 2 —

Den konjunkturbestemte Rente kan dog ikke stige mere end 50 pCt. over eller falde mere end 50 pCt. under den oprindelig i Lov eller Vedtagelse fastsatte normale Rente.

Landbrugets Forrentningsprocent udregnes af *Landøkonomisk Driftsbureau* i Forhold til Landbrugskapitalen, ansat til bogført Værdi, for *Landejendomme med indtil 10 000 Kr.s Grundværdi*.

Bestemmelsen i sidste Stykke skyldes, at der i enkelte Aar kan være en meget betydelig Forskel paa Forrentningsprocenten i de mindre Brug og i de større Brug.

Regeringspartierne, Venstre og Det frie Folkeparti anbefalede Lovforslaget til Vedtagelse.

Det konservative Folkeparti kunde vel i Princippet tiltræde, at det gældende Beregningsgrundlag blev ændret, men man ansaa ikke den nye Renteform for den heldigste og vilde have foretrukket et System, hvorefter den aarlige Rente blev fastsat af Finansudvalget efter Indstilling af Statens Jordlovsudvalg.

Ved Sagens 2. Behandling i Folketinget stillede de Konservative *Ændringsforslag* om, at Forrentningsprocenten skulde udregnes »i de forskellige Landsdele hver for sig«, idet de gjorde gældende, at en Beregning efter Gennemsnittet for hele Landet aldrig kunde blive tilnærmelsesvis saa retfærdig som en Beregning for hver Landsdel for sig. — *Ændringsforslaget* forkastedes (med 70 Stemmer mod 18), og de Konservative undlod herefter i begge Ting at stemme.

Retsforbundet fandt det foreslaaede Beregningsgrundlag lidet rationelt og mente, at Grundlaget blev alt for spinkelt. »Alt dette med at regne ud efter Forrentningsprocenten — udtalte Partiets Ordfører (Oluf Pedersen) — »forflygtiger hele Grundlaget og giver paa mange Maader Anledning til Utilfredshed, fordi man opstiller en Forrentningprocent, som ofte ikke har noget med Virkeligheden at gøre — med Virkeligheden tænker jeg her paa den Arbejdsfortjeneste, man har.«

Lovforslaget vedtoges uændret, i Folketinget med 93 Stemmer, i Landstinget med 51 Stemmer.

26. Lov om Opførelse og Udleje af Arbejderboliger m. m. paa Landet. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3665. — C. Sp. 1097 og 1491].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{2}$ (F. Sp. 2859). 1. Beh. $\frac{11}{2}$ og $\frac{15-16}{2}$ (F. Sp. 3024, 3062 og 3116). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Smørum, Christen Andersen, Hauberg, Knud V. Jensen, Jensen [Horsebæk], Levinsen [Formand], Carl Petersen, Jensen [Gørding] [Sekretær], Steen, Hans Conrad Koefoed, Svend Nielsen, Laurits Pedersen, Ulrich, A. C. D. Petersen og Grønning). Betænkning (B. Sp. 823) afgivet $\frac{18}{3}$. (Ordfører: Smørum). 2. Beh. $\frac{26}{3}$ (F. Sp. 4446). 3. Beh. $\frac{31}{3}$ (F. Sp. 4678). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1017). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bækgaard, Johs. Clausen, Gisselbæk, A. P. Hansen, Hans Hansen [Formand], Severin Hansen, Kr. Johansen, Oluf Johansen [Sekretær], Korsgaard, Krarup, Johs. Nielsen, Niels Nielsen, Nielsen Mann, P. C. Petersen og J. R. Poulsen). Betænkning (B. Sp. 2231) afgivet $\frac{7}{4}$. (Ordfører: P. C. Petersen). 2. Beh. $\frac{9}{4}$ (L. Sp. 1227). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1369). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 139). Traadt i Kraft straks.

Hovedformaalet for denne Lov er: gennem Ydelse af billige Statslaan at tilvejebringe *bedre Boligforhold for Landarbejdere* og dermed bidrage til at fastholde saa stor en Del af Befolkningen som muligt paa Landet. Tanken om Statsstøtte til Boligbyggeri for ubemidlede Landarbejdere var anbefalet af Repræsentanter for Landarbejderne og Husmandsforeningerne i den af Socialministeriets Udvalg angaaende Landbrugets Arbejdskraft afgivne Betænkning, og Regeringen mente, at Formaalet bedst kunde ske Fyldest ved en Udbygning af den alt bestaaende Landbolovgivning. Det af Landbrugsministeren fremsatte Lovforslag blev i Folketinget ændret paa flere Punkter (se særlig ved §§ 2, 5, 10, 17 og 28) og vedtoges i den saaledes ændrede Affattelse, uden at noget Parti stemte imod, hvorimod flere Partier (se nedenfor) undlod at stemme.

Loven er delt i 3 Afsnit, om Opførelse af Arbejderboliger paa Landet, om Udleje af Huse og Arbejderboliger paa Landet og om Tjenestehuse.

Opførelse af Arbejderboliger paa Landet, §§ 1—28.

Dette Afsnit er i alt væsentligt opbygget paa samme *Principper* som Loven om Oprettelse af mindre Landbrug og giver saaledes Mulighed for Opførelse af Arbejderboliger baade paa Jord i Statens Eje og paa privat indkøbt Jord. En Række Afvigelser i forskellige Henseender følger dog af, at der her ikke er Tale om Etablering af Erhverv paa Lodderne. I den følgende Fremstilling er hovedsagelig kun omtalt Bestemmelser, der er karakteristiske for denne Lov, medens Bestemmelser, der helt eller væsentligt stemmer med Indholdet af Loven om Oprettelse af mindre Landbrug, som Regel er forbigaaet.

Der kan i de tre Finansaar 1938—39, 1939—40 og 1940—41 anvendes *i alt 3 Mill. Kr. af Statskassen og 3 Mill. Kr. af Jordfonden* til Fremskaffelse af Jord og til Laan efter Lovens Regler.

De i § 2 stillede *Betingelser* for at komme i Besiddelse af Jord til Opførelse af en *Arbejderbolig i Landdistrikterne* er for det første de almindelige i Udstykningslovgivningen: Indfødsret, Myndighedsalder, ikke over 55 Aar, hæderlig Vandel m. m. Men dernæst kræver § 2, Punkt 5 og 6, at Ansøgeren maa »være *beskæftiget ved normalt forefaldende Arbejde paa Landet*« og »i det sidste Aar have haft *fast Bopæl* i den Kommune, hvor han ansøger om Byggegrund, eller i det mindste 12 Maaneder have haft *Arbejde* i vedkommende Kommune«.

Saafernt ikke alle kvalificerede Ansøgere kan komme i Betragtning, skal det ved Udvælgelsen komme Ansøgeren til gode, dersom han

- a) har *3 eller flere Børn*, for hvilke Forsørgerpligten paahviler Ansøgeren,
- b) er *syge- og arbejdsløshedsforsikret*,
- c) for at komme i Besiddelse af eget Hus har *sammen-sparet et* efter hans Forhold, Familiens Størrelse, hans Familiemedlemmers Indtægt m. v., *antageligt Beløb*.

Efter Regeringsforslagets § 2 skulde Arbejderboligen ligge »i en Landkommune uden for den bymæssige Bebyggelse«, og Betingelsen i Punkt 5 lød paa, at vedkommende maatte »være beskæftiget ved normalt forefaldende Arbejde paa

Landet uden for de bymæssige Bebyggelser«. Et Flertal i Folketingets Udvalg (Regeringspartierne) ansaa det imidlertid ikke for hensigtsmæssigt at afskære Landarbejderne fra at bo i Stationsbyer eller mindre samlede Bebyggelser og henviser dem til udelukkende at bygge paa det aabne Land, og Flertallet stillede derfor sammen med Landbrugsministeren et Par Ændringsforslag, hvorefter det blot kræves, at Boligen skal ligge »i Landdistrikterne«, og Slutningen af Punkt 5 gik ud. Venstre betragtede disse Ændringer som Føringelser, der forandrede Lovforslagets Karakter som tagende særlig Sigte paa Landarbejdernes Forhold, og de Konservative mente, at Ændringerne ganske forrykkede Grundlaget for Lovforslagets Hensigt, nemlig at bevare Arbejderne for Landbrugsarbejdet. Ændringsforslagene vedtoges med 59 Stemmer mod 15 (11 stemte hverken for eller imod). — Spørgsmaalet blev atter taget op til Drøftelse i Landstinget, og Ministeren og Udvalget var enige om, »at Arbejdere, som helt eller delvis er beskæftiget ved Landbrugsarbejde, bør foretrækkes«. De Konservative ønskede dog udtrykkeligt udtalt i Loven, at Arbejderboligerne skal ligge uden for de bymæssige Bebyggelser (forkastet med 35 Stemmer mod 12).

Hele Folketingsudvalget tiltraadte et Ændringsforslag om at nedsætte Kravet i Punkt 6 fra 18 til 12 Maaneders Arbejde.

Venstre og Konservative i Landstinget foreslog at slette den i Litra b. givne *Fortrinsret for arbejdsløshedsforsikrede* (jfr. nærmere ved § 28), men Ændringsforslaget forkastedes med 35 Stemmer mod 29.

Husmandsbrugskommissionerne (§ 4) tiltrædes ved Behandlingen af de heromhandlede Sager af en med Landarbejderboliger kyndig Landarbejder, der udnævnes af Landbrugsministeren efter Forhandling med Dansk Arbejdsmandsforbund. Paa samme Maade udnævnes en Arbejderrepræsentant til at tiltræde *Jordlovsudvalget*.

Grundarealet (§ 5) maa i Regelen ikke være over 2 500 m² eller under 800 m². Grundene skal have Adgang til Vej, den fornødne Vandforsyning skal være sikret, og de skal i det hele være saa vidt byggemodne, at Byggetilladelse kan forventes opnaaet uden Forbehold.

Arealets Maksimum sættes i Folketinget efter Indstilling af Ministeren og hele Udvalget op fra 1 500 til 2 500 m².

Af §§ 7 og 17. Ansøgere, som har faaet tildelt Byggegrund, skal inden et Aars Forløb fra Sluttedlens Underskrift paa Grunden opføre et *for een Familie passende grundmuret Beboelseshus* med eventuelt fornødne Udbygninger. En passende Del af Grunden skal anlægges og vedligeholdes som *Have*.

Jordkøbslaanet (§ 12) maa ikke overstige Købesummen for Jorden og maa højst udgøre 1 000 Kr.

§§ 10 og 24. *Byggelaanet* kan andrage $\frac{9}{10}$ af Omkostningerne ved passende Bygningers Opførelse, der i Almindelighed ikke maa overstige 7 000 Kr. I Egne, hvor *Byggeomkostningerne* er særlig høje, og i Tilfælde, hvor Ansøgeren paa Grund af *særlig stort Børneantal* behøver en rummeligere Bolig, end det er muligt at skaffe for dette Beløb, samt hvor Omstændighederne i øvrigt maatte tale herfor, kan Landbrugsministeren dog efter Indstilling fra Jordlovsudvalget godkende, at Byggeomkostningerne ligger indtil 1 000 Kr. højere, og at Byggelaanet forhøjes med det hertil svarende Beløb indtil 900 Kr.

25 pCt. af *Laanet*, dog ikke over 1 500 Kr., er rentefrit; i øvrigt er *Laanet* rente- og afdragsfrit det første Aar, hvorefter der erlægges 4 pCt. aarlig af den rentepligtige Del af *Laanet* som Rente og 1 pCt. aarlig af det fulde *Laans* oprindelige Hovedstol som Afdrag paa den rentefrie Del af *Laanet*. Naar denne Del er fuldt afdraget, erlægges en fast halvaarlig Ydelse af $2\frac{1}{2}$ pCt. af *Restlaanets* oprindelige Hovedstol, hvoraf 2 pCt. af den til enhver Tid skyldige Gæld udgør Renten, Resten Afdrag. Rentefriheden bortfalder ved Ejer skifte, dog ikke i Tilfælde af Overdragelse til Ægtefælle, Børn eller Svigerbørn. Landbrugsministeren kan dog efter Indstilling fra Statens Jordlovsudvalg tillade, at Rentefriheden bibeholdes.

En særlig gunstig Stilling er givet Ansøgere, som har Forsørgerpligt over for 3 eller flere Børn, idet der kan tilstaa dem *Byggelaan*, svarende til $\frac{95}{100}$ af Omkostningerne ved Bygningers Opførelse, og *Afdragsfrihed* for *Byggelaan* og *Jordkøbslaan*, saa længe Forsørgerpligten for 3 eller flere Børn vedvarer.

Bestemmelsen om Rentefrihed for de 25 pCt. af *Laanet*, højst 1 500 Kr., blev tilføjet i Folketinget efter Forslag af et Flertal, bestaaende af Regeringspartierne og Venstre;

Flertallet var kommet til den Opfattelse, at Boligafgiften efter Regeringsforslagets Regler i de fleste Tilfælde vilde blive for stor i Forhold til Landarbejdernes økonomiske Evne.

Af § 17. Ejeren er forpligtet til selv at *bebo Ejendommen*, saa længe Staten har Pant eller Jordrente i denne. Han maa ikke foretage Ændringer i Bebyggelsen, hvorved Ejendommens Værdi forringes, eller hvorved Ejendommen ændrer sin til Lovens Formaal svarende Karakter. Ændringer i Bebyggelsen eller Tilføjelser til denne maa under ingen Omstændigheder foretages, før Planer hertil er godkendt af Landbrugsministeriet.

§ 17 blev paa flere Punkter ændret i Folketinget efter Indstilling af hele Udvalget; navnlig udelodes en Række Eksempler paa, hvad Ejendommen skal kunne benyttes til, hvad ikke.

Ifølge § 23 kan Jordlovsudvalget lade udarbejde *Mønsterplaner* for de til Lovens Formaal svarende Bygninger, og efter Indstilling fra Jordlovsudvalget kan Landbrugsministeren forsøgsvis efter de tilvejebragte Mønsterplaner lade opføre Bygninger paa Grunde, som agtes afhændet efter Lovens Regler. Byggeomkostningerne tilsvares da af Ansøgeren efter samme Regler som fastsat for Tilsvarelsen af Byggelaan, idet dog $\frac{1}{10}$ af de omhandlede Beløb betales kontant ved Overdragelsen. Husmandsbrugskommissionerne tilvejebringer hver for sit Omraade *Overslag* over Udgifterne ved Opførelse af Bygninger efter Mønsterplanerne.

Venstre og Konservative samt Det frie Folkeparti stillede i Folketinget Ændringsforslag om at begrænse Bestemmelsen til en Bemyndigelse for Jordlovsudvalget til at udarbejde Mønsterplaner og et Paabud til Husmandsbrugskommissionerne om at tilvejebringe Udgifts-Overslag, og samme Ændringsforslag fremkom fra de Konservative i Landstinget, men Ændringsforslagene forkastedes.

Afsnittets sidste Paragraf, § 28, indeholder følgende Bestemmelser:

»Saafremt der til Byggearbejder efter denne Lov anvendes *fremmed Arbejdskraft* uden for Bygherren og hans nærmeste Familie, Haandværksmestre eller Entreprenører, skal

ved Antagelse til Arbejdet *fortrinsvis komme i Betragtning* Familieforsørgere og saadanne, som har forsikret sig mod Arbejdsløshed. Som *Haandværksmestre* kan kun antages Mestre med betryggende haandværksmæssig Uddannelse. — Tvivlstilfælde med Hensyn til denne Bestemmelse afgøres af vedkommende Amtskommission.«

I Regeringsforslaget var det første Punktum formet noget anderledes, idet Fortrinsretten derefter skulde tilkomme »Arbejdere, der er forsikret mod Arbejdsløshed, i første Række Familieforsørgere«. Venstre og Konservative i Folketingsudvalget var imod at give denne Fortrinsstilling og foreslog — med Støtte af Det frie Folkeparti og Retsforbundet — § 28 udstemt, men ved 2. Behandling vedtoges Paragraffen med 61 Stemmer mod 25. Ved Sagens 3. Behandling stillede Landbrugsministeren for at imødekomme Oppositionen Ændringsforslag om at give Bestemmelsen den samme Affattelse, som findes i Grundforbedringsloven, og Ministeren henviste til, at de to Love har samme Hovedformaal, nemlig at søge gennemført en Forøgelse af Landbrugets Produktion og skaffe Beskæftigelse til flere Mennesker ved Landbruget. Ændringsforslaget vedtoges enstemmigt (29 stemte hverken for eller imod). I Landstinget foreslog Venstre og Konservative paa ny at udelade § 28, men den vedtoges med 35 Stemmer mod 29.

Udleje af Huse og Arbejderboliger paa Landet, §§ 29—33.

Bestemmelserne i dette Afsnit er en *Modernisering af Forordningen af 27. Maj 1848* om Forbedring i Husmænds og Indersters Kaar og indeholder *Forbud mod Arbejde som Vederlag* for Leje, Paabud om *skriftlig Kontrakts* Oprettelse og visse *Opsigelsesfrister*. Følgen af Overtrædelse af Paabudet om skriftlig Kontrakt var efter Forordningen af 1848, naar Lejeren upaataalt havde hensiddet i Huset i 6 Maaneder, at Huset ansaas bortfæstet paa Lejers og Enkes Livstid, medens Følgen, naar Lejeren er indflyttet, nu (efter § 31) bliver, at Huset eller Boligen anses udlejet for mindst 1 Aar regnet fra den efter Indflytningen førstkommende 1. April. Paa den anden Side er *Opsigelsesvarselet* fra Ejerens Side sat ned fra mindst 6 Maaneder til en 1. Maj til mindst 3 Maaneder til en 1. April eller 1. Oktober; for Huse med Tilliggende over $\frac{1}{2}$ ha, som ikke falder ind under Lovgivningen om Brug af Huse paa Landet, er Opsigelsesvarselet fra Ejerens

Side dog vedblivende $\frac{1}{2}$ Aar, men til en 1. April, som nu er den sædvanlige Fraflytningsdag paa Landet.

Forordningen af 27. Maj 1848 er ophævet.

Et Ændringsforslag fra konservativ Side om at udelade § 30 (angaaende Lejens Fastsættelse i Penge) forkastedes i begge Ting.

Tjenestehuse, §§ 34 og 35.

De her optagne Regler er i det væsentlige en til Dato ført Gentagelse af Bestemmelserne i §§ 12 og 13 i Loven af 23. Maj 1902 om Fæste-, Leje- og Tjenestehuse, hvilken Lov nu er ophævet.

§ 34 har følgende Indhold:

Naar Huse paa Landet gives til Bolig og Brug for Ejerens fastansatte Betjente, Funktionærer og Medhjælpere som en Del af Lønnen, skal det ske ifølge en *skriftlig Kontrakt*, som udtrykkelig siger, at naar *Tjenestetiden lovlig ophører*, skal han *fraflytte* den i Forbindelse med Tjenesten overdragne Bolig med Tilliggende. Er nogen af disse imidlertid kommet af sin Plads i *Utide*, skal der tilstaas ham *4 Ugers Frist* til at ryddeligggøre Huset og søge sig et andet Husly. En lige Frist tilkommer, naar han dør, hans efterladte Familie. Har Arbejdsgiveren uden lovlig Grund *vægret sig ved at modtage* den paagældende eller *bortvist ham* af sin Tjeneste, kan denne benytte det ham tilsagte Tjenestehus til næste 1. April eller 1. Oktober Flyttedag, der ligger mindst 4 Uger efter Bortvisningen. — Har Ejeren ikke sørget for saadan skriftlig Kontrakts Oprettelse, er Bestemmelserne i § 31 anvendelige (se foran), og andre Kontrakter angaaende Arbejdsudførelse kan ikke afskære disses Anvendelse.

Efter Regeringsforslaget gjaldt den i 2. Punktum fastsatte 4 Ugers Frist ikke, naar vedkommende var kommet af sin Plads i *Utide* paa Grund af en begaaet *Forbrydelse*, men dette ændredes i Folketinget (foreslaaet af Ministeren og Regeringspartierne og vedtaget uden Afstemning).

Et Forslag af Venstre og Konservative i Folketinget om en Nyaffattelse af 2. Punktum blev forkastet, men i Lands-tinget opnaaedes Enighed mellem Ministeren og Udvalget om, at naar der i 1. Punktum omtales *Fraflytning af Tjenestehuse*, »naar Tjenestetiden lovlig ophører«, omfatter disse Ord

Ophør til et i Overenskomst eller ved Aftale fastsat Tidspunkt, efter lovlig Opsigelse og i Henhold til lovlig Ophævelse af Tjenesteforholdet fra Ejerens Side, f. Eks. efter Lov Nr. 343 af 6. Maj 1921 om Retsforholdet mellem Husbond og Medhjælper §§ 29—30 paa Grund af grov Tilsidesættelse af sine Pligter m. v. fra Medhjælperens Side, medens 2. Punktum omfatter andet Ophør i Utide, for saa vidt Forholdet ikke falder ind under 4. Punktum.

Venstre udtalte derefter i Landstingsudvalgets Betænkning, at det havde ønsket en klarere Affattelse af § 34, men da Landbrugsministeren havde erklæret sig indforstaaet med, at Tjenestehuset skal fraflyttes straks ved Tjenestens Ophør, naar det i Henhold til Medhjælperloven er klart, at Medhjælperen har Skylden for Tjenestens Ophør, medens 2. Punktum kun kommer til Anvendelse, hvor Skyldspørgsmaalet er tvivlsomt, var Mindretallet hermed tilfredsstillet paa dette Punkt.

§ 35 bestemmer, at Arbejderhuse, henhørende til *industrielle Anlæg* paa Landet, kan overlades dèr beskæftigede ugifte Arbejdere til Afbenyttelse, saaledes at Fraflytning skal finde Sted samtidig med Arbejdets Ophør.

Loven, som ikke gælder for Færøerne, skal underkastes *Revision* i Rigsdagssamlingen 1940—41.

Baade *Venstre* og *Det konservative Folkeparti* udtalte Sympati for Lovforslagets Tanke om at skabe bedre Boligforhold for Landarbejderne, og *Venstre* ønskede særlig, at nye Boliger maa blive opført til Erstatning for gamle Huse, der maa anses for uegnede til Beboelse. Landstingets Udvalg drøftede paa konservativt Initiativ Spørgsmaalet om, hvorvidt der ikke kunde skaffes gode og sunde Boliger paa billigere Betingelser, naar der af det offentlige ydedes Laan til Restaurering og *Ombygning* af ældre Huse, og Ministeren lovede at lade dette Spørgsmaal undersøge. Ved de endelige Afstemninger undlod imidlertid begge Partier at stemme, *Venstre* paa Grund af den Fortrinsstilling, der i §§ 2 og 28 er indrømmet arbejdsløshedsforsikrede Personer, og det Skel der derved blev sat baade mellem Ansøgerne og de ved Byggeriet beskæftigede Arbejdere, *Det konservative Folkeparti* tillige fordi Loven giver Adgang til Anvendelse af 4. Oktober-Lovens Principper; man fandt dette særlig urimeligt i en Lov, hvor det kun drejer sig om Jordskøde til hver enkelt Landarbejderbolig paa ca. 1 000 Kr., men en Række Ændringsforslag om Gennemførelse af det rene Ejendomsprincip blev forkastet i begge Ting.

Det frie Folkeparti og *Retsforbundet* undlod ligeledes at stemme. Begge Partier sympatiserede vel med Lovens Idé, men var imod § 28 (se foran), Retsforbundet tillige imod Bestemmelserne om Beboelsestvang.

Endelig skal nævnes, at Lovforslaget ved 1. Behandling i det store og hele blev anbefalet af *Det kommunistiske Parti* og *Det slesvigske Parti*, selv om Ordførerne tog Afstand fra Enkeltheder.

Lovens Vedtagelse skete i Folketinget med 63 Stemmer (46 stemte hverken for eller imod), i Landstinget med 36 Stemmer (32 undlod at stemme).

27. Lov om Ændring i og Tillæg til Lov Nr. 163 af 14. Maj 1934 om Oprettelse og Udvidelse af mindre Landbrug m. m. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*).
[A. Sp. 3655. — C. Sp. 309, 1119 og 1149].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{2}$ (F. Sp. 2862). 1. Beh. $\frac{11}{2}$ og $\frac{15-16}{2}$ (F. Sp. 3024, 3062 og 3116). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Jensen [Horsebæk], Jensen [Lillering], J. P. Jensen, M. F. Mortensen [Formand], Viggo Nielsen, Smørum, Vilhelm Rasmussen, Aage Fogh [Sekretær], N. P. Andreasen, Sønderup, Brorsen, Nørskov, Ulrich, Carlsen-Skiødt og A. C. D. Petersen). Betænkning (B. Sp. 695) afgivet $\frac{4}{3}$. (Ordfører: Jensen [Horsebæk]). 2. Beh. $\frac{9}{3}$ (F. Sp. 3775). 3. Beh. $\frac{11}{3}$ (F. Sp. 3886). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{17}{3}$ (L. Sp. 764). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bækgaard, Johs. Clausen, Gisselbæk, A. P. Hansen, Ingeborg Hansen, Jensen-Aale, H. P. Johansen, Kr. Johansen [Formand], Oluf Johansen [Sekretær], Korsgaard, Krarup, Nielsen Mann, P. C. Petersen, J. R. Poulsen og Stumph). Betænkning (B. Sp. 1763) afgivet $\frac{29}{3}$. (Ordfører: Jensen-Aale). 2. Beh. $\frac{30}{3}$ (L. Sp. 947). 3. Beh. $\frac{31}{3}$ (L. Sp. 959). *Tilbagesendt til Folketinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 2043) afgivet $\frac{1}{4}$. Eneste Beh. $\frac{5}{4}$ (F. Sp. 4806). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 136). Traadt i Kraft straks.

Loven af 14. Maj 1934 om Oprettelse og Udvidelse af mindre Landbrug m. v. (Aarvog 1933—34, Side 151) skulde efter den oprindelige Bestemmelse være underkastet Revision

i Rigsdagssamlingen 1936—37, men ved et Tillæg af 31. Marts 1936 (Aarbog 1935—36, Side 148) blev Revisionsfristen forlænget et Aar. Det i Februar 1938 fremsatte Revisionsforslag var drøftet med Statens Jordlovsudvalg, og det gennemførtes med enkelte Forandringer (se ndfr.) efter Anbefaling af Regeringspartierne og Kommunerne imod de Konservatives Stemmer. Venstre, Det frie Folkeparti og Retsforbundet undlod at stemme.

De foretagne Ændringer og Tilføjelser angaar hovedsagelig følgende Bestemmelser i Loven af 14. Maj 1934 med Tillæg af 31. Marts 1936 (Lovbekendtgørelse Nr. 138 af 30. April 1936):

1. *Bevillingerne* til Fremme af Lovens Formaal, der kun gjaldt til Udgangen af Finansaaret 1938—39, er fornyet for de følgende 3 Finansaar: 1939—40, 1940—41 og 1941—42.

Der kan herefter ifølge § 10 i hvert af de nævnte Finansaar anvendes indtil 5 Mill. Kr. af Jordfonden til Erhvervelse af Jord til Udstykning efter § 8 og til Byggelaan efter § 16 samt til Etableringslaan (*Jord i Statens Eje*).

Endvidere kan anvendes indtil 6 Mill. Kr. om Aaret af Statskassen og Stats-Laanefonden til Jordkøbslaan, Byggelaan og Etableringslaan efter § 24 (*Oprettelse af Brug paa privat Jord*). Og medens de specielle Bevillinger til Indkøb af Tillægsjord (1 Mill. Kr.), til Oprettelse af Gartnerier og Havebrug (højest 500 000 Kr.), til Oprettelse af Gaardmandsbrug (højest 500 000 Kr.) og til Tillægslaan til ældre Brug (højest 400 000 Kr.) hidtil har været omfattet af Hovedbevillingen i § 24, er de nu af administrative Hensyn holdt uden for denne.

Endelig kan anvendes indtil 300 000 Kr. aarlig til Erhvervelse af *Lejehuse*, der overgaar til Husmandsbrug.

Det samlede Beløb, der stilles til Raadighed, bliver herefter 13 700 000 Kr. aarlig.

Bevillingen til Erhvervelse af Lejehuse, der i 1936 blev sat ned fra 400 000 Kr. til 100 000 Kr., var i Regeringsforslaget forhøjet til 200 000 Kr., men blev i Folketinget yderligere sat op til 300 000 Kr.

2. *Jordlovsudvalget* er forøget med 1 Medlem, der udnævnes af Landbrugsministeren, og som særlig skal repræsen-

tere Gartneri og Havebrug. Der bliver herved i alt 16 Medlemmer, af hvilke de 4 udnævnes af Landbrugsministeren, 10 vælges af Rigsdagen, 1 af Landboforeningerne og 1 af Husmandsforeningerne.

Venstre ansaa Udvidelsen for unødvendig og foreslog — med Støtte af Retsforbundet — at slette Paragraffen, men denne vedtoges med 80 Stemmer mod 18.

3. Det hidtil stillede Krav, at der i Tilfælde af Meningsforskel skulde være tre Fjerdedeles Majoritet i Jordlovsudvalget for Ydelse af *Etableringslaan*, er slettet baade i § 10 og i § 24.

Denne Ændring foretoges i Folketinget (vedtaget enstemmigt).

4. I Lovens § 13, der sætter Grænsen for et Gaardbrugs Tilliggende ved 15 ha middelgod Jord, er indsat en Bemyndigelse for Ministeren til at tillade, at der paa den ved en Udstykning tilbageblevne Stamparcel oprettes et Jordbrug med et større Tilliggende end nys nævnt.

5. Maksimumsgrænsen for *Byggelaan til Statshusmandsbrug* er sat op fra 10 000 til 12 000 Kr., og der er aabnet Adgang til i ganske særlige Tilfælde at yde Byggelaan til *større Brug* paa indtil 18 000 Kr. (det normale Maksimum er uforandret 15 000 Kr.).

6. I Lighed med den ved Loven af 29. Marts 1924 trufne Ordning er der optaget Bestemmelser om en vis *Rentefrihed* for Byggelaanet. Naar dette har udgjort det for Laan til Opførelse af Bygninger paa *Husmandsbrug* i det enkelte Finansaar fastsatte Maksimumsbeløb, forrentes de 9 000 Kr. af Byggelaanet — med 2 pCt. halvaarlig —, i andre Tilfælde et i Forhold til det lavere Byggelaan nedsat Beløb. (Hvis Bruget overdrages til anden Mand, der ikke er den hidtidige Brugers Livsarving, kan Staten kræve den forrentningspligtige Del af Laanet sat op).*) — Til *større Brug* kan rentefri Laan kun ydes i særlige Tilfælde og ikke til Stamparceller, og

*) Disse Bestemmelser kommer ogsaa til Anvendelse paa Laan, der er ydet til Opførelse af Bygninger i 1936 og 1937.

her gælder den Regel, at det rentefri Beløb ikke kan overstige 3 000 Kr.

I Forbindelse med denne Ændring er *Afdragsbestemmelsen* affattet saaledes: »Laanet er afdragsfrit de første 5 Aar. Derefter afdrages den rentefri Del af Byggelaanet med 1 pCt. aarlig af det samlede Byggelaan, hvorefter den forrentningspligtige Del af Byggelaanet afdrages ved Udredelse af en fast aarlig Ydelse omfattende Renter og Afdrag. Denne Ydelse skal udgøre et Beløb svarende til den oprindelige Rente af den paagældende Del af Byggelaanet med Tillæg af 1 pCt. af det samlede Byggelaan.«

Den for rentefri Laan til større Brug fastsatte Begrænsning: at de kun kan ydes i særlige Tilfælde og ikke til Stamparceller, blev indsat i Folketinget efter Forslag af Ministeren og Regeringspartierne (vedtaget med 66 Stemmer mod 17).

7. Det skal ikke længer være en Betingelse for Erhvervelse af *Lejehuse* til Husmandsbrug, at Bruget udgør mindst 3 ha middelgod Jord.

8. Blandt de »Almindelige Bestemmelser« er optaget følgende nye Paragraf:

»Saafremt der til Byggearbejder efter denne Lov anvendes *fremmed Arbejdskraft* uden for Bygherren og hans nærmeste Familie, Haandværksmestre eller Entreprenører, skal ved Antagelse til Arbejdet *fortrinsvis komme i Betragtning* Familieforsørgere og saadanne, som har forsikret sig mod Arbejdsløshed. Som *Haandværksmestre* kan kun antages Mestre med betryggende haandværksmæssig Uddannelse.

Tvivlstilfælde med Hensyn til denne Bestemmelse afgøres af vedkommende Amtskommission.«

Paragraffens første Punktum, som i sin oprindelige Form lød paa, at der ved Antagelse til Arbejdet skulde »foretrækkes Arbejdere, der er forsikret mod Arbejdsløshed, i første Række Familieforsørgere«, fik sin endelige Skikkelse ved et Ændringsforslag, som Ministeren stillede til 3. Behandling i Lands-tinget, og som tog Sigte paa at forme Bestemmelsen nøjagtigt som den tilsvarende Bestemmelse i Grundforbedringsloven.

Om Partiernes Stilling til denne Paragraf og om forskellige Ændringsforslag m. v., der blev forkastet, se nedenfor.

9. Loven skal underkastes Revision i Samlingen 1940—41.

Forhandlingerne paa Rigsdagen drejede sig ganske overvejende om den under 8. omtalte nye Paragraf, hvis første Punktum i Regeringsforslaget havde følgende Ordlyd: »Saa fremt der til Byggearbejder efter denne Lov anvendes *fremmed Arbejdskraft* uden for Byggherren og hans nærmeste Familie, Haandværksmestre eller Entreprenører, skal ved Antagelse til Arbejdet foretrækkes Arbejdere, der er forsikret mod Arbejdsløshed, i første Række Familieforsørgere.«

Venstre tilsagde sin Støtte til Forlængelse af Udstykningslovgivningen og var ogsaa villigt til at medvirke til saadanne Ændringer, som Erfaringen i det praktiske Liv havde nødvendiggjort, men vendte sig afgjort imod, at »Fagforeningsbogen autoriseres som Adkomstdokument for at opnaa Beskæftigelse ved den Byggevirksomhed, der er knyttet til Jordlovgivningen«, og foreslog derfor at slette den citerede Bestemmelse. Dette Ændringsforslag blev tiltraadt af *Det frie Folkeparti* og ligeledes anbefalet af Retsforbundet.

Det konservative Folkeparti skulde ikke modsætte sig den ønskede fortsatte Bevilling til Udstykning af Jord, selv om man nærede nogen Betænkelighed ved fortsat Udstykning, saa længe Produktionsfrihed ikke er til Stede, men man modsatte sig, at »kun organiserede Arbejdere kan faa Beskæftigelse ved den Byggevirksomhed, som er knyttet til de i Loven omhandlede Brug«, og stillede i Folketinget Ændringsforslag om at udelade hele Paragraffen, altsaa ogsaa Kravet til Haandværksmestrene.

Retsforbundet mente, at der kunde være Fare for Misbrug af den omtalte Bestemmelse over for uorganiserede, og vilde derfor helst have Bestemmelsen slettet; men da dette sandsynligvis ikke kunde opnaas, foreslog man, at Folketinget klart tilkendegav sit Standpunkt gennem følgende *Paastand paa Overgang til Dagsordenen*: »Idet Folketinget udtaler, at Lovforslagets Bestemmelser om, at der skal foretrækkes arbejdsløshedsforsikrede Arbejdere, ikke maa bruges i Strid med den i Grundloven tilsikrede lige og frie Adgang til Erhverv, gaar Tinget over til den videre Behandling af Lovforslaget.«

Landbrugsministeren kunde ikke modtage den foreslaede Dagsorden og henviste til, at Regeringspartierne nylig havde udtalt sig i lignende Anledning. Ministeren fandt det i øvrigt fuldkommen rigtigt og i Samfundets Interesse, at man i en Situation som den foreliggende foretrak de Arbejdere, som ofrer betydelige aarlige Beløb paa Forsikring mod Arbejdsløshed, og ydede dem Hjælp til Selvhjælp. — En Forespørgsel om, hvorvidt Medlemmerne af *Kristeligt dansk Fællesforbund*,

naar de efter Statsanerkendelsens Bortfald videreførte denne Arbejdsløshedskasses Virksomhed, vilde høre til de foretrukne Arbejdere, besvarede Ministeren bekræftende med Henvisning til Bestemmelsens Ordlyd*).

Den foreslaaede Dagsorden forkastedes med 66 Stemmer mod 15 (Retsforbundet og Venstre) — Det konservative Folkeparti og Det frie Folkeparti mente, at den var fremsat paa et for tidligt Tidspunkt, da Paragraffen endnu ikke var vedtaget —, og Venstres Ændringsforslag forkastedes med 66 Stemmer mod 20. Derpaa vedtoges Paragraffen med 77 Stemmer mod 20. Herefter erklærede Ordførerne for Venstre og Retsforbundet, at disse Partier ikke kunde medvirke til Lovforslagets Gennemførelse, og ved 3. Behandling undlod de tillige med Det frie Folkeparti at stemme, medens de Konservative stemte imod med den Motivering, at Lovforslaget indeholdt Bestemmelser om Anvendelse af 4. Oktober-Lovens Principper.

I *Landstinget* stillede Venstre og Konservative i Forening det samme Ændringsforslag, som Venstre havde stillet i Folketinget, men det forkastedes med 35 Stemmer mod 30. Ved 3. Behandling foreslog Landbrugsministeren at affatte Bestemmelsen ligesom den tilsvarende Bestemmelse i Grundforbedringsloven (se ovenfor under 8.) for saaledes at tilvejebringe Enighed. Ændringsforslaget vedtoges uden Afstemning, men Venstres Ordfører udtalte, at Partiet, skønt det i denne Ændring saa en lille Imødekommenhed, ikke kunde stemme for Lovforslaget, da man ønskede, at Udstykningsloven fremdeles skulde tage Sigte paa sit særlige Formaal, nemlig Oprettelsen af egne Hjem, og ikke behæftes med Biformaal, der kunde skade Udstykningen. — Lovforslagets Vedtagelse skete da med 37 Stemmer mod 12 (Konservative).

Ved eneste Behandling i Folketinget stod Stemmerne 59 mod 16; 30 stemte hverken for eller imod.

28. Lov om Tillæg til og Ændring i Lov Nr. 13 af 25. Januar 1935 om Oprettelse af Frugtavlskolonier, Frugtplantager og Havelodskolonier. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3663. — C. Sp. 361 og 1071].

*) Forhandlingen om dette Emne fortsattes ved 3. Behandling (F. Sp. 3889—98) med Indlæg bl. a. af Søren P. Larsen (V.), Landbrugsministeren og Fibiger (K. F.).

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{2}$ (F. Sp. 2864). 1. Beh. $\frac{11}{2}$ og $\frac{15}{2}$ (F. Sp. 3024, 3062 og 3116). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Ændring i og Tillæg til Lov Nr. 163 af 14. Maj 1934 om Oprettelse og Udvidelse af mindre Landbrug m. m. (se Side 153). Betænkning (B. Sp. 811) afgivet $\frac{15}{3}$. (Ordfører: Smørum). 2. Beh. $\frac{18}{3}$ (F. Sp. 4190). 3. Beh. $\frac{22}{3}$ (F. Sp. 4228). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{25}{3}$ (L. Sp. 878). 2. Beh. $\frac{29}{3}$ (L. Sp. 903). 3. Beh. $\frac{30}{3}$ (L. Sp. 927). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 97).

Ved Lov Nr. 13 af 25. Januar 1935 (Aarbog for 1934—35, Side 142) blev der af Staten stillet følgende Totalbeløb til Raadighed i Finansaarene 1935—36, 1936—37 og 1937—38, henholdsvis som Laan og Tilskud:

a. 500 000 Kr. til *Laan* til: 1) Oprettelse af Frugtavlskolonier (Lovens §§ 2—3), 2) Anlæg og Drift af nye Frugtplantager samt Drift af Træfrugtplantninger, anlagt efter Udgangen af 1928 (§§ 7—8);

b. 500 000 Kr. til Ydelse af *Tilskud* til Oprettelse af Havelodskolonier for arbejdsløse (Lovens § 10).

Det er anset for ønskeligt, at der fremdeles haves Midler til Raadighed til de angivne Formaal; men under Hensyn til, at der af de ovennævnte Beløb kun er kommet 77 711 Kr. til Udbetaling til Laan og 44 933 Kr. til Udbetaling til Tilskud, er det samlede Beløb, der i Finansaarene 1938—39, 1939—40 og 1940—41 kan anvendes til *hvert* af de under a. og b. nævnte Formaal, nedsat til 300 000 Kr.

Der er samtidig sket den Ændring af 1935-Lovens § 8, at Kravet om, at vedkommende Træfrugtplantning skulde være anlagt efter Udgangen af 1928, er *udeladt*.

Udvidelsen af Rammen for Lovens § 8 skete i Folketinget efter Indstilling af hele Udvalget.

Lovforslaget vedtoges med Tilslutning fra alle Partier undtagen Retsforbundet, som ikke fandt det naturligt, at Staten griber ind til Fremme af Frugtavlens, og hverken stemte for eller imod.

29. Lov om Handel med Foder- og Gødningsstoffer samt Grundforbedringsmidler. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3945. — C. Sp. 1133, 1425 og 1929].

Fremsat i *Landstinget* $\frac{9}{2}$ (L. Sp. 507). 1. Beh. $\frac{11}{2}$ (L. Sp. 519). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (C. E. Christiansen, Johs. Clausen, A. P. Hansen [Formand], Hauch, Jensen-Aale, Kr. Johansen, Korsgaard, Lange, Møller Nørsgaard, Nielsen Mann, Offersen, P. C. Petersen, J. R. Poulsen, Stumph og Martin Sørensen [Peterslund] [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 1741) afgivet $\frac{29}{3}$. (Ordfører: Kr. Johansen). 2. Beh. $\frac{31}{3}$ (L. Sp. 957). 3. Beh. $\frac{1}{4}$ (L. Sp. 985). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $\frac{6}{4}$ (F. Sp. 4870). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Jensen [Lillering], Hauberg, J. P. Jensen, Jensen [Horsebæk] [Formand], M. F. Mortensen, Smørum, Sørensen [Sejlfod], Aage Fogh [Sekretær], Rasmussen [Gylling], Jørgen Gram, Løje, Laurits Pedersen, Grønning, Viggo Hansen og Jens Thomsen). Betænkning (B. Sp. 2657) afgivet $\frac{9}{4}$. (Ordfører: Jensen [Lillering]). 2. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5321). 3. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5391). *Tilbagesendt til Landstinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 2667) afgivet $\frac{12}{4}$. Eneste Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1432). *Loven stadfæstet 13. April 1938.**

Loven af 26. Marts 1898 om Handel med Gødnings- og Foderstoffer har i Aarenes Løb vist sig at være uden større Betydning. Dette skyldtes dels, at Loven aabnede Mulighed for, at Sælgerne af disse Stoffer ifølge Vedtagelse mellem Parterne kunde *frigøre sig for den Oplysningspligt*, paa hvilken denne Lovgivnings Betydning hovedsagelig beror, dels at de paabudte Forskrifter for *Prøvetagning* var saa besværlige, at de afholdt enhver fra at indlade sig paa Prøvetagning. For *Foderstoffers* Vedkommende har Overtrædelser særlig fundet Sted ved Handel med de saakaldte Tilskudsfoderstoffer (Mineralfoder o. lign.), hvortil kommer, at det i de senere Aar er blevet ret almindeligt at reklamere med visse Tilskudsfoderstoffers Vitaminindhold, hvad Loven af 26. Marts 1898 ikke tog Sigte paa, da Vitaminer dengang var ukendte. Handelen med *Gødningsstoffer* har i det store og hele ikke givet Anledning til Klage. Derimod ansaa Ministeriet Lovbestemmelser angaaende Handelen med *Kalk* for i højeste

*) Havde ikke været indrykket i Lovtidende, da dette Ark gik i Trykken.

Grad paakrævede, og for at undgaa, at der af Hensyn til Opnaaelse af tilfredsstillende Forhold ved Kalkhandelen skulde ske generende Indgreb i den reelle Gødningshandel, fandt man det rigtigt, at der blev givet forskellige Bestemmelser for Salg af henholdsvis Gødningstoffer og Grundforbedringsmidler.

Paa Grundlag af et fra De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger indsendt Forslag fremsatte Landbrugsministeren i sidste Rigsdagsssamling Lovforslag om ændrede Bestemmelser vedrørende Handelen med Gødnings- og Foderstoffer (Aarbog 1936—37, Side 707). Man havde fra Ministeriets Side søgt at udforme Lovforslaget saaledes, at der ikke vilde paaføres den reelle Handel unødige Vanskeligheder, samtidig med at der skabtes Muligheder for en effektiv Indgriben over for Handel med værdiløse eller nærmest værdiløse Stoffer. Lovforslaget fik i det hele en velvillig Modtagelse i Landstinget, men man ønskede dog Sagens mange Enkeltheder undersøgt i et Udvalg, og der rejstes under Forhandlingen nogen Kritik mod Formen for *Tilsynet* med Overholdelsen af Lovens Bestemmelser, der var overdraget henholdsvis Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske Afdeling (»Statsfoderstofkontrollen«), Statens Planteavlslaboratorium og Statens Vitaminlaboratorium.

Til denne Kritik var der taget Hensyn ved Udarbejdelsen af det i denne Samling fremsatte Forslag. Det var her overladt Ministeren at drage Omsorg for Tilvejebringelsen af det fornødne Tilsyn, som det saa var Hensigten at organisere efter Forhandling med et allerede nedsat foreløbigt *Tilsynsudvalg*. I Landstinget ønskede man imidlertid Bestemmelser om Udvalgets Sammensætning indsat i Loven, samtidig med at Udvalgets Medvirken ved Lovens Administration paa forskellige Omraader blev fastslaaet (jfr. §§ 15 og 16 og § 17, sidste Pkt.), og paa disse Punkter blev Lovforslaget ændret. Folketinget foretog atter en Ændring vedrørende Udvalgets Sammensætning, idet Medlemskredsen udvidedes noget.

Med de nævnte Ændringer og enkelte andre angaaende forskellige Enkeltheder vedtoges Lovforslaget enstemmigt i begge Ting.

Lovens § 1 indeholder *Definitioner* af »Foderstoffer«, »Gødningstoffer« og »Grundforbedringsmidler«; derefter følger 3 Afsnit med specielle Forskrifter for Handelen med disse Stoffer, til sidst nogle »almindelige Bestemmelser«.

Foderstoffer.

§ 2 paalægger Sælgeren af Foderstoffer *Pligt* til ved ethvert Salg at give Køberen en Række i §§ 3—5 nærmere angivne *Oplysninger* om den solgte Vares Sammensætning m. m. Ved Salg af et Foderstof i løs Vægt i Partier paa *mindre end 50 kg* skal disse Oplysninger dog kun gives, hvis Køberen fremsætter *Anmodning* derom, og i saa Fald paa Regningen; for Mineralfoderstoffers Vedkommende kræves Oplysningerne dog givet uanset Størrelsen af det solgte Parti. — Naar Foderstofferne er anbragt i plomberede Sække eller anden af Landbrugsministeren godkendt Pakning, der ikke kan aabnes, uden at det kan ses, skal Oplysningerne gives paa en *Seddel* i Sækken eller Pakningen. Hvis Pakningsmaterialet kun kan benyttes een Gang, kan Oplysningerne i Stedet *trykkes uden paa Pakningen*, for saa vidt de fremtræder klart og tydeligt. Hvis endelig Foderstoffer er anbragt i anden Emballage, skal Oplysningerne gives *paa Regningen* for det paagældende Parti, og saafremt Slutseddel udstedes, tillige paa denne. — Det udtales udtrykkeligt, at *Sælgeren hæfter for Rigtigheden* af de givne Oplysninger samt, medmindre udtrykkeligt Forbehold tages, tillige for, at de solgte Foderstoffer er *sunde og gode*.

I § 3 anføres de nærmere Oplysninger, som Sælgeren skal give om *Foderstoffer af et enkelt Raastof*.*) Dettets Navn skal paa tydelig Maade fremgaa af den *Betegnelse*, hvorunder Foderstoffet sælges, og Landbrugsministeren kan efter Forhandling med Handelsministeren foreskrive, at kun bestemte Betegnelser maa benyttes. — Hvis Fedtet helt eller delvis er fjernet ved Ekstraktion, skal Varen betegnes som ekstraheret. (Ved Sojaskraa uden nærmere Angivelse skal dog altid forstaaes den ekstraherede Vare). Angaaende *Pressekager* eller andre Produkter af Frø skal det oplyses, om Frøet er afskallet, delvis afskallet eller uafskallet. Saafremt *Mølleri-produkter* betegnes »Klid«, »Strømel«, »Fodermel« o. lign., skal det angives, fra hvilken Kornsort Produktet stammer; Varer,

*) Det gælder baade med Hensyn til de i § 3 og § 4 omhandlede Oplysninger, at Landbrugsministeren efter Forhandling med Handelsministeren kan foreskrive, at *andre* Oplysninger skal gives i Stedet for eller tillige med de nu nævnte (§ 2, Stk. 3).

der udelukkende bestaar af, eller hvori er indblandet findelte Skaller, skal med nærmere Angivelse af Art betegnes som »Skalmel« og maa ikke betegnes »Strømel«, »Fodermel« o. lign. »Jordnødbølge« — i findelt Tilstand sædvanlig kaldet *Jordnødsklid*. — *Kakaoskaller* og *Risskaller* samt *Frøaffald* (Frøafrensning) maa ikke indgaa i Foderstoffer og ej heller betegnes eller forhandles som saadanne. Naar Foderstoffer forhandles som *vitaminholdige*, kræves speciel Oplysning om Vitaminernes Art og Mængde pr. Enhed.

I Landstinget indsattes Ordene »Frøaffald (Frøafrensning)« i Stedet for »Avner eller Avnemel af enhver Art«.

§ 4 indeholder dernæst de nærmere Oplysninger, som Sælgeren skal give om *Foderblandinger*. Disse maa ikke uden Landbrugsministerens Tilladelse betegnes efter saadanne enkelte Bestanddele, som indgaaer i uvæsentlig Mængde, og Betegnelsen maa ikke kunne fremkalde vildledende Forestillinger om Blandingens Art. I Foderblandinger maa ikke indgaa organiske Dele, der indeholder under 65 Foderenheder pr. 100 kg, medmindre Ministeren har meddelt Tilladelse dertil. — Der skal ved Salget gives *Oplysning* om: Navn og Adresse paa Fabrikanten, Tidspunktet for Blandingens Fremstilling, Navnene paa de i Blandingen indeholdte Raastoffer, Vægtforholdet, hvori de enkelte Raastoffer indgaaer, og hvilke Dyr Blandingen er bestemt for; naar Blandingen forhandles som vitaminholdig, skal tillige angives Vitaminernes Art og Mængde pr. Enhed af Stoffet. — Uanset om Salget foregaaer i Partier paa mindre end 50 kg, maa Foderblandinger kun sælges i *plomberede Sække* eller anden af Ministeren godkendt Pakning.

I det oprindelige Forslag stilledes Krav om mindst 70 Foderenheder pr. 100 kg, men Minimum blev i Landstinget nedsat til 65. Angaaende den Ministeren givne Dispensationsbeføjelse udtalte Folketingets Udvalg, at det var enigt i, at der i visse Tilfælde i Foderblandinger kan indgaa saadanne hjemlige Fodermidler (Lucernemel og Kløverbølge), der har en betydelig Foderværdi uden at opfylde Kravet om 65 Foderenheder pr. 100 kg.

§ 5 foreskriver, hvad eventuelle Oplysninger om *Foderværdien*, som en Sælger maatte ønske at give, skal gaa ud

paa. Disse Regler følges i øvrigt allerede af talrige Fabrikker. Endvidere er der optaget Forskrifter for Angivelsen af *Vitaminers Art og Mængde* pr. Enhed af Stoffet samt Bemyndigelse for Ministeren til at fastsætte Regler for, hvorledes disse Angivelsers Rigtighed skal kontrolleres, og hvorledes Resultaterne af stedfundne Undersøgelser kan eller skal offentliggøres.

Gødningstoffer.

Lovens § 6 svarer til § 2, idet den paalægger Sælgeren af Gødningstoffer *Pligt* til at give Køberen — her dog alene Forbrugeren, ikke ogsaa Mellemandleren — en Række *Oplysninger*. Disse skal gives paa *Regningen* for det paagældende Parti og, hvis Slutseddel udstedes (hvad altid skal ske, naar Gødningstoffet sælges uemballeret), tillige paa denne. Saafremt Gødningstoffet er emballeret, skal Oplysningerne desuden gives ved Paamaling eller *Paatrykning* paa Emballagen. — Sælgeren hæfter for Rigtigheden af de givne Oplysninger samt tillige for, at Gødningstoffet med Hensyn til Vandindhold, Findeling og Strøbarhed er normalt, saavel som for, at et eventuelt Indhold af Plantegifte ikke overskrider et af Landbrugsministeren for de forskellige Plantegifte fastsat Maksimum.

§§ 7 og 8 opregner de i § 6 krævede *Oplysninger*: Navn og Adresse paa Fabrikant, Importør eller Sælger, Navnet paa og Vægten af Gødningstoffet samt Indholdet af Plantenæringsstoffer. Disse Paragraffer giver derhos Regler for *Betegnelsen* af Gødningstoffer, alt efter som de kun indeholder *et enkelt* Plantenæringsstof eller *mere end eet Næringsstof*.*) I første Fald skal enten den kemiske Forbindelse, hvori Næringsstoffet forekommer, eller Gødningstoffets Oprindelse paa tydelig Maade fremgaa af den Betegnelse, hvorunder Gødningstoffet sælges; de som Chilesalpeter, Superfosfat, Thomasfosfat (Thomasmel), Kaligødning, Kalkkvælstof og Kalksalpeter hidtil solgte Gødningstoffer kan dog fremdeles sælges under disse Navne. I sidste Fald skal Stoffet

*) Den ganske overvejende Mængde af de Gødningstoffer, der fremkommer paa det danske Marked, indeholder kun eet Plantenæringsstof.

føre Betegnelsen »Blandingsgødning«; herefter følger Navnet, der skal dannes efter samme Regler som for Gødninger med kun eet Næringsstof, og til yderligere Betryggelse for Køberen kan den amerikanske Talbetegnelse, der oplyser om Indhold af henholdsvis Kvælstof, Fosfor og Kalium, bringes til Anvendelse.

§ 9 paabyder *Anmeldelse* af de Navne paa Gødningsstoffer og af den Emballagemærkning, hvorunder de paagældende vil sælge dem. Desuden bemyndiges Ministeren til at forbyde, at et Stof sælges som Gødningsstof, naar han skønner, at det har saa ringe Virkning, at Betegnelsen Gødningsstof er vildledende.

Ifølge § 10 skal Gødningsstoffers *Indhold angives* i Procent af Vægten i foreliggende Tilstand med et Tal med højst 1 Decimal uden Angivelse af Spillerum. Ministeren fastsætter i øvrigt, hvorledes Indholdet af Plantenæringsstoffer skal udtrykkes.

Grundforbedringsmidler.

Reglerne i §§ 11 og 12 om Sælgerens Pligt til at give Forbrugeren *Oplysninger* angaaende Grundforbedringsmidler er analoge med Bestemmelserne i §§ 6 og 7. — Et Grundforbedringsmiddel maa kun sælges under et *Navn*, der paa tydelig Maade angiver dets Art; dog maa det tillige betegnes som tørret, pulveriseret eller begge Dele. *Kalkningsmidler* maa ikke sælges under Navne, i hvilke Betegnelsen »Gødning« forekommer. Som Melkalk og Brændt Kalk maa kun sælges saadanne Kalkningsmidler, der mindst indeholder henholdsvis 60 pCt. Calciumhydroksyd som saadant og 45 pCt. Calciumilte som saadant.

I en i Landstinget foretaget Tilføjelse til § 11 blev det udtrykkelig udtalt, at de i Paragraffen indeholdte Bestemmelser ikke kommer til Anvendelse i Tilfælde, hvor Landmænd i Fællesskab uden Benyttelse af en Salgsorganisation udnytter et en eller flere af dem tilhørende Mergeljeje.

§ 13, om *Angivelsen af Grundforbedringsmidlers Indhold*, svarer til § 10. Hvis Varen er solgt efter Vægt, skal Indholdet angives i Procent af Vægten i foreliggende Tilstand, og saafremt den er solgt efter Rumfang, i kg pr. anvendt

Rumfangsenhed, i begge Tilfælde med hele Tal uden Decimaler og uden Angivelse af Spillerum. Ministeren fastsætter i øvrigt, hvorledes Indholdet skal udtrykkes.

Almindelige Bestemmelser.

I Henhold til Loven af 26. Marts 1898 er der i Aarenes Løb truffet Aftale med — »autoriseret« — en Række *Laboratorier*, som derved er blevet berettiget til med de af Loven flydende Virkninger at udføre de tekniske Undersøgelser, der følger af Lovens Anvendelse ved Handel med Gødnings- og Foderstoffer. Den nye Lovs § 15 giver Hjemmel for en lignende *Autorisation*. De autoriserede Laboratorier skal foretage Undersøgelserne efter Metoder og Arbejdsforskrifter, der fastsættes af Landbrugsministeren, som ogsaa bestemmer Taksterne for Undersøgelserne. De er underkastet *Tilsyn* efter Regler fastsat af Ministeren med Tilslutning af det i § 17 omhandlede Udvalg. Udgifterne ved Tilsynet kan paalægges Laboratorierne. — Et autoriseret Laboratorium er berettiget til at benytte en af Ministeren godkendt Betegnelse, hvori indgaar Ordet »Statsautoriseret«.

Man har anset det for uhensigtsmæssigt at lovfæste saa detaillerede Regler for *Prøvetagning*, som findes i Loven af 1898, og i § 16 er det bestemt, at Prøven skal udtages efter Regler, der fastsættes af Landbrugsministeren efter Forhandling med Handelsministeren og med Tilslutning af det i § 17 omhandlede Udvalg. Det bliver herved muligt at afpasse Reglerne efter de vekslende Tidens og Forholds Krav. Angaaende Vitaminbestemmelser, som kræver en speciel Teknik, er det særlig foreskrevet, at de skal foretages paa Statens Vitaminlaboratorium eller et andet Special-Laboratorium, der maatte blive autoriseret hertil.

§ 17. Som ovenfor omtalt har Forhandlingerne paa Rigsdagen særlig drejet sig om *Tilsynsbestemmelserne*, der sluttelig fik følgende Indhold: *Landbrugsministeren* drager Omsorg for, at der i fornødent Omfang føres Tilsyn med, at de i Loven indeholdte og i Medfør af samme paabudte Bestemmelser overholdes. Reglerne for Udøvelsen af Tilsynet udarbejdes af et *Udvalg* bestaaende af Professorerne ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole i henholdsvis Ager-

dyrkningskemi og Jordbundslære, i Kemi og i Mejerikemi og -bakteriologi, af Forstanderne for henholdsvis Statens Planteavlslaboratorium, Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske Afdeling, Laboratoriets Afdeling for Kvægforsøg og Laboratoriets Afdeling for Svine-, Heste- og Hønsforsøg samt af 2 Repræsentanter for Landbrugsraadet, 1 for Industri- raadet, 1 for Grosserer-Societetets Komité, 1 for Provins- handelskammeret og 1 for De samvirkende Købmandsfor- eninger i Danmark. — Udgifterne ved Tilsynet kan efter Regler fastsatte af Ministeren med Tilslutning af ovennævnte Udvalg paalægges de paagældende Fabrikanter og Importører af henholdsvis Foder- og Gødningsstoffer samt Grundfor- bedringsmidler.

Med Hensyn til de i denne Paragraf stedfundne Ændringer henvises til de indledende Bemærkninger.

I § 19, der indeholder Straffebestemmelser, er der givet Landbrugsministeren samme Bemyndigelse som i en Række nyere Love til inden for visse Rammer at ikende Bøder for Overtrædelser af Lovens Forskrifter.

Loven gælder ikke for Færøerne. Ikrafttrædelsestids- punktet er fastsat til 3 Maaneder efter Bekendtgørelsen i Lovtidende.

De væsentligste af de under Rigsdagsbehandlingen fore- tagne Ændringer er omtalt i Indledningen og ved §§ 3, 4 og 11.

Lovforslagets Vedtagelse skete enstemmigt i begge Ting, med 94 Stemmer i Folketinget, 69 i Landstinget. *Lange* (K. F.) ansaa ikke Loven for stærkt paakrævet og troede ikke, der vilde opnaas meget ved dens Gennemførelse, men i Erkendelse af, at den var ønsket af store Dele af Landbruget og havde faaet en i det store og hele tilfredsstillende Form, anbefalede han at stemme derfor.

30. Lov om Ind- og Udførsel af Fisk. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3411. — C. Sp. 121 og 157].

Fremsat i *Landstinget* $\frac{3}{12}$ (L. Sp. 158). 1. Beh. $\frac{8}{12}$ (L. Sp. 176). 2. Beh. $\frac{9}{12}$ (L. Sp. 186). 3. Beh. $\frac{14}{12}$ (L. Sp.

252). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $15/12$ (F. Sp. 2141). 2. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2284). 3. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2291). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 337).

Ved Lov af 19. December 1933 (Aarbog 1933—34, Side 346) fik Landbrugsministeren Bemyndigelse til at forbyde Ind- og Udførsel af fersk og saltet Fisk samt Fiskevarer og til at paabyde, at Ind- og Udførsel kun maatte finde Sted under Iagttagelse af de af Ministeren givne Forskrifter. Denne Lov, der kun gjaldt til Udgangen af 1934, blev ved Lov af 22. December 1934 forlænget for Aaret 1935, ved Lov af 23. December 1935 for 1936, ved Lov af 22. December 1936 for 1937 og har nu yderligere — da de vanskelige Udførselsforhold stadig gør det nødvendigt at regulere Ind- og Udførselen af Fisk — faaet *Gyldighed for 2 Aar*, indtil Udgangen af 1939.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

31. Lov om midlertidig Ændring i Lov Nr. 93 af 31. Marts 1931 om Saltvandsfiskeri. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3415. — C. Sp. 123 og 157].

Fremsat i *Landstinget* $3/12$ (L. Sp. 158). 1. Beh. $8/12$ (L. Sp. 180). 2. Beh. $9/12$ (L. Sp. 187). 3. Beh. $14/12$ (L. Sp. 252). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $15/12$ (F. Sp. 2141). 2. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2284). 3. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2292). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 338).

Denne Lov har samme Indhold som Lov Nr. 265 af 22. December 1936 (Aarbog 1936—37, Side 200), fra hvilken den kun afviger ved, at Gyldighedstiden nu er forlænget til 2 Aar, saaledes at Loven gælder indtil *Udgangen af 1939*.

Loven bemyndiger for det første Ministeren for Landbrug og Fiskeri til — da Afsætningsforholdene stadig nødvendiggør en Begrænsning af den Mængde Fisk, der kan ilandbringes — at *forhøje* de i Saltvandsfiskerilovens § 15 fastsatte *Mindstemaal for Fisk* og at fastsætte Mindstemaal for andre end de i Paragraffens 1. Stykke nævnte Fiskearter. Dernæst faar Ministeren Bemyndigelse til paa nærmere af

ham fastsatte Betingelser at meddele *Dispensation i indtil 5¹/₂ Maaned* aarlig fra det i Saltvandsfiskerilovens § 10 indeholdte *Forbud mod Trawlfiskeri*, for saa vidt angaar *Fiskeri med Brislingetrawl*, til at træffe Bestemmelser om *Fredning af Rødspætter* i de Farvande, hvor *Indplantning* af Rødspætter har fundet Sted i 1937 og vil finde Sted i 1938, og til at fastsætte *Mindstemaal for Jomfruummer*. Endelig indeholder Loven en Bestemmelse, som gaar ud paa ved *Beregningen af Maalet for Hummer* at anvende de samme Maaleregler, der benyttes ved Beregningen af Maalet for Fisk, nemlig Totallængden, og som fastsætter Mindstemaalet til »210 Millimeter, regnet fra Spidsen af Pandehornet til den faste Bagkant af Svømmeviftens Midterstykke«.

Det oplystes i Bemærkningerne til Lovforslaget, at den i London under 23. Marts 1937 afsluttede Konvention angaaende Maskestørrelse for Fiskeredskaber og Mindstemaal for Fisk (se C. Nr. 4) vilde nødvendiggøre Fastsættelse af Mindstemaal for en Del Fiskearter, som der hidtil ikke har været fastsat Mindstemaal for.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

32. Lov om midlertidig Ændring i Lov Nr. 93 af 31. Marts 1931 om Saltvandsfiskeri. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 5609. — C. Sp. 1151 og 1227].

Fremsat i *Folketinget* ²⁶/₃ (F. Sp. 4437). 1. Beh. ³⁰/₃ (F. Sp. 4585). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Hauberg, P. Andersen, Bomholt [Formand], Chr. Christiansen, J. P. Larsen, Viggo Nielsen, Vilhelm Rasmussen, Kristian Nygaard, Jensen [Gørding] [Sekretær], Hans Pinstrup, Vanggaard, Nørgaard, Fibiger, Boeck-Hansen og Vesterager). Betænkning (B. Sp. 1941) afgivet ³¹/₃. (Ordfører: Hauberg). 2. Beh. ²/₄ (F. Sp. 4755). 3. Beh. ⁵/₄ (F. Sp. 4807). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. ⁶/₄ (L. Sp. 1094). 2. Beh. ⁷/₄ (L. Sp. 1107). 3. Beh. ⁸/₄ (L. Sp. 1157). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 135).

Loven giver Ministeren for Landbrug og Fiskeri Bemyndigelse til i Aarene 1938 og 1939 paa nærmere af Ministeren fastsatte Betingelser at tillade Anvendelsen af Aaleskovlvod i Limfjorden.

Fra den overvejende Del af den ved Limfjorden bosiddende Fiskerbefolkning og de lokale Fiskeriforeninger samt fra Dansk Fiskeriforening har der i Løbet af de sidste Aar gentagne Gange været rettet Anmodning til Ministeriet for Landbrug og Fiskeri om at søge tilvejebragt Lovhjemmel for Tilladelse til forsøgsvis Anvendelse i Limfjorden af det saakaldte Aaleskovlvod, der har vist sig at være andre aalefiskende Redskaber betydelig overlegent i Fiskedygtighed.

Ministeriet har i denne Anledning ladet Spørgsmaalet om Benyttelse af Aaleskovlvod (Trawl) i Limfjorden gøre til Genstand for indgaaende Undersøgelser og Forsøg af *Dansk Biologisk Station* med særlig Henblik paa Virkningen over for Limfjordens øvrige Fiskebestand. Biologisk Station har i en Beretning om Undersøgelseernes Resultater fremført en Del Betænkeligheder ved Meddelelse af Tilladelse til Benyttelse af Aaleskovlvod i Limfjorden og har navnlig gjort opmærksom paa den fremtidig forringede Værdi af de aarlige Omplantninger af Rødspætteyngel, men der tages dog ikke ubetinget Afstand fra Redskabets Anvendelse. Under Hensyntagen til, at den Form, hvorunder Aalefiskeriet i Limfjorden paa lovmæssig Maade hidtil har været drevet, nemlig ved Snurrevud, ogsaa indvirker skadeligt paa den øvrige Fiskebestand uden paa den anden Side at frembyde samme Effektivitet ved Fangst af Aal som Skovlvod, mente Ministeriet da ikke at burde modsætte sig, at der som en midlertidig Ordning gives Hjemmel for en begrænset Anvendelse af Skovlvod ved Fangst af Aal i Limfjorden i en Forsøgsperiode paa 2 Aar.

I et Samraad med Folketingets Udvalg erklærede Ministeren sig villig til at *forhandle med alle de i Sagen interesserede Fiskeriforeninger*, inden Bekendtgørelse om de nærmere Betingelser for Udøvelsen af dette Fiskeri udstedes. — Under Forhandlingerne i Landstinget oplyste Ministeren, at der var opnaaet Enighed mellem Fiskeridirektøren og Centralforeningen af Limfjordsfiskeriforeninger om følgende *Betingelser*: Aaleskovlvod maa kun anvendes i Tiden fra 1. Maj til 1. Oktober; Anvendelsen forbydes i *Nissum Bredning* af Hensyn til den tætte Bestand af Smaarødspætter i Limfjordens vestlige Bredninger; ligeledes forbydes Anvendelsen paa de til enhver Tid afmærkede Udlægsbanker for Østersyngel; Redskabet maa ikke anvendes om Natten og ikke i Tiden fra Solnedgang Lørdag Aften til Solopgang Mandag Morgen; der gives visse nærmere Regler for Redskabets Indretning

(største Belastning, Maskestørrelse, Linelængde m. m.), og der maa ikke findes andre Fiskearter end Aal i Fartøjer, der har Skovlvod om Bord.

Lovforslagets Vedtagelse skete enstemmigt i begge Ting.

33. Lov for Færøerne om Indskrænkning i Retten til Udstykning af udskiftet Jord. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 5559. — C. Sp. 1069 og 1157].

Fremsat i *Landstinget* $^{11}/_3$ (L. Sp. 681). 1. Beh. $^{23}/_3$ (L. Sp. 820). 2. Beh. $^{25}/_3$ (L. Sp. 878). 3. Beh. $^{30}/_3$ (L. Sp. 926). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $^{1}/_4$ (F. Sp. 4729). 2. Beh. $^{5}/_4$ (F. Sp. 4807). 3. Beh. $^{6}/_4$ (F. Sp. 4866). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 140).

Loven danner et Supplement til Udskiftningslovgivningen for Færøerne, og den er foranlediget af, at Udstykningen i de udskiftede Bygder har vist sig at kunne blive saa omfattende, at den landbrugsmæssige Nytte af Udskiftningen derved væsentligt formindskes.

For at forebygge saadan skadelig Udstykning af udskiftede Landbrugsarealer sker der ved Loven en Indskrænkning i Lodsejernes Ret til Udstykning af udskiftet Jord, idet det bestemmes, at Jord i udskiftede Bygder*) *ikke maa udstykkes uden Amtets Tilladelse.*

Som Retningslinier for Afgørelser i saa Henseende fastsætter Loven, at Tilladelse til Udstykning navnlig kan meddeles, naar almenøkonomiske Forhold, Kommunens Bebyggelsesforhold eller lignende gør det ønskeligt at kunne anvende den paagældende Lod helt eller delvis paa anden Maade end hidtil.

Amtet er pligtigt at indhente *Landbrugsraadets Erklæring* over Udstykningsandragender. Naar Landbrugsraadet af landbrugsmæssige Grunde *modsetter sig* Udstykning, kan Tilladelse kun gives af *Landbrugsministeren.*

Lovforslaget, der var vedtaget af Lagtinget med 21 Stemmer mod 0, gennemførtes med enstemmig Tilslutning i begge Ting.

*) Af praktiske, retstekniske Grunde er Lovens Omraade ikke begrænset til Landbrugsejendomme.

34. Lov om en kommunal Laanefond. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 2347. — C. Sp. 3 og 11]. Fremsat i *Folketinget* $1^3/_{10}$ (F. Sp. 27). 1. Beh. $1^5/_{10}$ (F. Sp. 174). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (H. P. Hansen [Sorø A.], Fr. Andersen [Formand], Einer-Jensen, J. Chr. Jensen, A. C. Mortensen, P. Mortensen, Smørum [fra $1^9/_{10}$ Hans Nielsen], Hassing-Jørgensen [Sekretær], Valdemar Sørensen, Elgaard, Jensen-Broby, Edvard Sørensen, Carlsen-Skiødt, Hasle og Bindslev). Betænkning (B. Sp. 7) afgivet $2^1/_{10}$. (Ordfører: H. P. Hansen [Sorø A.]). 2. Beh. $2^6/_{10}$ (F. Sp. 402). 3. Beh. $2^6/_{10}$ (F. Sp. 413). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $2^7/_{10}$ (L. Sp. 69). 2. Beh. $2^9/_{10}$ (L. Sp. 71). 3. Beh. $2^9/_{10}$ (L. Sp. 73). *Loven stadfæstet 29. Oktober 1937.* (Lov-Tid. Nr. 294).

Ved Lov af 20. Maj 1933 (Aarvog 1932—33, Side 122) oprettedes »Kommunernes midlertidige Laanefond« med det Formaal at skaffe Kommunerne Midler til Iværksættelse af kommunale Arbejder og til at støtte visse privat udførte Arbejder med Laan. Fondens Midler var oprindelig begrænset til 32 Mill. Kr., hvoraf Staten gennem Indskydelse af en Grundfond garanterede for 4 Mill. Kr. Ved § 4 i Lov af 16. Maj 1934 om Afvikling af Henstandsudlydelser i Kreditforeninger og Lempelse af Renten for visse Udlaan (Aarvog 1933—34, Side 187) forøgedes Grænsen for Udlaanet imidlertid til 48 Mill. Kr., idet Fonden tillige fik til Opgave at yde Laan til Kommuner til Konvertering af ældre Laan med en Rentefod af over 5 pCt. Samtidig forhøjedes Statsgarantien til »Halvdelen af de hos Laanefonden optagne Laans Hovedstol, dog ikke ud over et Beløb af 24 Mill. Kr.«. Paa Grund af Vanskelighed ved at fremskaffe de til fuld Udnyttelse af Loven fornødne Midler var der dog kun udlaant i alt 33,3 Mill. Kr., da Fonden ved Udgangen af 1936 traadte i Likvidation, hvilket skete i Henhold til § 3 i Loven af 20. Maj 1933. Dette Udlaansbeløb var ved Udgangen af Regnskabsaaret 1936—37 nedbragt til 27,6 Mill. Kr. Restgæld.

Med Henblik herpaa og paa de i øvrigt indvundne Erfaringer vedtoges efter Forslag af Indenrigsministeren en ny Lov, som satte Fonden i Stand til at *genoptage sin Udlaansvirksomhed* og samtidig *udvidede Statens Garanti til det fulde Laanebeløb*.

I § 1 bestemmes, at den i 1933 oprettede midlertidige Laanefond, der administreres af »Kongeriget Danmarks Hypo-

tekbank«, genoptager sin Virksomhed under Navn af »Den kommunale Laanefond«. Laanefondens Opgave er, i det Omfang det maatte skønnes formaalstjenligt, at optage Laan og at anvende de saaledes fremskaffede Midler til at bevilge Laan til Kommuner til Udførelsen af *kommunale Arbejder* og til saadanne *af private udførte Arbejder*, som Kommunerne under betryggende Sikkerhed ønsker at støtte ved Laan, alt under Forudsætning af, at Indenrigsministeren skønner, at de paagældende kommunale og private Arbejders Udførelse er af offentlig Interesse. Laanefonden vil endvidere kunne bevilge Laan til Kommuner til *Konvertering* af ældre Laan, for saa vidt en Rentenedsættelse derved kan opnaas, eller en Ombytning af Laanene i øvrigt maatte anses for ønskelig.

Ifølge §§ 2 og 3 *garanterer Staten* for Forrentningen og Tilbagebetalingen af de af Laanefonden optagne Laan, herunder ogsaa for de Laan, som er optaget af »Kommunernes midlertidige Laanefond«, og det bestemmes, at *den samlede Restgæld* af Laanefondens Udlaan *ingen Sinde maa overstige* et Beløb af i alt 48 Mill. Kr. Heraf skal mindst 15 Mill. Kr. være forbeholdt Udlaan til Amts- og Sognekommuner.

De nærmere Regler for Laanefondens Styrelse og hele Virksomhed fastsættes (§ 4) af Finansministeren efter Forhandling med Indenrigsministeren i et Regulativ, om hvilket Hypotekbankens Tilsynsraad forinden afgiver Indstilling. Efter hvert Regnskabsaars Afslutning fastsætter Finansministeren efter Forhandling med Indenrigsministeren den Del af Hypotekbankens Administrationsudgifter, som Laanefonden vil have at bære.

§§ 5—7 indeholder Regler om Stempel- og Gebyrfrihed for Dokumenter, der udfærdiges i Anledning af de af Laanefonden optagne og ydede Laan, samt om Lovens Ikrafttræden m. v. Loven gælder ikke for Færøerne.

Det af Indenrigsministeren fremsatte Lovforslag vedtoges paa Rigsdagen i uændret Skikkelse og med stor Tilslutning, idet kun *Retsforbundet* og *Det frie Folkeparti* henholdsvis stemte imod og afholdt sig fra at stemme. Af disse Partier gik det førstnævnte imod, at Befolkningen gennem Statsgarantien blev gjort solidarisk ansvarlig over for Kapitalmagten, medens der fra Det frie Folkepartis Side blev udtalt Frygt for, at Loven ved at give offentlige Institutioner en

begunstiget Stilling paa Laanemarkedet vilde bevirke, at Vilkaarene blev strammere for private Laantagere.

Hassing-Jørgensen (R. V.) berørte ved 1. Behandling i Folketinget Spørgsmaalet om Oprettelse af et *fælleskommunalt Laaneinstitut*, et Institut, som skulde kunne bestride hele den kommunale Laaneverksamhed. Heroverfor udtalte *Indenrigsministeren*, at han betragtede Laanefonden som Indledning til en videregaaende Udvikling. Om denne Udvikling vilde føre til Oprettelse af et fælleskommunalt Laaneinstitut, maatte foreløbig staa hen, men Ministeren var villig til at lade Sagen nærmere overveje.

I Overensstemmelse hermed hedder det i Folketingsudvalgets enstemmige Betænkning: »Udvalget har endvidere drøftet det under Lovforslagets Behandling i Folketinget rejste Spørgsmaal om Oprettelse af et fælleskommunalt Laaneinstitut, men Udvalget er enigt i, at der ikke ved Lovgivningsmagtens Foranstaltning bør foretages Ændringer i bestaaende Udlaansforhold, forinden Ministeriet i Samraad med de kommunale Laaneverksamheder og de kommunale Organisationer har underkastet Sagen en nærmere Underøgelse.«

I Landstinget gav Lovforslaget ikke Anledning til Debat.

35. Lov om midlertidig Lempelse i Afdragsvilkaarene for Statsboligfondslaan i mindre Ejendomme. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 2351. — C. Sp. 273, 297 og 301].

Fremsat i *Folketinget* ¹³/₁₀ (F. Sp. 28). 1. Beh. ²⁵/₁₁ (F. Sp. 1620). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (A. C. Mortensen, H. P. Hansen [Sorø A.], Fr. Andersen, Einer-Jensen [Formand], P. Mortensen, Hans Nielsen, J. Chr. Jensen, Valdemar Sørensen [Sekretær], *Hassing-Jørgensen*, Elgaard, Inger Gautier Schmit, Marius Jensen, Kristen Amby, Carlsen-Skiødt og Korsgaard). Betænkning (B. Sp. 663) afgivet ²⁵/₂. (Ordfører: A. C. Mortensen). 2. Beh. ³/₃ (F. Sp. 3612). 3. Beh. ⁸/₃ (F. Sp. 3691). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. ¹¹/₃ (L. Sp. 683). 2. Beh. ¹¹/₃ (L. Sp. 712). 3. Beh. ¹¹/₃ (L. Sp. 713). *Tilbagesendt til Folketinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 809) afgivet ¹¹/₃. Eneste Beh. ¹¹/₃ (F. Sp. 3944). *Loven stadfæstet 18. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 76).

Ved Lov af 11. Maj 1935 om Laan til Dækning af Henstandsydelser i Kreditforeninger samt Afdrags- og Rentelempelser m. v., §§ 9 og 10 (Aarvog 1934—35, Side 80), fik Statsboligfondens Laantagere deres Renteydelse nedsat fra 5 til $4\frac{1}{2}$ pCt. p. a. for Tiden til og med April Termin 1937. Bortset fra Familieoverdragelser skulde Nedsættelsen dog ikke finde Sted, naar den paagældende Ejendom havde været omsat efter Udgangen af 1927, idet Formaalet var at komme de Ejere til Hjælp, som havde erhvervet deres Ejendom i en dyr Tid.

Efter at Bestemmelserne herom var bortfaldet, fandt Indenrigsministeren, at en saadan almindelig Lempelse ikke længer var paakrævet for de *større Ejendomme*, som havde Laan fra Statsboligfonden, hvorimod der fortsat burde indrømmes Ejerne af *Parcelhuse* en midlertidig Nedsættelse af deres Ydelser til Statsboligfonden. Denne Nedsættelse skulde ifølge det i Folketinget fremsatte Lovforslag endnu i Oktober Termin 1937 ydes efter de hittidige Regler, men derefter som en *Lempelse af Afdragsforpligtelserne*. Der blev paa den Maade ikke længer Tale om et Rentetilskud, men kun om en *Forlængelse af Afdragsperioden*. Til Gengæld blev Nedsættelsen lidt større efter den foreslaaede Ordning end efter den tidligere gældende, idet Afdragsydelsen skulde formindskes med $\frac{1}{2}$ pCt. p. a. af Laanets oprindelige Beløb, medens Renten var blevet formindsket med $\frac{1}{2}$ pCt. p. a. af Restgælden.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting med en enkelt Ændring, der var en Følge af, at Behandlingen paa Rigsdagen tog længere Tid end oprindelig paaregnet.

I Lovens § 1 bestemmes, at Debitorer, der i Henhold til Lov Nr. 551 af 23. December 1922 om Laan til Boligforanstaltninger med Forlængelseslove Nr. 24 af 30. Januar 1925, Nr. 84 af 1. April 1925 og Nr. 331 af 23. December 1925 samt Lov Nr. 86 af 31. Marts 1926 om Støtte af Boligbyggeri af Statsboligfonden har modtaget *Laan med en Hovedstol paa under 20 000 Kr.*, for Terminerne i 1938 og 1939 faar deres halvvaarlige Ydelse til Fonden nedsat fra 3,10 pCt. til 2,85 pCt., hvoraf 2,5 pCt. af den til enhver Tid skyldige Restgæld er Rente, 0,10 pCt. Bidrag til Statsboligfondens Reserve- og Administrationsfond, medens Restbeløbet er Afdrag. — Saafremt en Laantager ikke ønsker, at denne Afdragslettelse skal komme til Anvendelse med Hensyn til det i hans Ejendom indestaaende Statsboligfondslaan, maa han senest inden Udgangen af Juni Maaned 1938 indsende

skriftlig Meddelelse herom til Statsboligfondens Kasserer, Kongeriget Danmarks Hypotekbank.

I Tilfælde af Overdragelse — frivillig eller som Led i Retsforfølgning — af en Ejendom, i hvilken der indestaar Laan af Statsboligfonden, ydes Afdragslettelsen dog (ifølge § 2) kun, saafremt Tinglysning om Overdragelsen har fundet Sted med Fondens Samtykke inden 1. Januar 1928, eller Overdragelsen med saadant Samtykke er sket til Ejerenes Ægtefælle eller Livsarvinger.

Endvidere bestemmes i § 3, at Efterpanthavere og andre i den til Statsboligfonden pantsatte Ejendom berettigede ikke kan støtte nogen Ret paa eller modsætte sig den ved § 1 hjemlede Forlængelse af Statsboligfondslaanets Amortisationstid, og at den en Skyldner i Henhold til § 1 indrømmede Afdragshenstand ogsaa omfatter eventuelle Kautionister; disse fritages ikke som Følge af Henstanden for deres Forpligtelser.

Endelig forlænger § 4 den *Rentelettelse*, som i Henhold til Loven af 11. Maj 1935 §§ 9 og 10 har været indrømmet Ejere af Parcelhuse, til ogsaa at gælde *Oktober Termin 1937*.

Under Sagens Behandling i et af Folketinget nedsat Udvalg erklærede Ministeren sig villig til i et vist Omfang at imødekomme forskellige Ønsker, som var fremsat af Parcelforeninger og Byggeforeninger, der havde opnaaet Henstand i Henhold til Statsboligfondslovens § 5. Med Hensyn til Byggeforeninger med Statsboligfondslaan udtalte Ministeren, at Forholdene for dette Storbyggeri efter hans Opfattelse stiller sig saa forskelligt for de forskellige Ejendomme, at det ikke vil være rigtigt under de nuværende Forhold at give en generel Lempelse til disse Byggeforetagender, men at Ministeriet agter, hvis det ved en individuel Undersøgelse maatte vise sig paakrævet for bestemte Ejendomme, at yde disse Støtte gennem Forlængelse af allerede i Henhold til de almindelige Regler tilstaaet Henstand med Renter og Afdrag til Statsboligfonden.

Fra konservativ Side gav man Udtryk for en vis Betænkelighed ved § 3, idet navnlig *Lange* (K. F.) i Landstinget pegede paa, at Efterpanthavere blev daarligere stillet, naar Afdragsperioden for Statsboligfondslaanet forlængedes. *Olof Pedersen* (D. R.) gjorde i Folketinget gældende, at man ikke i rimeligt Omfang havde opfyldt de Forventninger, som Laantagerne kunde støtte paa Statsboligfondslovens § 5, men denne Opfattelse blev imødegaaet af Indenrigsministeren.

Antallet af Parcelhuse, som Loven vedrører, anslaaes i Motiverne til 6 000. I disse har Statsboligfonden i alt udlaant ca. 32 Mill. Kr., hvilket Beløb ifølge de senest foreliggende Oplysninger var nedbragt til ca. 28,8 Mill. Kr.

36. Lov om Konvertering af Statsboligfondens hollandske Gyldenlaan. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 2507. — C. Sp. 9 og 21].

Fremsat i *Folketinget* ²⁸/₁₀ (F. Sp. 480). 1. Beh. ²⁸/₁₀ (F. Sp. 482). Henvist til Finansudvalget (se Side 24). Betænkning (B. Sp. 11) afgivet ²⁸/₁₀. (Ordfører: S. Munk). 2. Beh. ²⁸/₁₀ (F. Sp. 527). 3. Beh. ²⁸/₁₀ (F. Sp. 534). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. ²⁹/₁₀ (L. Sp. 74). 2. Beh. ²⁹/₁₀ (L. Sp. 82). 3. Beh. ²⁹/₁₀ (L. Sp. 83). *Loven stadfæstet 29. Oktober 1937*. (Lov-Tid. Nr. 293).

Ved Lovene af 23. December 1922 om Laan til Boligforanstaltninger og af 31. Marts 1926 om Støtte af Boligbyggeri med tilhørende kongelige Anordninger bemyndigedes Statsboligfonden til at tilvejebringe Midler til sin Udlaansvirksomhed ved Afsætning af Kasseobligationer paa det inden- eller udenlandske Laanemarked. I Henhold hertil blev der i 1926 og 1927 til et hollandsk Konsortium afsat Statsboligfondsobligationer til et samlet Paalydende af henholdsvis 10 Millioner hollandske Gylden eller 15 Mill. Kr. og 12 Millioner hollandske Gylden eller 18 Mill. Kr. Disse Laan skulde forrentes med 5 pCt. p. a. og amortiseres i Løbet af 36½ Aar, dog med Opsigelsesret for Debitor 10 Aar efter Emissionen.

Det var med Henblik paa denne Opsigelsesrets Indtræden i 1936 og 1937, at Indenrigsministeren i Efteraaret 1937 skaffede sig Lovhjemmel til at konvertere begge Laanene, hvilket motiveredes med, at Forholdene paa det internationale Laanemarked skønnedes at ligge saaledes, at Muligheden for en passende Rentebesparelse kunde komme til at foreligge*).

*) Allerede i Begyndelsen af November 1937 konverteredes det i 1926 optagne Gyldenlaan, hvis Restbeløb udgjorde 8 841 000 Gylden, idet Indenrigsministeren med Tilslutning af Finansudvalgene accepterede et Laanetilbud, som var modtaget fra et hollandsk Bankkonsortium i Forbindelse med de danske Hovedbanker og Firmaet R. Henriques jr. De nye Obligationer bærer 4 pCt. Rente og amortiseres i Løbet af 30 Aar, dog med Ret for Debitor til at indfri dem efter 10 Aars Forløb. Overtagelseskursen var 95½. Kort efter konverterede den samme Bankgruppe ogsaa det andet Gyldenlaan, hvis Restbeløb udgjorde 10 656 000 Gylden, paa tilsvarende Vilkaar.

Den herom vedtagne Lov indeholder i §§ 1 og 2 følgende Hovedbestemmelser:

§ 1. Indenrigsministeren bemyndiges til, naar Mulighed for passende Rentebesparelse foreligger, med Tilslutning af Rigsdagens Finansudvalg eller, saafremt Rigsdagen maatte være hjemsendt, af de senest valgte Finansudvalg at lade foretage en Konvertering af de af Statsboligfonden i Henhold til Lov Nr. 551 af 23. December 1922 om Laan til Boligforanstaltninger og Lov Nr. 86 af 31. Marts 1926 om Støtte af Boligbyggeri i Aarene 1926 og 1927 optagne Laan paa henholdsvis 10 og 12 Millioner hollandske Gylden. Indenrigsministeren er bemyndiget til at gennemføre Konverteringen paa saadanne Vilkaar med Hensyn til Laanets Optagelse, Størrelse, Forrentning, Amortisation, Løbetid m. v., som Ministeren med Tilslutning af de nævnte Udvalg maatte finde gunstige.

§ 2. Den danske Stat er over for Obligationsejerne Garant for de i Anledning af Konverteringen udstedte Kasseobligationer, og umyndiges og andre under offentlig Bestyrelse eller Tilsyn staaende Midler kan anbringes i disse Obligationer.

Under Lovforslagets Behandling i *Folketinget* betegnede *Himmelstrup* (V.) det som lidt usædvanligt, at Ministeren ønskede den foreslaaede Bemyndigelse fremfor at vente med at fremsætte Lovforslag om Sagen, indtil Laanetilbud forelaa. Han betragtede det dog som Hovedsagen, at den tilsigtede Rentebesparelse opnaaedes. Som Ordfører for Det konservative Folkeparti erkendte *Christmas Møller*, at det under Laaneforhandlingerne kunde være heldigt for Indenrigsministeren at have en saadan Bemyndigelse, men han fandt det unødvendigt, at Bemyndigelsen skulde gælde, ogsaa efter at Rigsdagen var hjemsendt, paa en Tid, da Tilslutning til Antagelse af et Laanetilbud ikke kunde faas fra forfatningsmæssigt bestaaende Finansudvalg. Under Henviisning hertil stilledes til 2. Behandling et Ændringsforslag, hvorefter Indenrigsministerens Adgang til efter Rigsdagens Hjemsendelse at konvertere Laanene med Tilslutning fra »de senest valgte Finansudvalg« bortfaldt. Da dette Ændringsforslag ikke fik Tilslutning fra de øvrige Partier, afholdt Det konservative Folkepartis Medlemmer sig fra at stemme om Lovforslaget. Det samme Standpunkt indtog Det frie Folkeparti, hvis Ordfører (*Hartel*) gav Udtryk for Utilfredshed med,

at hans Parti ikke ligesom de fire største Partier var blevet gjort bekendt med Lovforslaget før dettes Fremsættelse.

I *Landstinget* gjorde *Stein* (K. F.) gældende, at Lovgivningen angaaende Statsboligfonden indeholdt fornøden Hjemmel for Kongeriget Danmarks Hypotekbank til som Forretningsfører for Statsboligfonden at konvertere dennes Obligationer, naar Forholdene maatte give Anledning dertil. Hertil svarede Indenrigsministeren, at han ikke troede, denne Opfattelse var rigtig. I hvert Fald var der rejst Tvivl om Sagen, og denne Tvivl maatte fjernes, før man kunde træffe Aftale med udenlandske Konsortier.

37. Lov om Ændring i Administrationen af Jydsk Landhypothekforening. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 3311. — C. Sp. 119 og 161].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{3}{12}$ (F. Sp. 1735). 1. Beh. $\frac{8}{12}$ (F. Sp. 1888). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Eriksen, Riis Flor, J. Chr. Jensen, Jensen [Lillering], Bollerup Madsen, A. C. Mortensen [Formand], Gustav Pedersen, Rasmussen [Gylling] [Sekretær], Hassing-Jørgensen, Nørskov, Duborg, Edvard Sørensen, Hasle, Fibiger og Viggo Hansen). Betænkning (B. Sp. 201) afgivet $\frac{10}{12}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. Beh. $\frac{14}{12}$ (F. Sp. 2117). 3. Beh. $\frac{14}{12}$ (F. Sp. 2131). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{15}{12}$ (L. Sp. 254). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Gisselbæk, Jepsen Christensen, Kr. Johansen, Josiassen, Korsgaard, Lange, Jørgen Møller, Nielsen Mann, Offersen [Formand], Ch. Petersen, Rytter, Simonsen, Stein, Stumph og Martin Sørensen [Peterslund] [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 291) afgivet $\frac{16}{12}$. (Ordfører: Offersen). 2. Beh. $\frac{16}{12}$ (L. Sp. 339). 3. Beh. $\frac{17}{12}$ (L. Sp. 341). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 341).

Efter at Jydsk Landhypothekforenings Udlaansvirksomhed i 1931 var blevet standset, fremkom der gentagne Gange til Indenrigsministeriet Henvendelser med Beklagelser over, at det ikke længere var muligt at opnaa Hypothekforeningslaan i jyske Ejendomme beliggende i *bymæssige Bebyggelser uden for Købstæderne*. Ikke mindst i Forstæderne til de større Byer, hvor der udfoldedes en livlig Byggevirksomhed, følte denne Tilstand som et Savn. Sagen blev derfor taget

op til Overvejelse af Ministeriet, der bl. a. var inde paa Tanken om at udvide Jydsk Hypothekforenings Laaneomraade til de nævnte Ejendomme. Efter Forhandling med de interesserede Parter kom man imidlertid til det Resultat, at det vilde være mest hensigtsmæssigt at genaaabne Jydsk Landhypothekforening for Udlaan i Grundejendomme — det vil sige Ejendomme uden Avlsbrug eller med ringe Avlsbrug — inden for dens tidligere Virkefelt. Foreningen vilde derved blive i Stand til at udnytte sit Administrationsapparat bedre, og den havde i Aarene efter 1931 været Genstand for en fremadskridende Konsolidering, takket være hvilken der pr. 31. Marts 1937 over for en Kasseobligationsgæld paa 27 757 000 Kr. stod Reserve- og Sikringsfonds til et samlet Beløb af 7 217 886 Kr.

Allerede i Henhold til Lov af 8. December 1933 om Administrationen af Jydsk Landhypothekforening (Aarvog 1933—34, Side 198) var Indenrigsministeren bemyndiget til at godkende, at Udlaansvirksomheden genoptoges i en ny Afdeling. Skulde Bestemmelsen herom kunne faa praktisk Betydning, maatte der dog foretages enkelte Ændringer i den nævnte Lov.

Bl. a. ansaa man det for paakrævet, at ikke blot den nye Afdelings, men ogsaa de ældre Afdelingers Kasseobligationer blev *optaget til Notering* paa Københavns Børs, ligesom de sidstnævnte tidligere havde været det. Men dette stødte paa den Vanskelighed, at Loven af 1933 aabnede Mulighed for en Nedsættelse af Renten af Kasseobligationer, henhørende under Foreningens 2.—5. Afdeling, hvis den paagældende Afdelings Reserve- og Administrationsfond trods Overførelser fra Risikoudligningsfonden eller fra Laantagernes Afdragsydelse sank under 5 pCt. af Kasseobligationsgælden. Reelt tillagde man efterhaanden ikke denne Bestemmelse stor Betydning, men den berøvede alligevel de paagældende Obligationer deres Karakter af ubetinget fast forrentede Værdipapirer og maatte derfor ophæves, hvis Obligationerne skulde kunne optages til daglig Kursnotering.

Endvidere var det en nødvendig Forudsætning for Af-sætningen af den nye Afdelings Obligationer, at der stilledes en vis *Sikkerhed* for disse. Den sædvanlige Fremgangsmaade, hvorefter en ny Afdeling støttes af en ældre ved Indførelse af fælles solidarisk Ansvar for begge Interessenter i den første Tid, lod sig ikke anvende her, og en særlig Ordning maatte derfor træffes.

Med Henblik herpaa fremsatte Indenrigsministeren den 3. December 1937 i Folketinget et Lovforslag, som gennemførtes *uændret* og enstemmigt, idet dog Det frie Folkepartis og Retsforbundets Medlemmer afholdt sig fra at stemme.

Den saaledes vedtagne Lov *ophæver* i § 1 *Adgangen til* under visse Omstændigheder *at nedsætte Renten af Kasseobligationer*, udstedt af Jydsk Landhypothekforening (Afdeling 2—5).

§ 2 giver i Overensstemmelse med et fra Foreningens Side fremsat Ønske Direktionen Adgang til at frafalde det for Debitorerne meget byrdefulde Krav om, at der ved ekstraordinær Indfrielse af Laan skal stilles et *Depositum* paa 10 pCt. af den oprindelige Hovedstol. Forudsætningen er dog, at Afdelingens Reserve- og Administrationsfond overstiger 7 pCt. af Afdelingens Kasseobligationsgæld.

I § 3 fastsættes, at saafremt en ny Afdeling aabnes, *hæfter den særlige Risikoudligningsfond*, »foruden for Opfyldelse af de i Loven angivne Formaal, tillige med et Beløb af indtil 600 000 Kr. til Sikkerhed for den nye Afdelings Forpligtelser«. Risikoudligningsfonden beløb sig pr. 31. Marts 1937 til 773 297 Kr.

Endelig bestemmes det i § 4, at §§ 1 og 3 kun faar Gyldighed, »saafremt ikke Ejere af over 35 pCt. af Foreningens samlede Kasseobligationsmasse ved Afstemning har tilkendegivet, at de modsætter sig Ændringerne«. Obligationsejerne benyttede sig imidlertid ikke af denne Adgang til at modsætte sig, at Foreningens Udlaansvirksomhed blev genoptaget.

Under Sagens Behandling paa Rigsdagen rejstes fra forskellig Side det Spørgsmaal, om Foreningen ogsaa burde have Adgang til at yde nye Laan i *Landbrugsejendomme*. Noget saadant kunde Indenrigsministeren ikke gaa med til under de nuværende Forhold, men han oplyste, at det Udkast til nye Statutter for Foreningen, som var udarbejdet, indeholdt en Bestemmelse, hvorefter Laaneomraadet med Indenrigsministerens Samtykke kan udvides til ogsaa at omfatte *Landbrugsejendomme*. Der rejstes endvidere Tvivl om, hvorvidt det var rimeligt at lade Risikoudligningsfonden tjene som Sikkerhed for nye Laan, der udelukkende skulde komme Ejendomme i bymæssige Bebyggelser til gode. *J. S. Foget* (F. F.) udtalte herom i Folketinget, at det var Byinteresserne, der plejedes, og Landbruget, der maatte betale; han vilde dog ikke stemme imod Lovforslaget.

I Landstinget udtalte *Nielsen Mann* (V.) Haabet om, at Ministeren snarest belejligt vilde aabne for Udlaan i *Landbrugsejendomme*, hvorimod *Stein* (K. F.) ansaa det for meget betænkeligt at gaa til en saadan Udvidelse af Laaneomraadet.

38. Lov om Forandringer i og Tillæg til Lov om Bestyrelsen af Københavns kommunale Anliggender af 4. Marts 1857 m. m. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 3981. — C. Sp. 285 og 333].

Fremsat i *Folketinget* $11\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3017). 1. Beh. $16\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3131). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Chr. Jensen, Nina Andersen, H. C. Hansen, Hedtoft-Hansen [Formand], S. Munk, Retoft, M. K. Sørensen, Rager [Sekretær], Valdemar Sørensen, Krag, Himmelstrup, Inger Gautier Schmit, Bindslev, Gerda Mundt og H. F. Ulrichsen). Betænkning (B. Sp. 745) afgivet $\frac{8}{3}$. (Ordfører: Chr. Jensen). 2. Beh. $\frac{9}{3}$ (F. Sp. 3737). 3. Beh. $10\frac{1}{3}$ (F. Sp. 3815). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $11\frac{1}{3}$ (L. Sp. 688). 2. Beh. $16\frac{1}{3}$ (L. Sp. 716). 3. Beh. $16\frac{1}{3}$ (L. Sp. 724). *Loven stadfæstet 18. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 75).

I sit Møde den 11. Februar 1937 tiltraadte Københavns Borgerrepræsentation enstemmigt en Indstilling fra Budgetudvalget om at opfordre den samlede Magistrat til at tage Spørgsmaalet om Betimeligheden af en Ændring i Københavns kommunale Forfatning op til Overvejelse, og under 14. Oktober 1937 traf Borgerrepræsentationen efter Forslag af Magistraten Bestemmelse om at nedsætte et *Fællesudvalg* til Overvejelse af Spørgsmaalet*).

Den 2. December 1937 afgav Fællesudvalget Betænkning indeholdende Udkast til Lov om Forandringer i og Tillæg til Lov om Bestyrelsen af Københavns kommunale Anliggender af 4. Marts 1857 m. m. samt Indstilling til Borgerrepræsentationen om at rette Henvendelse til Indenrigsministeriet om i Rigsdagssamlingen 1937—38 at søge gennemført en Lov i Overensstemmelse med dette Udkast. Indstillingen blev tiltraadt af Magistraten og derefter vedtaget af Borgerrepræsentationen i dennes Møde den 16. December 1937.

Fællesudvalget havde drøftet, hvorvidt det vilde være muligt inden for en rimelig Tid at udarbejde Forslag til Lov indeholdende *alle Forfatningsbestemmelser* vedrørende Københavns Kommune, men var vejet tilbage herfor og havde af Hensyn til Ændringernes Gennemførelse paa kortest mulige

*) Fællesudvalget fik desuden til Opgavè at overveje Spørgsmaalet om en ændret Ordning af Forholdet mellem Københavns *Havn* og Kommunen, ligesom det blev overdraget Udvalget at overveje forskellige Spørgsmaal vedrørende en Omordning af Kommunens *Regnskabs- og Revisionsforhold*.

Tid indskrænket sig til paa Grundlag af den gældende Lov af 4. Marts 1857 om Bestyrelsen af Københavns kommunale Anliggender kun at fremsætte Forslag om *Ændringer* i denne Lov, der altsaa for saa vidt stadig opretholdes.

Indenrigsministeriet kunde i det store og hele tiltræde Fællesudvalgets Forslag, og det af Indenrigsministeren fremsatte Lovforslag gennemførtes med nogle faa og gennemgaaende mindre betydende *Ændringer*, som paa en enkelt Undtagelse nær (se det ved § 3 bemærkede) var foreslaaet af Ministeren og hele Folketingsudvalget. *Ændringsforslag*, der var stillet enten af Venstre alene eller af Kommunerne, blev derimod forkastet. Lovforslagets Vedtagelse skete enstemmigt i begge Ting.

Den nye Lov ændrer Loven af 1857 paa to *Hovedpunkter*:

Medens Magistraten hidtil foruden den udøvende Myndighed har haft Del i den besluttende Myndighed, idet der til en gyldig Beslutning af Kommunalbestyrelsen krævedes Vedtagelse baade af Borgerrepræsentationen og af Magistraten, faar *Borgerrepræsentationen nu den besluttende Myndighed* i alle kommunale Anliggender, og Borgerrepræsentationens Afgørelse faar herefter straks Gyldighed som Kommunalbestyrelsesbeslutning, selv om den maatte afvige fra Magistratens Vedtagelse. Der har i øvrigt i en Aarrække ikke foreligget Tilfælde, hvor Magistraten, efter at Borgerrepræsentationen havde truffet en Beslutning, der afveg fra Magistratens, har fastholdt sit oprindelige Standpunkt.

Overpræsidenten har hidtil foruden at være Statens Tilsynsførende med Kommunens Forvaltning været Formand for Magistraten og har saaledes deltaget i de Beslutninger, han som Statens Tilsynsførende skulde være kritisk indstillet overfor. Under Hensyn til det principielt uheldige i denne Ordning og til, at en Statstjenestemand som Formand for Magistraten ikke vil kunne have den Myndighed, som en af Borgerrepræsentationen valgt Formand for Magistraten alene i Kraft af sin Valgmaade vil sidde inde med, er *Overpræsidentens Stilling som Magistratens Formand ophævet*, og denne Stilling skal fremtidig beklædes af en af *Borgerrepræsentationen valgt Overborgmester*. Det er i øvrigt forudsat, at Ledelsen af Kommunens *finansielle Anliggender* ved Vedtægtsbestemmelse henlægges under Overborgmesterens Forretningsomraade.

Lovens § 1 fastsætter de ydre Rammer for Kommunens Forvaltning:

Kommunalbestyrelsen bestaar af Borgerrepræsentation og Magistrat.

Borgerrepræsentationen har den *besluttende Myndighed* i Kommunens Anliggender og er berettiget til at sætte enhver Kommunen vedrørende Sag under Forhandling og til derom at tage Beslutning. Den kan af Magistraten begære sig meddelt alle de *Oplysninger* om Kommunens Anliggender, som denne maatte være i Stand til at give.

Magistraten har den *administrative Myndighed* og fremsætter sine Forslag for Borgerrepræsentationen. Ethvert *Bevillingsforslag* skal være ledsaget af Overborgmesterens Bemærkninger.

Saafernt Borgerrepræsentationens Behandling af en Sag ikke sker paa Grundlag af et af Magistraten fremsendt Forslag, skal Sagen, inden Borgerrepræsentationen træffer endelig Beslutning, have været forelagt Magistraten, medmindre Sagen efter de hidtil gældende Regler udelukkende henhører under Borgerrepræsentationen. I de Tilfælde, hvor en Sag saaledes forelægges Magistraten af Borgerrepræsentationen, kan denne fastsætte en Frist, inden hvilken Magistratens Svar og Overborgmesterens Bemærkninger skal være meddelt Borgerrepræsentationen.

Borgerrepræsentationens Beslutning i Sagen har *straks Gyldighed som Kommunalbestyrelsens Beslutning*, selv om den maatte afvige fra Magistratens Forslag.

Der foretoges efter Indstilling af Ministeren og Folketingets Udvalg et Par redaktionelle Ændringer i Stk. 3 og 4.

Med Hensyn til Bestemmelsen i Stk. 2, om Borgerrepræsentationens Ret til at *kræve Oplysninger*, udtalte Udvalget, at den maa forstaas saaledes, at det er Borgerrepræsentationen som saadan, der kan kræve de omhandlede Oplysninger; »men man anser det for at være en Selvfølge og i Overensstemmelse med parlamentarisk Praksis i offentlige Forsamlinger og de af disse nedsatte Udvalg, at, medmindre ganske særlige Forhold gør sig gældende, ogsaa Oplysninger, som *Mindre-tallene* maatte ønske, vil blive begæret fremskaffet, naar saadanne Oplysninger skønnes at være af Betydning for Afgørelsen af den paagældende Sag.«

§ 2 svarer til Købstadkommunallovens § 10, Stk. 6, og har til Formaal at sikre Borgerrepræsentationens forskellige Grupper en *ligelig Repræsentation i de faste Udvalg*:

I Stadens Vedtægt, der affattes af Kommunalbestyrelsen, og som derefter forelægges Indenrigsministeren til Stadfæstelse, optages en Fortegnelse over Borgerrepræsentationens faste Udvalg.

Saafernt der ikke forud for Valgene til disse faste Udvalg har kunnet opnaas Enighed mellem Borgerrepræsentationens Grupper om Mandatfordelingen, har den Gruppe, der ikke i alt har faaet saa mange Udvalgspladser, som den vilde have faaet ved en Fordeling under eet efter Forholdstalsvalgmaaden af samtlige Pladser i de faste Udvalg, Ret til at faa det manglende Antal anvist. Den paagældende Gruppe er berettiget til at kræve, at der ikke paa denne Maade anvises den mere end een Plads i det enkelte Udvalg. Uoverensstemmelser mellem Grupperne i Anledning af foranstaaende afgøres af Borgerrepræsentationen. Medfører denne Fremgangsmaade, at en af Borgerrepræsentationens Grupper, der ellers vilde have haft Krav paa Flertal i et Udvalg, berøves dette, har Gruppen Ret til at udpege et saa stort Antal overtallige Medlemmer af vedkommende Udvalg, som er nødvendigt for, at Gruppen kan bevare absolut Flertal i dette.

Aksel Larsen og Alfred Jensen (D. K.) foreslog, at Budgetudvalget skulde inddrages under Reglerne i § 2, men Ændringsforslaget forkastedes med 77 Stemmer mod 2.

§ 3 angiver *Magistratens Sammensætning*, og det følger heraf, at Overpræsidenten udtræder af Magistraten, idet denne bestaar af *en Overborgmester, 5 Borgmestre og 5 Raadmænd*. Ligesom efter Loven af 1857 § 6 kan Antallet af Borgmestre og Raadmænd ændres efter Kommunalbestyrelsens Forslag ved en paa Indenrigsministerens Foranstaltning udvirket kgl. Anordning.

Magistratens Medlemmer *vælges* af Borgerrepræsentationen efter Forholdstal paa den i Loven om kommunale Valg*) angivne Maade i Henhold til Lister, hvorpaa bestemte Personer bringes i Forslag af Grupper inden for Borgerrepræsen-

*) Lovbekendtgørelse Nr. 291 af 22. December 1936.

tationen. *Valgbar* til Magistraten er enhver, der har Valgret til Folketinget. Valget af Magistratsmedlemmer foretages i April Maaned og gælder for 8 Aar (jfr. dog § 13). Ved Afgang i Funktionstiden bliver den ledigblevne Plads for den tilbageværende Del af Perioden at besætte af den Gruppe, efter hvis Liste den afgaaede er valgt.

Overborgmesterens og Borgmestrenes *Løn* fastsættes i Stadens Vedtægt. De bliver pensionsberettigede fra Tiltrædelsen efter de i Vedtægten fastsatte Regler. Der tillægges Raadmændene et *årligt Vederlag*, hvis Størrelse fastsættes i Vedtægten. De er ikke pensionsberettigede.

Venstre var imod Bestemmelsen om Adgang til at ændre Antallet af Borgmestre og Raadmænd ved *kgl. Anordning* og foreslog i Folketinget Bestemmelsen slettet (forkastet med 76 Stemmer mod 21). I Landstinget stillede Rytter (V.) følgende Ændringsforslag: »Magistraten bestaar af en Overborgmester og Borgmestrene og Raadmændene, hvis Antal fastsættes ved kgl. Resolution, dog saaledes, at deres samlede Antal ikke kan overstige 12« (forkastet med 51 Stemmer mod 20).

Ligeledes var *Venstre* imod at give Valgbarhedsbestemmelsen ovennævnte Affattelse, hvorved *Valgbarhedsalderen* bliver den samme som Valgretsalderen til Folketinget, medens det oprindelige Forslag krævede 25 Aars Alder. Det paagældende Ændringsforslag, der var stillet af Regeringspartierne og de Konservative, vedtoges med 81 Stemmer mod 17.

En fra *kommunistisk* Side foreslaaet Ændring om at forkorte Valgperioden fra 8 til 4 Aar forkastedes med 81 Stemmer mod 2.

Ifølge § 4 kan Overborgmesteren overdrage *den midlertidige Bestridelse* af en Borgmesters eller Raadmands Forretninger til et andet af Magistratens Medlemmer, ligesom han, indtil Borgerrepræsentationen træffer anden Bestemmelse, i Tilfælde af eget Forfald kan konstituere en Borgmester eller Raadmand til at bestride Overborgmesterembedet. Borgerrepræsentationen kan overdrage den midlertidige Bestridelse af Overborgmesterens Forretninger til et af Kommunalbestyrelsens Medlemmer. — Om de af Overborgmesteren foretagne Konstitutioner skal der snarest gives Borgerrepræsentationen Meddelelse.

Venstre fandt Bestemmelsens Formulering uheldig i flere Henseender og foreslog en Nyaffattelse, hvorefter Overborgmesteren i Tilfælde af en Borgmesters eller Raadmands Forfald kunde konstituere ikke blot et andet af Magistratens Medlemmer, men ogsaa — med Borgerrepræsentationens Billigelse — et af dennes Medlemmer i den paagældendes Sted, og hvor Bestemmelsen om, at den, der konstitueres i Overborgmesterens Embede, kan fjernes af Borgerrepræsentationen, var fjernet (forkastet med 79 Stemmer mod 21).

§ 5 svarer til § 6, Pkt. 2 og 3, i Loven af 1857 og bestemmer, at Magistraten udøver sin Myndighed dels ved *fælles Beslutning*, dels gennem *Afdelinger*, der forestaas enten af Overborgmesteren eller af en Borgmester. Forretningernes Fordeling mellem de forskellige Afdelinger bestemmes i Stads Vedtægt.

§ 6 indeholder i Stk. 1 en Angivelse af de Beføjelser, der tilkommer *Overborgmesteren som Formand for Magistraten*:

Overborgmesteren fører *Forsædet* i Magistratens Møder og er berettiget til at sætte enhver Kommunen vedrørende Sag under Forhandling. Han kan træffe Bestemmelse om, hvorledes de til Magistraten indkomne Sager skal *fordeles* i Overensstemmelse med Vedtægtens Regler, ligesom han bestemmer, hvilke Sager der skal behandles i den samlede Magistrat. Finder han, at en Beslutning, der er taget af en Borgmester eller af en paa eget Ansvar handlende Raadmand, overskrider den Myndighed, som tilkommer den paagældende, eller er stridende mod Lovgivningen eller gaar ud paa at træffe en efter hans Formening for Kommunen skadelig Foranstaltning eller at nægte Opfyldelsen af en Kommunen paahvilende Pligt, skal han gøre *Indsigelse* derimod, og Beslutningen stilles derved midlertidigt i Bero. Overborgmesteren kan, hvis Enighed ikke opnaas ved Forhandling mellem ham og vedkommende Magistratsmedlem, lade Sagen afgøre ved *Afstemning i Magistraten* og kan, hvis han herefter finder Anledning dertil, forelægge den for *Borgerrepræsentationen* til endelig Afgørelse. Overborgmesteren skal have Indseende med, at samtlige kommunale *Tjenestemænd* opfylder deres Pligter, og er derfor berettiget til, saa ofte han dertil finder Anledning, at lade sig forelægge deres Embedsbøger.

I Stk. 2 bestemmes det (jfr. § 1, Stk. 3), at enhver *Bevil-
lings sag*, der forelægges Magistraten til Beslutning, skal være
ledsaget af Overborgmesterens Udtalelse.

Medens de Overborgmesteren tillagte Beføjelser til For-
deling af Magistratens Sager, til at træffe Bestemmelser om,
hvilke Sager der skal behandles i den samlede Magistrat,
og til at nedlægge Indsigelse imod en Borgmesters eller Raad-
mands Beslutning, er i Overensstemmelse med, hvad der
tilkom Overpræsidenten som Magistratens Formand, er Be-
stemmelserne om at lade den samlede Magistrat, eventuelt
Borgerrepræsentationen, træffe *Afgørelse i Tilfælde af Uenighed*
mellem Magistratens Formand og dens Medlemmer nye, idet
Indenrigsministeren hidtil har haft Bemyndigelse hertil.

Paragraffens Stk. 1 blev omformet i Folketinget — efter
Indstilling af Ministeren og hele Udvalget — navnlig for at
give klarere Udtryk for, at Overborgmesteren skal være
vejledende for Kommunalbestyrelsen og kontrollerende for
de øvrige Magistratsmedlemmer.

I § 7, der ligeledes blev omredigeret i Folketinget, er
optaget Bestemmelser om, at Overborgmesteren senest
Aftenen forud for hvert af Borgerrepræsentationens Møder
skal have *Meddelelse* om de Sager, som paatænkes bragt
under Forhandling i Mødet, og at der snarest skal gives
ham Meddelelse om Afholdelse af Møder med kort Varsel
samt om Behandling af Sager, der ikke findes opført paa
den ordinære Dagsorden eller paa en Tillægsdagsorden.

Det i Indledningen omtalte Fællesudvalg fandt det
rigtigst at overlade Ordningen af *Statens Tilsyn* med Kom-
munens Forvaltning til Statens Afgørelse, og § 9 fastslaar,
at Statens almindelige Tilsyn med Københavns Kommune
udøves af Indenrigsministeren gennem *Overpræsidenten*. Over-
præsidenten er beføjet til at forlange *Oplysning* af eller kræve
Forhandling med Magistraten om de Kommunen vedrørende
Forhold, ligesom han har Adgang til at deltage i *Borger-
repræsentationens Møder*. Ligeledes har Overpræsidenten Ad-
gang til at deltage i *Magistratens Møder*, naar foreliggende
Sager efter hans Skøn dertil giver særlig Anledning. — Over-
borgmesteren drager Omsorg for, at der med passende Varsel
forud gives Overpræsidenten Meddelelse om Tidspunktet for
Afholdelsen af Borgerrepræsentationens og Magistratens

Møder saa vidt muligt med Angivelse af, hvilke Sager der vil blive bragt under Forhandling, samt om nogen af disse efter Overborgmesterens Skøn er af særlig Interesse for Overpræsidenten som tilsynsførende Myndighed.

Finder Overpræsidenten, at en af Kommunalbestyrelsen tagen Beslutning overskrider den Kommunalbestyrelsen tilkommende Myndighed eller i andre Henseender er stridende mod Lovgivningen eller gaar ud paa at nægte Opfyldelsen af en Kommunen paahvilende Pligt, skal han uopholdelig *indberette Sagen til Indenrigsministeren*, som derpaa, efter at Kommunalbestyrelsen har haft Lejlighed til at udtale sig, afgør, hvorvidt Beslutningen skal ophæves. Under Sagens Behandling kan Ministeren midlertidigt stille den paagældende Beslutning i Bero. Af Overpræsidentens fornævnte Indberetning skal en Genpart tilstilles Kommunalbestyrelsen.

Bestemmelserne i sidste Stykke danner en Parallel til Købstadkommunallovens § 14, hvorefter Indenrigsministeren i ganske tilsvarende Tilfælde kan sætte en af et Byraad truffen Beslutning ud af Kraft. Det er i øvrigt en Selvfølge, at Ministeren er beføjet til ogsaa uden Overpræsidentens Mellekomst at gribe ind over for de heromhandlede Tilfælde.

Paragraffen undergik i Folketinget et Par mindre Ændringer.

I § 10 er det udtrykkeligt fastslaaet, at *Overøvrighedsforretningerne* for København varetages af Overpræsidenten, og at *Øvrighedsforretningerne* — i samme Omfang som hidtil — varetages af Magistraten.

§§ 11 og 12. Overpræsidenten udtræder af *Udvalget til Sikring af Færdselen ved Vekrydsninger m. m.*, og i Stedet bliver den Borgmester, hvorunder Stadsingeniørens Direktorat henhører, Formand for Udvalget. Da Borgmesteren allerede var Medlem af Udvalget, indtræder i hans Sted et af Borgerrepræsentationen valgt Medlem, saaledes at denne fremtidig vælger to Medlemmer til Udvalget.

Som Formand for Magistraten har Overpræsidenten hidtil været Formand for *Skoledirektionen*, der foruden Overpræsidenten, Borgmesteren og Raadmanden for Magistratens I. Afdeling bestod af 6 Medlemmer, 3 valgt af Borgerrepræsen-

tationen og 3 valgt af Forældreraadene. Efter Overpræsidentens Udtræden bliver den Borgmester, under hvem Skolesager er henlagt, Formand for Skoledirektionen, der desuden kommer til at bestaa af Raadmanden for den paagældende Magistratsafdeling, 4 af Borgerrepræsentationen valgte Medlemmer samt 3 Medlemmer, der vælges af og blandt Medlemmerne af samtlige Forældreraad.

Venstre foreslog i begge Ting, at Borgerrepræsentationen skulde vælge 3 Medlemmer, Forældreraadene 4, men Ændringsforslagene forkastedes med henholdsvis 79 Stemmer mod 23 og 51 Stemmer mod 21.

§ 13, der blev indsat efter Fællesudvalgets Indstilling, indeholder følgende Bestemmelser:

»Inden Udgangen af Marts 1938 foretages *Valg af Magistrat*, hvorefter de nuværende Borgmestre og Raadmænd fratræder 31. Marts 1938; disse Valg gælder *indtil 31. Marts 1941*, hvorefter nye ordinære Valg vil være at foretage. Hver af Borgerrepræsentationens Grupper skal dog indtil 31. Marts 1941 *mindst have deres nuværende Antal Repræsentanter i Magistraten*. — For saa vidt nogen af de nuværende Borgmestre eller Raadmænd ikke maatte ønske Genvalg eller ikke maatte blive valgt, oppebærer han som *Ventepenge* den for ham normerede Lønning indtil 31. Marts 1941. En saaledes fratrædende Borgmester pensioneres fra 1. April 1941 at regne efter de gældende Pensionsbestemmelser.«

Bestemmelsen om *Ventepenge* i sidste Punktum svarer til, hvad der er bestemt i § 4, Pkt. 2, i Lov Nr. 237 af 8. Maj 1917.

Kommunisterne stillede Ændringsforslag om at indskrænke Paragraffen til dens 1ste Punktum (forkastet med 79 Stemmer mod 2).

Loven traadte i Kraft 1. April 1938, § 13 dog straks.

Som berørt i de indledende Bemærkninger overvejede det kommunale Fællesudvalg Muligheden af inden for en rimelig Tid at udarbejde Forslag om *en fuldstændig Revision* af Københavns Forfatning, men veg tilbage herfor af praktiske Grunde. *Indenrigsministeren* hentydede hertil i sin Forelæggelsestale og udtalte, at han var enig i, at man skulde for-

berede en ny samlet Forfatningslov for København. Ministeren tilføjede, at Kommunens fremtidige Forhold til Omegnskommunerne som bekendt stod paa Dagsordenen, og at Spørgsmaalet om Storbyens fremtidige Forfatning og fremtidige territoriale Omraade i høj Grad havde Berøringspunkter. — *Folketingets Udvalg* delte den Opfattelse, at det i og for sig vilde have været naturligt ved denne Lejlighed ogsaa at optage Spørgsmaalet om *Hovedstadsomraadets Forfatningsformer* til Forhandling. Kravet fra alle Sider om hurtigst mulig Gennemførelse af de foreslaaede Ændringer i Københavns Kommunes Styrelse gjorde det imidlertid umuligt at komme videre i denne Omgang, endskønt det fra flere Udvalgsmedlemmers Side anførtes, at »Spørgsmaal vedrørende Byplaner, Trafiklinier, Brandvæsen m. m. gør en snarlig Ordning af Københavns og omliggende Kommuners Forhold meget ønskelig«.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting, i Folketinget med 109 Stemmer, i Landstinget med 65 Stemmer. Ogsaa Venstre stemte for Forslaget, idet man anerkendte den Imødekommen, der paa en Række Punkter var vist under Udvalgsforhandlingen.

39. Lov om Byplaner. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 3831. — C. Sp. 1409 og 1937].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{9}{2}$ (F. Sp. 2912). 1. Beh. $22\frac{1}{2}$ og $25\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3309 og 3475). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (J. Chr. Jensen, Bomholt [Formand], Albinus Jensen, Richard Jørgensen, J. P. Larsen, A. C. Mortensen, Viggo Nielsen, Valdemar Sørensen [Sekretær], Steen, Krag, Elgaard, Inger Gautier Schmit, Boeck-Hansen, Carlsen-Skiødt og H. F. Ulrichsen). Betænkning (B. Sp. 2203) afgivet $\frac{7}{4}$. (Ordfører: J. Chr. Jensen). 2. Beh. $\frac{9}{4}$ (F. Sp. 5266). 3. Beh. $11\frac{1}{4}$ (F. Sp. 5320). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $12\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1378). 2. Beh. $13\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1440). 3. Beh. $13\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1454). *Loven stadfæstet 29. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 181).

Loven erstatter den hidtil gældende Lov om Byplaner af 18. April 1925 (Aarvog 1924—25, Side 174), der i Praksis har fundet meget ringe Anvendelse. Kommunerne har ifølge Bemærkningerne til Forslaget til den nye Lov overhovedet kun i forholdsvis faa Tilfælde søgt Byplaner stadfæstet i Hen-

hold til Loven af 1925, og i de fleste af disse faa Tilfælde har de paagældende Byplaner kun angaaet meget lokalt begrænsede Opgaver. I de seneste Aar er Loven benyttet saa lidt, at man næsten kunde anse den for at være gaaet ud af Brug.

»Grunden hertil er næppe,« — anføres det i Bemærkningerne — »at der hos de kommunale Bestyrelser ikke er tilstrækkelig Sans for den almene Interesse i, at Bebyggelsen finder Sted under en vis Regulering fra det offentliges Side i Henseende til dens Benyttelse og indbyrdes Beliggenhed. Lovens ringe praktiske Anvendelse maa sikkert i overvejende Grad tilskrives Lovens uheldige *Erstatningsbestemmelser*, der har begrundet den i Kommunalbestyrelserne udbredte Opfattelse, at der med Tilvejebringelsen af en Byplan i Henhold til Loven er forbundet en økonomisk Risiko af et paa Forhaand uberegneligt Omfang.«

Kritikken af Lovens Erstatningsbestemmelser havde navnlig Hensyn til tre, hvert for sig uheldige Forhold. For det første forudsatte Loven, at alle Dispositioner fra det offentliges Side ifølge en Byplan kunde begrunde et Erstatningskrav imod det offentlige, ikke blot som Følge af egentlige Ejendomsafstaaelser, men ogsaa ifølge Bestemmelser om visse Begrænsninger af Raadighed over eller Benyttelse af fast Ejendom, i hvilken der i øvrigt ikke gøres Indgreb. Paa dette Punkt var Loven ogsaa i afgørende Strid med Grundsætningerne i en Række andre Love, hvorefter det anses som en Selvfølge, at det offentlige af Hensyn til den almene Sundhed og Sikkerhed kan fastsætte de nærmere almindelige Regler for Benyttelsen af saavel løs som fast Ejendom, uden at dette paa nogen Maade kan begrunde Krav mod det offentlige paa Erstatning.

For det andet var der i Loven af 1925 ikke foreskrevet Frister for Fremsættelse af Erstatningskrav, saaledes at det er forekommet, at der endog et Par Aar efter en Byplans Tilvejebringelse har kunnet fremsættes nye Krav om Erstatninger.

Endelig var der i Loven aabnet den enkelte Grundejer Adgang til i visse Tilfælde ganske at tilsidesætte den af Taksationskommissionen truffne Afgørelse af et ham vedrørende Erstatningskrav ved uden anden Begrundelse, end at han var utilfreds med Afgørelsen, at forde, at Kommunen skulde overtage Ejendommen efter Vurdering.

Disse Erfaringer har man haft for Øje ved Udformningen af den nye Lov, der i øvrigt i Overensstemmelse med selve Byplanstanken hviler paa den Grundsætning, at ingen Bebyggelse er noget rent privat Anliggende, men nødvendigvis maa undergives en vis Regulering efter almene Hensyn, alt efter dens Karakter.

Loven gennemførtes paa Rigsdagen med *enstemmig Tilslutning*, efter at det oprindelig fremsatte Lovforslag i Folketinget var undergaaet en Række fra forskellig Side ønskede Ændringer, der bragtes i Forslag af Indenrigsministeren og vedtoges uden Afstemning.

Byplaner.

§ 1 bestemmer, at Indenrigsministeren efter Indstilling af Kommunalbestyrelsen kan godkende en Byplan for vedkommende Kommune eller en Del af denne. For enhver *Købstad* og for enhver anden *samlet Bebyggelse*, der overvejende udgøres af Bygninger til andet end Landbrugsformaal, og som omfatter mere end 1 000 Indbyggere, *skal* der inden 5 Aar efter Lovens Ikrafttræden ved Kommunalbestyrelsens Foranstaltning tilvejebringes en Byplan. Planen skal indeholde Bestemmelser af de i § 2, 2. Stykke, Nr. 1—5, omhandlede Arter i det Omfang, som er fornødent for at sikre en hensigtsmæssig og tilfredsstillende Ordning af de fremtidige Vej- og Bebyggelsesforhold. Indenrigsministeren kan dog efter Andragende fra Kommunalbestyrelsen indrømme *Fritagelse* for eller Lempelser af Forpligtelserne ifølge foranstaaende Bestemmelser.

Naar det i øvrigt skønnes nødvendigt at tilvejebringe en Byplan for et Omraade, kan Indenrigsministeren — ogsaa inden de foran angivne Frister og uden Hensyn til Indbyggertallet — med Byplannævnets Tilslutning *paalægge* Kommunalbestyrelsen at tilvejebringe en Byplan og i fornødent Omfang bringe de i denne omhandlede Anlæg til Udførelse inden en vis Frist. Det kan dog ikke paalægges Kommunalbestyrelsen at tilvejebringe Byplanen med kortere Varsel end 2 Aar.

Skulde de foran omhandlede Forpligtelser eller meddelte Paalæg ikke opfyldes, kan Indenrigsministeren med Byplannævnets Tilslutning *foranledige tilvejebragt* en Byplan af det angivne Indhold for det paagældende Omraade og i fornødent Omfang bringe de i Planen omhandlede Anlæg til Udførelse paa Kommunens Bekostning.

Efter Loven af 1925 var Amtsraadet stadfæstende Mynighed for Byplaner i Landkommunerne, men man har ment, at Indenrigsministeriet lettere end det enkelte Amtsraad kan skaffe sig sagkyndig Bistand til Behandlingen af disse Sager.

Endvidere foretoges under Sagens Behandling i Folketinget den meget væsentlige Ændring i den hidtil gældende Ordning, at samtlige Kommuner af en vis Størrelse har faaet *Pligt* til at tilvejebringe en Byplan, ligesom de kommunale Myndigheder har det efter svensk Ret.

Ifølge § 2 bestaar en Byplan af en *Vedtægt*, indeholdende de Bestemmelser vedrørende Omraadets Bebyggelse eller Anvendelse i øvrigt, som skal være gældende, bilagt med de nødvendige Kort og Plantegninger, om fornødent med Højdeangivelser.

I en *Byplan* kan der træffes Bestemmelser om:

1. *Vejes Beliggenhed*, Retning og Bredde, *Byggelinier* og Hjørneafskæringer, Vejes indbyrdes Tilslutning, samt om, at der fra de til planlagte Hovedveje grænsende Arealer ikke skal have Adgangs- eller anden Façaderet til Vejene;
2. Beliggenheden af *Torve* og andre til almindelig Færdsel bestemte Pladser;
3. Beliggenheden af *Spor- og Ledningsanlæg*;
4. Beliggenheden af *offentlige Bygninger og Anlæg*, derunder Sports- og Legepladser, Flyvepladser, Havnearealer, Lystanlæg, Parker samt Kirkegaarde;
5. *Bebyggelsesarter* og deres Fordeling paa Omraadet, derunder i Henseende til Benyttelse, saasom til Bolig-, Forretnings- eller Industriformaal;
6. Byggegrundenes *Dybde, Bredde og Arealindhold*;
7. *Bebyggelsens Beliggenhed* og Udstrækning paa Grundene og om Bygningers indbyrdes Afstand;
8. Bebyggelsens *ydre Udformning*, saasom i Henseende til ensartede Højder og Tagformer;
9. *Bevaring af et Omraade* i Overensstemmelse med dettes hidtidige Karakter i Henseende til Bebyggelse og Beplantning.

Bestemmelserne herom slutter sig til de tilsvarende Regler i den gamle Lovs § 2, men indeholder i forskellige Henseender en yderligere Udbygning eller Specifikation af disse, særlig paa Punkter, hvor de hidtidige Reglers Knaphed enten har begrundet eller kunde begrunde Tvivl om deres Rækkevidde.

Markplaner.

§ 3. For Omraader *paa Landet* og *paa Købstædernes Markjorder*, som ikke er inddraget under bymæssig Bebyggelse, og for hvilke Udfærdigelse af Byplaner skønnes ufor nøden, kan der ved Markplaner, som affattes, vedtages, fremlægges til Eftersyn, godkendes, bekendtgøres og tinglyses efter de for Byplaner gældende Regler, træffes Bestemmelser om de i § 2, 2. Stykke, Nr. 1—3, omhandlede Emner og om Regulering i Hovedtræk af de i § 2, 2. Stykke, Nr. 4 og 5, omhandlede Forhold. — Forudsættes en Markplan at skulle omfatte flere Kommuner Omraader, og kan der ikke opnaas Enighed herom eller om Planens nærmere Indhold mellem de paagældende Kommunalbestyrelser, træffes endelig Afgørelse af Indenrigsministeren med Tilslutning af Byplannævnet.

Bestemmelserne om Markplaner er optaget af Hensyn til det betydningsfulde i, at en Planlægning af Omraader, der kan ventes at blive Genstand for bymæssig Udvikling, sker meget tidligt, inden Udstykningen og Bebyggelsen endnu er begyndt og muligt har foregrebet de mest rationelle Løsninger af Spørgsmaalene om Veje og Grundformer, og inden Grundværdierne endnu har haft Lejlighed til at øges og fikser sig *paa Grundlag* af maaske mindre formaalstjenlige Dispositioner i disse Henseender.

I Folketingsudvalget enedes man — navnlig *paa Foranledning* af Venstre — om Nedsættelse af et *Byplannævn* (§ 4). Dette bestaar af en af Indenrigsministeren udnævnt Formand og 4 andre Medlemmer, hvoraf Bestyrelserne for Den danske Købstadforening, De samvirkende Sogneraadforeninger, Fællesorganisationen af Landkommuner med bymæssig Bebyggelse og Dansk Byplanlaboratorium hver udpeger et Medlem. Endvidere udpeger Indenrigsministeren blandt de i § 19 omhandlede sagkyndige to Medlemmer til at indtræde i Nævnet, men uden Stemmeret. Saavel for Formanden som for hvert af de øvrige Medlemmer udpeges en eller flere Stedfortrædere.

Ved Behandling af en Sag, som udelukkende angaar en eller flere Sognekommuner, indtræder et af Amtsradsforeningen i Danmark udpeget Medlem i Stedet for det af Købstadforeningen udpegede Medlem. Ved Behandlingen af en Sag, som angaar København, Frederiksberg eller en eller flere Kommuner i Københavns Amtsradsreds, bestaar Næv-

net af en af Indenrigsministeren udnævnt Formand og 5 andre Medlemmer. Af disse udpeger Bestyrelserne for Amdraadsforeningen i Danmark, De samvirkende Sogneraadsforeninger, Fællesorganisationen af Landkommuner med bymæssig Bebyggelse og Dansk Byplanlaboratorium hver et Medlem, medens det femte Medlem udpeges af Indenrigsministeren til at repræsentere Hovedstadsomraadets særlige Interesser. Endvidere udpeger Indenrigsministeren ligeledes 2 af de i § 19 omhandlede sagkyndige til at tiltræde dette Nævn som Medlemmer uden Stemmeret.

Nævnets Beslutninger træffes med almindelig Stemmerflerhed. I Tilfælde af Stemmelighed gør Formandens Stemme Udslaget. Nævnets Funktionstid er 6 Aar.

§ 5 er med forskellige Ændringer og Tilføjelser overført fra 1925-Lovens § 2. Det udtales bl. a., at den nye Lovs §§ 2 og 3 ikke medfører Indskrænkning i Adgangen ifølge Bygningslovgivningen til ved *Bygningsreglementer og Bygningsvedtægter* at træffe Bestemmelser om Bebyggelsens Forhold til Veje og Skel og om dens Ordning i øvrigt i Henseende til Bygningshøjde, Lysafstande m. v.

Adgang til Opmaaling.

Bestemmelserne herom, der findes i § 6, svarer, bortset fra en mindre Ændring, til § 3 i Loven af 1925.

Frelæggelse, Bekendtgørelse.

Som efter Loven af 1925 skal et Forslag til By- eller Markplan, før det indsendes til Indenrigsministeriet, fremlægges til *offentligt Eftersyn* efter forudgaaende Bekendtgørelse. Reglerne herom findes i § 7, der bl. a. indeholder den nye Bestemmelse, at Indenrigsministeriet, naar det skønner, at et foreliggende Forslag bør ændres i en eller flere Henseender, forinden Godkendelse meddeles, kan bestemme, at Forslaget med de tilsigtede Ændringer ved Kommunalbestyrelsens Foranstaltning *paa ny* skal fremlægges til almindeligt Eftersyn i Forbindelse med offentlig Bekendtgørelse herom.

Virkning af Forslag til By- og Markplaner.

Reglerne herom i § 8 svarer i Hovedsagen til Bestemmelserne i den gamle Lovs § 5, idet man dog af praktiske Grunde dels har forlænget Fristen for en Byplans Tilendbringelse fra $\frac{3}{4}$ til 1 Aar, dels givet Adgang til yderligere Forlængelse af denne Frist, naar praktiske, administrative Grunde taler derfor.

Foreløbigt Forbud.

§ 9 bemyndiger Indenrigsministeriet til, efter Begæring af en Kommunalbestyrelse, som er i Færd med at udarbejde en By- eller Markplan, at nedlægge Forbud imod, at en Ejendom, der kan ventes at blive omfattet af Planen, anvendes paa en Maade, der maa antages at komme i Strid med Planen. Saadant Forbud kan kun nedlægges for et Tidsrum af eet Aar og kan ikke uden Byplannævnets Samtykke nedlægges mere end een Gang.

Bestemmelsen fandtes ogsaa i Loven af 1925, men i en lidt afvigende Form.

Tinglysning m. m. Virkning af By- og Markplanen.

§§ 10—11 svarer i det væsentlige til 1925-Lovens §§ 7—8. Man har dog — i Overensstemmelse med Administrationens Fortolkning paa dette Punkt — givet § 11 en Tilføjelse, hvorefter en Byplan kan paalægges ogsaa *bebyggede Omraader* med den Retsvirkning, at *Ombygninger* og *Tilbygninger* maa ske i Overensstemmelse med Planen, men uden at der ved denne kan gøres noget umiddelbart Indgreb i den hidtidige Brug af Bebyggelsen, saa længe denne i øvrigt forbliver i det væsentlige uforandret. Endvidere er Bestemmelsen om *Gebyrfrihed for Tinglysning af Byplaner ophævet* under Hensyn til, at Gebyrfritagelsen maa antages at være uden økonomisk Betydning for en i en Byplan interesseret Kommune, og af Hensyn til at begrænse Tinglysningskontorernes Arbejde med at holde Rede paa de i forskellige Lovbestemmelser spredte Regler om Gebyrfrihed.

Ekspropriation m. m.

§ 12. De private tilhørende *Grunde, Bygninger, Vandarealer, Bolværker* m. v., som er fornødne til Anlæg af de i en godkendt Byplan afsatte Veje, Torve, Pladser, Kirkegaarde, Spor og Ledningsanlæg eller til Opførelse af de i Planen afsatte offentlige Bygninger eller andre Anlæg, eller som det i øvrigt er af væsentlig Betydning for det offentlige at raade over for at gennemføre Planens Bestemmelser, skal, naar Kommunalbestyrelsen derpaa gør Fordring, afstaaes mod Erstatning efter Lovens Regler.

Private Servitutter og Brugsrettigheder, der vel ikke kan anses for bortfaldne som uforenelige med de i Byplanen indeholdte Bestemmelser om et Omraades fremtidige Bebyggelse eller Benyttelse, men som det dog er af væsentlig Interesse for det offentlige at raade over af Hensyn til Gennemførelsen af en Byplan, kan af Kommunalbestyrelsen fordres afstaaet mod Erstatning efter Lovens Regler.

Spørgsmaalet om Nødvendigheden af en i Medfør af denne Paragraf fordret Afstaaelse kan af vedkommende Ejer eller berettigede indstilles til Indenrigsministerens Afgørelse inden 6 Uger efter Modtagelsen af Meddelelsen om Kommunalbestyrelsens Beslutning.

Ogsaa Loven af 1925 forudsatte, at der kunde ske Ejendomsafstaaelser i Medfør af en Byplan, men uden at give nærmere Regler derom. § 12, 1. Stykke, er affattet i saa nøje Overensstemmelse som muligt med den københavnske Bygningslovs § 14 samt med § 23, sidste Stykke, i Købstadkommunalloven af 25. Marts 1933.

§ 13 giver i visse nærmere angivne Tilfælde Ejeren af en Ejendom, som kræves delvis afstaaet, Ret til at *begære hele Ejendommen overtaget* af Kommunen. Reglerne herom er i Overensstemmelse med sædvanlig Ekspropriationsret og svarer nøje til Bestemmelserne herom i den hidtil gældende Lovs § 10 og i § 2, 4. Stykke, i Byggelinienloven af 28. November 1928.

I Overensstemmelse med samme Princip tilsigter § 14 paa den ene Side at beskytte en Grundejer mod, at Kommunalbestyrelsen ved at udlægge hans Ejendom til senere Anlæg af offentlig Plads afskærer ham fra at udnytte Ejendommen i

Overensstemmelse med den almindelige Byudvikling, og paa den anden Side at betone Interessen for Kommunerne i at erhverve saadanne Arealer eventuelt ved Ekspropriation paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt, inden de har faaet Værdi som eventuelle Byggegrunde.

Ifølge § 15 kan der, hvis de i et Forslag til By- eller Markplan indeholdte Vej- eller Byggelinier bevirker, at den bebyggelige Del af en Ejendom bliver saa lille eller saaledes beskaffen, at den efter Vurderingskommissionens Skøn *ikke hensigtsmæssigt kan anvendes til Bebyggelse*, ydes Ejeren Erstatning herfor, naar han godtgør, at dette Forhold vil paaføre ham paaviselige Tab. Kommunalbestyrelsen kan dog frigøre sig for Erstatningskravet, saafremt den frafalder Kravet om Fastsættelse af den paagældende Vej- eller Bygge- linie senest 6 Uger efter at være gjort bekendt med Vurderingskommissionens Afgørelse.

Disse Bestemmelser svarer til § 2, næstsidste Stykke, i Byggelinienloven om samme Forhold, idet man dog har forlænget Fristen i sidste Punktum til 6 Uger.

Almindelige Bestemmelser om Erstatning.

§ 16 foreskriver, at Størrelsen af de Erstatninger, som tilkommer vedkommende Ejere i Henhold til §§ 12—15, i Mangel af mindelig Afgørelse fastsættes af den samme *Myndighed, som foretager Taksation* ved Afstaaelse af Grund til Gader og Veje i Kommunen.

Saaframt der ikke i en for Kommunen gældende Vedtægt er fastsat Bestemmelser herom, træffes Afgørelsen af en *Kommission* bestaaende af 2 af Amtsraadet for hele Amtsraads- kredsen og for Amtsraadets Valgperiode valgte Medlemmer, af hvilke det ene af Amtsraadet udpeges som Kommissionens Formand, samt af 2 af Retten for det foreliggende Forslag udmeldte uvildige Mænd. I Tilfælde af Stemmelig- heds tiltrædes Kommissionen af en af Præsidenten for vedkommende Landsret udnævnt Opmand. For hver af Kommissionens Medlemmer skal være udpeget en Stedfortræder.

For *Københavns* Vedkommende foretages Vurderinger i Henhold til denne Lov af den i Henhold til Lov af 14. De-

cember 1857, jfr. Lov Nr. 85 af 31. Marts 1926, nedsatte Taksationskommission.

Den hittidige Ordning med Adgang til Anke af Vurderingsmyndighedens Skøn til et Overskøn er herefter bortfaldet.

§ 17, der svarer til Byggelinieovens § 2, 2. Stykke, 4. Punktum, bestemmer, at der ved Fastsættelse af en Erstatning bliver at *afkorte* den Forøgelse i Værdi, som Ejendommen i øvrigt skønnes at opnaa ved de trufne Foranstaltninger. Som Følge heraf kan Erstatning ganske bortfalde, naar Foranstaltningerne skønnes at medføre større Fordel for Ejeren, end Værdien af den afstaaede Grund eller Raadighed udgør.

§ 18 blev tilføjet i Folketinget. Den tager Sigte paa Tilvejebringelse af *hensigtsmæssige Omdelinger*, enten ved *Overdragelser mod Vederlag i Penge* eller ved *Magelæg*, naar en Byplan er lagt, og der ved Delinger opstaar mindre anvendelige Grundarealer. I Mangel af mindelig Overenskomst kan Vurderingskommissionen, naar de stedlige Forhold i væsentlig Grad taler derfor, paabyde Magelæg mellem Jordstykker af samme Værdi efter Vurderingskommissionens Ansættelse.

I alle Sager angaaende Erstatningskrav i Medfør af Loven skal den paagældende Kommission — ifølge § 19 — antage *teknisk sagkyndig Medhjælp*, der skal deltage i Behandlingen af de fremsatte Erstatningskrav og vejlede Kommissionen med Hensyn til Sagens tekniske Spørgsmaal, men ikke deltager i Kommissionens Afstemninger. Disse sagkyndige vælges blandt en Række af Indenrigsministeriet udpegede særlige sagkyndige. — I øvrigt kan Kommunalbestyrelsen beslutte, at Kommissionen særlig i Tilfælde af Taksation ved Afstaaelse af Grund og Bygninger skal tiltrædes af en *Landinspektør* til at bistaa Kommissionen ved Taksationen, dog uden Stemmeret.

§§ 20—24 indeholder nærmere Regler angaaende Vurderingskommissionens Forretningsgang og Myndighed, Erstatningers Udbetaling samt Afgørelsen af Tvistigheder mellem Kommuner om, hvem der skal udrede en Erstatning m. v. Disse Regler er til Dels overført fra Loven af 1925. I Folketinget indføjedes en Bestemmelse, som gaar ud paa at sikre *Panthaveren* i en Ejendom en passende Andel i Erstat-

ningen i Tilfælde af Ekspropriation. Denne Ændring var der navnlig fremsat Ønske om fra Venstres Side.

Forskellige Bestemmelser.

§ 25, der angaar *Straf* for Overtrædelse af Lovens Bestemmelser og Behandlingen af Sager herom, svarer i det væsentlige til 1925-Lovens § 11, hvorimod samme Lovs Bestemmelser i § 12, om private interesserede Lodsejeres Paataleret med Hensyn til en Byplans Bestemmelser, er bortfaldet.

I § 26 findes forskellige *Klagefrister*, og § 27 opretholder Kommunalbestyrelsens Ret til at fordre Politiets Bistand til Gennemførelse af Paalæg, der gives i Henhold til Loven.

Loven gælder ikke for Færøerne.

Under Sagens første Behandling i Folketinget rettedes der fra flere Sider Indvendinger mod Lovforslaget, der dog som Helhed betragtet fik en velvillig Modtagelse. Resultatet af Folketingsudvalgets Arbejde blev en enstemmig Betænkning, omfattende 12 Ændringsforslag, af hvilke de væsentligste er omtalt foran. De *konservative* Udvalgsmedlemmer ønskede dog at udtrykke deres Betænkelighed ved de i Loven — som i øvrigt forskellige Steder i den gældende Lovgivning — fastslaaede Retningslinier, efter hvilke der, naar der ikke er Tale om Afstaaelse af Ejendom, normalt ikke ydes Ejeren Erstatning for Indgreb i hans Raadighedsret.

I Landstinget gennemførtes Lovforslaget uden Udvalgsbehandling, og uden at der blev stillet Ændringsforslag.

40. Lov om Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 5585. — C. Sp. 1401 og 1935].

Fremsat i *Folketinget* $1\frac{8}{3}$ (F. Sp. 4183). 1. Beh. $2\frac{4}{3}$ (F. Sp. 4320). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Rasmus Hansen, Bomholt, Friis-Skotte, Hedtoft-Hansen [Formand], Chr. Jensen, Richard Jørgensen, Bollerup Madsen, Rager, A. M. Hansen [Sekretær], Vanggaard, Brorsen, Nørskov, Ole Bjørn Kraft, Westermann og Carsten Raft). Betænkning (B. Sp. 2155) afgivet $\frac{7}{4}$. (Ordfører: Rasmus Hansen). 2. Beh.

$\frac{9}{4}$ (F. Sp. 5244). 3. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5320). *Oversendt til Landstinget.* 1. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1341). 2. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1439). 3. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1450). *Loven stadfæstet 29. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 180).

Da Loven af 11. Maj 1935 om Foranstaltninger til Beskyttelse af den civile Befolkning mod Følgerne af Luftangreb (Aarvog 1934—35, Side 193) blev vedtaget, stod man her i Landet som mange andre Steder uden praktiske Erfaringer for, hvordan Civilbefolkningens Beskyttelse administrativt og teknisk kunde bringes til Udførelse. Loven fik derfor Karakter af en mere almindelig Bemyndigelseslov, der tillige indeholdt Bestemmelser, hvis Formaal var at hindre, at der blev bibragt Befolkningen urigtige Forestillinger om Faren ved Luftangreb, eller at der i Spekulationsøjemed blev foretaget Salg af Beskyttelsesmidler af tvivlsom Værdi.

I Henhold til Loven har Indenrigsministeren overdraget til *Krigsministeriet* at træffe Forholdsregler vedrørende *Mørklægningen* samt *Observations- og Meldingstjenesten*, herunder dog ikke Varslingen af den civile Befolkning. Indenrigsministeren har endvidere foranlediget, at der er blevet udarbejdet Planer for *Beskyttelsen af Civilbefolkningen*, først og fremmest inden for København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner og de øvrige Kommuner, der er beliggende inden for Grænserne for Københavns Amsraadskreds. Planerne indeholdes i en af *Københavns Kommunes Luftværnsudvalg* afgivet Betænkning, der blev fremsendt til Indenrigsministeriet den 4. Februar 1938.

Denne Betænkning indeholder en omfattende Udredning af de tekniske Problemer, som Beskyttelsen rejser, og Betænkningen peger paa en Række Punkter, hvor det er nødvendigt at have udtrykkelig Lovhjemmel, saafremt de paatænkte Foranstaltninger skal kunne udføres paa effektiv Maade.

Sagen har derefter været til Behandling i Indenrigsministeriet, hvor man paa Grundlag af Betænkningen og foreliggende Oplysninger om udenlandske Forholdsregler af tilsvarende Art udarbejdede et Lovforslag. Dette fremsattes i Marts 1938 og gennemførtes knap en Maaned senere med forskellige Ændringer, som blev foreslaaet af Indenrigsministeren efter Forhandling med det om Sagen nedsatte Folketingsudvalg.

Til Udredning af Spørgsmaalet om *Tilvejebringelsen af Motorkøretøjer* til Brug ved Beskyttelsen af Befolkningen mod Følgerne af Luftangreb har Indenrigsministeren nedsat et Udvalg. Da dette ikke havde afgivet Betænkning inden Lovens Vedtagelse, maatte Sagen henstaa til senere Afgørelse.

Den nye Lov, der traadte i Kraft straks, opretholder i § 1, Stk. 1, de Bemyndigelser, som blev givet Indenrigsministeren ved Loven af 1935, § 1, Stk. 1. Til Stykket er imidlertid føjet to nye Stykker, i hvilke det hedder:

»Indenrigsministeren bemyndiges til at antage en Leder af det med Civilbeskyttelsen forbundne Arbejde. Lederen skal efter Ministerens nærmere Bestemmelse og i Samarbejde med sagkyndige i Politi, Brandvæsen, Sanitetsvæsen og militære Myndigheder samt saadanne Organisationer, som Indenrigsministeren i Henhold til nærværende Lovs § 12, 1ste Stykke, har truffet Aftale med, forestaa den administrative Gennemførelse af Loven.

Ministeren bemyndiges i øvrigt til at antage *Konsulenter* til at yde sagkyndig Bistand i Spørgsmaal vedrørende Lovens Formaal.«

Disse Bestemmelser blev efter Forslag af Indenrigsministeren indsat i Folketinget i Stedet for det oprindelige Lovforslags § 1, Stk. 2, der mere almindeligt bemyndigede Indenrigsministeren »til at antage sagkyndige Konsulenter og i øvrigt til at træffe Bestemmelse om den administrative Tilrettelæggelse af Arbejdet med Lovens Gennemførelse«. Ændringen foretoges med Tilslutning af Folketingets Udvalg, der ifølge den afgivne Betænkning forstaaer Tilføjjelsen saaledes, »at der efter Lovens Vedtagelse under Indenrigsministeriet ansættes en Leder og det fornødne Antal Medhjælpere«.

Over for Folketingsudvalget blev der af Industriraadet fremsat Ønske om Oprettelse af et særligt *Fabrikluftværns-nævn* og om, at Kommunalbestyrelsernes Planer angaaende Civilbeskyttelsen for de Afsnits Vedkommende, som paa afgørende Maade berører Industriforetagender, maatte blive udarbejdet i Samraad med Lederne af disse Virksomheder. Som Lovforslaget var affattet, fandt Udvalget det dog uforment at stille Ændringsforslag herom.

§ 2 bemyndiger Indenrigsministeren til at *paalægge Kommunalbestyrelser* (i København Magistraten) i Samraad med Politiet, eventuelt tillige vedkommende militære Myndighed, inden for en af Ministeren fastsat Frist at *udarbejde en samlet Plan for Organisationen af Civilbefolkningens Beskyttelse* inden for vedkommende Kommune. Saafremt det skønnes hensigtsmæssigt, kan Ministeren bestemme, at Planen skal angaa et større Omraade omfattende flere Kommuner. Planen udarbejdes i saa Fald af et med Ministerens Godkendelse nedsat

Udvalg, hvori de interesserede Kommuner er repræsenterede, efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse enten direkte eller for Landkommuners Vedkommende gennem Amsraadet.

Naar en Plan er udarbejdet, forelægges den Indenrigsministeren til *Godkendelse*. Ministeren kan efter forud indhentet Erklæring fra de for Planen ansvarlige Myndigheder foretage Ændringer i denne. Naar en Plan er godkendt af Ministeren, bliver Planen at bringe til Udførelse inden for de af Ministeren fastsatte Frister.

Ifølge § 3 skal de nævnte Planer indeholde Bestemmelse om, *hvem der under Politiets Overledelse skal have Ledelsen* af de forskellige Grene af Beskyttelsesforanstaltningerne. Planerne skal ligeledes indeholde en Oversigt over de med Planens Gennemførelse forbundne *anslaaede Udgifter* til henholdsvis Organisationens Etablering og de aarligt tilbagevendende Foranstaltninger. Planen skal endvidere indeholde et Forslag til *Fordeling* mellem Stat og Kommune *af de Udgifter*, som ikke vil blive baaret af private, alt efter de foreløbige Retningslinier, som Indenrigsministeren efter Forhandling med Finansministeren maatte give. Den endelige Fordeling af Udgifterne afgøres ved den fornødne Bevilling paa Finanslov eller Tillægsbevillingslov.

Angaaende *Udgiftsfordelingen* udtalte Indenrigsministeren over for Folketingsudvalget, at det var Hensigten, at visse almindelige Udgifter skulde bæres helt af Staten, f. Eks. Meldingstjeneste, Varsling, Mørklægning og visse Indkøb af Materielforraad, og at de forøgede Udgifter til Politiet skulde bæres efter de almindelige Regler i Lov Nr. 166 af 18. Maj 1937 om Politiets og Arrestvæsenets Ordning m. v., medens Kommunerne helt eller delvis burde bære de Udgifter, der berører de kommunale Virksomheder.

For Statens Vedkommende vil der af de 50 Mill. Kr., som umiddelbart efter Rigsdagssamlingens Slutning tilvejebragtes i Henhold til Lov af 12. April 1938 om Bemyndigelse til Optagelse af Statslaan til særlige Foranstaltninger, blive et Beløb til Raadighed til Dækning af Udgifter vedrørende det civile Luftværn.

De udarbejdede Planer skal — hedder det i § 4 — omfatte Forslag til de Foranstaltninger, som skønnes ønskelige til *Beskyttelsen af livsvigtige Anlæg eller Indretninger* inden for vedkommende Omraade. Private Ejere af saadanne Anlæg

eller Indretninger er pligtige til at meddele alle fornødne Oplysninger samt til i fornødent Omfang at give vedkommende Myndigheder Adgang til Anlægget eller Indretningen. — Til Udgifter ved saadanne Foranstaltninger vedrørende private Anlæg eller Indretninger kan der af det offentlige ydes *Tilskud* i det Omfang, Foranstaltningerne maa anses for truffet i det offentliges Interesse.

§ 5. Planerne kan dernæst omfatte Paalæg til vedkommende Grundejere om paa egen Bekostning at drage Omsorg for, at der i fornødent Omfang antages *Husvagter* i vedkommende Ejendom, ligesom det kan paalægges Grundejerne inden en nærmere fastsat Frist at foretage Til- og Afmelding af de antagne Husvagter til Myndighederne. Endvidere kan det ved Planerne paalægges Grundejerne paa egen Bekostning at anskaffe mindre *Brandslukningsindretninger*. Planerne kan ligeledes omfatte Paalæg til Borgerne om i fornødent Omfang at fjerne brandfarlige Genstande fra de til deres Boliger hørende ubeboede Loftsrum og i øvrigt rette sig efter de Anvisninger, som maatte blive givet af Hensyn til Brandfaren eller andre Følger af Luftangreb.

Videre bestemmes det i § 6, at Planerne kan omfatte Organisationen af *Evakuering* af Befolkningen fra tæt bebyggede eller truede Omraader. Borgerne er pligtige til i paakommende Tilfælde inden for de givne Frister at begive sig til de i Henhold til Evakueringsplanen anviste Steder. Endvidere er Borgerne pligtige til uden Vederlag at stille deres Boliger eller andre Lokaler til Raadighed for de evakuerede.

Ifølge § 7 kan Indenrigsministeren eller den, Ministeren dertil maatte bemyndige, i paakommende Tilfælde erklære *Luftværnstilstand*, og Borgerne er da pligtige til i enhver Henseende at rette sig efter de Paabud, som de paagældende Myndigheder maatte udstede med Henblik paa Beskyttelsen af Civilbefolkningen. Borgerne er endvidere pligtige at rette sig efter de Paabud, som af Myndighederne maatte blive givet med Henblik paa *Øvelser* vedrørende Beskyttelsesforanstaltninger, og de er pligtige til paa egen Bekostning at anskaffe og anbringe saadant Materiale, som af Myndighederne skønnes nødvendigt af Hensyn til en eventuel Mørklægning.

I Folketingsudvalget enedes man om hertil at føje en Bestemmelse, hvorefter enhver *værnepligtig*, som paa Grund

af sit Lodtrækningsnummer eller Tjenstdygtighedsvedtegning *ikke er* blevet *indkaldt* til Aftjening af Værnepligt, inden for et Tidsrum af 10 Aar, regnet fra den efter Sessionen følgende 1. Januar, er pligtig at lade sig uddanne til og deltage i Udførelsen af Foranstaltninger, der i Medfør af Loven træffes til Beskyttelse af den civile Befolkning mod Følgerne af Luftangreb. Pligten paahviler desuden med samme Begrænsning saadanne, som af en Session eller Kassationskommission er erklæret for stedse *uskikkede til al Krigstjeneste*, saafremt deres Helbredstilstand ikke er til Hinder derfor. — Under normale Forhold skal Deltagelse i disse Foranstaltninger foregaa saaledes, at de paagældende saa vidt muligt ikke hindres i deres sædvanlige civile Arbejde.

De nærmere Regler angaaende de nævnte Forpligtelser, der ikke behøver at berøre de paagældendes Pligt til muligt at gøre Militærtjeneste, fastsættes af Indenrigsministeren, som ligeledes kan træffe Bestemmelse om, at Personer, hvem der paahviler Opgaver, Hverv eller Tjeneste i Tilfælde af Angreb af den her nævnte Art, fritages for Mødepligt i Tilfælde af Mobilisering.

Efter hvad Folketingsudvalgets Ordfører (Rasmus Hansen) udtalte ved Sagens anden Behandling i Folketinget, betyder det intet, at de saakaldte »Frinumre« nævnes først og de kasserede sidst. Det er Hensigten, at Reglerne for Mandskabets Udtagning skal fastsættes efter Forhandling mellem Indenrigsministeren og Forsvarsministeren.

§§ 8 og 9. Borgerne er pligtige til mod Erstatning for den derved forvoldte Ulempe at stille deres faste Ejendom til Raadighed for Anbringelse af *Alarmapparater* eller lignende Indretninger. Den nævnte Erstatning fastsættes i Mangel af mindelig Overenskomst ved uvildige, af Retten udmeldte Mænds Skøn.

I København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner skal i nye Bygninger, der har mere end 3 Etager, og hvis Opførelse paabegyndes efter Lovens Ikrafttræden, den øverste fulde Etage, uanset Tagets Konstruktion, overdækkes med en *brandfri Etageadskillelse* efter Regler, der fastsættes af Indenrigsministeren. Samme Regel gælder for Ombygninger af saadanne Bygninger, naar der derved fremkommer ny Overdækning af den øverste fulde Etage. Bestemmelserne herom kan

udvides til Købstæder og Landdistrikter efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse. Dispensation fra Bestemmelserne kan meddeles af Indenrigsministeren.

Under Hensyn til Bekostningen har Indenrigsministeren ifølge de Bemærkninger, der ledsagede Lovforslaget ved dets Fremsættelse, ment at maatte afstaa fra at søge gennemført et Paabud for den allerede *bestaaende Bebyggelses* Vedkommende, hvorimod der efter Ministeriets Formening ikke kunde være nogen Betænkelighed i økonomisk Henseende ved at gennemføre et Paabud for den fremtidige Bebyggelses Vedkommende. Hertil kommer, at Foranstaltningen i sig selv ogsaa under normale Forhold vil frembyde flere Fordele, som kan antages at opveje den forholdsvis ringe Merudgift, saasom større konstruktiv Stivhed for Bygningen som Helhed, større Brandsikkerhed for Beboerne, særlig under de ikke saa sjældne Tagbrande, og mindre Risiko for Skade paa Indbo som Følge af Nedsivning af Vand under Slukning af Tagbrande, ligesom den maa antages at være af ikke ringe Betydning ogsaa for den almindelige Brandsikkerhed ved at vanskeliggøre Forplantning af en i een Bygning opstaaet Ildebrand til andre Bygninger.

§ 10 bemyndiger Indenrigsministeren til at paabyde, at der i offentlige Bygninger, som nyopføres eller ombygges, indrettes *Beskyttelsesrum*, foretages saadanne bygningsmæssige Foranstaltninger eller udføres saadanne Indretninger, som maa antages at kunne formindske Følger af Luftangreb. Ministeren bemyndiges ligeledes til at bestemme, at det stilles som Betingelse for Udstedelse af Byggetilladelse for andre Bygninger af en vis Art eller Størrelse, at der indrettes *Beskyttelsesrum* eller dog foretages saadanne bygningsmæssige Foranstaltninger, som vil lette Indretningen af saadanne Rum, alt efter nærmere af Ministeren fastsatte Regler. — Forinden *Beskyttelsesrum* indrettes, vil Indenrigsministerens Godkendelse heraf være at indhente. Denne Beføjelse kan efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse overdrages Bygningsmyndighederne.

Bestemmelserne i § 11, der angaar Fremstilling, Indførsel og Forhandling af *Gasmasker* m. v., svarer — bortset fra enkelte redaktionelle Ændringer — til den tidligere Lovs § 2, Stk. 2 og 3.

§ 12, hvorefter Indenrigsministeren kan træffe *Aftale med Organisationer og private Personer* om Løsning af Opgaver,

som staar i Forbindelse med Lovens Formaal, og hvorefter Indenrigsministeren ved Lovens Gennemførelse skal forhandle med andre Ministre, er ligeledes overført fra Loven af 1935.

Endelig indeholder §§ 13—14 Forbud mod Afholdelse af Øvelser vedrørende de af Loven omfattede Foranstaltninger uden Tilladelse og mod Efterligning af autoriserede Signaler og Kendetegn m. v. samt Bestemmelser om Straf for Overtrædelse af Loven og om Lovens Ikrafttræden.

Den af Folketingsudvalget afgivne Betænkning var enstemmig, idet samtlige Ændringsforslag blev stillet af Indenrigsministeren og tiltraadt af Udvalget.

Lovforslaget vedtoges med 96 Stemmer mod 4 i Folketinget og enstemmigt (uden Udvalgsbehandling) i Landstinget. Kun Retsforbundet tog Afstand fra afgørende Punkter i Loven. Derimod stilledes fra Venstres og Det konservative Folkepartis Side Krav om, at de Foranstaltninger, som Loven omhandler, blev suppleret med en Udbygning af det aktive Luftforsvar.

41. Lov om Laan til Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for mindrebemidlede børnerige Familier. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 3685. — C. Sp. 1441 og 1937].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{2}$ (F. Sp. 2865). 1. Beh. $\frac{17-18}{2}$ (F. Sp. 3182 og 3239). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (S. Munk, Chr. Christiansen [Formand], Einer-Jensen, Leonhard Hansen, Rasmus Hansen, J. Chr. Jensen, P. Mortensen, Valdemar Sørensen [Sekretær], Jensen [Gørding], Jensen-Broby, Krag, Elgaard, Kristen Amby, Gerda Mundt og Carlsen-Skiødt). Betænkning (B. Sp. 2161) afgivet $\frac{7}{4}$. (Ordfører: S. Munk). 2. Beh. $\frac{9}{4}$ (F. Sp. 5276). 3. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5392). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1386). 2. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1441). 3. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1454). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 153). Traadt i Kraft straks.

Ved Lov Nr. 128 af 11. April 1933 (Aarvog 1932—33, Side 227), der var et Led i det saakaldte »Kanslergadeforlig«, stilledes 30 Mill. Kr. til Raadighed for *Udlaan til Boligbyggeri*. I de følgende 2—3 Aar anvendtes af dette Beløb i alt ca.

28 Mill. Kr., og der opførtes med Støtte heraf i alt ca. 9 000 Beboelseslejligheder. Af Parcelhuse opførtes ca. 2 000.

Da Byggeriet i Løbet af Efteraaret og Vinteren 1937—38 aftog betydeligt paa Grund af stedfundne Prisforskydninger og ugunstigere Finansieringsvilkaar, ansaa Regeringen det allerede af den Grund for ønskeligt at genoptage 1933-Lovgivningen med forskellige Ændringer. Hertil kom, at *Befolkningsskommissionen* af 1935 i sin under 8. November 1937 afgivne Betænkning havde stillet Forslag om Iværksættelse af Foranstaltninger, der kan stimulere Boligbyggeriet, for derigennem at fremskaffe Lejligheder, der paa ekstraordinært billige Vilkaar kan stilles til Raadighed for *børnerige Familier*.

I Overensstemmelse med disse Synspunkter udarbejdedes i Indenrigsministeriet et Lovforslag, i hvilket Principperne i 1933-Loven var tillempet efter de Formaal, som fandt Udtryk i den nævnte Betænkning. Dette Lovforslag afveg dog paa forskellige Punkter fra, hvad Kommissionen havde foreslaaet. Særlig tilstræbte det i højere Grad at fremme det *Parcelbyggeri* (herunder Rækkehusbyggeri), som egner sig for alle Egne af Landet, som er særlig ønskværdigt for Familier med Børn, og som formentlig i adskillige Tilfælde ved en fornuftig Organisering vil kunne billiggøres noget. I denne Forbindelse henvistes ogsaa til det samtidig af Landbrugsministeren fremsatte Forslag til Lov om Opførelse og Udleje af Arbejderboliger m. m. paa Landet.

Lovforslaget underkastedes i Folketinget en indgaaende Udvalgsbehandling, som resulterede i, at Indenrigsministeren stillede en Række *Ændringsforslag*, der alle vedtoges, idet de enten var tiltraadt af hele Udvalget eller af et Flertal (paa en enkelt Undtagelse nær bestaaende af Regeringspartierne og de Konservative). Tillige stillede saavel Venstres som Det konservative Folkepartis Udvalgsmedlemmer forskellige *Ændringsforslag*, der blev forkastet. Endelig vedtoges ved tredie Behandling i Folketinget et *Ændringsforslag*, som var stillet af Indenrigsministeren. I Landstinget gennemførtes Lovforslaget paa to Dage uden Udvalgsbehandling og uden at der blev foreslaaet *Ændringer*.

Den saaledes vedtagne Lov gaar i Hovedsagen ud paa følgende:

Kap. I. Laan til Boligbyggeri.

A. Laan til Kommuner og Boligforeninger.

§ 1 bemyndiger Indenrigsministeren til inden for et Beløb af 10 Mill. Kr. i hvert Finansaar fra og med Finansaaret 1938—39 til og med Finansaaret 1943—44 at yde Laan til

Kommuner og Boligforeninger (Boligselskaber) til Opførelse af Beboelseshuse med eller uden Butiks- og Værkstedslokaler og til Erhvervelse af den dertil fornødne Grund i Overensstemmelse med Lovens Bestemmelser. Laanene vil være at sikre ved oprykkende Panteret i de paagældende Ejendomme efter foranstaaende Prioriteter, der bør optages i størst muligt Omfang, for saa vidt Forrentningen ikke derved efter Indenrigsministerens Skøn væsentlig fordyres.

Saafernt det i et Finansaar til Raadighed staaende Udlaansbeløb maatte være opbrugt inden Finansaarets Udgang, kan Indenrigsministeren efter Forhandling med Finansministeren træffe Bestemmelse om, at Beløbet *forøges* med en Del af det for det efterfølgende Finansaar disponible Udlaansbeløb, dog *højest med 5 Mill. Kr.* Indenrigsministeren kan efter Forhandling med Finansministeren ligeledes bestemme, at det ved et Finansaars Udløb ikke udlaante Restbeløb kan anvendes til Udlaan i det *efterfølgende* Finansaar. Saadan Overførelse kan dog ikke foretages for et større Beløb end 5 Mill. Kr. aarlig.

Medens Befolkingskommissionen foreslog at anvende 12 Mill. Kr. aarlig uden Tidsbegrænsning til Udlaan til Kommuner og Boligforeninger, har man i Lovens foreløbig begrænsning disse Udlaan til 10 Mill. Kr. i hvert af de kommende 6 Finansaar.

Paragraffen fik i Folketinget en noget anden Affattelse end den oprindelig foreslaaede, idet man bl. a. indføjede Bestemmelsen om, at Anvendelsen af de bevilgede Beløb i et vist Omfang kan *fremskyndes*.

§ 2. Laanene bevilges, efter at Planerne for Byggeforetagendet er godkendt af Indenrigsministeren, til Tilvejebringelse af Bygninger med Lejligheder, svarende til den *mindrebemidlede* Befolknings Behov.

Af de i § 1 ommeldte Midler kan der inden for et Finansaar anvendes indtil 5½ Mill. Kr. til Byggeforetagender i *København, Frederiksberg og Gentofte* og indtil 4½ Mill. Kr. til Byggeforetagender i *det øvrige Land*.

Det er en Betingelse for, at der kan ydes Laan, at *en passende Del* af de paagældende Byggeforetagenders Lejligheder indrettes som *Bolig for børnerige Familier* (jfr. næste Kapitel). Indenrigsministeren kan dog *fritage* et Byggefore-

tagende for denne Forpligtelse, naar der af samme Bygherre i andre Byggeforetagender i paagældende Kommune opføres et tilsvarende større Antal Boliger for børnerige Familier. Det skal efter Ministerens nærmere Bestemmelse paases, at Lejlighederne er forsynet med de under Hensyn til Ejendommens Beliggenhed almindelige *moderne Bekvemmeligheder*.

Det er ligeledes en Betingelse for, at der kan ydes Laan til en Boligforening, at Foreningens *Vedtægter* er *godkendt* af Indenrigsministeren med Tilslutning af Finansministeren, jfr. i øvrigt § 4.

Ifølge et af Folketingsudvalgets *Venstre-Mindretal* stillet Ændringsforslag skulde Laan ogsaa kunne ydes, naar en Del af Lejlighederne indrettedes som Bolig »for saadanne rolige og respektable Familier, hvis økonomiske Forhold gør det særlig vanskeligt for dem at udrede normal Husleje«. Dette Ændringsforslag fandt hverken Tilslutning fra Regeringspartierne eller fra Det konservative Folkeparti.

Et Ændringsforslag fra *konservativ* Side krævede, at det paagældende Byggeforetagendes *øvrige Lejligheder* skulde være af *lignende Karakter* som Lejligheder for børnerige Familier i Henseende til Pris og Udstyr (forkastet med 65 Stemmer mod 26).

Efter § 3 kan *Laan til Kommuner* højst udgøre 40 pCt. og i Forbindelse med de foranstaaende Prioritetslaan højst 95 pCt. efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse enten af den samlede Anskaffelsessum for Byggeforetagendet eller af Værdien, saaledes som denne efter Begæring maatte blive fastsat ved Vurdering paa Laantagerens Bekostning efter Reglerne for Vurdering til Stempeletterretning. Indrettes der i en Ejendom Vuggestue, Legestue, Fritidshjem eller Børnehave, skal Udgifterne hertil medregnes i Anskaffelsessummen eller tages i Betragtning ved Værdiens Ansættelse. Det samme gælder Udgifter til andre for Ejendommens Beboere fælles Indretninger, saasom Centralvaskeri, fælles Badeindretninger m. v.

Laan til Boligforeninger kan udgøre højst 30 pCt. og i Forbindelse med de foranstaaende Prioritetslaan højst 85 pCt. efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse enten af den samlede Anskaffelsessum for Byggeforetagendet eller af Værdien, saaledes som i Iste Stykke angivet.

De i foranstaaende Stykke nævnte Procenter kan dog *forhøjes* indtil henholdsvis 40 pCt. og 95 pCt., saafremt der ydes fuld *kommunal Garanti* for den Del af Statslaanet, der overstiger 30 pCt., eller som faar Pantesikkerhed efter 85 pCt. af Ejendommens Anskaffelsessum eller af Værdien paa Tiden for Statslaanets Berigtigelse, saaledes at Kommunen i hele Laanets Løbetid garanterer Staten for Tab paa den Del af Laanet, der svarer til den Procent, den kommunegaranterede Del af Laanet oprindelig udgjorde af det samlede Statslaan.

For en *mindrebemidlet børnerig Familie* [§ 22, Stk. 2] er Kommunen berettiget til at *betale Andelen* (Indskuddet) til vedkommende Boligforening; Vedligeholdelse af en Lejlighed, for hvilken Kommunen saaledes har indbetalt Andelen (Indskuddet), kan overtages af Boligforeningen mod en dertil svarende af Kommunen godkendt Forhøjelse af den normale Husleje.

§ 4, der blev stærkt udvidet i Folketinget, foreskriver, at *Vedtægterne* for en Boligforening, der opnaar Laan i Henhold til Loven, skal indeholde Bestemmelser om *Lejens* (Boligafgiftens) *Fastsættelse*, derunder om, at Lejen for samtlige Lejligheder i Byggeforetagendet skal fastsættes efter ensartede Principper.

I øvrigt skal Vedtægterne indeholde de efter Indenrigsministerens Skøn nødvendige Bestemmelser til Sikring af, at Foreningen arbejder i Overensstemmelse med Lovens Forudsætninger, og at dens *Forretningsførelse* i det hele er *betryggende*, hvilket nærmere præciseres ved en Række Krav, som i hvert Fald skal være opfyldt. Bl. a. bestemmes det, at Indenrigsministeriet kan nedlægge Forbud mod, at nogen af Foreningens Tillidsmænd eller Funktionærer direkte eller indirekte bliver *økonomisk interesseret* i eller leder eller kommer til at lede anden Byggevirksomhed. Endvidere har Indenrigsministeriet eller vedkommende Kommunalbestyrelse Ret til at beskikke en Repræsentant til at føre effektiv *Kontrol med Foreningens Forhold* i det hele, og den saaledes udnævnte Repræsentant har Ret til at fremsætte Forslag om Omprioritering af Foreningens Ejendomme med den Virkning, at Forslaget, saafremt det godkendes af Indenrigsministeriet, skal bringes til Udførelse inden Udløbet af en af Ministeriet fastsat Frist.

Ifølge et fra *konservativ* Side stillet Ændringsforslag, som forkastedes, skulde en af Betingelserne gaa ud paa, at Bestyrelsens Formand eller Direktør (Forretningsfører) eller faste ledende Funktionærer ikke for egen Regning, herunder som Deltager i Konsortier, maatte udføre privat Byggevirksomhed som Bygherrer eller som privat antagne tekniske, juridiske eller økonomiske Konsulenter. I Byer med Indbyggertal under 50 000 skulde Indenrigsministeren dog kunne meddele Dispensation. Heller ikke maatte Entreprenører og Hovedleverandører ved Selskabets Byggeforetagerender være valg-bare til Bestyrelsen. — Dette tog Indenrigsministeren Afstand fra, bl. a. under Henvisning til, at Københavns almindelige Boligselskabs Vedtægter ikke vilde kunne godkendes, hvis den foreslaaede Regel vedtoges.

B. Laan til Parcel- og Rækkehusbyggeri.

§ 5 fastsætter, efter at være ændret noget i Folketinget, at Indenrigsministeren i Tiden indtil 1. April 1944 kan tilstaa Personer af den *mindrebemidlede* Del af Befolkningen, *fortrinsvis børnerige Familier*, der opfylder Betingelserne i Henhold til § 22, Stk. 2, som til Brug for dem selv og deres Familie lader opføre Beboelseshuse, Laan til Erhvervelse af Grund og Opførelse af Hus. Laanet vil være at sikre ved oprykkende Panteret i den paagældende Ejendom efter foranstaaende Prioriteter, der bør optages i størst muligt Omfang, for saa vidt Forrentningen ikke derved efter Indenrigsministerens Skøn væsentlig fordyres. Laanene ydes efter følgende Regler:

- a) inden for et Beløb af 3 Mill. Kr. i hvert Finansaar i *København, Frederiksberg og Gentofte samt inden for eller i Tilslutning til de bymæssige Bebyggelser i Købstæderne eller paa Landet*. Det er en Betingelse for Laanets Ydelse, at *Haandværkerudgifterne*, hvortil ogsaa Udgifterne til Gaard- og Haveanlæg og Hegn henregnes, ikke overstiger 11 000 Kr. eller ved Laan, som ydes til Opførelse af Huse, der indeholder een Lejlighed ud over Laantagerens, 17 000 Kr. I København, Frederiksberg og Gentofte og i Købstæder, der ved sidste almindelige Folketælling havde mindst 10 000 Indbyggere, samt i bymæssigt bebyggede Dele af Forstadskommuner til de forannævnte Kommuner kan der dog ydes Laan til Be-

boelseshuse, hvis Haandværkerudgifter ikke overstiger henholdsvis 13 000 Kr. og 19 000 Kr. I de Huse, der ikke indeholder mere end een Lejlighed, kan der dog, naar særlige Grunde taler derfor, ydes Laan, selv om Haandværkerudgifterne for Husene overstiger de ovenfor for saadanne Huse anførte Beløb (11 000 Kr. og 13 000 Kr.) med indtil 2 000 Kr.

- b) inden for et Beløb af 1 Mill. Kr. i hvert Finansaar i *Landkommuner og paa Købstædernes Landbrugsarealer* uden for disses bymæssige Bebyggelse. Det er en Betingelse for Laanets Ydelse, at *Haandværkerudgifterne* ved Opførelse af Huset ikke overstiger 8 000 Kr. I særlige Tilfælde kan dette Beløb dog forhøjes indtil 9 000 Kr.

Bestemmelsen i § 1, Stk. 2, finder tilsvarende Anvendelse, dog saaledes at *Overførelse* fra et Finansaar til et andet højst kan foretages for 1½ Mill. Kr. af det under a) nævnte Udlaansbeløb og ½ Mill. Kr. af det under b) nævnte Udlaansbeløb.

Folketingsudvalgets *Vestre-Mindretal* foreslog at sætte de i Litra a) anførte Beløb til Haandværkerudgifter, som ved Ændringsforslag af Ministeren og Flertallet sattes 1 000 Kr. lavere end i Regeringsforslaget, yderligere 1 000 Kr. ned.

§ 6 angaar de nærmere *personlige Betingelser* for at opnaa Laan.

§ 7 svarer til § 7 i Loven af 1933 og angiver Laanets *procentvise Størrelse* (højst 30 pCt. og i Forbindelse med foranstaaende Prioriteter højst 80 pCt. af Anskaffelsessum eller Værdi, dog med Mulighed for Forhøjelse til henholdsvis 40 og 90 pCt., naar der ydes Kommunegaranti). Man har dog paa tilsvarende Maade som i § 3, Stk. 3, nærmere præciseret Kommunens Garantiforpligtelse og tilføjet en Bestemmelse, der tilsigter at give de *børnerige Familier* en *Fortrinsstilling* ved den Indenrigsministeren tillagte Beføjelse til at forhøje den Grænse, inden for hvilken der kan ydes Laan uden Kommunekautiøn, til henholdsvis 35 og 85 pCt.

§§ 8 og 9 svarer ligeledes i Hovedsagen til de samme Paragraffer i Loven af 1933.

§ 10 bestemmer, at de i § 5 omhandlede Statslaan ogsaa kan ydes til Parcel- eller Rækkehusbyggeri, der iværksættes med *Salg for Øje* af en Kommune eller af en af de i § 21, Stk. 1, nævnte Boligforeninger. Ved Salg af disse Huse skal *Salgssum og Salgsvilkaar godkendes* af Indenrigsministeren, der ligeledes skal godkende den nye Ejer som Debitor for Statslaanet. Saafremt Salg ikke finder Sted umiddelbart efter Opførelsen og Ejendommens Prioritering, kan Husene udlejes.

Hvor det maa anses for formaalstjenligt af Hensyn til den billigst mulige Tilvejebringelse af Parcel- og Rækkehuse, kan de i Stk. 1 nævnte Boligforeninger være raadgivende Organ for Bygherrer, der til eget Brug opfører saadanne Huse.

Fra *Venstres Side* foresloges, at *private* Bygherrer skulde sidestilles med Boligforeninger i Stk. 1, og at Stk. 2 skulde udgaa. Disse Ændringsforslag blev støttet af de Konservative, men nedstemtes med 66 Stemmer mod 26.

C. Laan til Forsamlingshuse m. v.

§§ 11—13 stemmer i det store og hele overens med de tilsvarende Bestemmelser i Lov Nr. 279 af 1. Oktober 1934 (Aarbog 1934—35, Side 185) om Ændringer i Loven af 1933. Fremtidig skal Laan til *Forsamlingshuse* dog ogsaa kunne ydes i Tilfælde, hvor man i en Kommune beslutter at lade Forsamlingshuset tjene som *Gymnastikhus* for en Kommuneskole, idet der formentlig vil kunne forekomme adskillige Tilfælde, hvor en Kommune kan spare ret betydelige Beløb ved, at de to Opgaver: at tilvejebringe et moderne Forsamlingshus og Gymnastiklokaler for Skolen, løses i Forening.

Under Hensyn til den store Betydning, som *Vandre-hjemmene* har faaet for Ungdommen, har man i § 13 medtaget disse under de Bygninger, til hvilke Statslaan kan ydes. Endvidere medtoges ved en i Folketinget paa konservativt Initiativ foretagen Ændring anerkendte *Opdragelseshjem* samt anerkendte eller godkendte Institutioner for *forebyggende Børneforsorg*.

Maksimumsgrænsen for Laanene er forhøjet fra 10 000 Kr. til 15 000 Kr. for saavel Forsamlingshuse som for de andre Bygninger med kulturelt Formaal.

Yderligere enedes man i Folketinget om, at Kravet om *Kommunekaution* i Henhold til § 12 skal kunne *frafaldes*, naar anden betryggende Sikkerhed stilles.

D. Fælles Bestemmelser.

§§ 14—20, der indeholder de nærmere Bestemmelser angaaende *Laanenes Forrentning* og øvrige Vilkaar m. v., er i Hovedsagen overført fra Loven af 1933. Dog har man i § 15 indføjet en ny Bestemmelse om, at en mindre Del af Laan-tagernes aarlige Ydelser ($\frac{1}{5}$ pCt. af Hovedstolen) skal udgøre Bidrag til en *Reserve- og Administrationsfond*. — I samme Paragraf er der givet Indenrigsministeren Bemyndigelse til efter Forhandling med Finansministeren og med Tilslutning af Rigsdagens Finansudvalg at fastsætte *Ændringer i Rente-foden* for fremtidig ydede Statslaan, naar Forandringer i det almindelige Renteniveau maatte gøre dette rimeligt.

Ny er ogsaa den i Folketinget — med Tilslutning fra alle Sider — indsatte Bestemmelse i § 17, Stk. 3, angaaende Ydelsen af *Afgiftsbegunstigelser* i de i § 10 omhandlede Tilfælde, hvor Beboelseshuse opføres med Salg for Øje.

Kap. II. Huslejenedsættelse for mindrebedmedlede børnerige Familier.

Dette Kapitel blev paa adskillige Punkter omarbejdet og suppleret i Folketinget.

§ 21 bestemmer, at for følgende Ejendomme *indbetales samtlige Ejendomsskatter i en Fond*, af hvis Midler, jfr. § 26, Udgifterne ved den i § 24 omhandlede Huslejenedsættelse for børnerige Familier afholdes: a) Beboelsesejendomme, der *fremtidig opføres* af Kommunerne eller af Boligforeninger, hvis Vedtægter er godkendt i Henhold til § 4 eller i Henhold til Afsnit A i Lov Nr. 128 af 11. April 1933 om Støtte af Boligbyggeri m. m., jfr. Lov Nr. 93 af 30. Marts 1935. b) De *Kommunerne* tilhørende Ejendomme, hvortil der er *ydet Laan* i Henhold til nysnævnte Love. c) De *Boligforeninger* tilhørende Ejendomme, hvortil der er *ydet Laan* i Henhold til Afsnit A i Loven af 11. April 1933, jfr. Lov af 30. Marts 1935.

For Ejendomme, der ved Lovens Ikrafttræden har *Skattefrihed* (-henstand), finder Indbetaling til Fonden først Sted fra det Tidspunkt, da Skattefriheden (-henstanden) udløber. De i Stk. 1 ommeldte Bestemmelser om Indbetaling til Fonden gælder *ikke* for de i § 10, Stk. 1, omhandlede Parcel- og Rækkehuse, der af Kommuner eller Boligforeninger opføres *med Salg for Øje*, hvorimod disse Ejendomme fra det Tidspunkt, da Afhændelsen finder Sted, omfattes af de i § 27 ommeldte Lempelser, forudsat at Køberen opfylder de herfor stillede Betingelser.

Fonden administreres af den Kommune, i hvilken den paagældende Ejendom er beliggende.

Saaframt en Kommune agter *i anden Kommune* at opføre Beboelsesejendomme, hvortil der ydes Statslaan efter Kap. I, Afsnit A, eller at paatage sig Kaution for Statslaan til Ejendomme, der af de i Stk. 1 ommeldte Boligforeninger opføres i anden Kommune, skal denne Kommunes Tilslutning hertil indhentes. Kan der ikke opnaas Enighed mellem de to Kommuner, forelægges Spørgsmaalet Indenrigsministeren til Afgørelse. Den Kommune, hvori saadanne Ejendomme er beliggende (Beliggenhedskommunen), kan dog altid af vedkommende fremmede Kommune kræve et Beløb svarende til, hvad der af Ejendommen aarligt i kommunal Grundskyld skulde have været svaret til Beliggenhedskommunen, saafremt Ejendommen ikke havde været omfattet af den i Stk. 1 indeholdte Bestemmelse om, at samtlige Ejendomsskatter skal indbetales i Fonden til Udredelse af Tilskud til Huslejenedsættelse.

§ 22. I Ejendomme, hvis Ejendomsskatter (jfr. § 21) skal indgaa i den i § 21 omhandlede Fond, og som er beregnede for den i § 2, Stk. 1, ommeldte Kreds af Befolkningen, er *mindrebemidlede børnerige Familier fortrinsberettigede* til at leje de Lejligheder, der er egnede til børnerige Familier (jfr. § 23), og er berettigede til at kræve den ordinære *Leje* (Boligafgift) *nedsat* i det Omfang, der er angivet i § 24. For saa vidt angaar Fortrinsretten til Lejligheder i Boligforeninger, er det dog en Forudsætning, at Familien opfylder de i Foreningens Vedtægter fastsatte Bestemmelser.

Børnerige er Familier, som foruden af en eller flere voksne Personer bestaar af tre eller flere hjemmeværende, helt eller delvis uforsørgede Børn, der ikke er fyldt 16 Aar. Dog kan

ogsaa ældre Børn, der faar fortsat Uddannelse (herunder ogsaa Lærlinge), eller som til Stadighed er uden Arbejdsfortjeneste, efter Kommunalbestyrelsens Afgørelse medregnes. Spørgsmaalet herom vil altid kunne optages af Indenrigsministeren eller indbringes for ham til endelig Afgørelse.

For at kunne opnaa den i Stk. 1 nævnte Huslejenedsættelse er det dog en Betingelse, at den paagældende Familie i de senest forløbne 3 Aar har haft *Bopæl* i Kommunen eller i de i § 21, Stk. 4, omhandlede Tilfælde inden for de paagældende to Kommuners Omraade. I ganske særlige Tilfælde kan Kommunalbestyrelsen i den Kommune, hvori Ejendommen er beliggende, dispensere herfra.

§ 23. Huslejenedsættelsen skal kun komme de Familier til gode, der lejer en *til Familiernes Behov svarende* Lejlighed, beliggende i en af de i § 21, Stk. 1, omhandlede Ejendomme. Lejligheden skal dog *mindst* indeholde 3 *Værelser* (Kamre) samt *Køkken*.

Huslejenedsættelse kan dog ikke opnaas af Familier, der lejer Lejlighed i et af de i § 10, Stk. 1, ommeldte Parcel- eller Rækkehuse, der er opført med Salg for Øje.

§ 24. *Huslejenedsættelsen* udgør af den ordinære Husleje:

For Familier med 3 Børn	30 pCt.
— — — 4 —	40 —
— — — 5 — eller derover	50 —

Nedsættelsen kan i København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner dog ikke overstige henholdsvis 240 Kr., 360 Kr. og 500 Kr. og i det øvrige Land henholdsvis 210 Kr., 320 Kr. og 450 Kr.

Den gennem Huslejenedsættelsen ydede Støtte er ikke skattepligtig Indtægt for Familien, og Modtagelsen medfører ikke Retsvirkning for Modtageren.

Fra *konservativ* Side foresloges, at der skulde sættes en *Grænse for Huslejens Højde* før Nedsættelsen, hvilket ogsaa Venstre stemte for.

I Forbindelse med sit Ændringsforslag til § 2 foreslog Venstre at give Kommunalbestyrelsen Ret til at tilstaa *økonomisk vanskeligt stillede Familier*, som har faaet Bolig i en af de i § 21 omhandlede Ejendomme, Nedsættelse af den ordinære Leje (Boligafgift) med indtil 30 pCt., dog i København, Frederiksberg og Gentofte højst med 200 Kr. og i det øvrige Land højst med 180 Kr.

§ 25. I Tilfælde af *Forøgelse af Familiens Børneantal* reguleres Huslejen fra og med Begyndelsen af den derefter følgende Maaned. Ved *Formindskelse* af Børneantallet reguleres Huslejen fra og med det Tidspunkt, til hvilket Lejemaalet (Andelsforholdet) kan opsiges af Lejeren (Andelshaveren); saadan Regulering skal dog være foretaget inden $\frac{1}{2}$ Aar efter Udløbet af den Maaned, hvori Formindskelsen af Børnetallet har fundet Sted.

Fra samme Tidspunkt bortfalder Nedsættelsen, hvis Familiens *Økonomi varigt forbedres*, saaledes at den ikke længere er at anse for mindrebedmet.

§ 26. Saafremt Midlerne i den i § 21 omhandlede Fond ikke er tilstrækkelige til Udredelse af de i § 24 hjemlede Huslejetilskud, *tilskydes* Resten med Halvdelen af Statskassen og Halvdelen af den Kommune, hvori vedkommende Ejendomme er beliggende.

Skulde Fonden til sin Tid paa Grund af et for ringe Antal børnerige Familier give *Overskud*, vil det overskydende Beløb efter Indenrigsministerens nærmere Bestemmelse være at anvende til Boligformaal. Ved Bedømmelse af Fondens Overskud skal der tages Hensyn til de Forpligtelser, der i Fremtiden kan ventes at komme til at paahvile Fonden.

§ 27. *Parcel- og Rækkehuse*, til hvis Opførelse der er ydet Statslaan i Henhold til Lov Nr. 128 af 11. April 1933 om Laan til Boligbyggeri m. m., jfr. Lov Nr. 279 af 1. Oktober 1934 og Lov Nr. 93 af 30. Marts 1935, eller i Henhold til Kap. I, Afsnit B, i nærværende Lov, og som er saaledes indrettet, at de egner sig for børnerige Familier (jfr. § 23), er — forudsat at *Ejeren er mindrebedmet* og opfylder Betingelsen i Henhold til § 22, Stk. 2 [børnerig] — *fritaget for Udredelse af den paa Bygningerne faldende Del af samtlige Ejendomsskatter*. Den aarlige *Ydelse* af Statslaan, ydet i Henhold til fornævnte Bestemmelse i nærværende Lov, *nedsættes* under de anførte Betingelser til 3 pCt., hvoraf 2 pCt. af den til enhver Tid værende Restgæld er Rente. Statskassen bærer selv Udgiften ved denne *Rentenedsættelse*.

Skattefriheden og Nedsættelsen af den aarlige Ydelse af Statslaanet gælder kun for den, til hvem Statslaanet ydes, og bortfalder i Tilfælde af Ejerskifte, jfr. dog § 21, Stk. 2, 2. Pkt.

For Parcel- og Rækkehuse med flere end een Lejlighed træffer Indenrigsministeren Afgørelse om, i hvilket Omfang de fornævnte Lempelser kan ydes.

§ 28 indeholder nærmere Regler om, hvornaar Skattefriheden og Nedsættelsen af den aarlige Ydelse af Statslaanet i Henhold til § 27 indtræder eller ophører m. v.

I § 29 forbydes *Fremleje* eller *Fremlaan* af Dele af Lejligheder, der i Henhold til Loven har opnaaet Huslejenedsættelse eller Skattefritagelse, og § 30 bemyndiger Indenrigsministeren til at meddele Kommunalbestyrelserne visse Beføjelser.

Kap. III. Statsgaranti for Laan til privat Boligbyggeri.

Hele dette Kapitel blev — med enstemmig Tilslutning — tilføjet i Folketinget, og det gengives nedenfor i sin Helhed.

§ 31. Inden for *Finansaaret 1938—39* kan Indenrigsministeren paa Statskassens Vegne inden for et samlet Beløb af *5 Mill. Kr.* give Tilsagn om Overtagelse af *Garanti for oprykkende sekundære Prioritetslaan*, der ydes til

- a) Beboelsesejendomme med *indtil 4 Lejligheder*, der for den mindrebemidlede Del af Befolkningen opføres af *private Personer* eller af *Foreninger* (Selskaber), der falder *uden for* de i § 21, Stk. 1, nævnte.
- b) *Parcel- og Rækkehusbyggeri* af den i Kap. I, Afsnit B, omhandlede Art, for saa vidt Husene opføres af de ovenfor under a) ommeldte Personer eller Foreninger.

Det er en Betingelse for Statens Overtagelse af saadan Garanti, at den *Kommune*, hvori den paagældende Ejendom er beliggende, har paataget sig Forpligtelse til at *godtgøre Statskassen Halvdelen af det Tab*, der maatte fremkomme for Staten som Følge af Garantiforpligtelsen, og at Kommunen, saa længe det statsgaranterede Laan indestaar i Ejendommen, fører effektivt Tilsyn med Ejendommens Vedligeholdelsesstand.

Indenrigsministeren kan fastsætte en Grænse for Antallet af de Huse, til hvilke hver enkelt Bygherre kan opnaa Statsstøtte efter nærværende Paragraf.

De i Anledning af fornævnte Garantiovertagelser udstedte Dokumenter kan passere uden Stempel og Gebyrer.

§ 32. Det enkelte statsgaranterede *Laan maa ikke overstige* 30 pCt. og i Forbindelse med foranstaaende Prioritetslaan ikke 80 pCt. efter Indenrigsministerens Bestemmelse enten af den samlede Anskaffessum for Ejendommen eller af Ejendommens Værdi, saaledes som denne efter Begæring maatte blive fastsat ved Vurdering paa Ejerens Bekostning efter Reglerne for Vurdering til Stempelferretning.

§ 33. Statsgarantien kan ikke ydes for Laan af offentlige Midler og for andre Laan kun, for saa vidt disse ydes paa *rimelige Rente- og Afdragsvilkkaar*, og saaledes at Laanene indestaar i de paagældende Ejendomme *uopsigeligt* uanset Ejerskifte. De statsgaranterede Laan skal i hvert Fald være *tilbagebetalt* fuldt ud inden for en Amortisationsperiode af ikke over 36 Aar.

§ 34. Saa længe der i en Ejendom indestaar et Laan, for hvilket Staten i Henhold til § 31 har overtaget Garanti, skal Ejendommens Ejer til den i § 15, Stk. 1, 3. Pkt., omhandlede *Reserve- og Administrationsfond* indbetale en aarlig Ydelse svarende til $\frac{1}{5}$ pCt. af det statsgaranterede Laans oprindelige Hovedstol. Denne Ydelse, der kan inddrives ved Udpantning, erlægges til Kongeriget Danmarks Hypotekbank.

§ 35. Ved *Salg* af de Ejendomme, hvori indestaar statsgaranterede sekundære Prioriteter, skal *Salgssum og Salgsvilkkaar godkendes* af Indenrigsministeren, der ligeledes skal godkende den nye Ejer som Debitor for Laanet. Ved første *Udleje* af saadanne Ejendomme skal *Lejesummen godkendes* af Indenrigsministeren, og af Ejeren senere krævede Lejeforhøjelser har kun Gyldighed, for saa vidt de godkendes af Kommunalbestyrelsen i den Kommune, hvori Ejendommen er beliggende. Om Huslejekontrollen fastsættes de nærmere Bestemmelser i en Deklaration, der vil være at tinglyse paa den paagældende Ejendom. Deklarationen er stempel- og gebyrfri.

§ 36. De i §§ 8, 9, 14, Stk. 2—6, og 18 indeholdte Bestemmelser*) finder tilsvarende Anvendelse.

*) ang. Kommunalbestyrelsers Beslutning om Garantiydelse, Forbud mod Behæftelse med anden Pantegæld, Andragenders Indsendelse og Behandling og Ejendommenes Forsikring og Vedligeholdelse.

§ 37. Indenrigsministeren kan overdrage en eller flere af de ham ved nærværende Kapitel af Loven meddelte Beføjelser til *Kongeriget Danmarks Hypotekbank*.

Af Folketingsudvalgets *Venstre-Mindretal* stilledes Underændringsforslag om, at Ordene »med indtil 4 Lejligheder« skulde udgaa i § 31, Stk. 1 under a.

Fra *konservativ* Side stilledes Ændringsforslag om Indføjelse af et nyt Kapitel angaaende »*Huslejenedsættelser* for mindrebemidlede børnerige Familier i *privatopførte* Boliger«. Endvidere foreslog de Konservative at indsætte et nyt Kapitel angaaende *Henstand med Skatter og Rentebevilling*.

Intet af disse Ændringsforslag (hvorom nærmere nedenfor) blev vedtaget.

Kap. IV.

Af Bestemmelserne i dette Kapitel gengives her § 38, der efter Forslag af Indenrigsministeren blev indsat ved 3. Behandling i Folketinget:

Uanset Bestemmelsen i Lov Nr. 362 af 16. December 1933 § 1, Stk. 1, kan der, for saa vidt angaar Laan i Beboelsesjendomme, hvis Opførelse er paabegyndt efter 1. Januar 1938, i Tiden indtil Udgangen af 1940 af Retsskriveren meddeles *Bevilling til at svare en Rente af ikke over 6 pCt. p. a.* Rentebevilling i Henhold til foranstaaende kan dog kun meddeles for Laan, som optages i Anledning af den første Prioritering af Nybygninger.

Loven gælder ikke for Færøerne.

I *Folketingsudvalgets Betænkning* indstillede et *Flertal*, bestaaende af Socialdemokrater, Konservative og Radikale, Lovforslaget til Vedtagelse, idet de konservative Medlemmer dog henviste til deres Mindretalsbetænkning og de til denne knyttede særlige Underændringsforslag og Ændringsforslag.

I Tilslutning til forskellige Drøftelser i Udvalget angaaende en udvidet Boliglovgivning henstillede Flertallet til Indenrigsministeren — under Hensyn til Beskæftigelsesspørgsmaalets og Boligsagens store samfundsmæssige Betydning —, at der blev nedsat et *Udvalg* til nærmere Overvejelse af og Forhandling om Statens Stilling til Boligproblemet, hvilket Indenrigsministeren under den efterfølgende Forhandling erklærede sig villig til.

Venstres Udvalgsmedlemmer gjorde den Opfattelse gældende, at Loven ikke skulde gives for at fremme Byggeri til

den velstaaende Del af Befolkningen, men for at hjælpe vanskeligt stillede Familier, særlig dem med mange Børn, til gode og sunde Boliger. De *Haandværkerudgifter*, hvis Maksimumshøjde var anført i § 5, fandt man imidlertid saa høje, at de let vilde give Anledning til, at det bliver Boliger af den Slags, der opføres, og ikke Boliger for økonomisk daarligt stillede Familier. Mindretallet stillede derfor et Ændringsforslag, hvorefter hver af disse Summer skulde nedsættes med 2 000 Kr.*)

»Mindretallet har den Overbevisning« — hedder det videre i Betænkningen —, »at man vil gøre Uret over for mange økonomisk vanskeligt stillede Familier, som *ikke* kan betegnes som *børnerige*, naar man ikke i Loven faar en Paragraf med, hvorefter saadanne *rolige og respektable, men økonomisk daarligt stillede* Familier kan faa en Huslejhjælp.« Ogsaa herom stilledes Ændringsforslag.

Endelig mente Mindretallet, at der i Loven burde tages *beskæftigelsesmæssige Hensyn*, hvad der ikke kunde opnaas, hvis man udelukkede det private Byggeri. Det foresloges derfor i et Ændringsforslag til § 10, at *det private Byggeri* skulde tages med, ligesom man — med et enkelt Underændringsforslag — kunde stemme for Ministerens nye Kap. III om Statsgaranti for Laan til privat Byggeri og for det konservative Mindretals Ændringsforslag om Henstand med Skatter og Rentebevilling.

I øvrigt gav Mindretallet sin Tilslutning til flere af de Ændringsforslag, der var stillet af Indenrigsministeren og fra konservativ Side.

Skønt Venstre ogsaa efter de Ændringer, Lovforslaget var undergaaet ved 2. Behandling i Folketinget, var utilfreds med dets Affattelse paa adskillige Punkter, stemte Partiet dog ved den endelige Afstemning for Lovforslaget under Hensyn til den Indrømmelse, der ved Kap. III var gjort det private Byggeri, og som i det væsentlige vil komme Provinsen til gode.

Det *konservative* Mindretal fandt det baade af socialpolitiske, befolkningspolitiske og beskæftigelsesmæssige Grunde ønskeligt, at Lovgivningsmagten støtter Boligbyggeriet i dets forskellige Former, derunder fortrinsvis Opførelsen af Parcelhuse. Man anerkendte i saa Henseende Ministerens Ændringsforslag om et nyt Kap. III, hvorefter Mulighederne for *Parcelbyggeriet* blev yderligere forøget. »Et snævert Samarbejde mellem kommunale Myndigheder og Staten og mel-

*) Det bemærkes, at de paagældende Summer ved Ændringsforslag af Ministeren og Flertallet blev nedsat hver med 1 000 Kr.

lem Statens forskellige Organer er imidlertid nødvendigt, idet bl. a. en hurtig, effektiv og billig Trafik ud til Omraader, hvor Jorden endnu er billig, er en Nødvendighed for at løse dette Problem rationelt. Et saadant Samarbejde forudsætter sikkert en central Myndighed, et *Statens Bolig- og Byggedepartement*, hvor Traadene samles. Mindretallet anerkender derfor, at der i Udvalget er Enighed med Ministeren om, at der snarest muligt nedsættes et *Udvalg*, i hvilket foreløbige Overvejelser kan foregaa og visse Forarbejder foretages. Mindretallet haaber, at alle de herhenhørende Problemer der maa kunne drøftes og forhandles fordomsfrit og grundigt.«

Mindretallet erkendte ogsaa, at der vel under de forhaandenværende Boligforhold maa ydes Støtte til *Etagebyggeriet*; men ganske uanset, hvorvidt man deler den Betragtning, at saadanne Laan udelukkende bør gives Kommuner og Boligforeninger, fandt Mindretallet det nødvendigt, at det i Loven søgtes klarlagt, hvilke *Betingelser* der skulde stilles for at blive en godkendt Forening, til hvilken der kan ydes Laan. Ministeren havde i saa Henseende foreslaaet indsat i Loven visse Betingelser for Godkendelse af Foreninger og Selskaber, men Mindretallet fandt det nødvendigt til Ministerens Ændringsforslag at stille et Par Underændringsforslag, som tog Sigte paa at *udelukke Sammenblanding af forskellige Interesser og Interessekonflikter* hos de paagældende Selskabers Ledelse, Bestyrelsesmedlemmer, Tillidsmænd og Funktionærer.

Det vilde efter Mindretallets Anskuelse af socialpolitiske Grunde være betænkeligt, om Lejen i de Boliger, til hvilke der ydes offentlige Laan, kunde blive saa høj, at *den mindrebemidlede og fattige Del af Befolkningen* ikke kunde udrede Huslejen, selv naar henses til Bestemmelserne om Nedsættelse af Huslejen for de børnerige Familier. Mindretallet stillede derfor to Ændringsforslag, som tog Sigte paa at sikre, at der kun blev ydet Laan til Byggeri af en saadan social Karakter, at de fattige og mindrebemidlede kunde udrede Lejen. Endvidere foreslog man, at Kommunerne ikke blot for mindrebemidlede børnerige Familier, men ogsaa for mindrebemidlede i øvrigt skulde være berettiget til at betale den i § 3, Stk. 4, omhandlede Andel (Indskud).

Da det efter Partiets Opfattelse maatte anses som utvivlsomt, at det Byggeri, der kan iværksættes efter Loven, ikke i tilstrækkelig Gråd kan give Boliger til *børnerige mindrebemidlede* Familier, stillede dernæst Ændringsforslag om et nyt Kapitel, hvis Hensigt var at *animere private Personer og Selskaber* til at opføre Boliger til mindrebemidlede, fattige og børnerige Familier.

Med Hensyn til Aarsagerne til den Stagnation, der i det sidste Aars Tid har kunnet iagttages inden for Boligbyggeriet,

fant Partiet det ret utvivlsomt, at den øgede Beskatning af fast Ejendom i Byerne, der har fundet Sted gennem de fælleskommunale Ejendomsskatter, har Andel heri. Man stillede derfor Ændringsforslag om et nyt Kapitel indeholdende Bestemmelser om en 15-aarig Periode med *Henstand af Betaling af de paa Bygningerne faldende Ejendomsskatter* af Beboelsesejendomme, hvis Opførelse er paabegyndt 1. Januar 1938, men før April 1939. Hensigten med Tidsbegrænsningen var: kun at yde Skattehenstand paa de Tidspunkter, hvor Byggeriet er i Stagnation.

Kapitlet indeholdt ogsaa en Paragraf, hvorefter den gældende Regel om, at der ikke kan gives *Bevilling til at svare højere Rente end 5 pCt. p. a.* af Laan i fast Ejendom, skulde kunne fraviges ved Dispensation. Medens Indenrigsministeren i øvrigt tog Afstand fra Mindretallets Ændringsforslag, stillede han ved Lovforslagets 3. Behandling i Folketinget et Ændringsforslag, som delvis imødekom de Konservatives Ønsker paa dette Punkt. Mod Indenrigsministerens Ændringsforslag herom stemte kun Det frie Folkepartis Medlemmer.

Det konservative Mindretal ønskede yderligere at bemærke, at »det forventer, at Indenrigsministeren vil stille sig imødekommende over for de Kommuner, som for at støtte Byggeriet er villige til at paatage sig Garanti for Laan ud over offentlige Midler i Beboelsesejendomme, der opføres af private Personer eller Selskaber«.

Paa Det frie Folkepartis Vegne gav *Hartel* Lovforslaget sin Tilslutning. Han lagde afgørende Vægt paa, at der i det nye Kap. III faabnedes Mulighed for privat Opførelse af Lejligheder med offentlig Støtte.

Som nævnt stemte Partiet imod det i øvrigt enstemmigt vedtagne Ændringsforslag om Indføjelse af en ny § 38 angaaende Rentebevillinger, hvilket skete med den Begrundelse, at denne Bestemmelse maatte befrygtes at ville medføre en Forhøjelse af Renteniveauet. Partiet var i det hele taget ikke paa alle Punkter tilfreds med Loven, men kunde dog stemme for den.

Hans Hansen (Rørby) (D. R.) maatte principielt anse Loven for en Understøttelseslov. Han var bange for, at den vilde blive til tvivlsom Fordel og i det lange Løb maaske slet ikke til Fordel, fordi Fordelen opslugtes af Grundspekulationen. Samtidig erkendte han dog, at det var nødvendigt, at der under en eller anden Form blev skabt bedre Muligheder for Byggeriet.

Alfred Jensen (D. K.) anbefalede Lovforslaget, som hans Parti kunde stemme for.

Schmidt (Sl. P.) udtalte, at Loven uden Tvivl tilsigtede noget godt og noget stort, men at den alligevel bød paa for

lidt; den tænkte ikke paa noget af det allervigtigste eller tænkte for lidt paa det, nemlig *Havejorden*, der giver Livet, ikke mindst i Byerne, helt andre og lysere Muligheder. Lejlighederne skal ifølge Loven have moderne Bekvemmeligheder, men det betyder saa uhyre lidt i Sammenligning med Tilknytningen til *Havejorden*, som giver Arbejderen en Del af det tilbage, som var hans store og vistnok største Tab, da han fra Landet flyttede til Storbyen.

Lovforslagets Vedtagelse skete enstemmigt, med 100 Stemmer i Folketinget, 70 Stemmer i Landstinget.

42. Lov om Indfødsrets Meddelelse. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 3033. — C. Sp. 1229 og 1931].

Fremsat i *Landstinget* $1\frac{9}{11}$ (L. Sp. 93). 1. Beh. $2\frac{4}{11}$ (L. Sp. 103). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, Holger Andersen, Andrea Brochmann, Lisbet Hindsgaul, Jepsen Christensen, Oluf Johansen, Rs. Jørgensen, Kantsø, Esther Malling Pedersen, Jørgen Møller, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, Offersen, Schaumann og Simonsen [Formand]). Betænkning (B. Sp. 1765) afgivet $3\frac{0}{3}$. (Ordfører: Simonsen). 2. Beh. $5\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1041). 3. Beh. $8\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1161). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $11\frac{1}{4}$ (F. Sp. 5320). 2. Beh. $12\frac{1}{4}$ (F. Sp. 5416). 3. Beh. $13\frac{1}{4}$ (F. Sp. 5609). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 152).

Indfødsretsloven omfatter i Aar 734 Personer mod 630 paa Loven af 18. Maj 1937. Stigningen skyldes formentlig overvejende, at man i endnu højere Grad end tidligere har bestræbt sig for at faa alle kvalificerede Ansøgere taget med paa den førstkommende Indfødsretslov for derved i videst muligt Omfang at gøre Tidsrummet mellem en Ansøgnings Indsendelse og dens Afgørelse saa kort som muligt; det forøgede Antal skulde saaledes ikke være Udtryk for en reel Stigning i Indfødsretsansøgernes Tal. I det foregaaende Tiaar blev der gennemsnitligt naturaliseret over 850 Personer om Aaret.

Henved en Trediedel af samtlige 734 naturaliserede, nemlig 231, har deres Fødested i Danmark, 131 i Sverige og 20 i Norge. 50 er Slesvigere fra Landsdelene Syd for den

nuværende Grænse, 94 er født i Holsten eller andre Dele af Tyskland, 77 stammer fra Polen, 32 fra Rusland, 36 fra angelsaksiske Lande eller deres oversøiske Besiddelser, medens de øvrige 63 er kommet til Danmark fra en Række andre Lande i eller uden for Europa.

Under Sagens Behandling i Landstinget stilledes Ændringsforslag om Optagelse af 245 Personer, deriblandt adskillige, hvis Forhold paa et eller andet Punkt havde krævet en mere individuel Bedømmelse i Samraad mellem Indenrigsministeren og Udvalget.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

43. Lov om Udryddelse af Rotter. (Indenrigsminister Bertel Dahlgaard). [A. Sp. 2435. — C. Sp. 265 og 1039].

Fremsat i Landstinget $13/10$ (L. Sp. 15). 1. Beh. $15/10$ (L. Sp. 19). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, C. E. Christiansen, A. P. Hansen, Ingeborg Hansen, Severin Hansen, Kantsø [Formand], Laurits Knudsen, Korsgaard, Fr. Kristiansen [Sekretær], Møller Nørgaard, Olaf Nielsen, Stegger Nielsen, Nielsen Mann, Rasmussen Flemløse og Unmack). Betænkning (B. Sp. 599) afgivet $23/2$. (Ordfører: Kantsø). 2. Beh. $2/3$ (L. Sp. 602). 3. Beh. $4/3$ (L. Sp. 634). *Oversendt til Folketinget.* 1. Beh. $22/3$ (F. Sp. 4238). 2. Beh. $24/3$ (F. Sp. 4319). 3. Beh. $29/3$ (F. Sp. 4495). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 116).

Lovgivningen om Udryddelse af Rotter har hidtil overvejende været motiveret med *økonomiske* Hensyn, idet de Værdier, der aarligt gaar tabt ved Rotters skadelige Indflydelse, er meget betydelige. Den store *sundhedsmæssige* Fare, som en udbredt Rotteplage betyder, har dog været medvirkende Aarsag til den hittidige Bekæmpelse, og dette Moment er kommet mere i Forgrunden, efter at Statens Seruminstitut har henledet Indenrigsministeriets Opmærksomhed paa, at der i de senere Aar er konstateret en Række Tilfælde af *den Weil'ske Syge*, ved hvilken Sygdom Rotter optræder som Smittebærere. I Tiden fra November 1933 til Oktober 1937 blev der under Seruminstittuttets Medvirkning paavist Weil's Sygdom hos i alt 75 Personer, og Sygdommen havde i 19 Tilfælde haft dødelig Udgang. For de to sidste Aar alene var Antallet af Sygdomstilfælde 46 og Antallet af Dødsfald 13.

Et Lovforslag om Revision af Rotteloven blev forelagt Landstinget i sidste Samling (Aarbog 1936—37, Side 712), men det paagældende Udvalg naaede ikke at afslutte sit Arbejde. Ved Begyndelsen af denne Samling blev Lovforslaget fremsat paa ny, dog med enkelte Ændringer, dels af redaktionel Karakter, dels foranlediget ved det under Behandlingen i Fjor fra forskellig Side fremførte. Navnlig var optaget nye Bestemmelser om *Afholdelse af Udgifterne* ved Rottebekæmpelsen (se § 5) og om Ansættelse af en *Konsulent* til at bistaa Indenrigsministeren ved Lovens Gennemførelse (§ 13). Under Sagens Behandling i Landstinget foreslog Ministeren og Udvalget yderligere en Del Ændringer, der alle vedtoges uden Afstemning, og i den saaledes foreliggende Skikkelse gennemførtes Lovforslaget med enstemmig Tilslutning i begge Ting.

Medens den hidtil gældende Lov om Udryddelse af Rotter — Lov Nr. 92 af 29. Marts 1924 — indskrænkede sig til at paabyde Udryddelsesforanstaltninger foretaget i Københavns og Frederiksberg Kommuner, i Købstæderne, Flækker og Handelspladser samt i de til disse Kommuner stødende Landkommuner med bymæssig Bebyggelse, paa lægger den nye Lovs § 1 Kommunalbestyrelserne i *samlige Landets Kommuner* Pligt til at drage Omsorg for, at der *med passende Mellemtid* iværksættes en rationel Udryddelse af Rotter *overalt i Kommunen*. Kun hvis Udryddelsen bliver obligatorisk ogsaa paa Landet, regner man med at kunne foretage en effektiv Bekæmpelse af Rotteplagen og den dermed følgende Smittefare.

For at sikre Virkningerne af en saadan Udryddelse bestemmer § 2, at Kommunalbestyrelserne i København, Købstæderne og Flækkerne kan *træffe Aftale* med Kommunalbestyrelserne i den Kreds af Kommuner, der er beliggende i deres Omegn, om, at *Rotteudryddelsen iværksættes efter ensartede Regler og saa vidt mulig samtidig* i de af Aftalen omfattede Kommuner eller Dele af disse. Hvis der ikke kan opnaas Enighed om en saadan Aftale eller om enkelte Kommuners Inddragelse under denne, kan de paagældende Tvivlsspørgsmaal *indankes for Indenrigsministeren*, der med endelig bindende Virkning kan træffe Bestemmelse om Fremgangsmaaden ved en saadan samlet Rotteudryddelse og om Tidspunkterne for denne. Ministeren træffer ligeledes Bestemmelse om, hvilke Kommuner eller Kommunedele Udryddelsen ska

omfatte, og er herunder beføjet til at bestemme, at et *store Omraade* end forudsat i den indankede Plan inddrages under Udryddelsen. — Tilsvarende Aftaler kan træffes mellem Kommunalbestyrelserne i Landkommuner inden for samme Egn, idet dog den Indenrigsministeren efter nysnævnte Bestemmelser tilkommende Myndighed i saa Fald udøves af den *Amtmand*, i hvis Amt største Delen af Udryddelsesomraadet er beliggende.

Bestemmelsen om, at et større Omraade end forudsat i den indankede Plan skal kunne inddrages under Udryddelsen, blev tilføjet i Landstinget, og Tanken hermed var at skabe Mulighed for at forene Aftaler om samlet Rotteudryddelse mellem forskellige Kredse af Kommuner under een fælles Plan.

§ 3 overlader til Kommunalbestyrelsen at bestemme, om *Rotteudryddelsen* skal foretages *enten* ved Kommunens Foranstaltning — og Udryddelsen kan da iværksættes efter Overenskomst med Personer eller Virksomheder, som beskæftiger sig med Rotteudryddelse — *eller* ved Foranstaltninger iværksatte i Samarbejde mellem Kommunen og Grundejerne. I sidstnævnte Tilfælde kan det overdrages til Foreninger, der er godkendt af Kommunalbestyrelsen, at foretage de nødvendige Udryddelsesforanstaltninger i Overensstemmelse med de af Kommunalbestyrelsen fastsatte Forskrifter. Ifald Udryddelsen ikke skal foretages udelukkende ved Kommunens Foranstaltning, fastsætter Kommunalbestyrelsen Forskrifter med Hensyn til Tidspunktet for Udryddelsen, Fremgangsmaaden ved denne, Arten af de benyttede Udryddelsesmidler og de Forsigtighedsregler, der skal iagttages for at undgaa Fare for Mennesker og Dyr.

Paragraffens Stk. 2 føjer hertil nye Bestemmelser om Pligt for *Grundejerne* til — uanset om selve Rotteudryddelsen delvis paahviler dem — at foretage saadanne Foranstaltninger med Hensyn til *Sikring af deres Ejendomme og disses Renholdelse*, at Rotternes Livsbetingelser paa Ejendommene indskrænkes mest muligt. Ved Bedømmelsen af Omfanget af denne Forpligtelse vil der dog være at tage behørigt Hensyn til, at Udgifterne ved Gennemførelsen af de paagældende Foranstaltninger holdes inden for et i Forhold til den paagældende Ejendoms Anvendelse og Værdi rimeligt Beløb. Kommunalbestyrelserne overvaager, at Grundejerne opfylder de

dem i saa Henseende paahvilende Forpligtelser, og kan, hvor dette skønnes nødvendigt, meddele Grundejerne Paabud om at udføre de i saa Henseende fornødne Foranstaltninger.

Stk. 1 var omredigeret fra Ministeriets Side for klarere at udtrykke det Princip, at Udryddelsen, selv om den *udføres* af Grundejerne selv, dog skal ske efter Kommunalbestyrelsens Forskrifter og i det hele under et Samvirke mellem Kommunen og Grundejerne. Ved en i Landstinget foretaget Ændring blev det understreget, at Kommunalbestyrelsen, ifald den beslutter, at Udryddelsen skal ske ved Kommunens egen Foranstaltning, ikke er bundet til at lade den foretage ved Kommunens egne Folk.

Det i Stk. 2, Pkt. 2, tagne Forbehold med Hensyn til Sikringsforanstaltningers Omfang tog oprindelig kun Sigte paa de for *Landbrugsejendomme* tilstedeværende Vanskeligheder ved Iværksættelse af saadanne Foranstaltninger, men fik ved en Ændring i Landstinget det videre Sigte.

Ifølge § 4 kan Kommunalbestyrelsen, hvis vedkommende Grundejer ikke inden en vis Frist iværksætter de paabudte Foranstaltninger, lade disse foretage for Ejerens Regning, hvorefter Beløbet hæfter paa Ejendommen med Fortrinsret som for kommunale Ejendomsskatter og kan inddrives ved Udpantning. Grundejeren kan derhos idømmes Bøde.

§ 5 indeholder følgende Regler om *Afholdelse af Udgifterne ved Rottebekæmpelsen*:

Kommunen afholder Udgifterne ved *Tilsynet* med Overholdelsen af nærværende Lov samt Udgifterne ved Rotteudryddelsen paa *de Kommunen tilhørende Ejendomme*, offentlige Pladser og Anlæg og — saafremt Kommunen benytter Præmieringssystemet — ved Udredelse af *Præmiebeløb* for hver dræbt Rotte.

Udgifterne ved den paa Grundejernes Ejendomme foretagne Rotteudryddelse afholdes i det Omfang, *Udryddelsen* i Henhold til Kommunalbestyrelsens Beslutning foretages ved *Kommunens egen Foranstaltning*, ligeledes af Kommunens Kasse. Kommunalbestyrelsen kan dog efter Omstændighederne beslutte, at de Udgifter, som Udryddelsen har medført for Kommunen, herunder Udgifter til Udryddelsesmidler, Arbejdskraft, Opslag m. v., helt eller delvis skal afholdes af Ejerne af de af Udryddelsen omfattede Ejendomme, eventuelt saaledes, at Udgifterne aarligt paalignes under eet og

fordeles mellem Ejerne under Hensyntagen til den enkelte Ejendoms Ejendomsskyldværdi og de faktiske Udgifter, der er afholdt paa Ejendommen. Saafrømt de Grundejerne herefter paaahvilende Beløb ikke er udredet inden 1 Maaned efter Forfaldsdagen, hæfter de paa Ejendommen med samme Fortrinsret som for kommunale Ejendomsskatter og kan indrives ved Udpantning.

I det Omfang, *Udryddelsen* i Henhold til Kommunalbestyrelsens Beslutning foretages af *Grundejerne selv* eller af de dertil godkendte Foreninger, afholdes de dermed forbundne Udgifter af de paagældende Grundejere eller Foreninger. Kommunalbestyrelsen er i saa Fald berettiget til at yde et *Tilskud* til Udryddelsen.

Udgifterne ved de i § 3 nævnte *Sikringsforanstaltninger* afholdes af Grundejerne.

Efter det i sidste Samling forelagte Lovforslag skulde Grundejerne afholde Udgifterne ved Rotteudryddelsen ogsaa i de Tilfælde, hvor Udryddelsen blev foretaget ved Kommunens Foranstaltning. Der blev imidlertid fra forskellig Side udtrykt Betænkelighed ved denne Bestemmelse, og i Forslaget til nærværende Lov var § 5 affattet som ovenfor gengivet, saaledes at det *overlades til den enkelte Kommunalbestyrelse* at bestemme, hvorvidt den selv vil afholde Udgifterne eller lade disse helt eller delvis udrede af Grundejerne i de Tilfælde, hvor Udryddelsen foretages ved Kommunens egen Foranstaltning, hvorhos Kommunen er berettiget til at yde *Tilskud* til Udryddelsen i de Tilfælde, hvor denne foretages af Grundejerne selv eller af dertil godkendte Foreninger. — Disse Bestemmelser vedtoges uændrede.

§ 6, der blev tilføjet i Landstinget, skaber Hjemmel for Indenrigsministeren til med Tilslutning af vedkommende Kommunalbestyrelser at lade foretage *Rotteudryddelse inden for bestemt afgrænsede Omraader* efter særlige af Ministeren fastsatte Regler, alt med det Formaal at prøve Midler eller Fremgangsmaader til Udryddelse af Rotter. Den Del af *Udgifterne*, der ikke afholdes af private Virksomheder, som maatte ønske at stille deres Udryddelsesmidler til Raadighed for saadanne Forsøg, udredes af Statskassen og de paagældende Kommuner i et Forhold, der bliver at fastsætte efter nærmere Overenskomst.

§§ 7 og 8 blev ligeledes indsat i Landstinget. Den første udtaler, at de Pligter, der i Loven er paalagt Grundejere, ogsaa paahviler Staten som Grundejer. Den anden imødekommer et fra flere Sider fremsat Ønske om Ydelse af et *tidsbegrænset Statstilskud* til Fremme af Lovens Formaal, idet der i Finansaaret 1939—40 kan ydes et Statstilskud paa indtil 80 000 Kr. og i Finansaarene 1940—41 og 1941—42 Tilskud paa indtil 50 000 Kr. aarligt til Fremme af de ved Loven hjemlede Foranstaltninger, herunder til Nedbringelse af Prisen paa Rotteudryddelsesmidler.

§ 9. *Indenrigsministeren fører Kontrol* med, at Kommunalbestyrelserne træffer de i Henhold til Loven fornødne Foranstaltninger, og kan, hvor han skønner det nødvendigt, paa- byde den enkelte Kommune at foretage *hyppigere eller yderligere Foranstaltninger* til Gennemførelse af en effektiv Rotteudryddelse i vedkommende Kommune. Navnlig kan Indenrigsministeren paa- byde, at Kommunen foranlediger foretaget effektive Foranstaltninger til Udryddelse af Rotter paa *Lossepladser* eller Steder, paa hvilke der henlægges Fyld, Affald eller lignende. Til Brug ved denne Kontrol er Kommunalbestyrelserne forpligtede til inden hvert Aars 1. August til Indenrigsministeriet paa dertil af Ministeriet udarbejdede Skemaer at indsende *Indberetninger* om, hvilke Foranstaltninger der i det foregaaende Regnskabsaar i Henhold til Paa- bud fra Kommunalbestyrelsen har været truffet i Kommunen til Udryddelse af Rotter og til Sikring af Ejendomme mod Rotter, og saadanne andre Oplysninger vedrørende Udryd- delsen, som Ministeriet maatte finde ønskelige.

I § 10 tillægges der Indenrigsministeren Beføjelse til efter Forhandling med Landbrugsministeren og Handelsministeren at paa- byde *Kontrol med* her i Landet fremstillede eller fra Udlandet indførte *Midler til Udryddelse af Rotter* og til at foreskrive nærmere Regler for og i fornødent Fald udstede Forbud mod Handel og Reklamering med saadanne Midler. Hertil blev i Landstinget knyttet en Bemyndigelse for Mini- steren til at *meddele Godkendelse* af egnede Rotteudryddelses- midler med det Formaal at vejlede bl. a. Kommuner ved Valg og Indkøb af saadanne Midler. Personer og Virksom- heder, der ønsker saadan Godkendelse, er underkastet de Bestemmelser med Hensyn til Midlernes Kvalitet og Pris,

som maatte fastsættes af Ministeren, der i Forbindelse med Godkendelsen er beføjet til at træffe Bestemmelser vedrørende Reklamering. — *Udgifterne* ved foretagne Kontrolforanstaltninger samt Udgifter, der staar i Forbindelse med Midlernes Godkendelse (herunder ogsaa Udgifter til efterfølgende Kontrol med godkendte Midler), kan paalægges de paagældende Virksomheder.

Af Lovens øvrige Indhold skal nævnes en Bestemmelse i § 11, hvorefter Indenrigsministeren, saafremt det maa anses for sandsynligt, at visse rottetdræbende Midler vil kunne medføre *Fare for Menneskers eller Husdyrs Sundhed*, efter Sundhedsstyrelsens Indstilling kan bestemme, at Brugen og Salget af saadanne Midler begrænses, underkastes særlige Vilkaar eller helt forbydes, endvidere et i § 12 optaget Forbud mod uden særlig Tilladelse fra Sundhedsstyrelsen at *opdrætte Rotter*, og endelig § 13, der bemyndiger Indenrigsministeren til at antage en honorarlønnet *Konsulent*, som skal bistaa Ministeren ved Lovens Gennemførelse og ved Tilsynet med Overholdelsen af dens Forskrifter.

Loven, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft 1. Oktober 1938.

Idet der med Hensyn til Sagens Behandling i Rigsdagen henvises til de ved §§ 2, 3, 6—8 og 10 gjorte Bemærkninger, skal her blot tilføjes, at Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting, i Landstinget med 55 Stemmer, i Folketinget med 105 Stemmer.

44. Lov om Foranstaltninger mod smitsomme Sygdommes Indførelse i Riget. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 2387. — C. Sp. 81, 189 og 229].

Fremsat i *Landstinget* ¹³/₁₀ (L. Sp. 13). 1. Beh. ²⁰/₁₀ (L. Sp. 26). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, C. E. Christiansen, Hans Hansen, Ingeborg Hansen, Severin Hansen, Hendriksen, M. C. Jensen, Jensen-Stevns, Kantsø [Formand], Laurits Knudsen, Larsen-Badse, Esther Malling Pedersen, Rasmussen Flemløse, C. J. F. Sven og Veistrup [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 47) afgivet ³/₁₂. (Ordfører: Kantsø). 2. Beh. ⁸/₁₂ (L. Sp. 175). 3. Beh. ⁹/₁₂

(L. Sp. 186). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $1\frac{3}{4}$ (F. Sp. 2364). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (J. P. Jensen, Bomholt, E. Friis, H. P. Hansen [Præstø A.], Hauberg, Richard Jørgensen [Formand], Viggo Nielsen, Jensen [Gørding] [Sekretær], Kristian Nygaard, Julin, Jørgen Gram, Hans Conrad Koefoed, Westermann, Boeck-Hansen og Gerda Mundt). Betænkning (B. Sp. 555) afgivet $\frac{2}{2}$. (Ordfører: J. P. Jensen). 2. Beh. $\frac{8}{2}$ (F. Sp. 2880). 3. Beh. $\frac{8}{2}$ (F. Sp. 2883). *Tilbage-sendt til Landstinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 557) afgivet $\frac{9}{2}$. Eneste Beh. $\frac{9}{2}$ (L. Sp. 510). *Loven stadfæstet 10. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 53).

Siden Gennemførelsen af Karantæneloven af 12. April 1911 er der i 1912 og 1926 afsluttet nye Sundhedskonventioner, som angaar Foranstaltninger mod Pest, Kolera, Gul Feber, Plettyfus og Kopper, og som ogsaa Danmark har tiltraadt. Konventionen af 1926 har nødvendiggjort Ændringer i den bestaaende Karantænelov, og i den nye Lov, der traadte i Kraft 1. April 1938, er dels optaget de i Konventionen indeholdte Regler i det Omfang, de har Betydning for Danmark, dels foretaget forskellige Ændringer og Tilføjelser, som der i øvrigt har vist sig Trang til. I det følgende er givet en kort Oversigt over de nye Bestemmelser i Loven, der har mere væsentlig Betydning.

Afsnit I, §§ 1—21, indeholder *almindelige Bestemmelser*, som bl. a. omhandler Organisationen af Karantænemyndighederne og de Foranstaltninger, som i Almindelighed kan træffes mod smitsomme Sygdommes Indførelse i Riget.

Der er nu paalagt *Skibets Fører* og eventuelt Skibslægen *Oplysningspligt* med Hensyn til Sundhedstilstanden paa Skibet under Rejsen (§ 8), og der er aabnet Adgang til at træffe særlige Forholdsregler over for Skibe, som frembyder ualmindelig slette Sundhedstilstande, f. Eks. paa Grund af Overfyldning (§ 10).

De hidtil i Karantænelovens § 8, Stk. 4, optagne Regler om *Rotteudryddelse* paa Havneomraadet og i Havnen liggende Skibe er overført til § 14 og udvidet til at angaa samtlige Havne. I Overensstemmelse med 1926-Konventionens Forskrifter om obligatorisk periodisk Rotteudryddelse — navnlig for at hindre Udbredelse af Pestsmitte — bemyndiger der-

næst § 15 Indenrigsministeren til at bestemme, at Skibe, som fra udenrigs Sted ankommer til dansk Havn, *med regelmæssige Mellemrum skal underkastes Rotteudryddelse* eller til Stadighed holdes i en saadan Stand, at Rotternes Antal om Bord holdes nede paa det mindst mulige. Udgifterne til saadan periodisk Rotteudryddelse afholdes af Skibet (§ 54).

Den 10. Februar 1937 tiltraadte Danmark en international Overenskomst angaaende *Transport af Lig*. Da man ikke paa Grundlag af den gældende Lovgivning har kunnet iværksætte alle Overenskomstens Bestemmelser — om Udstedelse af Ligpas, om visse Fordringer til Kisten m. v. —, er der givet Indenrigsministeren Bemyndigelse til at fastsætte nærmere Regler for Indførsel af Lig og Transport her i Landet af saadanne Lig (§ 20).

Afsnit II, §§ 22—50. Medens Reglerne i 1ste Afsnit med enkelte Undtagelser gælder under alle Forhold og har samme Formaal som Loven om Foranstaltninger imod Udbredelse af smitsomme Sygdomme inden for Landets Grænser (Epidemiloven), nemlig at begrænse Udbredelsen af de almindeligt forekommende smitsomme Sygdomme, omhandler Reglerne i dette Afsnit de saakaldte *karantænemæssige Sygdomme*, det vil sige saadanne, som har Hjemsted i Udlandet og kun forekommer herhjemme paa Grund af Smitte udefra. De tidligere internationale Sundhedskonventioner angik kun Pest, Kolera og Gul Feber, men Konventionen af 1926 giver Specialregler for fem »Karantænesygdomme«, nemlig foruden *Pest, Kolera og Gul Feber* tillige *Plettyfus og Kopper*. Den nye Lov følger i denne Henseende ganske Konventionen og adskiller sig derved fra sin Forgænger, der kun indeholdt Regler om særlige Foranstaltninger over for Pest og Kolera, idet der dog var Adgang til at sætte disse Regler i Kraft over for andre smitsomme Sygdomme.

Loven af 1911 gav Fællesbestemmelser vedrørende Forholdsregler ved *Sogrænsen* over for Pest og Kolera og overlod til Ministeriet at træffe Bestemmelse om, hvilke af disse Foranstaltninger der i hvert enkelt Tilfælde skulde bringes i Anvendelse. Man har dog fundet det mere hensigtsmæssigt i Overensstemmelse med Konventionen at give *Specialbestemmelser for hver af de nævnte 5 Sygdomme* efter den for Syg-

dommen ejendommelige Smitteaaede, og da det nøje præciseres, hvilke Foranstaltninger der kan iværksættes, alt efter som det paagældende Skib er »smittet«, »mistænkt« eller »smittefrit«, overlades det til *Karantænekommissionerne*, henholdsvis det særlige Karantænetilsyn eller Kredslægen, at afgøre, hvilke Foranstaltninger der skal træffes. — Med Hensyn til Foranstaltninger ved *Landgrænsen* og Foranstaltninger over for *Varer og Rejsegods*, som sendes hertil over Land eller ad Søvejen, træffes de nærmere Bestemmelser fremdeles af Ministeren.

Da 1911-Lovens Bestemmelser om Karantæneflag ikke stemmer overens med de nye Regler i den internationale Signalbog, er der — i Lovens § 23 — foreskrevet ændrede *Signalregler*.

Afsnit III. Uanset at der nu i Loven er optaget Specialbestemmelser vedrørende de farligste og hyppigst forekommende 5 Karantænesygdomme, har man anset det for nødvendigt at opretholde en Bemyndigelse for Indenrigsministeren til at træffe særlige Foranstaltninger ogsaa imod *andre* smitsomme Sygdommes Indførelse, og hertil er i § 51 føjet den nye Regel, at der ogsaa kan træffes Bestemmelse om eventuel *Destruktion* af andre for Mennesker smitteførende Dyr end de i nærværende Lov udtrykkelig nævnte.

Afsnit IV. Paa Initiativ af det internationale Sundhedskontor i Paris er der i 1933 afsluttet en international Konvention angaaende Karantæneforanstaltninger over for Lufttrafikken. Hverken Danmark, Norge eller Sverige har imidlertid ønsket at tiltræde nævnte Konvention. Derimod er det i § 52 overladt til Indenrigsministeren at sætte Regler, der svarer til nærværende Lovs Bestemmelser, i Kraft over for *Lufttrafikken*, saaledes at de Karantænekommissionerne og Karantænelægerne paahvilende Pligter i saa Fald overtages af de stedlige Epidemikommissioner og Embedslæger.

I Landstingets Udvalg drøftede man bl. a. de nye Bestemmelser om *Rotteudryddelse* og ændrede Regler (i Lovens § 50) angaaende *Desinfektion* af Personers Effekter og Gangklæder, Sengetøj m. m., og Indenrigsministeren udtalte i Tilslutning til Udvalgets Ordfører, at Ministeriet vil tilstræbe at foretage denne Rotteudryddelse saaledes, at Bestemmelserne kommer til at skabe saa faa Vanskeligheder for Skibsfarten

som overhovedet muligt, og at Udførelsen af den nævnte Desinfektion af personlige Effekter maa nærmere bestemmes gennem ministerielt Cirkulære.

Der foretoges i begge Ting efter Indstilling af Indenrigsministeren og vedkommende Udvalg nogle *Ændringer* angaaende Enkeltheder — for største Delen blot Tydeliggørelser af Lovteksten eller Forandringer af redaktionel Karakter —, og i den saaledes foreliggende Skikkelse gennemførtes Lovforslaget med enstemmig Tilslutning.

45. Lov om Ændringer i Lov Nr. 159 af 11. Maj 1935 om Oprettelse af et Husholdningsraad. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 3173. — C. Sp. 187 og 257].

Fremsat i *Folketinget* 23/11 (F. Sp. 1489). 1. Beh. 1/12 (F. Sp. 1682). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Nina Andersen, Bomholt, Chr. Christiansen [Formand], Fornæs, Albinus Jensen, Sørensen [Sejlfjord], Villumsen, Valdemar Sørensen [Sekretær], A. M. Hansen, Inger Gautier Schmit, Svend Nielsen, Jørgen Gram, Gerda Mundt, Ulrich og Victor Larsen). Betænkning (B. Sp. 545) afgivet 28/1. (Ordfører: Nina Andersen). 2. Beh. 3/2 (F. Sp. 2786). 3. Beh. 3/2 (F. Sp. 2808). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. 4/2 (L. Sp. 495). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Andrea Brochmann, Johs. Clausen, Hans Hansen [Formand], Hauch, Lisbet Hindsgaul, Jens Høyer, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Oluf Johansen [Sekretær], Krarup, P. C. Petersen, Simonsen, Stumph, Unmack og Gudrun Vang Lauridsen). Betænkning (B. Sp. 661) afgivet 25/2. (Ordfører: Andrea Brochmann). 2. Beh. 2/3 (L. Sp. 605). 3. Beh. 4/3 (L. Sp. 635). *Loven stadfæstet 10. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 54).

I § 5 i Lov Nr. 159 af 11. Maj 1935 om Oprettelse af et Husholdningsraad (Aarbog 1934—35, Side 187) blev *den aarlige Bevilling* til Raadets Undersøgelser og øvrige Virksomhed begrænset til 20 000 Kr. Dette Beløb ansaa Indenrigsministeren imidlertid for utilstrækkeligt, naar Raadet skulde løse de Opgaver, som naturligt maa paahvile det, paa fyldestgørende Maade. Ministeren foreslog derfor at udelade den i § 5 fastsatte Grænse og i Stedet give Paragraffen

følgende Affattelse: »De til Raadets Undersøgelser og øvrige Virksomhed fornødne Beløb bevilges paa Finansloven«*). Denne Ændring er indført i nærværende Lovs § 1.

Ministeren foreslog tillige at ophæve den i § 6 fastsatte Grænse for *Lovens Varighed*: 1. Oktober 1938. Paa dette Punkt ændredes Lovforslaget i Folketinget, idet det i § 2 bestemtes, at Loven skal tages op til Revision i Rigsdags-samlingen 1941—42.

Aarsagen til, at det oprindelig paaregnede Beløb har vist sig utilstrækkeligt, maatte efter Ministeriets Opfattelse søges i, at Husholdningsraadet som Følge af den Interesse, dets Virksomhed har vakt i Befolkningen, i ret hurtigt Tempo har maattet optage en betydelig Række Opgaver, ikke mindst af rent oplysende Art. Spørgsmaalet om Raadets Virksomhedsomraade blev ved 1. Behandling i Folketinget Genstand for en Del Forhandling, hvorunder *Inger Gautier Schmit* (V.) og *Gerda Mundt* (K. F.) hævdede den Anskuelse, at Raadet havde strakt sig noget for vidt med Hensyn til Optagelse af forskellige Opgaver. I Tilknytning hertil udtaltes det i *Folketingsudvalgets Betænkning* efter en Anerkendelse af den Interesse, hvormed Raadets Medlemmer har røgtet deres Hverv: »Samtidig har man dog fra visse Sider i Udvalget fremhævet det ønskelige i at faa fastlagt mere bestemte Linier for Raadets fremtidige Arbejde, da der synes at herske nogen Tvivl om, hvorvidt Raadet har fundet en rimelig Begrænsning af sine Opgaver, og man mener, at Raadets Arbejde væsentlig maa ligge inden for de husholdningsmæssige og ernæringsmæssige Rammer.« Til Støtte herfor henvistes til en som Bilag aftrykt Skrivelse fra De samvirkende danske Landboforeninger, hvori det bl. a. hedder: »Et mere planmæssigt Arbejde paa Løsningen af rent faglige husholdningsmæssige Opgaver og herunder en nøje Kontakt med det i Husholdningskredsene under de landøkonomiske Foreninger igangværende Undersøgelser- og Oplysningsarbejde vilde efter De samvirkende danske Landboforeningers Mening være i høj Grad ønskelig.«

Fra anden Side i Udvalget hævdedes det imidlertid, at der hverken i de foreliggende Beretninger om Virksomheden eller i øvrigt kunde paavises noget, som »staar i Misforhold til Raadets lovmæssige og ønskelige Beføjelser«, og man mente, at der i den Bemyndigelse, Loven allerede tillægger Indenrigsministeren, saavel som i Lovforslagets Bestemmelse om

*) Paa Tillægsbevillingsloven for 1937—38 er Bevillingen forhøjet til 30 000 Kr.

at fastsætte de til Husholdningsraadets Drift nødvendige Beløb paa de aarlige Finanslove, maatte være »tilstrækkelig Sikkerhed for, at Rammerne for Raadets Arbejde til enhver Tid fastlægges i Overensstemmelse med Regeringens og Rigsdagens Ønsker«.

Til Trods for særlige Ønsker inden for visse Sider i Udvalget om fremdeles i Loven at fastsætte en bestemt Sum til Raadets Drift enedes man dog, »under Hensyn til, at de Opgaver, der skal løses, endnu ikke har faaet fast Form«, om at følge Forslaget, saaledes at den til Raadets Virksomhed nødvendige Sum fastsættes paa de aarlige Finanslove. Af samme Aarsag enedes Udvalget om at foreslaa indsat en Revisionsbestemmelse.

Lovforslaget med den af Udvalget anbefalede Ændring vedtoges i Folketinget med 83 Stemmer mod 3 (Retsforbundet).

I *Landstingets Udvalg* udtalte et Mindretal, bestaaende af Venstres Medlemmer, den Opfattelse, at Ministeren ligesom Husholdningsraadet burde være bundet til det Arbejdsomraade, som er angivet i Lovens § 2, og man henstillede, at § 4 ændredes saaledes, at den gav Udtryk herfor. Da Ministeren og Flertallet ikke kunde tiltræde en saadan Ændring, undlod Mindretallet dog at stille Ændringsforslaget.

Lovforslagets Vedtagelse skete i Landstinget enstemmigt med 55 Stemmer.

46. Lov om Udskydelse af Revisionen af Lov Nr. 74 af 31. Marts 1936 om Vitaminreklame. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 5565. — C. Sp. 381 og 1147].

Fremsat i *Landstinget* $11/3$ (L. Sp. 682). 1. Beh. $17/3$ (L. Sp. 752). 2. Beh. $23/3$ (L. Sp. 818). 3. Beh. $25/3$ (L. Sp. 878). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $30/3$ (F. Sp. 4591). 2. Beh. $31/3$ (F. Sp. 4686). 3. Beh. $1/4$ (F. Sp. 4706). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 154).

Vitaminreklame-Loven af 31. Marts 1936 (Aarbog 1935—36, Side 219) skulde i Henhold til en Bestemmelse i Lovens § 5 underkastes Revision i Rigsdagssamlingen 1937—38. Ved nærværende Lov blev Spørgsmaalet om en eventuel Revision af Loven udskudt til fornyet Overvejelse om 5 Aar, idet det bestemmes, at Revision vil være at foretage senest i Rigsdagssamlingen 1942—43.

Indenrigsministeriet havde indhentet en Række Oplysninger om Vitaminreklame-Lovens Virkninger. Det fremgik heraf, at Loven har bevirket, at vildledende eller urigtige Reklamer angaaende Vitaminindhold i Levnedsmidler, Præparater el. lign. nu saa godt som ikke forekommer mere, og at Reklameringen om Vitaminindhold er blevet mere oplysende over for Publikum end tidligere. Alt i alt synes Loven at have virket efter sin Hensigt, og der var efter Indenrigsministeriets Opfattelse ikke Anledning til at foretage Ændringer paa nærværende Tidspunkt.

Lovforslaget gennemførtes med enstemmig Tilslutning i begge Ting.

47. Lov om Ferie med Løn. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 3713. — C. Sp. 1181 og 1493].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{8}{2}$ (F. Sp. 2875). 1. Beh. $\frac{23}{2}$ og $\frac{25}{2}$ (F. Sp. 3352 og 3501). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Einer-Jensen, H. C. Hansen, Leonhard Hansen, Chr. Jensen [Formand], Levinsen, Gustav Pedersen, Strøm, Nøhr, Rager [Sekretær], Kjær, Knud Kristensen, Søren P. Larsen, Skjerbæk, Boeck-Hansen og Victor Larsen). Betænkning (B. Sp. 1873) afgivet $\frac{31}{3}$. (Ordfører: Einer-Jensen). 2. Beh. $\frac{5}{4}$ (F. Sp. 4837). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (F. Sp. 4870). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{7}{4}$ (L. Sp. 1123). 2. Beh. $\frac{9}{4}$ (L. Sp. 1225). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1374). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 170).

En *lovhjemlet Ret til Ferie* har her i Landet hidtil kun været gældende paa begrænsede Omraader, nemlig i Hovedsagen for Statstjenestemænd (jfr. Tjenestemandsløven af 31. Marts 1931 § 13), Lærere i Folkeskolen, Medhjælpere, der omfattes af Loven af 6. Maj 1921 om Retsforholdet mellem Husbond og Medhjælpere, samt Lærlinge og andre unge Mennesker, med Hensyn til hvilke Loven af 7. Maj 1937 om Lærlingeforholdet kommer til Anvendelse. Derudover er der i en Række kommunale Vedtægter og Regulativer optaget Feriebestemmelser for kommunale Tjenestemænd i Lighed med de for Statstjenestemænd gældende Regler. I øvrigt har Ferieretten, hvor en saadan overhovedet bestod, enten hvilet paa ensidig Bestemmelse fra den paagældende Virksomheds Side, Sædvane eller Overenskomst. Det sidste var ifølge en af Statistisk Departement pr. 1. August 1936 foretagne Opgørelse Tilfældet med ca. 215 000 organiserede

Arbejdere, medens 165 000 organiserede Arbejdere, herunder ikke medregnet Landarbejdere, ikke havde Ret til Ferie.

Efter at der paa den 20. internationale Arbejdskonference i Genève i 1936 var vedtaget Udkast til en Konvention, hvorefter de inden for en Række Arter af Virksomheder beskæftigede Personer skulde have Ret til en årlig Ferie med Løn paa 6 eller i nogle Tilfælde 12 Arbejdsdage, og efter at der samme Aar paa den 21. Arbejdskonference (Søfartskonferencen) var vedtaget Udkast til en særlig Konvention angaaende årlig Ferie med Hyre for Søfolk, fandt Regeringen imidlertid Tiden inde til Gennemførelse af en almindelig Ferieordning, der imødekom herom fra forskellig Side fremsatte Ønsker og kunde muliggøre Danmarks Ratifikation af de to Konventioner.

Med Henblik herpaa udarbejdedes af Socialministeriet et Lovforslag, der omfattede saavel Personer beskæftigede paa Landjorden som til Søs, og som paa flere Punkter gik videre end Konventionerne, idet man navnlig forlængede Feriens Varighed og erstattede Konventionernes Krav om et Aars sammenhængende Tjeneste i samme Virksomhed som Betingelse for at opnaa Ferieret med en lempeligere Regel. Lovforslaget undergik i Folketinget enkelte mindre Ændringer, som intet af Partiernes gik imod, medens der var delte Meninger om Lovforslaget som Helhed. I Landstinget vedtoges det fra Folketinget oversendte Lovforslag uændret og uden Udvalgsbehandling.

Lovens Omraade er fastslaaet i § 1.*) Herefter angaar Loven enhver Arbejder, Funktionær eller Medhjælper, hvad enten vedkommende er beskæftiget i offentlig eller i privat Virksomhed, med Undtagelse af: 1) Personer, der henhører under Lovgivningen om Statens, Folkekirkens og Folkeskolens Tjenestemænd, 2) Lærlinge, der henhører under Lov Nr. 120 af 7. Maj 1937 om Lærlingeforholdet, 3) Personer, der henhører under Lov Nr. 343 af 6. Maj 1921 om Retsforholdet mellem Husbond og Medhjælpere, samt 4) Personer, der er ansat i Skibe, for saa vidt de udelukkende lønnes med Andel i Udbyttet. — Tvivlsspørgsmaal om, hvorvidt en Person omfattes af Loven, afgøres af Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet, om muligt efter Forhandling med de paagældende Organisationer. Afgørelsen kan inden for en Frist af 14 Dage indankes for Socialministeren, hvis Afgørelse er endelig.

*) Jfr. § 6.

Da Ferieretten er mere begrænset efter Medhjælperloven end efter Bestemmelserne i den nye Lov, bebudede Socialministeren under Sagens Behandling i Folketinget en Ændring af *Medhjælperlovens Ferieregler*. Spørgsmaalet skulde overvejes af en Kommission, som det var Hensigten at nedsætte angaaende en Modernisering af Medhjælperloven.

Efter et fra *konservativ* Side stillet Ændringsforslag, som blev forkastet, skulde i al Almindelighed »Personer, der udelukkende lønnes med Andel i Udbyttet, herunder dog ikke provisionslønnede«, være *undtaget* fra Retten til Ferie. Det samme foresloges med Hensyn til Personer, der er ansat hos Ægtefælle, Forældre eller Adoptivforældre, Børn eller Adoptivbørn, samt Personer, hvis Arbejde er af *sæsonmæssig* Karakter, naar den aarlige Arbejdssæson ikke overskrider 6 Maaneder.

Fra *kommunistisk* Side stilledes Ændringsforslag om, at Undtagelsesbestemmelsen vedrørende Personer, der henhører under Medhjælperloven, skulde bortfalde; Formaalet hermed var navnlig at stille Landarbejderne lige med andre Arbejdere.

Venstre stillede lige saa lidt Ændringsforslag til denne Paragraf som til nogen af de efterfølgende, men fandt det ifølge Folketingsudvalgets Betænkning uehdigt, at det gøres ufravigeligt, at alle Arbejdere, Funktionærer o. s. v. *skal* have Ferie, hvilket træder særlig stærkt frem, hvor der er Tale om et Arbejdsforhold mellem Forældre og Børn eller om Sæsonarbejdere. »Disse sidste arbejder kun en vis kortere Tid af Aaret, de har altsaa Frihed nok, ønsker maaske slet ikke at holde Ferie, men denne skal alligevel gives og tages.«

§ 2 bestemmer, at enhver Person, der omfattes af Loven, har Ret til Ferie med Løn med *1 Dag for hver Maaned*, i hvilken han har udført Arbejde i paagældende Virksomhed; har det udførte Arbejde været af kortere Varighed end 1 Maaned, sættes Ferieretten i Forhold til Beskæftigelsens Længde, dog saaledes, at der ikke regnes med Arbejde af kortere Varighed end 1 Uge (6 Arbejdsdage).

Som Afbrydelse af Tjenesten skal ikke anses saadan Fraværelse fra Arbejdet, som skyldes Sygdom, Ulykkestilfælde, tvungen Militærtjeneste, midlertidig Arbejdsstandning af driftsmæssige Hensyn og Ferie i Medfør af Loven samt Fraværelse fra Arbejdet, der har været nødvendig i Anledning af Fødsel, men Feriens Varighed sættes i Forhold til Beskæftigelsestiden og Feriegodtgørelsen, jfr. § 5.

For Personer, der som *Løsarbejdere* er beskæftiget inden for Arbejdsomraader, hvor det efter Arbejdsforholdene er

vanskeligt for de beskæftigede at opfylde Kravet om 1 Uges Arbejde i samme Virksomhed, kan Socialministeren fastsætte nærmere Regler for de beskæftigedes Adgang til at opnaa Ferieret.

Personer, der er beskæftiget i *Landbrugsvirksomheder*, har, naar de i Aarets Løb (jfr. § 3) har været beskæftiget i mindst 25 Arbejdsdage i alt i samme Virksomhed, Ret til Ferie med Løn, saaledes at Feriegodtgørelsen beregnes i Forhold til den i den eller de paagældende Virksomheder, i hvilke Ferieretten er erhvervet, oppebaarne Arbejds løn efter de nedenfor anførte Regler.

Det er uden Betydning for Ferierettens Beregning, om vedkommende Virksomhed eller Skib skifter Ejer i Ansættelsesperioden.

Et konservativt Ændringsforslag gik ud paa, at Ferieret først erhvervedes efter 4 *Maaneders Virksomhed i samme Virksomhed*. Endvidere foresloges Stk. 3 og Stk. 4 udeladt. Ogsaa fra *kommunistisk* Side foreslog man, at den særlige Bestemmelse angaaende Landbrugsarbejde i Stk. 4 skulde udgaa.

Den aarlige Ferie, der tilkommer en ferieberettiget, beregnes ifølge § 3 paa Grundlag af paagældendes *Beskæftigelsesforhold i det foregaaende Aar* fra 1. April til 31. Marts.

Videre fastsætter § 4, at Ferien skal gives i *Sammenhæng* i Tiden *mellem 2. Maj og 30. September*; inden for dette Tidsrum fastsættes Tidspunktet for Ferien af Arbejdsgiveren.

For saa vidt angaar Personer, der er ansat i *Skibe*, kan Ferien, hvor Forholdene gør det paakrævet, dog henlægges til andre Tidsrum af Aaret. Ferien skal gives, saa snart Hensynet til Skibstjenesten tillader det, og da fra det Tidspunkt, hvorom gensidig Aftale træffes.

For de i *Landbruget* beskæftigede Personer kan Ferien *deles*, dog saaledes at mindst 6 Dage skal gives i *Sammenhæng*; i Tilfælde, hvor den ferieberettigede har Krav paa mere end 6 Dages Ferie, behøver derhos kun 6 sammenhængende Feriedage at falde i det i Stk. 1 nævnte Tidsrum. Dersom en Henlæggelse af Ferien til det i Stk. 1 angivne Tidsrum inden for *andre Fag* eller faglige Omraader som Følge af Arbejdets sæsonbetonede Karakter eller af andre Grunde vil være til aabenbar Ulempe for Virksomheden, kan Direktøren

for Arbejds- og Fabriktilsynet efter Forhandling med Fagets Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationer meddele Tilladelse til, at Ferien deles og gives uden for det omhandlede Tidsrum.

Fra *konservativ* Side stilledes Ændringsforslag om at affatte Stk. 1 saaledes: »Ferien gives med de nedenfor fastsatte Indskrænkninger i Sammenhæng i Tiden 1. Maj—31. Oktober. Inden for dette Tidsrum fastsættes Tidspunktet af Arbejdsgiveren, der senest en Uge før Feriens Begyndelse paa rimelig Maade underretter Arbejderen om Tiden for Ferien.«

Desuden foresloges følgende Formulering af Stk. 3: »For de ved *Landbrug* og *Havebrug* arbejdende Personer kan Ferien efter Aftale mellem de interesserede Parter eller Organisationer deles i flere Dele, og indtil Halvdelen af Ferien kan henlægges til Vinterhalvaaret. Kan Enighed ikke opnaas, forelægges Sagen for Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet. I Fag eller faglige Omraader, hvor Arbejdet er af *sæsonbetonet* Karakter, kan Ferien efter Aftale mellem de interesserede Parter eller Organisationer deles i flere Dele og henlægges til Vinterhalvaaret. Kan Enighed ikke opnaas, forelægges Sagen for Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet.«

De konservative Medlemmer af Folketingsudvalget havde overvejet at stille Ændringsforslag om at undtage de til Søfarten knyttede Personer fra Lovens Regler under Hensyn til, at der forelaa et betydelig mindre vidtgaaende Udkast til en international Konvention om aarlig Ferie med Hyre for Søfolk. Partiet afstod dog herfra, efter at et Flertal var enedes om en Tilføjelse til § 8, hvorefter i særlige Tilfælde ekstra Løn og Kostpenge kan gives som Erstatning for Søfolks Ret til Ferie.

Kommunisterne foreslog, at den særlige Regel om Landbrugsarbejde i Stk. 3, 1. Punktum, skulde udgaa.

Venstre fandt det uheldigt, at Ferien skal gives inden for et bestemt Tidsrum. Det vil efter Partiets Opfattelse medføre en Stivhed, der er lige generende for Arbejdere og Arbejdsgivere.

Af § 5. I Ferien tilkommer der den ferieberettigede en *Feriegodtgørelse* efter følgende Regler: Samtidig med, at en Person efter Reglerne i § 2 gennem en vis Tids Arbejde erhverver Ferieret, opnaar han Ret til en Feriegodtgørelse af 4 pCt. af den Løn, der er udbetalt ham for det Arbejde, der danner Grundlag for Ferieretten; Feriegodtgørelsen paahviler den eller de paagældende Virksomheder og udbetales til den ferieberettigede, naar Ferien skal holdes. I Tilfælde,

hvor den beskæftigede ikke oppebærer Løn direkte fra den Virksomhed, for hvilken Arbejdet udføres, men aflønnes ved Drikkepenge eller paa anden fra de almindelige Lønnings-systemer afvigende Maade, fastsætter Socialministeren de nærmere Regler for Beregningen af Feriegodtgørelsen. Saa- fremt den faglige Organisation, under hvilken paagældende Virksomhed henhører, ikke udbetaler Feriegodtgørelsen eller garanterer dens Udbetaling, kan denne ordnes gennem et *Feriemærkesystem* (en *Feriefond*), hvorom nærmere Regler fastsættes af Socialministeren.

Ved Beregningen af Feriegodtgørelsen tages ikke Hensyn til Løn, der ydes som Erstatning for særlige Omkostninger, eller til særlige Tillæg for Overarbejde o. lign.

For saa vidt Lønnen helt eller delvis bestaar af *Kost og Logi*, beregnes Værdien heraf til de af Socialministeren i Henhold til Ulykkesforsikringslovens § 44, Stk. 2, fastsatte Beløb.

Da Oprettelsen af en almindelig, alle beskæftigede omfattende Feriefond vilde kræve et betydeligt administrativt Apparat, foreslog Ministeren ikke en saadan almindelig Fond oprettet under Hensyn til, at der allerede forefindes eller inden for adskillige nye Omraader kan tænkes at ville blive oprettet Feriekasser eller Feriesystemer, der sikrer de beskæftigede den dem tilkommende Feriegodtgørelse. For de Omraader, hvor saadanne Særordninger ikke er eller bliver oprettet, vil det imidlertid være nødvendigt, at der findes en Feriefond og et Feriemærkesystem.

§ 6 bestemmer, at Loven *ikke* kommer til Anvendelse i Tilfælde, hvor der ved *Lønningsregulativer* er tilsikret Personer, der beskæftiges *af Staten eller af en Kommune*, Ferie med Løn, for saa vidt Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet skønner, at paagældende Ordning ikke stiller de beskæftigede ringere end de i nærværende Lov indeholdte Bestemmelser.

Socialministeren kan efter indhentet Udtalelse fra Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet bestemme, at Loven ikke skal komme til Anvendelse inden for Fag eller faglige Omraader, hvor der *ved Overenskomst eller Regulativ* er sikret de beskæftigede Ferie med Løn efter Regler, der ikke stiller dem ringere end de i nærværende Lov indeholdte Bestemmelser.

Loven medfører ingen Indskrænkning i videregaaende Ferieret, der maatte være hjemlet ved andre Love og Bestemmelser, ved Overenskomster mellem Arbejdsgivere og Arbejdere eller ved Voldgiftskendelser eller Sædvane.

Et konservativt Ændringsforslag gik ud paa, at statskoncessionerede Virksomheder skulde sidestilles med Staten og Kommunerne i Stk. 1. Endvidere ønskede de Konservative en Tilføjelse til Stk. 2, hvorefter Socialministeren ikke blot skulde indhente en Udtalelse fra Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet, men ogsaa fra de interesserede Organisationer.

Den ferieberettigede er ifølge § 7 *forpligtet til at holde Ferie* i det Antal Dage, som Ferieretten omfatter, og Retten til Ferieløn bortfalder for hele Ferieperioden, hvis paagældende i Ferietiden paatager sig Arbejde mod Vederlag, jfr. § 8, Stk. 2.

Enhver Aftale, hvorved der gives Afkald paa den i Loven hjemlede Ret til Ferie med Løn, er ugyldig, og den Arbejdsgiver, der med en hos ham beskæftiget træffer saadan Aftale, straffes med Bøder, der tilfalder Statskassen.

Overdragelse af Feriemærker er forbudt og straffes med Bøder, der tilfalder Statskassen.

§ 8. For saa vidt angaar Personer, der er ansat i *Skibe*, træffes de Afgørelser, der ved Loven er henlagt til Socialministeren og Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet, af Ministeren for Handel, Industri og Søfart efter indhentet Udtalelse fra Statens Skibstilsyn.

Ministeriet for Handel, Industri og Søfart er derhos bemyndiget til, for saa vidt angaar Personer, der er ansat i Skibe, at foretage saadanne *Afvigelser* fra Lovens Bestemmelser, som findes nødvendige og hensigtsmæssige som Følge af de for søfarende gældende særlige Forhold; der kan herunder efter Forhandling med de paagældende Organisationer fastsættes Regler, hvorefter den aarlige Ferie kan deles eller sammenlægges med en efterfølgende Ferie og efter Omstændighederne i Tilfælde, hvor særlige Forhold træder hindrende i Vejen for den foreskrevne Ferie, ekstra Løn og Kostpenge gives til Erstatning for Ferien.

§ 9 indeholder følgende *Overgangsbestemmelser*: Ved Beregningen af den *Ferie*, der tilkommer de ferieberettigede i Aaret 1939, tages kun deres Beskæftigelsesforhold i Tiden fra den 1. Juli 1938 til den 31. Marts 1939 i Betragtning,

saaledes at den dem i Aaret 1939 i Medfør af Loven tilkommende Ferie højst kan udgøre 9 Dage. — Inden for Fag eller faglige Omraader, hvor der *ikke hidtil* har været givet *Ferie*, eller hvor Ferien har været kortere end en Uge, fastsættes den Feriegodtgørelse, de ferieberettigede i Tiden fra den 1. Juli 1938 til den 31. Marts 1939 erhverver sig, til 2 pCt. af Lønnen og Ferieretten til Halvdelen af det efter Loven i øvrigt gældende Dageantal.

Da Ferien ifølge Loven vil være at beregne efter den beskæftigedes Forhold i Tiden forud for den sidst forløbne 1. April, vil den Ferie, der tilkommer de ferieberettigede i Aaret 1939, som Følge af, at Loven først traadte i Kraft den 1. Juli 1938, kun kunne beregnes paa Grundlag af Beskæftigelsesforholdene i de senest forløbne 9 Maaneder forud for den 1. April 1939, og Ferieretten vil saaledes kun udgøre 9 Dage. Hertil vil dog i de Fag, der her er Tale om, komme de i Henhold til kollektive Aftaler henlagte Feriegodtgørelser for Tiden fra den 1. April til den 1. Juli 1938 og den dermed følgende længere Ferieret.

§ 10 fastsætter Ikrafttrædelsesdagen til *1. Juli 1938* og bemyndiger Regeringen til ved kongelig Anordning at sætte Loven i Kraft paa Færøerne med de Lempelser, som ifølge Øernes særlige Forhold maatte findes hensigtsmæssige.

Lærlingelovens § 5, sidste Punktum, om Anvendelse af Lovens Feriebestemmelser paa *Specialarbejdere*, *ophæves*, dog saaledes, at de paagældende unge Arbejdere i 1938 og 1939 erholder Ferie i Overensstemmelse med Reglerne i den nævnte Bestemmelse.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 71 Stemmer mod 44 og i Landstinget med 38 Stemmer mod 32, idet Socialdemokratiet, Det radikale Venstre og Danmarks kommunistiske Parti stemte for, medens Venstre, Det konservative Folkeparti samt Det frie Folkeparti stemte imod. Danmarks Retsforbund gav ikke under Forhandlingerne Udtryk for sin Stilling til Sagen.

Venstre erkendte (jfr. Folketingsudvalgets Betænkning) Betydningen af, at der i størst muligt Omfang gives Arbejderne Ferie, men fandt, at Spørgsmaalet burde løses ved *frivillige Overenskomster*. »Gennem disse er der i Aarenes Løb naaet overordentlig meget, og efter alt foreliggende kunde der være naaet adskilligt mere. Man kunde, dersom Forslaget

om Ferie med Løn ikke var blevet fremsat, have videreført de eksisterende Ordninger og derved taget en Række Hensyn, som ikke bør lades ude af Betragtning: Erhvervenes Bæreevne, de enkelte Fags særlige Forhold o. s. v. Flertallet havde imidlertid ønsket gennemført en Lov, der gaar videre end i noget andet Land og betydelig videre end forudsat i Konventionsudkastet. Mindretallet forudsaa, at Lovens Administration vilde give Anledning til store Vanskeligheder, og at Kontrollen med, at de givne Bestemmelser overholdes, f. Eks. for de uorganiserede Arbejderes Vedkommende, vilde blive umulig. — Med Hensyn til Lovens *økonomiske Virkninger* gjorde Venstre gældende, at Udgifterne for Erhvervslivet, naar alle Forhold tages i Betragtning, derunder den bebudede Ændring i Medhjælperlovens Feriebestemmelser, ikke kunde anslaas til mindre end 40—50 Mill. Kr. aarligt. For enkelte Erhvervs Vedkommende kunde denne Udgiftsforøgelse overvæltet paa Forbrugerne og vilde da give sig til Kende gennem en Forhøjelse af Pris- og Omkostningsniveauet, men andre Erhverv — navnlig Eksporterhvervene — maatte selv bære den; deres Vilkaar blev derved yderligere forringet og deres Konkurrenceevne i ikke ubetydelig Grad svækket.

De Konservative kunde tiltræde det Princip, at der sikres Personer med fast Arbejde en passende Ferie i Aarets Løb, men fandt Loven *alt for vidtgaende*. I Modsætning til, hvad der er fastsat i de af den 20. og 21. internationale Arbejds-konference udarbejdede Konventionsudkast, og hvad der er gældende i en Række Lande, der allerede har Ferielovgivning, sletter den danske Lov næsten fuldstændig Kravet om en vis Tids Arbejde i samme Virksomhed, idet der kun for Landbrugsarbejderne kræves 25 Arbejdsdage i et Aar i samme Virksomhed. Der indføres herved ikke blot en »lovordnet Ferie for Personer i fast Arbejde, men ogsaa et *Løntillæg* paa 4 pCt. for praktisk talt alle Arbejdere, som ikke i Øjeblikket har Ferie med Løn«, og Mindretallet kunde ikke anse det for en naturlig Opgave for Lovgivningsmagten at medvirke hertil; den meget væsentlige Udgiftsforøgelse, der vilde blive en Følge af Loven, forekom Mindretallet meget betænkelig, fordi den vilde medføre en væsentlig Fordyrelse af Produktionen. — I Overensstemmelse hermed stilledes de foran omtalte Ændringsforslag, som gik ud paa at begrænse Lovens Rækkevidde (se særlig ved §§ 1 og 2), men som alle forkastedes. Partiet sluttede sig i øvrigt til de Ændringsforslag, der stilledes af et Flertal eller af Socialministeren, og som blev vedtaget.

Som Begrundelse for *Det frie Folkepartis* Afstandtagen fra Loven udtalte J. S. Foget i Folketinget, at hans Parti ønskede Arbejderne de bedst mulige Arbejdsvilkaar, men at dets Be-

tingelse for at medvirke til at skrue Bypristallet højere op maatte være, at Landbrugets Indtægtspristal hævedes til samme Niveau.

Alfred Jensen (D. K.) fandt ikke Loven vidtgaaende nok men betragtede den dog som »et mægtigt Fremskridt«. De fra kommunistisk Side til Sagens anden Behandling i Folketinget stillede Ændringsforslag blev alle forkastet.

Det Udvalg, som Folketinget nedsatte til Behandling af Lovforslaget, modtog fra forskellige Sider Henvendelser om Sagen. Medens *Arbejdsmandsforbundet* i en Skrivelse gav Udtryk for Betænkelighed ved, at Landbrugsarbejdere blev stillet ringere end andre Arbejdere, mente *Arbejdsgiverforeningen* og *Industriraadet*, at der ved de faglige Aftaler om Arbejdsoverenskomster var tilvejebragt en Anerkendelse af Ferieretten i et saa vidt Omfang, at det maatte være upaa-krævet ved en Lovgivning paa dette Omraade at gribe ind i en Udvikling, der ad Frivillighedens Vej havde bragt Spørgsmaalet om enhver beskæftigets Ferie saa nær til en Løsning. *Dampskibsrederiforeningen* fandt Anledning til indtrængende at henstille, »at Skibsfarten blev undtaget fra den paatænkte Lov om Ferie med Løn, og at de søfarendes Ferieforhold ordnes ved særskilt Lov i Overensstemmelse med Genève-Konventionens Bestemmelser«. Endelig skal nævnes, at *De københavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation* fremsatte Ønske om forskellige Ændringer i det af Socialministeren fremsatte Lovforslag. Bl. a. anmodede man om, at der for Butikshandelens Vedkommende maatte blive aabnet Mulighed for at træffe Aftale om en Deling af Ferien og om Anbringelse af Ferien uden for den almindelige Ferietid.

48. Lov om Ydelse af Brændselshjælp til Alders- og Invalidere og Invalidere samt arbejdsløshedsforsikrede. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 2637. — C. Sp. 15 og 21].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{3}{11}$ (F. Sp. 584). 1. Beh. $\frac{9}{11}$ (F. Sp. 810). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Strøm, Christen Andersen, Fr. Andersen, Einer-Jensen [Formand], Hinrichsen, M. K. Sørensen, Villumsen, Nøhr [Sekretær], Rager, Søren P. Larsen, Edvard Sørensen, Kjær, Victor Larsen, Viggo Hansen og Skjerbæk). Betænkning (B. Sp. 13)

afgivet $17/_{11}$. (Ordfører: Strøm). 2. Beh. $23/_{11}$ (F. Sp. 1490). 3. Beh. $23/_{11}$ (F. Sp. 1547). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $24/_{11}$ (L. Sp. 103). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Andrea Brochmann, Bækgaard, C. E. Christiansen, A. Johansen [Formand], Josiassen, Johs. Nielsen, Offersen, K. Pedersen, P. C. Petersen, J. R. Poulsen, Rahbek, Stensballe, C. J. F. Sven, Unmack og Veistrup [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 37) afgivet $25/_{11}$. (Ordfører: Josiassen). 2. Beh. $26/_{11}$ (L. Sp. 125). 3. Beh. $26/_{11}$ (L. Sp. 143). *Loven stadfæstet 26. November 1937*. (Lov-Tid. Nr. 310).

Loven var foranlediget af den meget stærke Stigning i Brændselspriserne, og den indeholder i §§ 1 og 2 Bestemmelser om Brændselshjælp til henholdsvis Rentenydere og arbejdsløshedsforsikrede, i §§ 3 og 4 Regler for Fordelingen af de dermed forbundne Udgifter.

§ 1 tillægger *Aldersrente- og Invaliderrentenydere* — saavel Ægtepar som enlige — en Brændselshjælp paa 30 Kr. ved Renteudbetalingen pr. 1. December 1937. Hjælpen tilkommer de paagældende som en *Ret* uden nærmere Bedømmelse af den enkeltes Trang. Der er givet de sociale Udvalg Adgang til at yde Hjælpen helt eller delvis *in natura*, f. Eks. ved Udstedelse af Kort til Benyttelse ved Brændselsindkøb.

Da Hjælpen ydes til Indkøb af Brændsel, er fra Hjælpen *udelukket* Aldersrentenydere paa Alderdomshjem og Rentenydere, som ikke har Forsørgelsespligt over for andre, og som ved Hjælpens Udbetaling maatte være anbragt paa Særforsofsanstalter eller henliggende for det offentliges, for en anerkendt Sygekasses eller for Invalideforsikringsfondens Regning paa Sygehuse, Rekreatiohshjem eller lignende. For saa vidt en Rentenyder, der *har Forsørgelsespligt* over for andre, maatte være indlagt som nys nævnt, ydes Hjælpen til de Personer, over for hvem den paagældende har Forsørgelsespligt, og hvem Renten i øvrigt i Henhold til Folkeforsikringslovens Regler kommer til gode.

§ 2 giver Hjæmmel for Udbetaling af en Brændselshjælp til *arbejdsløshedsforsikrede arbejdsløse* paa 36 Kr. for *Forsørgere* og 24 Kr. for *Ikke-Forsørgere*, idet det overlades til de enkelte Arbejdsløsheds-kasser, om de vil benytte sig

af den saaledes givne Adgang. Det er en *Betingelse* for Hjælpen, at vedkommende i Tidsrummet 1. November 1937—28. Februar 1938 har været afkontrolleret som arbejdsløs for mindst 25 Søgnedage. Ogsaa her kan Hjælpen ydes helt eller delvis in natura. Det er foreskrevet, at Ydelsen af Hjælpen senest skal tage sin Begyndelse 15. Januar 1938.

Paragraffen angiver desuden forskellige Tilfælde, hvor det paa Grund af de foreliggende Omstændigheder vil være *udelukket* at yde Brændselshjælp. Her skal blot nævnes, at *Ikke-Forsørgere*, som bor hos deres Forældre, ikke kan faa Hjælp, hvis der er ydet Forældrene Hjælp i Henhold til § 1 eller § 2, og at der, hvis Ikke-Forsørgere er samlevende, kun kan ydes Hjælp til den, der først opfylder Betingelserne herfor.

Ifølge § 3 skal *Udgifterne* til Brændselshjælp til *Aldersrentenydere* fordeles paa samme Maade som Aldersrenteudgifterne i det hele, saaledes at Staten bærer $\frac{4}{7}$, og at Resten fordeles paa Opholdskommunerne med $\frac{2}{10}$, paa Refusionsforbundet med $\frac{5}{10}$ og paa Udligningsfonden med $\frac{3}{10}$. Hvad Udgifterne til Brændselshjælp til *Invaliderrentenydere* angaar, har man, da Invalideforsikringsfonden ikke kan udrede nogen Del af disse Udgifter, paalagt Staten at bære $\frac{6}{7}$, medens Resten er fordelt med $\frac{7}{10}$ paa Refusionsforbundet, $\frac{3}{10}$ paa Udligningsfonden.

Efter en skønsmæssig Beregning vil ca. 124 500 *Aldersrentenydere* blive berettiget til Hjælpen, og af den samlede Udgift paa 3 735 000 Kr. vil omtrent 2 134 000 Kr. falde paa Staten, 320 000 Kr. paa Opholdskommunerne, 801 000 Kr. paa Refusionsforbundet og 480 000 Kr. paa Udligningsfonden.

Brændselshjælpen til 29 000 *Invaliderrentenydere* vil andrage 870 000 Kr., hvoraf 746 000 falder paa Staten, 87 000 paa Refusionsforbundet og 37 000 paa Udligningsfonden.

§ 4 bestemmer, at der til de af *Arbejdsløshedskasserne* afholdte Udgifter til Brændselshjælp ydes Statstilskud i samme Forhold, hvori Statstilskuddet til vedkommende Kasse for det paagældende Regnskabsaar staar til Kassens samlede Medlemsbidrag*). Statstilskuddet *fordeles* paa samme Maade som det offentlige Tilskud til den ordinære Arbejds-

*) *Gennemsnits-Tilskudsprocenten* er for 1937—38 opgjort til 86.

løshedsforsikring, saaledes at den Trediedel af Statstilskuddet, der refunderes Statskassen af Kommunerne, fordeles med $\frac{7}{10}$ paa Refusionsforbundet og $\frac{3}{10}$ paa Udligningsfonden.

Brændselshjælpen til *arbejdsloshedsforsikrede* (94 500 Forsørgere og 55 500 Ikke-Forsørgere) er opgjort til 4 734 000 Kr. Heraf bærer Staten 2 714 000 Kr., Refusionsforbundet 950 000 Kr., Udligningsfonden 407 000 Kr. og Arbejdsloshedskasserne 663 000 Kr.

Loven gælder ikke for Færøerne.

De samlede Udgifter fordeler sig saaledes:

Staten	5 594 000 Kr.
Opholdskommunerne	320 200 —
Refusionsforbundet	1 837 300 —
Udligningsfonden	924 500 —
Arbejdsloshedskasserne	663 000 —
I alt	<u>9 339 000 Kr.</u>

Folketingets Udvalg drøftede Spørgsmaalet om, hvorvidt *samlevende Ægtefæller*, der opfylder Betingelserne for at modtage Brændselshjælp henholdsvis efter § 1 og § 2, vilde kunne faa Hjælp i Henhold til begge Paragraffer. Man betragtede det som en Selvfølge, at dette ikke vilde kunne ske, men gik ud fra, at de paagældende vilde blive stillet, som om Hjælpen var blevet ydet til den Ægtefælle, der er berettiget til den højeste Hjælp efter en af Paragrafferne.

Udvalgets Flertal (Regeringspartierne) indstillede Lovforslaget til Vedtagelse med en Tilføjelse om, at Loven ikke skulde gælde for Færøerne og træde i Kraft straks.

Venstre-Mindretallet ansaa det for betimeligt i den foreliggende Situation at yde en Brændselshjælp til de trængende og kunde tiltræde § 1, men ønskede Ændringer i § 2 og fandt det urigtigt, at andre trængende, der maatte kunne side-stilles med de i § 2 omhandlede Personer, men som stod uden for de organiseredes Kreds, ikke kunde faa Del i Hjælpen. I det af Mindretallet stillede Ændringsforslag om en ny Affattelse af Lovforslaget var Brændselshjælpen til *arbejdsloshedsforsikrede* betinget af, at vedkommende havde været afkontrolleret som arbejdsløs for mindst 30 Søgnedage og *desuden* i Tiden 1. April—1. November 1937 havde været afkontrolleret som arbejdsløs for mindst 60 Søgnedage, og Hjælpen var sat ned til 30 Kr. for Forsørgere, 20 Kr. for

Ikke-Forsørgere. Men der var dernæst i en ny § 3 givet Kommunerne Bemyndigelse til at yde en Hjælp af tilsvarende Omfang til Personer, der kunde *sidestilles* med de i § 2 nævnte, men som ikke var arbejdsløshedsforsikrede. — Hvad *Udgiftsfordelingen* angaar, mente Mindretallet af Hensyn til Kommunernes økonomiske Vanskeligheder at maatte kræve, at Staten afholdt hele Udgiften til Brændselshjælp til Rentenydere; af Udgifterne efter §§ 2 og 3 skulde henholdsvis Arbejdsløsheds-kasserne og Kommunerne have de $\frac{7}{10}$ refunderet af Staten. — Ændringsforslaget forkastedes med 77 Stemmer mod 20.

Det konservative Mindretal kunde ligeledes give sin Tilslutning til § 1, selv om man havde ønsket, at der var givet Kommunerne Adgang til at udøve et vist Skøn med Hensyn til Hjælpens Størrelse. Derimod mente Mindretallet ikke, at arbejdsløse, som havde haft vellønnet Arbejde en større Del af Aaret og kun været kontrolleret som arbejdsløse i 25 Dage paa en Tid af Aaret, hvor en stor Del af Arbejdsløsheden er af sæsonmæssig Art, var saa daarligt stillet, at der var Anledning til at yde dem en særlig Hjælp, og Mindretallet foreslog derfor at begrænse Brændselshjælpen til *arbejdsløshedsforsikrede* til gifte Personer, som har Forsørgelsespligt over for et eller flere Børn under 18 Aar. Paa den anden Side fandt man Grund til at give en Gruppe Borgere, som ogsaa var vanskeligt stillede, men som ikke omfattedes af Lovforslaget, Adgang til Brændselshjælp, uden at denne skulde betragtes som Socialhjælp, og foreslog derfor, at *Kommunerne* skulde have Bemyndigelse til at yde en Brændselshjælp paa indtil 30 Kr. til *Ægtepar med Børn* under 18 Aar, hvis Indkomst ikke oversteg den Rente, der tilkommer gifte Invaliderentnydere med Forsørgelsespligt over for Børn. — De Konservative var enige med Venstre i, at *Udgifterne* til Brændselshjælpen til Rentenydere burde afholdes af Staten. Af Udgifterne til Brændselshjælp til vanskeligt stillede Familieforsørgere uden for de arbejdsløshedsforsikredes Kreds skulde Staten efter Mindretallets Forslag bære Halvdelen, medens den anden Halvdel foresloges fordelt med $\frac{3}{10}$ paa Opholdskommunen, $\frac{3}{10}$ paa Udligningsfonden og $\frac{4}{10}$ paa Refusionsforbundet. — Ændringsforslagene forkastedes med 79 (77) Stemmer mod 16.

Det frie Folkeparti stillede ligeledes Ændringsforslag til § 2, ud fra den Betragtning, at Brændselshjælp som anden offentlig Understøttelse, der ikke har forsikringsmæssig Karakter, kun burde fordeles i Henhold til Trang hos vedkommende Borger og ikke forbeholdes et Udsnit af den Del

af Befolkningen, der er i Besiddelse af en Fagforeningsbog«. Efter dette Ændringsforslag var Hjælpen betinget af, at vedkommende Medlem ikke i 1937 som Forsørger havde haft en samlet Indtægt paa 2 000 Kr. med Tillæg af 200 Kr. pr. Barn og som Ikke-Forsørger 1 200 Kr. eller derover. — Ændringsforslaget forkastedes med 79 Stemmer mod 4.

Et 4de Sæt Ændringsforslag blev stillet af *Det kommunistiske Parti*. Det var her *paalaagt* Arbejdsløshedskasserne at udbetale Brændselshjælp efter Reglerne i § 2, og samtidig lagdes alle Arbejdsløshedskassernes Udgifter i Henhold til Loven over paa Statskassen. Endvidere skulde *ikke-forsikrede* arbejdsløse, der opfyldte de i § 2 foreskrevne Betingelser, have Hjælp efter samme Regler som forsikrede, og der gaves Kommunerne Bemyndigelse til at yde Personer, som maatte være beskæftigede ved Nødhjælpsarbejder, samt med dem ligestillede Personer en lignende Hjælp som til arbejdsløse. Adgangen til at yde Hjælpen in natura var slettet. I Lighed med tidligere Lovforslag fra kommunistisk Side blev det yderligere foreslaaet, at Staten skulde yde langvarigt arbejdsløse — og nu ogsaa Alders- og Invalidere rentnydere — en *Vinterhjælp* paa 100 Kr. til Forsørgere, 75 Kr. til Ikke-Forsørgere. — Alle Ændringsforslagene forkastedes.

Lovforslagets Vedtagelse skete i Folketinget med 78 Stemmer (Regeringspartierne, Retsforbundet og Kommunisterne); 39 Medlemmer (Venstre, Det konservative Folkeparti og Det frie Folkeparti) stemte hverken for eller imod.

I *Landstingets* Udvalgs Betænkning, hvor baade Venstre og Konservative beklagede, at der var levnet saa kort Tid til Udvalgsbehandlingen, stillede begge Partier de samme Ændringsforslag som i Folketinget — dog at de foreslaaede Ændringer nu ogsaa fra konservativ Side var formet som en helt ny Affattelse af Lovforslaget. Venstres Ændringsforslag forkastedes med 37 Stemmer mod 18, de Konservatives med 37 Stemmer mod 12, og Lovforslaget vedtoges derefter med 37 Stemmer (28 stemte hverken for eller imod).

49. Lov om Fordeling af Oksekød, Flæsk og Svinekød til trængende Personer og Hjælp til Indkøb af Sødælk. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 3467. — C. Sp. 151 og 167].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{9}{12}$ (F. Sp. 1909). 1. Beh. $\frac{13}{12}$ (F. Sp. 2074). 2. Beh. $\frac{16}{12}$ (F. Sp. 2283). 3. Beh. $\frac{16}{12}$ (F. Sp. 2291). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{17}{12}$ (L. Sp. 410). 2. Beh. $\frac{17}{12}$ (L. Sp. 428). 3. Beh. $\frac{17}{12}$ (L. Sp. 431). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 374).

Bestemmelser om Fordeling af Oksekød, Flæsk og Svinekød til trængende Personer samt Hjælp til Indkøb af Sød-mælk har for Aaret 1937 været givet henholdsvis i Lov om Fordeling af Oksekød, i Svinereguleringslovens § 2 og i Smørlovens § 3 (Aarvog 1936—37, Side 401, 166 og 168). Tilsvarende Bestemmelser er nu samlet i nærværende Lov, der gælder for Aarene 1938 og 1939.

A. Til Fordeling af Oksekød blandt trængende Personer kan i disse to Aar anvendes i alt 7 Mill. Kr. (svarende til $3\frac{1}{2}$ Mill. Kr. for 1937). Heraf fordeles 6 650 000 Kr. imellem Kommunerne paa Grundlag af Kommunernes Udgifter i Regnskabsaaret 1936—37 til Kommunehjælp, Fattighjælp, de i Forsorgslovens Kap. XVI omhandlede Børnebidrag samt til Alders- og Invalidere, medens Resten — 350 000 Kr. — stilles til Raadighed for Socialministeren til Fordeling blandt de Kommuner, for hvis Vedkommende Anvendelsen af den nævnte Fordelingsregel ikke kan antages at medføre den tilsigtede Refusion. Disse Fordelingsregler stemmer med de i Fjor gældende.

Til Fordeling af *Flæsk og Svinekød* kan anvendes i alt 9 Mill. Kr. Størrelsen af dette Beløb svarer til det ved § 2 i Svinereguleringsloven af 7. Maj 1937 fastsatte Beløb — 1,5 Mill. Kr. —, idet denne Lovbestemmelses Gyldighedsperiode var 4 Maaneder. Fordelingen af Beløbet mellem Kommunerne skal ske efter samme Regler som Fordelingen af Oksekødtilskuddet.

Endelig kan til trængende Personers Indkøb af *Sød-mælk* anvendes 9 Mill. Kr. Ogsaa dette Beløb svarer til det for 1937 gældende (3 Mill. Kr. i ca. 8 Maaneder). Fordelingsgrundlaget er som for Fordelingen af Oksekødtilskuddet.

B. Ved de hidtidige Lové angaaende de heromhandlede Foranstaltninger var Socialministeren bemyndiget til at yde Kommunerne et *Forskud paa* indtil $\frac{9}{10}$ af den dem tilkom-mende *Refusion*. I nærværende Lov er Begrænsningen til

$\frac{9}{10}$ slettet, idet der, for at det saa vidt muligt kan undgaas, at Kommunerne kommer til at staa i Forskud med Beløb til de nævnte Foranstaltninger, for Regnskabsaarene 1937—38 og 1938—39 ydes Kommunerne kvartalsvise Forskud svarende til den fulde Statsrefusion for disse Regnskabsaar. Endelig Regulering foretages i Regnskabsaaret 1939—40.

C. Loven indeholder yderligere en Ændring angaaende *Administrationen*. Det til Raadighed stillede Oksekød, Flæsk og Svinekød har hidtil kun maattet købes i *Slagterbutikker* eller, hvor saadanne ikke fandtes, hos Forhandlere, der var *godkendt* af Kommunen. Denne Bestemmelse har givet Anledning til adskillige Besværinger, og den er ikke gentaget i den nye Lov. Fremtidig vil saaledes *enhver Forhandler* af Oksekød og Flæsk og Svinekød uden særlig Godkendelse fra Kommunens Side være berettiget til at levere Oksekød, Flæsk og Svinekød i Overensstemmelse med Lovens Regler. Det tilsvarende gælder med Hensyn til Forhandlere (Leverandører) af Sødsmælk.

Om *Dækning* af de ved Loven foranledigede Udgifter, 25 Mill. Kr., se Nr. 9.

Ved 1. Behandling i Folketinget blev Lovforslaget anbefalet af Ordførerne for Socialdemokratiet, Det radikale Venstre, Det konservative Folkeparti, Det frie Folkeparti og Det kommunistiske Parti.

Venstre vilde ikke tage Medansvar for Lovens Gennemførelse, ud fra den Betragtning, at Loven var fremkaldt af en fejlagtig økonomisk Politik med Dyrtid og Arbejdsløshed til Følge; men man vilde heller ikke modsætte sig, at der i denne Situation blev ydet Hjælp til de mest trængende, der rammes af Dyrtiden, samt til de paa dette Omraade sagesløse Kommuner.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 94 Stemmer (26 stemte hverken for eller imod). I Landstinget, hvor Venstre ogsaa undlod at stemme, gennemførtes Forslaget med 52 Stemmer.

50. Lov om Beskæftigelse af arbejdsløse. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 5521. — C. Sp. 1473 og 1939].

Fremsat i *Folketinget* $10\frac{1}{3}$ (F. Sp. 3802). 1. Beh. $16\frac{17}{3}$ (F. Sp. 4064 og 4100). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bomholt, Einer-Jensen, H. C. Hansen [Formand], Leonhard Hansen, Hinrichsen, Knud V. Jensen, Levinsen, Rager [Sekretær], Nøhr, Erik Eriksen, Knud Kristensen, Søren P. Larsen, Boeck-Hansen, A. C. D. Petersen og Carsten Raft). Betænkning (B. Sp. 2133) afgivet $7\frac{1}{4}$. (Ordfører: Bomholt). 2. Beh. $11\frac{1}{4}$ (F. Sp. 5324). 3. Beh. $12\frac{1}{4}$ (F. Sp. 5417). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $12\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1409). 2. Beh. $13\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1441). 3. Beh. $13\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1455). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 169). Traadt i Kraft 1. April 1938.

Baade Loven af 1. Maj 1937 om Beskæftigelse af arbejdsløse (Aarvog 1936—37, Side 362) og Ungdomsarbejdsløshedsloven af 27. Marts 1934 (Aarvog 1933—34, Side 246) ophørte at gælde med Udgangen af Marts 1938. Regeringen ansaa det for ønskeligt at forlænge Gyldigheden af begge Love*), men samtidig paa den ene Side i højere Grad end hidtil at *samle Administrationen* af Lovgivningen om Beskæftigelse af arbejdsløse og Tilskud i Anledning af Ungdomsarbejdsløsheden og paa den anden Side at *sondre* mellem Foranstaltninger til Beskæftigelse af de unge og til Beskæftigelse af langvarigt arbejdsløse. I Overensstemmelse hermed indeholder den nye Lov Bestemmelser saavel om Beskæftigelsesforanstaltninger for langvarigt arbejdsløse som om Ungdomsforanstaltninger, og Lovens Administration er henlagt under en *Beskæftigelsescentral*, men Bestemmelserne er udformet i to Afsnit, vedrørende Beskæftigelse henholdsvis af langvarigt arbejdsløse og af unge arbejdsløse. Der er desuden sket væsentlige *Ændringer i Ungdomsarbejdsløshedslovens* Regler, *Ændringer*, der baade angaar Beskæftigelsens Art og Varighed (§ 8), Arbejdsvederlaget (§ 9), Pligt i et vist Omfang til at deltage i Ungdomsforanstaltninger (§ 12) og Adgang til at blive henvist til Arbejde ved de øvrige i Loven omhandlede Foranstaltninger (§ 10).

Om *Virkningerne* af de nævnte to Love indeholdt Bemærkningerne til Lovforslaget en Del statistiske Oplysninger. Der var pr. medio Februar *godkendt* i alt 95 Arbejder med Tilskud fra de ved Loven om *Beskæftigelse af arbejdsløse* til Raadighed stillede 30 Mill. Kr. Den samlede Overslagssum udgjorde 26,2 Mill. Kr., Statstilskuddet ca. 21,2 Mill. Kr.

*) Antallet af *unge arbejdsløse* var i Maj 1937 4 900 og i Januar 1938 9 100; Antallet af *langvarigt arbejdsløse* var paa de samme Tidspunkter henholdsvis 23 300 og 28 900 (deraf Forsørgere 16 100 og 20 200).

(deraf til Statsarbejder 7,9 Mill. Kr., kommunale Arbejder 12,9 Mill. Kr. og Arbejder iværksat af private Institutioner 0,4 Mill. Kr.), og der skulde ved Arbejderne kunne beskæftiges 13 100 Personer i gennemsnitlig 6 Maaneder. Hertil kom godkendte *Nødhjælpsarbejder* i et Antal af 77 med Tilskud fra Arbejdsløshedsfonden paa 1,1 Mill. Kr., samlet Arbejdsløn ca. 2,3 Mill. Kr., hvorved skulde kunne beskæftiges ca. 1 700 i 6 Maaneder. Af de godkendte Arbejder var 101 *sat i Gang*, og herved var i Februar 1938 beskæftiget 2 204 arbejdsløse. For 1937—38 vilde Statens Udgift andrage ca. 2,5 Mill. Kr., Arbejdsløshedsfondens ca. 0,6 Mill. Kr. Gennemsnitsfortjenesten for den enkelte Arbejder har udgjort 1 Kr. 36 Øre i Timen. — Lovgivningen om *Ungdomsarbejdsløshedsforanstaltninger* har kun været udnyttet i ringe Omfang, nemlig i Henhold til Loven af 20. Maj 1933 med i alt ca. 230 000 Kr. og i Henhold til Loven af 27. Marts 1934 (og dens Forlængelse af 30. Marts 1935) med i alt ca. 1,8 Mill. Kr., saaledes at det samlede Tilskud i Henhold til denne Lovgivning for Finansaarene 1933—38 har andraget ca. 2 Mill. Kr.

Regeringens Forslag undergik i Folketinget en Del Ændringer, der blev foreslaaet af Ministeren og et *Flertal*, omfattende Socialdemokraterne, Det radikale Venstre og Det konservative Folkeparti. Ved 3. Behandling gennemførtes Lovforslaget med de samme tre Partiers Stemmer, medens Venstre, Det frie Folkeparti og Retsforbundet gik imod det, og Kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

Loven indledes med nogle Bestemmelser om Administrationen og falder derefter i 3 Afsnit, om Nødhjælpsarbejder, Beskæftigelse af langvarigt arbejdsløse og Ungdomsforanstaltninger, hvortil slutter sig et fjerde Afsnit med Almindelige Bestemmelser.

Medens Loven om Beskæftigelse af arbejdsløse hidtil har været administreret af et selvstændigt Kontor i Socialministeriet og Loven om Tilskud i Anledning af Ungdomsarbejdsløsheden gennem et af Socialministeriets andre Kontorer, er *Administrationen* af denne Lov i § 1 henlagt under en *Beskæftigelsescentral*, der tillige skal være raadgivende for Socialministeren med Hensyn til beskæftigelsesmæssige Spørgsmaal. Af Hensyn til Lovens midlertidige Karakter er det overladt Ministeren at træffe Bestemmelse om Beskæftigelsescentralens Ledelse, og de med Administrationen forbundne Udgifter bevilges paa Finansloven.

Det hidtil bestaaende Underudvalg af Socialministeriets Arbejdsudvalg, der har været raadgivende for Socialministeren med Hensyn til Iværksættelse af særlige Arbejder, er omdannet til et *Beskæftigelsesudvalg*, hvori foruden Departementschefen i Socialministeriet (Formand), Arbejdsdirektøren, et af Dansk Arbejdsgiverforening blandt Foreningens Repræsentanter i Arbejdsløshedsfondens Bestyrelse udpeget Medlem og et af De samvirkende Fagforbund udpeget Medlem nu ogsaa Beskæftigelsescentralens Leder faar Sæde. Udvalget træffer efter Indstilling af Beskæftigelsescentralen Afgørelse af, hvorvidt et Arbejde er *egnet til Udførelse* i Henhold til denne Lov.

Venstre betragtede Beskæftigelsescentral og Beskæftigelsesudvalg som i bedste Fald overflødige Organer og foreslog Paragraffen udstemt, men den vedtoges med 85 Stemmer mod 20.

Nødhjælpsarbejder.

Bestemmelserne i § 2 svarer til §§ 1 og 2 i Loven af 1. Maj 1937, dog med de Forandringer, der følger af, at nærværende Lov tager Sigte paa Tilvejebringelse af særlige Foranstaltninger for unge arbejdsløse. Arbejdsløshedsfondens Tilskud til Nødhjælpsarbejder udgør herefter indtil 40 pCt. af den udbetalte Arbejds løn, dog at Tilskuddet kan forhøjes indtil 50 pCt., for saa vidt angaar beskæftigede Arbejdere, der ved Antagelsen ikke havde haft Arbejde i 10 Maaneder i Løbet af de sidste 2 Aar eller er henvist til Arbejdet i Overensstemmelse med Bestemmelserne i § 10. — *Beskæftigelsesudvalget* træffer Afgørelse om *Arbejdets Anerkendelse* som Nødhjælpsarbejde og fastsætter *Vilkaarene* for Arbejdet samt Tilskuddets Størrelse. — Administrationen varetages af *Beskæftigelsescentralen*, der endvidere fører det fornødne Tilsyn med de godkendte Arbejder.

Venstre stillede Ændringsforslag om at forhøje Arbejdsløshedsfondens Tilskud til 50 pCt. som Minimum og 70 pCt. som Maksimum samt om at lade Afgørelsen af Spørgsmaalet om Arbejdets Anerkendelse som Nødhjælpsarbejde forblive hos Socialministeriets Arbejdsudvalg. Begge Ændringsforslag forkastedes, det førstnævnte med 63 Stemmer mod 22 (24 undlod at stemme).

Beskæftigelsesforanstaltninger, §§ 3—5.

§ 3 handler om de *Arbejder* (Statsarbejder, kommunale Arbejder og Arbejder af private Institutioner), hvortil der kan ydes Statstilskud, om disse Arbejders nærmere Karakter og om særlige Betingelser for Tilskuddet. Bestemmelserne svarer til de hidtil i Loven af 1. Maj 1937 § 3, Stk. 1 og 2, fastsatte (Aarvog 1936—37, Side 365). I et nyt Stk. 3 er der tillagt Beskæftigelsescentralen et vist *Initiativ*, idet det paahviler Beskæftigelsescentralen ved Henvendelse til de Myndigheder og private Institutioner, der maatte have Mulighed for at iværksætte Arbejder, at søge iværksat egnede Arbejder i et saadant Omfang, at Arbejdsløsheden blandt de langvarigt arbejdsløse nedsættes mest muligt.

Ogsaa Bestemmelsen i § 4, Stk. 1, om *Kredsen af de Arbejdere*, der kan faa Arbejde ved Foranstaltninger efter § 3, svarer til det hidtil gældende, med den Ændring, der følger af, at unge arbejdsløse fremtidig principalt søges beskæftiget ved særlige Ungdomsforanstaltninger. Stykket har nu faaet følgende Formulering: »Ved de i § 3 nævnte Arbejder kan, jfr. dog herved Bestemmelsen i § 10, kun beskæftiges arbejdsløse, som paa Grund af langvarig Arbejdsløshed maa antages at have ringe Mulighed for inden for en nærmere Fremtid at komme i Arbejde paa normal Maade, saaledes at det som Regel skal være en Betingelse, at paa-gældende ikke har haft Arbejde i 10 Maaneder i Løbet af de sidste 2 Aar.«

Der er fremdeles Adgang til — nu efter Godkendelse af Beskæftigelsescentralen — at antage fornøden faguddannet eller anden kvalificeret Arbejdskraft blandt ikke-arbejdsløse Personer, saaledes at Bestemmelserne om Arbejdsvilkaar og Kommunerefusion ikke finder Anvendelse paa disse. Men ud fra den Betragtning, at en faguddannet ikke-langvarigt arbejdsløs kan henvises til Nødhjælpsarbejde, er det nu tillige bestemt, at Beskæftigelsescentralen, naar vedkommende Arbejde nødvendiggør Anvendelsen af *faguddannet* eller anden *kvalificeret* Arbejdskraft, og saadan Arbejdskraft ikke findes blandt de i Stk. 1 omhandlede arbejdsløse, undtagelsesvis kan godkende, at de dertil fornødne Arbejdere henvises til Arbejdet blandt øvrige arbejdsløse.

Venstre foreslog Ordet »kun« i Begyndelsen af § 4, Stk. 1, erstattet med »fortrinsvis«, men Ændringsforslaget forkastedes med 68 Stemmer mod 22; 26 undlod at stemme.

Forretningsgangen er angivet i § 5, hvis Affattelse afviger noget fra 1937-Lovens § 6. Det paahviler Beskæftigelsescentralen at gennemgaa fremkomne Planer og derefter forelægge dem for Beskæftigelsesudvalget. Efter Indstilling fra Udvalget tilkommer det derpaa Socialministeren (for saa vidt angaar Arbejder paa offentlige Veje, efter forud indhentet Godkendelse af Ministeren for offentlige Arbejder) at træffe endelig Afgørelse om Arbejdets Iværksættelse, om Tilskuddets Størrelse og om Vilkaarene for dettes Ydelse. Arbejder, der af Udvalget skønnes uegnede til Udførelse i Henhold til Loven, kan ikke iværksættes. Beskæftigelsescentralen virker som Sekretariat for Ministeren ved Sagernes Behandling og fører det fornødne *Tilsyn* med de godkendte Foranstaltninger.

Der var i Folketingets Udvalg Enighed om det ønskelige i, at den enkelte Kommune, der ved at iværksætte en Beskæftigelsesforanstaltning opnaar at faa sine arbejdsløse beskæftiget, i et vist Omfang kommer til at yde direkte Tilskud. Af Hensyn til de administrative Vanskeligheder mente Flertallet imidlertid, at dette ikke vilde kunne realiseres gennem Refusion af et Beløb pr. beskæftiget Mand, og man enedes derfor om en Tilføjelse til § 5, hvorefter der, for saa vidt angaar Arbejder, iværksatte af Kommuner, ved *Tilskuddets Fastsættelse* skal tages rimeligt Hensyn til det Omfang, i hvilket der beskæftiges arbejdsløse fra Kommunen.

Flertallet enedes samtidig om en Ændring til § 15, ifølge hvilken der skal finde samlet Refusion Sted fra den fælleskommunale Udligningsfond i Stedet for fra Refusionsforbundet.

Ungdomsforanstaltninger, §§ 6—10.

Loven opretholder den hidtidige Ordning med et Udvalg til Bistand ved Administrationen af Foranstaltninger for unge arbejdsløse, idet § 6 bestemmer, at der som Bistand for Beskæftigelsescentralen ved Administrationen af de i nærværende Afsnit indeholdte Bestemmelser og som raadgivende

for Socialministeren, Beskæftigelsescentralen og Arbejdsdirektøren med Hensyn til Spørgsmaal i øvrigt om Beskæftigelse og Uddannelse af unge arbejdsløse nedsættes et Udvalg (*Ungdomsudvalget*), bestaaende af en af Socialministeren for 3 Aar udnævnt Formand samt 4 af Rigsdagen i Henhold til Grundlovens § 45 valgte Repræsentanter. Da Ungdomsudvalget nu i Modsætning til tidligere ikke tæller Repræsentanter for Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationerne, er det foreskrevet, at hvor Afgørelse skal træffes vedrørende Foranstaltninger til Beskæftigelse af unge arbejdsløse, vil Beskæftigelsesudvalget være at supplere med Ungdomsudvalget.

Venstre ønskede ogsaa Bestemmelserne om et Ungdomsudvalg udeladt som overflødige.

Initiativet til de heromhandlede Foranstaltninger har hidtil maatte komme udefra og være udgaaet fra Kommuner, Foreninger eller andre egnede Organer. Der er nu — i § 7, Stk. 1 — tilføjet en Bestemmelse om, at *Ungdomsudvalget* ogsaa selv kan fremsætte Forslag om Iværksættelse for Statskassens Regning af Foranstaltninger til Beskæftigelse af unge arbejdsløse.

§ 7 foreskriver endvidere *Forretningsgangen*: Efter at det udvidede Beskæftigelsesudvalg har fundet en Foranstaltning egnet til Udførelse efter Loven, træffer Socialministeren Afgørelse om Foranstaltningens Godkendelse som Ungdomsforanstaltning og fastsætter Vilkaarene for Deltagelsen samt Tilskuddets Størrelse (jfr. § 5 i Slutningen). Det paahviler Beskæftigelsescentralen i Samarbejde med Ungdomsudvalget at føre *Tilsyn* med, at de Foranstaltninger, til hvilke der ydes Tilskud, opfylder de fastsatte Betingelser og i øvrigt paa fyldestgørende Maade modvirker den Foringelse af Arbejdsevnen og Arbejdslysten, der er forbundet med Arbejdsløsheden.

§ 8 angaar Beskæftigelsens Art og Varighed:

Deltagerne i Ungdomsforanstaltninger skal normalt beskæftiges i 48 Timer ugentlig ved *Arbejde, Undervisning og Sport*, heraf *mindst 28 Timer ved Arbejde*. Arbejdet skal saa vidt muligt være af opdragende Art, og der skal, i det

Omfang det er muligt, gives Deltagerne Lejlighed til at udføre produktivt Arbejde, herunder Arbejde af faglig Karakter. Undervisningen skal anlægges efter praktiske Krav.

Det *Tidsrum*, i hvilket en arbejdsløs skal deltage i en Ungdomsforanstaltning, maa normalt *ikke* fastsættes til *mindre end 6 Maaneder* eller til mere end 12 Maaneder.

Ved denne Affattelse af § 8 er det tilstræbt i højere Grad end før at gøre *Arbejdet* til det principale. Man har tillige søgt at skabe Mulighed for en fuldt tilstrækkelig Uddannelse ved at sættes Tidsrummet for Deltagelsen til 6—12 Maaneder, medens Deltagelse i en Ungdomsforanstaltning tidligere normalt ikke kunde strække sig over længere Tid end 4 Maaneder.

I Regeringsforslaget var det krævet, at mindst 12 Timer ugentlig skulde bruges til *Undervisning*, men af Hensyn til de forskelligartede Forhold ved de enkelte Ungdomsforanstaltninger ansaa Folketingsudvalget det ikke for rigtigt at binde Administrationen til et bestemt Minimum for Undervisning, og Bestemmelsen herom blev derfor udeladt (vedtaget enstemmigt med 108 Stemmer).

Venstre ønskede tillige Maksimumsgrænsen for Deltagelse i en Ungdomsforanstaltning slettet, men et Ændringsforslag herom forkastedes med 86 Stemmer mod 22.

§ 9. Da der ved Ungdomsforanstaltningerne fremtidig i højere Grad end hidtil vil blive krævet en *Arbejdsindsats* fra Deltageres Side, og da Deltagelsen ikke fremtidig kan betragtes som frivillig, er der nu optaget Bestemmelser om Ydelse af et egentligt *Vederlag* for Deltagelse i Foranstaltningen:

Der ydes Deltagerne *et fast Beløb* af ikke over 14 Kr. pr. Uge til Dækning af Udgifter til Kost og Logi. Herudover udbetales der Deltagerne et *Arbejdsvederlag*, der normalt skal andrage 13—16 Kr. pr. Uge. Vederlaget for *den enkelte Deltager* kan — under Hensyn til hans Forhold i det hele — med Ungdomsudvalgets Samtykke nedsættes eller forhøjes. For saa vidt Arbejdet er egnet til Udførelse i Akkord, kan der i Stedet for det faste Beløb og Arbejdsvederlaget udbetales Deltagerne et *Akkordvederlag*, der fastsættes efter en Fortjeneste paa indtil 36 Kr. for 30 Timers normalt Arbejde.

En Trediedel af Arbejdsvederlaget og i de Tilfælde, hvor der arbejdes paa Akkord, en Trediedel af det Beløb, hvormed

Akkordvederlaget overstiger 14 Kr., vil af Foranstaltningens Ledelse være at hensætte i en *Sparekasse*, saaledes at Beløbet med paaløbende Renter i Almindelighed først udbetales, naar Deltagerne forlader Foranstaltningen.

Hvor der ydes Deltagerne Kost og Logi, fradrages der et Beløb af indtil 2 Kr. pr. Dag. Ved en Foranstaltnings Paa-begyndelse og Afslutning kan der endvidere ydes Deltagerne *fri Rejse* henholdsvis til og fra Foranstaltningen.

I Regeringsforslaget var det faste Vederlag ogsaa beregnet til Anskaffelse af *Smaafor nødenheder*, og Grænsen var derfor sat lidt højere, ved 18 Kr.; Arbejdsvederlaget skulde normalt andrage 12—15 Kr. pr. Uge, og Akkordvederlaget fastsættes efter en Fortjeneste paa indtil 40 Kr. for 30 Timers normalt Arbejde. Folketingsudvalgets Flertal var imidlertid enigt om, at Udgifter til *Smaafor nødenheder* bør afholdes af Arbejdsvederlaget, og efter indgaaende Forhandlinger enedes man derefter om at ændre Sætserne som ovenfor anført (vedtaget med 86 Stemmer mod 2).

Regeringsforslaget indeholdt en Bestemmelse om, at Arbejdsvederlaget for den enkelte Deltager ikke kunde forhøjes ud over 22 Kr. pr. Uge, og at Arbejdsvederlaget for en Foranstaltning som Helhed ikke kunde overstige 15 Kr. pr. Deltager. Denne Bestemmelse blev *udeladt* ud fra Ønsket om ikke unødigt at binde Lønningsformen ved den enkelte Foranstaltning, men det var Flertallets Forudsætning, at »Arbejdsvederlaget ved de enkelte Foranstaltninger fastsættes saaledes, at det for samtlige Foranstaltninger under eet ikke overstiger 14—15 Kr. om Ugen pr. Deltager«.

Paragraffens Stk. 2, om Indsættelse af en Del af Arbejdsvederlaget i en *Sparekasse*, blev med enstemmig Tilslutning tilføjet i Folketinget.

Venstre kunde ikke billige de i Forslaget optagne Løn-sætser, men stillede Ændringsforslag om en Nyaffattelse, hvorefter Arbejdslønnen skulde fastsættes saaledes, at det blev fordelagtigt for de arbejdsløse at faa Beskæftigelse ved disse Foranstaltninger fremfor at oppebære Arbejdsløsheds-understøtelse, medens det dog stadig skulde være af væsentlig økonomisk Interesse for dem at søge Beskæftigelse ved andet Arbejde, herunder Landbrugsarbejde (forkastet med 70 Stemmer mod 25).

§ 10. Det har fremkaldt en Del Kritik, at unge arbejdsløse hidtil har været henvist til efter endt Deltagelse i en Ungdomsforanstaltning atter at gaa ud i Arbejdsløsheden, medmindre

de ad normal Vej opnaaede Beskæftigelse. For at raade Bod paa dette uheldige Forhold er det i § 10 bestemt, at unge arbejdsløse, som paa tilfredsstillende Vis har deltaget i en i Henhold til § 7 iværksat Foranstaltning i det for Deltagelse fastsatte Tidsrum, skal — saafremt de ikke ad normal Vej herefter faar Beskæftigelse, eller der kan anvises dem Arbejde ved Arbejder, der iværksættes med Støtte af det offentlige — have *Adgang til at blive henvist til Arbejde* ved Foranstaltninger, der iværksættes i Henhold til §§ 2 og 3, saaledes at der saa vidt gørligt sikres dem *Arbejde i 6 Maaneder*, efter at Deltagelse i Ungdomsforanstaltningen er ophørt.

Paragraffen vedtoges mod Venstres Stemmer.

Almindelige Bestemmelser, §§ 11—18.

Reglerne i § 11, Stk. 1, om *Lønnen* ved de i Henhold til §§ 2—3 iværksatte Arbejder, svarer til § 8, Stk. 1, i Loven af 1. Maj 1937 (Løn efter gældende almindelig Overenskomst eller, i Mangel heraf, efter Særoverenskomst). Der er dog — i Overensstemmelse med Ministeriets Fortolkning af Loven af 1937 — tilføjet en Bestemmelse om Ydelse af *vederlagsfrit Logis eller en Befordringsgodtgørelse*, hvor de henviste ikke uden særlig Foranstaltning kan komme til og fra Arbejdspladsen.

Ved Anvendelsen af 1937-Lovens § 8, Stk. 2, om *Arbejdstiden* ved de heromhandlede Arbejder, har Ministeriet i saa godt som samtlige Godkendelser sat Arbejdstiden til 36 Timer. I Samklang hermed udtaler § 11, Stk. 2, at Arbejdstiden ved de i §§ 2—3 omhandlede Arbejder *i Almindelighed* skal fastsættes til 36 Timer pr. Uge. Arbejdstiden maa i ethvert Tilfælde fastsættes saaledes, at de beskæftigede Arbejdere ikke samtidig kan oppebære Arbejdsløshedsunderstøttelse.

Venstre foreslog, at *Arbejdstiden* skulde sættes til 48 Timer, og at Bestemmelserne om *tarifmæssig Løn* skulde udgaa. Desuden ønskede man indsat følgende *nye Paragraf*, der havde til Formaal at hindre, at de unge »gennem snævre og ensidige Organisationsaftaler, som ikke tager tilstrækkeligt Hensyn til den unge og fysisk utrænede Arbejdskraft«, faktisk spærres ude fra det producerende Erhvervsliv: »Lønoverenskomster, i hvilke der *ikke* findes *særlige Bestemmelser for unge og utrænede Arbejdere*, skal *ikke* være bindende ved

Beskæftigelse af mandlig Arbejdskraft *under 22 Aar*, som har været uafbrudt ledige i over 4 Maaneder eller ikke har haft Arbejde i 10 Maaneder i Løbet af de sidste 2 Aar, dog at der for disse sidste som Regel skal være hengaaet mindst 3 Uger siden sidste Arbejdsophør.»

De tre Ændringsforslag forkastedes med noget vekslende Stemmetal, de to sidstnævnte med henholdsvis 69 Stemmer mod 22 og 69 Stemmer mod 25.

§ 12 indeholder adskillige nye Bestemmelser og gengives i sin Helhed:

Ved de i denne Lov omhandlede Foranstaltninger kan der kun beskæftiges arbejdsløse, der *henvises* til Foranstaltningerne *af den offentlige Arbejdsanvisning*. Under i øvrigt lige Forhold skal der ved de i §§ 2—3 omhandlede Arbejder fortrinsvis beskæftiges *Forsørgere*, der er Medlemmer af *det eller de Fags Arbejdsløshedskasse*, under hvis Arbejdsomraade det paagældende Arbejde henhører, saaledes at der herved tages rimeligt Hensyn til den paa Egnen herskende Arbejdsløshed. Henvisning til disse Arbejder vil i Almindelighed ikke kunne finde Sted af Personer, der er under 22 eller over 60 Aar (jfr. dog Bestemmelsen i § 10). Til Foranstaltninger iværksat i Henhold til § 7 kan kun henvises *unge arbejdsløse*, normalt i Alderen 18—22 Aar, der *enten selv fremsætter Ønske* om at blive henvist, *eller som har været uafbrudt ledige i over 4 Maaneder eller ikke har haft Arbejde i 10 Maaneder i Løbet af de sidste 2 Aar*, dog at der for disse sidste som Regel skal være hengaaet mindst 3 Uger siden sidste Arbejdsophør.

Arbejdsløse, hvis personlige Forhold er af en saadan Art, at de vil være udelukket fra Optagelse eller Forbliven i en Arbejdsløshedskasse i Medfør af Arbejdsløshedslovens § 10, Stk. 1, eller udelukket fra Understøttelse i Henhold til Arbejdsløshedslovens § 17, Stk. 1, kan ikke henvises til Foranstaltninger, der er iværksat efter denne Lov, og Personer, der ved deres Optræden viser sig uskikkede til at deltage i Foranstaltningen, vil være at bortvise fra denne. Deltagere, der anser sig for uretmæssigt bortvist fra en Foranstaltning, kan inden for en Frist af 14 Dage *indanke Spørgsmaalet* for Beskæftigelsescentralen, hvis Afgørelse er endelig.

Personer, der henvises til Foranstaltninger, iværksat i Henhold til nærværende Lov, kan *ikke* med Rette *vægre sig*

ved at overtage Arbejdet under Henvisning til Arbejdsvilkaarene.

Under Hensyn til Arbejdsløshedens Størrelse kan Beskæftigelsescentralen kræve et godkendt Arbejde fremskyndet eller udsat, ligesom det paahviler Beskæftigelsescentralen at overvaage, at der ikke ved Foranstaltninger efter denne Lov beskæftiges arbejdsløse, der kan faa normal Beskæftigelse. Det paahviler endvidere Centralen ved Forhandling med saavel den offentlige Arbejdsanvisning som med de respektive Arbejdsgiver- og Arbejderorganisationer at virke for, at der i videst muligt Omfang kan anvises normalt Arbejde til de Arbejdere, der har Vilje og Evne til Deltagelse i saadant Arbejde.

Det stemmer med den fulgte Praksis ved Administrationen af Loven af 1. Maj 1937, naar det i Stk. 1 er foreskrevet, at al Henvisning finder Sted gennem den offentlige Arbejdsanvisning, at der inden for de langvarigt arbejdsløses Kreds gives Forsørgere en Fortrinsret, og at Henvisning af Personer over 60 Aar i Almindelighed ikke kan finde Sted. I Regeringsforslaget var der forbeholdt »arbejdsløhedsforsikrede Forsørgere« Fortrinsret, men Stk. 1, Punkt 2, omformedes i Folketinget som ovenfor anført, idet Flertallet derved bl. a. imødekom en Henstilling fra Arbejdsmændenes Arbejdsløhedskasse. Man drøftede i Udvalget, hvorvidt der ikke udtrykkeligt i Loven burde gives ikke-forsikrede Forsørgere en vis Ret til at blive henvist til Beskæftigelsesforanstaltninger, men under Hensyn til Oplysninger af Socialministeren (Bilag 2 til Betænkningen, Nr. 9) enedes Flertallet om den gengivne Affattelse, der vedtoges enstemmigt med 88 Stemmer (28 stemte hverken for eller imod).

For de unge arbejdsløse har Deltagelse i de egentlige Ungdomsforanstaltninger hidtil været frivillig, medens Henvisning har kunnet ske til en Beskæftigelsesforanstaltning i Medfør af Loven af 1. Maj 1937. Adgangen for de unge til selv at melde sig til Deltagelse i en Foranstaltning er bibeholdt, men det er samtidig (i Stk. 1, sidste Pkt.) fastsat, at Henvisning inden for visse Grænser kan finde Sted ogsaa af unge, som ikke fremsætter Ønske derom.

Stk. 2, sidste Pkt., om Adgang til Paaanke af en stedfunden Bortvisning, blev tilføjet i Folketinget.

Venstre stillede flere Ændringsforslag til § 12, navnlig om at give ogsaa de sociale Udvalg i Kommunerne Ret til at foretage Henvisning og om at fjerne Fortrinsretten for arbejdsløhedsforsikrede, men Ændringsforslagene forkastedes eller bortfaldt.

I § 13 er det udtrykkeligt udtalt, at Arbejde ved de i Henhold til §§ 2—3 iværksatte Foranstaltninger skal betragtes som Arbejde inden for vedkommende Fag i den i Arbejdsløshedslovens § 10, Stk. 2, omhandlede Betydning, saaledes at Deltagerne kan søge Optagelse i en statsanerkendt Arbejdsløshedskasse, hvis de ønsker det.

§ 15. Af de 30 Mill. Kr., der blev stillet til Raadighed ved Loven af 1. Maj 1937, mentes der at være 5,8 Mill. Kr. til Rest ved Lovens Udløbstid (31. Marts 1938). Dette *Restbeløb* kan ifølge § 15 af Socialministeren anvendes til Bevillinger til de i § 3 omhandlede Formaal. Desuden stilles for Finansaaret 1938—39 *10 Mill. Kr.* til Socialministerens Raadighed. For efterfølgende Finansaar optages Bevillinger paa de aarlige Finanslove.

Til Bevillinger til de i § 7 omhandlede Formaal stilles der aarligt et Beløb af *2 Mill. Kr.* til Raadighed. Beløb, der ikke er kommet til Udbetaling i et Finansaar, kan overføres til følgende Finansaar.

Af de i Henhold til § 3 afholdte Udgifter til Arbejdsløn til de i § 4 nævnte arbejdsløse og af de i Henhold til § 7 afholdte Udgifter udreder *den fælleskommunale Udligningsfond 30 pCt.*

Udgifter til Vejarbejder, til hvilke der med Godkendelse af Ministeriet for offentlige Arbejder ydes Tilskud i Henhold til § 3, kan af Amts- og Sognekommuner *fuldt ud medregnes* blandt de regnskabsmæssige Vejudgifter, i Forhold til hvilke Andelene i de almindelige Motorafgifter, for saa vidt angaar de nævnte Kommuner, beregnes.

Finansministeren bemyndiges til at tilvejebringe de Beløb, over hvilke der i Finansaaret 1938—39 disponeres i Henhold til § 3, ved Udstedelse af *rentebærende Statsobligationer*.

Som nævnt ved Omtalen af § 5 ændredes § 15, Stk. 3, derved, at Refusionen blev paalagt den fælleskommunale Udligningsfond i Stedet for det mellemkommunale Refusionsforbund.

Stk. 4 tilføjedes i Folketinget.

Venstre stillede et Ændringsforslag, hvor der krævedes Tilslutning af *Rigsdagens Finansudvalg* til Anvendelse af Bevillinger til de i § 3 omhandlede Formaal (forkastet med 71 Stemmer mod 22). *Udgiftsfordelingen* ønskede Venstre foretaget paa en saadan Maade, at vedkommende Kommunes

Bidrag til Arbejdsløn kom til at svare nogenlunde til, hvad Kommunen ellers vilde være kommet til at udrede som Understøttelse, og Tilskuddet foresloges ydet med 12½ pCt. af Arbejdsløn-Udgiften fra Landkommunerne, 20 pCt. fra Købstadkommunerne og 30 pCt. fra Hovedstadskommunerne (forkastet med 68 Stemmer mod 24). — Endelig kunde Venstre ikke tiltræde, at Beløbene blev tilvejebragt ved Laan.

Da Lovens Regler paa flere Punkter afviger fra Loven af 1. Maj 1937, og da en Række af de i Henhold til nævnte Lov iværksatte Foranstaltninger først bringes til Afslutning efter 1. April 1938, er det i § 17 fastsat, at nærværende Lovs Bestemmelser (herunder Bestemmelsen i § 15, Stk. 3) skal finde Anvendelse paa de i Henhold til Loven af 1. Maj 1937 godkendte Foranstaltninger, dog med de fornødne Lempelser. Yderligere bemyndiger § 17 Socialministeren til, hvor Forholdene taler derfor, at godkende, at Ungdomsarbejdsløshedsforanstaltninger, der er godkendt i Henhold til Loven af 27. Marts 1934, fortsættes paa de for Godkendelsen fastsatte Vilkaar, dog længst indtil 31. December 1938.

Af de øvrige Paragraffer i dette Kapitel giver § 14 Socialministeren Bemyndigelse til at fastsætte de nærmere Regler for Lovens Gennemførelse, § 16 sætter Bestemmelserne i Arbejdsløshedslovens § 31, Stk. 5 og 7 (angaaende Arbejdstids-Vilkaarene ved Nødhjælpsarbejder og Arbejdsløshedsfondens Tilskud), ud af Kraft, saa længe nærværende Lov har Gyldighed, og § 18 bestemmer, at Loven, der ikke gælder for Færøerne, *udløber 31. Marts 1941.*

Denne Tidsbegrænsning skete i Folketinget og traadte i Stedet for et i Regeringsforslaget indeholdt Paabud om, at Revisionsforslag skulde forelægges senest for den i 1942 sammentrædende Rigsdag.

I *Folketingets Udvalg* samledes et *Flertal*, bestaaende af Regeringspartierne og Det konservative Folkeparti, om en Række Ændringsforslag (se foran ved §§ 5, 8, 9, 12, 15 og 18), og med disse Ændringer indstillede Flertallet Lovforslaget til Vedtagelse.

De Konservative understregede i en Særudtalelse, at Regeringens Fastholden ved Valutacentral-Systemet og dens øvrige Politik maatte bære en betydelig Del af Ansvaret for Erhvervslivets Vanskeligheder, for Uligheden mellem Erhvervene og den meget store Arbejdsløshed, og at den virknings-

fuldeste Maade at bekæmpe Arbejdsløsheden paa vilde være at skabe gode og ligelige Forhold for det private Erhvervsliv. Under de foreliggende politiske Forhold havde de Konservative imidlertid ment at maatte medvirke til at bringe det bedst mulige ud af Lovforslaget, selv om dette kunde kritiseres paa det ene og det andet Omraade, og derved søge at raade Bod paa det frygtelige Samfundsonde, som Arbejdsløsheden er; dog havde de maattet kræve Loven *tidsbegrænset*, saa at den fik Forsøgets Karakter.

Hvad særlig *Ungdomsforanstaltninger* angaar, vilde de Konservative finde det langt simplere, billigere og bedre at bekæmpe Lediggangen blandt de unge ved at lægge *Værnepligten* paa alle unge vaabendygtige Mænds Skuldre; men da denne Vej ikke syntes farbar og heller ikke Tanken om Indførelse af *arbejdspligtig Tjeneste*, kunde Partiet tiltræde Lovforslaget i den ændrede Skikkelse, hvortil ogsaa bidrog, at konservativ Kritik havde givet Resultater ved Lovforslagets Udarbejdelse, bl. a. gennem Centralisering af Lovens Administration, Adskillelse af de to Kategorier unge og langvarigt arbejdsløse og Bestemmelsen om Udsættelse af Arbejderne paa Tidspunkter, hvor Landbrugets Krav paa Arbejdskraft er særlig stærkt (jfr. § 12, sidste Stykke). De Konservative havde dog store Betæneligheder ved, at Arbejdsvederlaget var sat saa højt, at man kunde blive udsat for, at de unge vilde foretrække de paatænkte Arbejdskursus fremfor Arbejde inden for Erhvervene, og specielt, at den inden for Landbruget raadende Mangel paa ung Arbejdskraft skulde blive værre.

Venstre fandt Hovedaarsagen til den Arbejdsløshed, hvis Følger traadte stedse stærkere frem, i »de indsnævrede Rammer, som Regeringen igennem sin økonomiske Planøkonomi presser dansk Erhvervsliv ind i, og som medfører en skiftevis Forhøjelse af Lønninger og Leveomkostninger«; denne Indsnævring og Baandlæggelse af Erhvervslivets Bevægelsesfrihed fremmedes yderligere igennem »snævre og ensidige Organisationsaftaler, som ikke tager tilstrækkeligt Hensyn til den unge og fysisk utrænede Arbejdskraft«. Mindretallet havde set det som en Hovedopgave at faa standset ny Tilgang af unge arbejdsløse, og selv om Forslaget ikke anviste en rationel Bekæmpelse af Arbejdsløsheden, havde Mindretallet været villigt til at gaa ind i en Forhandling med det Formaal at skaffe Arbejde af den i Forslaget omhandlede Art, naar dette kunde ske paa en rimelig og forstandig Maade.

Om de af Venstre stillede *Ændringsforslag* se foran ved §§ 1, 2, 6, 8, 9, 10, 11, 12 og 15. Da disse Ændringsforslag forkastedes, stemte Venstre imod Lovforslaget.

Det frie Folkeparti stemte ligeledes imod. Man erkendte vel, at der maatte gøres en alvorlig Indsats for at faa Ungdommen ud af Lediggangen, men Midlet til Arbejdsløshedens Bekæmpelse maatte være: at give Landbruget lige Arbejdsvilkaar med de andre Erhverv. Naar der nemlig i Landbrugsbedrifterne kunde opnaas samme Løn for Arbejdet, som betales for tilsvarende Ydelse i andre Erhverv, vilde der blive Efterspørgsel efter dette Arbejde, og dermed vilde Arbejdsløsheden formindskes; men naar der gaves bedre Arbejdsbetingelser ved Ungdomsforanstaltningerne end ved Landbrugsarbejdet, kunde man ikke forlange, at Deltagerne skulde faa Lyst og Vilje til at søge dette Arbejde.

Retsforbundets Modstand mod Lovforslaget var for det første begrundet i, at Loven formentlig ikke vilde medføre nogen Formindskelse af Arbejdsløsheden, men kun bevirke en *Flytning* af Arbejdskraft fra Erhvervene til uproduktive Formaal. Men hertil kom, at Forslaget nu indeholdt et *Tvangsmoment* over for Landets Ungdom, som Partiet maatte nære megen Betænkelighed ved, og hvis Konsekvenser det frygtede.

Kommunisterne var utilfredse med, at Arbejderne udføres paa nedsat Arbejdstid, og kunde heller ikke billige den Måde, hvorpaa Ungdomsforanstaltningerne skal iværksættes. De undlod ved 3. Behandling at stemme.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 88 Stemmer mod 33 (2 stemte hverken for eller imod).

I *Landstinget* gennemførtes Forslaget i Folketingets Affattelse uden Udvalgsbehandling med Tilslutning af de samme tre Partier, der havde støttet Forslaget i Folketinget. Stemmerne stod 50 mod 20 (Venstre).

51. Lov om Tilskud fra den fælleskommunale Udligningsfond til visse kommunale Arbejder. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 5637. — C. Sp. 1467 og 1939].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{5}{4}$ (F. Sp. 4801). 1. Beh. $\frac{9}{4}$ (F. Sp. 5222). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Strøm, Christen Andersen, Hinrichsen, Levinson, N. P. Nielsen, Smørum, Villumsen [Formand], Nøhr, Aage Fogh [Sekretær], Kjær, Søren P. Larsen, Edvard Sørensen, Victor Larsen,

Kristen Amby og Boeck-Hansen). Betænkning (B. Sp. 2663) afgivet $\frac{9}{4}$. (Ordfører: Strøm). 2. Beh. $\frac{11}{4}$ (F. Sp. 5412). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (F. Sp. 5416). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1425). 2. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1441). 3. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1455). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 172).

Ved Lov Nr. 332 af 15. December 1934 (Aarvog 1934—35, Side 197) blev der tilvejebragt Hjemmel for, at Kommuner, der for at skaffe de i vedkommende Kommune bosatte arbejdsløse Beskæftigelse i Stedet for offentlig Hjælp iværksatte *mindre betydelige kommunale Arbejder*, som ellers ikke eller ikke for Tiden vilde være blevet bragt til Udførelse, paa visse Betingelser og i et nærmere bestemt Omfang kunde erholde *mellemkommunal Refusion for Udgifterne til Arbejds løn*. Lov Nr. 119 af 9. April 1936 (Aarvog 1935—36, Side 231) forlængede Lovens Virketid til Udgangen af Marts 1937, Lov Nr. 67 af 31. Marts 1937 (Aarvog 1936—37, Side 396) yderligere til 1. April 1938 — dog med enkelte Ændringer —, og ved nærværende Lov udstrækkes dens *Gyldighed til 1. April 1940*.

Der er dog foretaget *Ændringer* i Lovens Bestemmelser paa 4 Punkter:

1. Den Del af Udgifterne til Arbejds løn, der er Genstand for Refusion, andrager 50 Øre pr. Arbejdstime, dog at Refusionen normalt ikke kan overskride 50 pCt. af Lønnen. Af disse Udgifter er de $\frac{3}{10}$ blevet refunderet fra den fælleskommunale Udligningsfond, de $\frac{7}{10}$ gennem den mellemkommunale Refusion. Fremtidig ydes *Refusionen fuldt ud af Udligningsfonden*. Som Følge heraf er Lovens Titel forandret.

2. Ifølge Loven af 31. Marts 1937 skulde Vilkaarene med Hensyn til Arbejdstid fastsættes saaledes, at det blev af Interesse for de arbejdsløse at faa Beskæftigelse ved disse Arbejder fremfor at oppebære Understøttelse, men at det dog stadig var af Interesse for dem at finde Beskæftigelse ved andet Arbejde. Der var saaledes ikke givet bestemte Regler for, hvor meget Arbejdstiden skulde nedsættes i Forhold til den normale Arbejdstid. Det er nu i § 1, Stk. 3, bestemt, at *Arbejdstiden* ved de her omhandlede Arbejder i Almindelighed skal *fastsættes* til 36 Timer pr. Uge for Forsørgere og 30 Timer pr. Uge for Ikke-Forsørgere.

3. Afgørelsen af, om et Arbejde kan komme ind under Lovens Bestemmelser, er for *Københavns og Frederiksbjergs* Vedkommende henlagt fra Socialministeriets Arbejdsudvalg til det i Loven om Beskæftigelse af arbejdsløse omhandlede *Beskæftigelsesudvalg*.

4. Efter Ønske af De samvirkende Sogneraadforeninger er der aabnet Adgang til at vælge *Stedfortrædere for Amtsnævnenes Medlemmer*.

De i Motiverne til Lovforslaget givne Oplysninger tydede paa nogen *Nedgang i Lovens Anvendelse* i det senest forløbne Aar. Medens der nemlig for Tidsrummet 1. April 1936—15. Januar 1937 ventedes anmeldt ca. 607 000 Kr. til mellemkommunal Refusion, var det tilsvarende Beløb for Tidsrummet 1. April 1937—15. Januar 1938 kun ca. 487 000 Kr.

Venstre-Mindretallet i Folketingets Udvalg ønskede i højere Grad end tilstræbt ved Regeringsforslaget at gøre Loven til en Understøttelseslov i Stedet for en Beskæftigelseslov og stillede ud fra dette Synspunkt Ændringsforslag, der gik ud paa at overføre nogle af de i Partiets Lovforslag om mellemkommunal Refusion for visse Arbejdsydelser optagne Bestemmelser (B. Nr. 8) til nærværende Forslag. Man foreslog saaledes, at *Refusionen* kun skulde omfatte »Personer, der vilde være henvist til at modtage Kommunehjælp, saafremt de ikke havde faaet det anviste Arbejde«. Om *Ugelønnen* til den enkelte Arbejder bestemtes, at den ikke maatte være mindre end det Beløb, som vedkommende i en Uge vilde kunne oppebære i Kommunehjælp i Henhold til Forsorsglovens § 297, Stk. 1, med et Tillæg af 33 $\frac{1}{3}$ pCt. Paa Grundlag heraf og under Hensyntagen til Arbejdsløshedslovens Forskrifter om Arbejdsvægrings Gyldighed skulde det sociale Udvalg fastsætte det ugentlige Antal *Arbejdstimer* for hver enkelt Arbejder. Af den udbetalte Arbejdsløn vilde kun den Del være *refusionsberettiget*, som svarede til den Kommunehjælp, der kunde være udbetalt den paagældende, medens Tillægget paa de 33 $\frac{1}{3}$ pCt. skulde afholdes endeligt af Kommunen. Desuden kan fremhæves et Ændringsforslag om at indskrænke *Medlemstallet i Amtsnævnene* fra 5 til 3 ved at udelade de af Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund valgte Medlemmer. — Ændringsforslagene, der fik Tilslutning af de Konservative, forkastedes med forskelligt Stemmetal, Hovedændringen med 58 Stemmer mod 33.

Det konservative Mindretal foreslog i Udvalget at give Forslaget samme Affattelse, som Loven af 9. April 1936 havde, ud fra den Betragtning, at saavel denne Lov som dens

Forgænger, for hvilke de Konservative stemte, i langt højere Grad end det foreliggende Lovforslag opfyldte Formaalet at skaffe Beskæftigelse til de flest mulige og det saaledes, at det var af Interesse for de arbejdsløse at faa Beskæftigelse ved disse Arbejder fremfor at oppebære Understøttelse, men at det dog stadig var af Interesse for dem at søge Beskæftigelse ved andet Arbejde. Udvalgets Flertal afviste imidlertid Forhandling herom.

Ved 3. Behandling stemte baade Venstre og Det konservative Folkeparti — i Folketinget ogsaa *Det frie Folkeparti* — imod Lovforslaget, der i Folketinget vedtoges med 61 Stemmer mod 46, i Landstinget med 37 Stemmer mod 34.

52. Lov om Ændringer i Lov Nr. 185 af 20. Maj 1933 angaaende privat Arbejdsanvisning. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 3001. — C. Sp. 237, 1089, 1165 og 1227].

Fremsat i *Folketinget* ¹⁹/₁₁ (F. Sp. 1397). 1. Beh. ²⁵/₁₁ (F. Sp. 1599). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Einer-Jensen, Riis Flor, Leonhard Hansen [Formand], Hinrichsen, Knud V. Jensen, Levinsen, Schrøder, Rager, Nøhr [Sekretær], Søren P. Larsen, Edvard Sørensen, Sønderup, Boeck-Hansen, A. C. D. Petersen og Carsten Raft). Betænkning (B. Sp. 577) afgivet ¹⁶/₂. (Ordfører: Einer-Jensen). 2. Beh. ²³/₂ (F. Sp. 3335). 3. Beh. ²/₃ (F. Sp. 3523). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. ⁹/₃ (L. Sp. 640). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bækgaard, Gunnar Fog-Petersen, Hans Hansen, Hendriksen, Lisbet Hindgaul, A. Johansen [Formand], H. P. Johansen, Laurits Knudsen, Jørgen Møller, Johs. Nielsen, S. C. Nørgaard, K. Pedersen, Ch. Petersen [Sekretær], Schaumann og Stensballe). Betænkning (B. Sp. 1617) afgivet ²⁴/₃. (Ordfører: A. Johansen). 2. Beh. ³⁰/₃ (L. Sp. 941). 3. Beh. ³⁰/₃ (L. Sp. 946). *Tilbagesendt til Folketinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 1935) afgivet ³¹/₃. Eneste Beh. ⁶/₄ (F. Sp. 4869). *Tilbagesendt til Landstinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 2131) afgivet ⁶/₄. Eneste Beh. ⁷/₄ (L. Sp. 1118). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 167). Traadt i Kraft straks.

Ved Lov Nr. 185 af 20. Maj 1933 (Aarbog 1932—33, Side 364) blev Adgangen til at drive privat Arbejdsanvisning

stærkt indskrænket og underkastet en omfattende offentlig Kontrol. Enkelte Omraader holdtes dog uden for Loven, deriblandt *Hotel- og Restaurationsvirksomhederne*, hvis Arbejdsanvisningsforhold efter Lovens Vedtagelse har været gjort til Genstand for Kritik fra forskellig Side. Man fandt det urimeligt, at arbejdssøgende inden for dette Fag maatte betale private Kontorer for en Anvisning, der vilde kunne opnaas vederlagsfrit gennem den offentlige Arbejdsanvisning. Endvidere blev det hævdet, at de paagældende private Kontorers Anvisning ofte skete paa ringere Vilkaar end de almindeligt gældende, og at det forekom, at Kontorerne under Foregivende af at kunne skaffe bedre Lønningsvilkaar tilskyndede allerede beskæftigede til at skifte Arbejdsplads for derigennem at kunne indtjene et Gebyr ved en ny Anvisning.

I en Erklæring om Sagen pegede Centralarbejdsanvisningskontoret dernæst paa, at der gjorde sig et lignende Forhold gældende ved den private Anvisning af *Musikere* inden for *Hotel- og Restaurationsvirksomheder*, idet disse Musikere ofte maatte forpligte sig til at svare det private Anvisningskontor en procentvis Afgift af Lønnen i hele den Tid, Arbejdsforholdet bestod, og derved kom til at betale et ganske urimeligt Vederlag for en Anvisning, der lige saa vel kunde ske gratis gennem den offentlige Arbejdsanvisning.

Med Henblik herpaa fremsatte Socialministeren i Folketinget et Lovforslag, som dog ikke blot tilsigtede en Udvidelse af den bestaaende Lov, men tillige indeholdt forskellige Ændringer i den. Dette Lovforslag vedtoges i Rigsdagen med enkelte Ændringer og Tilføjelser, af hvilke den vigtigste gik ud paa under Loven at inddrage Anvisning af *Sygeplejehjælp*, der ikke omfattes af § 7 i Lov af 26. April 1933 om autoriserede Sygeplejersker.

Den saaledes vedtagne Lov udvider i § 1 Loven af 20. Maj 1933 til at omfatte *Hotel- og Restaurationsvirksomheder*, herunder ogsaa Ansættelsen af *Musikere* inden for saadanne Virksomheder. Endvidere sletter Paragraffen Ordet »væsentlig« i den gældende Lovs Bestemmelse om, at Socialministeren kan tilbagekalde en meddelt Anerkendelse af vederlagsfri privat Pladsanvisning, naar det skønnes, at Virksomheden væsentlig tilsidesætter de ved Anerkendelsens Meddelelse opstillede Vilkaar (L. 1933 § 1, Stk. 3, sidste Punktum). Det samme gælder Bestemmelsen om Tilbagekaldelse af en meddelt Tilladelse til at udøve Pladsanvisning mod Betaling,

saafremt Virksomheden væsentlig tilsidesætter de givne Forskrifter (L. 1933 § 1, Stk. 4, sidste Punktum).

§ 2 indfører efter Stk. 1 i 1933-Lovens § 2 et nyt Stykke af følgende Ordlyd: »Det er endvidere forbudt uden Bevilling for Betaling, hvad enten den udredes direkte eller indirekte, at tilbyde eller yde sin Mellekomst ved Anvisning eller paa anden Maade ved Fremskaffelse af *Sygeplejehjælp* i Tilfælde, der ikke er omfattet af Bestemmelsen i § 7 i Lov Nr. 140 af 26. April 1933 om autoriserede Sygeplejersker.« I Tilslutning hertil vedtoges et Par Ændringer, som er Konsekvenser af denne nye Bestemmelse, der blev indsat i Landstinget paa Forslag af Socialministeren og med Tilslutning fra alle Sider.

Som Begrundelse for Bestemmelsen anføres i en Skrivelse fra Socialministeren til Landstingets Udvalg, at Ministeriet, umiddelbart forinden Forslaget var færdigbehandlet i det nedsatte Folketingsudvalg, havde modtaget forskellige Henvendelser, dels fra Centralarbejdsanvisningskontoret i København, dels fra Foreningen af Privatsygeplejersker i Danmark, hvori det henstilledes til Ministeriet at søge Loven om privat Arbejdsanvisning udvidet til ogsaa at omfatte Sygeplejevirkomhed, idet det fremhævedes, at de for Tiden eksisterende Sygeplejebureauer for at anvise Sygeplejersker Arbejde betinger sig en Godtgørelse af fra 6 pCt. til 25 pCt. af den Løn, som de paagældende Sygeplejersker erholder ved det anviste Arbejde. Efter Modtagelsen af disse Henvendelser optog Socialministeriet Spørgsmaalet om Inddragelse af Sygeplejevirkomhed under Loven om privat Arbejdsanvisning til Overvejelse, i hvilken Anledning der førtes Forhandlinger med Repræsentanter for Indenrigsministeriet, Sundhedsstyrelsen og Arbejdsdirektoratet samt med Repræsentanter for Dansk Sygeplejerraad og Foreningen af Privatsygeplejersker i Danmark.

Socialministeriet kom derved til den Opfattelse, at det var ønskeligt at faa tilvejebragt en Ordning, hvorefter Anvisning af Arbejde til Sygeplejersker kan finde Sted, uden at de paagældende som Vederlag for Anvisningen skal være nødt til at afgive en uforholdsmæssig Del af den ved det anviste Arbejde opnaaede Løn. Efter Ministeriets Opfattelse vilde imidlertid et fuldstændigt Forbud mod privat Anvisning af Arbejde til Sygeplejersker og en deraf følgende Overgang af al Anvisningsvirkomhed paa dette Omraade til de offentlige Anvisningskontorer ikke være ønskelig, dels fordi det i Medfør af Lov Nr. 140 af 26. April 1933 om autoriserede Sygeplejersker paahviler Sundhedsstyrelsen at føre Tilsyn

med Sygeplejebureauer, som anviser autoriserede Sygeplejersker, hvilket Tilsyn det vilde være urigtigt at tage bort fra Sundhedsstyrelsen, medens det paa den anden Side vilde være betænkeligt at underkaste de paagældende Anvisningskontorer et Tilsyn baade fra Sundhedsstyrelsen og Arbejdsdirektoratet, dels og navnlig fordi et saadant Skridt ikke bør foretages, forinden man har tilstrækkelige Erfaringer for, at den offentlige Arbejdsanvisning i det lange Løb vil være i Stand til at løse Opgaven fyldestgørende. Der maa herved lægges Vægt paa, at Anvisning af Sygeplejersker til private Personer forudsætter et særligt Kendskab ikke blot til Sygeplejergerningen, men ogsaa til de enkelte Sygeplejersker og til det Klientel, til hvilket Sygeplejerskerne skal anvises, ligesom der yderligere kræves en meget omfattende Service fra vedkommende Anvisningsorgans Side, en Service, som f. Eks. Dansk Sygeplejeraads Anvisningskontorer hidtil har kunnet yde.

Ministeriet ansaa det derfor for rettest, at man indtil videre gaar den Vej, at private Bureauers Anvisning af Arbejde til egentlige (autoriserede) Sygeplejersker ikke forbydes, men at Retten til at drive en saadan Anvisningsvirksomhed gøres afhængig af en *Autorisation*, ved hvis Meddelelse — foruden rent sundhedsmæssige Hensyn — Størrelsen af det Vederlag, Sygeplejerskerne skal erlægge til Bureauet for det anviste Arbejde, skal tages i Betragtning.

I § 2 bestemmes endvidere, at Ordet »væsentlig« skal udgaa i 1933-Lovens § 2, Stk. 2, hvorefter en meddelt Tilladelse til fortsat at drive et Husgerningskontor kan tilbagekaldes, naar det skønnes, at Indehaveren væsentlig tilside-sætter de for Virksomheden givne Forskrifter. Regelen kommer nu ogsaa til at gælde Kontorer for Anvisning af Sygeplejehjælp.

Desuden foretoges en Tilføjelse til samme Paragrafs Stk. 4, hvorefter Tilladelse til at drive de forannævnte Kontorer skal nægtes eller tilbagekaldes, naar det skønnes, at Betalingen for Anvisning afviger fra den almindelige eller i øvrigt er urimelig. Ifølge Tilføjelsen skal det samme gælde, naar de for Kontorerne fastsatte Forskrifter i Henseende til Kontrol, Samarbejde med andre Anvisningskontorer m. m. ikke opfyldes.

Københavns almindelige Boligselskab havde i en Skrivelse til Folketingsudvalget henstillet, at der i § 2 indføjedes en Bestemmelse om, at Socialministeren kunde meddele Til-

ladelse til, at *Bolig- og Ejendomsselskaber* opretter Kontorer, der paatager sig at fremskaffe *midlertidig Hjælp ved Husgerning* til Beboerne af de inden for Selskabernes Administration hørende Ejendomme.

Efter Arbejdsdirektoratets og Socialministeriets Opfattelse falder de af Københavns almindelige Boligselskab oprettede Husassistancekontorer imidlertid ikke ind under Loven, naar de drives uden erhvervsmæssigt Formaal og ikke giver Overskud, idet det dog er en Forudsætning, at der af Arbejdsdirektoratet føres et almindeligt Tilsyn med, at Ordningen ikke kommer i Strid med Loven om privat Arbejdsanvisning. Udvalget fandt det derfor upaakrævet at stille Ændringsforslag om Sagen.

Medens ny Bevilling til at drive *Fæstevirksomhed* ifølge Loven af 1933 § 3 ikke kunde meddeles i Kommuner, hvor der findes et offentligt Arbejdsanvisningskontor, eller hvorfra der er let Adgang til at benytte et i en anden Kommune beliggende offentligt Arbejdsanvisningskontor, har Bestemmelsen herom nu faaet følgende Affattelse (den nye Lovs § 3):

»Der kan ikke meddeles ny Bevilling til som Fæstemand at drive Fæstevirksomhed i Henhold til Lov af 1. April 1891 om Fæstevirksomhedens Ordning, ligesom der heller ikke kan gives Tilladelse til Overtagelse af Fæstebevillinger, der er blevet ledige ved Indehaverens Død eller Ophævelse af Virksomheden.

Saafernt det inden for lokale Omraader maa anses for nødvendigt for at tilfredsstille den tilstedeværende Trang til Anvisning af saadan Arbejdskraft, der omfattes af Lov om Fæstevirksomhedens Ordning, at der gives Adgang til at udøve saadan Anvisning for Betaling, kan Socialministeren efter Samraad med Arbejdsdirektøren meddele Foreninger eller Personer Tilladelse til at drive saadan Anvisning for Betaling i den Udstrækning og paa de Vilkaar — derunder angaaende Tilsyn —, som Ministeren anser det for paakrævet at foreskrive. Saadan Tilladelse kan dog højst meddeles for 5 Aar ad Gangen, og en meddelt Tilladelse kan tilbagekaldes, saafremt Virksomheden tilsidesætter de givne Forskrifter.«

Som Motivering herfor anførtes i Bemærkningerne til Lovforslaget, at der kun i et ganske enkelt Tilfælde har rejst sig Spørgsmaal om Anvendelse af den i Loven af 1933, § 3, givne Adgang til Oprettelse af nye Fæstekontorer, og at

der derfor formentlig ikke har været Trang til nye Fæstekontorer. For saa vidt den offentlige Arbejdsanvisning ikke kan bestride Anvisningen af den Medhjælp, det her drejer sig om, efterhaanden som Fæstekontorerens Virksomhed bortfalder, bør der imidlertid kunne meddeles Tilladelse til Oprettelse af Kontorer for Anvisning af en saadan Medhjælp mod Betaling. Disse Kontorer vil ligesom andre Kontorer, der falder ind under Lovens Omraade, blive inddraget under Arbejdsdirektoratets Tilsyn.

Loven vedtoges i Folketinget med 72 Stemmer (Regeringspartierne og Det kommunistiske Parti) mod 42 (Venstre, Det konservative Folkeparti, Det frie Folkeparti og Retsforbundet), i Landstinget med 37 Stemmer (Regeringspartierne) mod 34 (Venstre og Konservative).

Venstre udtalte i Folketingsudvalgets Betænkning, at Partiet ikke kunde medvirke til Lovens Vedtagelse, da den »tilsigter at indsnævre Omraaderne for privat Arbejdsanvisning og at lægge al Anvisning ind under de offentlige Kontorer«. »Som Administrationen nu foregaar ved de offentlige Arbejdsanvisningskontorer, er det Kontorerens Opgave *fortrinsvis at anvise Arbejde til de arbejdsløshedsforsikrede*. Arbejdsløshedskasserne har i deres Vedtægter en Bestemmelse om, at de, der ikke samtidig er Medlemmer af Fagforeninger, skal betale et højere Kontingent. Derfor vil den foreslaaede Lovændring i det praktiske Liv virke paa den Maade, at de ledige i endnu stærkere Grad drives ind i Fagforeningerne. . . . Dertil kommer, at Ministeriet gennem bestaaende Lov har *Adgang til behørig Kontrol* med de eksisterende private Anvisningskontorer og Fæstekontorer. Og det fremgaar af de Udvalget meddelte Oplysninger. . . ., at Myndighederne ikke i et eneste Tilfælde har gjort Brug af de Bestemmelser, hvorefter Kontorerens Indehavere kunde miste den offentlige Anerkendelse, idømmes Bøder eller Fængsel«. Venstre vilde altid være med til en Lovgivning, der beskytter den arbejdsøgende imod at blive udbyttet paa utilbørlig Vis af Kontorerne, men den foreslaaede Lovgivning sigtede imod helt andre Maal.

De *Konservative* kunde gaa med til Loven, forudsat at den ikke kom til at omfatte *de løse Medhjælpere* inden for Hotel- og Restaurationserhvervene. Et herom i Folketinget stillet Ændringsforslag blev imidlertid forkastet, og Partiet stemte derefter imod Lovforslaget.

Som Ordfører for Det frie Folkeparti hævdede *Jens Thomsen*, at der med Henblik paa den store Arbejdsløshed var mere Anledning til at animere til privat Arbejdsanvisning

end til at forbyde den, medens *Gregersen* (D. R.) ikke kunde »anerkende Nødvendigheden af Statens Indgreb og disse idelige Forbud«.

Fra radikal Side udtalte *Gunnar Fog-Petersen* i Lands-tinget, at det er meget muligt, at absolutte Tilhængere af offentlig Anvisning engang vil kræve, at alt bliver offentlig Anvisning, men det er lige saa sandsynligt, ja, maaske mest sandsynligt, at en saadan vil vise sig utilfredsstillende, utilstrækkelig, og at man maa indrette sig paa, at den private kontrolerede og den offentlige Anvisning gaar Haand i Haand, at de hver paa sit Omraade søger at løse Opgaven, som er den: at faa alle, der søger Arbejde, bragt i Forbindelse med de Steder, hvor Arbejdet findes.

Under Sagens 3. Behandling i Folketinget fremsatte *Søren P. Larsen* (V.) følgende *Paastand paa Overgang til Dagsordenen*:

»Idet Folketinget udtaler, at den i Grundlovens § 81 tilsikrede fri og lige Adgang til Erhverv for alle Landets Borgere ikke maa tilsidesættes ved Overgreb fra Statsmyndighedernes Side, og at Statsmagten i sit Forhold til den faglige Organisationsmagt som Samfundets Repræsentant maa hindre ethvert Forsøg fra Organisationsmagtens Side paa at tilrive sig Særrettigheder i Strid med den i Grundloven udtalte Forudsætning om den enkeltes Erhvervsfrihed, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

I sin Begrundelse herfor gjorde Forslagsstilleren gældende, at Venstre fandt det uheldigt, at Arbejdsanvisningen mere og mere samledes hos de offentlige Arbejdsanvisningskontorer, bl. a. fordi det førte til, at Fagforeningsinteresserne sattes forrest. Om adskillige af de af Regeringen forelagte Lovforslag gjaldt det i det hele taget, at de gav de organiserede Arbejdere en Særstilling, hvorved de udenforstaaende stilledes ringere. Det samme var Tilfældet i den foregaaende Rigsdags-samling, da Kristelig Arbejdsløshedskasse mistede sin Statsanerkendelse, og dens Medlemmer herved blev afskaaret fra at opnaa Beskæftigelse ved en Række offentlige Arbejder.

Det frie Folkeparti og *Danmarks Retsforbund* kunde stemme for *Paastanden*. Det samme gjaldt *Det konservative Folkeparti*, der dog mente, at der burde indføres en Reservation vedrørende Indskrænkninger, som er begrundet i det almene. Forslaget kom imidlertid ikke til Afstemning, idet *Hartvig Frisch* (S.) og *A. M. Hansen* (R. V.) stillede en anden *Paastand paa Overgang til Dagsordenen*, som vedtoges med 73 Stemmer mod 30, medens 20 Medlemmer hverken stemte for eller imod. Denne anden *Paastand* havde følgende Ordlyd:

»Idet Folketinget udtaler, at Loven om privat Arbejdsanvisning tilsigter en betryggende Ordning for alle arbejds-søgende, og fastslaar, at Grundlovens § 81 skal respekteres, gaar Tinget over til den videre Behandling af Lovforslaget.«

Fra flere Sider rejstes det Spørgsmaal, om Paastanden var i Overensstemmelse med Forretningsordenens § 26. Formanden lod imidlertid den valgte Form passere. Af *Hartvig Frisch* henvistes ogsaa til, at der i Rigsdagssamlingen 1922—23 af *Pürschel* havde været fremsat en Paastand paa Overgang til Dagsordenen af tilsvarende Art, idet dens Udgang lød: . . . gaar Tinget over til videre Behandling af Finanslovforslaget.

Forinden den af *Hartvig Frisch* og *A. M. Hansen* fore-slaaede »Dagsorden« kom til Afstemning, var der af *Christmas Møller* (K. F.) stillet Forslag om at standse Lovforslagets Behandling og vise det tilbage til Udvalget, men dette For-slag forkastedes med 77 Stemmer mod 24 (26 Medlemmer stemte hverken for eller imod).

53. Lov om Ændringer i Lov Nr. 183 af 20. Maj 1933 om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 3389. — C. Sp. 241, 1169 og 1295].

Fremsat i *Landstinget* $\frac{3}{12}$ (L. Sp. 153). 1. Beh. $\frac{13}{1}$ (L. Sp. 434). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (*Albert Andersen*, *Axel Christensen* [Sekretær], *Severin Hansen*, *M. C. Jensen*, *Jensen-Stevns*, *A. Johansen* [Formand], *H. P. Johansen*, *Josiassen*, *Jørgen Møller*, *Niels Nielsen*, *Stegger Nielsen*, *Nielsen Mann*, *Jørgen Otsen*, *Schaumann* og *C. J. F. Sven*). Betænkning (B. Sp. 609) afgivet $\frac{25}{2}$. (Ordfører: *A. Johansen*). 2. Beh. $\frac{3}{3}$ (L. Sp. 616). 3. Beh. $\frac{3}{3}$ (L. Sp. 625). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $\frac{16}{3}$ (F. Sp. 4046). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (*P. Mortensen*, *Bomholt* [Formand], *Einer-Jensen*, *Chr. Jensen*, *J. Chr. Jensen*, *Levinsen*, *Villumsen*, *Nøhr* [Sekretær], *Jensen* [Gørding], *Jensen-Broby*, *Nørskov*, *Nørgaard*, *Victor Larsen*, *Boeck-Hansen* og *Skjerbæk*). Betænkning (B. Sp. 1943) afgivet $\frac{31}{3}$. (Ordfører: *P. Mortensen*). 2. Beh. $\frac{2}{4}$ (F. Sp. 4790). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (F. Sp. 4868). *Tilbagesendt til Landstinget*. Udvalgets

Erklæring (B. Sp. 2647) afgivet $\frac{8}{4}$. Eneste Beh. $\frac{8}{4}$ (L. Sp. 1162). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 171).

Loven har til Formaal at imødekomme forskellige Ønsker, som siden Gennemførelsen af Loven af 20. Maj 1933 (Aarvog 1932—33, Side 350) er fremsat angaaende Ændringer i Bestemmelserne vedrørende den lovpligtige Ulykkesforsikring.

§ 1 gaar ud paa en Udvidelse af det i Ulykkesforsikringslovens § 1 optagne Skema over *Erhvervssygdomme*, som berettiger til Erstatning efter Loven.

I den Skikkelse, som Skemaet fik i 1933, omfattede det de samme Erhvervssygdomme, som var omhandlet i en paa *Arbejdskonferencen i Genève* i 1925 vedtagen Konvention, bortset fra at man havde udvidet Rækken af Erhvervssygdomme med to Grupper: 1) kroniske og kronisk recidiverende Sygdomme, fremkaldt af eksotiske Træsarter, og 2) Lungesygdomme, der skyldes Indaanding af Stenstøv og Mineralier. Paa Arbejdskonferencen i 1934 foretoges en Revision af den nævnte Konvention, hvorved Skemaet udvidedes med Sygdommen Silicose og med visse Forgiftninger samt patologiske Forandringer, foraarsaget ved Radium og Røntgen, og endelig primær Epitheliom af Huden (Cancer). Skulde Danmark kunne tiltræde Genève-Konventionen af 1934, maatte Skemaet i Loven af 1933 derfor udvides med de nævnte Erhvervssygdomme; hvad Silicosen angaar, ansaas den dog i Forvejen som omfattet af den paa Skemaet optagne Gruppe af »Lungesygdomme, der skyldes Indaanding af Stenstøv og Mineralier«.

Under sine Overvejelser angaaende de til Konventionens Ratifikation fornødne Lovændringer fandt *Direktoratet for Ulykkesforsikringen* imidlertid Anledning til ogsaa at undersøge Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af andre Ændringer i og Tilføjelser til Rækken af allerede anerkendte Erhvervssygdomme. Man kom herved til det Resultat, at forskellige Hudsygdomme, fremkaldt ved Paavirkning af visse Stoffer, samt Muskel- og Knoglelidelser, Stær og Døvhed m. v. burde medtages paa Skemaet over Erhvervssygdomme, idet disse Lidelser efter Direktoratets Opfattelse med tilstrækkelig Sandsynlighed vil kunne henføres til bestemte Arbejdsprocesser, naar en saadan Arbejdsproces foreligger oplyst i det enkelte anmeldte Tilfælde. Desuden foreslog Direktoratet paa Grundlag af de indvundne Erfaringer Listen over Virksomheder (Arbejdsprocesser), for saa vidt angaar de allerede anerkendte Erhvervssygdomme, udvidet med enkelte nye.

Direktoratets herom afgivne Indstilling blev tiltraadt af et Flertal inden for Ulykkesforsikrings-Raadet, og den blev ligeledes fulgt ved Udarbejdelsen af det Lovforslag, som fremsattes af *Socialministeren*, og som, hvad § 1 angaar, blev vedtaget uændret paa Rigsdagen. Under Sagens Behandling i Landstinget fik § 1 ganske vist en Tilføjelse, hvorefter følgende Stykke skulde indføjes efter Skemaet: »Ved kongelig Anordning kan det fastsættes, at Bestemmelserne i nærværende Paragrafs Stk. 3 bringes til Anvendelse paa andre Erhvervssygdomme og paa andre Fag, Industrier og Arbejdsprocesser end de i foranstaaende Skema nævnte, saafremt de paagældende Sygdomme med Rimelighed lader sig henføre til Arbejde i nærmere angivne Fag eller Industrier som Aarsag.« Denne Bestemmelse blev imidlertid taget ud igen i Folketinget som en Indrømmelse til Oppositionspartierne, der herefter kunde gaa med til Loven i dens Helhed.

Til § 1 stilledes i øvrigt i Landstinget af *Venstre* og *Det konservative Folkeparti* et Ændringsforslag, hvorefter Skemaet over Erhvervssygdomme i Loven af 20. Maj 1933 skulde have en Tilføjelse, som stemte overens med Vedtagelserne paa Arbejdskonferencen i Genève i 1934, men som intet indeholdt derudover, idet de to Partier havde Betænkeligheder ved at gaa saa vidt som af *Socialministeren* foreslaaet. Ændringsforslaget blev imidlertid stemt ned.

Angaaende *de økonomiske Virkninger* af Udvidelsen af Skemaet over Erhvervssygdomme i Overensstemmelse med Direktoratets Indstilling anføres i Bemærkningerne til Lovforslaget, at det ifølge Sagens Natur ikke er muligt at tilvejebringe tilnærmelsesvis sikre Oplysninger om, i hvilket Omfang de paagældende Erhvervslidelser m. v. forekommer her i Landet, og om i hvor høj Grad de, der forekommer, vil medføre hel eller delvis Invaliditet. I de af Direktoratet for Ulykkesforsikringen og Direktoratet for Arbejds- og Fabriktilsynet derom afgivne Erklæringer gaar man ud fra, at der ikke vil blive Tale om noget større samlet aarligt Beløb til Dagpenge og Invaliditetserstatning for disse Sygdomme. Hvad navnlig angaar de Udgifter, der vil komme til at paa hvile Staten som Arbejdsgiver, f. Eks. inden for Statsbanerne eller paa Orlogsværftet, maa det antages, at de vil blive ganske uvæsentlige. Derimod vil de foreslaaede Udvidelser antagelig give forøgede Udgifter til Administration.

§§ 2, 4, 10 og 11 indeholder kun Ændringer, som er Konsekvenser af andre Ændringer i Ulykkesforsikringsloven.

§ 3, der indsattes i Landstinget, uden at Oppositionspartierne stemte for eller imod, giver Ulykkesforsikringslovens § 11, Stk. 3, en ændret Affattelse, hvorved »Vestjysk

Fiskeriforening« faar Adgang til jævnsides med »Dansk Fiskeriforening« at gøre Indstilling angaaende Udnævnelsen af to Medlemmer af *Ulykkesforsikrings-Raadet*. Samtidig foretages der, bl. a. under Hensyn til det betydelige Antal selvforsikrede Personer inden for Fiskerierhvervet, ogsaa en anden Ændring med Hensyn til dette Erhvervs Repræsentation i Ulykkesforsikrings-Raadet. I sin nye Form lyder Bestemmelsen saaledes: »Der udnævnes derhos 1 Repræsentant for Arbejdsgivere, henhørende til Virksomheder, der indgaar under § 56, og 1 Repræsentant for de efter samme Paragraf forsikrede, efter Indstilling henholdsvis af »Søfartsraadet« og af »De samvirkende Fagforbund i Danmark«, samt endvidere 1 Repræsentant for Arbejdsgivere henhørende til Virksomheder, der indgaar under § 57, og 1 Repræsentant for de efter §§ 57—59 forsikrede, efter Indstilling for begges Vedkommende af saavel »Dansk Fiskeriforening« som »Vestjysk Fiskeriforening«.

§ 5, som ændrer Ulykkesforsikringslovens § 16, tager Sigte paa at *omdanne de to hidtidige Afdelinger inden for Forsikringsforbundet for Søfart og Fiskeri til selvstændige Forbund*. Et Ønske herom var fremsat af begge Afdelinger samt af »Dansk Fiskeriforening«, og man fandt det rimeligt at imødekomme dette, da Direktoratet for Ulykkesforsikringen ikke havde noget at indvende mod Delingen.

Det havde oprindelig været Hensigten, at Ulykkesforsikringsforbundet for dansk Søfart og Fiskeri skulde have været organiseret som et fælles Hele, omend med en tariffmæssig Deling i Grupper, alt efter den større eller mindre Risiko. Imidlertid viste det sig vanskeligt at udføre dette i Praksis, idet der ikke forelaa tilstrækkelig betydelige Fællesinteresser for det samlede Forsikringsomraade. Den endelige Ordning blev derfor, at Ulykkesforsikringsforbundet ved de af Socialministeriet under 16. December 1933 stadfæstede Vedtægter blev delt i to Afdelinger, nemlig Søfartsafdelingen og Fiskerifafdelingen, der vel havde et vist i Vedtægten nærmere fastsat, administrativt Fællesskab og arbejdede under solidarisk Ansvar, men i øvrigt var konstitueret som to selvstændige Helheder inden for Forbundet med selvstændig Præmieansættelse m. m.

Som Ulykkesforsikringslovens § 16 nu er formet, bliver der et Forsikringsforbund for dansk Søfart og et Forsikrings-

forbund for danske Fiskere. I Tvivlstilfælde afgøres Spørgsmaalet om, under hvilket Forbund en forsikringspligtig henhører, af Direktoratet for Ulykkesforsikringen, dog med Mulighed for Indankning af Sagen for Socialministeren.

Videre bestemmes det, at Forbundenes Vedtægter stadfæstes af Socialministeren. Vedtægterne skal indeholde Bestemmelser om Medlemmernes Forpligtelse til at anmelde sig til Forbundene, Forsikringsbidragenes Fastsættelse og Udredelse, Kontrol med forsvarlig Lægebehandling o. s. v. Eventuel Inddeling af Forsikringsbestanden i Fareklasser og Tarifiering herfor skal ligeledes godkendes af Socialministeren. Det sidste Punktum blev indføjet i Landstinget paa Forslag af Udvalgets Flertal.

Efter Ordlyden hjemler den hidtidige Bestemmelse i Ulykkesforsikringslovens § 18 kun *Udpantningsret* og privilegeret Stilling for Præmier, som forsikringspligtige Arbejdsgivere er deres Forsikringsselskab skyldig, medens den ikke omfatter Præmier, som maatte skyldes til et Forsikringsselskab af selvstændige erhvervsdrivende, der har tegnet frivillig Forsikring i Henhold til Lovens §§ 55, 59 og 74 eller pligtig Forsikring i Henhold til § 58. Da Forsikringsselskaberne lige saa lidt kan vægre sig ved at tegne saadanne Forsikringer som Arbejdsgivernes pligtige Forsikring, aabner den nye Lovs § 6 Selskaberne den samme Adgang til Udpantning m. m. for Præmier, der skyldes Selskaberne af selvstændige erhvervsdrivende, der har tegnet Forsikring i Henhold til de ovennævnte Lovbestemmelser, som for Præmier, en forsikringspligtig Arbejdsgiver er et Selskab skyldig.

§ 7 ændrer *Refusionsbestemmelsen* i Ulykkesforsikringslovens § 24, saa at denne fremtidig ikke kommer til at gælde i Tilfælde, hvor Forsikringen er tegnet af en selvstændig erhvervsdrivende, ej heller i Tilfælde, hvor Erstatningspligten efter Reglerne i § 75 angaaende Forsøg paa Redning af Menneskeliv paahviler Statskassen.

I § 8 gives der Socialministeren Bemyndigelse til at fastsætte en særlig Takst for Embedslægens Medvirken ved *Obduktioner* i saadanne Tilfælde, hvor Direktoratet for Ulykkesforsikringen i Henhold til Ulykkesforsikringslovens § 49 forlanger en Obduktion foretaget efter Reglerne for lovmæssige Obduktioner.

Som Begrundelse herfor anførtes i Bemærkningerne til Lovforslaget, at en Embedslæges Medvirken ved saadanne Obduktioner maa anses for at være af særlig Karakter i Forhold til de Embedslægen i Henhold til Loven om Embedslægevæsenet paahvilende Pligter.

I Landstinget stillede Venstres og Det konservative Folkepartis Udvalgsmedlemmer *Ændringsforslag* om, at Paragraffen skulde udgaa, idet de var imod, at der skulde kunne fastsættes et særligt Vederlag for Embedslægens Medvirken ved en Obduktion, naar det er Forsikringsselskaberne, som skal betale. Heroverfor gjorde Flertallets Ordfører (A. Johansen) imidlertid gældende, at Betalingen burde staa i et vist Forhold til, hvad Forsikringsselskaberne maatte udrede for Obduktioner af anden Art, da det ogsaa her drejede sig om forsikringsmæssige Obduktioner. Med denne Begrundelse stemte Regeringspartierne mod *Ændringsforslaget*, som derved blev forkastet.

§ 9 indføjedes i Landstinget efter Forslag af Flertalspartierne og uden Modstand fra nogen Side. Den gaar ud paa, at Ulykkesforsikringslovens § 56, Stk. 4, skal udgaa.

Til Motivering herfor anførte Landstingsudvalgets Ordfører (A. Johansen), at den i Stykket indeholdte Undtagelsesbestemmelse for *Partsfiskere*, der er Medejere af Baad og Redskaber, skabte et Misforhold mellem Baadens Fører, hvem Undtagelsesbestemmelsen ikke gjaldt, og de øvrige Medejere. En fremsat Frygt for, at der derved kunde blive paalagt de mindre Baadejere en forøget Forsikringsbyrde, som de vanskeligt kunde bære, havde vist sig ugrundet, idet det kun drejede sig om 57 Personer, hvoraf 44 ved Selvforsikring havde udjævnet Misforholdet.

§ 12 erstatter Bestemmelsen i Ulykkesforsikringslovens § 75, Stk. 2, angaaende Ulykkestilfælde, indtrufne under Forsøg paa *Redning af Menneskeliv*, med noget ændrede Regler.

Da de i Ulykkesforsikringslovens § 80, Stk. 1, omhandlede *Forsikringsattester* (Forsikringsmærker) har mistet deres praktiske Betydning, ophæver § 13 Bestemmelsen herom.

Endelig skal nævnes, at Loven ifølge § 14 traadte i Kraft straks med en enkelt Overgangsbestemmelse vedrørende Valg af midlertidige Bestyrelser for de to i Loven omhandlede Forsikringsforbund.

Efter at det af Socialministeren fremsatte Lovforslag i Landstinget var undergaaet de foran omtalte Ændringer, vedtog Tinget det med 37 Stemmer (Socialdemokrater og Radikale Venstre) mod 33 (Venstre og Konservative). I Folketinget gik Regeringspartierne ind paa at slette den i Landstinget — mod Oppositionspartiernes Stemmer — indføjede Bestemmelse, hvorefter Lovens Omraade skulde kunne udvides ved kongelig Anordning. Til Gengæld blev Loven med denne Ændring vedtaget *enstemmigt*, baade ved 3. Behandling i Folketinget og ved den efterfølgende eneste Behandling i Landstinget.

Fra Fiskernes Fagforening i Esbjerg og »Vestjysk Fiskeriforening« rejstes over for Landstingsudvalget Ønske om at faa den saakaldte *Sø-Eksem*, der navnlig er udbredt blandt Fiskere, som fisker paa Doggerbankerne, optaget paa Ulykkesforsikringslovens Skema over Erhvervssygdomme. Da der ikke hidtil har været foretaget faktiske Undersøgelser af Aarsagerne til Sygdommen, mente Udvalgets Flertal imidlertid, at saadanne Undersøgelser maatte foretages, før der kunde træffes Bestemmelse om Sygdommens Inddragelse under Ulykkesforsikringsloven. I Overensstemmelse hermed udtaler Folketingsudvalget i sin enstemmige Udvalgsbetænkning Ønske om, at der, saafremt en Undersøgelse bekræfter Sygdommens Opstaaen som Følge af Erhvervet, snarest skabes Lovhjemmel for Sygdommens Inddragelse under Ulykkesforsikringsloven, idet der tilstræbes en Ordning, som omfatter samtlige under Loven henhørende forsikrede Fiskere.

54. Lov om Ændringer i Lov Nr. 182 af 20. Maj 1933 om Folkeforsikring, saaledes som denne er ændret ved Lovene Nr. 101 af 14. April 1937 og Nr. 122 af 7. Maj 1937. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 4317. — C. Sp. 253 og 301].

Fremsat i *Landstinget* $2\frac{5}{2}$ (L. Sp. 582). 1. Beh. $\frac{2}{3}$ (L. Sp. 607). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Andrea Brochmann, Bækgaard, Gisselbæk, Hendriksen, A. Johansen, H. P. Johansen, Oluf Johansen [Sekretær], Josiassen [Formand], Jørgen Møller, Stegger Nielsen, Offersen, P. C. Petersen, Stensballe, C. J. F. Sven og Unmack). Betænkning (B. Sp. 673) afgivet $\frac{3}{3}$. (Ordfører: Josiassen). 2. Beh. $\frac{3}{3}$ (L. Sp. 626). 3. Beh. $\frac{3}{3}$ (L. Sp. 631). *Oversendt til Folketinget.*

1. Beh. $\frac{4}{3}$ (F. Sp. 3616). 2. Beh. $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3712). 3. Beh. $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3723). *Loven stadfæstet 9. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 51).

Det System af Tabeller, der danner Grundlaget for de maanedlige Udbetalinger af Alders- og Invaliderenter, er i Tidens Løb — navnlig paa Grund af Reglerne om et særligt fradragsfrit Beløb for Invaliderentnydere og om Beskyttelse for visse Personer, der har oppebaaret Rente under Lovgivningen før Socialreformen — blevet ret kompliceret, saaledes at det er blevet forbundet med store Vanskeligheder for Kommunerne at beregne Renterne i Overensstemmelse med Lovens Regler. Man har saaledes maattet opstille mindst 5 Tabeller for hver Kommune-gruppe — for Landkommunernes Vedkommende endogsaa 7 —, og med Hensyn til Placeringen af de enkelte Rentenydere har man maattet arbejde med et stort Antal Kombinationsmuligheder — i Tabellerne for Landkommunerne er der opregnet omtrent 30 saadanne Muligheder.

Da det i Januar 1938 offentliggjorte Pristal vilde medføre en Forhøjelse af Alders- og Invaliderenten og der derfor inden 10. Marts skulde udfærdiges nye Tabeller over de maanedlige Rentebeløb, ansaa Ministeriet det for rigtigt at tage op til Overvejelse, om det maatte være muligt at foretage saadanne *tekniske Ændringer* i Folkeforsikringsloven, som kunde medføre en betydelig *Forenkling af Tabel-Systemet*, uden at der skete nogen mærkbar Forskydning i Rentebeløbene og uden væsentlig Udgiftsstigning for de offentlige. Ministeriet kom til det Resultat, at dette vilde være muligt, og Lovens Hensigt er da: til Lettelse af de sociale Udvalgs Arbejde med Renternes Beregning at tilvejebringe et enklere Tabel-System.

Grunden til Opstillingen af de forskellige Tabeller har været, at det fradragsfrie Beløb — nemlig 40 pCt. af Rentens Grundbeløb — var forskelligt for de forskellige Kategorier af Rentenydere, som hver havde sit særlige Grundbeløb. *Princippet* i Loven er herefter *at erstatte disse forskellige Grundbeløb med eet*, nemlig Grundbeløbet efter Folkeforsikringslovens § 39, saaledes at man kan nøjes med een Tabel for hver Kommune-gruppe. Til de deri udfundne Rentebeløb føjes derefter *Tillæg*, som paa det nærmeste svarer til Forskellen mellem Grundbeløbet efter § 39 og de Grundbeløb, hvorefter Renten hidtil er blevet beregnet.

I Enkeltheder *ændres Folkeforsikringsloven* paa følgende Punkter:

1. Grundbeløbet for Alders- og Invalidereenten bliver ens ved Beregningen af det fradragsfri Beløb. Tillægget for Invaliditet efter § 40, Stk. 1, skal derfor ikke længer indgaa i det Grundbeløb, hvoraf det fradragsfri Beløb beregnes, men skal lægges til den Rente, der findes angivet i Tabellens Indtægts-skala, ligesom dette sker med Hjælpeløshedstillægget efter § 40, Stk. 2, og Børnetillæggene efter § 40, Stk. 4.

Medens denne Ændring ikke faar nogen Virkning for de Invalidereentnydere, hvis Indtægt er under det ændrede fradragsfri Beløb, vil de Rentenydere, hvis Indtægt ligger mellem den nye fradragsfri Grænse og 500 Kr. derover — hvor 60 pCt. af Indtægten fradrages i Renten —, faa en Rentenedsættelse paa 60 pCt. af 40 pCt. af Invaliditetstillægget. Efter de af Ministeriet foretagne Undersøgelser vil der imidlertid f. Eks. for Hovedstadens Vedkommende kun blive Tale om Ned-sættelse for 17 pCt. af Rentenyderne — gennemsnitlig ca. 2 Kr. pr. Maaned —, og under Hensyn til Pristalsreguleringen pr. 1. April mente man at kunne regne med, at der hverken i eller uden for Hovedstaden vil fremkomme nogen mærkbar Ned-sættelse af Renten.

2. Ved Indtægtsberegningen for Invalidereentnydere har der hidtil i alle Tilfælde skullet bortses fra *Indtægt ved personligt Arbejde*, for saa vidt angaar et Beløb af indtil 60 pCt. af Rentens Grundbeløb. For i et vist Omfang at yde Kom-pensation for den under 1. omtalte Ændring og for samtidig at støtte Invalidereentnyderne mest muligt i deres Bestræbel-ser for at sikre sig bedre Kaar er det ved en Ændring af Folke-forsikringslovens § 41, Stk. 3, Nr. 4, bestemt, at der fremtidig (ud over det fradragsfri Beløb) skal bortses fra Indtægt ved personligt Arbejde, for saa vidt angaar et Beløb, svarende til Rentens *fulde Grundbeløb*.

Denne Ændring vil bevirke en væsentlig Renteforøgelse for de Rentenydere, hvis Indtægt ved personligt Arbejde ligger over 60 pCt. af Rentens Grundbeløb, idet de paagældende, naar det tillige tages i Betragtning, at det fradragsfri Beløb udgør 40 pCt. af Grundbeløbet, vil kunne have en personlig Arbejdsfortjeneste svarende til 140 pCt. af Grundbeløbet, før der sker Fradrag i Renten. Paa den anden Side bliver Æn-dringen ikke til Gavn for helt den samme Kreds af Rente-nydere, for hvem Bestemmelsen under 1. medfører Ned-sættelse af Renten.

3. De *Aldersrentenydere*, der har oppebaaret Rente efter de i Aldersrenteloven af 1. Juli 1927 for 66-, 67- og 68-aarige fastsatte Beløb (»tidligere Aldersrentenydere«), skal fremtidig oppebære Renten efter det almindelige Grundbeløb i Folkeforsikringslovens § 39 for de tilsvarende Aldersklasser. Forskellen mellem de tidligere og de fremtidig gældende Grundbeløb udlignes da ved *Tillæg* af nærmere fastsat Størrelse.

Der fremkommer herved Smaaforhøjelser for de forskellige Grupper af Rentenydere, medens der — bortset fra Afgivelser paa højst 3 Kr. aarlig — ikke finder Nedsættelser Sted.

4. Den Beskyttelse, der i Henhold til Folkeforsikringslovens § 85, Stk. 4—5, har været ydet »tidligere Invaliderentenydere« i Landkommunerne, naar de har faaet Renten tillagt fra et Tidspunkt før 1. Oktober 1933, er afløst paa tilsvarende Maade som under 3. anført, saa at Grundbeløbet efter § 39 skal gælde ogsaa for disse Personer og Forskellen mellem de tidligere og de fremtidige Grundbeløb udjævnes ved *Tillæg*.

De under 2. og 3. nævnte Ændringer vil medføre en *Merudgift* for det offentlige paa henholdsvis 100 000 og 175 000 Kr., medens den under 4. omtalte Ændring antages at hvile nogenlunde i sig selv. Paa den anden Side medfører Ændringen under 1. en *Besparelse* paa ca. 150 000 Kr., saaledes at det samlede Resultat bliver en Merudgift paa ca. 125 000 Kr.

Landstingets Udvalg indhentede nærmere Oplysninger om Virkningerne af de under 3. og 4. nævnte Ændringer (Bilag til Betænkningen) og stillede sammen med Socialministeren et Ændringsforslag, hvor det udtrykkeligt udtales, at de dér omhandlede *Tillæg* ydes med de samme Beløb til enlige Mænd, enlige Kvinder og gifte Rentenydere.

Oppositionspartierne kunde tiltræde Lovforslagets almindelige Formaal: gennem visse tekniske Ændringer at lette Arbejdet for Administrationen; men *Vestre* understregede, at de dermed forbundne Forskydninger i Ydelserne maatte staa for Regeringens eget Ansvar, og *Det konservative Folkeparti* kunde have ønsket, at man havde benyttet Lejligheden til at gaa videre med tekniske Ændringer i Folkeforsikringsloven, ligesom Partiet gjorde opmærksom paa, at dets Tiltrædelse af Lovforslaget ikke kunde betragtes som Udtryk for, at de Konservative havde ændret Opfattelse med Hensyn til selve Folkeforsikringsloven.

I Folketinget foreslog *Kommunisterne*, at *Alders- og Invaliderenten* (Grundbeløb og Tillæg) skulde forhøjes med 20 pCt., hvad der vilde koste Stat og Kommuner ca. 25 Mill. Kr. om Aaret. Socialministeren betegnede det som ganske udelukket under de foreliggende Forhold at gaa til en saa betydelig Merudgift paa dette Omraade, og Ændringsforslaget forkastedes med 89 Stemmer mod 2. Kommunisterne undlod herefter ved 3. Behandling at stemme, da de ikke vilde tage Medansvar for Rentenudskæringen for en Kreds af Invaliderentyndere.

Lovforslaget vedtoges i Landstinget enstemmigt med 56 Stemmer, i Folketinget enstemmigt med 99 Stemmer (3 undlod at stemme).

55. Midlertidig Lov for Færøerne om Sygekassemedlemmers Ophold paa de færøske Sygehuse samt ændrede Regler for Ydelse af Aldersrente. (Socialminister *Ludvig Christensen*). [A. Sp. 5513. — C. Sp. 363 og 1073.]

Fremsat i *Folketinget* $10\frac{1}{3}$ (F. Sp. 3812). 1. Beh. $16\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4058). 2. Beh. $18\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4192). 3. Beh. $22\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4229). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $25\frac{1}{3}$ (L. Sp. 880). 2. Beh. $29\frac{1}{3}$ (L. Sp. 903). 3. Beh. $30\frac{1}{3}$ (L. Sp. 940). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 92).

Ved § 86 i Lov af 7. Maj 1937 om Folkeforsikring blev Regeringen bemyndiget til at sætte Folkeforsikringsloven i Kraft paa Færøerne med de Lempelser, som ifølge Øernes særlige Forhold maatte findes hensigtsmæssige. Den gældende Femaarsplan for det finansielle Forhold til Færøerne udløber imidlertid ved Udgangen af Finansaaret 1939—40, og inden der er truffet en ny finansiell Ordning for Færøerne, kan Spørgsmaalet om Fordeling af Udgifterne i Henhold til Folkeforsikringsloven ikke tages op til endelig Afgørelse. Nærværende Lov tager da Sigte paa at tilvejebringe en *midlertidig Ordning*, hvorved man vil afhjælpe dels Sygekassernes og Sygehusenes øjeblikkelige vanskelige økonomiske Stilling, dels Vanskelighederne for Kommunerne ved forskudsvis at udbetale Aldersrenten og ved endeligt at bære $\frac{1}{4}$ af Udgifterne til denne.

1. Efter de hidtil gældende Regler skulde de færøske Sygekasser forlods afholde hele Udgiften ved ubemidlede nydende Medlemmers Sygehusophold, saaledes at vedkom-

mende Kommune var pligtig at refundere Halvdelen af Udgiften. Denne Refusion er dog paa Grund af Kommunernes som Helhed vanskelige økonomiske Forhold ofte faktisk kun indgaaet i ringe Omfang, hvilket har medført en betydelig Svækkelse af Sygekassernes Økonomi, og dette har atter ramt Sygehusene, idet Sygekasserne i vidt Omfang er blevet ude af Stand til at opfylde deres Forpligtelser over for disse.

For at undgaa dette uheldige Forhold bestemmes det nu, at *Sygekasserne kun skal udrede* den dem endeligt paa-hvilende *Halvdel* af de omhandlede Udgifter, medens den anden Halvdel udredes af Færø Amts Repartitionsfond mod *Refusion fra Statskassen af de tre Femtedele*. Efter de nu-værende Udgiftstal vil Kommunernes Andel af Betalingen for Sygekassemedlemmers Sygehusophold herefter falde fra ca. 71 500 Kr. til ca. 28 000 Kr. aarlig, medens Statens Tilskud bliver ca. 43 000 Kr.

I det oprindelig af Ministeriet for Lagtinget forelagte Forslag var Statsrefusionen sat til $\frac{2}{5}$ af Amtsrepartitionsfondens Udgifter, medens Fonden maatte tilvejebringe $\frac{3}{5}$ ved Reparering paa Kommunerne. Det paagældende Lagtingsudvalg ansaa det ikke for forsvarligt yderligere at paa-ligne Kommunerne direkte Skatter og foreslog, at den Kommunerne paa-hvilende Andel i Stedet skulde tilvejebringes gennem indirekte Skat. Efter Amtets Formening var der derimod intet til Hinder for at lade Kommunerne udrede $\frac{3}{5}$ af den Halvdel af Betalingen, som ikke bæres af Sygekasserne. Socialministeriet fandt ikke Grundlag for helt at fritage Kommunerne for den dem hidtil paa-hvilende Halvdel Udgiften ved Sygekassemedlemmers Sygehusophold, men mente dog, at Kommunernes Bidrag kunde nedsættes til $\frac{2}{5}$ af Amtsrepartitionsfondens Udgiftsandel og Statsrefusionen forhøjes til $\frac{3}{5}$.

2. I den færøske Aldersrentelov af 31. Marts 1933 blev *Aldersrentens Grundbeløb* for Ægtepar, hvoraf begge er fyldt 60 Aar, fastsat til 200 Kr. og for enlige Personer samt Ægtepar, hvoraf kun den ene er fyldt 60 Aar, til 100 Kr. Dette Grundbeløb er nu forhøjet til henholdsvis 300 Kr. og 150 Kr. Paa tilsvarende Maade er Grundbeløbet ved Opsættelse med Begæring om Rente til det 65. Aar forhøjet fra henholdsvis 300 Kr. til 350 Kr. og fra 150 Kr. til 175 Kr. For Personer,

der opsætter Begæring om Aldersrente til det fyldte 70. Aar, bevares derimod det nugældende Grundbeløb af henholdsvis 400 og 200 Kr.

Aftrapningen mellem de forskellige Alderstrin bliver herigennem — i Overensstemmelse med Princippet i Folkeforsikringsloven — mindre end efter Loven af 31. Marts 1933.

I Forbindelse med den nævnte Forhøjelse af Grundbeløbene er der sket en *Nedsættelse af det fradragsfrie Beløb*. Dette har hidtil udgjort 300 Kr. baade for Ægtepar og enlige Personer, men er nu nedsat til 200 Kr. for Ægtepar og til 100 Kr. for enlige Personer.

Det opnaas herved, at Renten for Personer, der ved Siden af Renten har en efter færøske Forhold betydelig Indtægt, nedsættes noget*), medens paa den anden Side Stillingen for de daarligst stillede og da navnlig for dem, der ikke har Raad til at opsætte Indgivelse af Begæring om Aldersrente, forbedres gennem Forhøjelsen af Grundbeløbene.

En tredie Ændring gaar ud paa, at Aldersrenten fremtidig skal *udbetales* kvartalsvis forud af Amtet gennem Færøernes Jordebogskasse, idet det under den hidtidige Ordning, hvor Kommunerne forskudsvis skulde udbetale Renten mod Refusion fra Staten af $\frac{3}{4}$, har vist sig vanskeligt eller umuligt for en stor Del af Kommunerne at udbetale Renten. Samtidig *nedsættes den Kommunerne paahvilende Andel* af Renten fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{10}$.

Den samlede Udgift til Aldersrente paa Færøerne er anslaaet til ca. 300 000 Kr. Ved Forhøjelse af den Staten paahvilende Andel fra $\frac{3}{4}$ til $\frac{9}{10}$ bliver Statens Udgifter ca. 270 000 Kr. (en Stigning paa ca. 45 000 Kr.), medens Kommunernes Udgifter falder tilsvarende, fra ca. 75 000 Kr. til ca. 30 000 Kr.

Lagtinget henstillede, at der ikke skete Nedsættelse af det fradragsfrie Beløb, og at Udbetalingen af Aldersrenten blev henlagt til Lagtingskontoret, men Ministeriet fandt ikke Grundlag for at ændre Forslaget paa disse Punkter.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt i begge Ting.

*) Det bemærkes dog, at Renten for de Personer, som ved Lovens Ikrafttræden (1. April 1938) oppebar Aldersrente, ikke maa gaa ned under det Beløb, som Renten vilde have udgjort efter de før Lovens Vedtagelse gældende Regler.

56. Lov om Snekastning. (Minister for offentlige Arbejder *Fisker*). [A. Sp. 3317. — C. Sp. 1201 og 1941].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{3}{12}$ (F. Sp. 1738). 1. Beh. $\frac{15}{12}$ (F. Sp. 2143). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (N. P. Nielsen, H. P. Hansen [Præstø A.], Hauberg, Levinsen, M. F. Mortensen, Carl Petersen, M. K. Sørensen [Formand], Rasmussen [Gylling] [fra $\frac{28}{1}$ Nøhr (Sekretær)], N. P. Andreasen, Hans Pinstrup, Marius Jensen, Edvard Sørensen, Victor Larsen, Viggo Hansen og J. S. Foget). Betænkning (B. Sp. 1841) afgivet $\frac{31}{3}$. (Ordfører: N. P. Nielsen). 2. Beh. $\frac{6}{4}$ (F. Sp. 4886). 3. Beh. $\frac{7}{4}$ (F. Sp. 4939). *Oversendt til Lands-tinget*. 1. Beh. $\frac{8}{4}$ (L. Sp. 1163). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Johs. Clausen, A. P. Hansen, Hans Hansen, Severin Hansen, Kr. Johansen, Korsgaard, Krarup, Fr. Kristiansen [Sekretær], Niels Nielsen, Offersen [Formand], K. Pedersen, P. C. Petersen, Rahbek, S. Rasmussen og Rasmussen Flemløse). Betænkning (B. Sp. 2681) afgivet $\frac{12}{4}$. (Ordfører: Hans Hansen). 2. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1443). 3. Beh. $\frac{13}{4}$ (L. Sp. 1456). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 158).

Efter Lov Nr. 96 af 22. April 1904 paahvilede Snekastningen uden for Købstæderne *Sognekommunerne* og udførtes som Hovedregel som Naturalarbejde. Medens en saadan Ordning var tilstrækkelig for den tidligere Tids Trafik, nødvendiggør Nutidens ændrede Forhold med Hensyn til Vejtrafikens Betydning i Henseende til Transport og Fordeling af Personer og Gods, at der gennem en anden Ordning søges tilvejebragt større Sikkerhed for, at de vigtigere Vejforbindelser saa vidt muligt ryddeligholdes for Sne, saa at Trafikken kan foregaa saa uhindret som muligt, saavel den gennemgaaende Trafik til Byerne som den mere lokalt bestemte. Ogsaa paa andre Omraader har ændrede Forhold nødvendiggjort en Modernisering af den hidtidige Ordning, bl. a. den Omstændighed, at Landbruget ikke i saa stor Udstrækning som tidligere anvender *Medhjælp*, hvorfor Snekastningspligten for Landejendommene nu føles byrdefuldere. Ministeriet for offentlige Arbejder havde under Henvisning hertil fra De Samvirkende Danske Landboforeninger, de store Motororganisationer og Centralforeningen af Tolvmandsforeninger i Danmark modtaget Forslag om at optage Snekastningsloven til Revision.

Efter at Ministeren fra *Automobil- og Vejudvalget* havde modtaget Indstilling om de paakrævede Ændringer i Snekast-

ningsloven, fremsatte han i Overensstemmelse med Udvalgets Indstilling, der — bortset fra et enkelt Medlems noget afvigende Mening paa enkelte Punkter — var enstemmig, et Forslag til Lov om Snekastning. Ministeriet havde dog foretaget de Ændringer i Udvalgets Forslag, som var en nødvendig Følge af, at dette var affattet med Henblik paa forskellige Ændringer i de gældende Vejlove og Motorafgiftslove, som Udvalget senere agter at stille Forslag om. Forslaget fremtraadte ikke som et Forslag til Ændring af Loven af 1904, men som en *Revision* af denne. Det vedtoges paa Rigsdagen med forskellige Ændringer, som indførjedes i Folketinget, enten paa Forslag af eller med Tilslutning af Ministeren.

I det følgende skal omtales de *Ændringer*, som saaledes er foretaget i den hidtil gældende Ordning.

I § 1 gøres det til Pligt for *Amtskommunerne* at sørge for Snekastningen paa Landeveje og i den Udstrækning, i hvilken det er muligt, dertil at anvende *Snerydningsmaskiner**). For *Sognekommunernes* Vedkommende begrænses Snekastningspligten derved til Bivejene og de offentlige Gangstier.

For saa vidt angaar *private Fællesveje*, det vil sige private Veje, til hvis Afbenyttelse flere er udelukkende berettigede, er der administrativt truffet Bestemmelse om, at der i Mangel af mindelig Overenskomst af de kommunale Myndigheder kan gives Regler for Udførelsen af Snerydningen. Derimod har man i *Landkommuner med bymæssig Bebyggelse* hidtil savnet en Bestemmelse om Snerydning paa Veje, der vel er aabne for almindelig Færdsel, men dog ikke er offentlige Veje i Vejlovgivningens Forstand. Det er derfor nu bestemt, at der i Vejvedtægter, som udfærdiges i Henhold til den for de nævnte Landkommuner gældende særlige Lovgivning, kan optages Bestemmelser om saadanne Vejes Ryddeligholdelse for Sne.

Den *Amtskommunerne* paahvilende Snekastning, der ikke kan foretages ved Hjælp af Snerydningsmaskiner, skal ifølge

*) Den hidtil gældende Bestemmelse i Snekastningslovens § 1, Stk. 4, hvorefter der af Amtsfonden kunde ydes Tilskud til de Sognekommuner, som ved ene at overtage Snekastningen paa Landevejsstrækninger havde faaet en væsentlig Forøgelse af Snekastningsarbejdet, er herefter bortfaldet.

§ 2 *udføres* for Amtskommunens Regning — efter afholdt Licitation, Akkord underhaanden eller ved lejede Folk — eller, hvis tilstrækkeligt Mandskab hertil ikke kan skaffes, som Naturalarbejde efter de i §§ 3—13 indeholdte Regler.

Den *Sognekommunerne* paahvilende Snekastning *foretages* efter Sogneraadets Bestemmelse helt eller delvis for Kommunens Regning som ovenfor angivet eller som Naturalarbejde.

For saa vidt Renholdelsen af en offentlig Vej paahviler Ejerne af de tilstødende Ejendomme ifølge Politivedtægt eller anden lignende Bestemmelse, kan Amtsraadet for Landevejenes Vedkommende og Sogneraadet for Bivejenes Vedkommende dog træffe Bestemmelse om, at Snerydningen paa en saadan Vej skal foretages efter de for Vejens Renholdelse gældende Regler af de paagældende *Grundejere*, der i saa Fald efter det kommunale Raads Skøn helt eller delvis fritages for den dem i øvrigt paahvilende Snekastningsbyrde.

Snekastningen skal, medmindre anderledes i særlige Tilfælde bestemmes af Amtmanden, finde Sted saaledes, at *Landevejene ryddes først*. Som Følge heraf kan Snekastning ved Naturalarbejde paa Biveje og Gangstier i Amtsraads-kredsen i Almindelighed kun ske i det Omfang, i hvilket det snekastningspligtige Mandskab ikke er tilsagt til Snekastning paa de paagældende Landevejsstrækninger.

Efter den gamle Lov skulde Snekastningen i Landkommuner udføres som *Naturalarbejde*, idet Amtsraadet dog i særlige Tilfælde kunde give Tilladelse til, at Arbejdet udførtes ved Hjælp af *lejet Arbejdskraft* eller paa anden Maade for Kommunens Regning. Denne indskrænkede Adgang til at anvende lejet Mandskab i Stedet for det til Naturalarbejde udskrevne har man ikke ment at burde nøjes med bl. a. under Hensyn til Muligheden af, at der kan opnaas en for Trafikanterne mere tilfredsstillende Snerydning ved Benyttelsen af lejet Mandskab. Ved Anvendelsen af Snerydningsmaskiner vil det derhos under alle Omstændigheder i en vis Udstrækning være nødvendigt at gøre Brug af lejede Folk.

Efter Regeringens Forslag stilledes Amtskommunerne ligesom Sognekommunerne frit med Hensyn til Valget af den Arbejdskraft, de ønsker at benytte ved Snekastningen, men dette ændredes i Folketinget paa Forslag af Udvalget med Undtagelse af Venstres Medlemmer til, at Amtskommunerne fortrinsvis skal anvende lejet Arbejdskraft.

§ 3 stemmer overens med den hidtil gældende Lovs § 4, idet man dog for at sikre, at *Arbejdskredsen* faar en passende Størrelse, saaledes at Snefogeden kan have det fornødne Overblik over Snerydningen i hele Arbejdskredsen, har fastsat et største Maal for det Antal Kilometer Vej, som hver Arbejdskreds maa omfatte. Da det i enkelte Tilfælde kan være heldigt at kunne fravige den fastsatte Maksimalstørrelse for Arbejdskredsene — 5 km Vej —, er der samtidig tillagt Amsraadet Ret til at dispensere fra denne Regel, naar særlige Omstændigheder taler derfor.

§ 4, Stk. 1, der fastsætter, hvorledes *Naturalarbejdet* skal *fordeles* paa de faste Ejendomme, er overført fra den gamle Lovs § 5 med en mindre Ændring som Følge af den stedfundne Forandring i den kommunale Ejendomsskattelev.

I Folketinget foretoges tillige med Tilslutning fra alle Sider den Ændring, at 6 000 Kr.s *Skyldværdi* fremtidig skal stilles lige med $\frac{1}{2}$ *Mands Folkehold* mod tidligere med 1 Mands Folkehold.

Da Folkeholdet paa Landet ikke er saa stort som i tidligere Tid, har man tilstræbt saa vidt muligt at sikre Landbrugsejendomme imod at skulle afgive mere Mandskab, end de raader over, og derved blive nødsaget til at leje Mandskab for at kunne opfylde deres Snekastningspligt. Der er derfor i Stk. 2 optaget en Bestemmelse om, at der ved Fastsættelsen af den Ydelse, som skal lignedes paa hver 6 000 Kr.s Ejendomsskyld eller dertil svarende Folkehold, skal tages Hensyn til, at det Antal Mænd, som udskrives i den enkelte Omgang, omtrentlig svarer til den Arbejdsstyrke, som maa paaregnes faktisk at være til Stede. Som et naturligt Supplement hertil bestemmes det i § 9, Stk. 1, at hver enkelt Omgang skal inddeles i Afdelinger, saaledes at en (større) Ejendom ikke skal præstere hele den Ydelse, som er paalignet den, paa een Gang, men efterhaanden fordelt paa de enkelte Afdelinger. — I Forbindelse hermed er i § 4, Stk. 2, optaget en Bestemmelse om, at der i Snekastningsregulativet skal fastsættes et største Maal for det Antal Mænd, der pr. Dag kan afkræves de enkelte snekastningspligtige, f. Eks. aftrappet efter Ejendommenes Skyldværdi.

§§ 5—7 svarer i Hovedsagen — bortset fra Ændring af nogle Tidsfrister — til den gamle Lovs §§ 6—8.

Ligeledes stemmer Bestemmelsen i § 8, om Affattelse af en *Fortegnelse over de snekastningspligtige*, i det væsentlige med, hvad der var bestemt i den gamle Lovs § 9; for at sikre Snekastningsbyrdens rette Fordeling er det dog fastslaaet, at man ved Udfærdigelse af Fortegnelsen skal paase, at de Ejendomme, som i den løbende Omgang ikke har stillet hele det Mandskab, som de er pligtige at yde i Omgangen, opføres først paa Fortegnelsen for det kommende Aar.

Bl. a. som Følge af, at det ikke med Sikkerhed kan paa-regnes, at Amts- og Sognekommunerne altid kan skaffe sig det til Snerydningen fornødne lejede Mandskab, har man anset det for nødvendigt at opretholde Pligten for Sognekommunerne til at udfærdige aarlige Fortegnelser over de snekastningspligtige.

I § 9 er, som alt berørt, indføjet den nye Bestemmelse, at Sogneraadet efter forud indhentet Godkendelse af Amtsraadet for hver Arbejdskreds skal *inndeles Omgangen i Afdelinger* med fornøden Hensyntagen til Driften af de snekastningspligtige Ejendomme. Regelen om, at Postvæsenets og Jernbanernes Tjenestemænd skulde være undtaget fra Pligten til uden for Omgangen at udføre Snekastning mod Betaling, er ophævet.

De i § 10 indeholdte *Bødebestemmelser* er affattet efter Lovgivningens almindelige Regler.

§ 11 foreskriver, at der, uanset om Naturalarbejde anvendes eller ej, i hver Arbejdskreds skal beskikkes en eller flere *Snefogder*. Ifølge en i Folketinget foretagen Tilføjelse skal der, saafremt Snekastningen udføres ved lejet Hjælp, ydes Snefogeden samme *Betaling*, som ydes den lejede Arbejdskraft.

§ 12 er i Overensstemmelse med § 12 i Loven af 1904, dog med den Ændring, der følger af, at det paahviler Amtskommunerne at sørge for Snerydningen paa Landevejene, hvorfor det maa være Amtsraadet, der giver Snefogeden fornøden Instruks, for saa vidt angaar den nævnte Snerydning. Da Fremskaffelsen af det fornødne Mandskab i Tilfælde af, at Snerydningen skal ske med Benyttelse af lejet Arbejdskraft, ofte lettest vil kunne ske ved Snefogedens Foranstaltning, har man optaget en Bestemmelse om, at Snefogeden — om ønskes — er pligtig at leje det nødvendige Mandskab overensstemmende med de ham givne Instrukser.

I § 13 er Minimumsbøden for Snefogdernes Pligtforsømmelser sat til 10 Kr.

§ 14 opretholder Adgangen for *Købstadkommunerne* til, naar der foreligger de fornødne Vedtægtsbestemmelser, at lade Snerydningen ogsaa paa Købstadens almindelige Gader og Veje udføre som Naturalarbejde. Da *de sønderjyske Flækker* i øvrigt i Vejlovgivningen sidestilles med Købstæderne, har man fulgt samme Regel med Hensyn til Snekastningen paa deres Veje og Gader. — Efter Loven af 1904 foretoges Beskikkelsen af Købstadens Snefogder af Amtmanden, men man har fundet det naturligt at overlade Beskikkelsen af disse til Kommunalbestyrelsen. — Overtrædelser af Snekastningsvedtægten straffes ligesom de i § 10 omhandlede Forseelser med Bøder efter Lovgivningens almindelige Regler.

De i Henhold til Snekastningsloven ikendte Bøder, der tidligere tilfaldt »De fattiges Kasse«, skulde efter Regeringsforslaget indgaa i Kommunekassen, men tilfalder efter en i Folketinget foretagen Ændring af § 15 *Statskassen*.

I § 16 er Bestemmelsen om, at Landevejene og de offentlige Veje, der tjener som Postruter eller til Forbindelse med Jernbanen, først skal kastes, udeladt.

Snekastningen skal som hidtil udføres tilbørligt, og den maa derfor foruden at foretages i fornøden Udstrækning finde Sted paa en saadan Maade, at Vejbanen ikke ødelægges. Det overlades de kommunale Raad at træffe Bestemmelse om den Bredde, i hvilken de offentlige Veje skal kastes.

§ 17 bemyndiger vedkommende Kommunalbestyrelse til, saafremt Skibs- eller Færgeforbindelsen fra en Ø paa Grund af *Isforhold* ikke kan opretholdes fra det sædvanlige Overfartssted, og der paa Øen findes et andet Overfartssted, hvorfra det er muligt at iværksætte de nødvendige Transporter, da om fornødent til dette Overfartssted at udlægge *en midlertidig Vej*.

§ 18, om Anbringelse af *Sneskærme* m. m., er ny og gives her i sin Helhed:

Til Forebyggelse af, at der paa offentlige Veje samler sig Snedriver, kan vedkommende Amts-, Sogne- eller Byraad lade opstille flyttelige *Sneskærme* eller træffe andre lignende Foranstaltninger af midlertidig Karakter paa de til Vejene stødende Arealer. I Mangel af mindelig Overenskomst fast-

sættes den Lodsejeren i denne Anledning tilkommende Ulempeerstatning af de ifølge Lov om Mark- og Vejfred af 25. Marts 1872 § 13 udmeldte Mænd.

I særlige Tilfælde, hvor det skønnes paakrævet til det i Stk. 1 nævnte Formaal at opstille faste Sneskærme eller at anlægge *Snebælter*, *Snevolde*, *Beplantning* o. lign., kan Ministeren for offentlige Arbejder i Mangel af mindelig Overenskomst give vedkommende Amtsraad eller Byraad Ret til at foretage de nævnte Foranstaltninger ved Ekspropriation efter Reglerne i de gældende Vejlove.

I samme Øjemed kan et Amtsraad give en Sognekommune tilsvarende Ret.

§ 19 er ligeledes ny. Den gik i det af Ministeren fremsatte Lovforslag kun ud paa, at *Snekastningsudgifterne* som Vej-udgifter kunde medtages ved Beregningen af Kommunernes Andele i Motorafgifterne. I Folketinget fik Paragraffen imidlertid efter Forslag af et Flertal i det nedsatte Udvalg (Regeringspartierne, Det konservative Folkeparti og Det frie Folkeparti) følgende Form:

For saa vidt Snerydningen paa de offentlige Veje og Gader, som en Kommune i Henhold til Bestemmelserne i § 1 er pligtig at ryddeligholde for Sne, finder Sted for Kommunens Regning ved Hjælp af lejet Arbejdskraft, *refunderes Halvdelen af de med Anvendelsen af lejet Arbejdskraft forbundne Udgifter* — forinden Fordeling af Motorafgifterne finder Sted — *forlods* af de i Henhold til Lov Nr. 123 af 23. Marts 1932 om Afgift af Motorkøretøjer m. v., Lov Nr. 132 af 29. Juni 1927 om Afgift af Benzin samt Lov Nr. 312 af 20. December 1924 om Omsætningsafgift af Motorkøretøjer erlagte Afgiftsbeløb, *saafremt* Arbejdet udføres under lagttagelse af følgende Regler:

1. Som *Arbejdskraft* anvendes fortrinsvis Familieforsørgere og blandt disse atter fortrinsvis Lønarbejdere.
2. Arbejdet *vederlægges* med den Betaling, der i Henhold til Overenskomst mellem Arbejdsgiver og Arbejdere maatte være fastsat for tilsvarende Arbejde, eller, hvor saadan Overenskomst ikke foreligger, efter den almindelige Landsoverenskomst mellem de paagældende Arbejdsgivere og Arbejdere.

3. Inden hvert Aars 1. Juni indsendes til Ministeriet for offentlige Arbejder paa et af dette udfærdiget Skema Oplysning om Størrelsen af de Udgifter, som anmeldes til Refusion efter foranstaaende Bestemmelser. Ministeren for offentlige Arbejder afgør i Tvivlstilfælde, om en Udgift kan medtages ved Refusionen.

Den Del af de af Amtskommunerne og Sognekommunerne efter Bestemmelserne i Stk. 1 anmeldte Udgifter, som ikke refunderes paa den i Stk. 1 angivne Maade, samt de af disse Kommuner i øvrigt afholdte Udgifter af enhver Art vedrørende Snekastning kan som *Vejudgifter medregnes* blandt Kommunernes regnskabsmæssige Vejudgifter ved Beregningen af Kommunernes Andele i Motorafgifterne.

§§ 20 og 21. *Tilsynet* med, at den fornødne Snekastning finder Sted, skal som hidtil føres af Politiet. Hertil er dog føjet en Bestemmelse om, at Ministeren for offentlige Arbejder som den øverste administrative Myndighed har Afgørelsen af alle Klager over, at de kommunale Myndigheder ikke efterkommer de dem ifølge Loven paahvilende Forpligtelser, derunder af Spørgsmaalet om, i hvilket Omfang en Amtskommune er pligtig at anskaffe Snerydningsmateriel, samt endvidere af Meningsuligheder mellem kommunale Myndigheder om Snekastning, alt for saa vidt den endelige Afgørelse ikke ved Loven er henlagt til andre Myndigheder.

Loven gælder ikke for København eller for Færøerne.

Folketingets Udvalg, hvor ogsaa Det frie Folkeparti var repræsenteret, havde tillige dette Partis Lovforslag om Ændring af Snekastningsloven (B. Nr. 13) til Behandling, og nogle af Partiets Ønsker blev imødekommet ved nærværende Lov.

I Betænkningen henlede *Udvalget* Opmærksomheden paa det ønskelige i, at saavel Amts- som Sognekommuner i størst mulig Udstrækning i glat Føre lader Vejnettet paaføre *Grus*, og at man i en kommende Vejlovgivning vil have Opmærksomheden henvendt paa dette Spørgsmaal; dog ønskede man ikke, at der paalægges Amts- og Sognekommuner Erstatningsansvar.

Et *Flertal* (Udvalget undtagen Venstres Medlemmer) enedes om en Række Ændringsforslag, af hvilke nogle ogsaa opnaaede Tilslutning fra Venstre-Mindretallet. Saavel af Venstre som af Det frie Folkeparti stilledes tillige særlige Ændringsforslag, der alle blev forkastet.

Venstre ønskede, at *Amtskommunerne* ligesom Sognekommunerne skulde være *frit stillet* med Hensyn til, om de vilde anvende *Naturalarbejde* eller ej. Det foresloges derfor at give § 2, Stk. 1, følgende Ordlyd: »Amtsrådet træffer Bestemmelse om, hvorvidt den Amtskommunerne paa-hvilende Snekastning, der ikke kan foretages ved Hjælp af Snerydningsmaskiner, helt eller delvis skal udføres for Amtskommunens Regning efter afholdt Licitation, Akkord underhaanden, ved lejede Folk eller som *Naturalarbejde* efter de i §§ 3—13 indeholdte Regler.«

Et andet af Venstre stillet Ændringsforslag gik ud paa, at Snekastningsbyrden efter § 4 skulde fordeles efter de faste Ejendommens Ejendomsskyld *uden Fradrag* eller i Forhold til Folkeholdet.

Endelig foreslog Partiet en ændret Affattelse af § 19, hvorefter Kommunerne skulde have Ret til *Refusion* af Motorafgifterne for Udgifter vedrørende Snekastning, herunder *Naturalarbejde*; Amts- og Sognekommunernes Udgifter til *Snerydningsmateriel* og *Sneskærme* skulde refunderes med mindst 80 pCt., og *Benzinfemøren* skulde overføres til Dækning af Kommunernes almindelige Vejudgifter.

Det frie Folkeparti støttede samtlige Ændringsforslag, som vedtoges i Folketinget; men herudover foreslog Partiet i Overensstemmelse med Bestemmelser i dets eget Lovforslag om Snekastning, at der efter § 2, Stk. 2, skulde indføjes et nyt Stykke, gaaende ud paa, at der skulde ydes *Betaling for Snekastningsarbejde*, der udføres som *Naturalarbejde*. For dette Ændringsforslag stemte kun Partiets egne Medlemmer, medens 68 stemte imod og 45 undlod at stemme. — Det frie Folkeparti ønskede tillige, at visse Hovedveje i Sognekommunerne skulde *underlægges Amtskommunerne* med Hensyn til Snekastningspligten. Ministeren oplyste imidlertid under Udvalgsforhandlingerne, at det var hans Agt i næste Samling at fremsætte Forslag om en Ændring af Vejlovgivningen, der vilde medføre denne Ændring, og man undlod derfor at stille Ændringsforslag i saa Henseende.

Lovforslaget vedtoges i *Folketinget* med 94 Stemmer (Regeringspartierne og Det konservative Folkeparti) mod 24 (Venstre), medens 11 — hvoriblandt Medlemmerne af Det frie Folkeparti — hverken stemte for eller imod.

I *Landstinget* kom Sagen til 1. Behandling den 8. April, og Udvalg blev nedsat samme Dag. I Udvalgsbetænkningen af 12. April beklagede *Venstre-Mindretallet*, at man fra Regeringspartierne Side ikke havde vist det ringeste Hensyn eller vist Forhandlingsvilje med Henblik paa mulig Opnaaelse af en enstemmig Indstilling, og at Begæring om ganske

enkelte Oplysninger saavel som et fremsat Tilbud var blevet blankt afvist. »Under disse Arbejdsvilkaar« — hedder det videre i Mindretallets Betænkning — »har man end ikke fra Regeringsflertallets Side levnet Mindretallet den fornødne Tid til at udarbejde det fremsatte Tilbud i Ændringsforslagsform. Man maa saaledes afstaa fra at stille Ændringsforslag, men maa paa det skarpeste protestere mod dette sagligt set uhorste Jageri med Behandlingen af dette vigtige Lovforslag, som nu søges gennemført.«

De Ændringer, man fra Venstres Side havde ønsket for at kunne medvirke til Lovforslagets Gennemførelse, angik navnlig §§ 2 og 19 og gik i Hovedtræk ud paa: 1) Af de Beløb, hvormed de til Vejarbejder bestemte Beløb af Motorafgifterne overstiger 50,6 Mill. Kr., stilles et vist Beløb til Kommunernes Raadighed til en Fond til Afholdelse af de med Snekastningen forbundne Udgifter i paagældende Kommuner efter visse nærmere Regler; 2) Kommunerne er pligtige til af egne Midler at afholde et til Tilskuddet svarende Beløb; 3) Maatte der ud over foranførte modtagne eller opsparede Beløb udkræves yderligere Midler til Udførelse af Snekastning i Kommunen, vil der være at anvende Udskrivning af Naturalarbejde.

Da Sagen den 13. April skulde til 2. Behandling, stillede Hauch paa Venstres Vegne Krav om Overholdelse af Forretningsordenens *Friste*, idet han henviste til, at Udvalgets Forhandlinger om de rejste Spørgsmaal ikke var blevet tilendebragt. Ved den paafølgende Afstemning vedtoges det imidlertid med 36 Stemmer mod 20 (de Konservative undlod at stemme) at lade Sagen komme til Behandling.

Venstres Betæneligheder ved Lovforslaget i den foreliggende Skikkelse fardt Udtryk i følgende Udtalelse i Betænkningen: Loven »vil betyde det ganske enkle, at Skatteyderne og navnlig Ejerne og Brugere af de faste Ejendomme paa Landet ene kommer til at betale Gildet, i hvert Fald indtil det Tidspunkt, hvor de forskellige ved Anmærkninger paa Finansloven gennemførte ekstraordinære Vejarbejder er tilbagebetalt Statskassen, formentlig med 38 Mill. Kr.« »Hertil kommer, at alle Kommuner ved Bestemmelsen i § 19, Stk. 1, Punkt 2, formentlig tvungent føres ind under de kollektive Overenskomsters Regler, en Tvangstilstand, som Mindretallet skarpt maa vende sig imod.«

Det konservative Folkeparti anser Lovforslaget for et meget betydeligt Fremskridt og ønskede derfor at medvirke til dets Gennemførelse. Partiet havde dog foretrukket en anden Affattelse af § 19, »da det maa befrygtes, at Bestemmelserne her er for ensidigt prægede og maaske i strenge Snevintre vil kunne medføre Vanskeligheder«.

Lovforslagets Vedtagelse skete i Landstinget med 51 Stemmer (Regeringspartierne og Det konservative Folkeparti mod 20 (Venstre).

57. Lov om Bemyndigelse til Foretagelse af visse Ekspropriationer m. v. (Minister for offentlige Arbejder *Fisker*). [A. Sp. 5545. — C. Sp. 1095 og 1193].

Fremsat i *Folketinget* $10/3$ (F. Sp. 3802). 1. Beh. $18/3$ (F. Sp. 4188). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Strøm, Dalby, E. Friis, Richard Jørgensen, J. P. Larsen [Formand], P. Mortensen, Villumsen, A. M. Hansen [Sekretær], Jensen [Gørding], Hans Pinstrup, Løje, Sønderup, Victor Pürschel, Westermann og Viggo Hansen). Betænkning (B. Sp. 1735) afgivet $26/3$. (Ordfører: Strøm). 2. Beh. $30/3$ (F. Sp. 4583). 3. Beh. $31/3$ (F. Sp. 4686). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $1/4$ (L. Sp. 987). 2. Beh. $5/4$ (L. Sp. 1039). 3. Beh. $6/4$ (L. Sp. 1059). *Loven stadfæstet 21. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 159).

Loven giver Ministeren for offentlige Arbejder Bemyndigelse til for Statsbanerne at erhverve, om fornødent ved Ekspropriation efter Reglerne i Forordning af 5. Marts 1845, jfr. Lov Nr. 6 af 10. Januar 1928:

1. de Arealer m. v., der udkræves til saadanne Ændringer ved Statsbanernes Stationsanlæg m. v., som vil være at foretage i Forbindelse med de *Sporforstærkningsarbejder* o. lign., hvortil Bevilling er givet eller gives ved Finansloven eller Tillægsbevillingsloven for 1938—39;

2. de fornødne Arealer m. v. til Udførelse af en *Udflertning af Sporene Vest for Roskilde Station*.

Lovens § 3 indeholder den sædvanlige Bestemmelse om *Skatte-, Stempel- og Afgiftsfritagelse* med Hensyn til de paa-gældende Arealerhvervelser.

Endelig giver § 4 den af Ministeren for offentlige Arbejder vedrørende Anlægget af et *Havdige paa Gammel Mandø* nedsatte Kommission Bemyndigelse til endeligt at fastsætte, hvilke Arealer der ved den i Forbindelse med Digeanlægget stedfindende Omlægning af Jorder paa Gammel Mandø bliver at tillægge de enkelte Lodsejere.

I Vestenden af Roskilde Station fremkommer der ved Forgreningen af Vestbanen, Kalundborgbanen og Køgebanen Skæringer i Niveau mellem de tre Baners Togveje, hvilket har vanskeliggjort Tilrettelæggelsen af Køreplanen og Toggangens rettidige Gennemførelse og medført hyppige Stop af Tog uden for Stationen. Ved den ovenfor under 2. nævnte Udfletning af Sporene venter man at opnaa en væsentlig Forbedring af disse Forhold.

Den i § 4 givne Bemyndigelse er i Overensstemmelse med et Ønske, der blev fremsat af samtlige mødte ved en med de interesserede Lodsejere afholdt Kommissionsforretning.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt i begge Ting.

58. Lov om Indløseligheden af Danmarks Nationalbanks Sedler og om Foranstaltninger til Værn for den danske Valuta. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærbo*). [A. Sp. 2511. — C. Sp. 23 og 161].

Fremsat i *Folketinget* 2°/₁₀ (F. Sp. 537). 1. Beh. 4—5/₁₁ (F. Sp. 634 og 694). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Hauge, P. Andersen, Einer-Jensen, Hartvig Frisch, Hans Nielsen [Formand], Gustav Pedersen, Smørum, Rager [Sekretær], N. P. Andreasen, Knud Kristensen, Clausager, Himmelstrup, Christmas Møller, Fibiger og Prieme). Betænkning (B. Sp. 49) afgivet 3/₁₂. (Ordfører: Hauge). 2. Beh. 7—8/₁₂ (F. Sp. 1784 og 1874). 3. Beh. 9/₁₂ (F. Sp. 1911). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. 9/₁₂ (L. Sp. 188). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (C. E. Christiansen, Johs. Clausen, Gunnar Fog-Petersen, Gisselbæk, Hauch, Jensen-Aale [Formand], H. P. Johansen, Korsgaard, Lange, Ch. Petersen, P. C. Petersen, Schaumann, Stumph, Veistrup [Sekretær] og Villemoes). Betænkning (B. Sp. 225) afgivet 15/₁₂. (Ordfører: Ch. Petersen). 2. Beh. 16/₁₂ (L. Sp. 288). 3. Beh. 16/₁₂ (L. Sp. 319). *Loven stadfæstet 22. December 1937.* (Lov-Tid. Nr. 342). Traadt i Kraft straks.

Under 12. Maj 1937 nedsatte Handelsministeren et *Udvalg* med det Hverv at gennemgaa Valutaloven og de i Henhold til denne iværksatte udførselsfremmende og indførselsregulerende Foranstaltninger og at fremkomme med Forslag til

de Ændringer i Loven og de udfærdigede Forskrifter, som Udvalgets Undersøgelser maatte give Anledning til.

Udvalget, der bestod af Departementschef i Handelsministeriet H. Jespersen (Formand), Departementschef E. Cohn (Finansministeriet), Departementschef Johs. Dalhoff (Valutacentralen), Direktør V. Helsted (Landbrugsministeriets Erhvervsdirektorat), Kontorchef E. Lindgren (Valutacentralen), Legationssekretær C. Peschardt (Udenrigsministeriet) og Kontorchef P. Villadsen (Handelsministeriet), afgav *Beretning* d. 22. Oktober 1937. Det fremgik heraf, at Udvalget foruden en Gennemgang af Valutaloven og de i Henhold til denne udfærdigede Forskrifter havde foretaget en Gennemgang af *Danmarks samlede Import*, Varegruppe for Varegruppe, og for hver enkelt Vare undersøgt saavel Produktions- og Beskæftigelsesforhold som vedkommende Vares Betydning i import- og eksportmæssig Henseende. Man havde desuden overvejet en Række økonomiske Spørgsmaal af mere *almindelig* Karakter, som det havde været nødvendigt at tage Stilling til under Udarbejdelsen af Forslaget til Lovens Revision.

Det var under Udvalgets Forhandlinger med Repræsentanter for de i Administrationen af Valutaordningen særligt interesserede *Erhvervsorganisationer* erkendt fra alle Sider, at en *Regulering* af Indførselen under de bestaaende Forhold er en *Nødvendighed*, medens der var gjort modstridende Opfattelser gældende med Hensyn til en saadan Ordnings *Formaal og Indhold*. Herom fremsatte Udvalget en Række Betragtninger, idet det gik ud fra, at de økonomiske og erhvervmæssige Betingelser, der forelaa ved Valutaordningens Indførelse, i Hovedsagen stadig var til Stede, da der ikke var sket nogen Ændring i Indførselspolitikken paa de for Danmark vigtigste Afsætningsmarkeder.

Efter Udvalgets Opfattelse kunde *Toldforhøjelser* ikke anses for egnede til at erstatte en almindelig Indførselsregulering som den nuværende, selv om de for forskellige Varer kunde tjene til at overflødiggøre en valutarisk og beskæftigelsesmæssigt begrundet Regulering af Indførselen. *Kreditrestriktioner* vilde ikke alene virke paa Indførselen af fremmede Varer, men ramme hele Landets Erhvervsliv, og man maatte derfor regne med, at en tilstræbt Begrænsning af Indførselsbehovet alene ved Hjælp af banktekniske Midler vilde medføre betydelige økonomiske Forstyrrelser. Alt i alt mente Udvalget, at den i Henhold til *Valutaloven* foretagne Regulering af Indførselen af Varer, »selv om denne kan være til Ulempe for Erhvervene, dog er den lempeligste Fremgangsmaade, der kan anvendes til Gavn for Samfundet som Helhed.«

Man havde i Udvalget indgaaende overvejet Tanken om at overføre et betydeligt Antal Varer til en særlig Liste,

hvorefter Importørerne skulde have Ret til Indførsel i *ubegrænset* Omfang, for saa vidt Indførselen skete *under Hensyn-tagen til vore Udførselsinteresser*. En saadan Udskillelse af de paagældende Varer til en særlig Liste mentes dog ikke at ville føre til det forudsatte Resultat, »idet det ikke administrativt-teknisk vilde være muligt at fordele Indførselen af en ikke kvantitativt begrænset Varemængde paa de forskellige Lande under fornødent Hensyn til vore udførselsmæssige Interesser.« Man regnede ogsaa med, at en saaledes begrænset »Friliste« vilde give Anledning til stadige Uoverensstemmelser mellem de enkelte Importører og Valutaadministrationen.

Med Hensyn til Omfanget af *Beskæftigelsen* under Valutaordningen kom Udvalget til det Resultat, at der fra 1931 til 1936 havde været en samlet Fremgang i Antallet af de i Industri og Haandværk beskæftigede Personer paa ca. 80 000 (deraf ca. 50 000 organiserede Arbejdere), medens det i Landbruget beskæftigede Antal Personer siden 1929—30 var formindsket med noget over 35 000 Helaarsarbejdere. Paa Baggrund af en Befolkningstilvækst paa godt 120 000 Mennesker i Aldersklasserne 15—65 Aar mente Udvalget da at kunne sige, at »Haandværk og Industri ved Optagelse af ca. 80 000 Personer har bidraget væsentligt til Opretholdelsen af Beskæftigelsen.« En medvirkende Faktor hertil havde været det stigende Forbrug.

Til Belysning af Valutaordningens Indflydelse paa *Prisniveauet* havde Udvalget foretaget en Undersøgelse af Bevægelserne i Engros- og Detail-Pristallene for Danmark, Sverige og England i Aarene fra 1929 til 1936. De foreliggende Pristal gav efter Udvalgets Opfattelse ikke Udtryk for, at Valutaordningen indtil 1936 havde medført en Forhøjelse af det almindelige Prisniveau her i Landet i Forhold til Udviklingen af Prisniveauet i England og Sverige.

Blandt de Emner, som Udvalget særlig havde haft sin Opmærksomhed henvendt paa, var Spørgsmaalet om *Ny-Importører*. Det burde efter Udvalgets Mening tilstræbes i Samraad med Erhvervsorganisationerne at faa tilrettelagt Praksis paa dette Omraade saa tilfredsstillende som muligt, ligesom det i Fremtiden burde tilstræbes at anerkende Ny-Importører med større Importtal; derimod vilde det formentlig ikke være rigtigt at lovfæste bestemte Regler for Anerkendelse af Ny-Importører, da man herved kunde risikere en Stivhed, som netop paa dette Felt burde undgaas.

Det havde under Udvalgets Arbejde været et ledende Synspunkt, at de Baand, der ved Valutaordningen blev lagt paa Erhvervslivet med de i Loven angivne Formaal, var tænkt som midlertidige Foranstaltninger, og at Erhvervslivet derfor burde *friaøres* for de iværksatte Restriktioner i det Omfang.

den stedfundne Udvikling maatte muliggøre dette. Under de foreliggende Forhold kunde man formentlig ikke bortse fra noget af Lovens *Formaal*: »Ensidige Hensyn til valutariske, handelspolitiske eller beskæftigelsesmæssige Formaal kan ikke tages, ligesom det ikke er muligt at foretage en skarp Afgrænsning mellem disse, der nærmere maa afvejes over for hverandre.« Afgørende for, *hvor meget* man under Hensyn til den skete Lettelse i den valutamæssige Stilling havde fundet det forsvarligt at indsnævre Ordningens Omfang gennem en Udvidelse af Frilisten, havde det været, at »fri Vareindførsel under de gældende økonomiske Verdensforhold ikke i sig selv giver Adgang til en tilsvarende Udførsel, og at de valutariske Hensyn og Hensynet til at sikre Udførselen derfor maa mane til Forsigtighed«. Desuden havde man ment det nødvendigt af Hensyn til Beskæftigelsen ikke paa een Gang at frigive større Vareomraader, end at det stadig blev muligt i nogen Grad at bestemme Indførselens Sammensætning mellem Produktions- og Forbrugsvarer. Det vilde antagelig anbefale sig at foretage Lempelserne *paa den Maade*, at »man gradvis udvider Frilisten og forøger Disponeringsmulighederne for Varerne paa de bundne Lister fremfor at foretage principielle Ændringer i selve Valutaordningens Opbygning og Virke-maade.«

Ud fra disse Synspunkter havde Udvalget lagt afgørende Vægt paa at naa til en *betydelig Udvidelse af Frilisten* og at skabe Grundlag for *bedre Disponeringsmuligheder* for de ikke paa Frilisten opførte Varer.

Det af *Handelsministeren* den 29. Oktober fremsatte Lovforslag stemte i alt væsentligt overens med Udvalgets Udkast — en i Valutaloven optagen Bestemmelse om Tab af Importret som Følge af Udnyttelse af Vareknaphed til urimelig Prisansættelse var dog ikke foreslaaet opretholdt —, og den til Lovforslaget knyttede Varefortegnelse var ganske enslydende med den, som Udvalget havde udarbejdet. Forslaget blev under Behandlingen i Folketinget ændret paa et enkelt Punkt og gennemførtes i den saaledes foreliggende Skikkelse med Tilslutning af Regeringspartierne, medens Venstre, Det konservative Folkeparti, Det frie Folkeparti og Retsforbundet stemte imod, og Kommunerne afholdt sig fra at stemme.

I den følgende Fremstilling er nævnt de Punkter, hvor den nye Lov indeholder mere væsentlige *Afvielser* fra Valutaloven af 31. Marts 1937.

1. Til *Formaalsparagraffen*, § 3, er føjet et nyt Stykke, hvori det paabydes, at *Varefortegnelsen* senest i Efteraaret 1938 efter Forhandling med Valutaraadet skal *optages til*

Revision med Henblik paa Muligheden af *yderligere Lempelser* inden Udarbejdelsen af Planer til Indførselens Regulering i 1939.

Ved Siden heraf opretholdes Bemyndigelsen for Handelsministeren til, efter at Sagen har været forelagt Valutaraadet, at foretage Ændringer i Varefortegnelsen.

2. I § 4 er *Adgangen til* at faa udfærdiget *Indførselsbevillinger* betinget af, at vedkommende er berettiget til at udøve Importvirksomhed med Varer af den Art, til hvilke Bevilling søges.

3. *Bevillingernes Gyldighedstid*, 8 Maaneder, er bibeholdt uforandret, men af Hensyn til den nyindførte Gruppe B i Varefortegnelsen er det i § 5 udtalt, at Gyldighedstiden først løber fra det Tidspunkt, da Bevillingerne efter deres Paalydende kan benyttes som Grundlag for Indførsel af Varer.

4. Bestemmelserne i Lovens § 6, om *private Vareudvekslings-Forretninger*, træder i Stedet for § 3, Stk. 2, i Valutaloven af 1937. Man har fundet det naturligt at bringe Behandlingen af saadanne Sager ind i fastere Former ved at foreskrive, at de mest interesserede Erhvervsorganisationer hver udpeger en Repræsentant til at indtræde i et egentligt *Udvalg* til Behandling af Sager om private Vareudvekslinger, og foruden Grosserer-Societetets Komité, Provinshandelskammeret, Industriraadet og Landbrugsraadet bliver Søfartsraadet og Arbejderbevægelsens Erhvervsraad repræsenteret i Udvalget, ligesom dette i Sager, der vedrører danske Fiskeriinteresser, tiltrædes af en Repræsentant for Fiskeriet.

Samtidig med at Kredsen af de Organisationer, der beskæftiger sig med disse Spørgsmaal, er udvidet, er det fundet hensigtsmæssigt ikke længer at kræve Enstemmighed for, at Forretningerne kan gennemføres, men at nøjes med Tilslutning fra et *Flertal* inden for Udvalget.

5. Efter en i § 7 foretagen Ændring skal Planen for Indførselens Regulering fremtidig udarbejdes *halvaarsvis* (hidtil for Perioder paa 4 Maaneder), og det er Tanken at udstede Bevillingerne pr. 1. Januar og 1. Juli. Man tilsigter hermed at imødekomme Erhvervslivets Ønsker om bedre Disponeringsvilkaar og samtidig at lette baade Importørernes og Valutacentralens Arbejde.

6. Ifølge § 11, Stk. 2, kan Valutacentralen, hvis en Importør *vægrer sig ved at meddele de Oplysninger*, som i givet Fald maatte findes fornødne, træffe Bestemmelse om, at *Udstedelse af Bevillinger* til den paagældende *udsættes* indtil de ham afkrævede Oplysninger og Bevisligheder er meddelt. Hertil blev dog i Folketinget føjet, at Valutacentralen samtidig skal forelægge Sagen for Ankenævnet, ledsaget af en nærmere Motivering for den trufne Afgørelse, og at Bestemmelsen bortfalder, medmindre den tiltrædes af Ankenævnet.

7. Bemyndigelsen for Ministeriet til at indhente Oplysning om Bevægelser i den industrielle Produktion er i § 14 udvidet til at omfatte Oplysning om Bevægelser i den *indlandske Vareomsætning*.

Samme Paragraf giver Ministeren en hidtil savnet Adgang til at foreskrive saadanne Afvigelser fra Lovens almindelige Forskrifter, som særlige *færøske og grønlandske Forhold* maatte tilsige (dette vil eventuelt kunne faa Betydning for Varebytteforretninger med færøsk og grønlandsk Klipfisk), ligesom der er skabt Mulighed for at fravige Lovens Bestemmelser, for saa vidt angaar Samhandel og Overførsel af Penge og Værdipapirer mellem *Island* og Danmark.

8. § 15 indeholder den nye Bestemmelse, at Erklæringer angaaende Forhold, der omfattes af Loven, kan kræves *afgivet paa Tro og Love*.

9. I § 16 er *Straffebestemmelserne* udformet mere detailleret end hidtil, dog at de hidtidige Strafferammer er bibeholdt. Det er dernæst fundet hensigtsmæssigt at fastslaa, at Strafansvaret ikke forældes før efter 5 Aars Forløb.

Som ovenfor berørt fandt Regeringen det ikke paa krævet at opretholde den hidtil i Valutalovens § 11 optagne Bestemmelse om, at den, der udnytter Vareknaphed til urimelig Prisansættelse, kan *frakendes Importret*, og under Hensyn til, at fornødent Værn i saa Henseende formentlig findes i Prisaftaleloven, blev Bestemmelsen *udeladt*.

10. Loven har Gyldighed *indtil Udgangen af 1939*.

Den til Loven knyttede *Varefortegnelse* er delt i tre Grupper, betegnet med A, B og C. De under A opførte Varer er *Frilistevarer*. Til Indførsel af Varerne under B og C kræves *Tilladelse* af Valutacentralen; men med Hensyn til de med B

betegnede Varer er Importørerne ordentligvis berettigede til efter derom fremsat Begæring *senest 2 Maaneder før en Tildelingsperiodes Begyndelse* at faa udstedt *Indførselsbevillinger* for den kommende Periode.

Frilisten omfatter nu Varer til et samlet Indførselsbeløb af ca. 460 Mill. Kr. (henimod en Trediedel af den samlede Vareindførsel) mod tidligere ca. 80 Mill. Kr.*) Man har i første Række frigivet saadanne Varer, hvis Indførsel hidtil *faktisk ikke* i større Omfang er blevet *begrænset*.

Af *Raavarer og Hjælpestoffer*, der er overført til *Frilisten*, kan nævnes: Uformalet *Korn* og *Bælgsæd*, *Foderstoffer*, *Palme-*, *Kokos-* og *Jordnødder*, *Soyabønner*, *Kork*, *Bomuld*, *Uld*, *Tvist-* og *Garnaffald* samt andre vegetabiliske *Spindestoffer*, *Raajern*, *Klude*, *Petroleum*, *Harpiks*, *Kalvemaver*, *Kærner*, *Kokosmel*, *Lakrids*, *Kakaobønner* og *Kakaosmør*.

Endvidere er overført forskellige Varer, der indgaar som *Led i en samlet Produktion* paa en saadan Maade, at det er skønnet at være af væsentlig Betydning, at de paagældende Varer indføres frit. Dette gælder f. Eks. *Stivlærred*, *Agar-Agar* og *Kokosmel* til Anvendelse i *Chokolade-* og *Sukkervareindustrien*, *Kuglelejer* og *Slibeskiver*.

Til *Frilisten* er ogsaa overført forskellige *Værktøjer*, hvis Frigivelse vil være af Interesse, f. Eks. *Save*, *Savklinger*, *File*, *Bor*, *Høvle*, *Stemmejern*, *Tænger* og *Skruetrækkere*.

Fremdeles visse *Færdigvarer*, der er af særlig Betydning for et specielt Forbrug eller andrager forholdsvis smaa Beløb, saasom *Fiskekroge* og *Fiskenet*, *Frugttræer* til Forædling, *Have-* og *Træfrø* samt *Maltekstrakt*.

Endelig en Del *Galanterivarer*, bl. a. forskellige *Naale*, *Kamme* og *Spænder*.

Regeringen fandt det ikke valutamæssigt forsvarligt paa nærværende Tidspunkt at sætte *Skibe* paa *Friliste*, men *Indførselen* af *Skibe* er blevet lettere. I denne Forbindelse kan ogsaa nævnes, at den særlige *Bygningsjærnsordning* er bortfaldet.

B-Listen, hvis Formaal altsaa er at give Importørerne friere Dispositions mulighed gennem Adgangen til at faa udstedt *Indførselsbevilling* *senest 2 Maaneder før en Tildelingsperiodes Begyndelse*, omfatter Varer til en *Indførselsværdi*

*) Udvidelsen af *Frilisten* bevirker, at de samlede *Ekspeditionsgebyrer* formindskes med ca. 1 Mill. Kr.

af ca. 675 Mill. Kr., et væsentligt større Vareomraade end det, for hvilket der hidtil er etableret særlige Tilsagnsordninger.

Af *Raavarer og Hjælpstoffer* paa denne Liste kan fremhæves: *Kul, Koks og Briketter, Benzín, Smøreolie, Solarolie, Gødningstoffer, Chilesalpeter, Jerntraad, Kobbertraad, Zinkplader, Jernbjælker, Træ, Raatobak, Garn, Metervarer, Huder og Skind til Garveribrug, Sandsten, Kalksten og Marmor samt Humle.*

Paa Liste B er ogsaa opført forskellige store *Forbrugsvarer*, saasom *Kaffe, The og Kakao, Ris, Risprodukter og Avispapir.*

Endelig omfatter den bundne *Liste C* Varer til en samlet Indførselsværdi af ca. 300 Mill. Kr.

Siden Lovens Vedtagelse er der ved *Bekendtgørelser* af 22. December 1937, 8. Februar, 25. Februar, 20. Maj og 2. Juni 1938 foretaget en Række *Overførsler* af Varer fra bunden *Liste til Frilisten*. Det gælder bl. a.:

Svesker og tørrede Blommer, andre tørrede Frugter, Æbler (i Tiden 21. Maj—31. Juli), The, Brudris og Rismel.

Raa udvalset Jerntraad og Kobbertraad, Zinkplader, Kedelzink, Radiorør, Wolframtraad o. lign., Rundsæve og andre Maskinsavklinger.

Indenfor Trægruppen: Andet høvlet eller pløjet Træ og tilpasset Hustømmer; endvidere Brædder, Planker, Rundtræ, Splitved, Tømmer og Lægter (undtagen af Bøgetræ).

Raapap til Tagfabrikation, hvidt Pap og andet Pap, der vejer højst 900 g pr. m², Karton og Papir i Ruller, Ark etc., Avispapir.

Baand og Bændler, Karbid, Acetone.

Paa den anden Side er Slibeskiver overført *fra Frilisten* til *Liste C*.

Ligesom Handelsministeren ved Lovforslagets Fremsættelse havde erklæret, at han vilde anse det for halsløs Gerning under de nuværende Forhold at gaa til en Ophævelse af Importreguleringen, udtalte *Folketingsudvalgets Flertal* (Regeringspartierne) den Opfattelse, at »der fremdeles ikke er Mulighed for at foretage nogen principiel Fravigelse fra det ved Loven af 30. Januar 1932 indførte Importreguleringsgrundlag.« Gennemførelsen af den første Valutalov var sket paa Initiativ af det danske Landbrugs Talsmænd, og de dør

givne Direktiver havde stadig Interesse, da der i de forløbne 6 Aar ikke var sket nogen Ændring i Retning af friere Vareomsætning mellem Danmark og Udlandet. »Der har derimod i de nævnte Aar udviklet sig et Vareudvekslingssystem Landene imellem af en saadan Art og af et saadant Omfang, at man uden at gøre sig skyldig i Overdrivelse kan sige, at Eksporten af danske Landbrugsvareer nu overhovedet kun er mulig i Ly af vore Importrestriktioner. De kan nemlig kun afsættes efter bestemte Aftaler, ved hvilke vi forpligter os til at regulere vor Import til Fordel for det Land, der modtager vore Eksportvarer.« Danmark havde imidlertid været i Stand til ved Hjælp af Valutalovens Værnebestemmelser at opnaa væsentlig bedre Vilkaar for sin Udenrigshandel, efter som Aarene er gaaet, og Lovforslaget indeholdt derfor ogsaa Bestemmelser, hvorefter det skulde blive noget lettere i den kommende Tid at haandhæve Restriktionerne. Yderligere Lempelser vilde kunne ske, naar Forholdene tillader det, og Flertallet nærrede den Anskuelse, at »Raastoffer til den hjemlige Produktion i videst muligt Omfang bør kunne importeres efter vedkommende Virksomheders Behov«, hvad Handelsministeren havde erklæret sig enig i.

Venstre-Mindretallet udviklede sit Syn paa Sagen i en udførlig Betænkning, hvoraf her gengives nogle Hovedpunkter:

De under Valutaordningen indhøstede Erfaringer godtgjorde Nødvendigheden af en gennemgribende *Afvikling* af det bestaaende System, som truede med at faa langtrækkende og skadelige Virkninger for en sund erhvervsøkonomisk Udvikling, og som paa alle betydende Omraader havde vist sig uegnet til at naa de tilstræbte Maal.

Som Redskab for en overdreven Afspærringspolitik havde Valutaordningen ledet den danske *Prisbevægelse* ind i Baner, der var endt i kunstig Dyrtid. Følgen heraf var blevet »en *Forhøjelse af Produktionens Omkostningsniveau*, der undergraver Erhvervslivets Konkurrenceevne, skærper Arbejdsløsheden, udbytter Forbrugerne og rejser unødige sociale Interesses modsætninger.« Den ikke i saglige Hensyn begrundede stærke Afgrænsning af Importen havde paa mangfoldige Omraader lukket Konkurrencen fra Udlandet ude, og indadtil havde det vilkaarlige Bevillingssystem haft en tilsvarende Indflydelse over for Produktion og Omsætning, hvorved Elasticiteten inden for Næringslivet var blevet erstattet af Stivhed og Ubevægelighed.

Det handelspolitiske Hensyn var under den hittidige Administration af Valutaordningen blevet underordnet andre Formaal. Den direkte Følge heraf havde været en *mangelfuld Udnyttelse af naturlige Produktions- og Afsætningsmuligheder*, og indirekte havde Afspærrings- og Beskyttelsespolitikken

medført en betydelig Svækkelse af Eksportproduktionens Konkurrenceevne. Danmarks procentvise Andel i den samlede Verdenshandel var da ogsaa fra 1931 til 1936 gaaet ned med 18 pCt. Mængdemæssigt laa den danske Import og Eksport i 1936 henholdsvis 16 og 15 pCt. under 1931-Tallene, men medens Eksporten af Landbrugsvarer i 1936 var nede paa 75 pCt. af 1931-Eksporten, var Industrieksporten i nævnte Tidsrum steget med 28 pCt.

I *valutamæssig* Henseende havde den bestaaende Valutaordning for længst spillet Fallit. Svækkelsen af Eksport-erhvervenes Vilkaar og Bestræbelserne for at udnytte Import-begrænsningen i selvforsyningspolitisk Øjemed havde hemmet Indtjeningsmulighederne udefra og derved foraarsaget en formindsket Tilgang af udenlandske Betalingsmidler, samtidig med at den kunstigt skabte større Købeevne til de valutaforbrugende Virksomheder havde stimuleret Efterspørgselen efter fremmed Valuta. Den stærke Prisstigning paa det danske Marked var Udtryk for en Undergravning af Kronens indre Købeevne, hvad der medførte en øget Spænding mellem den danske Kronens indre og ydre Værdi. Kun ved at suspendere Valutahandelen og erstatte den med en kunstig Tvangskurs var det lykkedes at tilsløre denne Kendsgerning; til Gengæld viste de gennemførte Diskontoforhøjelser og Nationalbankens direkte og indirekte Kreditindskrænkningspolitik, at Valutaordningen ikke var i Stand til at spare det danske Samfund for Anvendelse af endog skrappe banktekniske Midler.

For *Beskæftigelsen* havde det opretholdte System været en kostbar Foranstaltning, hvad den abnormt store og permanente Arbejdsløshed var et uomtvisteligt Vidnesbyrd om, og saa bagvendt havde det virket, at man i de senere Aar havde kunnet konstatere en formelig Højkonjunktur inden for store Dele af det danske Næringsliv, paa samme Tid som en omfattende Arbejdsløshedskrise havde ramt Tusinder og atter Tusinder af arbejdsføre Medborgere og i Realiteten sat dem uden for Produktionen.

Den af Regeringen foreslaaede Revision af Valutaordningen opfyldte paa ingen Maade Venstres Krav om en Afvikling af det bestaaende Reguleringsystem, men betød tværtimod en Konsolidering af dette; principielt bevaredes de hinanden modstridende Formaal, og Udvidelsen af Frilisten var mere af formel end af reel Karakter.

Det af Mindretallet stillede *Ændringsforslag* om en Nyaffattelse af Lovforslaget fulgte i Grundlinierne det Ændringsforslag til Valutaloven, som Venstre fremsatte i sidste Samling (Aarbog 1936—37, Side 441). Det hvilede paa følgende Hovedsynspunkter:

1. *De beskyttelsesmæssige og valutariske Formaal fjernes fra Reguleringsystemet.*
2. *Effektive Foranstaltninger til Værn mod Spekulation i den danske Valuta gennemføres, og Landets Penge- og Valutapolitik reguleres under Hensyn til indre og ydre økonomiske Tilstande med det Formaal at gennemføre en ligelig Erhvervs politik for derigennem at skabe den fornødne Stabilitet i dansk Erhvervsøkonomi og Balance mellem Kronens indre og ydre Værdi.*
3. og 4. *For at tilvejebringe Sundhed i det indre Prissystem tilstræbes den friest mulige Import, hvorfor Importreguleringen maa indskrænkes til de Varegrupper, der har handelspolitisk Interesse for Danmark. — Samtlige de Varegrupper, der ikke kommer ind under de handelspolitiske Aftaler, gaar automatisk ud af enhver Regulering.*
5. *Den handelspolitisk bundne Vareimport bør, hvad Kvantum angaar, frit kunne indføres her til Landet, og den af handelspolitiske Hensyn dikterede Importregulering skal kun have til Formaal at opfylde vore handelspolitiske Forpligtelser i Henseende til Køb af de i Handelsaftalerne bestemte Varegrupper.*
6. *I Tilfælde, hvor Erhverv eller Virksomheder paa Grund af unormal Konkurrence eller unormale Afsætningsforhold i en Overgangstid kan komme ud for betydende økonomiske Vanskeligheder, skal der være Adgang til at træffe visse regulerende Foranstaltninger mod vilkaarlige Udslag af usunde og illoyale udenlandske Handelsmetoder.*
7. *Dansk Erhvervsliv skal sikres en virkelig Medbestemmelsesret, naar der skal træffes Aftaler vedrørende vor Handelspolitik med Udlandet.*
8. *Den fornødne Regulering af samtlige herhenhørende Foranstaltninger lægges ind under Rigsdagens Kontrol.*

Medens Venstres Ændringsforslag, som nævnt, ikke var væsensforskelligt fra det, som Venstre stillede i sidste Samling, afveg de to Forslag paa adskillige Punkter fra hinanden med Hensyn til Lovtekstens Udformning og Frilistens Affattelse.*) Her skal kun gengives § 3 i Ændringsforslagets 2. Afsnit, om visse handelspolitiske Foranstaltninger, som nu havde følgende Form:

»Indførselen her til Landet af de paa Frilisten opførte Varer foregaaer uhindret.

Alle Varer, der ikke har handelspolitisk Interesse (bortset fra de i § 5 i denne Lov og i anden Lovgivning tagne Forbehold), vil være at opføre paa Frilisten.

*) Frilisten omfattede i Fjor Varer til en Indførselsværdi af ca. 400 Mill. Kr., i Aar til en Værdi af ca. 588 Mill. Kr.

Den øvrige Vareimport er, hvad Kvantum angaar, fri, men det i § 2 nævnte Udvalg kan træffe Bestemmelser om, fra hvilke Lande der kan indføres og i hvilket indbyrdes Forhold.

Varer, der ophører med at have handelspolitisk Betydning, vil være at overføre til Frilisten, ligesom Udvalget kan beslutte, at Varer, der maatte faa handelspolitisk Betydning, udtages af Listen.«

Det frie Folkeparti stillede nogle *Underændringsforslag* til det Afsnit af Venstres Ændringsforslag, der angik Valutaforanstaltninger, hvorimod man kunde tiltræde Afsnittet om handelspolitiske Foranstaltninger. Disse Underændringsforslag var enslydende med nogle af Partiet i Samlingen 1936—37 stillede, og de gik først og fremmest ud paa, at der skulde indføres *fri Vekselkursansættelse* og *fri Valutahandel*. Udenlandske Tilgodehavender skulde vel hjemføres til Danmark, saa snart Fordringshaveren havde faaet Raadighed over Beløbet, men det tilføjedes, at *Ejeren* bibeholdt *fuld Dispositionsret* over Valutaen, og at Eksportører af danske Varer havde *fortrinsvis Adkomst* til de for Import af bundne Varer udstedte *Indførselsattester*.

Disse Underændringsforslag forkastedes med et vekslende Stemmetail imod 6. Venstres Ændringsforslag forkastedes med 72 Stemmer mod 25.

Det konservative Mindretal henviste i Betænkningen til Partiets Udtalelser og Ændringsforslag i Folketingsudvalgets Betænkning af 2. Decbr. 1935 (Aarbog 1935—36, Side 246—47) og mindede dernæst om *Byerhvervenes Forslag* af Januar 1937 og det i Tilslutning dertil af de Konservative i sidste Samling stillede Ændringsforslag (Aarbog 1936—37, Side 437—40 og 442—46) samt om Partiets dermed enslydende Lovforslag, der var forelagt i Folketinget den 15. Oktober 1937. Dette Forslag stillede man nu paa ny som *Ændringsforslag* under Fræmhævelse af, at de foreliggende handelspolitiske Opgaver fuldt ud kunde løses derved, ja, at der ved Forslagets Gennemførelse formentlig »ville være skabt endnu større Muligheder for Samhandelen med de nordiske Lande, England og Tyskland«, ligesom man derved vilde opretholde det Værn, »Landbruget faar gennem det faktisk raadende Importforbud for Landbrugsvarer«, og skabe Mulighed for virkningsfulde Skridt imod Dumping.

Over for den gældende Form for *Importregulering* indtog Mindretallet »uforandret og uforanderligt« det Standpunkt, at den er principielt forfejlet, fordi den saa langt fra at afbøde Svaghederne i Landets handelspolitiske Stilling tværtimod begunstiger Omverdenens i og for sig selvfølgelig Tilbøjelighed til at drage sig disse Svagheder til Nytte.« »Den deraf følgende Underbinding af Handelsfriheden, den stadig

ringere Mulighed for at opnaa effektiv Konkurrence mellem paa den ene Side de udenlandske Leverandører og paa den anden Side de hjemlige Aftagere, Systemets Mangel paa Opmuntring og Fremhjælp af købmandsmæssigt Initiativ og endelig dets uomtvistelige Tendens til at rejse Modsætninger mellem de danske Erhverv og derved virke skadeligt paa det politiske og nationale Samarbejde — alt dette er uafhjælpe- lige Grundskader ved den bestaaende Tilstand og vil være det ogsaa i dens Videreførelse i Henhold til det foreliggende Lovforslag med dets praktisk taget betydningsløse Momenter af Afvikling.«

Lovforslaget gjorde ikke den frie Prisdannelse nogen nævneværdig Indrømmelse og udleverede dermed Forbrugerne til en *Prisstigning*, over for hvilken enhver af Staten indrettet Priskontrol vilde komme til kort, og som — da det er et Hovedformaal for Regeringens Politik at opretholde Befolkningens Købekraft — vilde give sig Udslag i tilsvarende Stigninger af Lønniveauet.

Stillet over for disse Perspektiver og prisgivet Flertallets Raaderet over for den foreslaaede Lovgivning havde Mindretallet ment sig forpligtet til at prøve, om der ikke i Flertallets formentlige Erkendelse af den frie Prisdannelses fundamentale Betydning for en sund Økonomi og Erhvervsvirksomhed kunde ligge en Mulighed for saadanne *Udvidelser af Frilisten*, at der derigennem for betydende Forbrugsvarers Vedkommende kunde opnaas en Frigørelse af Handelsinitiativ, Konkurrence og Prisdannelse. Mindretallet havde derfor *subsidiært* foreslaaet en Række Overførelser fra Listerne C og B til Frilisten. Endvidere havde Mindretallet stillet Forslag om, at Vareindførsel for de enkelte Varenumre, som blev under det bundne System, ikke for nogen Vares Vedkommende maatte være mindre, end Bevillingsmængden var enten 1937 eller i 1936, og at Handelsministeren ikke uden Rigsdagens Samtykke maatte foretage Overflytning af Varer fra Frilisten til de bundne Lister. — Skønt Mindretallet havde været rede til at forhandle om disse Spørgsmaal og formentlig havde gjort Regeringen en meget stor Indrømmelse ved at forlade sit eget principielle Grundlag og stille subsidiære Ændringsforslag, havde det mødt saa liden Forstaaelse af sine Synspunkter, at Mulighed for virkelige Forhandlinger ikke var til Stede.*) Mindretallet stillede derfor alene sit eget

*) Ved 2. Behandling oplyste Ministeren, at han i Udvalget havde tilbudt under givne Forudsætninger at overføre til Frilisten: Svesker og tørrede Blommer, Avispapir, raa udvalset Traad og raa udvalset Kobbertraad, samt Radorør, og til Liste B: Chokolade samt Chokolade- og Sukkervarer.

Forslag og maatte i øvrigt indstille Lovforslaget til Forkastelse.

Ændringsforslaget forkastedes med 72 Stemmer mod 16.

Fra *Retsforbundets* Side foreslog Hans Hansen (Rørby) at ændre Lovforslaget til et „Forslag til Lov om Indløseligheden af Danmarks Nationalbanks Sedler og om Foranstaltninger vedrørende traktatmæssige Forpligtelser over for Udlandet“, hvis to første Paragraffer (om Suspension af Nationalbankens Seddelindløsningspligt og Vilkaarene herfor samt Fastsættelse af Retningslinierne for Valutapolitikken) svarede til Regeringsforslagets §§ 1 og 2, og hvis tredje Paragraf gav Handelsministeren Bemyndigelse til »at træffe Foranstaltninger, der uden at udelukke eller afsvække den frie Konkurrence mellem Importørerne er nødvendige til Opfyldelse af indgaaede overenskomstmæssige Forpligtelser over for Udlandet.«

Ændringsforslaget forkastedes med 84 Stemmer mod 3.

Kommunisterne foreslog for det første at genindsætte Bestemmelsen om Frakendelse af Importret som Følge af Udryttelse af Vareknaphed til urimelig Prisansættelse. Dernæst stillede de et Underændringsforslag til det foran gengivne Underændringsforslag af Det frie Folkeparti, hvorved der tillagdes Ejeren fuld Dispositionsret over Valutaen. Ved »Ejeren« skulde efter det kommunistiske Forslag forstaaes »samtlige Producenter, Arbejdere, erhvervsdrivende og Institutioner samt andre, der paa nogen Maade har medvirket ved Fremstillingen, Forædlingen eller Transporten af Eksportproduktet«, og Ministeren bemyndigedes til i Forbindelse med Rigsdagens Valutaudvalg at fastsætte nærmere Regler for Skabelsen af det Organ eller de Organer, hvorigennem de paagældendes Andel i Dispositionsretten skulde udøves.

Efter at disse Forslag var forkastet, undlod Kommunisterne ved 3. Behandling at stemme, idet de vel ikke bestred en saadan Lovgivnings Nødvendighed, men ikke vilde tage Medansvar for en Lov og et Restriktionssystem, som »aabner fri Bane for Spekulation, skaber Monopoler for Kapitalisterne, lægger Loft over Arbejdernes Lønninger og tillader, at Priser, Aktieselskabsdividender og Tantiømer svulmer op til Højder, vi ellers kun har kendt under den vildeste Krigstid.«

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 68 Stemmer (Regeringspartierne) mod 49 (Venstre, Det konservative Folkeparti, Det frie Folkeparti og Retsforbundet).

Landstingets Udvalg om Sagen nedsatte et Underudvalg, der navnlig undersøgte Muligheden for at henhøre flere Varenumre til Frilisten. Det lykkedes dog ikke at opnaa Enighed

om Lovforslaget, og Partierne tog da samme Stilling, som de havde indtaget i Folketinget.

Regeringspartierne ansaa det ikke for muligt for Tiden at opgive et System, »som paa betragtelig Vis har bidraget til at fremme Landets Erhvervsliv, navnlig vor Eksporthandel og Befolkningens Beskæftigelsesmuligheder«. Fri Vareimport vilde under de herskende handelspolitiske Verdensforhold ikke kunne sikre Landet en tilsvarende Udførsel. »Desuden tvinger de valutariske Hensyn Regering og Rigsdag til at afholde sig fra tvivlsomme økonomiske Eksperimenter paa de her omhandlede Omraader.« Det maatte vel erkendes, at Valutaordningen kan virke generende paa Erhvervslivet, men dette var antagelig for intet at regne i Forhold til de Ulemper og den Skade, som kunde forvoldes det danske Samfund, hvis Ordningen nu blev bragt helt eller delvis til Ophør. Restriktionerne vilde desuden efter Lovforslagets Bestemmelser blive mindre generende for Erhvervene end efter den gældende Ordning, og det vilde ogsaa være rimeligt »at lempe Systemet mest muligt, saa snart det blot lader sig gøre.«

Venstre-Mindretallet beklagede, at Regeringen saavel i forrige som i denne Rigsdagssamling praktisk talt ikke havde taget Hensyn til den Kritik, der af saa at sige alle betydende Erhverv var fremsat mod den bestaaende Valutalovgivnings Form, Indhold og Administration. Efter Mindretallets Opfattelse burde Regeringen ud fra denne Indstilling fra Erhvervslivets Side have taget Arbejdet op for at skabe en Nyordning, der dels førte Valutalovgivningen tilbage til denne Lovgivnings oprindelige Formaal, nemlig det handelspolitiske, dels skabte Sikkerhed for en væsentlig Frigørelse for de unødige stramme Baand, »der i Øjeblikket til Skade for Samfundet hindrer sund og naturlig Bevægelsesfrihed for Produktion og Omsætning.« — Da en Realitetsforhandling med Regeringen og Regeringspartierne paa dette Grundlag havde været udelukket, indstillede Mindretallet Lovforslaget til Forkastelse og anbefalede det samme Ændringsforslag, som Venstre havde stillet i Folketinget. Dette forkastedes med 37 Stemmer mod 22.

Ogsaa *de Konservative* stillede det samme Ændringsforslag, som deres Meningsfæller i Folketinget havde fremsat; det forkastedes i Landstinget med 37 Stemmer mod 14.

Lovforslagets endelige Vedtagelse skete med 38 Stemmer mod 36.

59. Lov om en midlertidig Sukkerordning. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærboel*). [A. Sp. 5601. — C. Sp. 1127 og 1199].

Fremsat i *Folketinget* $2\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4438). 1. Beh. $3\frac{0}{3}$ (F. Sp. 4593). 2. Beh. $3\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4687). 3. Beh. $\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4706). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{5}{4}$ (L. Sp. 1043). 2. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1063). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1065). *Loven stadfæstet 9. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 127).

Loven tager Sigte paa at opretholde en Sukkerordning for 1938—39 efter væsentlig de samme Principper, som laa til Grund for de tilsvarende Love for de 5 foregaaende Aar (Aarbogen 1932—33, Side 449, Aarbogen 1933—34, Side 300, Aarbogen 1934—35, Side 258, og Aarbogen 1936—37, Side 471).

Med Hensyn til *Prisbestemmelserne* er der dog sket følgende *Ændringer*:

Roeprisen. Ved Sukkerlovene af 1932, 1933 og 1934 fastsattes den Pris, som Fabrikkerne skulde betale Roedyrkerne pr. leveret Dobbeltcentner Roer, til 180 Øre. Denne Pris blev ved Loven af 1935 forhøjet til 190 Øre, og ved Loven af 1937 forhøjedes Prisen yderligere til 210 Øre, idet Prisforhøjelsen med 20 Øre skulde tjene som Dækning af Stigning i Produktionsomkostningerne siden Efteraaret 1936 samt en ventet Forhøjelse af Arbejdslønnen i Foraaret 1937. Nu er Prisen sat op til 220 Øre pr. Dobbeltcentner. Det tilsigtes ved denne Forhøjelse at skaffe Dækning for yderligere Stigning i Produktionsomkostningerne (navnlig til Kunstgødning o. lign.) samt for en ventet Forhøjelse af Arbejdslønnen, og der var ved Forhandling med Overbestyrelsen for de samvirkende danske Sukkerroedyrkerforeninger opnaaet Enighed om Prisen 220 Øre.

Melisprisen. Ved Loven af 1937 blev Melisprisen af Fabrik sat op fra 33 Øre til 35 Øre pr. Kilo. Som Følge af Forhøjelsen af Roeprisen og af stigende Produktionsomkostninger paa Sukkerfabrikkerne, navnlig til Arbejdsløn, er Prisen nu hævet til 36 Øre. — Samtidig er den Grænse, hvortil Ministeren kan forhøje Melisprisen, hvis Hensynet til Fabrikernes Drift og Udbyttet af Roearalerne maatte findes at begrunde dette, flyttet fra 40 til 41 Øre pr. Kilo.

Sukkerroearalerne. For 1937—38 blev Sukkerroearalerne udvidet med ca. 5 pCt. i Forhold til Arealet for 1936—37, nemlig fra ca. 71 100 Tdr. Land til ca. 74 700 Tdr. Land. Under Hensyn til, at der som Følge af ekstraordinær god Høst har været en betydelig Overskudsproduktion baade i 1936 og 1937, og da en fortsat Eksport af væsentlige Mængder Sukker vil kunne volde Vanskeligheder, er det Hensigten at indskrænke Sukkerroearalerne for 1938—39 til samme Areal som for 1936—37, altsaa til ca. 71 100 Tdr. Land. Herom er der opnaaet Enighed med Overbestyrelsen for de samvirkende danske Sukkerroedyrkerforeninger. Det er Tanken at søge Indskrænkningen gennemført derved, at man for de enkelte Dyrkere gaar tilbage til Arealet for 1936—37, dog saaledes, at de i 1937 ny tilkomne Dyrkere beholder deres Areal med en Nedskæring paa 5 pCt.

Ikrafttræden og Gyldighedstid. Loven træder i Kraft 1. Januar 1939 og har Gyldighed til 31. December s. A. Bestemmelserne i Lovens § 3, angaaende Roeprisen og Sukkerroearalerne, traadte dog i Kraft 1. Maj 1938 og har kun Gyldighed til 30. April 1939.

Forslaget til Loven gik uden Udvalgsbehandling og uændret gennem begge Ting.

Ved 2. Behandling i *Folketinget* stillede *Aksel Larsen og Alfred Jensen* (D. K.) 4 Ændringsforslag. De to af disse gik ud paa, at Roedyrkerne skulde indrømme deres Arbejdere *tarifmæssig Betaling* og Arbejdsvilkaar, og at Landarbejderne og Sukkerfabrikernes Arbejdere skulde have *Del i det Overskud*, der opnaas ved Fabrikernes Salg af Sukker paa Grundlag af den fastsatte Pris, og som i Henhold til Lovens § 4 fordeles mellem Roedyrkerne, Fabrikkerne og Staten (Sukkerfonden). — Et tredje Ændringsforslag satte 4 pCt. som højeste *Grænse for Udbytteudbetalingen* til Sukkerfabrikernes Aktionærer og bemyndigede Ministeren til at paase, at der ikke foretages urimelige Henlæggelser til Reservefonds o. lign. — Endelig paalagde det fjerde Ændringsforslag Ministeren at fremsætte Revisionsforslag i Oktober 1938 »med udarbejdede Forslag til Socialisering af Sukkerindustrien gennem *Statens Overtagelse af Sukkerfabrikkerne*«. Ved Fastsættelse af Overtagelsesbetingelserne skulde der tages rimeligt Hensyn til, at de danske Sukkerfabrikkers Aktionærer gennem Aarene har faaet over 10 Gange Aktiekapitalen tilbagebetalt i Dividende, Bonus o. lign.

Efter at Ministeren havde afvist de stillede Ændringsforslag — de to første, fordi de vilde gribe ind i Overenskomstforholdet mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, det tredje med Henvisning til, at den Højsteprocent, der er fastsat i Sukkerfabrikkernes Koncession, falder sammen med en Udbyttegrænse, der i Fjor blev foreslaaet af Ændringsforslagsstillerne (Aarvog 1936—37, Side 87), og det fjerde med den Begrundelse, at det ikke vilde være muligt at tilendebringe en Under søgelse af Socialiseringsproblemet inden for den angivne Frist —, forkastedes de tre første Ændringsforslag med 91 à 92 Stemmer mod 2 (Retsforbundet undlod at stemme), det fjerde med 99 Stemmer mod 2.

Under Sagens 3. Behandling fremsatte *Aksel Larsen* en Paastand paa *Overgang til Dagsordenen*, hvori Tinget opfordrede Regeringen til »at paabegynde Afviklingen af Varefordyrelsen og de indirekte Skatter og Afgifter ved snarest at udarbejde og fremsætte Forslag til fuldstændig Ophævelse af Skatter og Afgifter paa Befolkningens Forbrug af Sukker og Sukkervarer«. — Denne Dagsorden, der fik Retsforbundets Stemmer, forkastedes med 90 Stemmer mod 6.

Lovforslagets Vedtagelse skete i Folketinget med 96 Stemmer mod 6 (Retsforbund og Kommuniste), i Landstinget enstemmigt med 73 Stemmer.

60. Lov om Tillæg til Lov om uretmæssig Konkurrence og Varebetegnelse. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærbøl*). [A. Sp. 4331. — C. Sp. 1113 og 1199].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{2}{3}$ (F. Sp. 3520). 1. Beh. $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3724). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (*J. P. Larsen*, *Fornæs*, *Richard Jørgensen*, *A. C. Mortensen* [Formand], *Gustav Pedersen*, *M. K. Sørensen*, *Sørensen* [Sejlfloed], *Valdemar Sørensen* [Sekretær], *Jensen* [Gørding], *Kjær*, *Kyed*, *Søren P. Larsen*, *Prieme*, *Boeck-Hansen* og *Hasle*). Betænkning (B. Sp. 1593) afgivet $\frac{23}{3}$. (Ordfører: *J. P. Larsen*). 2. Beh. $\frac{30}{3}$ (F. Sp. 4584). 3. Beh. $\frac{31}{3}$ (F. Sp. 4687). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1013). 2. Beh. $\frac{5}{4}$ (L. Sp. 1043). 3. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1062). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 165). Traadt i Kraft straks.

Denne Lov er fremkaldt af Henvendelser til Handelsministeriet dels fra en Række Mejeriforeninger samt de

københavnske Mejerier og Mælkeforsyninger, dels fra De samvirkende Købmandsforeninger og Bryggeriforeningen om Gennemførelse af Lovforanstaltninger til effektiv Imødegaaelse af den omfattende uberettigede *Mellemhandel med Mælkeflasker og Ølflasker* og af *Benyttelse* af disse Flasker paa saadan Maade, at de bliver uegnede til det Formaal, hvortil de er fremstillet.

De nævnte Henvendelser var anbefalet af forskellige Sundhedsautoriteter og Erhvervsorganisationer, og Handelsministeriet ansaa det ligeledes for ønskeligt, at de fremsatte Ønsker blev imødekommet, ligesom man ansaa det for hensigtsmæssigt, at der blev aabnet Adgang til at træffe tilsvarende Beskyttelsesforanstaltninger med Hensyn til *andre Emballagegenstande*, naar vægtige Grunde taler herfor, saaledes at de nærmere Detailforskrifter i hvert enkelt Tilfælde kommer til at rette sig efter vedkommende Emballagegenstands Art.

Loven fremtræder som en Bemyndigelse for Handelsministeren til efter Samraad med den eller de nærmest interesserede Hovedorganisationer for dansk Erhvervsliv at fastsætte *Indskrænkninger i Adgangen til Køb og Salg samt Benyttelse af saadanne Emballagegenstande* eller Dele deraf, der paa nærmere af Ministeren foreskreven Maade er *mærket* med nogen her i Landet hjemmehørende Virksomheds Navn eller som bestemt alene til Emballage for Varer af en bestemt Art. Endvidere kan Ministeren udfærdige Forbud mod, at saadanne Genstande forsætlig *tilintetgøres eller beskadiges*, samt mod, at det paa disse anbragte *Navn eller Mærke fjernes eller forvanskes*.

For Overtrædelse af de i Medfør af foranstaaende Bestemmelser udfærdigede Forskrifter kan *Forfølgning begæres* af de i Konkurrencelovens § 17 omhandlede Foreninger eller Sammenslutninger.

Overtrædelse af de paagældende Forskrifter straffes, for saa vidt ikke højere Straf i Medfør af andre Bestemmelser derved er forskyldt, med Bøde. Paatale- og Erstatningsbestemmelserne i Konkurrencelovens § 17, 1. Stykke, 3. og 4. Punktum, samt 3.—6. Stykke, finder tilsvarende Anvendelse paa de af nærværende Lov omhandlede Forhold.

Der blev fra flere Sider i *Folketingets Udvalg* ytret Betænkelse ved at give Ministeren en saa udstrakt Bemyndigelse som forudsat i Lovforslaget; men efter at Ministeren

i et Samraad havde givet Udtryk for, at de Indskrænkninger, der foreløbig vil blive Tale om, kun omfatter *Øl-, Mineralvands- og Mælkeflasker samt Sifons*, og at Indskrænkninger for anden Emballage ikke vil blive foretaget, forinden Henstilling foreligger fra en af de i Stk. 1 omtalte Organisationer, kunde hele Udvalget gaa med til Lovforslagets Ophøjelse til Lov. Man gik dog ud fra, at Indskrænkningerne praktiseres paa den for det købende Publikum mindst besværlige Maade.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

61. Lov om Indskrækning i Adgangen til at anvende Pap og andre Erstatningsmaterialer i Skotøj. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærboel*). [A. Sp. 4001. — C. Sp. 279 og 1039].

Fremsat i *Landstinget* $11\frac{1}{2}$ (L. Sp. 516). 1. Beh. $18\frac{1}{2}$ (L. Sp. 552). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Andrea Brochmann, Grove, Hans Hansen, Hendriksen, Jensen-Stevns, Josiassen, Rs. Jørgensen, Laurits Knudsen, N. K. Kristensen, Johs. Nielsen, Jørgen Otsen, Schaumann, Stumph [Formand], Martin Sørensen [Peterslund] [Sekretær] og Gudrun Vang Lauridsen). Betænkning (B. Sp. 607) afgivet $24\frac{1}{2}$. (Ordfører: Stumph). 2. Beh. $\frac{2}{3}$ (L. Sp. 601). 3. Beh. $\frac{9}{3}$ (L. Sp. 637). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $22\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4253). 2. Beh. $24\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4319). 3. Beh. $29\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4496). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 93).

Lov Nr. 63 af 23. Marts 1932 om Indskrækning i Adgangen til at anvende Pap og Kunstlæder i Skotøj skulde efter den oprindelige Bestemmelse ophøre at gælde den 1. Maj 1935, men ved Lov Nr. 143 af 24. April 1935 blev dens Virketid forlænget til 1. Maj 1938.

Nu er Lovens Gyldighedstid yderligere forlænget med 3 Aar, til *Udgangen af April 1941*. Samtidig er der foretaget enkelte *Ændringer*:

1. *Skotøj med Stofoverdel* er *undtaget* fra Lovens Bestemmelser, som har vist sig at være uden praktisk Betydning for denne Slags Fodtøj.

2. Inden for Skotøjsindustrien anvendes i stigende Grad Materialer, som ikke kan henregnes til de i Loven nævnte Erstatningsmaterialer: Kunstlæder, Kunstlæderpap og kemisk tilberedt Fiberpap, men som efter Skotøjsudvalgets Opfattelse er af den Beskaffenhed, at Forbrugerne bør beskyttes mod, at saadanne Materialer benyttes ved Tilvirkning af Skotøj. Der er derfor (i § 1, sidste Stykke) givet Ministeren Bemyndigelse til efter Indstilling fra et Flertal i Skotøjsudvalget at *forbyde Indførsel eller erhvervsmæssig Fremstilling* til Brug her i Landet af Skotøj, til hvis Tilvirkning der er anvendt Materialer af *ringere* Beskaffenhed end de foran nævnte, samt af Skotøj, hvortil er anvendt Materialer af tilsvarende Beskaffenhed, naar disse er benyttet i *større Udstrækning* end den, i hvilken Pap og Kunstlæder m. v. maa benyttes. — I Forbindelse hermed er Lovens *Titel* blevet ændret.

3. Den hidtil i Lovens § 3, Stk. 3, optagne særlige *Mærkningsregel* for Skotøj, i hvilket der *ikke* er anvendt Kunstlæder, Kunstpap m. v., er udeladt som værende uden væsentlig praktisk Betydning.

4. Der er indsat en ny Bestemmelse, hvorefter det kan foreskrives, at Ydersaaler, til hvis Tilvirkning der er anvendt Materiale, som kan *forveksles med Læder*, skal forsynes med en Paaskrift, der angiver Materialets Art.

5. Grænsen for det *Børnefodtøj*, der undtages fra Loven, er af tekniske Grunde ændret fra 16 til 18 cm.

Lovens Fornyelse med de nævnte Ændringer — og enkelte andre, overvejende af redaktionel Karakter — blev enstemmigt anbefalet af Skotøjsudvalget, og Lovforslaget gennemførtes med enstemmig Tilslutning i begge Ting.

Motiverne til Lovforslaget indeholdt en Del *statistiske Oplysninger* om Skotøjsproduktionen i Danmark i Aarene 1934—36, om Ind- og Udførsel af Skotøj og om Beskæftigelsen i Skotøjsindustrien. Det fremgik heraf, at den aarlige Produktion udgjorde ca. 5 Millioner Par Fodtøj til en Salgs-værdi af henved 40 Mill. Kr., og at Antallet af beskæftigede Arbejdere gennemsnitligt var ca. 4 500. Specialindførselen havde en Værdi af ca. 2½ Mill. Kr.

62. Lov om Ændring i Lov Nr. 155 af 2. Maj 1934 om Skadesforsikringsvirksomhed m. v. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærbo*l). [A. Sp. 3997. — C. Sp. 295 og 1065].

Fremsat i *Landstinget* $11\frac{1}{2}$ (L. Sp. 517). 1. Beh. $18\frac{1}{2}$ (L. Sp. 549). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, Bækgaard, Severin Hansen, Hendriksen, M. C. Jensen, Jensen-Stevns, A. Johansen, H. P. Johansen [Formand], Josiassen, Fr. Kristiansen [Sekretær], Jørgen Møller, Niels Nielsen, H. Chr. Petersen, Stein og Stensballe). Betænkning (B. Sp. 669) afgivet $\frac{2}{3}$. (Ordfører: H. P. Johansen). 2. Beh. $\frac{9}{3}$ (L. Sp. 637). 3. Beh. $11\frac{1}{3}$ (L. Sp. 682). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $22\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4251). 2. Beh. $24\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4319). 3. Beh. $29\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4496). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 94).

»Forsikringen af danske Fiskefartøjer«, der er en gensidig Forsikringsforening med det Formaal at tegne Forsikring af Fiskefartøjer, har hidtil ifølge Bestemmelsen i § 66 litra e i Lov Nr. 155 af 2. Maj 1934 om Skadesforsikringsvirksomhed m. v. været fritaget for Tilsyn efter nævnte Lov, idet Foreningen har været undergivet Tilsyn af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri. Der har imidlertid rejst sig Tvivl om denne Ordnings Hensigtsmæssighed, og ved den stedfundne Lovændring, der blev foretaget efter Henstilling af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri, er den hidtidige Undtagelsesstilling bortfaldet, saa at Foreningen fremtidig i Lighed med de øvrige gensidige Skadesforsikringsselskaber undergives Tilsyn af Forsikringsraadet. — De i Skadesforsikringslovens §§ 64 og 65 indeholdte specielle Overgangsregler gøres anvendelige for »Forsikringen af danske Fiskefartøjer« fra 1. April 1938 at regne.

I Bemærkningerne til Lovforslaget udtalte Ministeriet den Opfattelse, at »Forsikringen af danske Fiskefartøjer« efter sin Karakter naturligt omfattes af Bestemmelserne i Skadesforsikringslovens § 16 ff. om gensidige Forsikringsselskaber, der tegner Forsikringer uden for Medlemskredsen, eller som raader over Grund- eller Garantikapital. Under Forhandlingerne i Rigsdagen rejstes imidlertid det Spørgsmaal, om Foreningen ikke rettelig burde henføres under Lovens § 34 (om »andre gensidige Forsikringsselskaber«), et Synspunkt, der navnlig blev gjort gældende af *M. C. Jen-*

sen (V.). Ministeren ansaa Placeringen under § 16 ff. for den rette, men erklærede sig dog villig til at forhandle om Spørgsmaalet og til, hvis der skulde fremkomme nye Oplysninger, at se paa disse med Velvilje.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

63. Lov om Forlængelse af og Ændring i Lov Nr. 99 af 27. Marts 1934 om Foranstaltninger til Fremme af danske Erhvervsinteresser. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærboel*). [A. Sp. 3805. — C. Sp. 371 og 1067].

FremSAT i Folketinget $\frac{9}{2}$ (F. Sp. 2931). 1. Beh. $\frac{25}{2}$ (F. Sp. 3451). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Knud V. Jensen, P. Andersen, Einer-Jensen, Hauberg, Hauge [Formand], Jønson, Hans Nielsen, Rager [Sekretær], N. P. Andreassen [fra $\frac{10}{3}$: Steen], Jensen-Broby, Sønderup, Marius Jensen, Drachmann, Prieme og Boeck-Hansen). Betænkning (B. Sp. 817) afgivet $\frac{16}{3}$. (Ordfører: Knud V. Jensen). 2. Beh. $\frac{22}{3}$ (F. Sp. 4255). 3. Beh. $\frac{24}{3}$ (F. Sp. 4318). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{25}{3}$ (L. Sp. 891). 2. Beh. $\frac{29}{3}$ (L. Sp. 904). 3. Beh. $\frac{30}{3}$ (L. Sp. 926). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 95).

Ved denne Lov faar Bestemmelserne i Loven af 27. Marts 1934 om Foranstaltninger til Fremme af danske Erhvervsinteresser (Aarbog 1933—34, Side 303) med de ved Lov af 31. Marts 1936 foretagne Ændringer (Aarbog 1935—36, Side 266) Gyldighed i yderligere 2 Aar, til Udgangen af Marts 1940, dog med følgende Ændringer:

1. Beløbet til Udlaan til *Haandværksvirksomheder* er forhøjet fra 1 Mill. Kr. til 2 Mill. Kr.

2. Beløbet til Fremme af Bestræbelser for *Indvinding af nye Omraader* for dansk Produktion er forhøjet fra 100 000 Kr. til 150 000 Kr.

3. Antallet af *Repræsentanter for Fællesrepræsentationen* for dansk Industri og Haandværk i det Udvalg, som i Henhold til Lovens § 13 administrerer *Haandværkerlaanene* m. v., er forøget fra 2 til 3.

Der kan herefter i Tidsrummet fra 1. April 1938 til 31. Marts 1940 stilles nedennævnte Beløb til Raadighed til Anvendelse i Overensstemmelse med Lovens Forskrifter:

- a. til Udlaan til *Industrivirksomheder* (§ 5, jfr. § 14) 2 Mill. Kr.,
- b. til Udlaan til *Haandværksvirksomheder* (§ 10, jfr. § 14) 2 Mill. Kr.,
- c. til Fremme af Bestræbelser for *Indvinding af nye Omraader* for dansk Produktion (§ 16) 150 000 Kr.,
- d. til *Fremme af Eksportmuligheder for danske Produkter* og til Støtte for Eksporten af disse (§ 19) 200 000 Kr.,
samt i Form af Garantier:
- e. til *Fremhjælpning af forbedret Teknik inden for Industrien* og til Støtte for Industrien ved *Overtagelse af større Leverancer til Indlandet* (§ 4) 4 Mill. Kr. (heri indbefattet allerede løbende Garantier),
- f. til *Fremme af Haandværkets Produktion* (§ 9) 200 000 Kr. (heri indbefattet allerede løbende Garantier) og
- g. til *Fremme af Eksporten af danske Produkter* (§ 17) 70 Mill. Kr. (heri indbefattet allerede løbende Eksportkredit).

Om det Omfang, hvori Loven hidtil er anvendt til de forskellige Formaal, meddeltes udførlige Oplysninger i Bilagene til Regeringens Forslag.

Folketingets Udvalg forhandlede med Handelsministeren om at stille større Beløb til Raadighed for Udlaan til Haandværkere*) og til Fremme af Bestræbelser for Indvinding af nye Omraader for dansk Produktion. Som Resultat af disse Forhandlinger stillede Ministeren med Udvalgets Tilslutning Forslag om de ovenfor under 1.—3. nævnte Ændringer, der vedtoges uden Afstemning.

Under Samraadet med Udvalget udtalte Ministeren, at han, saafremt det skulde vise sig, at de til Raadighed i Henhold til Loven værende Beløb var utilstrækkelige, vilde søge

*) Det var i Bemærkningerne til Lovforslaget bebudet, at Ministeriet var sindet at overveje Mulighederne for uden i for høj Grad at forøge Risikoen ved Haandværkerlaanene at søge at imødekomme de fra Haandværkerside fremsatte Ønsker om, at en større Kreds af Haandværkere end hidtil skulde kunne komme til at nyde godt af disse.

Rigsdagens Tilslutning til, at de fornødne Beløb kunde anvendes.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 81 Stemmer mod 3 (*Retsforbundet*, der principielt er imod, at Staten yder Laan og Garantier), i Landstinget enstemmigt med 68 Stemmer.

64. Lov om Ændringer i Lov Nr. 123 af 15. April 1930 om Aktieselskaber. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærbøl*). [A. Sp. 3793. — C. Sp. 1349 og 1501. — Lov-Tid. Nr. 160].

65. Lov om Ændringer i Lov Nr. 122 af 15. April 1930 om Banker. [A. Sp. 3779. — C. Sp. 1339 og 1499. — Lov-Tid. Nr. 163].

66. Lov om Ændringer i Lov Nr. 159 af 18. Maj 1937 om Sparekasser. [A. Sp. 3785. — C. Sp. 1343 og 1499. — Lov-Tid. Nr. 164].

67. Lov om Ændring i Lov Nr. 116 af 7. April 1936 om Danmarks Nationalbank. [A. Sp. 3791. — C. Sp. 1347 og 1501. — Lov-Tid. Nr. 166].

68. Lov om Ændring i Lov om Livsforsikringsvirksomhed, jfr. Lovbekendtgørelse Nr. 299 af 30. Juni 1922. [A. Sp. 3797. — C. Sp. 1351 og 1503. — Lov-Tid. Nr. 161].

69. Lov om Ændring i Lov Nr. 183 af 11. Maj 1935 om Tilsyn med Pensionskasser. [A. Sp. 3801. — C. Sp. 1353 og 1503. — Lov-Tid. Nr. 162].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{9}{2}$ (F. Sp. 2927). 1. Beh. $1\frac{18}{2}$ (F. Sp. 3228). Henvist til Udvalget angaaende Forslag til Lov om Gældsbreve (se Side 330). Betænkning (B. Sp. 1945) afgivet $\frac{1}{4}$. (Ordfører: Gustav Pedersen). 2. Beh. $\frac{8}{4}$ (F. Sp. 5102). 3. Beh. $\frac{9}{4}$ (F. Sp. 5197). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $1\frac{11}{4}$ (L. Sp. 1240, jfr. 1235). 2. Beh. $1\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1329).

3. Beh. $12\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1434). *Lovene stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 160, 163, 164, 166, 161 og 162). Traadt i Kraft 1. Juli 1938.

Forslagene til disse Love, der var udarbejdet paa Grundlag af Gældsbevskommissionens Betænkninger, blev behandlet sammen med Lovforslagene vedrørende Gældsbreve og Mortifikation af Værdipapirer med dertil hørende Bilove. (Se Nr. 70—73).

Lovene gaar alle ud paa at bringe de Lovbestemmelser, der ændres, i Overensstemmelse med de i Lov om Gældsbreve og Lov om Mortifikation af Værdipapirer indeholdte Regler. Særlig Betydning har kun § 2 i Loven om Ændringer i Aktieselskabsloven; det fastsættes her, at det ikke gyldigt kan bestemmes, at Aktier skal kunne mortificeres uden Dom, medmindre Lovens nærmere Forskrifter angaaende Indkaldelse, Varsel m. m. iagttages.

Bortset fra enkelte Ændringer af redaktionel Art gik Lovforslagene uændret gennem Rigsdagen.

70. Lov om Gældsbreve. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 2691. — C. Sp. 1297 og 1495. — Lov-Tid. Nr. 146].

71. Lov om Mortifikation af Værdipapirer. [A. Sp. 2971. — C. Sp. 1323 og 1497. — Lov-Tid. Nr. 145].

72. Lov om Ændringer i Lov om Rettens Pleje. (Mortifikations- og Ejendomsdom m. m.). [A. Sp. 2989. — C. Sp. 1335 og 1497. — Lov-Tid. Nr. 150].

73. Lov om Ændring i Lov om Tinglysning Nr. 111 af 31. Marts 1926. [A. Sp. 2985. — C. Sp. 1321 og 1495. — Lov-Tid. Nr. 144].

FremSAT i *Folketinget* $19\frac{1}{11}$ (F. Sp. 1389). 1. Beh. $3\frac{1}{12}$ (F. Sp. 1748). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Fr. Dalgaard, Bomholt, Holger Eriksen, E. Friis, J. Chr. Jensen,

Gustav Pedersen [Formand], Strøm, Hassing-Jørgensen [Sekretær], Valdemar Sørensen, Duborg, Løje, Simonsen, Hasle, Fibiger og Prieme). Betænkning (B. Sp. 1945) afgivet $\frac{1}{4}$. (Ordfører: Gustav Pedersen). 2. Beh. $\frac{8}{4}$ (F. Sp. 5102). 3. Beh. $\frac{9}{4}$ (F. Sp. 5195). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{11}{4}$ (L. Sp. 1235). 2. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1327). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1433). *Lovene stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 146, 145, 150 og 144). Traadt i Kraft 1. Juli 1938.

En Lovgivning om Gældsbreve og Emner, der staar i Forbindelse hermed, har i mange Aar staaet paa Programmet for det skandinaviske Samarbejde paa Civillovgivningens Omraade. I 1931 nedsattes der paa den danske Regerings Initiativ Kommissioner i Danmark og de andre nordiske Lande til i Fællesskab at overveje disse Spørgsmaal; den danske Kommission afgav Betænkning i Maj 1935 og Tillægsbetænkning i November 1936, og disse Betænkninger dannede Grundlag for Forslagene til ovennævnte 4 Love, som vedtoges enstemmigt i begge Ting.

De i Lovene indeholdte Regler tilsigter for en stor Del blot at fastslaa, hvad der allerede maatte antages at være gældende Ret, eller at tage Stilling til Spørgsmaal, som hidtil kunde anses for omtvistede. Mere *væsentlige Ændringer* i Forhold til den hidtidige Retstilstand foretoges dog ved de nedenfor omtalte Bestemmelser.

Lov om Gældsbreve.

Kap. I. Fælles Bestemmelser (nemlig for baade negotiable* og ikke-negotiable Gældsbreve).

§ 2, 2. Stykke, indfører en ny Ordning af *Regressen mellem solidariske Skyldnere*. Efter hidtil gældende Ret var Regressen solidarisk. Efter Lovens § 2, Stk. 2, skal den regresberettigede opfordre hver af Medskyldnerne til at betale sin Del (det foreskrives derimod ikke, at han skal sagsøge dem), og først hvis en eller flere herefter ikke betaler, kan den regresberettigede udøve sin Regresret, men saaledes at han selv bærer en lige saa stor Del af Tabet som hver af de andre Skyldnere.

*) Jfr. Bemærkningerne nedenfor om § 11.

§§ 3—4, vedrørende *Betalingsstedet*, indfører forskellige Forenklinger af de før gældende Regler.

§ 5. Hvis *Forfaldsdagen* falder paa en Helligdag, udskydes den til næste Søgnedag. Hidtil har man ikke haft nogen almindelig Regel.

Løbedage skal fremtidig kun gælde for Gældsbreve, der lyder paa Betaling i de ordinære Halvaarsterminer. Hidtil har Løbedage tillige været gældende for Gældsbreve, der lød paa Betaling tidligst 1 Aar fra Udstedelsen eller med mindst 3 Maaneders Opsigelse fra Kreditors Side, jfr. Lov Nr. 20 af 28. Februar 1874, § 2.

§ 8 om *Tilsidesættelse af Vedtagelser*, der er utilbørlige eller strider mod god Forretningsskik, er ny. Bestemmelsen har en Parallel i Forsikringsaftalelovens § 34.

Kap. II. Omsætningsgældsbreve (det vil sige negotiable Gældsbreve).

§ 11 indeholder en af de vigtigste nye Regler i Loven. Efter hidtil gældende Ret var alle Gældsbreve *negotiable*, det vil sige undergivet et særligt Sæt af Retsregler, hvorefter upaategnede Rettigheder over Gælds brevet, Indsigelser fra Skyldnerens Side o. lign. i Almindelighed fortabes, saa snart Gælds brevet overdrages til en Person, der er i god Tro med Hensyn til nævnte Rettigheder og Indsigelser. Efter § 11 er kun følgende Gældsbreve negotiable: Ihændeavgældsbreve, Gældsbreve med Ordreklausul eller udtrykkelig Negotiabilitetsklausul samt Pantebreve med Pant i fast Ejendom eller registreret Skib.

§ 12. Forandring af Ihændeavgældsbreve til Navnegældsbreve kan ikke mere ske ved Kreditors blotte Paategning, men kræver Debtors Medvirkning.

§§ 14—17 omhandler *Eksstinktion af Rettigheder* (§ 14) og *Indsigelser* (herunder Ophør ved Modregningserklæring) (§§ 15—17). Medens Kredsen af negotiable Papirer indskrænkes, skærpes til Gengæld Negotiabilitetens Virkninger for de tilbageblivende. Hidtil var Erhververen af Navnegældsbreve udsat for Vindikation, hvis et tidligere Led i Transportrækken var ugyldigt paa Grund af Falsk, Umyndighed eller voldsom Tvang; for Ihændeavgældsbreve, Pantebreve,

Veksler og Checks eksstingveredes derimod ogsaa disse Mangler ved Adkomsten. Efter Lovens § 14 bliver denne sidstnævnte, højere Grad af Negotiabilitet den almindelige Regel for alle Omsætningsgældsbreve.

Ligeledes fastslaar § 14 for alle Omsætningsgældsbreve den hidtil kun for Ihænderhaverpapirer og mulig for Veksler og Checks gældende Regel (*Pengeregelen*) om, at selv Umyndighed hos den umiddelbare Hjemmelsmand eksstingveres af godtroende Erhverver.

§ 14, sidste Stykke, bestemmer, at unoterede Paategninger om Rettigheder paa et Massegældsbreve, som er stilet til Ihænderhaveren, og som ikke kan faas noteret paa Navn, er uden Virkning. Bestemmelsen har Betydning med Hensyn til danske Statsobligationer fra før 1912, idet disse efter Loven vil blive leveringsmæssige paa Børsen, selv om de er forsynet med Paategning om at tilhøre en bestemt Person.

Endvidere ændres Eksstinktionsreglerne i § 16, 2. Stykke, derved, at *regelmæssige Afdrag* (Afdrag, hvis Betalingstid er angivet i Gældsbreve) i flere Henseender kommer ind under lignende Regler som Renter. Skyldneren kan saaledes betale ved Forfaldstid uden Afskrivning paa Gældsbreve, og uden at han behøver at konstatere, om Gældsbreve skulde have skiftet Ejer.

§§ 19—20 om, *til hvem Skyldneren* med frigørende Virkning *kan betale*, stemmer i Hovedsagen med hidtidig Ret. Det fastslaas i § 19, hvad der før var tvivlsomt, at Frigørelse sker ved Betaling i god Tro til umyndig Fordringshaver.

§ 21 giver Regler om *Kvittering*. Det er en ny Bestemmelse, at Skyldneren ved Ihænderhavergældsbreve ikke kan kræve Kvittering paa Gældsbreve, og at det samme er Tilfældet ved Betaling af Afdrag efter Forfaldstid, hvilket er en Følge af § 16, 2. Stykke.

§ 22. *Overdragelse til Sikkerhed* af Omsætningsgældsbreve opnaar kun Beskyttelse mod Overdragere Kreditorer, naar Dokumentet overleveres. Efter hidtidig Ret var Paategning tilstrækkelig.

§§ 23—25 indeholder flere nye Regler om *Rente- og Udbyttekupons*. Rentekupons skal fra en Maaned forud for Forfaldsdagen (for Aktier, naar Udbyttet er fastsat) behandles som selvstændige Ihænderhavergældsbreve.

Kap. III. Simple (det vil sige ikke-negotiable) Gældsbreve.

Reglerne i dette Kapitel, §§ 26—31, stemmer i det væsentlige med det bestaaende.

§ 31 bestemmer dog, at Overdragelse af simple Gældsbreve — til Eje eller til Sikkerhed — maa *meddeles Skyldneren* for at faa Gyldighed over for Overdragers Kreditorer. Hidtil var saadan Underretning kun fornøden ved Overdragelser til Sikkerhed. De almindelige Underpant-sætningsregler (Tinglysning) skal fremtidig ikke kunne anvendes med Hensyn til Fordringer, jfr. § 3 i Loven om Ændring af Tinglysningsloven.

Kap. IV. Kontrabøger for modtagne Indlaan.

§ 32 indeholder den nye Regel, at disse Bøger ikke er negotiable.

§ 33 om, hvilke *Legitimationskrav* Banken skal stille ved Udbetaling, fastsætter som en ny Regel, at Aftale om, at der kan udbetales til enhver, der møder med Bogen, ikke kan paaberaabes, medmindre den er indført paa iøjnefaldende Maade i Bogen. Banken skal i hvert Fald forlange Kontoens Navn opgivet.

§§ 34—35 giver visse nye Regler om *Kontrabøgers Overdragelse*. Det har hidtil været tvivlsomt, hvor meget der krævedes, for at en Overdragelse af en Kontrabog kunde have Gyldighed i Forhold til Overdragerens Kreditorer og til andre, der maatte faa overdraget Ret over Bogen. Loven fastslaar nu, at det afgørende i Almindelighed maa være Noteringen i Udstederens Bøger. Der forbeholdes dog Udstederen Adgang til i sine Vedtægter at bestemme, at Notering om Overdragelser ikke kan foretages, eller til ved tydelig Bemærkning derom i Kontrabogen at bestemme, at Udbetaling under alle Omstændigheder kan ske til enhver, der møder med Bogen.

Kap. V. Notering af Massegældsbreve.

Ved Forordningen af 21. Juni 1844 sikres Gældsbrevs-erhververen mod Vindikation, naar der er forløbet 3 Maaneder fra første Rentetermin, efter at han har ladet sin Ret

notere i Debtors (f. Eks. Statsgældsdepartementets eller en Kreditforenings) Bøger, saafremt der ikke inden for den nævnte Frist er indgivet nogen Anmeldelse, hvorved Retten bestrides. Ejeren sikres tillige mod at miste Obligationen, idet han, hvis den kommer ham af Hænde paa uregelmæssig Vis, kan indgive Anmeldelse til Debitor og derved forhindre, at nogen anden oppebærer Renter, faar sin Ret noteret el. lign.

Kap. V, §§ 36—40, indfører visse Ændringer i Noteringsinstituttet, hvoraf den vigtigste er den, at *Fristen afskaffes*, saa at ny Notering straks fortrænger ældre Rettigheder — af Hensyn til, at Omsætning af Værdipapirer nu er langt livligere, end den var i 1844. Det fastslaas derhos, at Noteringsinstituttet ikke gælder Aktier.

Efter hidtil gældende Praksis maa ved Notering paa Navn Navnet fremgaa af en Paategning paa selve Gælds-brevet. Dette ændres saaledes, at det er tilstrækkeligt, at Gælds-brevet faar Paategning om, at det er »noteret paa Navn«.

§ 41 indfører for at sikre Ejerinteresserne den Regel, at Debitorinstitutionen stikprøvevis skal *kontrollere* Noteringernes Rigtighed ved Udsendelse af Meddelelser til de tidligere noterede Ejere.

Kap. VI. Forældelse af Massegældsbreve og Kuponer.

Ifølge Danske Lov 5—14—4 forældes Gældsbreve i Løbet af 20 Aar fra Udstedelsesdagen; Afbrydelse kan ske ved udenretlig Mindelse.

Lovens Kap. VI, §§ 43—49, indfører for de fleste Massegældsbreve en *tiaarig* Forældelse, der løber fra Forfaldsdagen, og som kun afbrydes ved retslige Skridt.

I § 48 bestemmes — i Modsætning til hidtil gældende Ret —, at Forældelse af Massegældsbreve ikke omfatter Kuponer, der forfalder senest Dagen for Gælds-brevets Forældelse.

Til Afbrydelse af bortkomne Statsobligationers Forældelse krævede § 2 i Lov af 28. Januar 1871 Anmeldelse inden 5 Aar af Forældelsestiden. Lovens § 49 giver nu en Regel for Massegældsbreve i Almindelighed, hvorefter det er tilstrækkeligt, at Anmeldelse er sket inden Forældelsesfristens Udløb.

Til Gengæld forlanges det, at Anmelderen skal antageliggøre sin Ejendomsret.

Kap. VII, §§ 50—59, indeholder Overgangsbestemmelser.

Kap. VIII. Ændringer i andre Love.

§ 61. *Samkautionisters Forpligtelse* bliver — naar ikke andet er aftalt — fremtidig solidarisk. Efter D. L. 1—23—13 og 14 hæftedes der principalt pro rata, subsidiært solidarisk.

§ 62 giver en ny, almindelig — ikke alene for Gældsbreve gældende — Regel om *Morarenter* til Afløsning af § 3 i Loven af 6. April 1855 (derimod bliver de særlige Regler i Veksellov, Købelov m. fl. Love bestaaende). Hovedforskellen er, at *Morarenter* for Pengeskyld fremtidig løber fra Forfaldsdagen, ikke fra Sagsanlægget.

Lov om Mortifikation af Gældsbreve m. m.

§§ 1—2 om, hvad der kan mortificeres, og hvem der kan rejse Sag herom, stemmer væsentligst med hidtil gældende Ret, dog at fremtidig ogsaa offentlige Ihændehaverobligationer kan mortificeres.

§§ 3—8 indeholder Regler om *Fremgangsmaaden* ved Mortifikation. Det vigtigste nye er følgende:

§ 6, Stk. 3. Indkaldelse i Statstidende sker fremtidig kun een Gang og finder Sted i første Nummer i hvert Kvartal — for at Bekendtgørelserne ikke skal »drukne« i Mængden af Bekendtgørelser af anden Art.

§ 6, Stk. 4. Indkaldelse til Mortifikation af Pantebreve skal tilføres Tingbog og Tingblad eller Skibsregister.

§ 6, Stk. 5. Indkaldelsesfristen forlænges efter Rettens Skøn noget for visse Papirer, som kan være Genstand for international Omsætning.

§ 8. Der gives nærmere Regler om Tidspunktet for Dommens Virkning. Justitsministeriets Adgang til at give Anketilladelse begrænses; der kan ikke meddeles Oprejningsbevilling.

I § 9 fastslaaes det, at Mortifikanten kan forlange nyt Dokument udstedt.

§§ 10—15 indeholder særlige Regler om Mortifikation af *Massegældsbreve, Aktier og Kuponer*. Af de nye Bestemmelser fremhæves:

§ 10. Indkaldelse skal indrykkes i en anerkendt Trækningsliste for Obligationer. Det forudsættes, at kun een Liste anerkendes.

§ 12. For unoterede Papirer fastsættes strenge Betingelser med Hensyn til Frist m. v.

§ 15. Der oprettes et Kartotek over mortificerede Massegældsbreve og Aktier — og tillige over forældede, saafremt Forældelsen ikke kan ses af Dokumentet. Paa Grundlag af Kartoteket udsendes der Fortegnelser to Gange aarligt.

§ 16. Naar Omsætningsgældsbreve i Henhold til Lov eller Vedtagelse mortificeres uden Dom efter offentlig Indkaldelse, skal denne bekendtgøres i Statstidende; for Aktier og Massegældsbreve begrænses Adgangen til Vedtagelser om Mortifikation uden Dom paa lette Betingelser ved Bestemmelser om Indkaldelse, Varsel og Optagelse i Trækningslisten.

Lov om Ændringer i Retsplejeloven.

Adgangen til at vedtage »den hurtige Retsforfølgning« bortfalder med Hensyn til Gældsbreve.

De øvrige Bestemmelser er af redaktionel Art og følger af Mortifikationsloven og de nye Regler vedrørende Fordringers Overdragelse.

Lov om Ændringer i Tinglysningsloven.

Bestemmelserne i §§ 1 og 2 er i det væsentlige af redaktionel Art. Ved § 3 afskaffes Adgangen til at pantsætte Fordringer efter Reglerne i Tinglysningslovens § 47 om Underpant i Løsøre.

Under Behandlingen i Folketinget undergik Forslag til Lov om Gældsbreve enkelte Ændringer. Disse var alle af redaktionel eller uvæsentlig Art; dog indførtes i § 5 den Regel

for Gældsbreve med Løbedage, at den sidste rettidige Betalingsdag, naar sidste Løbedag falder paa en Søn- eller Helligdag, er den paafølgende Søgnedag.

De øvrige Lovforslag vedtoges uændret.

74. Lov om Pressens Brug. (Justitsminister *Steincke*).

[A. Sp. 4273. — C. Sp. 1041 og 1197].

Fremsat i *Folketinget* $2\frac{2}{2}$ (F. Sp. 3284). 1. Beh. $\frac{4}{3}$ (F. Sp. 3626). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Eriksen, Fr. Dalgaard, Riis Flor, Rasmus Hansen, Richard Jørgensen, Bollerup Madsen [Formand], Yde, A. M. Hansen [Sekretær], Steen, Elgaard, Vanggaard, Nørgaard, Hasle, Ole Bjørn Kraft og A. Svensson). Betænkning (B. Sp. 1595) afgivet $2\frac{4}{3}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. Beh. $2\frac{9}{3}$ (F. Sp. 4555). 3. Beh. $3\frac{0}{3}$ (F. Sp. 4577). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $1\frac{1}{4}$ (L. Sp. 991). 2. Beh. $5\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1040). 3. Beh. $6\frac{4}{4}$ (L. Sp. 1060). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 147).

Spørgsmaalet om en Revision af Presse-loven af 3. Januar 1851 har ved flere tidligere Lejligheder været taget op til Overvejelse. I den i 1905 nedsatte *Straffelovskommissions Betænkning af 1912* foresloges det saaledes, at Loven skulde ophæves, og at de almindelige Regler om Ansvar til Straf og Erstatning ogsaa skulde finde Anvendelse paa strafbar Offentliggørelse og Udbredelse af Skrift i Stedet for den hidtidige Undtagelsesordning med Enkeltmandsansvar uden Hensyn til Skyld. Et Kapitel i Kommissionens Straffelovs-udkast indeholdt dog særlige Regler om strafbare Handlinger ved Offentliggørelse af Skrift; bl. a. skulde der paalægges Redaktøren af et periodisk Skrift et vidtgaende Uagtsomhedsansvar for, at Skriftet intet strafbart indeholdt. Dette Standpunkt blev imidlertid ikke fastholdt af Professor *Carl Torp*, da han paa Justitsministerens Foranledning gennemgik Kommissionens Udkast og i 1917 afgav en Betænkning indeholdende Udkast til Love vedrørende den borgerlige Straffelovgivning. Heri var alle Kommissionsudkastets Pressebestemmelser udeladt, hvilket ikke skete af principielle Grunde, men af praktisk-politiske Hensyn. De Argumenter, som Professor Torp herom gjorde gældende, blev bifaldet af *Straffelovskommissionen af 1917*, paa Grundlag af hvis Betænkning et Straffelovsforslag fremsattes for Rigsdagen i

1924. Da dette i Overensstemmelse med Kommissionens Udkast ingen Bestemmelser indeholdt om Presseforseelser, nedsatte Justitsministeren samme Aar et *Udvalg* med den Opgave at undersøge, om der var Grund til at foretage Ændringer i Presseloven af 1851. Dette Udvalg, for hvilket Professor Oluf H. Krabbe var Formand, afgav i 1926 en Betænkning med Udkast til en ny Presselov. Sagen var derefter til Overvejelse i Justitsministeriet, men uden at noget Lovforslag blev forelagt Rigsdagen.

Det i Februar 1938 fremsatte *Forslag* til en ny Presselov fjernede sig paa væsentlige Punkter fra de tidligere Udkast, men beskæftigede sig ligesom disse navnlig med Spørgsmaalet om, hvorvidt man kunde blive staaende ved den nugældende Presselovs paa et fingeret Ansvar baserede Ansvarsregler, der ofte vil ramme andre end de virkelig skyldige, eller man skulde gaa over til en Ansvarsordning i Overensstemmelse med den øvrige Lovgivning, der forudsætter, at Ansvar saavel i straffemæssig som erstatningsmæssig Henseende kun paalægges, naar Skyld kan paavises. Ved det oprindelige Forslags Udarbejdelse havde Justitsministeriet raadført sig med Højesteretspræsident, Dr. jur. Troels G. Jørgensen og Professor, Dr. jur. Stephan Hurwitz. Man havde endvidere forhandlet med Repræsentanter for *Pressens* forskellige *Organisationer* om Forslagets Indhold, og dette var derefter blevet ændret paa væsentlige Punkter.

Lovforslaget undergik i Folketinget enkelte *Ændringer* (vedrørende §§ 9 og 10), som enten var bragt i Forslag eller tiltraadt af det om Sagen nedsatte Udvalg. Betænkningen fra Udvalget var enstemmig, og Lovforslaget blev i Folketinget vedtaget med Tilslutning fra alle Partier med Undtagelse af Danmarks kommunistiske Parti, hvis Ordfører (*Aksel Larsen*) fandt, at Loven af 1851 paa alle Punkter var at foretrække for Lovforslaget. I Landstinget vedtoges Lovforslaget enstemmigt. Fra flere Sider gjordes dog i begge Ting den Opfattelse gældende, at en ny Presselov i og for sig ikke var stærkt paakrævet, ligesom der rejstes Tvivl om Hensigtsmæssigheden af enkelte af de foreslaede Bestemmelser, derunder angaaende det i §§ 9 og 10 omhandlede Berigtigelsesnævn. *Oluf Pedersen* (D. R.) ønskede, at Nævnet skulde glide ud, og *Gunnar Fog-Petersen* (R. V.) fandt det ikke paakrævet; det vilde efter hans Opfattelse ikke komme til at spille nogen nævneværdig Rolle. Som Ordfører for Venstre udtalte *Esther Malling Pedersen* i Landstinget, at hendes Parti kunde slutte sig til Lovforslaget, om end det skete uden synderlig Begejstring. »Alt hvad der angaar det frie Ords Stilling, er netop i Øjeblikket et saa ømtaaligt Omraade, at det efter vor Opfattelse havde været heldigere

ikke at røre derved paa indeværende Tidspunkt. Den nuværende Presselov er saa frisindet og rummelig, at den frie Meningsudveksling, som vi herhjemme sætter saa højt, har kunnet finde Plads og trives under den, og en i det store og hele sund og ansvarsbevidst Presse har kunnet udvikle sig. Paa den anden Side har det ogsaa været muligt at komme Misbrug til Livs i Kraft af den. Jeg skal dog tilføje, at under den Form, hvori Forslaget til en ny Presselov nu foreligger, vil denne frie Meningsudveksling kunne fortsættes.«

I det følgende skal anføres det væsentligste Indhold af den nye Lov sammenholdt med de tilsvarende Bestemmelser i Lov af 3. Januar 1851 om Pressens Brug.

Medens Loven af 1851 krævede, at her i Riget trykte Skrifter skulde være forsynet med *Bogtrykkerens Navn* eller Firma samt *Trykkestedet*, udvider § 1, Stk. 2, denne Bestemmelse til ogsaa at gælde ethvert i Udlandet i det danske Sprog trykt Skrift, der gøres til Genstand for forretningsmæssig Indførsel eller offentlig Udbredelse her i Riget. I Forvejen var det ved en i Henhold til Loven om illoyal Konkurrence udstedt Bekendtgørelse af 2. Februar 1925 fastsat, at Skrifter, der trykkes i Udlandet i det danske Sprog, i Detailsalg kun maa sælges eller udbydes til Salg, naar de er forsynet med Angivelse af Trykkeriets Navn og Beliggenhed.

Videre bestemmer § 1, Stk. 3, at den, der indfører eller offentlig udbreder de nævnte Skrifter, ifalder Ansvar, saafremt Skriftet ikke er forsynet med Angivelse af Bogtrykkerens Navn eller Firma samt Trykkestedet, eller saafremt han er vidende om, at Angivelsen er urigtig. Efter Loven af 1851 kunde Forhandleren eller Uddeleren kun straffes, hvis det drejede sig om et her i Landet trykt Skrift, og Bogtrykkeren ikke kunde udfindes.

Bestemmelserne i § 2 er nye. De fastsætter, at paa periodiske Skrifter, der udkommer her i Riget, skal *Redaktøren* angive sig som saadan. Angives paa Skriftet en anden Person som Redaktør end den virkelige, straffes saavel denne som den urigtig angivne, saafremt Angivelsen er sket med hans Samtykke. Ligeledes straffes Udgiveren af et periodisk Skrift, paa hvilket den nævnte Angivelse mangler eller er urigtig.

Man havde ifølge Bemærkningerne til Lovforslaget overvejet at give Adgang til Fordeling af Ansvar for Indholdet af et periodisk Skrift, saafremt den redaktionelle Ledelse er fordelt mellem flere. For en saadan Ordning taler navnlig, at den periodiske Presse i større og større Omfang synes at gaa over til et System med Specialafdelinger, hvis Redaktører ret selvstændigt træffer Bestemmelse om, hvad der optages i de af dem redigerede Afdelinger. Fra Pressens Side blev det imidlertid fremhævet, at den Omstændighed, at en Medarbejder ved Skriftet af Hensyn til Publikum er angivet som Redaktør af en bestemt Afdeling af dette, ikke bør medføre, at han faar Ansvar som Redaktør, medmindre han udtrykkeligt angives som »ansvarshavende«. Da der endvidere fra Pressens Side lægges den største Vægt paa, at der i saa ringe Omfang som muligt foretages Indblanding i Redaktionernes indre Forhold, og da et System med Anerkendelse af Specialredaktører ikke kan undgaa at medføre, at der til Tider maa foretages Undersøgelse af, hvorvidt det har været Specialredaktøren og ikke Chefredaktøren, der har haft den virkelige Afgørelse, har man foretrukket, at der kun paalægges Chefredaktøren Ansvar. Med Hensyn til egentlige *faglige Skrifter* gør der sig dog særlige Forhold gældende, og § 16, Stk. 1, indeholder derfor en for dette Omraade gældende Undtagelsesregel.

§ 3 bestemmer, at af alle *periodiske* Skrifter, der udleveres fra Trykkerier her i Riget, skal Bogtrykkeren inden en Time efter Udleveringens Paabegyndelse *afgive et Eksempplar til Politiet*. Tidligere omfattede Bestemmelsen ikke blot periodiske Skrifter, men ethvert Skrift paa ikke over 6 Ark.

§§ 4—7 indeholder de nærmere Regler om *Ansvarets Fordeling*.

Efter Loven af 1851 paahvilede Ansvar for Indholdet af et her i Riget trykt Skrift: 1) Forfatteren og derefter 2) Udgiveren, 3) Forlæggeren eller Kommissionshandleren og 4) Bogtrykkeren, saaledes at kun een blev ansvarlig, og saaledes at Ansvar bortfaldt for de sidstnævnte, hvis een af Formændene opfyldte Betingelserne for at drages til Ansvar. De under 1—3 nævnte var imidlertid ubetinget ansvarsfri, naar de ikke havde navngivet sig paa Skriftet, og ligeledes naar de hverken havde fast Bopæl her i Riget, da Skriftet udkom, eller ved Sagens Anlæg var inden for Statens dømmende Myndigheds Omraade. Denne Ansvarsordning medførte i mange Tilfælde, at den nærmest skyldige

blev fritaget for Ansvar, medens det fulde Gerningsmands-ansvar gjordes gældende mod en Person, der stod i et fjernere Forhold til Skriftets Indhold; endvidere aabnede Ordningen Mulighed for Anvendelse af Straamandsredaktører og Straamandsforfattere. Ved Indførelsen og Udbredelsen af udenlandske Skrifter kom dog de almindelige Ansvarsregler til Anvendelse.

Efter den nye Lov bliver det, for saa vidt angaar *ikke-periodiske* Skrifter, de almindelige Ansvarsbestemmelser i Lovgivningen, der kommer til Anvendelse.

For saa vidt angaar *periodiske* Skrifter, bliver Hovedregelen den, at *Strafansvar* kun kan paalægges Redaktøren og den navngivne Forfatter. Redaktøren er dog — med visse Undtagelser — ikke ansvarlig for den Del af Skriftets Indhold, der hidrører fra navngivne Forfattere; den unavngivne Forfatter bliver som Hovedregel kun ansvarlig, naar Redaktøren ikke kan drages til Ansvar. Saafremt det drejer sig om Overtrædelse af forskellige af Bestemmelserne i Straffelovens Kapitler 12 og 13, kan dog Ansvar gøres gældende mod enhver, der er ansvarlig efter Straffelovgivningens almindelige Regler.

Redaktøren af et periodisk Skrift bliver som hidtil ansvarlig uden Hensyn til, om der foreligger Skyld, men alle andre bliver kun ansvarlige efter Straffelovgivningens almindelige Regler, altsaa som Hovedregel kun naar der foreligger Forsæt; der aabnes endvidere Mulighed for ikke blot at ramme den paa Skriftet angivne Redaktør, men ogsaa den Redaktør, der virkelig træffer Afgørelsen om Skriftets Indhold.

Reglerne angaaende *Erstatningsansvaret* svarer i Hovedsagen til, hvad der gælder for *Strafansvaret*. Redaktøren af et periodisk Skrift bliver saaledes ikke erstatningsansvarlig, naar Skriftets Indhold hidrører fra en navngiven Forfatter, der ved Artiklens Offentliggørelse har Hjemting her i Landet og er myndig og tilregnelig, medmindre der foreligger særlige Omstændigheder. De almindelige Erstatningsregler finder dog subsidiært Anvendelse, naar i det enkelte Tilfælde Redaktøren eller Forfatteren ikke kan drages til Ansvar, samt naar Erstatningen ellers ikke vilde kunne inddrives.

§§ 6 og 7 lyder som Helhed saaledes:

§ 6.

Stk. 1. Om Ansvar for Indholdet af et her i Riget trykt periodisk Skrift gælder følgende Regler:

Stk. 2. *Strafansvar* kan kun paalægges Redaktøren og Forfatteren, jfr. dog § 7.

Stk. 3. *Redaktøren* er ansvarlig til Straf for Skriftets Indhold, som om han var navngiven Forfatter af dette. Saafremt Skriftets straffbare Indhold hidrører fra en navngiven Forfatter, er Redaktøren dog straffri, hvis Forfatteren ved Artiklens Offentliggørelse har Bopæl eller fast Ophold her i Riget og er myndig og i Besiddelse af den til Paadragelse af Strafansvar fornødne Tilregnelighed. Straffrihed for Redaktøren indtræder dog ikke, saafremt Artiklen er skrevet efter Opfordring fra eller under Medvirken af Redaktøren eller med dennes Vidende af en Medarbejder ved Skriftet, eller saafremt Redaktøren har været vidende om, at Indholdet af Artiklen var urigtigt.

Stk. 4. *Den navngivne Forfatter* er ansvarlig til Straf efter Straffelovgivningens almindelige Regler alene eller sammen med Redaktøren.

Stk. 5. *Den unavngivne Forfatter* er straffri, saafremt Redaktøren ved Artiklens Aflevering har Bopæl eller fast Ophold her i Riget eller dog, naar Sag anlægges eller Tiltale rejses, er under Statens dømmende Myndigheds Omraade. I modsat Fald er han ansvarlig til Straf efter samme Regler som den navngivne Forfatter. Den unavngivne Forfatter kan paatage sig Ansvar som navngiven Forfatter, medmindre han som Medarbejder ved det paagældende periodiske Skrift er Redaktørens underordnede; dette medfører dog ikke, at Redaktørens Ansvar bortfalder, saafremt han ikke vilde have været straffri, hvis Forfatteren oprindeligt havde navngivet sig.

Stk. 6. Den, der mod Betaling lader indrykke *Bekendtgørelser* (Annoncer), anses som navngiven Forfatter af disse. Saafremt det kan oplyses, hvem der mod Betaling har indrykket Bekendtgørelsen, er Redaktøren straffri i samme Omfang, som er fastsat i Stk. 3 med Hensyn til Artikler hidrørende fra navngivne Forfattere. Hvis Annoncevirksomheden ved Skriftet ikke drives for Udgiverens Regning, kan Ansvar for Redaktør med Hensyn til Bekendtgørelserne (Annoncerne) overføres til den, som selvstændig træffer Bestemmelse om Annoncernes Optagelse, saafremt han udtrykkeligt er angivet paa Skriftet som ansvarshavende for denne Del af Indholdet.

Stk. 7. *Erstatningsansvar* kan kun paalægges Redaktøren og Forfatteren, jfr. dog § 7. *Redaktøren* er ansvarlig for, at Skriftets Indhold ikke er retsstridigt. Saafremt Skriftets

Indhold hidrører fra en navngiven Forfatter, er Redaktøren dog ikke erstatningsansvarlig, hvis Forfatteren ved Artiklens Offentliggørelse har Hjemting her i Landet og er myndig og tilregnelig, medmindre der foreligger de i Stk. 3, 3. Punktum, nævnte Omstændigheder. *Den navngivne Forfatter* er erstatningsansvarlig efter Lovgivningens almindelige Regler. *Den unavngivne Forfatter* er ansvarlig efter samme Regler, naar han har paataget sig Ansvar som navngiven Forfatter og ikke er en Redaktøren underordnet Medarbejder ved Skriftet, jfr. Stk. 5, og naar Redaktøren ved Artiklens Aflevering ikke har Hjemting her i Landet. Kan Erstatningsansvar efter foranstaaende Regler ikke gøres gældende mod nogen af de nævnte Personer, eller kan den Erstatning, som de er dømt til at udrede, ikke inddrives hos dem eller hos Udgiveren, jfr. § 12, kan Erstatningsansvar dog gøres gældende mod enhver, der er ansvarlig efter de i Almindelighed gældende Erstatningsregler.

§ 7.

Begaas nogen af de i Straffelovens §§ 98—101, 102, Stk. 1, 103, Stk. 1, 105, 106, 111—13 og 115 omhandlede Forbrydelser gennem et her i Riget trykt periodisk Skrift, finder Lovgivningens *almindelige Ansvarsregler* Anvendelse.

§ 8 indeholder den nye Bestemmelse, at *Løbesedler*, *Plakater* eller *Opslag* ikke maa indeholde Udtalelser, der ved deres Form eller Indhold utilbørligt forulemper Personer eller Virksomheder. Forbudet tilsigter at beskytte Privatlivets Fred, og det gælder uanset Udtalelsernes Rigtighed.

Ifølge Loven af 1851 tilkom *Berigtigelsesretten* den, der følte sig personlig angrebet i et periodisk Skrift eller ønskede at berigtige ham vedkommende Meddelelser i Skriftet, men den paagældende havde kun Ret til uden Betaling at kræve optaget: 1) Bekendtgørelse om Sagsanlæg og om Sagens Udfald eller 2) Henvisning til Berigtigelse i et andet Skrift.

Den nye Lovs § 9 forpligter derimod Redaktøren af et periodisk Skrift, der udkommer mindst 1 Gang maanedlig, til uden Vederlag i dette uforandret at bringe en *Berigtigelse* af Meddelelser, som Skriftet har indeholdt med Hensyn til Oplysninger af fåktisk Karakter, naar dette begæres af nogen, hvem den paagældende Meddelelse er egnet til at paaføre en ikke uvæsentlig Skade i økonomisk Henseende eller i Offentlighedens Omdømme. Berigtigelsen skal begæres optaget snarest muligt og i hvert Fald inden en Maaned efter

Offentliggørelsen. Berigtigelsen maa indskrænke sig til Gengivelse af faktiske Forhold, intet retsstridigt indeholde og ikke give Trediemand nogen Ret til at kræve en Berigtigelse optaget i Skriftet.

Saafremt det paagældende Skrifts ansvarshavende Redaktør ikke finder, at Meddelelsens Indhold er af en saadan Art, at den falder ind under foranstaaende Bestemmelse, eller han ikke ønsker at bringe Berigtigelsen i den foreliggende Affattelse, skal Meddelelse herom snarest gives den, der har krævet Berigtigelsen optaget. Denne kan derefter lade Spørgsmaalet om, hvorvidt Skriftet er forpligtet til at optage en Berigtigelse, og om det i bekræftende Fald bør være berettiget til at afvise den begærte Berigtigelse paa Grund af dennes Karakter eller Omfang, *indanke* for det i § 10 omhandlede Berigtigelsesnævn.

Uafhængig af Sagens Indankning for Nævnet og uden Hensyn til Udfaldet heraf kan den, der anser sig for skadet eller krænkede, i Skriftet forlange optaget uden Betaling *Meddelelse om Sagsanlæg* i Anledning af Artiklen, saavel som om *Sagens Udfald*, eller en Henvisning til en Berigtigelse af Artiklen i et andet Skrift. En Henvisning kan dog ikke forlanges optaget, saafremt Skriftet optager en Berigtigelse fra den paagældende i den af denne ønskede Form.

Berigtigelser skal *optages i det første eller* for Dagbladets Vedkommende *senest i det andet Nummer*, som udkommer, efter at Optagelsen er forlangt, medmindre det forinden er meddelt den, der har begæret Berigtigelsen optaget, at hans Anmodning ikke har kunnet imødekommes; saafremt Spørgsmaalet om Optagelsen har været forelagt Berigtigelsesnævnet og dets Beslutning gaar ud paa, at Berigtigelsen vil være at optage i Skriftet, skal Optagelse finde Sted i det første eller for Dagbladets Vedkommende senest i det andet Nummer, der udkommer, efter at Nævnets Beslutning er meddelt Redaktøren. Berigtigelsen skal optages med samme *Typer* som Skriftets almindelige Tekst og paa et saa fremtrædende *Sted*, som det efter Omstændighederne med Rimelighed kan fordres. — Saafremt de nævnte Berigtigelser m. m. i samme Nummer af Skriftet gøres til Genstand for Omtale eller ledsages af Bemærkninger, maa Omtalen eller Bemærk-

ningerne indskrænke sig til en Gengivelse af Oplysninger af faktisk Karakter.

Har Redaktøren af et periodisk Skrift i dette optaget Angreb eller Meddelelser om faktiske Forhold fra et andet periodisk Skrift, og der i sidstnævnte Skrift fremkommer en Berigtigelse, som dette Skrift har været pligtig at optage, en Henvisning til en Berigtigelse andetsteds eller en Bekendtgørelse om Sags Anlæg, er han forpligtet til snarest muligt efter Berigtigelsens, Henvisningens eller Bekendtgørelsens Fremkomst at optage denne uforandret og uden Vederlag i det af ham redigerede Skrift, for saa vidt han er blevet gjort opmærksom paa denne eller i øvrigt har faaet Kendskab til den.

Berigtigelsesnævnet bestaar ifølge § 10 af 3 Medlemmer, hvoraf Formanden skal være Højesteretsdommer og de to andre Repræsentanter for Pressen. Medlemmerne udnævnes af Justitsministeren, Formanden efter Indstilling fra Højesterets Præsident, de øvrige Medlemmer efter Indstilling fra Presseorganisationer.

Nævnet træffer endelig Afgørelse af, hvorvidt Redaktøren af et periodisk Skrift er forpligtet til at optage en Berigtigelse, og hvorvidt det i det enkelte Tilfælde under Hensyn til den ønskede Berigtigelses Karakter og Indhold bør paalægges ham at optage denne. Finder Nævnet, at Nægtelsen af Optagelsen fra Redaktørens Side har været aabenbart urimelig, kan det paalægge ham en Bøde; endvidere kan Nævnet, saafremt Indankningen maa anses for aabenbart urimelig, ligeledes paalægge den, der har fordret Berigtigelsen optaget, en Bøde. Nævnet skal tilstræbe, at Sagerne fremmes med den største Hurtighed og saa vidt muligt paa det foreliggende Grundlag. En af Nævnet truffen Beslutning om Ikendelse af højere Bøde end 100 Kr. kan, forinden den kan træde i Virksomhed, af bødefældte fordres prøvet af den Landsret, i hvis Kreds han har Bopæl, naar han inden 3 Dage forlanger det.

§ 11. I Domme, hvorved Redaktøren eller Forfatteren findes skyldig til Straf for Indholdet af et periodisk Skrift, bliver det efter Begæring af den forurettede at bestemme, at *Dommen* i et af Retten nærmere fastsat Omfang vil være at *optage i Skriftet*. Optagelsen skal ske uden Vederlag med

samme Typer som Skriftets almindelige Tekst og paa et saa fremtrædende Sted, som det efter Omstændighederne med Rimelighed kan fordres. Har Redaktøren af et periodisk Skrift i dette optaget Meddelelser fra et andet periodisk Skrift, for hvilket dettes Redaktør eller Forfatteren af Meddelelserne ved Dom er fundet skyldig til Straf, er han forpligtet til, snarest muligt efter at Dommen er blevet ham bekendt, at optage Meddelelse om Dommens Resultat i det af ham redigerede Skrift.

§ 12 bestemmer, at *Udgiveren hæfter* for Erstatningsbeløb og Sagsomkostninger idømt Redaktøren af et periodisk Skrift paa Grund af Skriftets Indhold, og at der kan søges Fyldestgørelse gennem Udlæg hos denne paa Grundlag af den Redaktøren overgaaede Dom. For Bøder idømt Redaktøren af et periodisk Skrift hæfter ligeledes Udgiveren, hos hvem de kan inddrives ved Udpantning.

I § 13 suppleres Straffelovens § 77 angaaende *Inddragelse* (Konfiskation) af Skrifter med nogle nye Bestemmelser, og i § 14 bemyndiges Justitsministeren — i Hovedsagen i Overensstemmelse med den hidtil gældende Ordning — til at foranledige *Forbud* nedlagt mod Udbredelse her i Riget af Skrifter trykt i Udlandet, naar det findes, at Skriftet er af strafbart Indhold.

§ 15 udvider den tidligere Presselovs Bestemmelse om Straf for Indførsel, Forhandling eller Uddeling af udenlandske Skrifter, naar offentlig Bekendtgørelse om et ved Dom stadfæstet Forbud mod Skriftets videre Udbredelse har fundet Sted. Det forbydes nu i al Almindelighed at *forhandle* eller paa anden Maade udbrede et trykt Skrift, naar det paa Grund af sit strafbare Indhold er inddraget ved Dom eller ifølge Retskendelse foreløbig beslaglægt; om saadan Inddragelse eller Beslaglæggelse skal Kundgørelse ske i Statstidende. Endvidere er det forbudt Personer, som i Hensyn til deres Erhverv har en naturlig Pligt til at gøre sig bekendt med Skriftets Indhold, at forhandle eller paa anden Maade at udbrede et trykt Skrift, hvis strafbare Indhold kan konstateres ved et flygtigt Gennemsyn.

§ 16 giver nærmere Regler om, hvad der i Loven forstås ved *Redaktør* og ved *et periodisk Skrift*. Endvidere opretholder Paragraffen den tidligere Presselovs Bestem-

melse om, at Loven finder tilsvarende Anvendelse paa billedlige og lignende Fremstillinger, og at den gælder, hvad enten Fremstillingen af Skriftet eller det dermed ligestillede sker ved Trykken eller paa anden mekanisk eller kemisk Maade.

Medens Loven af 1851 overlod til Justitsministeren at træffe Afgørelse om, hvorvidt der af det offentlige skulde rejses *Tiltale* i Anledning af et Skrifs Indhold, er Afgørelsen nu i § 17 henlagt til Rigsadvokaten. Hvorvidt der skal rejses Tiltale for Overtrædelse af Bestemmelserne i § 8 om Løbesedler m. v. eller fremsættes Begæring om Beslaglæggelse af saadanne, afgøres af Statsadvokaten.

§§ 18—21 angaar Pressesagers Behandling, Straffebestemmelser samt Lovens Ikrafttræden (1. Juli 1938) m. v. I Overensstemmelse med den almindelige Regel i Retsplejelovens § 721, Punkt 1, skal alle Sager vedrørende Overtrædelse af Loven behandles som *Politisager*. Endvidere fastsættes det, at Sager, hvorunder der gøres Ansvar gældende for Indholdet af et trykt Skrift, skal fremmes med størst mulig Hurtighed.

Angaaende Sagens Behandling paa Rigsdagen se Side 339.

75. Lov om Ændringer i Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916. (Vidnepligt i Pressesager). (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 4269. — C. Sp. 1055 og 1197].

Fremsat i *Folketinget* $^{22}/_2$ (F. Sp. 3295). 1. Beh. $^4/_3$ (F. Sp. 3627). Henvist til Udvalget angaaende Forslag til Lov om Pressens Brug (se Side 338). Betænkning (B. Sp. 1601) afgivet $^{24}/_3$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. Beh. $^{29}/_3$ (F. Sp. 4559). 3. Beh. $^{30}/_3$ (F. Sp. 4582). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $^1/_4$ (L. Sp. 1012, jfr. 991). 2. Beh. $^5/_4$ (L. Sp. 1040). 3. Beh. $^6/_4$ (L. Sp. 1062). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 151).

Loven blev gennemført i Tilslutning til og som en Konsekvens af den nye Presselov, der med Gyldighed fra 1. Juli 1938 træder i Stedet for Lov af 3. Januar 1851 om Pressens Brug.

§ 1 ophæver den i Retsplejelovens § 170, 4. Stykke, indeholdte Bestemmelse om Adgang for den, der efter den tidligere Presselovs Regler kunde ifalde Ansvar for Indholdet af et trykt Skrift, til at nægte Vidnesbyrd med Hensyn til en Forgængers Ansvar, idet denne Bestemmelse maa udgaa efter den nye Ansvarsordnings Ikrafttræden. Samtidig foretages nogle — til Dels heraf nødvendiggjorte — redaktionelle Ændringer i Retsplejelovens § 170, Stk. 2 og 5. Endvidere gives der sidstnævnte Stykke en Tilføjelse, hvorefter *Vidnesbyrd om Hjemmelsmanden* foruden i det hidtidige Omfang skal kunne afkræves Redaktøren og Redaktionssekretæren, naar Sagen er rejst for at søge den unavngivne Forfatter draget til Ansvar efter § 6 i den nye Presselov. Dette kan dog kun ske, naar Redaktøren ikke har Bopæl her i Landet, eller naar det har vist sig, at en Erstatning ikke kan inddrives hos Redaktøren og Udgifveren, jfr. Presselovens § 6, Stk. 5 og 7. At Vidnesbyrd kan afkræves Redaktøren og Redaktionssekretæren i de i Presselovens § 7 omhandlede Tilfælde følger i de Tilfælde, hvor denne Regel kan forventes at blive anvendt, allerede af Retsplejelovens § 170, 5. Stykke, i dens nuværende Affattelse.

Ifølge § 2 gælder ogsaa denne Lov fra 1. Juli 1938.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt i begge Ting.

76. Lov om sindssyge Personers Hospitalsophold. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 2677. — C. Sp. 349 og 1147].

Fremsat i *Folketinget* 19/11 (F. Sp. 1385). 1. Beh. 24/11 (F. Sp. 1573). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Eriksen, E. Friis, H. P. Hansen [Præstø A.], J. P. Jensen, Richard Jørgensen, Larsen [Bjerre], A. C. Mortensen [Formand], Jensen [Gørding] [Sekretær], Steen, Julin, Hans Conrad Koefoed, Laurits Pedersen, Skjerbæk, Gerda Mundt og Petersen [Røj]). Betænkning (B. Sp. 753) afgivet 9/3. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. Beh. 15/3 (F. Sp. 3990). 3. Beh. 18/3 (F. Sp. 4222). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. 24/3 (L. Sp.

845). 2. Beh. $\frac{3}{3}$ (L. Sp. 929). 3. Beh. $\frac{1}{4}$ (L. Sp. 987). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 118).

I Juni 1927 afgav *Familieretskommissionen* en Betænkning indeholdende et af Kommissionen udarbejdet Udkast til Lov om sindssyge og aandssvage Personers Hospitalsophold. Dette Udkast blev med enkelte Ændringer fremsat som Lovforslag i Folketinget den 16. Oktober 1930 (Aarbog 1930—31, Side 535), men uden at Tinget naaede at faa Sagen færdigbehandlet inden Rigsdagssamlingens Slutning.

Lovforslaget blev ikke genfremsat. Med Hensyn til *aandssvage* Personers Hospitalsophold gennemførtes imidlertid udtømmende Regler ved Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934 om Foranstaltninger vedrørende aandssvage, i hvilken Lov de i Familieretskommissionens Udkast foreslaaede Forskrifter vedrørende aandssvage i ret vidt Omfang er optaget. Derimod fandtes der, for saa vidt angaar sindssyge Personers Hospitalsophold — bortset fra Straffelovens og Forsorgslovens mere specielle Bestemmelser og Bestemmelserne i Fællesregulativet for Statens Sindssygehospitaler —, stadig kun de gamle Bestemmelser i D. L. 1—19—7 og de paa denne Lovregel støttede Forskrifter i Reskript af 15. Februar 1793 og i Justitsministeriets Cirkulære Nr. 86 af 11. Juni 1895, hvilke Bestemmelser alle kun angaar Tvangsindlæggelse af *farlige* sindssyge.

Justitsministeren fremsatte derfor i November 1937 et Lovforslag, hvis Formaal var at tilvejebringe Lovregler ogsaa angaaende de *ikke farlige* sindssyge, der ikke har gjort sig skyldige i objektivt set straffbare Handlinger og ikke dækkes af Forsorgslovens Regler. Dette Lovforslag stemte i Hovedsagen overens med det i 1930 fremsatte Lovforslag, bortset fra at Forskrifterne vedrørende aandssvage Personer og Epileptikere var udeladt, hvilket for de aandssvages Vedkommende skyldtes Gennemførelsen af den nævnte Lov af 1934. I øvrigt havde man ved Udarbejdelsen taget Hensyn til den Kritik, som det i 1930 fremsatte Lovforslag var Genstand for under Rigsdagsforhandlingerne, samt til forskellige Ønsker fremført fra anden Side. Lovforslaget gennemførtes med enkelte Ændringer, af hvilke den væsentligste gik ud paa, at Loven ogsaa skulde gælde *sjæleligt abnorme Epileptikere*.

I § 1 fastslaas, at Lovens Bestemmelser angaar Behandling af Sindssygdomme paa Stats- eller kommunale Hospitaler eller paa private Helbredelsesanstalter, som er *autoriserede* til at modtage sindssyge til Behandling. Autorisationen meddeles af Justitsministeren efter Indstilling fra Sundhedsstyrelsen og skal søges fornyet, naar Anstalten skifter ledende

Læge. En meddelt Autorisation kan til enhver Tid tilbagekaldes. — Indlæggelse og Tilbageholdelse af en sindssyg mod dennes Vilje maa kun finde Sted paa de nævnte Hospitaler og Helbredelsesanstalter.

§ 2 bestemmer, at det uden for de Tilfælde, hvor en sindssyg Person selv undergiver sig fornøden Lægebehandling, paahviler hans *nærmeste*, naar de skønner, at han er saa sindslidende, at Behandling er paakrævet, at *tilkalde en Læge*. Paa Grundlag af de ham givne eller af ham indhentede yderligere Oplysninger skønner Lægen efter foretagen Undersøgelse af Patienten, om denne maa anses for at være sindssyg, og afgør i saa Fald, om han bør indlægges paa et Sindssygehospital eller en autoriseret Helbredelsesanstalt. Saadanne Foranstaltninger er de nærmeste da berettigede til at iværksætte.

Saafernt den tilkaldte Læge finder, at det vil være uforvarligt, at den syge ikke indlægges til Behandling paa et Sindssygehospital eller en Helbredelsesanstalt, fordi den syge er *farlig* for sig selv eller for andre, er de nærmeste *pligtige* at foretage det videre fornødne til Indlæggelsens Gennemførelse. Tilsvarende Pligt paahviler ligeledes de nærmeste, naar den tilkaldte Læge finder det uforvarligt at unnlade Indlæggelse, fordi *Udsigterne for den syges Helbredelse væsentlig vil forringes*, hvis Indlæggelse ikke finder Sted, og Lægens Skøn godkendes af Amtslægen paa den syges Hjemsted, i København af Stadslægen.

Ved en Persons nærmeste forstaas de, hvem Forsorgen for Personen retlig eller faktisk paahviler, saasom Indehaver af Forældremyndighed, Værge, Lavværge, Ægtefælle, myndige Børn, Forældre, andre nære Slægtninge eller de, hos hvem Personen har til Huse, eller hvem det ifølge de foreliggende Omstændigheder paahviler at drage Omsorg for Personen.

Bestemmelsen i Lov Nr. 181 af 20. Maj 1933 om offentlig Forsorg § 252, Stk. 1, forbliver ved Magt*), saaledes at de nærmeste forstaas som foran i Stk. 3 angivet.

*) Denne Bestemmelse handler om *Det sociale Udvalgs* Pligt til i Trangstilfælde — enten efter Henvendelse fra de nærmeste eller paa eget Initiativ — at drage Omsorg for en sindssygs Indlæggelse paa et Sindssygehospital.

For saa vidt ikke andre drager Omsorg for den syge, paa hviler det *Politiet* at træde til.

I Stk. 2 blev i Folketinget paa Forslag af Justitsministeren efter Ordene »farlig for sig selv« indføjet: »eller for andre«, hvilket vedtoges uden Afstemning. Den samme Tilføjelse blev foretaget i § 5, Stk. 2.

§ 3. *Indlæggelse* til Behandling af sindssyge kan kun ske paa Grundlag af en *Lægeerklæring*, som hviler paa en inden for de sidste fire Uger før Indlæggelsen foretagen Undersøgelse. Bortset fra de Tilfælde, hvor den paagældende indlægges i Henhold til sin egen Begæring, skal Lægeerklæringen være udstedt af en Læge, der ikke er ansat ved Sindssygehospitalet eller Helbredelsesanstalten. I særlig paaatrængende Tilfælde kan Indlæggelse dog finde Sted, uden at Lægeerklæring foreligger, men saadan Erklæring skal da saa vidt muligt fremskaffes i Løbet af tre Dage efter Indlæggelsen.

I Henhold til Fællesregulativ for Statens Sindssygehospitalet af 1. Oktober 1915 kan Indlæggelse paa Statens Sindssygehospitalet kun finde Sted ifølge en Begæring fra rette vedkommende, hvilket ikke kan være den paagældende selv. Tilsvarende Bestemmelse gælder for Københavns Kommune og de af visse Amtskommuner oprettede Sindssygehospitalet. Forudsætningen i § 3 om, at Indlæggelse efter egen Begæring kan ske paa Grundlag af en Lægeerklæring fra en Læge, der er ansat paa Sindssygehospitalet, faar derfor, for saa vidt angaar de nævnte Sindssygehospitalet, kun Betydning, saafremt Bestemmelserne ændres paa dette Punkt. Spørgsmaalet om en saadan Ændring undersøges i et af Indenrigsministeriet nedsat Udvalg af 19. Juni 1936 til Behandling af visse Spørgsmaal vedrørende Sindssygevæsenet.

§ 4. Vedkommende *Overlæge* træffer Afgørelse om, hvorvidt Betingelserne for Indlæggelse er opfyldt, og hvorvidt Patienten bør modtages til Behandling for sin Sygdom.

§ 5. I de i § 2, Stk. 2, jfr. Stk. 4, omhandlede Tilfælde paa hviler det *Politiet* paa Begæring af de i § 2, Stk. 3 og 4, nævnte Personer eller Myndigheder at *yde Bistand* til Indlæggelsens Iværksættelse, naar de for Indlæggelsen fastsatte Betingelser er opfyldt. Nærmere Regler om Politiets Medvirken til Indlæggelsen gives af Justitsministeren.

Sindssyge, som ved Politiets Foranstaltning begæres indlagt som farlige for sig selv eller for andre, skal *straks modtages* paa Statens eller Kommunens Sindssygehospitaler.

Regelen i Stk. 2, hvorefter de sindssyge, som ved Politiets Foranstaltning begæres indlagt som farlige for sig selv eller for andre, straks skal modtages paa Statens eller Kommunens Sindssygehospitaler, tager navnlig Sigte paa den Situation, at en Pladsmangel paa Hospitalet ellers vilde vanskeliggøre en saadan Indlæggelse, der haster.

§ 6. I de Tilfælde, hvor en sindssyg er tvangsindlagt ved Politiets Bistand, paahviler det Politiet straks ved Indlæggelsen at give Skifteretten paa den sindssyges Hjemsted, i København Magistraten, Meddelelse herom, for at der kan blive beskikket ham en dertil egnet og villig *Tilsynsværge*, om muligt en Person af hans nærmeste paarørende, dog ikke den, der har foranlediget ham tvangsindlagt; hvor Forholdene ikke taler derimod, bør endvidere den sindssyges eget Ønske tages i Betragtning ved Beskikkelsen. Tilsynsværgeren skal holde sig underrettet om den sindssyges Tilstand og drage Omsorg for, at Opholdet i Hospitalet eller Helbredelsesanstalten ikke udstrækkes længer end nødvendigt. Den sindssyge har Ret til at afsende lukkede Breve til Tilsynsværgeren.

I andre Tilfælde af Behandling paa Hospital eller Anstalt end de i Stk. 1 nævnte paahviler det paa tilsvarende Maade den behandlende Læge at foranledige en Tilsynsværge beskikket, hvis den sindssyge selv fremsætter Ønske derom.

Ifølge Regeringsforslaget var det den behandlende Læge, der skulde give Skifteretten eller Magistraten Meddelelse om en Tvangsindlæggelse ved Politiets Bistand, men dette ændredes i Folketinget, saa at Pligten kom til at paahvile Politiet.

§ 7. Er en Patient helbredet, skal den behandlende Læge *udskrive* ham eller, hvis han er indlagt ifølge Dom eller i Henhold til § 10, Stk. 1, snarest gøre Indstilling til vedkommende Ret eller Myndighed om hans Udskrivning.

§ 8. Naar den behandlende Læge skønner, at Udskrivning er uforsvarlig, enten fordi Patienten er farlig for sig selv eller for andre, eller fordi Udskrivning væsentlig vil forringe

Udsigterne for Patientens Helbredelse, skal *Udskrivning nægtes*.

Uden for de i Stk. 1 nævnte Tilfælde maa den behandelende Læge *ikke nægte* at efterkomme en Anmodning om Udskrivning, medmindre den maa antages at ville medføre *væsentlige Ulemper for Patienten* selv, og *Justitsministeren* tiltræder Nægtelsen.

Det i 1930 fremsatte Lovforslag indeholdt ligesom Kommissionsudkastet en Regel om, at Udskrivning, selv om den ikke i og for sig skønnedes uforsvarlig, skulde kunne nægtes, saafremt den maatte antages at ville medføre *væsentlige Ulemper for Patienten selv eller for de Omgivelser*, under hvilke han efter Udskrivningen vilde komme til at leve. Sundhedsstyrelsens Formand, Læge Tryde, kunde imidlertid ikke tiltræde denne Bestemmelse, med Hensyn til hvilken der ogsaa under Rigsdagsforhandlingerne blev ytret Betænkelighed; endvidere sluttede Statsadvokat Schlegel sig til Læge Trydes Standpunkt.

Under Hensyn hertil blev Bestemmelsen i det tidligere Lovforslags § 8 om Tilbageholdelse af Hensyn til den syges *Omgivelser* ikke medtaget i Loven. Justitsministeriet fandt det dog urimeligt, at Lægen ubetinget skulde være pligtig at udskrive en sindssyg, selv om dette vilde medføre væsentlige Ulemper for den paagældende selv, ogsaa i Betragtning af, at Misbrug i denne Situation vanskeligt kunde tænkes. Derfor tilføjedes Stk. 2 om, at Udskrivning i saadanne Tilfælde skal kunne nægtes af den behandelende Læge, naar Justitsministeren tiltræder Nægtelsen.

§ 9. *Udskrivning* kan *begæres af* Patienten selv eller af følgende Personer: Indehaver af Forældremyndighed, Væрге, Lavvæрге, Tilsynsvæрге, Ægtefælle, myndige Børn, Forældre eller andre nære Slægtninge.

For saa vidt en saadan Begæring *afslaaes*, skal den behandelende Læge paa Forlangende af den, der har fremsat Begæring om Udskrivning, forelægge Sagen for *Justitsministeren*, der da afgør, om Udskrivning skal finde Sted.

Er en fremsat Begæring afslaaet af Justitsministeren, kan Spørgsmaal om Udskrivning ikke med Virkning efter denne Paragraf rejses, forinden der er forløbet fire Maaneder efter Justitsministerens Afgørelse.

Myndigheden til at afgøre, om Tvangstilbageholdelse kan finde Sted, foresloges af Familieretskommissionen henlagt til

Overøvrigheden, men man fandt det i Justitsministeriet naturligere, at Justitsministeren fik Bestemmelsesretten, hvilket ogsaa fastsloges i Loven.

Af *Venstre* og *Det konservative Folkeparti* stilledes saavel i Folketinget som i Landstinget Ændringsforslag om, at der efter § 9 skulde indføjes en ny Paragraf af følgende Ordlyd: »Har Justitsministeren i Henhold til § 8 eller § 9 afslaaet en Begæring om Udskrivning, kan Sagen af den Person, som har fremsat Begæringen, indbringes for den *Landsret*, inden for hvis Omraade Patientten er anbragt. Sagen behandles med de af Sagerne særlige Beskaffenhed nødvendiggjorte Ændringer efter Reglerne i Lov om Rettens Pleje, Kap. 43. Sagens Behandling vil være at fremskynde mest muligt. — Har Retten afslaaet en Begæring om Udskrivning, kan ny Sag om Udskrivning ikke forelægges Retten, før der er gaaet et Aar fra Domsafsigelsen.«

Dette Ændringsforslag støttedes af *Det frie Folkeparti* og *Danmarks kommunistiske Parti*, men stemtes ned af *Regeringspartierne*.

§ 10. Over for sindssyge Personer, hvis Sygdom ifølge Lægeerklæring rummer Fare for Retssikkerheden, skal Overøvrigheden, for saa vidt det skønnes fornødent, træffe passende *Sikkerhedsforanstaltninger*, eventuelt ved Anbringelse paa dertil bestemt Hospital eller Anstalt. Saadanne sindssyge skal snarest muligt modtages paa Statens eller Kommunens Sindssygehospitaler.

Foranstaltninger, der er truffet i Henhold til foranstaaende Bestemmelse, kan kun ophæves eller forandres af vedkommende Overøvrighed.

§ 11. Det har sit Forblivende ved de hidtil gældende Regler om Indlæggelse af sindssyge Personer i Henhold til Dom og om Indlæggelse til Observation ifølge Retskendelse.

§ 12. De i §§ 2—11 indeholdte Regler finder tilsvarende Anvendelse paa Behandlingen af *sjælelig abnorme Epileptikere* paa statsanerkendte Anstalter, saaledes at Indlæggelse og Tilbageholdelse af saadanne Personer mod deres Vilje kun maa finde Sted paa de nævnte Anstalter.

Denne Paragraf indføjedes i Folketinget efter Forslag af Justitsministeren og med Tilslutning fra Udvalget.

§§ 13 og 14 angaar Lovens Ikrafttræden (1. Juli 1938) samt Ophævelsen af de ældre Lovbestemmelser, som Loven træder i Stedet for.

Sagen var i *Folketinget* Genstand for en indgaaende Udvalgsbehandling. I Betænkningen fastslog Udvalget, at Lovens Regler kun maa anvendes paa en Person, der erklæres *sindssyg*, selv om Sindssygehospitalet i større Omfang end hidtil optager den Opgave at behandle nervøse Lidelser, der ikke kan betegnes som Sindssygdom. Der henvises i saa Henseende til det Arbejde, som udføres i et af Indenrigsministeren nedsat Udvalg angaaende Sindssygevæsenet.

Venstre og *Det konservative Folkeparti* kunde tiltræde Hovedprincipperne i Loven, men maatte paa et væsentligt Punkt erklære sig uenige med Flertallet, nemlig med Hensyn til, hvilken Myndighed der skal have den endelige Afgørelse i de Tilfælde, hvor en Person begæres udskrevet af et Sindssygehospital og dette nægtes af Hospitalets Overlæge. §§ 8 og 9 henlægger den endelige Afgørelse til Justitsministeren, men Mindretallet mente, at »en Tilbageholdelse i Sindssygehospital trods fremsat Begæring om Udskrivning maa anses for at være et saa alvorligt Indgreb i den paagældendes personlige Forhold, at der bør være Adgang til at faa Tilbageholdelsens Forsvarlighed prøvet ved en *Domstol*«. Mindretallet stillede derfor det foran gængivne Ændringsforslag om Adgang til Sagens Indbringelse for Landsretten. Naar man ikke havde foreslaaet, at en Sag om nægtet Udskrivning *straks* skal forelægges en Domstol, skyldtes det, at Mindretallet havde fundet det rimeligt, at Sagen først indbringes for Justitsministeriet, der hidtil har behandlet disse Sager, skønt Sindssygehospitalet i øvrigt henhører under Indenrigsministeriet (Rigshospitalets psykiatriske Afdeling dog under Undervisningsministeriet).

Mindretallet frafaldt derimod at stille Forslag om Adgang til *Prøvelse af Grundlaget* for en Persons *Indlæggelse* i Sindssygehospital, idet man forudsatte, at Spørgsmaalet om Udskrivning kan rejses straks efter Indlæggelsen; herigennem vil ogsaa Grundlaget for Indlæggelse kunne indgaa under Overvejelserne angaaende Udskrivningens Forsvarlighed.

Efter Forkastelsen af Mindretallets Ændringsforslag om Adgang til Prøvelse ved Domstolene af en Tilbageholdels Forsvarlighed erklærede Ordførerne for *Venstre*, *Det konservative Folkeparti* og *Det frie Folkeparti*, at disse Partier vilde stemme imod Lovforslaget. Vedtagelsen skete derefter med 55 Stemmer mod 34.

I *Landstinget*, hvor Loven gennemførtes uden Udvalgsbehandling, stod Stemmerne ved 3. Behandling 34 mod 32.

77. Lov om Biografteatervæsenets Ordning. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 3493. — C. Sp. 1365 og 1933]. Fremsat i *Folketinget* $13/1$ (F. Sp. 2356). 1. Beh. $26/1$ og $2/2$ (F. Sp. 2583 og 2741). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Chr. Christiansen, Bomholt [Formand], Fornæs, Leonhard Hansen, Albinus Jensen, J. P. Larsen, M. K. Sørensen, Steen, Hassing-Jørgensen [Sekretær], Arnth Jensen, Inger Gautier Schmit, Erik Eriksen, Hasle, Westermann og Prieme). Betænkning (B. Sp. 1985) afgivet $1/4$. (Ordfører: Chr. Christiansen). 2. Beh. $8/4$ (F. Sp. 5106). 3. Beh. $9/4$ (F. Sp. 5199). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $11/4$ (L. Sp. 1242 og 1275). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen [Formand], Holger Andersen, Andrea Brochmann, C. E. Christiansen, Grove, Ingeborg Hansen, Jens Høyer, Oluf Johansen [Sekretær], Laurits Knudsen, Krarup, Esther Malling Pedersen, Rahbek, Rytter, Stein og Stumph). Betænkning (B. Sp. 2679) afgivet $12/4$. (Ordfører: Andrea Brochmann). 2. Beh. $12/4$ (L. Sp. 1437). 3. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1442). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 117). Traadt i Kraft 15. April 1938.

De hidtil gældende Regler om Biografteatervæsenets Ordning fandtes i Lov Nr. 105 af 31. Marts 1933 (Aarvog 1932—33, Side 483). Denne Lov opretholdt for Biografteatrene det bestaaende Bevillingssystem og gav nærmere Regler for Meddelelse af Bevilling, Drift af Biografteatre, Bevillingsafgift samt Censur og Tilsyn. Derimod indeholdt Loven ingen Bestemmelser om Filmsudlejning. Det af Justitsministeren i Rigsdagssamlingen 1932—33 fremsatte Lovforslag indeholdt vel i § 7 en Bestemmelse om, at Biografteaterforeningerne efter Justitsministerens nærmere Bestemmelse skulde oprette en Filmcentral, hvis Opgave skulde være at erhverve de kulturelt og kunstnerisk mest værdifulde Films og stille disse til Raadighed for Bevillingshaverne. Denne Bestemmelse udgik imidlertid under Forslagets Behandling i Folketinget, da Justitsministeren ønskede, at hele Spørgsmaalet om en eventuel Filmcentral skulde gøres til Genstand for en grundig Undersøgelse i et sagkyndigt Udvalg.

Ved Skrivelse af 11. December 1933 nedsatte Justitsministeren derefter et *Udvalg* med den Opgave at overveje Spørgsmaalene om Oprettelse af en Central for Indkøb af Films samt om Gennemførelse af Foranstaltninger til Fremme af dansk Filmsproduktion og af Forevisningen af Films af kulturel Værdi. Dette Udvalgs Overvejelser resulterede i et Lovudkast,

der var optaget i den i Oktober 1937 afgivne enstemmige Betynkning. Udkastet berørte ikke den egentlige Filmsudlejning, der forudsattes som hidtil at skulle være fri Næring. Derimod foreslog Udvalget oprettet en *Statsfilmcentral* med den Opgave at fremskaffe og udleje Skolefilms og Films, der tjener til Oplysningens Fremme, samt kulturelt og kunstnerisk værdifulde Films. Endvidere foresloges oprettet en *Filmsfond* med det Formaal at virke til Fremme af Filmens Udnyttelse i undervisningsmæssig, kulturel og kunstnerisk Henseende. Endelig foreslog Udvalget oprettet et sagkyndigt *Filmsraad*, der skulde bestyre Filmsfonden og bidrage til, at Filmsforevisningen her i Landet kan blive af en saa alsidig Karakter og af en saa høj kunstnerisk og kulturel Kvalitet som muligt.

Paa Grundlag af Udvalgets Udkast udarbejdede *Justitsministeriet* et Lovforslag, som dog paa flere Punkter var noget videre udbygget, ligesom Ministeriet fandt det naturligt at indføje de nye Bestemmelser i den hidtil gældende Lov, der samtidig med Henblik paa de siden 1933 indvundne Erfaringer underkastedes en Revision. Med Hensyn til *Filmsudlejning* mente Justitsministeriet, at det i hvert Fald burde kræves, at Virksomheden kun udøves af Personer eller Selskaber, der opfylder Betingelserne for at faa Næringsbrev her i Landet. Endvidere indføjedes i Lovforslaget en Bestemmelse, som tog Sigte paa at hindre en for Publikum uheldig Udnyttelse af Filmmarkedet fra Filmsudlejernes Side. — Hvad *Filmsfonden* angaar, foreslog Ministeriet at give Fonden et vidererækkende Formaal end efter Udvalgets Udkast, saa at Midlerne ikke alene skulde kunne anvendes til Fremme af Filmens Udnyttelse i undervisningsmæssig, kulturel og kunstnerisk Henseende, men tillige paa en bredere kulturel Basis til Støtte af almennyttige eller velgørende Formaal, herunder særlig dansk Teater og dettes Kunstnere. Dette skulde muliggøres ved en betydelig Forhøjelse af den *Afgift*, som Biografteatrene allerede i Henhold til Loven af 1933 har maattet udrede, naar deres Overskud oversteg et vist Beløb. Denne Afgift havde efter Justitsministeriets Opfattelse i mange Tilfælde været alt for ringe, og man foreslog derfor, at den skulde erlægges efter en progressiv Skala, der regnedes at ville bringe Indtægterne op paa 800 000 Kr. eller omtrent 10 Gange saa meget som hidtil.

Det af Justitsministeren fremsatte Lovforslag undergik i Folketinget en Række *Ændringer* efter Indstilling af Ministeren og Udvalgets Flertal (Regeringspartierne); se herom navnlig ved Omtalen af Paragrafferne 1, 11, 14, 25, 27 og 30.

I det følgende er gjort Rede for de væsentligste af de nye *Bestemmelser*, som Loven indeholder.

Biografteatre.

§ 1 er enslydende med § 1 i Loven af 1933, bortset fra at Meddelelse af *Bevilling* til Biografteatre i bymæssige Bebyggelser paa Landet, der ved den sidst afholdte almindelige Folketælling havde over 5 000 Indbyggere, henlægges fra vedkommende Amtmand til Justitsministeren. Endvidere skal der fremtidig indhentes *Erklæring* ikke alene fra Kommunalbestyrelsen, men ogsaa fra *Filmsraadet*, før der træffes Bestemmelse om Oprettelse af et nyt Biografteater eller om Meddelelse af *Bevilling* til et Biografteater. Denne sidste Bestemmelse indføjedes i Folketinget.

Medens der efter Loven af 1933 kunde meddeles *Bevilling* til saavel Enkeltpersoner som Kommuner, Foreninger, Selskaber og Institutioner, bestemmes det nu i § 2, at *Bevilling* kun kan gives til den *Kommune*, hvori Biografteatret ligger, eller til en *Enkeltperson*. I enkelte Tilfælde, hvor det findes af Interesse at støtte Produktionen af danske Films, kan der dog meddeles et her i Landet hjemmehørende *Selskab for Produktion af Films* *Bevilling*, saaledes at denne betinges af, at Selskabet opretholder en nærmere angiven Produktion af kulturelt og kunstnerisk værdifulde Films. Saafremt *Bevilling* meddeles en Enkeltperson, der producerer Films, gælder tilsvarende Bestemmelse. Endvidere kan der i særlige Tilfælde gives *Bevilling* til *Landsorganisationer*, hvis Virksomhed er af samfundsnyttig og folkeopdragende Karakter. — I de Tilfælde, hvor *Bevilling* gives til en Kommune, et Produktionsselskab eller en Landsorganisation, skal *Teatrets Leder* og den med Hensyn til hans Ledelse af Teatret truffne Aftale *godkendes* af den Myndighed, der har udfærdiget *Bevillingen*. — I øvrigt er Paragraffens Bestemmelser uforandrede.

Som Begrundelse for, at *Foreninger* ikke fremtidig skal kunne faa meddelt Biografbevilling, anførtes i Bemærkningerne til Lovforslaget, at Tildelingen af saadanne *Bevillinger* nødvendigvis maa blive ret planløs, og at Biografteaterdriften ikke har nogen naturlig Tilknytning til de paagældende Foreningers øvrige Virksomhed. Saadanne *Bevillingshavere* »har derfor ikke den fornødne Indsigt i og kan heller ikke udøve den paakrævede Kontrol med Teatrets Drift«, og Ordningen virker derfor, selv om der efter Loven findes en sagkyndig Leder, ikke tilfredsstillende med Hensyn

til Udnyttelsen af Bevillingen, hvortil der ikke kan stilles samme Krav som til en Enkeltpersons Udnyttelse. »Ordningen maa saaledes, navnlig hvis den gennemføres i videre Omfang, anses for ikke alene at være uheldig fra et forretningsmæssigt Synspunkt, men ogsaa for de Udviklingslinier, der af Hensyn til Publikum bør følges inden for Biografteatervæsenet.« Man fandt det under Hensyn hertil heldigst at gaa bort fra denne Ordning, for saa vidt angaar Tildelingen af nye Bevillinger. Til Gengæld vil der af Filmsfondens Midler kunne ydes *Tilskud* til Foreninger o. lign. med almennyttigt Formaal.

I § 3, der angaar *de personlige Betingelser* for at kunne opnaa Bevilling eller Godkendelse som Leder af et Biografteater, har man ud over formelle Ændringer erstattet Udtrykket »godtgør at have fornøden Indsigt i Forhold vedrørende Biografteatervæsenet« med »godtgør at have de fornødne kunstneriske og forretningsmæssige Forudsætninger for at kunne lede et Biografteater«. Man har hermed villet give Udtryk for, at der ikke skal lægges afgørende Vægt paa, om den paagældende Person tidligere har beskæftiget sig med Biografteaterforhold, idet Hovedsagen er, at han har de fornødne *kunstneriske, kulturelle og forretningsmæssige Egen-skaber*.

I § 4, der omhandler Tilfælde, hvor Bevilling ikke kan meddeles, er navnlig foretaget den Ændring, at Justitsministeren kun *under ganske særlige Omstændigheder* skal kunne gøre Undtagelse fra Paragraffens Bestemmelser, herunder meddele Bevilling eller Godkendelse til Personer, som driver Udlejningsvirksomhed.

§ 5 er ny. Den bestemmer, at for saa vidt en Bevilling udnyttes i lejede Lokaler, skal *Lejekontrakten godkendes* af den bevilgende Myndighed, der, hvis Lejen skønnes at staa i Misforhold til det lejedes Værdi, kan forelægge Spørgsmaalet for den i Henhold til Loven af 23. Marts 1937 om Beskyttelse af Erhvervsvirksomheder i lejet Ejendom nedsatte Voldgiftsret, hvorunder Biografteatret hører.

Justitsministeriet har anset det for ønskeligt at faa indført en saadan Regel, da den forøgede Afgift af Biografteatrenes Overskud vil medføre, at Bevillingshaverne fremtidig bliver mindre interesserede i en rimelig Fastsættelse af den Leje, der skal svares af Teaterlokalerne, medens Staten af Hensyn til Afgifterne har Interesse i, at der kun svares en passende Leje.

§§ 6—10 er, bortset fra en enkelt Konsekvensændring, enslydende med §§ 5—9 i Loven af 1933. Til § 11, Stk. 1, blev derimod i Folketinget føjet følgende Punktum: »*Producer* af danske Films, som har opnaaet Bevilling i Henhold til § 2, er tillige pligtige at afgive aarlig *Indberetning* ledsaget af Regnskab *vedrørende det økonomiske Resultat* af Produktionsvirksomheden.«

§ 12 svarer til § 11 i Loven af 1933, men afviger fra denne derved, at det udtrykkeligt foreskrives, at Bevillingen *bortfalder* ved Bevillingshaverens Død. Dette staar i Forbindelse med, at Regelen i § 13 i Loven af 1933, hvorefter en Bevillingshavers Enke havde Ret til at indtræde i Bevillingen, er ophævet.

Til Gengæld indsattes i Folketinget en ny § 14, i hvilken det bestemmes, at saafremt en Bevillingshaver, der har haft Bevilling til at drive Biografteater i mindst 10 Aar, afgaar ved Døden, og hans Enke ikke kan opnaa Bevilling til Teatret, er hun berettiget til en Pension, der udredes af Filmsfonden (§ 28). *Enkepensionen* udgør $\frac{1}{5}$ af Biografteatrets Overskud beregnet som et Gennemsnit af Overskuddet for de 3 sidste Regnskabsaar før Bevillingshaverens Død — dog højst 2 000 Kr. aarlig og mindst 800 Kr. aarlig eller, saafremt Gennemsnittet af Biografteatrets Overskud for de sidste 3 Aar har været mindre end 800 Kr., da dette Gennemsnitsbeløb — og i øvrigt udregnet i Overensstemmelse med Reglerne i § 27, Stk. 2*), med Fradrag af en i Medfør af § 27 udredet Afgift. Saafremt en Bevillingshaver har drevet Biografteater i 15 Aar, udgør Enkepensionen $\frac{1}{4}$ af Biografteatrets Overskud beregnet efter foranstaaende Regler, dog højst 2 000 Kr. For Enker efter Personer, der har Bevilling ved nærværende Lovs Ikrafttræden, udgør Maksimumspensionen 3 000 Kr. — Der ydes endvidere *Reguleringstillæg* og *Børnepension* eller Børnetillæg til Enkepension efter de Regler, der gælder for Statens Tjenestemænd.

*) »Ved Overskuddets Udregning fradrages passende Beløb til Afskrivninger eller Henlæggelser samt 6 pCt. p. a. Rente af den af Bevillingshaveren til enhver Tid i Teatret anbragte Kapital og Rente af laant Kapital, dog ikke ud over sædvanlig Udlaansrente og Provision for Banklaan.«

Filmsudlejning og Filmcentral.

Bestemmelserne i dette Afsnit er nye.

§ 16, der angaar Betingelserne for at kunne drive Virksomhed som *Filmsudlejer*, indeholder tilsvarende Bestemmelser som Næringslovens Regler for Udstedelse af Næringsbrev.

§ 17, der ændredes noget i Folketinget, foreskriver, at *danske Films* ikke maa *udlejes* af herværende Filialer af eller Agenter for udenlandske Produktionsselskaber, men kun af vedkommende Producent selv eller Statens Filmcentral eller selvstændige danske Udlejere. — Udlejning af en enkelt Film maa ikke fra Udlejerens Side betinges af, at der skal aftages flere Films.

Disse Bestemmelser begrundes i Bemærkningerne til Lovforslaget med, at Udlejningsselskaberne og Produktionselskaberne ofte over for Bevillingshaverne stiller som Betingelse for Udleje af en dansk Film, at der aftages en eller flere udenlandske Films, som Bevillingshaveren ellers ikke vilde aftage. I den seneste Tid har man set Udlejningsselskaber optage danske Films for derigennem at faa afsat deres udenlandske Films. Et eventuelt Tab paa de danske Films skal opvejes ved den indvundne Fortjeneste paa billigt købte udenlandske Films, som Udlejningsselskabet kræver overtaget samtidig med de danske. Ogsaa for udenlandske Films' Vedkommende benytter Udlejningsselskaberne sig af enkelte Films' antagelig store Indtjeningssevne dels til at faa Films afsat ubeset (blind booking), dels til at faa andre mindre værdifulde Films afsat samtidig med den enkelte gode Film (block booking). Dette System, der ogsaa let fører til Sænkning af Filmsniveauet, forbydes nu.

§§ 18 og 19 omhandler den i Henhold til Loven oprettede *Filmcentral*, hvis *Opgave* det er at fremskaffe og udleje Skolefilms og Films, der tjener til Oplysningens Fremme. Endvidere skal Filmcentralen bidrage til Udviklingen af Filmsforevisningen her i Landet ved Indkøb og Udleje af kulturelt og kunstnerisk værdifulde Films. De nærmere Regler for Antagelse af *Driftsleder* samt Medhjælp til Statens Filmcentral fastsættes af Justitsministeren efter Indstilling af Filmsraadet (§ 25).

Budgettet for Statens Filmcentral forelægges Justitsministeren med Filmsraadets Bemærkninger og optages paa Finansloven. Ved Udgangen af hvert Finansaar forelægger

Lederen af Statens Filmcentral Ministeren *Beretning om og Regnskab* over Centralens Virksomhed i det forløbne Aar, ledsaget af Filmsraadets Bemærkninger. Beretning og Regnskab med Filmsraadets Bemærkninger forelægges endvidere Finansministeren og Rigsdagens Finansudvalg. Det indvundne *Overskud* tillægges Filmsfonden, der ligeledes yder Forstrækninger til Driften samt til Dækning af eventuelt fremkommet Underskud.

Censur og Tilsyn; Filmsraad.

§§ 20, 21 og 22 er enslydende med §§ 14, 15 og 16 i Loven af 1933 med den Undtagelse, at man har ladet Bestemmelsen i § 16, Stk. 3, om Nedsættelse af et Udvalg udgaa. Dette Udvalg erstattes af det i § 25 omhandlede Filmsraad.

§§ 23 og 24 svarer ligeledes til Bestemmelser i Loven af 1933. Der er dog foretaget den *Ændring*, at *Afgiften for Censurering* af Films med Fradrag af Omkostninger skal tillægges Filmsfonden.

Om *Filmsraadet* indeholder §§ 25 og 26 følgende Bestemmelser:

Der oprettes et Filmsraad, *bestaaende af* 9 Medlemmer, som udnævnes af Justitsministeren. Af Medlemmerne udnævnes et efter Indstilling af Undervisningsministeren, et efter Indstilling af »Danmarks Lærerforening« efter Forhandling med de københavnske Lærerorganisationer, et efter Indstilling af »Foreningen for Høj- og Landbrugsskoler«, et efter Indstilling af »Arbejdernes Oplysningsforbund« i Danmark, et efter Indstilling af »Biografteaterforeningen for København og Omegn«, et efter Indstilling af »Biografteaterforeningen for Provinsen« og et efter Forhandling med »Dansk Skuespillerforbund« og »Danske Dramatikeres Forbund«. Blandt Raadets Medlemmer udnævner Justitsministeren Formand og Næstformand. Samtlige Udnævnelser gælder for et Tidsrum af 4 Aar. — Raadets Medlemmer lønnes med Honorarer, hvis Størrelse fastsættes paa Finansloven. Desuden tillægges der dem Godtgørelse for Rejseudgifter efter Regning. Udgifterne til Filmsraadet afholdes af Filmsfonden.

Filmsraadet skal *følge Udviklingen af Filmsforholdene i Udlandet* og navnlig have Opmærksomheden henvendt paa, hvilke Films der produceres i de enkelte Lande og disses Værdi

i kulturel og kunstnerisk Henseende. Raadet skal bidrage til, at Filmsforevisningen her i Landet bliver af en saa *alsidig Karakter* og af en saa *høj kunstnerisk og kulturel Kvalitet* som muligt, og skal i saa Henseende bistaa saavel Statens Filmcentral som de private Udlejningsselskaber. Raadet har i det hele til Opgave at være *raadgivende for Myndighederne* og de forskellige Grene inden for Filmserhvervet.

Filmsraadet afgiver Indstilling og aflægger Regnskab til Justitsministeren for den i § 30, Stk. 1, Nr. 2, nævnte Andel af Filmsfondens Indtægter.

Det paahviler Filmsraadet at *følge og kontrolere de af Statens Filmcentral foretagne Dispositioner* og Centralens Drift baade kunstnerisk og økonomisk.

Raadets *Erklæring* skal indhentes vedrørende Spørgsmaal om Fritagelse for eller Nedsættelse af Forlystelsesafgift. Erklæringen fremsendes af Raadet til Justitsministeren, der videresender den til Finansministeren. Raadets Erklæring skal endvidere indhentes ved Afgørelsen af, om en Film er af en saadan oplysende Karakter, at den omfattes af Lovens §§ 9 og 10.*)

Raadet skal udtale sig angaaende de Films, der forbydes af Censuren, saafremt Censurens Afgørelse paaankes til Justitsministeren.

Efter Justitsministerens oprindelige Forslag skulde Filmsraadet kun have 7 Medlemmer, men dette ændredes i Folketinget til 9. Samtidig gav man de to anførte Biografteater-Organisationer Indstillingsret i Stedet for »Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre.«

Bevillingsafgift; Filmsfond.

§ 27 indeholder de ændrede Regler angaaende den aarlige Bevillingsafgift. Medens der ikke længer skal betales Afgift efter Antallet af aarlige Forestillinger og Antallet af Siddepladser (jfr. § 21 i Loven af 1933), har man til Gengæld forhøjet Afgiften for de Biografteatre, der betaler sig bedst.

*) Om Anvendelse af en Del af Forevisningstiden til Forevisning af danske Films eller af udenlandske Films, der tjener Oplysningens Fremme, og om Adgang for Skoler m. fl. til at faa overladt Teatret til Forevisning af Films i Undervisningens og Oplysningens Tjeneste.

Denne Afgift, som tidligere fastsattes af Justitsministeren inden for nærmere angivne Rammer, skal fremtidig udredes af alle Biografteatre, hvis Overskud *overstiger 12 000 Kr.*, idet der af Overskuddet *herudover* svares følgende Afgift af fulde 100 Kr.:

til og med 13 000 Kr.	20 pCt.
13 000—14 000 Kr. *)	200 Kr. af 13 000 Kr. 25 pCt. af Resten
14 000—15 000 —	450 — - 14 000 — 30 — - —
15 000—16 000 —	750 — - 15 000 — 35 — - —
16 000—17 000 —	1 100 — - 16 000 — 40 — - —
17 000—18 000 —	1 500 — - 17 000 — 45 — - —
18 000—19 000 —	1 950 — - 18 000 — 50 — - —
19 000—25 000 —	2 450 — - 19 000 — 55 — - —
25 000—35 000 —	5 750 — - 25 000 — 60 — - —
over 35 000 Kr. . . .	11 750 — - 35 000 — 65 — - —

Noget nyt er det, at Personer eller Selskaber, der i Henhold til § 2 har faaet Biografbevilling som Producenter af danske Films, *fritages* for at svare Bevillingsafgift. Bevillingen er i disse Tilfælde givet med det Formaal at støtte Produktionen, og man har under Hensyn hertil ment, at Overskuddet ogsaa bør tilfalde Bevillingshaveren ubeskaaret.

De oprindelig foreslaaede Afgiftssatser lempedes noget i Folketinget. Det var ogsaa i Folketinget, man ophævede Bestemmelsen om Opkrævning af en Afgift efter Antallet af Forestillinger og Siddepladser, hvilket skete af Hensyn til de mindre Biografteatre.

§§ 28—31, der angaar *Filmsfonden*, og som undergik enkelte Ændringer i Folketinget, bl. a. med Hensyn til Størelsen af de i § 30, Nr. 2 og 3, nævnte Beløb til forskellige Formaal, har følgende Indhold:

§ 28. Der oprettes en Fond dels med det *Formaal* at virke til Fremme af Filmens Udnyttelse i undervisningsmæssig, kulturel og kunstnerisk Henseende, dels med den Opgave at virke til Støtte for almennyttige Formaal, særlig dansk Teater, bortset fra faste Teatre, der drives for offentlig Regning, samt dansk Idræt og for velgørende Formaal, særlig Understøttelse af danske Kunstnere, Enker efter Biografbevillingshavere m. v.

*) d. v. s. over 13 000, men ikke over 14 000 Kr.

§ 29. Af Fondens Indtægter foretages Henlæggelser til en *Grundkapital* for Fonden, indtil denne Kapital udgør 1 000 000 Kr. Saafermt Grundkapitalen senere formindskes, finder der paa ny Henlæggelser Sted, indtil den er bragt op til denne Størrelse.

§ 30. Fondens Indtægter, herunder Renterne af den i § 29 nævnte Grundkapital, *anvendes* paa følgende Maade:

1. Til Grundkapitalen foretages Henlæggelser i Overensstemmelse med Reglerne i § 29.

2. Indtil 150 000 Kr. anvendes til Fremme af *Filmens Udnyttelse i undervisningsmæssig, kulturel og kunstnerisk Henseende*, nemlig til:

- a) Ydelse af Tilskud til Fremstilling eller Anskaffelse af *Skolefilms* eller til andre Foranstaltninger til Fremme af Filmens Anvendelse i Undervisningens Tjeneste,
- b) Ydelse af Tilskud til Fremstilling eller Anskaffelse af Films, der tjener til *Oplysningens Fremme* eller til almindelig *Propaganda for Danmark* eller dansk Erhvervsliv,
- c) Ydelse af Tilskud til Støtte af Fremstilling af *danske Films* af kunstnerisk og kulturelt værdifuld Karakter,
- d) Dækning af Udgifterne til *Filmsraadet* og til Ydelse af Forstrækninger til Driften af Statens *Filmcentral* samt til Dækning af eventuelt ved Driften fremkommet Underskud,
- e) Ydelse af *Stipendier* til Uddannelse af yngre Filmsinstruktører, Filmsforfattere m. v. samt til Udredelse af *Pension til Enker* og Børn efter Indehavere af Bevilling til Biografteatre.

3. Indtil 125 000 Kr. anvendes til *Støtte for almennyttige Formaal*, herunder dansk Teater bortset fra faste Teatre, der drives for offentlig Regning, samt dansk Idræt. Fordelingen foretages af Justitsministeren med Tilslutning af Rigsdagens Finansudvalg.

4. Resten overføres til Undervisningsministeriets Budget paa Finansloven til Dækning af Udgifter til *Understøttelse af Kunstnere og Videnskabsmænd* samt til Fremme af kunstneriske og videnskabelige Formaal.

Naar den i § 29 nævnte Grundkapital har naaet en Størrelse af 1 000 000 Kr., og saa længe Kapitalen udgør dette

Beløb, kan det i Stk. 1, Nr. 2, nævnte Beløb forhøjes indtil 225 000 Kr., og det i Stk. 1, Nr. 3, nævnte Beløb forhøjes indtil 150 000 Kr.

Fondens Budget opføres paa Finansloven. Beretning om Fondens Virksomhed forelægges hvert Aar Finansministeren og Rigsdagens Finansudvalg.

§ 31. Filmsraadet afgiver Indstilling til Justitsministeren om Anvendelsen af den i § 30, Stk. 1, Nr. 2, nævnte Andel af Filmsfondens Indtægter og foretager efter Indstillingens Godkendelse de fornødne Dispositioner med Hensyn til Beløbets Anvendelse. Ved Udgangen af hvert Finansaar forelægger Raadet Ministeren Regnskab over Beløbets Anvendelse i det forløbne Aar.

Overgangs-, Straffe- og Ikrafttrædelsesbestemmelser.

Saafernt Bevilling før Lovens Ikrafttræden er meddelt en Forening, et Selskab eller en Institution, der ikke vil kunne opnaa Bevilling efter Loven, forbliver Bevillingen ifølge § 32 i Kraft og fornyes ved Bevillingsperiodens Udløb.

En tilsvarende Bestemmelse findes i § 33 angaaende Enker, der før Lovens Ikrafttræden er indtraadt i Bevillingen. Indgaar Enken nyt Ægteskab, kan Bevillingen dog tages tilbage.

§§ 34 og 36 indeholder forskellige andre Overgangsbestemmelser, navnlig vedrørende Afgiftens Erlæggelse efter de gamle og de nye Regler, og fastsætter Ikrafttrædelsestidspunktet til 15. April 1938.

Ifølge § 35 straffes Overtrædelse af Lovens Forskrifter med Bøder, der tilfalder Statskassen.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 65 Stemmer mod 49 og i Landstinget med 35 Stemmer mod 33, idet Venstre, Det konservative Folkeparti og Danmarks Retsforbund gik imod Lovforslaget som Helhed, ogsaa efter at der i Folketinget var vedtaget en Række Ændringsforslag, hvoraf de fleste gennemførtes uden Modstemmer og adskillige med konservativ Tilslutning. I Landstinget vedtoges Lovforslaget uforandret i Folketingets Affattelse efter en kortvarig Udvalgsbehandling.

Som Begrundelse for sin Modstand mod det af Justitsministeren fremsatte Lovforslag anførte *Venstre* i Folketingsudvalgets Betænkning, at det i sin Tid var naturligt og rigtigt at indføre et Bevillingssystem, der kun skulde være af kontrol-

rende Art, og som gav Plads for den enkeltes Dygtighed og Initiativ i Filmsfremvisningens første Tid, da det endnu var ukendt, hvilken kulturel Betydning den vilde faa. Skulde Initiativet og Dygtigheden i Erhvervet bevares, vilde den bedste Vej imidlertid under de nuværende Forhold være at søge at naa frem til en betryggende Form for Indførelse af *fri Næring* paa dette Omraade.

»Lovforslaget gaar imidlertid den helt modsatte Vej, idet dets Ophøjelse til Lov vil bevirke, at Staten, d. v. s. Justitsministeren, fra at være en kontrollerende Faktor nu gennem de foreslaaede Bestemmelser dels om Oprettelse af et Filmsraad, dels om en Statens Filmcentral og andre i Lovforslaget givne Bemyndigelser vil faa en saadan Magtstilling, at det reelt betyder, at man lægger *Biografteatervæsenet ind under Statsdrift*, dog uden økonomisk Ansvar, men med saadanne Beføjelser, at det bliver Staten, der i Fremtiden bestemmer baade den økonomiske og den kulturelle Udvikling inden for Erhvervet.«

En saadan Udvikling maatte Venstre bestemt modsætte sig, og da det i Udvalget viste sig umuligt at faa indført saa betydende Ændringer i Lovforslaget, at dets Karakter blev ændret i den nævnte Retning, stillede Venstre *Ændringsforslag* om en helt ny Affattelse af Lovforslaget.

Dette Ændringsforslag gik ud paa at afskaffe Bevillingssystemet og indføre fri Næring med saadanne Bestemmelser, der kunde hindre Kapitaldannelser og Truster i at beherske Erhvervet, ligesom det efter Venstres Opfattelse vilde give ordnede og betryggende Forhold for Filmsudlejning. Om visse Overgangsbestemmelser af Hensyn til de allerede bestaaende Biografteatre var man villig til Forhandling.

Efter Venstres Ændringsforslag maatte Biografteaterdrift og Filmsudlejning *udøves* af enhver, der er i Besiddelse af *Næringsbevis* for saadan Virksomhed, og som opfylder de i Loven givne Bestemmelser.

For Erhvervelse og Bevarelse af Næringsbevis for Biografteaterdrift skulde erlægges en ved særlig Lov fastsat *Afgift*. Ingen Enkeltperson og intet Selskab eller Forening maatte eje eller drive eller være interesseret i mere end eet her i Landet beliggende Biografteater.

Enhver Biografteaterleder skulde være berettiget til at *leje* de hos Filmsudlejerne udbudte Films og til en Pris, der ikke maatte overstige den Procentsats, der er betalt ved Filmens Førsteopførelse. Hvis en Biografteaterleder ønskede at leje en bestemt Film, kunde det aldrig af Filmsudlejerens kræves, at der samtidig med denne Film blev aftaget andre Films.

Levende Billeder skulde, inden de blev forevist offentligt, *godkendes* af Statens Filmcensur. Censurens Godkendelse kunde betinges af, at der ikke gaves Børn under 16 Aar Adgang

til Forevisningen. Censuren maatte ikke godkende Films, saafremt deres Forevisning skønnedes »at krænke Ærbarhed eller virke forraaende eller paa anden Maade moralsk nedbrydende.«

For Censureringen vilde være at betale en af Justitsministeren fastsat Afgift.

De i Medfør af Loven indgaaede Afgifter skulde tilfalde *Staten* og opføres paa Statsregnskabet. Det paalagdes Justitsministeren at stille Forslag om Bevillinger paa Finansloven »til Fremme af dansk *Filmsproduktion*, herunder i særlig Grad til Films, der har et undervisningsmæssigt, kulturelt eller kunstnerisk Formaal, eller som kan formenes at være til Støtte for danske Erhvervsinteresser«. Justitsministeren skulde endvidere stille Forslag om Statsstøtte til *Fremvisning* af saadanne Films, ligesom han bemyndigedes til med Tilslutning af Rigsdagens Finansudvalg at nedsætte eller *eftergive Forlystelsesskatten* for danske Films eller for Films, der har de nævnte Formaal.

Venstres Ændringsforslag fandt Tilslutning hos Det konservative Folkeparti og Danmarks Retsforbund, men det forkastedes med 76 Stemmer mod 52.

Det konservative Folkeparti nærede den principielle Opfattelse, at »Biografteaterdriften burde være fri Næring med den Beskyttelse, som af nationaløkonomiske og kulturelle Grunde maatte gives imod Udbytning og uheldig Paavirkning udefra«. Man var dog klar over, at Overgangen til fri Næring fra det gennem en lang Aarrække lovfæstede Bevillingssystem vilde berede store Vanskeligheder i Overgangstiden, og at en retfærdig og for de nuværende Bevillingshavere lempelig Ordning maatte strække sig over et betydeligt Aaremaal.

Det af Justitsministeren fremsatte Lovforslag mentes at være behæftet med saa betydelige Fejl og Mangler, at det i højere Grad vilde modvirke end fremme Lovforslagets Formaal, der skulde være at fremme og højne dansk Filmsproduktion — og derved skabe øget Beskæftigelse — og at yde Biografpublikummet de kulturelt og kunstnerisk lodigste Films. Efter de Konservatives Opfattelse var Fejlene navnlig følgende:

»1. Forslaget aabner i den foreliggende Form ingen Udsigt til Højnelse af dansk Filmsproduktions kulturelle og kunstneriske Standard. 2. Forslaget hemmer Udviklingen af dansk Filmsproduktion — og dermed af Beskæftigelse — ved urimelig Støtte til enkelte Produktionsselskaber, hvilket betyder ubillige Konkurrencevilkaar for andre Selskaber og Udelukkelse af nyt Initiativ paa Produktionens Omraade. 3. Forslaget modvirker Initiativ og Kapitalindsats til Udvidelse og Forbedringer i bestaaende Biografteatre ved en alt for vidtgaaende Udbytning af Bevillingshaverne. 4. Forslaget om-

støder de Rettigheder, Bevillingshavere og disses Enker havde efter Loven af 1933 og i Tillid til hvilke disse med Rette har kunnet disponere; Forslagets Omstøden af disse Rettigheder maa forekomme særlig hensynsløs under Hensyntagen til, at der ikke er givet en passende Overgangsfrist til de i Lovforslaget fastsatte høje Afgifter og ikke er tilvejebragt en rimelig Ordning for de nuværende Bevillingshaveres Enker. 5. Forslaget giver ikke Folkekirken, ved Repræsentation i Filmsraadet, Lejlighed til at udøve sin betydningsfulde kulturelle Vejledning.«

Ud fra disse Synspunkter stilledes en Række Ændringsforslag, der dog var at opfatte som subsidiære, idet *Westermann*, *Hasle* og *Prieme* (K. F.) ved Sagens anden Behandling i Folketinget fremsatte følgende — allerede i Udvalgsbetænkningen bebudede — *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*:

»Idet Folketinget opfordrer Justitsministeren til inden Udgangen af næste Rigsdagssamling at fremsætte Forslag om Biografteaterdriфтens *Overgang til fri Næring* med de deraf nødvendiggjorte Overgangsbestemmelser, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Til denne Paastand sluttede Venstre og Danmarks Retsforbund sig, hvorimod Socialdemokratiet og Det radikale Venstre stemte imod. Paastanden blev derved forkastet, ligesom Tilfældet derefter var med de fra konservativ Side stillede Ændringsforslag.

Blandt disse gik et ud paa, at *Folkekirken* skulde være repræsenteret i Filmsraadet ved et Medlem, udpeget efter Indstilling fra Landets Biskopper. Et andet tog Sigte paa den i § 27 omhandlede *Skala for Bevillingsafgiften*, der ifølge det konservative Forslag skulde udgøre 20 pCt. af den Del af Overskuddet, som overstiger 10 000 Kr., til og med 20 000 Kr.; derefter skulde Afgiften gradvis stige, indtil den for afgiftspligtige Beløb ud over 50 000 Kr. naaede op paa 50 pCt. Partiet var *imod*, at danske Produktionsselskaber med Biografbevilling skulde være *fritaget for Bevillingsafgift*. Til Gengæld foresloges, at indtil 200 000 Kr. af Filmfondens Indtægter skulde anvendes til Støtte af Fremstillingen af danske Films af kunstnerisk, kulturelt eller nationalt værdifuld Karakter. Endvidere skal nævnes, at de Konservative foreslog, at *Enker* efter Bevillingshavere ved Lovens Ikrafttræden skulde bevare den i Loven af 1933 § 13 hjemlede Ret til ved Mandens Død at indtræde i hans Rettigheder i Henhold til Bevillingen.

Paa Det frie Folkepartis Vegne udtalte *Elbæk-Jessen* sig til Fordel for Bevillingssystemet, som havde virket udmærket eller i hvert Tilfælde ikke hemmet en god Udvikling. Fri

Næring vilde betyde, at Storkoncerner overtog hele Rækker af Biografteatre eller byggede Biografteatre, hvor der var Mulighed for Fortjeneste, medens de tyndt befolkede Egne maatte skøtte sig selv; men hverken i økonomisk eller kunstnerisk Henseende vilde det medføre bedre Forhold. Partiet kunde i Hovedsagen slutte sig til Lovforslaget og Flertalspartierne Ændringsforslag, omend med enkelte Undtagelser; blandt de fra konservativ Side stillede Ændringsforslag støttede Det frie Folkeparti det, hvorefter Folkekirken skulde have en Repræsentant i Filmsraadet.

Gregersen (D. R.) støttede Venstres Ændringsforslag, uanset at han ikke syntes om, at der skulde kunne ydes Støtte til Fremme af dansk Filmsproduktion. Den Støtte vilde ydes bedst ved, at man ophævede den gældende Kulturskat.

78. Lov om Ændringer i Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 3457. — C. Sp. 377 og 1929].

Fremsat i *Landstinget* $\frac{8}{12}$ (L. Sp. 172). 1. Beh. $\frac{19}{1}$ (L. Sp. 458). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Andersen, Gunnar Fog-Petersen [Sekretær], A. P. Hansen, Ingeborg Hansen [Formand], Lisbet Hindsgaul, H. P. Johansen, Josiassen, Esther Malling Pedersen, S. C. Nørgaard, Rytter, Simonsen, Stumph, C. J. F. Sven, Thomsen og Gudrun Vang Lauridsen). Betænkning (B. Sp. 739) afgivet $\frac{11}{3}$. (Ordfører: Ingeborg Hansen). 2. Beh. $\frac{18}{3}$ (L. Sp. 786). 3. Beh. $\frac{24}{3}$ (L. Sp. 829). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $\frac{29}{3}$ (F. Sp. 4560). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Hartvig Frisch [Formand], Bomholt, Fr. Dalgaard, Chr. Christiansen, Holger Eriksen, Bollerup Madsen, Strøm, Jensen [Gørding] [Sekretær], Steen, Julin, Inger Gautier Schmit, Marius Jensen, Gerda Mundt, Kristen Amby og Skjerbæk). Betænkning (B. Sp. 2659) afgivet $\frac{9}{4}$. (Ordfører: Hartvig Frisch). 2. Beh. $\frac{13}{4}$ (F. Sp. 5612). 3. Beh. $\frac{13}{4}$ (F. Sp. 5622). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 141). Traadt i Kraft 1. Juli 1938.

I § 10 i Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922 om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning er det bestemt, at den, som er *sindssyg* eller i *højere Grad aandsvag*, ikke maa indgaa Ægteskab, dog at det ved kongelig Bevilling skal kunne tillades *en sindssyg* at indgaa Ægteskab, naar det under Hensyn til Sygdommens Art, den ringe Fare for sygeligt Afkom og Partens Evne til

uanset Sygdommen at bedømme Ægteskabets Betydning skønnes forsvarligt, at Ægteskabet indgaas. Endvidere bestemmes det i Lovens § 11, at den, som lider af Kønssygdom, der frembyder Smittefare eller Fare for Overførelse paa Afkommet, eller som lider af *Epilepsi*, ikke maa indgaa Ægteskab, uden at den anden Part er gjort bekendt med Sygdommen, og begge Parter af en Læge har faaet mundtlig Vejledning om Farerne ved den.

For at bringe de her omhandlede Bestemmelser i bedre Overensstemmelse med de racehygiejniske Bestræbelser, der danner Grundlaget for Sterilisationslovgivningen, fremsatte *Retslægeraadet* i en Indstilling til Justitsministeriet Forslag om en *Udvidelse* af Antallet af sjælelige Abnormtilstande, der medfører Forbud imod Ægteskabsstiftelse, saaledes at Forbudet i Lovens § 10 foruden sindssyge og aandssvage i højere Grad kom til at omfatte ogsaa andre sjæleligt abnorme Personer, der ikke alene paa Grund af deres sjælelige Abnormitet maa siges at være lige saa uegnede til at leve i Ægteskab, men som ogsaa — og især — frembyder en langt større Fare med Hensyn til eventuelt Afkom. *Retslægeraadet* fremhævede i saa Henseende *Psykopater i højere Grad* og *kroniske Alkoholister*, ligesom det gjorde gældende, at det ikke var stemmende med en rationel Ordning, naar *Epilepsi* ikke var omtalt i § 10. Endvidere betonedes Raadet, at Afgrænsningen i samme Paragraf af i højere Grad aandssvage var ueheldig, set fra et psykiatrisk eller arvebiologisk-eugenisk Synspunkt, da det med Hensyn til Faren for Afkommet er de *lettere Grader af Aandssvaghed*, der medfører de største Betænklichkeiten. Samtidig foreslog Raadet, at der blev givet Mulighed for at meddele Tilladelse til Ægteskab for aandssvage i højere Grad, naar Forholdene maatte tale herfor. — Yderligere ønskede *Retslægeraadet* tilvejebragt Hjemmel for at stille *Sterilisation som Betingelse* for Indgaaelse af Ægteskab, naar Tilladelse hertil meddeles; man vilde derved skabe Mulighed dels for Indgaaelse af Ægteskaber, som ellers — ganske overvejende af eugeniske Grunde — maatte fraraades, dels for Legalisering af bestaaende Samliv, som ellers ofte kunde føre til Masseavl af defekt Afkom.

Retslægeraadets Indstilling blev forelagt *Socialministeriet*, som efter at have indhentet Erklæringer bl. a. fra Overlægerne ved Østifternes Aandssvageanstalt, Den kellerske Aandssvageanstalt, Kolonien Filadelfia og Epileptikerhospitalet i Nyborg udtalte sin Tilslutning til, at Epileptikere og aandssvage ikke burde kunne indgaa Ægteskab uden særlig Tilladelse.

Justitsministeriet kunde i det hele tiltræde de af *Retslægeraadet* fremsatte Synspunkter, men fandt det dog overvejende betænkeligt at inddrage *Epileptikere i lettere Grad* under den

omtalte Lovbestemmelse, en Opfattelse, der ogsaa fik Raadets Tilslutning. Det af Justitsministeren fremsatte Lovforslag var derefter i alt væsentligt i Overensstemmelse med Raadets Indstilling, og det gennemførtes med en enkelt Ændring (angaaende Adgang for en Ægtefælle til at rejse Omstødsessag), medens videre gaaende Ændringer af Venstre og Det konservative Folkeparti blev forkastet. Disse Partier stemte derefter tillige med Det frie Folkeparti imod Lovforslaget.

Ægteskabslovens § 10 har nu faaet følgende Affattelse:

»Den, som er *sindssyg, aandssvag, Psykopat i højere Grad* eller *kronisk Alkoholist*, maa ikke indgaa Ægteskab uden dertil af Justitsministeriet meddelt Tilladelse. Det samme gælder *Epileptikere med jævnlige Anfald eller med udtalte psykiske Forandringer*.

Saadan Tilladelse kan kun meddeles, saafremt *Justitsministeriet* efter indhentet *Erklæring fra Retslægeraadet* skønner, at det under Hensyn til Lidelsens Art, den ringe Fare for Overførelse paa Afkommet samt Partens Evne til at bedømme Ægteskabets Betydning maa anses for forsvarligt, at Ægteskabet indgaaes.

Tilladelsen kan *betinges af*, at den paagældende lader sig underkaste *Sterilisation* (Ufrugtbargørelse) i Overensstemmelse med Lovgivningens Bestemmelser herom, jfr. Lov Nr. 176 af 11. Maj 1935 om Adgang til Sterilisation og Kastration og § 5 i Lov Nr. 171 af 16. Maj 1934 om Foranstaltninger vedrørende aandssvage.«

Der havde under Lovforslagets Forberedelse været rejst Spørgsmaal om en yderligere Udvidelse af Bestemmelsens Omraade, saaledes at ogsaa *blinde, døve og talelidende* blev taget med. Retslægeraadet havde imidlertid efter de foreliggende Oplysninger om Blindhed og Døvhed fundet det betænkeligt at inddrage disse Defekter under § 10, og med Hensyn til talelidende udtalte Raadet, at der »ikke foreligger et saadant Erfaringsmateriale«, at Raadet paa nuværende Tidspunkt turde anbefale Lovgivning paa dette Omraade. Socialministeriet havde givet Udtryk for de samme Betænkeligheder*), og Justitsministeriet havde herefter anset det for rettest ikke at optage Bestemmelser vedrørende blinde, døve og talelidende.

*) Jfr. Udtalelser af Socialministeren ved Lovforslagets 1. Behandling L. T. Sp. 458—61.

Landstingets Udvalg forhandlede med Lægeautoriteter om Forstaaelsen af Ordet *aandssvag* i Stk. 1, og der var i Udvalget Enighed om, at Ordet ikke omfatter de saakaldte »Sinker«, men som Hovedregel kun de Personer, hvis Intelligenskvotient efter lægelig Undersøgelse, foretaget i Overensstemmelse med de nu anvendte Intelligensmaalinger, ikke overstiger 75, en Opfattelse, der deltes af Justitsministeren.

Et Mindretal, bestaaende af *Venstre* og *Det konservative Folkeparti*, kunde acceptere Ægteskabsforbudets Udstrækning til kroniske Alkoholister og til Epileptikere af den nævnte Kategori samt Udvidelsen af Forbudet mod aandssvages Ægteskab, naar »Sinker« ikke omfattes af Begrebet aandssvage. Derimod burde *Psykopater* efter Mindretallets Mening ikke inddrages under Ægteskabsforbudene, da Psykopatbegrebet maatte anses for alt for udflydende. Mindretallet henviste i saa Henseende til en Udtalelse i Rigsadvokatens Cirkulære af 7. December 1932, hvor det hedder: »Til sikker Konstatning af Psykopattilstanden hører i Virkeligheden en psykiatrisk Observation fortsat gennem længere Tid.« Det vilde herefter være umuligt for vedkommende Præst eller Giftefoged at afgøre, om der foreligger en saadan Tilstand, og den foreslaede Regel vilde derfor til Gene for den paagældende medføre en hidtil ukendt *Centralisation* paa dette Omraade, idet Sagen maatte forelægges Justitsministeriet og af dette Retslægeraadet, eventuelt med paafølgende Indlæggelse til Observation. Mindretallet gjorde endvidere gældende, at »man næppe endnu har tilstrækkeligt Overblik over, i hvilken Udstrækning denne sjælelige Lidelse eller Sygdom overføres paa Afkommet«, og at man desuden næppe ved strenge Ægteskabsbetingelser vilde kunne hindre dette uden ved ligesom tysk Ret at gaa over til *Tvangssterilisation*. Mindretallet frygtede derfor, at Bestemmelsen, naar den viste sig virkningsløs, skulde blive det første Skridt paa Vej til *Tvangssterilisation*, hvad man maatte anse for meget betænkeligt. — Et Ændringsforslag af Mindretallet om at udelade Ordene »Psykopat i højere Grad« forkastedes i Landstinget med 38 Stemmer mod 31. Det stilledes paa ny af de samme Partier i Folketinget, hvor det forkastedes med 63 Stemmer mod 30 (Det frie Folkeparti undlod at stemme).

Medens Tilladelse til Indgaaelse af Ægteskab i Medfør af Ægteskabslovens § 10 hidtil har udkrævet *kongelig Bevilling*, er det nu overdraget *Justitsministeriet* at give saadanne Tilladelser, hvis Antal Ministeriet antog vilde blive betydeligt forøget. Det ovennævnte *Mindretal* fandt dog ikke Anledning til at forlade den hidtidige Regel og henviste til, at det ikke er Meningen, at den ansøgte Tilladelse skal gives i mange Tilfælde. Ændringsforslag om fremdeles at kræve kongelig Bevilling forkastedes imidlertid i begge Ting.

Venstre og Konservative i Folketinget foreslog endvidere at fritage Personer, som ifølge Loven af 16. Maj 1934 om Foranstaltninger vedrørende aandsvage er blevet underkastet Sterilisation, for at søge Tilladelse til Ægteskabs Indgaaelse, da Iagttagelse af Regelen i § 10 for disse Personers Vedkommende formentlig vilde volde de paagældende unødvendige Vanskeligheder og Administrationen et stort Ekstraarbejde. Justitsministeren hævdede heroverfor, at der er Tilfælde, hvor aandsvage ikke bør leve i Ægteskab, uanset om den ene eller begge Parter er steriliserede, og Ændringsforslaget, der støttedes af Det frie Folkeparti, forkastedes med 63 Stemmer mod 35.

Ved Affattelsen af Paragraffens Stk. 3 er ikke tilsigtet nogen Udvidelse af Lovgivningens Regler om Adgang til Sterilisation, men det er forudsat, at Sterilisation kun kan finde Sted, naar Lovgivningens almindelige Betingelser herfor foreligger.

Som Følge af Udvidelsen af Ægteskabslovens § 10 til at omfatte de sværere Former af Epilepsi, er Bestemmelsen i § 11 (se Indledningen), for saa vidt Epileptikere angaar, nu udeladt. Den i § 10 foretagne Afgrænsning mellem de lettere og sværere Former for Epilepsi har ogsaa medført en Ændring af § 44, Stk. 1, Nr. 3. Det skyldes ligeledes Ny-Afattelsen af § 10, at Lovens § 21, Nr. 4 (om Fremlæggelse af Lægeattest eller Tilladelse fra Justitsministeriet), er omredigeret.

Efter Justitsministeriets Opfattelse vilde Indførelse af en Kontrol med Overholdelsen af de nye Bestemmelser gennem Indberetningspligt om konstaterede Tilfælde af den omhandlede Art kunne medføre uheldige Virkninger og give misvisende Resultater. Man mente derfor at maatte regne med, at der vil kunne forekomme et ikke helt ringe Antal Ægteskabsindgaaelser i Strid med disse Bestemmelser, og ansaa det for ønskeligt, at der blev aabnet Adgang til *Omstødelse* af saadanne Ægteskaber. Omstødelsessag burde dog efter Ministeriets Mening alene kunne anlægges af *det offentlige*, ud fra den Betragtning, at de paagældende Regler væsentlig er begrundet i Samfundshensyn og ikke i Hensynet til Parterne selv. — I Overensstemmelse hermed er Ægteskabslovens § 42, Stk. 4, udvidet til at omfatte § 10, saaledes at Bestemmelsen, hvorefter det offentlige kan anlægge Sag til Omstødelse af et i Strid med § 13 indgaaet Ægteskab, naar det ikke skønnes forsvarligt at lade det blive bestaaende, finder tilsvarende An-

vendelse paa Ægteskaber, der er indgaaet i Strid med Reglerne i § 10.

Venstre og Konservative vendte sig i begge Ting mod den foreslaaede Ændring, hvori man saa et Brud med den i dansk Ret fulgte Linie: kun ganske undtagelsesvis at give *det offentlige* Adgang til at omstøde et Ægteskab, naar det først var indgaaet, selv om det skulde være i Strid med et af Lovens Ægteskabsforbud. Under Udvalgsforhandlingerne i Landstinget var der ganske vist taget Hensyn til Mindretallet, idet der ved et af Justitsministeren stillet Ændringsforslag blev givet den Ægtefælle, som har været i god Tro, Ret til at være medbestemmende med Hensyn til sit eget Ægteskabs Opløsning (jfr. ndfr.); men Mindretallet maatte stadig fastholde, at det offentlige ikke bør have Ret til at forlange Ægteskabet omstødt, i alt Fald ikke i alle de Tilfælde, hvor det drejer sig om aandssvage i lettere Grad, Epileptikere, Psykopater og Alkoholister. Mindretallet tilføjede, at den Omstændighed, at der ikke er fastsat nogen Tidsgrænse, inden hvilken det offentlige skal optræde, vilde medføre stor Uvished om, hvorvidt Ægteskabet skal bestaa eller opløses. — Paragraffen vedtoges i Landstinget med 38 Stemmer mod 32, i Folketinget med 63 Stemmer mod 36 (Venstre, Det konservative Folkeparti og Det frie Folkeparti).

Endelig er Ægteskabslovens § 43 omformet.

I det første Stykke fastslaas som Konsekvens af den ændrede § 10, at en i højere Grad aandssvag Person — ligesom en sindssyg — ikke kan paastaa sit Ægteskab omstødt, naar han har faaet Tilladelse til Ægteskab.

Dernæst er Stk. 2, som efter Regeringsforslaget kun angik den anden Ægtefælles Adgang til at rejse Omstødelsessag i Tilfælde af Sindssygdом eller højere Grad af Aandssvaghed, affattet saaledes:

»Saafremt nogen, der er sindssyg, aandssvag, Psykopat i højere Grad, kronisk Alkoholist eller Epileptiker med jævnlige Anfald eller med udtalte psykiske Forandringer, har indgaaet Ægteskab uden at have faaet Tilladelse dertil efter § 10, kan *den anden Ægtefælle*, hvis han ved Ægteskabets Indgaaelse ikke havde Kundskab om Lidelsen, paastaa Ægteskabet omstødt, medmindre der er forløbet 6 Maaneder, efter at han har faaet saadan Kundskab, eller Lidelsen senere er helbredet. Sagen maa i hvert Fald anlægges senest 3 Aar efter Ægteskabets Indgaaelse.«

Som foran berørt blev den sidstnævnte Ændring foretaget i Landstinget (foreslaaet af Justitsministeren og tiltraadt af hele Udvalget).

Mindretallenes Stilling til Lovforslagets Enkeltheder er omtalt i den foregaaende Fremstilling.

Om sin Stilling til Lovforslaget som Helhed udtalte Landstingsudvalgets Mindretal (*Venstre* og *Det konservative Folkeparti*), at Lovforslaget formentlig paa flere Punkter medførte et afgørende Brud paa de hidtil her i Landet anerkendte Principper vedrørende Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning, og at der ikke fandtes tilsvarende Bestemmelser i de andre nordiske Lande, medens de foreslaaede Regler mindede om den tyske Lov af 18. Oktober 1935 om Beskyttelse af det tyske Folks Arvesundhed, der henviser til Lov om Forhindring af arvesygt Afkom af 14. Juli 1933; den tyske Lovgivning medtager ganske vist nogle flere Personer, nemlig døve, blinde og talelidende, og resulterer i Tvangsterilisation, men det fremgik af Motiverne, at det ogsaa her havde været under Overvejelse at medtage disse Personer blandt dem, som ikke uden Justitsministerens Tilladelse kan indgaa Ægteskab. Mindretallet nærrede i det hele meget stærke Betænkeligheder ved at gaa til en Udvidelse af Ægteskabsbetingelserne ud over de allerede gældende, men havde dog efter Omstændighederne kunnet tiltræde de foreslaaede Udvidelser, bortset fra Psykopaterne. Disse Udvidelser var dog det videste, man havde kunnet gaa med til, og ifald de af Mindretallet stillede Ændringsforslag skulde blive forkastet, vilde man stemme imod Lovforslaget.

I Folketingsudvalgets Betænkning udtalte de samme Partier, at de fandt det uforsvarligt at gennemføre Loven i et saa hurtigt Tempo, at der ikke blev tilstrækkelig Mulighed for at faa Problemerne gennemdrøftet, eventuelt faa en mundtlig Forhandling med de paa disse Omraader særlig sagkyndige. »Man bevæger sig her paa et Felt, som endnu kun er delvis klarlagt af Videnskaben, og det havde efter Mindretallets Opfattelse været rigtigt at udsætte Gennemførelsen af dette Lovforslag til næste Rigsdagssamling.«

Lovforslaget vedtoges i Landstinget med 39 Stemmer (Regeringspartierne) mod 34 (Venstre og Konservative), i Folketinget med 63 Stemmer mod 36 (Venstre, Konservative og Det frie Folkeparti).

79. Lov om Udskydelse af Ikrafttræden af Lov Nr. 163 af 18. Maj 1937 om Foranstaltninger i Anledning af Svangerskab m. m. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 5553. — C. Sp. 357 og 1071].

Fremsat i *Folketinget* $10/3$ (F. Sp. 3800). 1. Beh. $15/3$ (F. Sp. 4015). 2. Beh. $18/3$ (F. Sp. 4223). 3. Beh. $22/3$ (F. Sp. 4226). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $24/3$ (L. Sp. 835). 2. Beh. $29/3$ (L. Sp. 900). 3. Beh. $30/3$ (L. Sp. 927). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid. Nr. 84).

Under Forhandlingerne om Loven om Foranstaltninger i Anledning af Svangerskab m. m. var det en almindelig Forudsætning, at der inden Tidspunktet for Lovens Ikrafttræden (1. April 1938) blev iværksat en Række Foranstaltninger til Hjælp og Støtte for Kvinder til Gennemførelsen af Svangerskabet og i Anledning af Fødselen, og man ventede Forslag i saa Henseende udarbejdet af Befolkningss Kommissionen af 1935. Imidlertid har Kommissionen først i sin 3. Betænkning, der blev afgivet den 25. Januar 1938, kunnet tage Stilling til Hjælpeforanstaltningerne i Anledning af Svangerskab og Fødsel. I denne Betænkning fremsætter Kommissionen bl. a. Forslag om en »*Moderskabsydelse*«, der skal yde Dækning for en væsentlig Del af de ved en Barnefødsel foraarsagede Udgifter. Endvidere foreslaas nye Regler om *erhvervsmæssigt arbejdende Kvinders Rettigheder og Pligter i Anledning af Fødsel*. Desuden stiller Kommissionen Forslag om et omfattende Hjelpearbejde over for de enkelte svangre Kvinder, et Arbejde, der navnlig tænkes udført gennem *Mødrehjælpsinstitutioner*, som skal oprettes over hele Landet, og som skal yde de svangre Kvinder Vejledning og Bistand af personlig, social og juridisk Art. I Tilknytning hertil foreslaas Oprettelsen af et tilstrækkeligt Antal Fødehjem, Svangrehjem og Mødrehjem, til hvilke Mødrehjælpsinstitutionerne kan henvise de Kvinder, der trænger til Ophold paa saadanne Hjem.

Under disse Omstændigheder ansaa Justitsministeriet det for rettest at foreslaa *Svangerskabslovens Ikrafttræden udsat*. Man ventede, at de Lovforslag, som Befolkningsskommissionens Betænkning maatte give Anledning til, kunde være færdigbehandlet, og at ligeledes Forarbejderne til Gennemførelsen af de deraf krævede Foranstaltninger

kunde være udført inden *1. Oktober 1939*, og til dette Tidspunkt er Lovens Ikrafttræden nu udskudt.

I Svangerskabslovens § 10 blev det fastsat, at de i Lovens § 9 omhandlede *Seksualklinikker*, som har faaet tildelt den dobbelte Opgave at give Vejledning i Seksualhygiejne og at give svangre Kvinder Raad og Vejledning med Hensyn til deres Svangerskab, skulde oprettes inden 1. April 1938. Det er nu i Befolkningss Kommissionens Betænkning foreslaaet, at de to Dele af Klinikernes Opgave, Vejledningen i Seksualhygiejne og Mødrehjælpen, skal *adskilles*, og at Mødrehjælpen skal henlægges til de foran nævnte Mødrehjælpsinstitutioner. Dette Forslag har været Genstand for nærmere Overvejelse, og Socialministeriet har tiltraadt et af Justitsministeriet stillet Forslag om, at der ved Socialministeriets Foranstaltning oprettes *Mødrehjælpsinstitutioner*, som, for saa vidt angaar Mødrehjælpen, skal *varetage Seksualliknikernes Opgave*. Mødrehjælpsinstitutionerne kan imidlertid, saa længe de kun har Hjemmel i Svangerskabslovens § 9, ikke paatage sig de videregaaende Opgaver, som Befolkningss Kommissionen har tiltænkt dem, og man lægger megen Vægt paa, at disse Institutioner først træder i Virksomhed, naar Grundlaget for deres Arbejde er fuldt i Orden.

Da den endelige Form for Seksualliknikkerne saaledes er afhængig af den Lovgivning, der maatte blive en Følge af Befolkningss Kommissionens Forslag, er Fristen for Klinikernes Oprettelse udskudt til det Tidspunkt, da Loven i øvrigt skal træde i Kraft, *1. Oktober 1939*.

Tanken om Udsættelse af Svangerskabslovens Ikrafttræden blev anbefalet fra alle Sider undtagen af *Kommunisterne*, der vilde betragte Udsættelsen som »en yderligere Udvikling i skadelig Retning«. Ordførerne i Folketinget for Venstre og Det konservative Folkeparti (*Inger Gautier Schmit* og *Victor Pürschel*), som i øvrigt begge pegede paa Muligheden af, at den i Praksis herskende Tilbøjelighed til at foregribe Loves Ikrafttræden nu ved en Udskyden af Ikrafttrædelsestidspunktet vilde kunne afføde en vis »uheldig Mellemtilstand«, udtalte Haabet om, at Udsættelsen vilde give Lejlighed til en yderligere Realitetsdrøftelse af de her foreliggende vigtige Problemer.

80. Lov om Udskydelse af Ikrafttræden af Lov Nr. 161 af 18. Maj 1937 om Ophævelse af § 242 i Borgerlig Straffelov af 15. April 1930. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 5557. — C. Sp. 359 og 1073].

Fremsat i *Folketinget* $10\frac{1}{3}$ (F. Sp. 3802). 1. Beh. $15\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4015). 2. Beh. $18\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4224). 3. Beh. $22\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4227). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $24\frac{1}{3}$ (L. Sp. 844, jfr. 835). 2. Beh. $29\frac{1}{3}$ (L. Sp. 901). 3. Beh. $30\frac{1}{3}$ (L. Sp. 928). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938.* (Lov-Tid Nr. 83).

Denne Lov er en Følge af foranstaaende Lov om Udskydelse af Ikrafttræden af Loven om Foranstaltninger i Anledning af Svangerskab m. m. til 1. Oktober 1939, og den gaar ud paa at udsætte Ophævelsen af Straffelovens § 242 (angaaende Straffen for Fosterdrab) til samme Tidspunkt.

81. Lov om private Vejrettigheder. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 4023. — C. Sp. 1115 og 1157].

Fremsat i *Landstinget* $11\frac{1}{2}$ (L. Sp. 513). 1. Beh. $23\frac{1}{2}$ (L. Sp. 572). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (A. P. Hansen, Hans Hansen [Formand], Severin Hansen, Kr. Johansen, Josiassen, Rs. Jørgensen, Korsgaard, Krarup, Officersen, K. Pedersen, P. C. Petersen, Rahbek, Rytter, C. J. F. Sven og Martin Sørensen [Peterslund] [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 1659) afgivet $24\frac{1}{3}$. (Ordfører: Officersen). 2. Beh. $30\frac{1}{3}$ (L. Sp. 928). 3. Beh. $31\frac{1}{3}$ (L. Sp. 956). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $2\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4792). 2. Beh. $5\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4805). 3. Beh. $6\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4865). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 143).

Ved § 1 i Lov Nr. 56 af 31. Marts 1937 om Ændring i Tinglysningsloven (se Aarbogen 1936—37, Side 600) blev det fastsat, at Rettigheder over fast Ejendom, om hvilke det maa antages, at de er gyldig stiftet med Retsvirkning for Trediemand uden Tinglysning før 1. April 1927, ogsaa fremtidig bevarer deres Gyldighed uden Tinglysning. Endvidere aabnede Lovens § 2 Indehaverne af saadanne Rettigheder en nem og billig Adgang til, uden at Sagførerbistand er fornøden, at faa deres Ret fastslaaet.

Med Hensyn til *Vejrettigheder* har der imidlertid i Praksis vist sig Trang til *en større Retsbeskyttelse*, særlig naar der er Spørgsmaal om Brugen af en Vej, der er angivet paa

Matrikulskortet og er eneste Adgangsvej til en Parcel. Ligeledes har der vist sig Trang til en Ordning, der — paa lignende Maade som i svensk og tysk Ret — som en Slags Ekspropriation gør det muligt at gennemføre *Vejrettigheder imod Udbetaling af Erstatning* til Ejeren af den tjenende Ejendom.

Som Følge heraf nedsattes der i Oktober 1936 paa Justitsministeriets Initiativ et *Udvalg* til nærmere Undersøgelse af Spørgsmaalet om Sikring af private *Vejrettigheder*. Udvalget afgav i Februar 1937 en Betænkning med tilhørende Lovudkast, og paa Grundlag af dette Udkast var Forslaget til nærværende Lov udarbejdet.

Lovens § 1, Stk. 1, bestemmer, at naar en Vej er *eneste eller væsentligste Adgang* til en Ejendom eller til nogen af dennes Lodder, og Vejen er *angivet paa Matrikulskortet*, hvis Udvisende i det væsentlige *stemmer med Forholdene i Marken*, kan Retten til denne Vej, selv om den ikke er tinglyst, *ikke fortrænges af senere Erhververe af Rettigheder over den tjenende Ejendom* ifølge Aftale eller Retsforfølgning.

Beskyttelsen indtræder altsaa kun i Forhold til *senere Erhververe af Rettigheder over den tjenende Ejendom**). Da der imidlertid, naar de i Stk. 1 nævnte Betingelser er til Stede, er en stærk Formodning for, at en gyldig *Vejret* er stiftet, fastsættes det i Stk. 2, at den, der vil bestride Rettens Eksistens, under de nævnte Forudsætninger har *Bevisbyrden* for Rigtigheden af sin Paastand.

Ifølge § 2, Stk. 1, kan Brugeren af en Vej, naar Vejen er eneste eller væsentligste Adgang til en Ejendom eller til nogen af dennes Lodder, og Brugen af Vejen ikke er retsbeskyttet, *ved Dom* faa fastsat, at *Brugen skal vedvare mod Udbetaling af Erstatning* efter Dommerens Skøn**) til den, der kan kræve Brugens Bortfald i Henhold til Tinglysningsloven. Til Vejledning ved Afgørelsen anføres, at Adgang til

*) Det er herved en Forudsætning, at Erhvervelsen er indtraadt efter Lovens Ikrafttræden (1. Juli 1938), og at de tre fastsatte Betingelser for Beskyttelsen alle er opfyldt i det Øjeblik, Erhvervelsen finder Sted.

**) Med Hensyn til Udtrykket »efter Dommerens Skøn« indeholder Motiverne den Bemærkning, at det ved Erstatningens Fastsættelse maa have for Øje, at Rettens Anerkendelse ofte kun vil betyde et ganske ringe Afbræk for den tjenende Ejendom, men i øvrigt forudsættes det, at der ydes »fuld Erstatning«, jfr. Grundlovens § 80.

Vej over fremmed Ejendom bør meddeles, hvor ikke særlige Omstændigheder taler herimod. Det fremhæves udtrykkeligt, at Adgang ikke kan tilkendes i Tilfælde, hvor Retten skønnes at ville blive til uforholdsmæssig Skade for den tjenende Ejendom. — Erstatningen skal i Mangel af frivillig Overenskomst erlægges kontant, og det kan efter Paastand i Dommen bestemmes, at der skal kunne gives Pant i den herskende Ejendom forud for andre Hæftelser.

De i Stk. 1 indeholdte Bestemmelser kommer ligeledes til Anvendelse, hvor en Ejendom *mangler den nødvendige Forbindelse med en offentlig Vej*, og det viser sig ugørligt ved frivillig Overenskomst paa rimelige Vilkaar at erhverve fornøden Adgang. Dog bliver Sagen i dette Tilfælde at behandle og afgøre ved en *Landvæsenkommission*. Adgang til Vej over fremmed Ejendom kan ikke tilkendes den Ejer, som ved en vilkaarlig Handling har afbrudt Ejendommens hidtidige Forbindelse med offentlig Vej.

De i Medfør af Loven fastsatte Erstatninger *udbetales* Ejeren af den tjenende Ejendom, saafremt han godtgør, at Ejendommen er ubehæftet, eller at der foreligger Samtykke til Udbetalingen fra samtlige Panthavere. Kan Panthavernes Samtykke ikke fremskaffes, udbetales Erstatningen til dem efter deres Prioriteters Rækkefølge imod Afskrivning paa Pantebrevene.

§ 4 indeholder den præceptive Forskrift, at en Panthaver, som lader en Parcel udgaa af sit Pant, ikke skal kunne fortrænge Retten til en paa Matrikulskortet vist Vej, der har været en Forudsætning for Parcellens Frastykning.

Af Lovens øvrige Indhold skal fremhæves § 6, hvorefter de Omraader, der ved Lovens Ikrafttræden henhører under *København og Frederiksberg, undtages**) fra Loven. Denne gælder heller ikke for *Færøerne*; men det kan efter indhentet Erklæring fra Lagtinget ved kongelig Anordning fastsættes, at dens Bestemmelser med de Ændringer, som de stedlige Forhold gør ønskelige, skal komme til Anvendelse paa *Færøerne*.

Loven traadte i Kraft 1. Juli 1938.

*) Baade København og Frederiksberg indtager en Særstilling paa Matrikulsvæsenets Omraade.

Forslaget til Loven var tiltraadt af Landbrugsministeriet, Indenrigsministeriet, Den danske Dommerforening, Kreditforeningernes staaende Fællesudvalg, Hypotekforeningernes staaende Udvalg, Den danske Købstadforening og De samvirkende Sogneraadsforeninger.

Landstingets Udvalg stillede en Række Spørgsmaal vedrørende Forstaaelsen af forskellige af Lovforslagets Bestemmelser, og efter Modtagelsen af Justitsministeriets Svar indstillede Udvalget Lovforslaget til Vedtagelse uforandret.

Vedtagelsen skete enstemmigt i begge Ting.

82. Lov om Ændring i Lov Nr. 73 af 11. Marts 1933 om Betalingshenstand for Ejere af Landbrugs- og Skovejendomme, Fiskere m. fl. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 5599. — C. Sp. 1063, 1489 og 1931].

Fremsat i *Folketinget* $1\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4179). 1. Beh. $2\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4442). 2. Beh. $2\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4554). 3. Beh. $3\frac{1}{3}$ (F. Sp. 4576). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{1}{4}$ (L. Sp. 988). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Johs. Clausen, Hans Hansen, Ingeborg Hansen, Jepsen Christensen, Jensen-Aale, Jensen-Stevns, H. P. Johansen, Kr. Johansen [Formand], Korsgaard, Lange, Offersen, P. C. Petersen, J. R. Poulsen, Rahbek og Martin Sørensen [Peterslund] [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 2673) afgivet $\frac{3}{4}$. (Ordfører: Jensen-Aale). 2. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1331). 3. Beh. $\frac{12}{4}$ (L. Sp. 1369). *Tilbagesendt til Folketinget*. Eneste Beh. $\frac{13}{4}$ (F. Sp. 5610). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 142).

Ved § 1 i Lov Nr. 73 af 11. Marts 1933 blev det bestemt, at *Pantegæld i Landbrugs- og Skovejendomme* bortset fra Tilfælde, hvor Skyldneren har gjort sig skyldig i Misligholdelse ved Forringelse af Pantet, *ikke kunde fordres betalt* inden 11. December Termin 1934. Denne Frist blev ved senere Love forlænget, først til 11. December Termin 1935, dernæst til 11. December Termin 1936, dernæst til 11. Juni Termin 1938 (ved samme Lejlighed udvidedes Adgangen for Fordringshavere til under særlige Omstændigheder at opnaa Indfrielse til et tidligere Tidspunkt), og Fristen er nu yderligere forlænget til *11. Juni Termin 1939*.

Det er samtidig udtrykkeligt udtalt, at Bestemmelserne i Loven af 11. Marts 1933 kommer til Anvendelse paa de saakaldte 35 pCt.s Pantebreve, der er udstedt i Henhold til § 5, Nr. 3, i Lovbekendtgørelse Nr. 309 af 1. December 1931.*) Hertil er dog føjet, at denne Prioritetsgæld *forrentes* med 4½ pCt. p. a. fra Forfaldsdagen til Henstandsperiodens Udløb; Renten tillægges Hovedstolen og forfalder sammen med denne. — Endvidere kommer Loven til Anvendelse paa Gæld, for hvilken der er givet 3-aarigt *Moratorium* i Medfør af de to Moratorielove af 1933.**)

Regeringsforslaget gik alene ud paa at forlænge Henstandsfristen til Juni Termin 1939, og det var motiveret med, at Forhandlingerne om Landbrugets Forhold ikke er bragt til Afslutning. Ved 2. Behandling i Folketinget rejste *J. S. Foget* (F. F.) under Henvisning til en Vestre Landsrets Dom Spørgsmaal om, hvorvidt de 35 pCt.s Pantebreve faldt ind under Henstandsloven eller ej. Ministeren lovede at undersøge Sagen og stillede ved 2. Behandling i Landstinget med Udvalgets Tilslutning Ændringsforslag om ovennævnte Tilføjelse til Loven. I Ændringsforslaget var efter Ønske fra konservativ Side indsat Bestemmelsen om Forrentning af Beløbet.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting. *Lange* (K. F.) udtalte dog Haabet om, at det — først og fremmest for Landbrugets Skyld — maatte være sidste Gang, Henstandsloven blev fornyet, og Justitsministeren erklærede i den Anledning, at Justitsministeriet ikke nærede noget Ønske om Lovens Forlængelse.

83. Lov om Ændring i Lov af 14. April 1905 om Tvangsakkord uden for Konkurs m. m. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 3475. — C. Sp. 159 og 167].

*) Det er her bestemt, at Laan ikke kan ydes til Gennemførelse af en Akkord, hvorved der tilbydes Kreditorerne mere end 35 pCt. af deres Tilgodehavende, men at der dog yderligere kan tillægges Kreditorerne indtil 35 pCt., naar de gaar ind paa at lade denne Del af deres Tilgodehavende indestaa i Ejendommen (»indefryse«). Den nævnte Prioritet forrentes ikke, men forfalder til Udbetaling efter 5 Aars Forløb.

**) Lov Nr. 75 af 13. Marts 1933 og Lov Nr. 364 af 18. December 1933.

Fremsat i *Folketinget* $13/12$ (F. Sp. 2099). 1. Beh. $14/12$ (F. Sp. 2118). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Fr. Dalgaard, Fr. Andersen [Formand], J. P. Jensen, Jensen [Lillering], M. F. Mortensen, Carl Petersen, Sørensen [Sejlfod], Valdemar Sørensen [Sekretær], Hassing-Jørgensen, Elgaard, Duborg, Løje, Victor Pürschel, Viggo Hansen og Hasle). Betænkning (B. Sp. 289) afgivet $16/12$. (Ordfører: Fr. Dalgaard). 2. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2292). 3. Beh. $16/12$ (F. Sp. 2294). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $17/12$ (L. Sp. 418). 2. Beh. $17/12$ (L. Sp. 428). 3. Beh. $17/12$ (L. Sp. 432). *Loven stadfæstet 22. December 1937*. (Lov-Tid. Nr. 349).

Lov Nr. 67 af 12. April 1927 ændrede Tvangsakkordloven af 1905 paa følgende Punkter:

1. Der oprettedes og organiseredes uden for København og Frederiksberg *Retskredsudvalg* til at yde Ejere af Landbrugsejendomme — eventuelt ogsaa andre næringsdrivende —, som maatte ønske at opnaa Akkord med deres Fordringshavere, Bistand ved Tilvejebringelse af frivillig Akkord eller af Grundlaget for en Tvangsakkord uden for Konkurs.

2. I Lovens § 5, Stk. 3, sidste Punktum, hvorefter en *Konkursbegæring* i den Tid, Akkordforhandling staar paa, kun skal *tages til Følge*, naar de konkursbegærende Fordringshaveres Krav tilsammen udgør mindst $1/10$ af det samlede Beløb af bekendte Fordringer, forhøjedes den nævnte Brøk til $1/5$.

3. I Lovens § 14, Stk. 1, hvorefter der til *Vedtagelse af et Akkordforslag*, gaaende ud paa Betalingsudsættelse eller paa at tilbyde de simple personlige Fordringshavere 50 pCt. eller derover, kræves Tilslutning af mindst $2/3$ af de mødende stemmeberettigede Fordringshavere, repræsenterende mindst $3/4$ af det samlede Beløb af de stemmeretgivende Fordringer, ændredes de nævnte 2 Brøker til henholdsvis Halvdelen og $3/5$. — I samme Paragrafs Stk. 2, som kræver Tilslutning af $3/4$ i begge Henseender, naar der tilbydes under 50 pCt., men dog mindst 25 pCt., ændredes $3/4$ til $2/3$. — Og i samme Paragrafs Stk. 3, som kræver Tilslutning af $9/10$ i begge Henseender, naar der tilbydes under 25 pCt., ændredes $9/10$ til $4/5$.

De omtalte Ændringer fik ved Lov Nr. 280 af 2. November 1932 Gyldighed til *Udløbet af 1937*.

Medens Justitsministeriet nærde den Opfattelse, at Opretholdelsen af de ovenfor under 1. nævnte Udvalg *ikke* længer vilde have praktisk Betydning under Hensyn til Gennemførelsen af Lovgivningen om Gældssanering ved-

rørende Landbrugsejendomme*), ansaa Ministeriet det for ønskeligt, at en Revision af *de under 2. og 3. gængivne Bestemmelser* blev udskudt, indtil Resultatet af Konkurslovskommissionens Overvejelser foreligger, og Loven gaar ud paa at *forlænge Gyldigheden af disse Bestemmelser*, uden at der i Loven er fastsat nogen Tidsbegrænsning.

Efter Ønske fra konservativ Side blev Lovforslaget i Folketinget henvist til Udvalg. Det oplystes i Udvalgets Betænkning, at der var rettet Forespørgsel til Formanden for Akkordretten, Formanden for Den danske Dommerforening og Formanden for Konkurslovskommissionen om deres Mening med Hensyn til Lovforslaget, og at samtlige tre Formænd havde udtalt, at det vilde være rimeligt og naturligt at forlænge de paagældende Lovbestemmelser, i hvert Fald til Resultat af Konkurslovskommissionens Arbejde foreligger. Under Hensyn hertil og til, at Loven har været gældende i 10 Aar, indstillede hele Udvalget Lovforslaget til Vedtagelse uforandret.

Vedtagelsen skete enstemmigt i begge Ting.

84. Lov om midlertidig Ændring af og Tillæg til Lov af 15. Maj 1875 om Tilsyn med fremmede og rejsende m. m. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 4049. — C. Sp. 1075 og 1093].

Fremsat i *Landstinget* ¹¹/₂ (L. Sp. 515). 1. Beh. ¹⁶/₂ (L. Sp. 535). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Andersen, Ingeborg Hansen [Formand], Severin Hansen, Jens Høyer, Josiassen, Kantsø, Laurits Knudsen [Sekretær], Esther Malling Pedersen, Jørgen Møller, Niels Nielsen, K. Pedersen, Rytter, Schaumann, C. J. F. Sven og Veistrup). Betænkning (B. Sp. 1737) afgivet ²⁶/₃. (Ordfører: Ingeborg

*) Denne Opfattelse deltes af Landbrugsministeriet, som i en indhentet Erklæring over Sagen havde oplyst, at det nedsatte Bevillingsudvalg for Akkordlaan var ophævet fra 1. Januar 1938 at regne, og at der fra samme Tidspunkt ikke vilde være Anvendelse for de i Medfør af Loven af 1927 nedsatte Udvalg af Hensyn til Bevilgelsen af Akkordlaan, idet der ikke vilde være Midler til Raadighed til Udredelse af Akkordlaan.

Hansen). 2. Beh. $29/3$ (L. Sp. 901). 3. Beh. $30/3$ (L. Sp. 928). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $30/3$ (F. Sp. 4618). 2. Beh. $31/3$ (F. Sp. 4637, jfr. 4632). 3. Beh. $31/3$ (F. Sp. 4677). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 85).

Ved Lov Nr. 96 af 31. Marts 1930 foretoges en Række Ændringer i og Tilføjelser til Bestemmelserne i Fremmedloven af 1875 (Aarbog 1929—30, Side 242). Disse skulde ophøre at gælde efter den 31. Marts 1932, men Lovens Virketid forlængedes først ved Lov Nr. 281 af 11. November 1931 til Udgangen af Marts 1934, derefter ved Lov Nr. 88 af 27. Marts 1934 (Aarbog 1933—34, Side 368), som tillige skærpede Kontrollen med rejsende fra Udlandet, til Udgangen af Marts 1936, og for tredje Gang ved Lov Nr. 38 af 18. Februar 1936 til Udgangen af Marts 1938.

Bestemmelserne i Loven af 31. Marts 1930 med de ved Lov af 27. Marts 1934 foretagne Ændringer har nu faaet Gyldighed i yderligere 2 Aar, til *Udgangen af Marts 1940*, dog med følgende Forandringer og Tillæg:

1. Medens *Anmeldelse til Politiet* hidtil har skullet ske inden Forløbet af 5 Dage efter en Udlændings Ankomst til Landet, er det i Lovens § 9, Stk. 4, overladt til *Justitsministeren* at fastsætte *Bestemmelser om Til- og Afmelding*, herunder de nærmere Bestemmelser om Anmeldelsernes Indhold og Tidspunktet for deres Afgivelse m. v.

2. Om *Anmeldelsespligten*, der hidtil har paahevilet baade Værten og Udlændingen, hedder det nu i samme Paragrafs Stk. 5, at den »paaheviler Værten (Logigiveren), i Tilfælde, hvor der ydes Udlændinge Logi hos Privatpersoner, tillige vedkommende Udlændinge«.

3. Da Justitsministeriet har anset det for ønskeligt eventuelt at kunne give Regler om Anmeldelsespligt for *Teltlejre*, men endnu ikke har indhøstet tilstrækkelige Erfaringer til at kunne udforme detaillerede Bestemmelser i saa Henseende, er der i § 9 indsat et nyt Stykke, som bemyndiger Justitsministeren til at fastsætte Bestemmelser om Anmeldelsespligt for Teltlejre, der ikke omfattes af de i Paragraffens Stk. 1 og 2 fastsatte Bestemmelser*).

*) Disse angaar Anmeldelsespligten, naar der ydes Nattelogi for Vederlag eller ydes Udlændinge Logi for eller uden Vederlag.

4. *Udgifterne ved Udsendelse eller Udvisning af Udlændinge* skulde ifølge Fremmedlovens § 17 afholdes dels af Statskassen, dels af vedkommende Kommunekasse, i sidste Fald dog paa Betingelse af, at de paagældende ikke selv maatte have Midler til at bekoste Udsendelsen eller Udvisningen. Ud fra den Betragtning, at det her drejer sig om et udpræget Statsanliggende, paalægges det fremtidig *Statskassen* i alle Tilfælde at afholde de nævnte Udgifter; det er dog en Betingelse, at den paagældende ikke selv er i Stand til at betale Udgifterne.

De med Udsendelse og Udvisning forbundne Udgifter menes ikke at ville overstige 5 000—6 000 Kr. aarlig, selv om kun ganske faa af de paagældende vil være i Stand til selv at afholde Udgifterne.

5. I Lighed med en Bestemmelse, der i sidste Samling blev indsat i Loven om Indfødsrets Meddelelse (Aarvog 1936—37, Side 319) fastslaar Lovens § 11, at *ingen har Krav paa at blive gjort bekendt med Erklæringer*, der er afgivet eller fremtidig afgives over *Andragender om Opholds- eller Arbejdstilladelse samt over Sager om Udvisning og om Ophævelse af Udvisningstilhold*.

Den under 5 omtalte nye § 11 blev tilføjet i Landstinget efter Forslag af Justitsministeren og Udvalgets Flertal (Socialdemokrater og Radikale). Et *Mindretal*, bestaaende af Venstre og Det konservative Folkeparti, stillede Underændringsforslag om et Tillæg, hvorefter de af Rigsdagen nedsatte Udvalg angaaende de aarlige Forslag til Lov om Indfødsrets Meddelelse kunde faa Lejlighed til at gøre sig bekendt med de paagældende Erklæringer, saafremt der skulde findes Anledning hertil. Justitsministeren vilde i og for sig ikke have haft noget imod en Ændring, der gik i denne Retning, men han kunde ikke anse den foreslaaede Løsning for rimelig eller praktisk, og Underændringsforslaget forkastedes med 35 Stemmer mod 28.

I Folketinget foreslog *Kommunisterne*, at Myndighederne »i Tilfælde, hvor Arbejds- eller Opholdstilladelse nægttes, hvor Udvisning besluttet eller Udvisningstilhold nægttes ophævet«, skulde meddele den paagældende Begrundelsen for den trufne Beslutning, og at ethvert Medlem af Rigsdagen skulde have Ret til at blive gjort bekendt med alle en saadan Sags Dokumenter. — Ændringsforslaget forkastedes ved delt Afstemning med henholdsvis 106 og 107 Stemmer mod 2.

Yderligere stilledes fra kommunistisk Side et Par Ændringsforslag, som gik ud paa at lade det bero paa Justitsministerens (i Stedet for Rigspolitechefens) Skøn, om en Udlændings *Indrejse* ikke er ønskelig, og ligeledes at overlade Justitsministeren Afgørelsen af, om Udlændinge, der har skaffet sig Adgang her til Landet uden om Paskontrollen, skal *udvises*. Man foreslog desuden at *indskrænke Anmeldelsespligten* med Hensyn til Udlændinge til Personer, som *mod Vederlag* yder Logi eller udlejer Værelser, og at slette den foreslaaede Bemyndigelse for Justitsministeren til at fastsætte Bestemmelser om *Anmeldelsespligt for Teltlejre*. — Disse Ændringsforslag forkastedes med 105 à 106 Stemmer mod 2.

Lovforslagets Vedtagelse skete enstemmigt i begge Ting.

Ved Sagens 2. Behandling i Folketinget førtes paa Foranledning af Udtalelser af *J. S. Foget* (F. F.) en længere Forhandling om den i Danmark udøvede *Asylret*, om den iværksatte Hjelpeaktion over for *spanske Børn* og disse Børns Forbindelse med Forældrene samt om *Udfaldet af Borgerkrigen* i Spanien. Forhandlingen, hvori foruden *Justitsministeren* og *Udenrigsministeren* deltog *Hedtoft-Hansen* (S.), *Victor Pürschel* (K. F.) og *Aksel Larsen* (D. K.), findes Sp. 4640—74, jfr. Udtalelser af Formanden Sp. 4673—74.

85. Lov om Bidrag til Udgifterne ved Brandvæsenet i København. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 2359. — C. Sp. 169, 327 og 375].

Fremsat i *Landstinget* $13/10$ (L. Sp. 9). 1. Beh. $22/10$ (L. Sp. 39). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, Andrea Brochmann, Axel Christensen [Sekretær], Hans Hansen, Ingeborg Hansen, Hendriksen, Lisbet Hinds-gaul, Jensen-Stevns, Josiassen, Olaf Nielsen, K. Pedersen, Ch. Petersen [Formand], Stensballe, Stumph og Villemoes). Betænkning (B. Sp. 283) afgivet $15/12$. (Ordfører: Ch. Petersen). 2. Beh. $14/1$ (L. Sp. 445). 3. Beh. $19/1$ (L. Sp. 456). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $9/2$ (F. Sp. 2940). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Schrøder, Nina Andersen, Fornæs, E. Friis, H. C. Hansen, Chr. Jensen, S. Munk [Formand], Valdemar Sørensen [Sekretær], Rager, Marius

Jensen, Himmelstrup, Jensen-Broby, Westermann, Prieme og Bindselev). Betænkning (B. Sp. 689) afgivet $\frac{4}{3}$. (Ordfører: Schrøder). 2. Beh. $\frac{11}{3}$ (F. Sp. 3920). 3. Beh. $\frac{11}{3}$ (F. Sp. 3943). *Tilbagesendt til Landstinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 821) afgivet $\frac{17}{3}$. Eneste Beh. $\frac{24}{3}$ (L. Sp. 828). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 91).

Loven gennemførtes paa Foranledning af Københavns Magistrat, der i 1935 rettede Henvendelse til Justitsministeriet om, at de faste Ejendommens Bidrag til Dækning af Brandvæsenets Udgifter maatte blive sat op. Dette for Københavns Kommune særegne Bidrag havde siden Ikrafttrædelsen af Lov af 15. Maj 1868 om Brandvæsenet i København uforandret udgjort 0,417 pro mille aarligt af Bygningernes Brandforsikrings- eller Taksationsværdi, men dets Andel i de samlede Udgifter til Brandvæsenet var efterhaanden aftaget fra omkring to Trediedele til i de senere Aar ca. 55 pCt., medens man i sin Tid havde regnet med at faa 84 pCt. af Udgifterne dækket*). Bidraget ønskedes derfor forhøjet til 0,6 pro mille, svarende til 82 pCt. af Udgifterne i 1935—36. Da en Udvidelse af Brandvæsenet var paakrævet, og da den i 1935 vedtagne Lov om Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb kunde forudses at ville foranledige særlige Udgifter, mente Magistraten dog ikke, at den nævnte Sats vilde yde Dækning for mere end 75 pCt. af Udgifterne. I Henvendelsen foresloges tillige foretaget forskellige andre Ændringer i den gældende Ordning, idet Magistraten bl. a. ønskede, at Bidragene skulde opkræves af vedkommende Forsikringsselskab, hvilket tidligere kun havde fundet Sted for de i Københavns Brandforsikring og Landbygningernes Brandforsikring forsikrede Ejendomme.

Angaaende Magistratens Forslag indhentede Justitsministeriet Erklæringer fra de to nævnte Forsikringsselskaber, der begge som deres principale Opfattelse udtalte, at Udgifterne til Brandvæsenet fuldt ud burde afholdes af Kommunen. Subsidiært henstillede Københavns Brandforsikring, særlig under Henvisning til Løsørets stigende Værdi, at Bidraget blev ansat lavere end foreslaaet, hvis man ikke mente helt at kunne frafalde det. Endvidere henstillede Landbygningernes Brandforsikring, at Forsikringsselskaberne fritoges for Ulejligheden og Bekostningen ved at

*) Bidraget udgjorde i 1935—36 1 411 123 Kr. mod kun 95 730 Kr. i 1871, det første Regnskabsaar, i hvilket Afgiften indgik for et helt Aar; men i samme Periode steg de samlede Udgifter til Københavns Brandvæsen fra 143 945 Kr. til 2 481 616 Kr.

beregne og opkræve Bidraget, medens Københavns Brandforsikring efter Tilskyndelse fra andre i Spørgsmaalet interesserede Bygningsbrandforsikringsselskaber fremsatte Ønske om, at Kommunen ydede Forsikringsselskaberne en Inkasso-provision.

Justitsministeren fulgte imidlertid i Hovedsagen Magistratens Forslag, hvilket han fik Tilslutning til fra Regeringspartierne, hvorimod saavel Venstre som Det konservative Folkeparti havde saa væsentlige Indvendinger mod Lovforslaget, at de stemte imod det, efter at forskellige af de to Partier i Fællesskab stillede Ændringsforslag var blevet forkastet.

I §§ 1—2 bestemmer Loven, at der til Udgifterne ved Brandvæsenet i København udredes et *Bidrag af alle Bygninger* i Kommunen. Bidraget beregnes for Ejendomme, der er brandforsikret for fuld Værdi, af Forsikringssummen for Bygningerne med de Bestanddele og det Tilbehør, som sædvanlig forsikres sammen med disse. For uforsikrede Ejendomme beregnes Bidraget paa tilsvarende Maade af Forsikringsværdien. For Ejendomme, der er forsikret under Forsikringsværdien, beregnes Bidrag af Forsikringssummen paa samme Maade som for Ejendomme, der er forsikret for fuld Værdi, men derudover beregnes et Tillægsbidrag af Forskellen mellem Forsikringsværdien og Forsikringssummen.

Bidraget, der fastsættes for *6-aarige Perioder* ad Gangen, udgør for Tiden fra den 1. April 1938 til den 31. Marts 1944 *0,6 pro mille* aarlig af de bidragspligtige Beløb. For de følgende Perioder nedsættes eller forhøjes Bidraget med 0,04 pro mille for hver fulde 5 pCt., som Bidragets gennemsnitlige aarlige Størrelse i den sidste Seksaarsperiode har været højere eller lavere end 75 pCt. af Kommunens gennemsnitlige aarlige Udgifter i samme Periode til Brandvæsenet, herunder medregnet Pensionshenlæggelser samt Forrentning af og sædvanlig Afskrivning paa Anskaffelsværdierne. — Af Bygningerne paa *Holmen* erlægges Bidraget dog kun med Halvdelen af fornævnte Beløb.

Saa vel i Landstinget som i Folketinget stillede *Venstre* og *Det konservative Folkeparti* Ændringsforslag om, at Bidraget til at begynde med kun skulde udgøre *0,54 pro mille* af de bidragspligtige Beløb, hvilket vilde svare til 75 pCt. af Kommunens gennemsnitlige aarlige Udgifter til Brandvæsenet i Seksaarsperioden fra 1. April 1930 til 31. Marts 1936.

Undtagelsesbestemmelsen vedrørende Holmen skyldes, at Flaadestationen har sit eget Brandvæsen. Dette maa dog under de nuværende Forhold jævnlig paakalde Hjælp fra Københavns Brandvæsen, og man har derfor paalagt Bygningerne paa Holmen halvt Bidrag, medens de tidligere gik helt fri. I Magistratens Henstilling til Justitsministeriet var det foreslaaet, at Holmens Særstilling skulde ophæves.

Ifølge § 3 beregnes Bidraget halvaarsvis af de i § 1 nævnte Værdier, saaledes som de er opgjort ved Halvaarets Begyndelse. Forsikringsselskaberne er dog berettigede til at foretage Opgørelsen paa Grundlag af Forsikringssummerne paa Forfaldsdagen for den sidste ordinære Præmie før Indgivelse af Anmeldelse til Skattevæsenet om Bidragets Størrelse, saaledes at Bidraget beregnes efter Forsikringssummernes Størrelse paa dette Tidspunkt.

§§ 4—5. Bidraget for brandforsikrede Ejendomme *opkræves* ved Foranstaltning af vedkommende Forsikringsselskab. Bidraget for helt uforsikrede Ejendomme samt Tillægsbidraget for delvis uforsikrede Ejendomme opkræves ved Kommunens Foranstaltning. Forsikringsselskaberne er berettigede til at opkræve Bidraget i Forbindelse med den nærmest forudgaaende Opkrævning af ordinær Præmie i Halvaaret.

Venstres og Det konservative Folkepartis Udvalgsmedlemmer stillede i begge Ting Ændringsforslag om, at der skulde indrømmes Forsikringsselskaberne et *Inkassovederlag* paa 2 pCt., men dette modsatte Flertalspartierne sig, bl. a. under Henviisning til, at Forsikringsselskaberne vilde opnaa en Rentefortjeneste af de for Kommunen opkrævede Beløb. Til visse af Selskaberne fremsatte Indvendinger mod Enkeltheder i Lovforslaget af praktisk Karakter toges der derimod Hensyn, idet Selskaberne bl. a. blev stillet friere med Hensyn til Tidspunktet for Bidragets Opkrævning.

Loven skulde ifølge det oprindelig fremsatte Forslag være traadt i Kraft den 1. April 1939, men dette ændredes af Regeringspartierne med Justitsministerens Tilslutning til *1. April 1938*, for at Københavns Kommune hurtigere kunde drage Fordel af Bidragsforhøjelsen.

Ved de endelige Afstemninger vedtoges Lovforslaget i Folketinget med 69 Stemmer imod 25, i Landstinget med 38 Stemmer mod 31.

86. Lov vedrørende Udarbejdelsen af nye Skøde- og Panteregistre paa Færøerne. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 2371. — C. Sp. 13 og 117].

Fremsat i *Landstinget* $13/10$ (L. Sp. 11). 1. Beh. $27/10$ (L. Sp. 69). 2. Beh. $29/10$ (L. Sp. 72). 3. Beh. $29/10$ (L. Sp. 73). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $24/11$ (F. Sp. 1573). 2. Beh. $30/11$ (F. Sp. 1630). 3. Beh. $14/12$ (F. Sp. 2116). *Loven stadfæstet 22. December 1937.* (Lov-Tid. Nr. 353).

De i Loven indeholdte Bestemmelser svarer ganske til tidligere givne Regler med det Formaal at lette Adgangen til at faa Adkomsten til Jord paa Færøerne berigtiget. Den sidste Lov om dette Emne, Lov Nr. 337 af 23. December 1930 (Aarbogen 1930—31, Side 231), ophørte at gælde 1. Januar 1936, men Lagtinget mente, at der fremdeles var Trang til en saadan Lov.

Det fastsættes i Loven, at alle *Retsafgifter* bortfalder i Sager, der inden 1. Januar 1941 anlægges paa Færøerne til Erhvervelse af Ejendomsdom paa fast Ejendom efter forudgaaende offentlig Indkaldelse. Indtil samme Tidspunkt bortfalder endvidere alle *Gebyrer for Tinglæsning* af Dokumenter, hvorved berigtiges Adkomst til Jord, med Hensyn til hvilken den i Sorenskriverembedets Jordfortegnelse ved denne Lovs Ikrafttræden indtegnede Adkomst ikke stemmer med de paa nævnte Tid bestaaende rette Ejendomsforhold, eller med Hensyn til hvilken Jordfortegnelsen paa nævnte Tid mangler Angivelse af tinglæst Adkomst.

Lovforslagets Gennemførelse, der skete enstemmigt i begge Ting, antoges ikke at ville medføre større Indtægtstab for Staten.

87. Midlertidig Lov for Færøerne om Pantsætning af Fangst. (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 4057. — C. Sp. 227 og 229].

Fremsat i *Landstinget* $11/2$ (L. Sp. 515). 1. Beh. $16/2$ (L. Sp. 532). 2. Beh. $16/2$ (L. Sp. 533). 3. Beh. $16/2$ (L. Sp. 534). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $18/2$ (F. Sp. 3232). 2. Beh. $18/2$ (F. Sp. 3238). 3. Beh. $18/2$ (F. Sp. 3239). *Loven stadfæstet 19. Februar 1938.* (Lov-Tid. Nr. 32).

Lovens Formaal er at lette Vilkaarene for Tilvejebringelse af Kredit til det færøske Fiskeris Udrustning, og Hovedbestemmelsen gaar ud paa, at enhver, der driver Fiskeri, skal kunne give Underpant i Fangsten i Aarene 1938 og 1939 til Sikkerhed for Betaling af Gæld, der er stiftet til Udrustning og Drift af Fiskerfartøjer.

Tilsvarende Love blev givet for de 6 foregaaende Aar, og nærværende Lov, der var enstemmigt anbefalet af Lagtinget, afviger kun fra Lov Nr. 27 af 15. Februar 1937 derved, at Gyldighedsperioden — efter Henstilling af Amtmanden over Færøerne — er forlænget fra eet til to Aar.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

88. Lov om Tilskud fra Staten til landbrugsfaglig Undervisning. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. Sp. 3165. — C. Sp. 231 og 235].

Fremsat i *Folketinget* ²³/₁₁ (F. Sp. 1487). 1. Beh. ²/₁₂ (F. Sp. 1707). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Yde, Bomholt [Formand], Chr. Christiansen, Hauberg, Levinsen, Carl Petersen, Sneum, Kristian Nygaard [Sekretær], Aage Fogh, Arnth Jensen, Hans Pinstrup, Julin, Fibiger, Grønning og Vesterager). Betænkning (B. Sp. 559) afgivet ¹⁰/₂. (Ordfører: Yde). 2. Beh. ¹⁷/₂ (F. Sp. 3173). 3. Beh. ²²/₂ (F. Sp. 3309). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. ²³/₂ (L. Sp. 558). 2. Beh. ²⁵/₂ (L. Sp. 587). 3. Beh. ²⁵/₂ (L. Sp. 588). *Loven stadfæstet 10. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 66). Traadt i Kraft straks.

Der har i de sidste Aar inden for Landbruget vist sig en stigende Interesse for at skaffe den Ungdom, som er beskæftiget ved Landbrug, lettere Adgang til teoretisk Uddannelse, og Arbejdet er mange Steder taget op med god Tilslutning enten som Dagundervisning eller som Aftenskoleundervisning.

Det har imidlertid vist sig meget vanskeligt at gennemføre saadan faglig Undervisning med den Støtte fra det offentlige, som Aftenskoleloven af 11. Maj 1935 giver Mulighed for, dels fordi der til denne Undervisning ofte kræves særlige Faglærere til hver enkelt Time, dels fordi Lærerkrafterne hyppigt maa hentes fra fjerntliggende Byer.

Nærværende Lov gaar da ud paa at give den Ungdom, der er beskæftiget ved Landbrug, samme Adgang til faglig Undervisning, som de tekniske Skoler giver Haandværkere, idet der af Staten ydes Skoler med landbrugsfaglig Undervisning Driftstilskud og Hjælp til Tilvejebringelse af Lokaler af lignende Omfang som den Støtte, de tekniske Skoler oppebærer hertil. Tanken er navnlig at støtte *større* Skoler, der indrettes særlig for denne Undervisning med dertil egnede Lokaler og Undervisningsmidler, og som arbejder med et større Elevtal end det for Aftenskoler almindelige. I Overensstemmelse hermed er Tilskuddet beregnet saaledes, at Skolen drives med størst Fordel, naar Holdene har indtil 40 Elever.

I Lighed med, hvad der almindeligvis finder Sted ved de tekniske Skoler, men i Modsætning til, hvad der er Tilfældet i Aftenskolen, skal Eleverne selv yde et mindre Vederlag for Undervisningen. Ved Siden af de egentlige Skolepenge kan der paalægges dem Betaling for Undervisningsmidler.

I den følgende Fremstilling er Lovens §§ 1 og 2 gengivet som Helhed, og ved hver af Paragrafferne er tilføjet de under Rigsdagsbehandlingen foretagne Ændringer.

§ 1.

Til Skoler og Kursus, der giver landbrugsfaglig Undervisning, yder Staten Tilskud efter de i § 2 givne Regler, naar følgende *Betingelser* er opfyldt:

1. Undervisningen skal være indrettet saaledes, at det er muligt for unge Mennesker, *samtidig* med at de følger Undervisningen, at være *beskæftiget ved Landbruget*.
2. Eleverne skal være ude over den undervisningspligtige Alder.
3. Undervisningen skal omfatte mindst *30 Timer* og være besøgt af mindst *20 Elever i Gennemsnit* pr. Time.
4. *Undervisningsplanen*, der skal omfatte Landbrugsfag og desuden kan omfatte andre Fag, der staar i Forbindelse med Landbruget og dets Bierhverv, skal *godkendes* af Undervisningsministeriet.
5. For Undervisningen skal der af Eleverne ud over Godtgørelse for eventuelle Udgifter til Undervisningsmateriel betales et *Vederlag*, der ikke maa overstige 16 Øre pr. Time og ikke være over 8 Kr. pr. Kursus. Vederlagets Størrelse fastsættes paa Undervisningsplanen.

6. Skolen eller Kursuset skal være *oprettet af* eller anbefalet af en *landøkonomisk Forening*. Undervisningsministeren kan dog i særlige Tilfælde dispensere fra denne Bestemmelse.
7. *Tilsyn* med Undervisningen udøves af en af vedkommende landøkonomiske Forening ansat tilsynsførende, der efter Foreningens Indstilling godkendes af Undervisningsministeren. Er Skolen eller Kursuset uden Forbindelse med en landøkonomisk Forening, fastsætter Undervisningsministeren, hvorledes Tilsynet skal ordnes.

Efter Forslag af Undervisningsministeren og Folketingets Udvalg undergik Paragraffen 4 *Ændringer*: I Linie 1 tilføjedes »Kursus« efter »Skoler«, og i Punkt 3 nedsattes *Minimums-Elevtallet* fra 25 til 20; desuden indsattes Bestemmelsen i Punkt 6, hvorefter Skolen i Almindelighed skal være oprettet af en *landøkonomisk Forening*, og i Forbindelse hermed henlagdes *Tilsynet* med Undervisningen fra Skole-direktionen til en af vedkommende Forening ansat og af Ministeriet godkendt tilsynsførende.

§ 2.

Statens Tilskud udgør 20 Øre *pr. Elevertime* i Dagskolen, dog ikke ud over 8 Kr. *pr. Undervisningstime*, svarende til et Elevtal af 40, og 16 Øre *pr. Elevertime* i Aftenskolen, dog ikke ud over 6 Kr. 40 Øre *pr. Undervisningstime*, svarende til et Elevtal af 40.

Til Skoler, som giver en Undervisning, der er tilskudsberettiget efter nærværende Lov, kan der endvidere til Hjælp til *Opførelse af Bygninger* særlig til Brug for denne Undervisning forventes bevilget et afdragsfrit og fra Statens Side uopsigeligt *Laan* til et Beløb af indtil en Trediedel af Opførelsværdien. For Laanet, der forrentes med 4 pCt. *p. a.*, ydes der Staten 2. Prioritets Panteret i Bygningen med Grund og Tilbehør.

Paa lignende Vilkaar kan ydes *Laan* til *Køb af en Bygning* til Brug for den heromhandlede Undervisning.

Det er en Betingelse for Ydelsen af Statslaan efter foranstaaende Bestemmelser, at den paagældende Bygning af Undervisningsministeren er *godkendt* som egnet til Formaalet.

For saa vidt en Skole, der har modtaget saadant Statslaan, *afhændes* til Brug for andet Formaal eller til en Person,

der ikke efter Undervisningsministerens Skøn er egnet til at fortsætte Skolens Virksomhed, forfalder Statens Tilgodehavende i Bygningen straks til Udbetaling.

Til Skoler eller Kursus, som afholdes i *lejede Lokaler*, ydes der som Tilskud til Lejeudgiften et Beløb paa 1 Kr. pr. Undervisningstime, dog ikke ud over 60 Kr. pr. Kursus.

Medens Beregningen og Fordelingen af Statens Driftstilskud til de tekniske Skoler medfører en ret omfattende Administration, idet Tilskuddet fordeles til de enkelte Skoler efter en Klassificering af Skolerne og efter deres Driftsudgifter, har man her ment at kunne lade Driftstilskuddet baade beregne og fordele som et Beløb pr. Elevtime.

Reglerne for Laanets Ydelse er, hvad angaar Størrelse, Forrentning, Afdragsfrihed og Opsigelighed fra Statens Side, fastsat ganske efter de for de tekniske Skoler gældende Regler.

Bestemmelserne i Paragraffens Stk. 3—5: om Laan til Køb af Skolebygning, om *Godkendelse* af den paagældende Bygning som Betingelse for Ydelse af Statslaan og om eventuel Udbetaling af Statens Tilgodehavende ved Bygningens *Afhændelse*, blev indsat i Folketinget efter Forslag af Ministeren og Udvalget, som ogsaa foreslog at tilføje sidste Stykke, angaaende Ydelse af Tilskud, naar Undervisningen foregaar i *lejede Lokaler*.

Da det ikke har været muligt at opstille nogen Beregning med Hensyn til Lovens økonomiske Rækkevidde, er det bestemt, at Loven skal forelægges Rigsdagen til *Revision* senest i Rigsdagssamlingen 1940—41.

Folketingets Udvalg drøftede Spørgsmaalet om Tilskud til *teoretisk Husholdningsundervisning* ud fra den Opfattelse, at det er meget ønskeligt, at ogsaa de unge Kvinder faar Adgang til en faglig Undervisning, der er tilpasset efter deres Forudsætninger. Da Ministeren imidlertid over for Udvalget gav Udtryk for, at Spørgsmaalet om Husholdningsundervisning i den nærmeste Tid vilde blive taget op til samlet Overvejelse, undlod Udvalget at stille Ændringsforslag.

Endvidere var Tilsyns-Spørgsmaalet Genstand for indgaaende Drøftelse. Under Hensyn til Lovens midlertidige Karakter blev der ikke stillet Forslag om et *raadgivende Tilsyn* i Lighed med det, som kendes fra de tekniske Skoler; men der var i Udvalget Enighed om, at Spørgsmaalet om et saadant Tilsyn med Tiden bør tages op til Løsning.

De af Ministeren og Udvalget stillede *Ændringsforslag*, der er nævnt ved Omtalen af §§ 1 og 2, var for største Delen Udtryk for Imødekommen af Ønsker, som ved 1. Behandling blev fremført af Ordførere for Oppositionspartierne, særlig fra Venstres Side (se om det af Arnth Jensen m. fl. forelagte Forslag til Lov om Støtte fra Staten til korte faglige Kursus for Ungdommen B. Nr. 3).

Med disse Ændringer vedtoges Lovforslaget enstemmigt i begge Ting.

89. Lov om Ændring af Lov Nr. 122 af 4. April 1928 om Statstilskud til anerkendte private Seminarier. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. Sp. 3007. — C. Sp. 175 og 1065].

Fremsat i *Landstinget* $19/_{11}$ (L. Sp. 95). 1. Beh. $1/_{12}$ (L. Sp. 144). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, Grove, Lisbet Hindsgaul, Jepsen Christensen, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Krarup, N. K. Kristensen, Jørgen Møller, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, S. C. Nørgaard, S. Rasmussen, Thomsen [Formand] og Veistrup [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 517) afgivet $19/_{1}$. (Ordfører: H. P. Johansen). 2. Beh. $21/_{1}$ (L. Sp. 486). 3. Beh. $26/_{1}$ (L. Sp. 488). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $26/_{3}$ (F. Sp. 4444). 2. Beh. $29/_{3}$ (F. Sp. 4496). 3. Beh. $30/_{3}$ (F. Sp. 4582). *Loven stadfæstet 31. Marts 1938*. (Lov-Tid. Nr. 124). Traadt i Kraft 1. April 1938.

I November 1935 nedsatte Undervisningsministeriet et *Udvalg* til at undersøge Mulighederne for Gennemførelse af en mere ensartet *Pensionsordning* for Lærere, der er knyttet til de forskellige under Undervisningsministeriet hørende Privatskoler og private Institutioner til Læreruddannelse, navnlig ogsaa med Hensyn til Statens Stilling til de forskellige Pensionskasser. Fra de private Eksamensskoler, Højskolerne og Husholdningsskolerne udtaltes imidlertid Ønske om at blive staaende ved den for disse Skoleformer gældende Pensionsordning, og Udvalget, der bestod af Repræsentanter for Finansministeriet, Undervisningsministeriet samt de paa gældende Skoler og Institutioner, nøjedes derfor med paa dette Omraade at foreslaa en Nyordning af Pensionsforholdene for Ledere og Lærere ved de *private Seminarier* (med dertil knyttede *Øvelsesskoler*) og *Forskoleseminarier*. Desuden

stillede Udvalget Forslag angaaende Efterlønskassen for Friskole- og Efterskolelærere (Nr. 90) og om Tuberkuloseattester for Lærere ved private ikke-eksamensberettigede Skoler (Nr. 91).

Ministeriet kunde tiltræde det af Udvalget udarbejdede Forslag til Pensionsordning for Privatseminarielærere m. fl., og Forslaget gennemførtes med nogle i Landstinget foretagne Ændringer (se nedenfor) enstemmigt i begge Ting.

Hovedbestemmelserne findes i Lovens § 2, der dels indeholder udførlige Regler om *Pensioneringen* af de paagældende Lærere gennem Pensionskassen for de private Eksamensskoler (A.), dels aabner Adgang til og fastsætter Betingelser for *Overgang fra Stillinger*, som omfattes af nævnte Pensionskasse, til Statens eller Folkeskolens Tjeneste — og omvendt — *under Medtagelse af* den i den tidligere Stilling erhvervede *Lønnings- og Pensionsanciennitet* (B.).

ad A. Ved § 4 i Lov Nr. 122 af 4. April 1928 fik Forstandere og Lærere ved Privatseminarierne, der efter 15 Aars Virketid blev afskediget paa Grund af Alder eller Svagelighed, Adgang til en Statsunderstøttelse, svarende normalt til $\frac{2}{3}$ af Statstjenestemandspensionen; derimod har Forstandere og Lærere ved de private Forskoleseminarier og Øvelsesskolerne ikke haft nogen Pensionsordning.

Ifølge den nye Lovs § 2, Stk. 1, skal *Forstandere og Lærere ved anerkendte private Seminarier og Forskoleseminarier* samt *Ledere og Lærere ved de til private Seminarier knyttede private Øvelsesskoler*, som ikke paa anden Maade har Adgang til Pension, være Medlemmer af »Pensionskassen af 1925 for de private Eksamensskoler« paa Vilkaar, der svarer til de for de øvrige Medlemmer fastsatte*). *Staten* bidrager herefter til de paagældendes Pensionering med 2 pCt. af den pensionsgivende Løn, og *Lærerne* og vedkommende *Seminarium* (Øvelsesskole) yder vedtægtsmæssigt Bidrag (for Tiden 5 pCt. af den pensionsgivende Løn for hver af disse Parter).

*) I Paragraffens Stk. 5 er dog givet Bemyndigelse til at *dispensere* fra Kravet om Indtrædelse i Pensionskassen; Stk. 6 paabyder, at der skal gives Privatseminarierne og deres Øvelsesskoler passende *Repræsentation* i Kassens Bestyrelse.

De Ledere og Lærere, som ved deres Optagelse i Pensionskassen ved Lovens Ikrafttræden (1. April 1938) *ikke* var fyldt 31 Aar, og alle senere tilkommende Lærere uden Hensyn til Alder faar ved Afgang paa Grund af Alder eller Svagelighed vedtægtsmæssig Pension — det vil sige *Statstjenestemandspension uden Tillæg* —, ligesom deres Enker faar Enkepension, eventuelt med Børneunderstøttelse. (§ 2, Stk. 2).

For de Ledere og Lærere, som ved Lovens Ikrafttræden var *over 31 Aar*, har det været nødvendigt at træffe en *Overgangsordning* under Hensyn til, at Lærerne ved Privatseminarierne, som ovenfor nævnt, efter 15 Aars Tjeneste har haft Adgang til en Understøttelse svarende til $\frac{2}{3}$ af Tjenestemandspensionen. De paagældende faar derfor en efter forsikringsmæssig Beregning i Forhold til deres Alder og Tjenestetid ved Optagelsen fastsat Pension — Pensionskassepension —, og de af dem, som har virket mindst 15 Aar ved en af de omtalte Institutioner, desuden en *Suppleringspension*, der udgør $\frac{2}{3}$ af Tjenestemandspension $\div \frac{1}{6}$ af Pensionskassepensionen*), indtil fuld Tjenestemandspension efter Pensionskassens Vedtægter, altsaa uden Tillæg, er naaet. (§ 2, Stk. 3).

Efterhaanden vil Suppleringspensionen være nedadgaaende, thi jo længere Tid vedkommende har været i Pensionskassen, des større Del af den samlede Pension vil Pensionskassen bære.

Efter opstillede Beregninger vil Nyordningen for alle Lærere medføre en væsentlig Forbedring af deres pensionsmæssige Stilling.

Statens Udgift til Privatseminarielæreres Pensionering, der nu andrager ca. 60 000 Kr. aarlig, vil i en Overgangstid stige med det 2 pCt.s Bidrag til Pensionskassen, ca. 14 400 Kr., men skulde, naar Overgangstiden er forløbet, begrænses til dette Beløb. For *Lærerne* bliver Ordningen dyrere, idet de kommer til at betale 5 pCt. af Lønningen til Pensionering, og for *Seminarierne* betyder Bidraget til Pensionskassen en

*) Dette Fradrag skyldes, at Staten betaler 2 pCt. af de 12 pCt., der aarlig indbetales for det paagældende Medlem i Pensionskassen, at med andre Ord $\frac{1}{6}$ af Pensionskassepensionen fremskaffes ved Statens Bidrag.

forøget Byrde paa ca. 36 000 Kr., fordelt paa 11 Seminarier. Da der ikke var regnet hermed ved Fastsættelsen af Seminariernes Tilskudsordning, er *Statens Tilskud til Forstanderlønnen* nu (i Lovens § 1) sat op fra Halvdelen til *to Trediedele* af Beløbet eller samme Tilskud som til Lærerlønnen; Seminarierne vil herved opnaa en aarlig Merindtægt paa 19 000 Kr. Der blev desuden under Sagens Behandling i Landstinget tilføjet et Par Bestemmelser, som tager Sigte paa med Hensyn til Statstilskud at ligestille de to københavnske Privatseminarier, der benytter *lejede Lokaler*, med de øvrige Privatseminarier og endvidere at tilvejebringe en rimeligere og retfærdigere Fordeling af Statstilskuddet til de Privatseminarier, der efter Tilskyndelse af den nye Folkeskolelov optager *Undervisning i Skolekøkkengerning* paa Fagplanen. Den økonomiske Rækkevidde af de foretagne Ændringer ansloges til nogle faa Tusinde Kroner.

ad B. De hidtil gældende Bestemmelser angaaende den lønnings- og pensionsmæssige Stilling ved *Overgang fra Privatskolens Tjeneste* til offentlig Tjeneste i Staten eller Folkeskolen har ikke været betryggende for Lærerne. En Lærer opnaaede først Pensionsret paa 5 Aars Dagen for sin Ansættelse i offentlig Tjeneste og overhovedet ikke, hvis han paa dette Tidspunkt var over 40 Aar; der var saaledes ikke Tale om Medtagelse af Pensionsanciennitet fra den private Virksomhed. Derimod indeholdt Tjenestemandslovens §§ 726 og 737 og Lærerlønningslovens § 45 nogle særlige Bestemmelser om Medtagelse af Lønningsanciennitet; Hovedregelen var her, at man kunde medtage tilsvarende privat Virksomhed med indtil 8 Aar.

De i Lovens § 2, Stk. 4, optagne Regler tilsigter at muliggøre Overgang fra den ene Skoleform til den anden med *fuld Medtagelse af Tjenestealder* saavel i Henseende til Lønning som til Pension, idet det Tidsrum, i hvilket den paagældende har været Medlem af Pensionskassen, ved Overgang til offentlig Tjeneste regnes som tilbagelagt i denne baade i Henseende til Lønning og til Pension. Samtidig udbetaler Pensionskassen til den offentlige Kasse, der skal afholde Pensionen, et Beløb svarende til 12 pCt. af den paagældendes Lønning efter 30 Aars Alderen i den Tid, han har været

Medlem af Kassen, uden Renter. Denne omtrentlige Regel gælder dog kun, for saa vidt Overgangen finder Sted inden det fyldte 50. Aar; er vedkommende over 50 Aar, foretages en forsikringsmæssig Beregning, og her udbetales kun den ved Beregningen forefundne forsikringsmæssige Reserve, der netop vil svare til den forsikringsmæssige Risiko, som den offentlige Kasse overtager.

Tilsvarende Regler gælder for de Lærere, der *fra offentlig Skolevirksomhed overgaar* til Skolevirksomhed ved de heromhandlede private Skoleformer.

Det ovennævnte Udvalg foreslog at indføre tilsvarende Regler ved Overgang fra disse Lærerstillinger til Embeder i *Folkekirken* og omvendt; Kirkeministeriet, der ikke var repræsenteret i Udvalget, mente imidlertid ikke at kunne anbefale dette Forslag.

Hele *Landstingets Udvalg* indstillede at vedtage Lovforslaget med de ad A. i Slutningen omtalte Ændringer og enkelte andre af overvejende redaktionel Karakter, og i den saaledes ændrede Skikkelse gennemførtes Lovforslaget med enstemmig Tilslutning i begge Ting.

90. Lov om Efterlønskassen for Lærerne i Fri-skolerne og Efterskolerne. (Undervisningsminister Jørgen Jørgensen). [A. Sp. 3017. — C. Sp. 1083 og 1093].

Fremsat i *Landstinget* $19/11$ (L. Sp. 95). 1. Beh. $3/12$ (L. Sp. 160). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen, Johs. Clausen, Grove, Lisbet Hindsgaul, Jepsen Christensen, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Rs. Jørgensen, Krarup, Jørgen Møller, Niels Nielsen, S. C. Nørgaard, S. Rasmussen, Thomsen [Formand] og Veistrup [Sekretær]). Betænkning (B. Sp. 1667) afgivet $24/3$. (Ordfører: H. P. Johansen). 2. Beh. $30/3$ (L. Sp. 931). 3. Beh. $30/3$ (L. Sp. 946). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $30/3$ (F. Sp. 4627). 2. Beh. $31/3$ (F. Sp. 4675). 3. Beh. $31/3$ (F. Sp. 4677). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 211). Traadt i Kraft 1. April 1938.

§ 5 i Lov Nr. 212 af 20. Maj 1933 om Efterlønskassen for Lærere i Friskolen og Fortsættelsesskolen (Aarvog 1932—33,

Side 565) bestemte, at Loven skulde revideres senest i Rigsdagssamlingen 1937—38, og i Bemærkningerne til Lovforslaget blev der taget Forbehold om, at det inden Lovens Revision skulde optages til Overvejelse at *ændre Efterlønskassens Basis* saaledes, at Statstilskuddet i Stedet for at udgøre Halvdelen af Efterlønnen kom til at svare til, hvad Medlemmerne selv indskyder i Kassen.

I Henhold hertil lod Undervisningsministeriet dette Spørgsmaal overveje i det af Ministeriet nedsatte *Udvalg* til Underøgelse af Mulighederne for Gennemførelse af en mere ensartet Pensionsordning for de forskellige til Privatskoleundervisning knyttede Lærere (se foranstaaende Sag), og Udvalget, i hvilket saavel Finansministeriet og Undervisningsministeriet som Efterlønskassens Bestyrelse var repræsenteret, stillede i sin Betænkning af Juni 1937 Forslag om en Ordning af Efterlønskassens Forhold paa forsikringsmæssigt Grundlag, der fik Ministeriets Tilslutning og gennemførtes uforandret.

Det er Efterlønskassens *Maal* at give en Pension, der svarer til *to Trediedele* af den Pension, som den paagældende efter sin Pensionsindtægt vilde have faaet i offentlig Tjeneste. Dette Maal har man hidtil søgt at naa ved et Indskud fra *Medlemmerne* paa 4 pCt. af den Lønsats, hvoraf der skal svares dem Efterløn, plus et *Statstilskud* paa Halvdelen af den faktiske Efterløn. Hovedforandringen i den nye Ordning bestaar i, at Statstilskuddet indtil videre sættes til 4 pCt. af det samme Beløb, i Forhold til hvilket Kassens Medlemmer svarer Indskud. Herudover maa Staten for alle, der var Medlemmer ved Lovens Ikrafttræden (1. April 1938), og som paa dette Tidspunkt var fyldt 30 Aar, svare et *særligt, forsikringsmæssigt beregnet Tilskud*, der sætter Kassen i Stand til at udrede den lovede Pension af $\frac{2}{3}$ af offentlig Pension. (§ 3).

Efter Forholdene den 1. April 1936 skulde Kassen med en fremtidig fast Indbetaling fra Staten af 4 pCt. kunne yde sine nuværende Medlemmer $46\frac{2}{3}$ pCt. af offentlig Pension; et yderligere Tilskud fra Staten af 20 pCt. vilde derfor kunne indbringe den tilstræbte Sum af $66\frac{2}{3}$ pCt.

Ved Loven af 20. Maj 1933 blev der af det Skolerne tilfaldende Statstilskud tillagt Efterlønskassen 2 Kr. for hver Elev i Friskolen og for hver Aarselev i Efterskolen. Dette Særtilskud *opretholdes* ved Lovens § 5, saa længe det er nød-

vendigt til Sikring af Kassens Solvens efter en forsikringsmæssig Opgørelse af Kassens Status, der skal foretages mindst hvert 3. Aar. Efter foretagen Beregning vil Tilskuddet være nødvendigt endnu i 28 Aar.

Reglerne i Lovens § 1 om, hvilke Lærere der har *Adgang til Optagelse i Efterlønskassen*, stemmer i det hele med Reglerne i Loven af 20. Maj 1933 § 1. Den væsentligste Forskel i saa Henseende er, at den tidligere Lov efter Forløbet af en vis Overgangstid gjorde Indtrædelse i Kassen pligtig for alle Lærere ved Friskolerne og Efterskolerne, medens den nye Lov kun fastsætter *Medlemspligt* for Lærere, der ansættes efter Lovens Ikrafttræden eller efter denne opfylder de for Medlemspligt allerede i den tidligere Lov fastsatte Betingelser med Hensyn til Alder, Timetal og Tjenestetid ved de heromhandlede Skoler.

Som en ny Bestemmelse er tilføjet i Paragraffens Stk. 5, at ingen kan blive Medlem af Kassen, forinden det ved Lægeattest, der ikke er ældre end 3 Maaneder, er godtgjort, at vedkommende *ikke lider af smittefarlig Tuberkulose* i Lunge eller Strubehoved.

Det er en Forudsætning for Gennemførelse af en Pensionsordning paa forsikringsmæssigt Grundlag, at det paa-gældende Medlem ved sin Optagelse i Kassen er saa rask, at tilfredsstillende *Helbredsattest* kan fremlægges. Kan dette ikke ske, tilkommer der ikke Medlemmet, hvis det fratræder paa Grund af Svagelighed, Ret til egentlig Pension af Kassen, men de for vedkommende selv gjorte Indskud med Renter benyttes til Indkøb af en *Livrente* eller paa anden af Bestyrelsen godkendt Maade. (§ 2, Stk. 2). For et saadant Medlem vil Kassen derfor kun komme til at virke som en særlig gunstig Sparekasse.

Der er ikke i denne Lov optaget nogen Revisionsbestemmelse, da Efterlønskassen antages nu at være inde i saa rolige Forhold, at den vil kunne opfylde sine Forpligtelser, for saa vidt ikke ganske særlige Omstændigheder maatte indtræde.

Landstingets Udvalg modtog en Deputation for Efterlønskassen, Friskolerne og Efterskolerne, som fremsatte Ønsker om, at der i Lovforslaget blev optaget Bestemmelser om *Overførelse af Lønnings- og Pensionsanciennitet* i Lighed med, hvad der var foreslaaet for Medlemmer af »Eksamensskolernes

Pensionskasse af 1925« (se foranstaaende Sag). Udvalget havde i den Anledning et Samraad med Undervisningsministeren, som udtalte sin Villighed til at søge at imødekomme de fremsatte Ønsker. Af Hensyn til Konsekvenserne ansaa Ministeren det imidlertid ikke for gennemførligt i Loven at fastsætte bestemte Regler for Overførelse af Lønnings- og Pensionsanciennitet; derimod gav Ministeren Tilsagn om at ville *behandle hvert enkelt forekommende Tilfælde velvilligt* og over for velbegrundede Andragender søge tilvejebragt Hjemmel til en for den paagældende tilfredsstillende Ordning baade med Hensyn til forhøjet Lønningsanciennitet og Pensionsanciennitet.

Et *Mindretal*, bestaaende af Venstres og Det konservative Folkepartis Udvalgsmedlemmer, hævdede, at de her omhandlede Lærerkræfter burde stilles forholdsvis lige med de eksamensberettigede Privatskolers Personale med Hensyn til Ydelse til egen Pension og ved Overførelse af Lønnings- og Pensionsanciennitet. Ud fra denne Betragtning foreslog Mindretallet at sætte *Statstilskuddet* op fra 4 til $4\frac{2}{3}$ pCt. og at nedsætte *Medlemsbidraget* fra 4 til $3\frac{1}{3}$ pCt. samt at overføre de for Medlemmerne af »Eksamensskolernes Pensionskasse af 1925« foreslaaede Regler angaaende *Lønnings- og Pensionsanciennitet* til Friskolens og Efterskolens Lærere, hvis disse maatte overgaa til Tjeneste i Folkeskolen eller Staten. — *Undervisningsministeren* modsatte sig disse Ændringer, idet han bl. a. henviste til, at Staten betaler 4 pCt. til Efterlønskassen mod kun 2 pCt. til Eksamensskolernes Pensionskasse, og at den foreslaaede Ordning var godkendt og udformet af de interesserede Parters Repræsentanter. — Ændringsforslagene forkastedes med 38 Stemmer mod 31.

Ved 3. Behandling stemte alle Partier for Lovforslaget, der vedtoges enstemmigt i begge Ting.

91. Lov om Ændring af Lov Nr. 675 af 22. December 1919 om Tilskud af Statskassen til Københavns kommunale Skolevæsen samt til private ikke-eksamensberettigede Skoler paa Landet. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. Sp. 3031. — C. Sp. 79 og 1067].

Fremsat i *Landstinget* $1\frac{9}{11}$ (L. Sp. 95). 1. Beh. $\frac{3}{12}$ (L. Sp. 168). 2. Beh. $\frac{8}{12}$ (L. Sp. 174). 3. Beh. $\frac{9}{12}$ (L. Sp. 185). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $1\frac{4}{1}$ (F. Sp. 2375). 2. Beh.

$1^9/1$ (F. Sp. 2463). 3. Beh. $3^0/3$ (F. Sp. 4583). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 210).

I Loven af 12. Marts 1918 om Foranstaltninger til Tuberkulosens Bekæmpelse er det bestemt, at ingen maa erholde Ansættelse som Lærer eller Lærerinde ved det *offentlige* Skolevæsen, forinden det ved Lægeattest, der ikke er ældre end 3 Maaneder, er godtgjort, at vedkommende *ikke lider af smittefarlig Tuberkulose i Lunge eller Strubehoved.* Det af Undervisningsministeriet i Efteraaret 1935 nedsatte Udvalg vedrørende Privatskolelærernes Pensionsforhold foreslog i sin Betænkning af Juni 1937, at der i Forbindelse med Ordning af Efterlønskassen for Lærere ved Friskolerne og Efterskolerne (se foranstaaende Sag) indførtes en tilsvarende Lovbestemmelse for *Lærere ved Friskolerne*, og i nærværende Lov er Kravet om Tuberkuloseattest stillet paa den Maade, at dets Opfyldelse er gjort til Betingelse for, at Skolen kan opnaa Statstilskud.

Lovforslaget gennemførtes med enstemmig Tilslutning i begge Ting.

Paa Foranledning af et Spørgsmaal af Hartel (F. F.) oplyste Undervisningsministeren i Folketinget, at »naar denne Lov er vedtaget, gælder Bestemmelsen om Sundhedsattester for alle Lærere, der har med Børn at gøre i Skoler, der faar Tilskud fra det offentlige.«

92. Lov om Ændring i Lov Nr. 137 af 29. April 1913 om Statstilskud til Folkehøjskoler og Landbrugsskoler, jfr. Lov Nr. 248 af 11. April 1919. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. Sp. 3827. — C. Sp. 1153 og 1383].

Fremsat i *Folketinget* $9/2$ (F. Sp. 2910). 1. Beh. $11/3$ (F. Sp. 3944). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Yde, Bomholt [Førmænd], Chr. Christiansen, H. C. Hansen, H. P. Hansen [Præstø A.], Hauberg, M. K. Sørensen, Kristian Nygaard [Sekretær], A. M. Hansen, Arnth Jensen, Julin, Hans Pinstrup, Grønning, Gerda Mundt og Vesterager). Betænkning (B. Sp. 1929) afgivet $31/3$. (Ordfører: Yde).

2. Beh. $\frac{2}{4}$ (F. Sp. 4756). 3. Beh. $\frac{5}{4}$ (F. Sp. 4816). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1065). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert Andersen [Formand], Johs. Clausen, Grove, Jepsen Christensen, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Korsgaard, Krarup, Fr. Kristiansen [Sekretær], Jørgen Møller, Møller Nørgaard, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, S. Rasmussen og Thomsen). Betænkning (B. Sp. 2237) afgivet $\frac{7}{4}$. (Ordfører: Thomsen). 2. Beh. $\frac{8}{4}$ (L. Sp. 1159). 3. Beh. $\frac{9}{4}$ (L. Sp. 1223). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 183). Traadt i Kraft straks.

Det aarlige *Statstilskud til Understøttelse af ubemidlede Elever* ved godkendte Folkehøjskoler og Landbrugsskoler har hidtil været begrænset til et samlet Beløb, der svarede til 35 Kr. maanedlig for indtil Halvdelen af Skolernes Aars-elever i det sidst forløbne Finansaar, dog højst 620 000 Kr. Tilskuddet er nu sat op med 5 Kr. pr. Maanedselev til 40 Kr., og Maksimum er samtidig forhøjet til 720 000 Kr.

Der er desuden sket en Ændring af Reglerne for Understøttelsesbeløbets *Fordeling*. Medens det samlede Understøttelsesbeløb hidtil er fordelt af Ministeriet til Skoleraadene og Københavns Magistrat, som derefter foretog Uddelingen af de enkelte Understøttelser, bestemmes det nu, at Ansøgninger om Understøttelse skal indsendes til *Skoleraadene og Magistraten*, der foretager *Indstilling* til Undervisningsministeriet om Fordelingen efter Regler, der nærmere fastsættes af Undervisningsministeren. Den endelige Fordeling henlægges altsaa til *Ministeriet*.

Udgiften ved Forhøjelsen af Understøttelsesbeløbet vil, beregnet efter Antallet af Skolernes Aarselever i Finansaaret 1936—37 (2 900), andrage ca. 87 000 Kr.

Forslaget til Loven var *motiveret* med, at man under de vanskelige økonomiske Forhold i Landbruget ikke har været i Stand til med det hidtidige Understøttelsesbeløb at imødekomme Ansøgninger om Understøttelser til Ophold paa Folkehøjskoler og Landbrugsskoler i saa stort et Omfang som ønskeligt, men paa Grund af *Beløbets Utilstrækkelighed* har været nødt til i mange Tilfælde at afslaa Ansøgninger fra kvalificerede Ansøgere, medens man i andre Tilfælde kun har kunnet give Understøttelser med beskedne Beløb. Det har dernæst været en Mangel ved den hidtil bestaaende Ordning, at Understøttelserne er uddelt af Skoleraadene

med meget *uensartede Beløb*, saa at Elever under et Skoleraad har opnaaet større Understøttelser end Elever med samme økonomiske Forhold under et andet Skoleraad, ligesom det har vist sig *vanskeligt at opnaa den fulde Udnyttelse* af Understøttelsesbeløbet, fordi Ministeriet ikke kunde have tilstrækkeligt Overblik over, at de enkelte Skoleraad i Aarets Løb havde netop de Beløb til Raadighed til Understøttelser, som svarede til Antallet af kvalificerede Ansøgere i Skole-raadskredsen.

Efter Regeringens oprindelige Forslag var Beløbets For- deling overladt til Ministeriet, men paa Forslag af Ministeren og *Folketingets Udvalg* tilføjedes Bestemmelsen om, at Skole- raadene og Magistraten skal gøre *Indstilling* til Ministeriet om Fordelingen.

Under et Samraad gav Ministeren Udtryk for, at han agtede at tage Spørgsmaalet om ændrede Regler for *Stats- godkendelse af Folkehøjskoler* op til velvillig Overvejelse.

Folketingsudvalgets *Flertal* (Socialdemokrater og Radikale) udtalte Ønsket om, at der blev udarbejdet et Ansøgnings- skema, der giver fyldige *Oplysninger om Ansøgenes økonomiske Forhold* med Hensyntagen til Vilkaarene i By og paa Land, og at der af Administrationen tilstræbes en *Graduering af Understøttelsesbeløbene*, hvorved de forskellige Grader af Trang imødekommes. Man ønskede ligeledes en Modernisering af de Skemaer, der udfyldes af Højskolerne ved Skoleaarets Afslutning som Grundlag for statistiske Redegørelser.

Venstre-Mindretallet erkendte, at Lovforslaget var et Skridt i den rigtige Retning, men mente, at det under de forhaandenværende økonomiske Vilkaar for de Hjem, hvis Ungdom særlig søger disse Skoler, hverken vilde afhjælpe Ungdommens Trang til videre Udsyn og Dygtiggørelse eller give den Støtte, der i Forhold til andre Bevillinger paa Stats- regnskabet med Rimelighed her kunde kræves.

Mindretallet havde haabet, at der i Udvalget skulde have vist sig Mulighed for en frugtbar Forhandling ogsaa om det af Venstre forelagte Lovforslag vedrørende Statsstøtte til unge Menneskers Skoleophold, men Ministeren og Flertallet havde desværre absolut afvist enhver Forhandling om en Forøgelse af det samlede *Understøttelsesbeløbs Maksimums- grænse*. Dette beklagede Mindretallet meget ud fra den Opfattelse, at et virkeligt Tilbud til dansk Ungdom om Støtte til Ophold paa disse Skoler vilde have virket i høj Grad opmuntrende og frugtbringende.

Fra Venstres Side stilledes 2 *Ændringsforslag*. Det ene gik ud paa at erstatte Lovforslagets Tekst med Bestemmelser, der i alt væsentligt svarede til Indholdet af det ovennævnte

Forslag af Venstre om *Støtte fra Staten til Skoleophold for unge Mænd og Kvinder* (se B. Nr. 4). Det andet tog Sigte paa at lempe *Betingelserne for Anerkendelse* af saadanne Skoler, særlig ved at give dem Adgang til straks fra Starten at modtage statsunderstøttede Elever i samme Omfang, som de har selvbetalende. — Ændringsforslagene, der støttedes af *Det frie Folkeparti* og — under Forudsætning af, at visse i Hovedforslaget optagne Aldersgrænser blev slettet — ligeledes af *Det konservative Folkeparti*, forkastedes henholdsvis med 59 Stemmer mod 32 og 59 Stemmer mod 31.

Det konservative Mindretal fandt ligeledes den foreslaede Forhøjelse af Statstilskuddet utilstrækkelig, idet den ikke engang vilde dække den stedfundne Prisstigning, og Mindretallet foreslog dels at sætte *Tilskuddet pr. Maanedselev* op med yderligere 10 Kr. til 50 Kr., dels at *slette Maksimumsgrænsen* for det samlede Beløb. — Ændringsforslagene forkastedes med 59 (60) Stemmer mod 32.

I *Landstinget* søgte Venstre og Konservative paa ny at faa Understøttelsesbeløbene forhøjet, enten direkte eller gennem Slettelse af Maksimumstallet 720 000, men da det viste sig umuligt at trænge igennem med dette Synspunkt, stillede Mindretallet ikke Ændringsforslag.

Ved de endelige Afstemninger vedtoges Lovforslaget enstemmigt i begge Ting — i Folketinget med 94 Stemmer, i Landstinget med 67 Stemmer —, idet ogsaa Venstre og Konservative ønskede at stemme for det herved opnaaede Fremskridt, om end de fandt Fremskridtet for lille.

93. Lov om Ændring i Lov Nr. 113 af 31. Marts 1931 om Statstilskud til Husholdningsskoler. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. Sp. 3823. — C. Sp. 1155 og 1383].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{9}{2}$ (F. Sp. 2910). 1. Beh. $\frac{11}{3}$ (F. Sp. 3945). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 137 af 29. April 1913 om Statstilskud til Folkehøjskoler og Landbrugsskoler, jfr. Lov Nr. 248 af 11. April 1919 (se Side 406). Betænkning (B. Sp. 1929) afgivet $\frac{31}{3}$. (Ordfører: Yde). 2. Beh. $\frac{2}{4}$ (F. Sp. 4785). 3. Beh. $\frac{5}{4}$ (F. Sp. 4817). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{6}{4}$ (L. Sp. 1088, jfr. 1065). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Albert

Andersen, Andrea Brochmann [Formand], Grove, Lisbet Hindsgaul, Jens Høyer, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Krarup, Fr. Kristiansen [Sekretær], Esther Malling Pedersen, Niels Nielsen, Stegger Nielsen, S. Rasmussen, Thomsen og Gudrun Vang Lauridsen). Betænkning (B. Sp. 2239) afgivet $\frac{7}{4}$. (Ordfører: Andrea Brochmann). 2. Beh. $\frac{3}{4}$ (L. Sp. 1160). 3. Beh. $\frac{3}{4}$ (L. Sp. 1224). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 175). Traadt i Kraft straks.

Bestemmelserne om *Understøttelse til ubemidlede Elever* ved godkendte Husholdningsskoler — § 3 i Loven af 31. Marts 1931 — er affattet i væsentlig Overensstemmelse med de tilsvarende Regler i Loven om Statstilskud til Folkehøjskoler og Landbrugsskoler*). Disse Regler er nu ændret gennem foranstaaende Lov, og i Forbindelse hermed er der foretaget parallelle *Ændringer* i Husholdningsskole-Lovens § 3.

1. Det aarlige *Statstilskud til Understøttelse af ubemidlede Elever* har hidtil været fastsat til et samlet Beløb, der svarede til 35 Kr. maanedlig for indtil Halvdelen af Skolernes Aars-elever i det sidst forløbne Finansaar. Tilskuddet er nu sat op med 5 Kr. pr. Maanedselev til 40 Kr.

2. Den endelige *Fordeling* af Understøttelsesbeløbet, der hidtil har været foretaget henholdsvis af *Skoleraadene* og af *Københavns Magistrat*, er henlagt til *Ministeriet*, idet de nævnte Myndigheder dog skal gøre *Indstilling* om Fordelingen efter nærmere af Undervisningsministeren fastsatte Regler.

Udgiften ved Forhøjelsen af Understøttelsesbeløbet vil, beregnet efter Antallet af Skolernes Aars elever i Finansaaret 1936—37 (550), andrage 16 500 Kr., og det samlede Elev-understøttelsesbeløb vil efter dette Antal Aars elever udgøre 132 000 Kr.

Forslaget til Loven var *begrundet* paa lignende Maade som Forslaget om *Ændring* i Loven om Statstilskud til Folkehøjskoler og Landbrugsskoler, nemlig med, at det ikke har været muligt med det forhaandenværende Understøttelsesbeløb at imødekomme Ansøgninger om Understøttelse i et ønskeligt Omfang.

*) Der er dog ikke sat noget Maksimum for det samlede Tilskudsbeløb.

Efter Regeringens oprindelige Forslag var Beløbets Fordeling overladt til Ministeriet, men paa Forslag af Ministeren og Folketingets Udvalg tilføjedes Bestemmelsen om, at Skoleraadene og Magistraten skal gøre *Indstilling* til Ministeriet om Fordelingen.

Det konservative Folkeparti stillede Ændringsforslag om at sætte *Tilskuddet pr. Maanedselev* op med yderligere 10 Kr. til 50 Kr., men Ændringsforslaget, der støttedes dels af *Det frie Folkeparti*, dels af *Venstre*, efter at dette Partis Ændringsforslag til Højskoleforslaget var nedstemt, forkastedes med 56 Stemmer mod 30.

I *Landstingets Udvalg* henstillede Venstre og Konservative til Ministeren at bringe *Betingelserne for Godkendelse af Hus-holdningsskoler* i Overensstemmelse med Betingelserne for Godkendelse af Folkehøjskoler og Landbrugsskoler. Ministeren udtalte sig velvilligt om Sagen, men vilde paa indeværende Tidspunkt ikke indføre nogen Ændring i Lovforslaget; dog lovede Ministeren senere at optage Sagen til Overvejelse.

Lovforslagets Vedtagelse skete enstemmigt i begge Ting, i Folketinget med 96 Stemmer, i Landstinget med 66 Stemmer.

94. Lov om Ændring i Lov Nr. 40 af 14. Februar 1935 om Det kongelige Teater og om Oprettelsen af en kulturel Fond. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. Sp. 5549. — C. Sp. 1189 og 1385].

Fremsat i *Folketinget* $10\frac{1}{3}$ (F. Sp. 3814). 1. Beh. $22\frac{2}{3}$ (F. Sp. 4229). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Chr. Christiansen, P. Andersen, Bomholt, Fornæs, Hartvig Frisch, Knud V. Jensen [Formand], Vilhelm Rasmussen, Rasmussen [Gylling] [Sekretær], Steen, Himmelstrup, Jensen-Broby, Inger Gautier Schmit, J. Oskar Andersen, Korsgaard og Bindslev). Betænkning (B. Sp. 1973) afgivet $\frac{1}{4}$. (Ordfører: Chr. Christiansen). 2. Beh. $5\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4818). 3. Beh. $6\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4867). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $7\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1119). 2. Beh. $8\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1161). 3. Beh. $9\frac{1}{4}$ (L. Sp. 1224). *Loven stadfæstet 13. April 1938.* (Lov-Tid. Nr. 174). Traadt i Kraft 1. Juli 1938.

Ifølge § 8 i Lov Nr. 40 af 14. Februar 1935 om Det kongelige Teater og Oprettelsen af en kulturel Fond er

erhvervsmæssig Virksomhed med Afslutning af Kontrakter angaaende beskyttede *Musikværkers* offentlige Udførelse kun tilladt, naar der foreligger *Bevilling* fra Ministeren og paa de af ham foreskrevne *Vilkaar*. I Henhold hertil har Ministeriet paa nærmere fastsatte Betingelser — bl. a. *Afgift* til Fonden og *Kontrol* med Virksomheden — meddelt *Bevilling* dels til Internationalt Forbund til Beskyttelse af Komponistrettigheder i Danmark (*»Koda«*), dels til Fællesorganisationen for dramatiske og musikdramatiske Rettigheder i Danmark (*»Dramarets«*), dels endelig til International Organisation for dramatiske og musikdramatiske Rettigheder (*»Kodadramatik«*).

Loven har imidlertid, som nævnt, hidtil alene omfattet offentlig Udførelse af Musikværker, herunder ogsaa musikdramatiske Værker (Operaer, Revyer o. lign.) for *Musikkens* Vedkommende, derimod ikke selve det dramatiske Værk. Ved den stedfundne Ændring er Rammen for Lovens § 8 udvidet til at omfatte ogsaa *Musikværkers Tekster og rene dramatiske Værker*.

Bevillingsafgifterne til Den kulturelle Fond, der for Tiden andrager ca. 70 000 Kr. aarlig, paaregnes ved Lovens Udvidelse at ville stige med ca. 25 000 Kr. aarlig.

I *Folketingets Udvalg* fandt der en indgaaende Drøftelse Sted af Den kulturelle Fonds økonomiske Stilling med særligt Henblik paa de stigende Beløb, som Det kongelige Teater har modtaget af Fondens Midler*), og Udvalgets *Flertal* (Socialdemokraterne, de Radikale og Det konservative Folkeparti) udtalte i Betænkningen, at Den kulturelle Fond ikke i det lange Løb vil være i Stand til at bære de forøgede Byrder, som Det kongelige Teater paalægger den, Byrder, som i det væsentlige skyldes de senere Tidens Prisstigninger og Lønstigninger, som Det kongelige Teater og Den kulturelle Fond ingen Indflydelse har haft paa. Det vilde derfor efter Flertallets Mening være ønskeligt, om der kunde gennemføres en Ændring, hvorved *Statens Tilskud til Det kongelige Teater blev gjort glidende*, svarende til de Svingninger, som Priseniveauet og Lønniveauet foraarsager. En saadan Udligning vilde betyde, at Den kulturelle Fond fortsat — og i udvidet

*) Fondens Tilskud til Teatret, der i 1935—36 udgjorde 590 580 Kr., steg i 1936—37 til 675 628 Kr.

Grad — vilde være i Stand til at yde Støtte til den levende Kunst uden for Det kongelige Teater*), hvad Udvalget tillagde meget stor Betydning.

Man drøftede endvidere Betimeligheden af en *Udvidelse af Den kulturelle Fonds Bestyrelse*, navnlig under Hensyn til Bestemmelserne i Lovens § 7, Stk. 1 og 3 d, hvor der er aabnet Mulighed for at tilføre Fonden nye Indtægter og Opgaver. Flertallet var dog enigt om ikke paa nuværende Tidspunkt at foreslaa nogen Ændring her.

Flertallet indstillede herefter Lovforslaget til Vedtagelse uforandret.

Venstre henviste i en Særudtalelse til, at Overvejelser i Ministeriet med Hensyn til Det kongelige Teaters fremtidige Økonomi kunde ventes afsluttet i nær Fremtid, hvorefter Teatrets økonomiske Forhold vilde blive optaget til Drøftelse, og at Den kulturelle Fond kun har kunnet disponere over ganske ubetydelige Beløb ud over Tilskuddet til Teatret, men »væsentlig kun har været at betragte som en Afdeling af dettes Kasse«. Mindretallet fandt det derfor naturligt, at Spørgsmaalet om Teatrets Økonomi og Spørgsmaalet om Kulturfondens Indtægter blev behandlet samtidig, og kunde ikke medvirke til, at et Lovforslag med det Formaal at tilføre Kulturfonden øgede Indtægter gennemførtes paa det nuværende Tidspunkt. — Venstres Medlemmer undlod ved 3. Behandling at stemme.

Det frie Folkeparti saa i Forslaget kun en maskeret Tilførsel af ny Kapital til Det kongelige Teater og kunde derfor ikke medvirke til Sagens Gennemførelse, og *Retsforbundet*, som principielt ønsker, at Teatret skal overgaa til privat Drift, vilde stemme imod det foreliggende Forsøg paa at opretholde Teatret som Statsinstitution.

Lovforslaget vedtoges i Folketinget med 86 Stemmer mod 9, i Landstinget, hvor Venstre ligeledes undlod at stemme, enstemmigt med 47 Stemmer.

95. Lov om Retsforholdet mellem Arbejdsgivere og Funktionærer i private Erhvervsvirksomheder.

(Af Christmas Møller, Bindsløv, Fibiger, Hasle, Korsgaard, Ole

*) I Fondens hidtil forløbne 3 Regnskabsaar er til Formaal inden for Musiklivet, men uden for Det kongelige Teater, ydet henholdsvis 15 000, 17 000 og 14 500 Kr.

Bjørn Kraft, A. C. D. Petersen og Carsten Raft). [A. Sp. 2485. — C. Sp. 1393 og 1935].

Forelagt i *Folketinget* $15/10$ (F. Sp. 189). 1. Beh. $17/12$ (F. Sp. 2295). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Gustav Pedersen, Nina Andersen, Chr. Christiansen, H. C. Hansen, Albinus Jensen, Chr. Jensen [Formand], Knud V. Jensen, Hassing-Jørgensen [Sekretær], Valdemar Sørensen, Søren P. Larsen, Himmelstrup, Arnth Jensen, Christmas Møller, Boeck-Hansen og Carsten Raft). Betænkning (B. Sp. 2073) afgivet $6/4$. (Ordfører: Gustav Pedersen). 2. Beh. $9/4$ (F. Sp. 5200). 3. Beh. $11/4$ (F. Sp. 5317). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $12/4$ (L. Sp. 1356). 2. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1440). 3. Beh. $13/4$ (L. Sp. 1451). *Loven stadfæstet 13. April 1938*. (Lov-Tid. Nr. 168).

Den 7. Maj 1937 forelagde *Christmas Møller* m. fl. Medlemmer af Det konservative Folkeparti i Folketinget et *Forslag til Lov om individuelle Arbejdsaftaler* (Aarbog 1936—37, Side 720). Dette naaede ikke at komme til Behandling inden Rigsdagssamlingens Slutning, men forelagdes paa ny i uændret Skikkelse ved Begyndelsen af denne Rigsdagssamling.

I sin Forelæggelsestale indskrænkede *Ordføreren for Forslagsstillerne* (Christmas Møller) sig i Hovedsagen til at henviser til den Begrundelse, han havde fremført, da Lovforslaget første Gang blev forelagt, idet han dog tilføjede nogle Betragtninger angaaende en Side af Sagen, som ikke var omtalt i Forslaget, nemlig Spørgsmaalet om *Funktionærernes Forhandlingsret*. Han saa ikke noget afskrækkende i, om man ogsaa lovgav paa dette Omraade, men mente rent umiddelbart, at der næppe var stor Trang til særlige Regler herom, og at det vilde være overmaade vanskeligt, saaledes som Forholdene ligger for denne Gruppe af Medborgere, at give bestemte Regler om Organer, der paa den ene eller den anden Maade skulde træde i Virksomhed i paakommende Tilfælde. Han var dog rede til at høre modsatte Betragtninger og at overveje disse.

Under Sagens 1. Behandling i Folketinget rettede *Socialministeren* i en udførlig Redegørelse en Række kritiske Bemærkninger mod Lovforslaget. Han var ikke i mindste Maade imponeret af Det konservative Folkepartis Initiativ i denne Sag, et Initiativ, der gik uden om flere afgørende Punkter, derunder navnlig Lønproblemet. Ministeren mente, at Funktionærstanden i det lange Løb vilde være bedre tjent med som alle andre Lønarbejdere at organisere sig, og at man fra Samfundets Side kun burde gribe ind, hvor det viser sig, at Ar-

bejdsgiverne fortsat hindrer Personalet i at organisere sig og derved skaber Mulighed for at underbetale deres Arbejdere; men saa skulde Indgrebet fra Samfundets Side ogsaa være af en saadan Karakter, at Det konservative Folkepartis Repræsentanter næppe vilde medvirke til Gennemførelse af en dertil sigtende Lov. Ministeren ansaa altsaa ikke Lovforslaget for egnet til Gennemførelse, men han var villig til i et Udvalg at forhandle om, hvorvidt der var Mulighed for at naa til Enighed om en Lov til Sikring af Funktionærernes Vilkaar paa visse Omraader.

Gustav Pedersen (S.) fandt Lovforslaget ufuldkomment og af saa ringe Værdi for Funktionærerne, at de vilde komme fra Asken i Ilden, om det gennemførtes. Det kunde imidlertid drøftes i et Udvalg, hvorvidt der overhovedet var Grund til en Særlovgivning til Fordel for Funktionærerne paa enkelte Punkter.

Søren P. Larsen (V.) ønskede ikke før Udvalgsbehandlingen at tage Stilling til Lovforslagets Enkeltheder; der var nogle af dem, som man rent umiddelbart maatte sympatisere med, men andre, som det var lidt vanskeligt straks at overse Rækkevidden af. Selve Problemet lod sig imidlertid ikke afvise, og Venstre vilde med Interesse deltage i Sagens Behandling.

Hassing-Jørgensen (R. V.) anerkendte ligeledes det Initiativ, Det konservative Folkeparti havde lagt for Dagen ved at forelægge Lovforslaget. Han ansaa en Lovgivning paa dette Omraade for paakrævet, ikke blot for Funktionærernes egen Skyld, men ogsaa ud fra en almindelig samfundsmæssig Betragtning. Som Lovforslaget var formet, fandt han det dog ikke egnet til at vække store Forhaabninger om et gunstigt Resultat af de forestaaende Forhandlinger. Sagen var imidlertid saa vigtig, at Partierne burde se at naa til Enighed om en Ordning af virkelig Betydning. *Hassing-Jørgensen* havde derfor ikke været særlig glad ved de Udtalelser, der var fremset om Lovforslaget af Ministeren og *Gustav Pedersen*.

Svend E. Johansen (D. R.) mente ikke, at en Ordning som den foreslaaede i mindste Maade kunde hjælpe Privatfunktionærerne, eller at Rigsdagen i det hele var i Stand til gennem Støtteforanstaltninger af den Art at hjælpe dem. »Rigsdagen er kun i Stand til at gøre det paa en eneste Maade, nemlig ved at ophæve de økonomiske Spærrebomme, ved at ophæve Prisforfalskningerne, ved at lette Skattebyrderne, ved at indføre saadanne økonomiske og erhvervsmæssige Forhold, at de, der vil arbejde, ogsaa faar Lov til det og faar Lov til at beholde deres Arbejdsudbytte.«

Under den efterfølgende langvarige Udvalgsbehandling udarbejdede Socialdemokratiets og Det radikale Venstres Udvalgsmedlemmer et *Ændringsforslag*, der gik ud paa at give

Lovforslaget et væsentlig ændret Indhold og tillige en ny Titel, nemlig »Forslag til Lov om Retsforholdet mellem Arbejdsgivere og Funktionærer i private Erhvervsvirksomheder«. Efter at dette Forslag var forelagt hele Udvalget, blev det med nogle enkelte Ændringer tiltraadt fra alle Sider, saa at det kunde stilles af de fire i Udvalget repræsenterede Partier i Fællesskab.

I sin nye Skikkelse fik Lovforslaget en hurtig Gang gennem Rigsdagen. Det vedtoges i begge Ting uden Modstemmer og i Landstinget uden at have været gjort til Genstand for Udvalgsbehandling.

I det følgende gengives Loven ordret — Slutningsparagrafferne dog i noget sammentrængt Form. I Forbindelse hermed er meddelt Indholdet af nogle *Kommentarer*, som er knyttet til forskellige af Lovens Bestemmelser.

§ 1. Ved *Privatfunktionærer* forstaas i denne Lov følgende i private Erhvervsvirksomheder inden for Handel, Kontorvirksomhed, Industri, Haandværk, Landbrug, Skov- og Havebrug, Beværternæring, Forlystelsesetablissementer, Transportvirksomhed og Jordarbejde beskæftigede Personer:

- a) Ved Køb og Salg eller ved Kontorarbejde eller Lagerarbejde beskæftigede Handels- eller Kontormedhjælpere.
- b) Personer, hvis Arbejde i den paagældende Stilling er af overvejende handelsmæssig eller kontormæssig Art eller udelukkende eller for største Delens Vedkommende bestaar i paa Arbejdsgiverens Vegne at lede eller føre Tilsyn med Udførelsen af andres Arbejde.

Loven gælder alle i private Erhvervsvirksomheder ansatte Funktionærer, idet man i § 1 har benyttet den af Socialraadets Funktionæruvalg i dets Betænkning udformede Definition, der menes at omfatte, hvad man i daglig Tale kalder Funktionærer. Der er herved ikke udtalt noget om Lønningsmaaden, idet f. Eks. ogsaa provisionslønnede Repræsentanter, der staar i Tjenesteforhold til det paagældende Firma, falder ind under Funktionærbegrebet.

Det oprindelig forelagte Lovforslag gik i saa Henseende noget videre, idet det med enkelte Undtagelser skulde gælde enhver Form for Aftale om Arbejdsydelse mod Vederlag, bortset fra Beskæftigelsesforhold, som er reguleret gennem kollektive Aftaler af nærmere angiven Art eller undergivet et af en offentlig Myndighed udfærdiget Lønningsregulativ.

Som Begrundelse for den foretagne Begrænsning anførte Ordføreren (Gustav Pedersen) ved Sagens 2. Behandling i

Folketinget, at der heri ikke laa nogen som helst Paastand om, at andre Grupper af Samfundsborgere ikke kunde trænge til Beskyttelse paa baade den ene og den anden Maade; »men de Opgaver, der foreligger til Løsning, maa vel sikkert være lettere at føre ud i Livet i Praksis, naar de begrænses til denne bestemte Gruppe, i alt Fald i første Omgang«.

§ 2. Arbejdsaftalen mellem Arbejdsgiveren og Funktionæren kan ved *Opsigelse* kun bringes til Ophør efter forudgaaende Varsel, medmindre det drejer sig om rent midlertidigt Arbejde eller Arbejde paa Prøve, og disse Arbejdsforhold ikke vedvarer ud over 3 Maaneder.

Opsigelsesvarselet ved Opsigelse *fra Arbejdsgiverens Side* kan ikke fastsættes til mindre end:

1 Maanedes Varsel til den 1. i en Maaned i de første 6 Maaneder efter Ansættelsen.

3 Maaneders Varsel til den 1. i en Maaned efter 6 Maaneders Ansættelse.

Opsigelsesfristen forhøjes med 1 Maaned for hvert 3. Ansættelsesaar, dog højst til 6 Maaneder.

Ved skriftlig Aftale kan der dog træffes Bestemmelse om, at Funktionæren i de første 3 Maaneder efter Ansættelsen skal kunne opsiges med et kortere Varsel end 1 Maaned.

Opsigelsesvarselet ved Opsigelse *fra Funktionærens Side* kan ikke fastsættes til mere end 1 Maaned til den 1. i en Maaned, dog at der ved skriftlig Kontrakt kan træffes Bestemmelse om et længere Opsigelsesvarsel fra Funktionærens Side under Forudsætning af, at Opsigelsesvarselet fra Arbejdsgiverens Side forlænges tilsvarende.

Saafernt der som Led i Arbejdsaftalen stilles *Tjenestebolig* til Raadighed for Funktionæren og dennes Familie, skal Opsigelsesvarselet fra Arbejdsgiverens Side andrage mindst 3 Maaneder. Funktionæren er med sin Familie berettiget til mod det aftalte Vederlag — respektive vederlagsfrit — at bebo Tjenesteboligen i indtil 1 Maaned efter Tidspunktet for hans Fratræden; samme Ret tilkommer Familien i Tilfælde af Funktionærens Død. Hvor Arbejdsgiveren skønner det nødvendigt af Hensyn til Virksomhedens Tarv, er han dog — mod at afholde de med Flytningen forbundne Udgifter — berettiget til at kræve Familiens Bortflytning straks.

Ovennævnte Regler viger for *Organisationernes Varslingsbestemmelser* i Tilfælde af lovlig varslet Arbejdsstandsning.

Da det i Almindelighed for en Funktionær vil være vanskeligere at opnaa en ny Plads end for Arbejdsgiveren at skaffe sig en anden Funktionær, fandt Folketingsudvalgets *Flertal* det rimeligt, at Opsigelsesvarselet fra Funktionærens Side sættes kortere end fra Arbejdsgiverens Side, hvorfor der er fastsat en Opsigelsesfrist paa 1 Maaned. Da der dog kan foreligge særlige Forhold, der gør det paakrævet for Arbejdsgiveren at kunne binde Funktionæren for længere Tid, f. Eks. ved særlig betroede Funktionærforhold, er der aabnet Adgang til ved skriftlig Kontrakt at fastsætte et længere Varsel imod, at Arbejdsgiverens Opsigelsesvarsel forlænges tilsvarende. — Bestemmelsen om, at Opsigelsesfristerne viger for Organisationernes Ret til efter lovligt Varsel at dekretere Arbejdsstandsning, er ikke ny, idet dette hidtil har været antaget i Retsanvendelsen.

Efter det oprindelig forelagte Lovforslag var Opsigelsesvarselet ens for begge Parter.

§ 3. Hvis Arbejdsgiveren uberettiget *nægter at modtage den ansatte i sin Tjeneste* eller uberettiget *bortviser ham fra Tjenesten*, er han pligtig til, saafremt almindelige Erstatningsregler ikke maatte medføre et større Ansvar, at udrede en *Erstatning*, svarende til Lønnen indtil det Tidspunkt, til hvilket den ansatte den paagældende Dag lovligt kunde have været opsagt, eller — saafremt han allerede var opsagt — til Opsigelsesfristens Udløb.

Er paagældende ansat paa længere Tid end 3 Maaneders Opsigelse, bliver Erstatningen dog at fastsætte efter de almindelige Erstatningsregler, men saaledes, at han mindst kan kræve den Erstatning, som vilde tilkomme ham efter nærværende Paragrafs første Stykke, saafremt Tjenesteforholdet var indgaaet paa 3 Maaneders Opsigelse.

Tilsvarende Bestemmelser gælder i Tilfælde af, at paagældende er ansat for en bestemt Tid.

Denne Paragrafs Bestemmelser kommer ogsaa til Anvendelse i Tilfælde af, at den ansatte hæver Tjenesteforholdet paa Grund af grov Misligholdelse fra Arbejdsgiverens Side.

De heromhandlede Erstatningskrav er i Konkurstilfælde privilegerede paa samme Maade som Løn efter Konkurslovens § 33, Nr. 2 f.

§ 4. I Tilfælde af, at en ansat *undlader at tiltræde Tjenesten* eller uberettiget *forlader* denne, eller Arbejdsgiveren hæver Tjenesteforholdet paa Grund af grov Misligholdelse af Kontrakten fra den ansattes Side, tilkommer der Arbejdsgiveren *Erstatning* for det derved paaførte Tab.

§§ 3 og 4 er enslydende med §§ 9 og 10 i det oprindelige Lovforslag, bortset fra at dettes § 10 sluttede saaledes: » ansattes Side, kommer tilsvarende Bestemmelser som nævnt i § 9 til Anvendelse, saaledes at der tilkommer Arbejdsgiveren Erstatning efter Bestemmelserne i § 9.«

Flertallet fandt ikke Grund til at udforme nærmere Regler om, i hvilke Tilfælde Parterne uden Opsigelsesvarsel skal kunne hæve Tjenesteforholdet paa Grund af Misligholdelse, bristende Forudsætninger o. lign. Dette Spørgsmaal maa derfor fremdeles afgøres efter almindelige civile Retlige Regler.

§ 5. Bliver Funktionæren paa Grund af *Sygdom* ude af Stand til at udføre sit Arbejde, betragtes den heraf følgende Tjenesteforsømmelse som lovligt Forfald for Funktionæren, medmindre han under Tjenesteforholdets Bestaaen har paa-draget sig Sygdommen ved Forsæt eller grov Uagtsomhed, eller han ved Stillingens Overtagelse svigagtig har fortiet, at han led af den paaagældende Sygdom.

Det kan dog ved skriftlig Kontrakt bestemmes, at Funktionærens Ansættelse betragtes som bortfaldet uden særligt Opsigelsesvarsel, naar Funktionæren inden for et Tidsrum af 12 paa hinanden følgende Maaneder har oppebaaret Løn under Sygdom i i alt 120 Dage.

Yder Arbejdsgiveren Funktionæren Kost og Logi som en Del af Lønnen, er Arbejdsgiveren pligtig til under Sygdom at yde Funktionæren den fornødne Pleje, saa længe han forbliver i Arbejdsgiverens Hus.

Bestemmelserne i Stk. 3 er overført fra det oprindelige Lovforslags § 15, Stk. 1, men bortset herfra er Reglerne om, hvordan der skal forholdes i Sygdomstilfælde, helt omarbejdet.

Det oprindelige Lovforslags § 15, Stk. 2, om delvis Betaling af Løn til gifte Kvinder før og efter en Fødsel, blev udeladt med den Begrundelse, at Spørgsmaalet om *Barselhvile* behandles i Befolkningss Kommissionen paa en bredere Basis.

Udeladt er endvidere det oprindelige Forslags §§ 16 og 17 om *Ferie med Løn*, idet dette Spørgsmaal ordnedes ved den omtrent samtidig gennemførte Ferielov.

§ 6. Funktionærens Fraværelse paa Grund af *Indkaldelse til Efteraarsmanøvrer* eller andre kortere Indkaldelser betragtes som lovligt Forfald for Funktionæren.

Denne Bestemmelse er udformet i Lighed med Tjenestemandslovens § 14 og hviler paa den Betragtning, at disse kortere Indkaldelser ikke bør kunne give Adgang til at hæve Tjenesteforholdet eller inddrage Funktionærens Løn. Der tænkes ved Bestemmelsen ikke paa Indkommandering af faste Befalingsmænd af Reserven. Derimod mente Flertallet ikke at kunne opstille Regler om Funktionærens Forhold ved den første Indkaldelse til Aftjening af Værnepligt eller ved Indkaldelse til ekstraordinær Militærtjeneste (Mobilisering eller Indkaldelse til Sikringsstyrken).

Den tilsvarende Bestemmelse i det oprindelige Lovforslag havde følgende Ordlyd: »Den ansatte er pligtig omgaaende at meddele Arbejdsgiveren eventuel Indkaldelse til Militærtjeneste. Ordinær Genindkaldelse betragtes som lovligt Forfald, dog at der for ugifte kun betales $\frac{1}{2}$ Løn og for gifte $\frac{3}{4}$ Løn. I det Aar, hvor Genindkaldelse finder Sted, har den ansatte kun Ret til halv Ferie.«

§ 7. Ved en Funktionærs *Død* i Ansættelsestiden tilkommer der hans efterladte Enke eller Børn under 18 Aar, over for hvem han havde Forsørgelsespligt, 3 Maaneders Løn, for saa vidt Funktionæren ved Dødsfaldet havde haft Ansættelse i Virksomheden i mindst 3 Aar. Samme Ret tilkommer forældreløse Børn under 18 Aar efter en kvindelig Funktionær.

§ 8. Funktionærerne har *Ret til at organisere sig* til Varetagelse af deres Interesser.

Ethvert Personale har — uanset Størrelsen — Ret til gennem sin Organisation at kræve Forhandling med Virksomhedens Ledelse om Løn- og Arbejdsvilkaar.

Over Forhandlingernes Resultat føres en Protokol, hvoraf Udskrift meddeles saavel Arbejdsgiveren som Funktionærerne.

§ 9. Efter at Funktionæren har afgivet eller modtaget Opsigelse fra Tjenesten, skal Arbejdsgiveren give ham den nødvendige *Fritagelse for Arbejdet til at søge andet Arbejde*. Funktionæren skal herunder tage tilbørligt Hensyn til Arbejdsgiverens Ønske om, at Arbejdssøgningen lægges paa det for Virksomhedens Arbejde gunstigst mulige Tidspunkt.

§ 10. Naar Stillingen fratrædes, har Funktionæren Ret til af Principalen skriftligt at faa bekræftet, i hvilket Tidsrum Tjenesteforholdet har varet, med hvilket Arbejde Funk-

tionæren i Hovedsagen var beskæftiget, hvilken Løn Funktionæren ved Fratrædelsestiden oppebar, og paa Begæring Aarsagen til Afskedigelsen.

§ 11. Har en Funktionær forpligtet sig til, at han af *Konkurrencehensyn* ikke maa drive Forretning eller anden Virksomhed af en vis Art eller tage Ansættelse i en saadan, finder de i Lov om Aftaler m. m. af 8. Maj 1917 §§ 36 og 38 indeholdte Bestemmelser Anvendelse. Forpligtelsen er dog kun gældende for Funktionæren i et Aar fra Fratrædelsesdagen, medmindre han har modtaget eller modtager et i en skriftlig Kontrakt fastsat rimeligt Vederlag for Indskrænkningen i hans Adgang til Erhverv. Dette Vederlag skal i Kontrakten være anført særskilt.

§ 11 er omtrent enslydende med § 19, Stk. 3, i det oprindelig forelagte Lovforslag, der i Tilknytning hertil indeholdt Bestemmelser om, at Funktionæren ikke maatte paaføre sin Arbejdsgiver Konkurrence eller røbe hans Forretningshemmeligheder. §§ 7—10 er derimod nye, hvilket ogsaa gælder de efterfølgende Paragraffer.

§ 12. Saafremt en Virksomhed gennem *anonym Avertering* søger Personale, skal det af Annoncen tydeligt fremgaa, hvilket Arbejde den paagældende skal udføre, hvilken Forudannelse og øvrige Kvalifikationer Ansøgeren skal møde med, samt Mindstelønnen for det paagældende Arbejde.

Saafremt der som Forudsætning for Tiltrædelse af Plads kræves indbetalt kontant Depositum, er anonym Avertering forbudt.

Spørgsmaalet om Indskrænkning i Adgangen til anonym Avertering har flere Gange været rejst fra Funktionærernes Side. Bestemmelsen i § 12 er en Imødekommen af herom fremsatte Ønsker.

§ 13. De i Loven indeholdte Bestemmelser kan *ikke ved Aftale* mellem Parterne *fraviges* til Ugunst for Funktionæren.

§ 14. Lovens Bestemmelser kommer *ikke* til Anvendelse paa de af *Sømandsloven* af 1. Maj 1923 omfattede Funktionærer eller paa de af *Lærningeloven* af 7. Maj 1937 omfattede Lærlinge.

§§ 15 og 16. Loven, der ikke gælder for Færøerne, træder i Kraft den 1. November 1938. (Fra samme Dato ophæves § 86, Stk. 2, i Lov af 8. Maj 1917 om Kommission,

Handelsagentur og Handelsrejsende, der fastsætter et Opsigelsesvarsel af 3 Maaneder for Handelsrejsende, som staaar i Tjenesteforhold til Handelshuset). Den optages til *Revision* i Rigsdagssamlingen 1941—42.

Folketingsudvalget drøftede Muligheden for at gennemføre Bestemmelser om en *obligatorisk Pensionsforsikringsordning* for Privatfunktionærer, men ansaa det under Hensyn til, at man ikke raadede over tilstrækkeligt Materiale til Bedømmelse af saadanne Bestemmelser Virkninger eller Muligheden for deres Gennemførelse, for nødvendigt at udskyde Behandlingen af dette Anliggende. Udvalget henstillede imidlertid til Ministeren at have sin Opmærksomhed henvendt paa Problemet.

I Betænkningen fremsatte *Venstres* og *Det konservative Folkepartis* Udvalgsmedlemmer i Fællesskab nogle Bemærkninger, af hvilke det fremgaar, at de kunde tiltræde Ændringsforslaget om en ny Affattelse af Lovforslaget, efter at det var blevet ændret paa visse Punkter, men at de havde foretrukket Gennemførelsen af det oprindelig forelagte Lovforslag.

Mindretallet havde ønsket, at der med Hensyn til *Opsigelsesvarselet* fra de to Parters Side skulde herske Ligelighed, og man havde i Udvalget stillet Ændringsforslag, som vel ikke tilsigtede at skabe den fulde Ligelighed, men først gav Funktionæren det længere Opsigelsesvarsel efter noget længere Tids Ansættelse i Virksomheden; paa dette Omraade var det dog ikke lykkedes at faa indført Ændringer i det af Regeringspartierne fremsatte Forslag.

Mindretallet havde under Hensyn til de skete Ændringer i Opsigelsesforholdene stillet foreløbige Ændringsforslag tagende Sigte paa, at Loven blev indskrænket til at omfatte Erhvervsvirksomheder med flere end 2 Funktionærer, saaledes at den mindre Virksomhed ikke faldt ind under Loven. Man havde til Begrundelse heraf fremhævet de særlige Forhold, som raader i den mindre Virksomhed, og den meget nærmere Kontakt, der er mellem Virksomhedens Indehaver og Funktionærerne. Fra Flertallets Side var et saadant Ændringsforslag imidlertid blevet afvist, og Mindretallet havde herefter ikke anset det for formaalstjenligt at opretholde det.

Ved Sagens 3. Behandling i Folketinget udtalte *Alfred Jensen* (D. K.), at hans Parti kunde stemme for Lovforslaget i den Skikkelse, det havde faaet efter Afstemningen ved anden Behandling.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 94 Stemmer.

I *Landstinget* anbefaledes Lovforslaget af alle fire Partiordførere, deriblandt *Hendriksen* (K. F.). Fra konservativ

Side erklærede *Lange* imidlertid ved 3. Behandling, at det Lovforslag, hans Partifæller havde forelagt i Folketinget den 15. Oktober 1937, var blevet underkastet saa indgribende Ændringer, at det var blevet uantageligt for ham. Efter *Langes* Opfattelse vilde de nye Opsigelsesbestemmelser virke uretfærdigt og uheldigt. Endvidere fandt han det betænkeligt, at de ganske smaa Virksomheder, der kun beskæftiger en enkelt eller nogle ganske faa Funktionærer, blev draget med ind under Loven, idet Byrderne herved let kunde blive for store for dem. Ogsaa paa andre Punkter syntes Lovforslaget ham at kunne være heldigere affattet. *Lange* stemte dog ikke mod Forslaget, der vedtoges enstemmigt med 61 Stemmer.

B.

Ikke endeligt vedtagne Forslag.

1. Forslag til Lov om Ændring i Lov om Stempelafgift, jfr. Finansministeriets Bekendtgørelse Nr. 99 af 23. April 1929 og Lov Nr. 75 af 31. Marts 1931. (Finansminister *V. Buhl*). [A. Sp. 2993].

Fremsat i *Folketinget* ^{19/11} (F. Sp. 1395). 1. Beh. ^{3/12} (F. Sp. 1771, jfr. 1748). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Gældsbreve m. m. (se Side 330).

Lovforslaget var overensstemmende med et af Gældsbrevscommissionen i dennes Betænkning af 1935 fremsat Forslag og gik navnlig ud paa at aabne Adgang til Udstedelse eller Transport af Gældsbreve (derunder Partialobligationer) til Ihænderhaver eller med Navn in blanco, uden at særlig Tilladelse hertil skulde være nødvendig (cfr. Stempelovens § 32), men mod Erlæggelse af forhøjet Stempelafgift.

Paa Grund af fremsatte Betæneligheder med Hensyn til mulige Virkninger af Adgangen til uden ministeriel Godkendelse at udstede Ihænderhaverpartialobligationer med Pantessikkerhed i Beboelsesejendomme blev Forslaget henlagt indtil videre (jfr. Bemærkning i Folketingsudvalgets Betænkning over Forslag til Lov om Gældsbreve).

2. Forslag til Lov om Ændringer i og Tilføjelser til Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916. (Oprettelse af en særlig Appelret). (Justitsminister *Steincke*). [A. Sp. 2649. — C. Sp. 1355].

Fremsat i *Folketinget* 1⁹/₁₁ (F. Sp. 1382). 1. Beh. 2⁵/₁ og 2⁷⁻²⁸/₁ (F. Sp. 2578, 2619 og 2668). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Fr. Dalgaard, Bomholt, Chr. Christiansen, Holger Eriksen, Hartvig Frisch [Formand], Bollerup Madsen, Strøm, Steen, A. M. Hansen [Sekretær], Elgaard, Duborg, Løje, Victor Pürschel, Hasle og Kristen Amby). Betænkning (B. Sp. 2045) afgivet 1⁴/₄. (Ordfører: Hartvig Frisch). 2. Beh. 6⁻⁷/₄ (F. Sp. 4924 og 5014). 3. Beh. 9⁴/₄ (F. Sp. 5232). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. 11⁴/₄ (L. Sp. 1278). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Andersen, Gunnar Fog-Petersen [Sekretær], Gisselbæk, A. P. Hansen, Ingeborg Hansen, Jepsen Christensen, Jensen-Stevns, H. P. Johansen, Josiassen, Niels Nielsen, Rytter, Stein, Stumph, C. J. F. Sven og C. F. Sørensen [Formand]). Beretning (B. Sp. 2691) afgivet 1³/₄.

Lovforslaget hviler paa den Betragtning, at der er Sager, hvor Vurderingen af en Dommers eller Domstols Opfattelse eller Adfærd er af en saadan Betydning, at selve den Omstændighed, at Afgørelsen lægges i Hænderne paa vedkommendes Kolleger, de ordinære Domstole, kan give Anledning til en Mistro og Forsøg paa en Mistænkeliggørelse, der, ganske bortset fra om de er aldeles ubeføjede, om muligt synes at burde undgaas.

I Overensstemmelse hermed tager Forslaget Sigte paa at henlægge Sager i Anledning af *mislig Adfærd fra en Dommers Side* og Spørgsmaal om eventuel *Genoptagelse af en Straffesag* til et Organ uden for den almindelige Instansfølge, en særlig *Appelret*.

Efter nugældende Ret vil Spørgsmaalet om egentligt *Strafansvar* for en Dommer blive afgjort ved *almindelig Straffesag* efter Paatale af vedkommende Statsadvokat, dog at der, hvor Straffen ikke overstiger *Bøde*, er Adgang til at paalægge den uden særligt Sagsanlæg i Tilfælde af Anke eller Kære. Mindre graverende Forhold vil kunne give Anledning til en *Advarsel* fra vedkommende, eventuelt vedkommende overordnede, Rets Præsident, ex officio eller efter Besværing fra en privat Klager, der i øvrigt ogsaa vil have Mulighed for efter Reglerne om Kære i Straffesager at paaklage det af Dommeren udviste Forhold til højere Ret til Misbilligelse eller Bøde. Har Dommeren gjort sig *uværdig* til at beklæde sin Stilling, uden at der dog er Tale om et strafbart Forhold, bliver Spørgsmaalet om *Afsættelse* at afgøre under en efter Justitsministerens Bestemmelse i den borgerlige Retsplejes Former ved Landsret anlagt Sag.

Begæringer om *Genoptagelse af en Straffesag* henhører efter Reglerne i Retsplejelovens Kapitel 86 under selve den Ret, der har paakendt Sagen. Det vil imidlertid efter Regeringens Opfattelse for mange være uforstaaeligt, at den samme Domstol, der har truffet den Afgørelse, mod hvilken Kravet om Revision rejses, saaledes skal tage Stilling til Begæringen herom, og den Omstændighed, at Tilladelsen til fornyet Foretagelse af Sagen kan synes at indebære en Kritik af den tidligere Afgørelse, vil derfor, naar Genoptagelsen nægtes, kunne skabe Jordbund for Angreb, der, uanset manglende objektivt Grundlag, kan befrygtes at volde Usikkerhed og Utryghed i vide Kredse.

I den følgende Fremstilling er først gengivet Lovforslaget i dets *oprindelige* Skikkelse, derpaa — efter en Omtale af Retsplejeudvalgets og Dommerforeningens Stilling til Sagen — de i Folketinget stedfundne *Ændringer* (navnlig vedrørende §§ 1 og 9) og Tilføjelser. I Forbindelse hermed er sluttelig gjort Rede for de forskellige Partiers Synspunkter.

Appelrettens Sammensætning m. v., §§ 1—5.

Efter Regeringens] *oprindelige* Forslag indeholdt § 1 følgende Hovedbestemmelser om Appelrettens Opgaver og Sammensætning:

Begæringer om *Genoptagelse af en Straffesag*, jfr. Kapitel 86, og Sager om *disciplinær Forfølgning* mod en Dommer efter § 49 behandles og paakendes af den særlige Appelret. Appelretten, hvis Sæde er i København, bestaar af 5 *Medlemmer*, der efter Indstilling af Justitsministeren beskikkes af Kongen for 8 Aar ad Gangen. Inden for dette Tidsrum kan intet Medlem afsættes uden ved Dom, hvorimod et Medlem udtræder, naar Betingelserne for dets Beskikkelse ikke længere er til Stede.

De tre Medlemmer skal være en *Højesteretsdommer*, en *Landsdommer* og en *Underretsdommer*; om Beskikkelsen af disse Medlemmer sker Indstilling til Justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, Landsretterne og Den danske Dommerforening, saaledes at der til hver af Stillingerne bringes tre Personer i Forslag.

Af de øvrige *to* Medlemmer, der skal opfylde Betingelserne for at kunne blive Landsdommer, skal det ene være i Virksomhed som *Sagfører* og beskikkes blandt 3 Personer, der hertil bringes i Forslag af *Sagførerraadet*.

Den som Medlem beskikkede Højesteretsdommer udfører Hvervet som Appelrettens Præsident.

Man havde ved denne Formulering tilstræbt baade at sikre Retten en *Sagkundskab*, der kan staa Maal med en overordnet Rets, at give den et *Særpræg* og at tilsikre den fornøden *Uafhængighed* — det sidste ved Bestemmelsen om, at Flertallet af Medlemmerne i Forvejen skulde være Dommere, og ved, at samtlige Medlemmer skulde beskikkes for 8 Aar ad Gangen.

Det var Tanken — med den i næstsidste Stykke anførte Begrænsning — at stille Ministeren frit ved Valget af det 5. Medlem, og det anførtes i Motiverne, at der (foruden Dommere og *Sagførere*) vilde kunne blive Tale om en *Univertsitetslærer i Retsvidenskab*, en kgl. ansat *Tjenestemand i Centraladministrationen* eller en Repræsentant for Anklagemyndigheden.

Af Indholdet af dette Kapitel skal i øvrigt nævnes: § 2 overlader til Appelretten selv at træffe Bestemmelse om *Tiden* for sine Møder, § 3 paabyder — for at sikre Rettens *Uafhængighed* —, at der for hvert af Rettens Medlemmer skal beskikkes efter tilsvarende Regler som for vedkommende ordentlige Medlem en *Suppleant*, der i fornødent Fald tiltræder Retten, og § 5 giver *enhver Sagfører* Ret til at møde for Appelretten.

Disciplinærmyndighed over Dommere, §§ 6—11 a.

§ 6, der ændrer Retsplejelovens § 47, Stk. 1, udtaler, at Spørgsmaal om en Dommers *Strafansvar* for Overtrædelse af de ham efter Lovene som Dommer paahvilende Pligter bedømmes efter *Straffeloven* og paakendes under en selvstændig Straffesag. (Herved fjernes den i Indledningen omtalte Særstilling for en Dommer, at Straf for Overtrædelse af Straffeloven kan paalægges ham uden særlig Straffesag).

Ifølge § 7 skal Meddelelse om den en Dommer af vedkommende Rets Præsident i Stilhed meddelte *Advarsel* gives ikke blot den, der maatte have klaget over Forholdet, men

ogsaa Justitsministeren, for at man i Ministeriet kan have det fyldigst mulige Materiale til Bedømmelse af hans Kvalifikationer.

Hovedbestemmelserne i dette Kapitel findes i § 9, der tager Sigte paa at undergive *tjenstlige Forseelser* fra en Dommers Side, der ikke falder ind under Straffeloven, en Behandlingsmaade, som i noget højere Grad end de gældende Regler i Retsplejelovens §§ 48, Stk. 2, og 49 sikrer *Forfølgningens Effektivitet* og Sagens fyldestgørende Oplysning uden dog at belemre Forhandlingerne med et alt for vidtløftigt Apparat, og uden at Dommernes Uafhængighed af den udøvende Magt trædes for nær. I sin *oprindelige* Form havde Paragraffen følgende Indhold:

Stk. 1. Enhver, der under Møde for en Ret anser sig *krænket* ved utilbørligt eller usømmeligt Forhold fra en Dommers Side, kan inden 14 Dage fremsætte Besværing herover for Rigsadvokaten til Indbringelse for den særlige Appelret.

Stk. 2. Finder *Justitsministeren*, at en Dommer maa antages at have gjort sig skyldig i et Forhold, der maa *svække eller gøre ham uværdig til den Agtelse og Tillid*, som Dommerkaldet forudsætter, uden at der dog er Tale om et efter Straffeloven strafbart Forhold, finder tilsvarende Regler Anvendelse.

Stk. 3. Det samme gælder, hvor Dommen i en mod en Dommer rejst Straffesag ikke medfører *Embedsfortabelse*, og denne Virkning af de i 2. Stykke nævnte Hensyn af Ministeren skønnes paakrævet.

Stk. 4. Sagen bliver af *Rigsadvokaten* skriftlig at forelægge Appelretten, der derefter afæsker vedkommende Dommer en Erklæring om det paaklagede Forhold. Bestrider Dommeren Rigtigheden af Rigsadvokatens Fremstilling af det faktisk passerede, bliver Sagens Sammenhæng, for saa vidt det af Appelretten findes fornødent, at fastslaa efter de i Kapitel 75 indeholdte Regler [Forundersøgelse ved Retten] med de af Forholdets Natur flydende Lempelser.

Stk. 5. Herefter skal Parterne have Lejlighed til *skriftlig* at fremkomme med de Bemærkninger, hvortil det oplyste findes at give Anledning. I de i Paragraffens 2. og 3. Stykke omhandlede Tilfælde samt, naar den indklagede

Dommer fremsætter *Begæring* derom, eller *Sagens Beskaffenhed* gør det paakrævet, anordner Appelretten dog *mundtlig* Forhandling og tager samtidig Bestemmelse om, hvorvidt denne skal ske for lukkede Døre; de nærmere Bestemmelser om Forhandlingens Gang træffes i øvrigt af Præsidenten i Overensstemmelse med de for Landsretsprocedure for borgerlige Sager i 1ste Instans gældende Regler. Den indklagede Dommer kan give Møde med Sagfører.

Stk. 6. Findes Klagen *ugrundet*, bliver dette at udtale, hvorhos der i det i Paragraffens 1. Stykke omhandlede Tilfælde, uden Hensyn til om Klagerens Adfærd maatte kunne paadrage ham Ansvar efter Straffelovens Regler, kan paalægges ham Straf af Bøde, hvis han uden rimelig Grund har foranlediget Sagen rejst.

Stk. 7. Findes Klagen *begrundet*, kan Appelretten udtale sin *Misbilligelse* af Dommerens Adfærd eller paalægge ham *Bøde*; findes det af Dommeren udviste Forhold at være af graverende Karakter, eller har han tidligere været draget til Ansvar ved Appelretten, kan han derhos ved Dommen *afsættes*; i saa Fald skal Dommen afgøre *Pensionsspørgsmaalet*, hvorved bliver at iagttage, at den, der afsættes, fordi han har begaaet en i den offentlige Mening vanærende Handling, taber Retten til Pension, medens det, naar Afsættelsen skyldes andet Forhold, som svækker den for Stillingen nødvendige Agtelse og Tillid, bestemmes ved Finanslov eller Tillægsbevillingslov, hvorvidt den paagældende skal have Pension og i bekræftende Fald af hvilken Størrelse; i alle andre Tilfælde tilkommer der ham Pension efter Tjenestemandslovens almindelige Regler.

Stk. 8. Dommen, der afsiges i et offentligt Retsmøde, er *endelig og upaaankelig*.

Stk. 9. Med Hensyn til Sagsomkostninger finder Reglerne i Kapitel 91 tilsvarende Anvendelse.

Bestemmelsen i Stk. 5, hvorefter Sagen forhandles skriftligt, naar den er rejst af en *privat Klager* (medmindre den indklagede Dommer begærer mundtlig Forhandling eller Retten af egen Drift anordner saadan), blev foreslaaet for at undgaa et for omstændeligt Apparat ved mindre betydelige Besværinger. Appelrettens Præsident fastsætter da Antallet af Indlæg og Tidspunkterne for deres Aflevering m. v.

I § 10 henlægges ogsaa Spørgsmaal om *Afsættelse* af en Dommer mod hans Ønske paa Grund af vedvarende Aands- eller Legemssvagthed til Appelretten, saaledes at Justitsministeren beordrer Sagen rejst, og denne altid forhandles mundtlig.

Endvidere henlægges § 11 Spørgsmaal om *Suspension* af en Dommer til Appelretten, medens Afgørelsen nu, naar Talen er om en Dommer ved Underret, træffes af Landsrettens Præsident og to af Rettens Medlemmer, og naar Talen er om en Højesterets- eller Landsdommer eller om Præsidenten eller Vicepræsidenten for Sø- og Handelsretten, af Højesterets Præsident og to af Rettens Medlemmer.

Endelig bestemmes det i § 11 a, som blev indsat paa Foranledning af nogle Udtalelser af Retsplejeudvalget om Muligheden for Kompetencekonflikter, at hvis en almindelig Domstol finder, at et Forhold, der er indbragt for den særlige Appelret, er af Betydning for Paadømmelsen af en for vedkommende Domstol verserende Sag, bliver denne sidste i det hele eller til Dels at *udsætte*, indtil Appelrettens Afgørelse foreligger.

Genoptagelse af Straffesager, §§ 12—16.

En Begæring om Genoptagelse af en Straffesag kan dels støttes paa visse Indsigelser mod selve det *materielle* Grundlag for den tidligere Afgørelse, dels paa det *formelle*, at vedkommende er domfældt som udeblevet, uden at nu noget andet Retsmiddel staar til hans Raadighed.

Medens det i de sidste Tilfælde i § 15 foreslaas at bevare den hidtidige Ordning, hvorefter Begæringen om Genoptagelse maa fremsættes over for den Ret, som har afsagt Dom i Sagen, saaledes at der blot, hvis Genoptagelse nægtes, skal være Adgang til at paakære denne Afgørelse til Appelretten, skal Begæringer om *egentlig Genoptagelse* — derunder af en Sag om nægtet Erstatning for uberettiget Anholdelse eller Varetægtsfængsel — ifølge § 14 *afgøres endeligt* ved Appelrettens Kendelse.

Ikrafttræden og Overgangsbestemmelser, § 17.

Loven skulde træde i Kraft 1. Juli 1938. I de Retsplejelovens § 47, Stk. 1, § 48, Stk. 2, og § 49 omhandlede

Tilfælde (jfr. foran ved §§ 6 og 9) skulde de hidtil gældende Regler fremdeles finde Anvendelse, hvor henholdsvis Anke eller Kære eller Tingfæstning af den ifølge Justitsministerens Bestemmelse anlagte Sag var sket inden Lovens Ikrafttræden; ligeledes hvor Begæring om Genoptagelse af en Straffesag maatte være fremsat for vedkommende Ret inden det nævnte Tidspunkt.

Inden Lovforslaget blev fremsat, den 19. November, havde det været forelagt *Retsplejeudvalget*, som i en enstemmig vedtagen Erklæring af 8. November havde udtalt sig bestemt imod Oprettelsen af den særlige Appelret. Retsplejeudvalgets Kritik rettedes særlig mod følgende Punkter i Lovforslaget:

1. For saa vidt Domstolen skal have Afgørelsen om Dommeres Strafansvar for deres Forhold under Retsmøder og om Dommeres Afsættelse og Pensionsret, gives der herved Dommerne en *Undtagelsesstilling* i Sammenligning med andre Borgere og særlig andre Tjenestemænd.

2. Der vil være en ikke ringe praktisk Lighed mellem ekstraordinære Retter (Kommissionsdomstole), der ned sættes til Behandling af et eller flere foreliggende Retstilfælde, og den særlige Appelret, nemlig deri, at Appelretten kan *besættes med særligt Henblik paa Dommernes Indstilling* til disse Sager.

3. Det er en væsentlig Grundsætning i dansk Retspleje, at enhver Retssag kan faas prøvet i mindst to Instanser og endende i Højesteret. Her er derimod Tale om Sagernes Afgørelse i *en enkelt og uigenkaldelig sidste Instans*. Kun overordentlige Garantier i Henseende til Domstolens Sammensætning og Virkemaade kunde veje op mod dette, men den særlige Appelret viste det modsatte Billede.

4. Naar det i *Grundlovens § 71* er bestemt, at en Dommer, som ikke er fyldt 65 Aar, ikke kan afsættes uden ved Dom, er dette sket ud fra det forfatningsretlige Hensyn, at Doms magtens Uafhængighed — i Samfundets Interesse — behøver Garantier over for den udøvende Magt. »En saadan ligger i, at den fortolkningsmæssige Udformning af nysnævnte Regel lægges i Hænderne paa de almindelige Domstole med Højesteret som afsluttende Instans. Disse Retters Medlemmer har — foruden anerkendt Fagkyndighed — vedvarende Ansættelse, er beskyttede mod administrativ Afskedigelse og befinder sig for Højesterets Vedkommende i Slutstillinger.» Da den særlige Appelret i disse Retninger vilde frembyde kendelig ringere Garantier, fandt man det overmaade tvivlsomt, om Grundlovens § 71 formelt vilde være iagttaget ved

Oprettelsen af den nye Domstol. At den ikke reelt vilde være det, forekom derimod Udvalget utvivlsomt.

5. Retsplejeudvalget meddelte en Statistik til Belysning af, at de af Lovforslaget omfattede Funktioner hidtil ikke har været kvantitativt omfattende. Hvad særlig *Genoptagelsessager* angaar, anførte Udvalget, at Retsplejelovens frie Adgang til at indgive Begæring om Genoptagelse ofte bruges af indbildt forurettede eller rene *Retskværlanter*, og over for saadanne vilde det ikke nytte at oprette nok saa mange Appeldomstole; »thi det er selve Nægtelsen af Genoptagelsen, der er Kilden og vedbliver at være Kilden til Kværlantens Lidelser og hans evige Henvendelser til alle Myndigheder.« Naar denne Gruppe lodes ude af Betragtning, nærrede man ingen Tvivl om, at Tilliden baade hos Samfundet og hos dem, de af Lovforslaget omfattede Regler angaar, i fornødent Omfang vilde være paa de almindelige Domstoles Side.

Justitsministeriet vendte sig i nogle »Yderligere Bemærkninger« mod Retsplejeudvalgets Betragtninger:

ad 3. Ved Begæringer om Genoptagelse var det formentlig baade paakrævet og aldeles ubetænkeligt, uden Hensyn til Afgørelsens Indhold, at gøre den særlige Appelret til *eneste Instans*. Og hvor det drejer sig om disciplinær Indskriden mod en Dommer med Misbilligelse eller Bøde, gav Lovforslaget kun en ubetinget ny Regel, for saa vidt Talen er om Afsættelse, medens der allerede efter gældende Ret kun havest een Instans (nemlig Højesteret), ifald vedkommende er Landsdommer. Regelen savnede heller ikke Sidestykke i fremmed Ret.

ad 4. Der syntes ikke med Føje at kunne rejses Tvivl om Forslagets Overensstemmelse med *Grundlovens § 71* og om Appelrettens Karakter af egentlig Domstol. At Medlemmerne beskikkes paa Tid, kunde ikke være afgørende (jfr. Akkordretten og den faste Voldgiftsret), og det var anset for selvfølgeligt, at Appelrettens Medlemmer ikke vilkaarligt kan afskediges inden for deres Funktionstid, men dette var nu yderligere præciseret i § 1, Stk. 1.

ad 5. Ministeriet var enigt i, at en ikke ringe Del af de Mennesker, der kan forventes at søge den nye Domstol, sandsynligvis ikke vil affinde sig med Appelrettens Afgørelse, hvis denne gaar dem imod; men det gjaldt om at forebygge, at de paagældende til Støtte for deres Anbringender om uretfærdig Behandling kan henvise til Momenter af en saadan — i hvert Fald tilsyneladende — objektiv Karakter, at Personer inden for idealistisk indstillede, retfærdighedssøgende Kredse slutter op om dem, hvad der kunde anføres mange praktiske Eksempler paa.

Retsplejeudvalget havde i sin Erklæring udtalt den Opfattelse, at Lovforslagets Regler om Disciplinærmyndighed over Dommere omfattedes af den i Tjenestemandslovens § 22 anerkendte Forhandlingsret, og skønt Justitsministeriet ikke delte denne Opfattelse, udbad det sig dog — i Skrivelse af 15. November — en Udtalelse over Forslaget fra *Den danske Dommerforening* som den forhandlingsberettigede Tjenestemandorganisation. Den 14. December fandt der derefter en Forhandling Sted mellem Justitsministeren og Foreningens Bestyrelse om en Række Punkter i Forslaget, hvor Dommerforeningen ønskede Ændringer. Man ønskede præciseret i § 1, at Ministeren i sin Indstilling om Beskikkelse af Rettens tre Dommermedlemmer er *bundet* til dem, der er bragt i Forslag af Højesteret, Landsretten og Dommerforeningen. Endvidere udtaltes Ønske om forskellige Ændringer i § 9, navnlig om, at der skulde gives Rigsadvokaten Adgang til at *afvise* visse aabenbart ugrundede private Besværinger, at der skulde aabnes Adgang for en indklaget Dommer til at *faa beskikket en Sagfører* uden at paabyrdes Udgifter til Sagførerhjælp, at der altid maatte ligge et Forhold af *graverende* Karakter til Grund for Indskriden med Afsættelse for Øje, og at det blev gjort muligt for en afsat Dommer som for andre Tjenestemænd at *faa Spørgsmaalet om Pensionsret indbragt for Højesteret*.

Justitsministeren kunde i det væsentlige imødekomme de her nævnte Ønsker. Ændringsforslag paa disse Punkter blev derefter udformet i Ministeriet og tiltraadt af Dommerforeningen ved Skrivelse af 31. December*.)

*) Dommerforeningens Stilling til Lovforslaget som Helhed — med de af Ministeren og Folketingsudvalgets Flertal anbefalede Ændringer (se ndfr.) — fremgik af en Skrivelse af 4. April 1938 (tilgaaet Udvalget efter Betænkningens Afgivelse). Foreningens Bestyrelse udtalte her den Opfattelse, at »Forslaget, for saa vidt angaar Disciplinærmyndigheden over Dommere, ikke i den Form, det efter Udvalgsflertallets Forslag vil faa, kan ventes mødt med Tillid af den danske Dommerstand«. Man henviste endvidere til, at der paa et Dommermøde den 13. December 1937 var udtalt enstemmig Tilslutning til den af Retsplejeudvalget fremsatte Tvivl om, hvorvidt det af Justitsministeren forelagte Forslag var stemmende med Dommernes grundlovsmæssige Stilling, og fandt det betænkeligt, at »den Særstilling, som Forslaget giver Dommerne, saa langt fra at sikre dem en af Administrationen uafhængig Stilling tværtimod gør dem mere afhængige af Administrationen gennem den Indflydelse, der gives denne paa Sættelsen af den foreslaaede Ret«.

Da Sagen den 25. Januar kom til 1. Behandling i Folketinget, gjorde Ministeren straks Rede for Forhandlingerne med Dommerforeningens Bestyrelse og de deraf resulterede Ændringsforslag. Ministeren tilføjede, at han som Konsekvens af Ændringen vedrørende Pensionsspørgsmaalets Forelæggelse for Højesteret ikke var fremmed for den Tanke, at der blev aabnet Adgang til *almindelig Appel* til Højesteret af Domme, hvorved en Dommer *afsættes*, og skulde være rede til at drøfte denne Konsekvens med det kommende Udvalg.

Medens Justitsministeriet ikke havde ment at burde give Plads for egentlige Lægdommere i Appelretten, pegede man fra flere Sider i Folketinget paa det formentlig hensigtsmæssige i at tilføre Retten et *Lægmandselement* for derved at udrydde den Opfattelse, at Klager over Dommere ikke behandles paa fuldt betryggende Maade. Ordføreren for Det radikale Venstre anbefalede ogsaa, for at fjerne enhver Tvivl om Appelrettens Uafhængighed, at lade Beskikkelsen gælde for et noget længere Aaremaal og udelukke Genbeskikkelse. Disse Synspunkter kom til Udtryk i nogle af *Folketingsudvalgets Flertal* (Socialdemokrater og Radikale Venstre) med Tilslutning af Justitsministeren stillede *Ændringsforslag**). Man havde dog været enig om, at det læge Element særlig er paa sin Plads i Disciplinærsager, hvorimod Spørgsmaal om Genoptagelse af Retssager oftest vil kræve betydelig juridisk Viden og praktisk Indsigt i Bevisbedømmelse, og foreslog derfor at *forgrene* Retten i *to Afdelinger*, henholdsvis vedrørende Disciplinærsager og Genoptagelsessager.

*) *Flertallet* beklagede i Betænkningen, at en Række foreløbige Ændringsforslag, der endnu var af fortrolig Karakter, ved en *Indiskretion* var blevet offentliggjort i Dagspressen, og fandt dette saa meget beklageligere, som det havde ført til, at Højesterets Præsident paa urigtigt Grundlag indledede en offentlig Polemik mod de formodede Ændringer. Flertallet havde derfor fundet sig foranlediget til at henlede Folketingets Præsidiiums Opmærksomhed paa denne usædvanlige Fremgangsmaade. *Mindretallet* (Venstre og Konservative) modsatte sig denne Henvendelse til Præsidiet »angaaende en af Højesterets Præsident offentliggjort rent saglig Kritik af nogle i Udvalget forelagte, foreløbige Ændringsforslag, der var naaet til Dagspressen uden Oplysning om deres foreløbige Karakter«, og føjede hertil en Beklagelse af, at Offentliggørelsen af det ved en beklagelig Indiskretion til Offentligheden naaede Udkast til Betænkning var sket paa tendentios Maade.

Efter Flertallets Ændringsforslag til § 1 — suppleret med en af Justitsministeren til 3. Behandling foreslaaet Ændring angaaende Beskikkelse af læge Dommere (efter Indstilling fra Landsretterne) — fik Paragraffens Stk. 1—3 følgende ændrede Affattelse:

»Begæringer om Genoptagelse af en Straffesag, jfr. Kapitel 86, og Sager om disciplinær Forfølgning mod en Dommer efter § 49 behandles og paakendes af den særlige Appelret. Appelretten, hvis Sæde er i København, beklædes i hver Sag af 5 Medlemmer, der efter Indstilling af Justitsministeren beskikkes af Kongen paa 10 Aar. Inden for dette Tidsrum kan intet Medlem afsættes uden ved Dom, hvorimod et Medlem udtræder, naar Betingelserne for dets Beskikkelse ikke længere er til Stede; *Genbeskikkelse kan ikke finde Sted.*

To af Rettens Medlemmer skal være en *Højesteretsdommer* og en *anden fast Dommer*; om Beskikkelsen af disse Medlemmer sker Indstilling til Justitsministeren fra henholdsvis Højesteret og Den danske Dommerforening, saaledes at der til hver af Stillingerne foreslaas tre Personer, blandt hvilke Beskikkelsen sker.

I øvrigt beskikkes som Medlemmer af Retten to Personer, der skal være i Virksomhed som *Sagførere* og udpeges blandt seks Personer, der hertil bringes i Forslag af *Sagførerraaet*, to, der udpeges blandt de Personer, der inden for det sidste Aar før Beskikkelsen har medvirket som *Doms mænd* henholdsvis ved Østre og Vestre Landsret, saaledes at der for hver Landsretskreds af vedkommende Landsret indstilles tre, blandt hvilke Beskikkelsen sker, og en beskikket *Universitetslærer i Retsvidenskab* eller en anden Jurist med særlig videnskabelig Uddannelse.

I Sager om *Genoptagelse* af en Straffesag beklædes Retten, foruden af de i 2. Stykke nævnte Dommere, af to *Sagførere* og den videnskabeligt uddannede Dommer.

I Sager om *disciplinær Forfølgning* mod en Dommer beklædes Retten i Stedet for af de tre sidstnævnte Medlemmer af een *Sagfører* efter Tur og de to læge Dommere.«

(I Forbindelse hermed skete en Tilføjelse til § 2, hvorefter Beskikkelse som Suppleant for de to læge Medlemmer kun sker for 2 Aar.)

De af Flertallet og Justitsministeren i § 9 foreslaaede Ændringer angik nedennævnte Punkter:

a. I Stk. 4 erstattedes det første Punktum med følgende Bestemmelser: »Sagen bliver af Rigsadvokaten skriftlig at forelægge Appelretten. Finder Rigsadvokaten, at en i Henhold til 1. Stykke fremsat Besværing efter Klagerens egen Fremstilling er *aabenbar grundløs* eller ikke falder ind under Bestemmelserne i nævnte Stykke, eller mener han, at en Klage angaaende det samme Forhold *tidligere er afvist af Appelretten som ugrundet*, henleder han ved Fremsendelsen Rettens Opmærksomhed herpaa; Klagen kan da straks uden yderligere Forhandling *afvises* af Appelretten. I andre Tilfælde afæsker Retten vedkommende Dommer en Erklæring om det paaklagede Forhold.«

b. I Stk. 5 affattedes sidste Punktum saaledes: »Den indklagede Dommer kan give Møde med Sagfører; fremsætter Dommeren Begæring derom, kan Appelrettens Præsident til Møde under mundtlig Forhandling for Retten beskikke ham en *Sagfører blandt de til Udførelsen af offentlige og beneficerede Sager antagne*, saaledes at Salær og Godtgørelse for Udlæg udredes efter samme Regler som i Tilfælde, hvor der er meddelt fri Proces.«

c. I Stk. 7, 1. Punktum, ændredes Ordene »eller har han tidligere været draget til Ansvar ved Appelretten« til: »eller har han tidligere ved Appelretten været *dømt* for Forhold af saadan [*graverende*] Karakter«.

d. Stk. 8 ændredes til: »Dommen afsiges i et offentligt Retsmøde. Er der nedlagt Paastand om *Afsættelse*, eller lyder Dommen herpaa, kan *Dommen indbringes for Højesteret* efter Reglerne om Anke af Domme i borgerlige Sager; i øvrigt er Appelrettens Domme endelige og upaaankelige.«

Yderligere foreslog Flertallet og Ministeren — i Tilslutning til en Tanke, der er fremsat fra retsvidenskabelig Side, bl. a. af Professor Hurwitz — at foretage en Ændring i selve det bestaaende *Grundlag for Retssagers Genoptagelse* ved at aabne Mulighed for fornyet Overvejelse af Bevisbedømmelsen, selv om der ikke maatte være tilvejebragt egentlig nye Oplysninger, »naar der foreligger særlige Omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at de

foreliggende Bevisligheder ikke har været rigtigt bedømt.« Begæring om Genoptagelse maatte i saa Fald fremsættes inden 5 Aar efter Dommens Afsigelse, men kunde dog, hvis Domfældte i Medfør af Dommen havde været underkastet Frihedsberøvelse, altid fremsættes indtil 2 Aar efter hans Løsladelse. (Ny § 12, jfr. § 12 a).

De af Flertallet og Justitsministeren stillede Ændringsforslag vedtoges gennemgaaende enstemmigt (med 65 à 66 Stemmer, de nysnævnte [om Retssagers Genoptagelse] med 71 Stemmer), medens 43 à 44 Medlemmer undlod at stemme.

I et Bilag til Betænkningen var gengivet en Skrivelse fra *Retsplejeudvalget* til Justitsministeriet af 5. Januar 1938. Den indeholdt foruden nogle mere almindelige Bemærkninger, til Dels i Anledning af Justitsministeriets foran omtalte »yderligere Bemærkninger«, *Forslag* angaaende de i Lovforslagets 2. og 3. Afsnit omhandlede Spørgsmaal. Med Hensyn til *Disciplinærmyndigheden* over Dommere anbefalede Udvalget, at der i Tilfælde efter Retsplejelovens § 48, Stk. 2 (utilbørligt eller usømmeligt Forhold fra en Dommers Side), skabes Hjemmel for offentlig Paatale, og at saadanne Sager — ogsaa naar de angaar Underrettsdommere — forebringes Højesteret umiddelbart. Derimod saa man ingen Grund til at ændre de bestaaende Regler om Behandlingen af Sager vedrørende Dommers Afsættelse og Pensionering (i første Instans af Landsretten) eller Reglerne om Suspension. — Hvad *Genoptagelsessager* angaar, mente Udvalget, at meget taler for at henlægge disse umiddelbart under Højesteret. Herved »vil det ikke blot opnaas, at der paa en øjensynlig Maade træder andre Dommere i Virksomhed ved Afgørelsen af disse Spørgsmaal, men ogsaa, at Rigsadvokaten, der maa forudsættes normalt at have staaet uden for Bevisspørgsmaalets Behandling i den første Straffesag, nu kan træde i Virksomhed.«

Justitsministeriet mente imidlertid ikke, at de gennem Lovforslaget tilsigtede Formaal vilde kunne realiseres blot ved at henlægge Afgørelser om Spørgsmaal af den paagældende Art til Højesteret.

Et *Mindretal* i Folketingets Udvalg, bestaaende af *Venstre og Konservative*, erkendte, at en Række af Ændringsforslagene — hvis man endelig vilde have Appelretten — var Forbedringer, og hilste navnlig med Tilfredshed, at Tanken om, at administrative Embedsmænd skulde have Sæde i Retten, var opgivet. Mindretallet mente ogsaa, at Forslaget om at aabne Adgang til Genoptagelse paa det foran omtalte

Grundlag rummede noget rigtigt, men var betænkeligt ved uden videre at indføje denne Bestemmelse i Retsplejeloven.

Mindretallet kunde dog ikke medvirke til Gennemførelse af Lovforslaget, der efter Mindretallets Opfattelse tog Sigte paa under eet at løse to Opgaver, som i Virkeligheden ikke har noget med hinanden at gøre. Hvad *Klager over Dommere* angaar, ansaa man det for yderst tvivlsomt, om Oprettelsen af en særskilt Domstol til Paakendelse af saadanne Sager vilde være stemmende med Grundloven. »Faktisk synes Forslaget herigennem og gennem sin § 9 at give Dommerne ikke den grundlovsmæssigt tilsigtede stærkere Stilling, men en svagere Stilling end den almindelige Tjenestemands.« Man henviste ogsaa til, at Klager over Dommere i Praksis forekommer meget sjældent, og at alle de virkelig betydende Sager maatte antages at ville blive paaanket til Højesteret, hvorefter den paaberaabte særlige Garanti i Rettens Sammensætning kun vilde findes paa et Mellemstadium. »Det er fremdeles Retspræsidenterne, der har Myndigheden til at suspendere Dommere. Anke af disse, i Virkeligheden kriminelle, Sager skal ske i Civilprocessens Former. Alt dette viser, at Appelretten og dens Virken kun med Vanskelighed lader sig presse ind i det gældende System.« — Hvad *Genoptagelsessagerne* angaar, erkendte Mindretallet, at der foreligger et praktisk Spørgsmaal, som fortjener at tages op til Drøftelse, men der var efter Mindretallets Skøn ikke levnet tilstrækkelig Tid til en forsvarlig Drøftelse. Særlig beklagede Mindretallet, at man havde afslaaet at lade det staaende Retsplejeudvalg faa Adgang til at udtale sig om de meget gennemgribende Ændringer til et Forslag, hvis Overensstemmelse med Grundloven var draget stærkt i Tvivl fra meget sagkyndig Side.

Mindretallet havde derfor helt afholdt sig fra at stille særlige Ændringsforslag og tilraadede at *stemme imod Loven*.

Retsforbundets Ordfører saa de af Partiet nærede Ønsker opfyldt gennem de stillede Ændringsforslag. Han betragtede Lovforslaget med disse Ændringer som et godt Forslag og anbefalede at stemme for det.

Ogsaa *Kommunisterne* ansaa de foreslaaede Ændringer for ubetingede Forbedringer og troede, at Appelretten herefter vilde være saa godt sammensat og med saa gode Arbejds-muligheder, som det overhovedet er tænkeligt at skaffe under de forhaandenværende Forhold.

Det frie Folkeparti sluttede sig til Princippet om en Appelret for Genoptagelse af Straffesager og kunde ogsaa nok gaa med til den foreslaaede Sammensætning af denne. Men det var bestemt imod den Form, man vilde give Appelretten til Udøvelse af Disciplinærmyndighed over Dommere, idet

Justitsministeren herefter formentlig vilde faa afgørende Indflydelse paa Rettens Sammensætning og dermed paa dens Afgørelser, og stemte derfor imod Lovforslaget.

Ved 3. Behandling foretoges Afstemningen efter Begæring af Venstre og Konservative ved Navneopraab. Lovforslagets Vedtagelse skete med 76 Stemmer mod 54.

I sin Forelæggelsestale i *Landstinget* beklagede *Justitsministeren* indledningsvis, at Forhandlingerne i Folketinget om et helt nyt og meget omstridt Lovforslag var trukket saa længe ud, at Sagen først havde kunnet forelægges Landstinget paa saa sent et Tidspunkt af Samlingen. »Det har nemlig absolut ikke været min Mening, at dette Lovforslag skulde gennemtvinges i Rigsdagen ved nogen Form for Magtanvendelse eller overhovedet gennemføres paa andet end ganske ordinær Maade.« Ministeren havde ogsaa tidligere udtalt, at Forslaget naturligvis var fremsat for at gennemføres — ikke i Huj og Hast, men efter den Udvalgsbehandling, som Rigsdagen maatte anse for nødvendig.

H. P. Johansen (S.) anbefalede Lovforslaget som egnet til at skabe den størst mulige Retssikkerhed for Befolkningen og den mindst mulige Kritik af Domstolene.

Rytter (V.) glædede sig over, at Ministerens Udtalelse aabnede Udsigt til en saglig Drøftelse af Spørgsmaalet og til en Udsættelse af Sagens Afgørelse, saaledes at der kunde tilvejebringes en samlet Fremstilling, som nu savnedes, og foretages en Omarbejdelse af Motiverne, hvorved de bragtes i Overensstemmelse med Lovforslagets nuværende Indhold. — Medens man ellers siden den franske Revolution overalt er gaaet bort fra Særdomstole, navnlig i kriminelle Sager, saa Taleren i Appelretten en *Særdomstol* for Dommerstanden, og han gjorde gældende, at naar det i Grundlovens § 71 bestemmes, at Dommere kun kan afskediges »ved Dom«, betyder dette, at de skal afskediges ved Landets almindelige Domstole, ikke ved nogen Særdomstol. Rytter rettede desuden kritiske Bemærkninger mod en Række Enkeltheder i Forslaget og haabede, at Ministeren vilde overveje disse, saa at man maaske kunde finde andre Udveje til at naa det fælles Maal: Indskriden over for Dommere, der ikke optræder, som Loven forudsætter.

Stein (K. F.) udtalte ligeledes sin Tilfredshed med, at der vilde blive givet fornøden Tid til Overvejelser og saglig Drøftelse. Forslaget gjorde paa Taleren et noget sammenfikket Indtryk, og de to Formaal, der tilstræbes, forekom ham saa vidt forskellige, at de ikke lod sig samle under en fælles Synsvinkel.

Gunnar Fog-Petersen (R. V.) fandt det betænkeligt at gennemføre en Lov, der særlig vedrører en enkelt Stand, hvis denne Stand praktisk talt enstemmigt er derimod, og han haabede, at man ved Forhandling kunde komme til Forstaaelse med Dommerstanden om Ændringer paa de to Punkter, hvor de gældende Bestemmelser — som Ministeren med Rette havde peget paa — ikke er fyldestgørende. Taleren ytrede ogsaa Betænkelighed ved flere Enkeltheder, særlig de i Folketinget indføjede Bestemmelser om Adgang til Genoptagelse, naar det maa anses for overvejende sandsynligt, at de foreliggende Bevisligheder ikke har været rigtigt bedømt. Det maatte være Landstingets Pligt nøje at drøfte et saa vidtrækkende og for Retsplejen afgørende Lovforslag; men hvis nogen af den Omstændighed, at Lovforslagets Behandling ikke kunde tilendebringes i den indeværende Rigsdagssamling, vilde drage den Slutning, at Sagen dermed var gledet ud af den politiske Debat, vilde dette sikkert vise sig at være en Fejltagelse. En Nyordning maatte anses for at være blevet en Nødvendighed, og de Radikale var villige til i en kommende Samling at støtte Justitsministeren i et fortsat Arbejde til Gennemførelse af en saadan Nyordning.

Justitsministeren takkede for den Interesse, alle Ordførere havde vist for at komme ind i en Realitetsdrøftelse af de foreliggende vanskelige Problemer. Man maatte ikke opfatte hans Udtalelser saaledes, at han havde ønsket, at Loven skulde vente, men det maatte erkendes, at en Realitetsdrøftelse af Principper og Enkeltheder ikke kunde naas inden Paaske, og Ministeren havde ikke villet insistere paa Behandlingens ekstraordinære Fremskyndelse. Han mente imidlertid at kunne gaa ud fra, at Forslaget vilde blive gennemført til Efteraaret og i væsentlig samme Skikkelse som den foreliggende, eller i hvert Fald kun med de Ændringer, som Justitsministeren vilde kunne tiltræde.

Det nedsatte Udvalg afsluttede ikke sit Arbejde.

3. Forslag til Lov om Støtte fra Staten til korte faglige Kursus for Ungdommen. (Af *Arnth Jensen, Bror-sen, Clausager, Julin, Knud Kristensen, Kyed, Nørskov, Hans Pinstrup, Inger Gautier Schmit* og *Vanggaard*). [A. Sp. 2495].

Forelagt i Folketinget ¹⁵/₁₀ (F. Sp. 190). 1. Beh. ²/₁₂ (F. Sp. 1707). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Tilskud fra Staten til landbrugsfaglig Undervisning (se Side 394).

Dette Lovforslag indeholdt Bestemmelser om Statsstøtte til *Landbrugs- og Havebrugskursus*, til *Haandværkerkursus* og til *Husgerningskursus*, idet det foresloges, at Staten skulde kunne yde et *Tilskud* paa indtil 50 pCt. af Udgifterne til Lokale, Lys, Varme og Undervisningsmidler, dog ikke ud over 10 Kr. pr. Elev, og et Tilskud til Lærerlønningerne paa 20 Øre pr. Time*).

Betingelsen for Ydelse af saadant Tilskud var, at vedkommende Kursus blev *oprettet og drevet* henholdsvis af en landøkonomisk Forening, en Haandværkerforening og — for Husgernings Vedkommende — en landøkonomisk Forening eller en Husholdningsforening. Tilsynet kunde dog af Foreningens Bestyrelse overdrages en eller flere fagligt kyndige Personer. Desuden maatte *Undervisningen strække sig* over mindst 1 Eftermiddag eller Aften à 3 Timer om Ugen og have omfattet mindst 40 Timer i alt.

Undervisningsfagene skulde paa Landbrugs- og Havebrugskursus være Landbrugs- eller Havebrugsfag og kunde tillige omfatte Landbrugshistorie, Kemi, Naturlære, Dansk og Regning (herunder Regnskabsføring). For Haandværkerens Vedkommende krævedes Undervisningsfagene ogsaa valgt med Henblik paa Elevens faglige Dygtiggørelse, men Undervisningen kunde dog tillige omfatte Haandværkerhistorie, Dansk og Regning (herunder Regnskabsføring).

Et enslydende Forslag blev forelagt af Venstre i sidste Samling, men kom da ikke til Behandling.

Lovforslaget blev behandlet sammen med Regeringens Forslag om Tilskud fra Staten til landbrugsfaglig Undervisning, se Side 394.

4. Forslag til Lov om Støtte fra Staten til Skoleophold for unge Mænd og Kvinder. (Af *Arnth Jensen, Brorsen, Clausager, Julin, Knud Kristensen, Kyed, Nørskov, Hans Pinstrup, Inger Gautier Schmit* og *Vanggaard*). [A. Sp. 2499].

*) Til Husgerningskursus skulde endvidere ydes Etableringstilskud efter Reglerne i Aftenskoleloven af 11. Maj 1935 § 3.

Forelagt i *Folketinget* $15/10$ (F. Sp. 190). 1. Beh. $11/3$ (F. Sp. 3944). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 137 af 29. April 1913 om Statstilskud til Folkehøjskoler og Landbrugsskoler, jfr. Lov Nr. 248 af 11. April 1919 (se Side 406).

Et ganske enslydende Forslag blev forelagt af Venstre i sidste Samling.

Hovedbestemmelserne gik ud paa, at unge Mænd og Kvinder i *Alderen fra 18 til 27 Aar* kunde faa Statsunderstøttelse til Skoleophold i indtil 6 Maaneder paa en anerkendt *Folkehøjskole, Land- eller Havebrugsskole eller Husholdningsskole*, en Understøttelse, der skulde *udgøre »fra $1/3$ til $4/5$ af, hvad Undervisningen og Opholdet paa Skolen koster*«, hvorhos Ministeren fik Raadighed over 100 000 Kr. aarlig til Ydelse af *supplerende* Understøttelse for de Ansøgere, som maatte findes berettigede hertil.

For at komme i Betragtning krævedes bl. a. Erklæring fra Kommunalbestyrelsen om, at Ansøgeren ud over egne opsparede Midler ikke er i Besiddelse af en Kapital paa over 5 000 Kr., desuden en af Kommunalbestyrelsen attesteret Oplysning om Forældrenes Indtægts- og Formueforhold samt Oplysning om Størrelsen af Hjemmets Børnetal under og over 14 Aar.

Ansøgninger skulde inden 1. August eller 1. Februar være indsendt til *Skoleraadet*, som inden den 15. i hver af de nævnte Maaneder skulde have Ansøgningerne færdigbehandlet og indsendt til Ministeriet med Forslag om Understøttelsens Størrelse i det enkelte Tilfælde. Ved Tildelingen af Understøttelsen burde der *»tages særligt Hensyn til saadanne unge, der mindst 2 Aar i Forvejen har været beskæftiget ved praktisk Arbejde enten i Hjemmene eller hos fremmede*«. Ministeriets Afgørelse om, hvorvidt Ansøgningen var bevilget og da med hvilket Beløb, skulde saa foreligge inden en Maanedes Forløb.

Lovforslaget blev behandlet sammen med Regeringens Forslag om Ændringer i Loven angaaende Statstilskud til Højskoler og Landbrugsskoler, og ved 2. Behandling af denne Sag stillede Venstre — med Støtte af Det frie Folkeparti og under Forudsætning af Aldersgrænsernes Udeladelse tillige af Det konservative Folkeparti — et Ændringsforslag, der svarede til Indholdet af nærværende Forslag, dog at Grænsen for

Skoleopholdets Varighed ikke var medtaget. Ændringsforslaget forkastedes med 59 Stemmer mod 32.

5. Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 205 af 20. Maj 1933 om Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsforsikring m. m. (Af *Kjær, Brorsen, Clausager, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit, Edvard Sørensen og Vanggaard*). [A. Sp. 3479].

Forelagt i *Folketinget* ¹⁴/₁₂ (F. Sp. 2132). 1. Beh. ⁴/₂, ⁸/₂ og ¹⁰/₂ (F. Sp. 2809, 2884 og 2970). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 181 af 20. Maj 1933 om offentlig Forsorg (se Side 444).

Anledningen til dette Lovforslag var Misforholdet mellem paa den ene Side den store Arbejdsløshed, ikke mindst blandt ugifte Arbejdere og Arbejdersker, paa den anden Side Vanskeligheden ved at skaffe Medhjælpere til Landbruget og til kvindelig Husgerning. Dette Misforhold skyldtes efter Forslagsstillernes Opfattelse for en væsentlig Del *Arbejdsløshedslovens* Udformning, og man mente ikke at kunne komme det til Livs uden ved en Ændring af denne Lov. Det foresloges derfor at give dens § 17 følgende Tilføjelse:

»Naar og saa længe der inden for et Erhvervsomraade er *Mangel paa Arbejdskraft*, skal Socialministeren drage Om-sorg for, at der *ikke udbetales Arbejdsløshedsunderstøttelse til ugifte* Personer, som er i Stand til at udføre det paagældende Arbejde.«

Socialministeren gjorde gældende, at Understøttelse i Henhold til *Arbejdsløshedsloven* nu ikke vil kunne nægtes med en almindelig Henvisning til, at der er Arbejde at faa, men at der maa foretages en nærmere Undersøgelse i hvert enkelt Tilfælde. »Det kræves for det første, at der skal være anvist paagældende passende Arbejde, og dernæst, at han har nægtet at overtage dette.« Efter Forslaget skulde det derimod være tilstrækkeligt til Nægtelse af *Arbejdsløshedsunderstøttelse* til ugifte Personer, at der blot er »Mangel paa *Arbejdskraft*« inden for et Erhvervsomraade, f. Eks. blot under Henvisning til, at der annonceres Pladser her og

dér. Konsekvensen heraf vilde blive, at de arbejdssøgende for at faa Understøttelse maatte gaa fra Sted til Sted for at skaffe Bevis for, at de ikke kunde faa Arbejde, og man vilde derved fratage dem »den Beskyttelse, som er nødvendig, hvis de ikke ganske skal prisgives Vilkaarligheden.« Ministeren anførte endvidere, at Kriteriet »Mangel paa Arbejds-kraft« var saa ubestemt, at det maatte betegnes som ugørligt at administrere Bestemmelsen. Det var muligt, at det nuværende System ikke altid virker helt tilfredsstillende, men i saa Fald maatte det skyldes, at de offentlige Arbejdsanvisningskontorer ikke benyttes i saa vid Udstrækning som nødvendigt. — Ministeren kunde herefter ikke anbefale Lovforslagets Gennemførelse.

Ordførerne for *Socialdemokratiet*, *Det radikale Venstre* og *Det kommunistiske Parti* gik ligeledes imod Lovforslaget.

Det konservative Folkeparti kunde støtte Bestræbelsen for at modvirke, at unge arbejdsløse søger ind til Byen uden at have sikret sig Arbejde, selv om der maaske var Arbejde at faa ved Landbrug, Husgerning eller andet. Man fandt dog den foreslaaede Tilføjelse til Arbejdsløshedsloven lidt for kategorisk og gjorde opmærksom paa, at der med Hensyn til Flytning fra en Kommune med lavere Satser til en Kommune med højere Satser langt snarere burde indføres Bestemmelser, som forhindrede, at vedkommende ved en saadan Flytning straks fik Andel i de højere Satser.

Det frie Folkeparti gav Lovforslaget Tilslutning, men troede dog ikke, at det bestaaende uheldige Forhold vilde kunne ophæves ved den foreslaaede Ændring. Det kunde kun ske ved at give Landbruget lignende Indtjeningsmuligheder, som findes i andre Erhverv.

6. Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 181 af 20. Maj 1933 om offentlig Forsorg. (Af *Kjær, Brorsen, Clausager, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit, Edvard Sørensen og Vanggaard*). [A. Sp. 3481].

Forelagt i *Folketinget* $14\frac{1}{12}$ (F. Sp. 2133). 1. Beh. $4\frac{1}{2}$, $8\frac{1}{2}$ og $10\frac{1}{2}$ (F. Sp. 2809, 2884 og 2970). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Villumsen, Fr. Andersen [Formand], Einer-Jensen, M. K. Sørensen, Smørum, Strøm, Sørensen [Sejlfod], Nøhr, Jensen [Gørding] [Sekretær], Kjær, Knud

Kristensen, Edvard Sørensen, Søren P. Larsen, Victor Larsen og Skjerbæk).

De foreslaaede Ændringer i Forsorsloven angik nedenævnte 4 Punkter:

1. I Forbindelse med den ovenfor omtalte Tilføjelse til Arbejdsløshedslovens § 17 ønskede man indsat i Forsorslovens § 293, at der *ikke kan udbetales Kommunehjælp* til arbejdsløshedsforsikrede Personer, som i Henhold til nævnte Tilføjelse maatte være udelukket fra at faa Arbejdsløshedsunderstøttelse, og til dermed ligestillede ikke-arbejdsløshedsforsikrede Personer.

2. For at komme bort fra den i Praksis herskende Uensartethed med Hensyn til *Kommunehjælpens Maksimum* foresloges den normale Grænse i § 297, Stk. 1, fastsat til: Aldersrentens Grundbeløb plus 100 Kr. for hvert hjemmeverende Barn under 15 Aar. Der skulde fremdeles være Adgang til under særlige Omstændigheder at overskride Maksimum, naar et kvalificeret Flertal i Kommunalbestyrelsen sluttede sig hertil, men det maatte da ske for Kommunens egen Regning, *uden Adgang til Refusion* for det overskydende Beløb.

3. Ifølge Forsorslovens § 306 medfører det Valgretsfortabelse, hvis en Person ved *uordentlig Livsførelse, ufor-svarlig Økonomi, urimelig Opgivelse af Arbejde* eller ved uden rimelig Aarsag at *nægte at tage Arbejde* selv er Skyld i, at der har maattet ydes ham Kommunehjælp, dog ikke ud over 2 Aar, efter at han er ophørt at oppebære Hjælpen. Kommunalbestyrelsen kan imidlertid efter Indstilling af det sociale Udvalg undtagelsesvis beslutte, at Hjælpen *ikke* skal have den nævnte Virkning, ligesom den under særlige Omstændigheder kan bestemme, at Virkningen bortfalder, naar der er forløbet 1 Aar, efter at vedkommende er ophørt at oppebære Hjælpen. Efter Forslaget skulde den valgretsfortabende Virkning i alle Tilfælde indtræde, og den bortfaldt først ved Hjælpens Tilbagebetaling eller efter de 2 Aars Forløb.

Retsvirkningen skulde ogsaa indtræde for den samlevende *Ægtefælle*, medmindre Kommunalbestyrelsen efter Indstilling fra det sociale Udvalgs Flertal bestemte det modsatte. Efter

gældende Praksis træffer Udvalget særskilt Beslutning om Virkningens Indtræden for Ægtefællen.

4. Ved en ændret Affattelse af Forsorgslovens § 307 tilsigtede man at give *faste Regler for Indtræden af Fattighjælps Virkning*. Af den foreslaaede nye § 307 gengives de Punkter, som Ordføreren for Forslagsstillerne fremhævede som Hovedbestemmelserne:

a. »Naar en Person i et Aar har haft en samlet *Indtægt*, der er lig med det i Lov om Folkeforsikring § 39, Stk. 1, nævnte Beløb + 100 Kr. for hvert hjemmeværende Barn under 15 Aar, og naar $\frac{2}{3}$ deraf eller et endnu større Beløb er Kommunehjælp, da betragtes denne som Fattighjælp. Har den samlede Indtægt i et Aar været større end det ovenfor nævnte Beløb, maa den ydede Kommunehjælp være tilsvarende mindre, saafremt den ikke skal betragtes som Fattighjælp. Dog kan i intet Tilfælde en Understøttelse paa mindre end 200 Kr. til en Forsørger eller 100 Kr. til en enligstillet betragtes som Fattighjælp.

Naar en Person i 6 paa hinanden følgende Maaneder har haft en Indtægt, der i Gennemsnit pr. Maaned udgør $\frac{1}{12}$ af det ovenfor nævnte Beløb, og naar han i samme Tidsrum har modtaget en Kommunehjælp, der i Gennemsnit pr. Maaned udgør $\frac{1}{18}$ af det nævnte Beløb, da bliver denne Kommunehjælp at betragte som Fattighjælp.«

Disse Regler skulde undtagelsesvis kunne fraviges, men kun naar Hjælpen var ydet paa Grund af langvarig Sygdom, og Kommunalbestyrelsen med $\frac{2}{3}$ Majoritet vedtog det efter Indstilling af et Flertal af det sociale Udvalg.

b. Ligesom Kommunehjælp, der ydes en Person, fordi vedkommende (eller samlevende Ægtefælle) er indblandet i en kollektiv Arbejdsstrid, medfører Fattighjælps Virkning*), skulde efter Forslaget det samme gælde, »naar under en Konflikt mellem en *Kommune* og dennes Arbejdere *ikke* konfliktberørte Arbejdere nægter at tage Arbejde, der er anvist

*) Efter Forsorgsloven kan Kommunalbestyrelsen dog undtagelsesvis bestemme, at Hjælpen ikke skal have denne Virkning, naar Hjælpen maa ydes i Anledning af særlig store Forsørgerbyrder, langvarig Sygdom eller af anden den trængende utilregnelig Aarsag.

dem af Kommunen, og der paa Grund af denne Nægtelse maa ydes dem Kommunehjælp.«

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Indtræden af Fattighjælps Virkning hævdede Ordføreren for Forslagsstillerne, at der i adskillige Byer var udbetalt meget store Beløb uden Fattighjælps Virkning og slet intet eller saa godt som intet med Fattighjælps Virkning, hvilket medførte, at de understøttede mente ganske risikoløst at kunne modtage Hjælp uden Hensyn til, om den var stor eller lille, forbigaaende eller vedvarende. — Hovedsagen for Forslagsstillerne var »for det første at faa *ensartede* Regler, hvorefter man kan gaa frem i de forskellige Kommuner, og for det andet, at der ved disses Fastsættelse tages Hensyn ikke blot til Hjælpens Størrelse, men ogsaa til de Forhold, hvorunder den er ydet, til den *Indtægt*, som den understøttede i øvrigt har.«

Socialministeren tog i et udførligt Foredrag Afstand fra de enkelte Punkter i Lovforslaget.

ad 1. Ministeren fandt den her foreslaaede Ændring overflødig, da den gældende Forsorgslov med dertil hørende Cirkulærer formentlig giver tilstrækkelig Hjemmel for Kommunerne til at nægte arbejdsmodvillige Personer Hjælp. Ministeren mente ogsaa, at Tilføjelsen var stridende mod Grundloven.

ad 2. Efter Ministeriets Fortolkning (sidst i Cirkulærer af 27. Marts 1934 og 31. Maj 1935) er Maksimum for Kommunehjælpen *Invalidrentens Beløb*, hvilket begrundes med, at den, der paa Grund af Arbejdsløshed, forbigaaende Sygdom el. lign. bliver ude af Stand til at forsørge sig eller sine, trænger til en lige saa høj Understøttelse som andre Personer under 60 Aar, der paa Grund af Invaliditet oppebærer Invalidrente, medens det for Aldersrenten fastsatte Beløb er beregnet paa Forsørgelse af de paa Grund af Alder arbejdsdygtige og derfor ikke kan betragtes som Maalestok for, hvilken Understøttelse der bør ydes som Kommunehjælp i Almindelighed. — Det stillede Forslag vilde betyde en Nedsættelse af Maksimum i de allerfleste Tilfælde.

ad 3. Hvorvidt et af de heromhandlede Forhold foreligger, vil som oftest bero paa et Skøn, og naar det er skønnet at foreligge, vil det sociale Udvalg næppe indstille, at Retsvirkningen ikke skal indtræde. Ministeren fandt det ogsaa rimeligt, at Loven hjemler Kommunalbestyrelsen Ret til under særlige Omstændigheder at træffe Bestemmelse om den valgretsfortabende Virknings Bortfald inden for 2 Aars Fristen.

ad 4. Det lod sig efter Ministerens Opfattelse ikke gøre at give faste Regler for, hvornaar Fattighjælps Virkninger

bør indtræde. »Der er her et Omraade, hvor der er god Grund til, at det er overladt til Kommunalbestyrelserne at træffe Afgørelse. Socialministeriets Opgave bør alene være den at gribe ind for at hindre Misbrug af de paagældende Lovbestemmelser.« De foreslaaede Regler vilde i øvrigt betyde en alvorlig Skærpelse over for Personer, der har levet baade af Arbejdsindtægt og af Understøttelse.

Medens Ordførerne for *Regeringspartierne* og *Det kommunistiske Parti* gik imod Lovforslaget, fandt dette i det væsentlige Tilslutning fra *Det frie Folkeparti*. Ogsaa *Det konservative Folkeparti* tilsagde velvillig Medvirken til Sagens Fremme, idet Forslaget paa en Række Omraader var Udtryk for de Konservatives Ønsker og nærmede sig stærkt til de Ændringsforslag, Partiet stillede ved Revisionen af Forsorgsloven i Samlingen 1936—37.

7. Forslag til Lov om ændrede Regler for Statskassens Refusion til Kommunerne af visse Udgifter.

(Af *Edvard Sørensen, Brorsen, Clausager, Kjær, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit og Vanggaard*). [A. Sp. 3489].

Forelagt i *Folketinget* ¹⁴/₁₂ (F. Sp. 2137). 1. Beh. ⁴/₂, ⁸/₂ og ¹⁰/₂ (F. Sp. 2809, 2884 og 2970). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Villumsen, Fr. Andersen [Formand], Einer-Jensen, Smørum, M. K. Sørensen, Strøm, Sørensen [Sejlfod], Nøhr, Jensen [Gørding] [Sekretær], Edvard Sørensen, Knud Kristensen, Søren P. Larsen, Kjær, Victor Larsen og Viggo Hansen).

Lovforslaget tog Sigte paa at skaffe Kommunerne hurtigere Refusion fra Statskassen for deres forskudsvisse Udlæg i Henhold til *Forsorgs- og Folkeforsikringsloven* igennem *kvartalsvise Afregninger*. Umiddelbart efter Udløbet af hvert Kvartal skulde Kommunerne tilstille vedkommende Ministerium Opgørelse over de i Kvartalet udbetalte Beløb. Det paahvilede da Statskassen inden en Maaned efter Modtagelsen at udbetale 90 pCt. af det Kommunerne ifølge Opgørelsen tilkommende Beløb. Endelig Afregning skulde foretages snarest gørligt efter hvert Finansaars Udløb.

Socialministeren kunde ikke tiltræde Lovforslaget, idet han henholdt sig til en Udtalelse af Finansministeren om, at det næppe vilde være muligt at komme tidligere frem paa dette Omraade end efter den bestaaende Ordning. Skulde man ind paa en anden Ordning, maatte det formentlig ske ved, at de fornødne Midler skaffedes til Veje gennem en ekstra Skatteudskrivning.

8. Forslag til Lov om mellemkommunal Refusion for visse Arbejdsydelser. (Af *Edvard Sørensen, Brorsen, Clausager, Kjær, Knud Kristensen, Kyed, Søren P. Larsen, Nørskov, Inger Gautier Schmit* og *Vanggaard*). [A. Sp. 3485].

Forelagt i *Folketinget* $14\frac{1}{12}$ (F. Sp. 2136). 1. Beh. $\frac{4}{2}$, $\frac{8}{2}$ og $10\frac{1}{2}$ (F. Sp. 2809, 2884 og 2970). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 181 af 20. Maj 1933 om offentlig Forsorg (se Side 444).

Loven om mellemkommunal Refusion for Lønudgifter til arbejdsløse, der beskæftiges ved mindre betydelige kommunale Arbejder, har i de seneste Aar været anvendt i formindsket Omfang. Da der efter Venstres Mening dog fremdeles var Trang til denne Lov, søgte man at raade Bod herpaa ved en Nyaffattelse af Loven, der navnlig indeholdt følgende *Ændringer*:

1. *Medlemstallet i Amtsnævnene*, som godkender de heromhandlede Arbejder, var nedsat fra 5 til 3, idet de af Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund valgte Medlemmer var udeladt.

2. Om *Ugelønnen* til den enkelte Arbejder bestemtes, at den ikke maatte være mindre end det Beløb, som vedkommende i en Uge vilde kunne oppebære i Kommunehjælp i Henhold til Forsorgslovens § 297, Stk. 1*), med et Tillæg af $33\frac{1}{3}$ pCt. Paa Grundlag heraf og under Hensyntagen til Reglerne i Arbejdsløshedslovens § 17, Stk. 2, (om Gyldigheden af en Arbejdsvægring) skulde det sociale Udvalg

*) Herved forstod Ordføreren for Forslagsstillerne: *Aldersrentens* Grundtakst plus 100 Kr. for hvert hjemmeværende Barn under 15 Aar.

fastsætte det ugentlige Antal *Arbejdstimer* for hver enkelt Arbejder. — Af den udbetalte Arbejds løn vilde alene den Del være *refusionsberettiget*, som svarede til den Kommunehjælp, der kunde være udbetalt den paagældende, medens Tillægget paa de $33\frac{1}{3}$ pCt. skulde afholdes endeligt af Kommunen.

3. Den mellemkommunale *Refusion* skulde kun omfatte Personer, der vilde have været henvist til at modtage *Kommunehjælp*, saafremt de ikke havde faaet det anviste Arbejde.

Ændringsforslag af tilsvarende Indhold som de her anførte blev af Venstre stillet ved 2. Behandling af Regeringsforslaget om Tilskud fra den fælleskommunale Udligningsfond til visse kommunale Arbejder. Ændringsforslagene fik Støtte af de Konservative, men forkastedes (se Side 273).

9. Forslag til Lov om Udskydelse af Ikrafttræden af Loven om Overarbejde m. m. (Af Boeck-Hansen, Bind-slev, Fibiger, Hasle, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft, Christmas Møller, A. C. D. Petersen, Petersen [Røj] og Carsten Raft). [A. Sp. 2357].

Forelagt i *Folketinget* $13\frac{1}{10}$, (F. Sp. 75). 1. Beh. $14\frac{1}{1}$ (F. Sp. 2376). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Leonhard Hansen, H. C. Hansen, Hauberg, Hinrichsen, Chr. Jensen, Levinsen [Formand], Smørum, Valdemar Sørensen [Sekretær], Jensen [Gørding], Erik Eriksen, Elgaard, Marius Jensen, Boeck-Hansen, Petersen [Røj] og Carsten Raft). Beretning (B. Sp. 2685) afgivet $13\frac{3}{4}$.

Lovforslaget gik ud paa at udsætte Overarbejds-Lovens Ikrafttræden et Aar, til 1. Oktober 1938, og at sætte Beslutninger, som allerede maatte være truffet i Henhold til Loven, ud af Kraft, medmindre Parterne var enige om at beholde dem.

Der skulde dernæst nedsættes et *Udvalg* paa 7 Medlemmer med den *Opgave* at undersøge Mulighederne for imellem Arbejdsgivere og Arbejdere at skabe overenskomstmæssige Regler angaaende Overarbejde. Om Udvalgets *Sammensætning* bestemtes i Forslaget, at Formanden skulde

udpeges af Socialministeren, 3 Medlemmer vælges af Dansk Arbejdsgiverforening og 3 af De samvirkende Fagforbund. — Betænkning skulde afgives senest 28. Februar 1938.

Forslaget begrundedes af *Ordføreren for Forslagsstillerne* (Boeck-Hansen) med de Erfaringer, som i Sommeren 1937 var indhøstet under Forhandlingerne mellem Arbejdere og Arbejdsgivere angaaende Overarbejdslovens Gennemførelse i Praksis. Det havde under disse Forhandlinger vist sig meget vanskeligt at faa truffet de fornødne Ordninger, naar der — som af Socialministeren ved Fremsættelsen udtrykkeligt udtalt — ikke maatte lægges Hindringer i Vejen for Erhvervslivet.

Hvis Loven alene var til Ulempe for Virksomhederne, havde man næppe fra konservativ Side fundet det Umagen værd at forelægge et Lovforslag om Sagen. Men det var ikke blot Erhvervene, der havde følt sig generet af dette mærkelige og unaturlige Forbud mod Overarbejde. Arbejderne stod i mangfoldige Tilfælde i mindst lige saa høj Grad uforstaaende over for Lovens Gennemførelse. Overarbejde udføres nemlig, udtalte Ordføreren, netop af de Folk, der særlig trænger til en saadan Ekstrafortjeneste. Det kan skyldes, at de har mange Børn, det kan skyldes, at der er Sygdom i Hjemmet, det kan ogsaa skyldes, at de paagældende har sat sig i større Udgifter end andre, idet de f. Eks. har bygget Hus eller lignende, og at de har paataget sig disse Udgifter netop under den Forudsætning, at de stadig kunde faa denne Ekstrafortjeneste. Den store Fejl, man gør her, er, at man siger, at alle skal have nogenlunde den samme Indtægt.

Det konservative Folkeparti var principielt imod et Forbud mod Overarbejde, men da et saadant nu engang var vedtaget, burde man i hvert Fald søge at føre det ud i Livet paa en saadan Maade, at Loven ikke kom til at virke lige modsat af, hvad man egentlig havde tænkt sig.

Da Lovforslaget godt tre Maaneder efter Forelæggelsen kom til 1. Behandling, henstillede *Socialministeren* til Forslagsstillerne, at de tog det tilbage, da han ellers maatte anbefale Tingets Medlemmer at stemme imod det.

Det havde nemlig vist sig, at Villigheden til at forhandle om Overenskomster angaaende Overarbejde var steget meget stærkt, efter at Forbudet mod Overarbejde uden Overenskomst var traadt i Kraft. Allerede omkring Midten af Oktober 1937 enedes Hovedorganisationerne paa Socialministerens Opfordring om at nedsætte et *Fællesudvalg*, som skulde forsøge at faa Gang i Overenskomstforhandlingerne og samtidig have Indseende med, hvordan Overenskomsterne blev for de enkelte Fag. Dette Udvalg, i hvilket ogsaa en Embedsmand

fra Socialministeriet havde Sæde, havde derefter arbejdet støt og med et saa godt Resultat, at der 3½ Maaned efter Lovens Ikrafttræden var tilvejebragt Overenskomster inden for de allerfleste Fag om Udførelse af nødvendigt Overarbejde og om dettes Afspadsering. Billedet var derved blevet et ganske andet og adskilligt lysere end i Oktober 1937, da der fra forskellige Sider blev givet Udtryk for Ængstelse for, at Loven vilde medføre alvorlig Fare for mange Virksomheder og komme til at virke mod sin Hensigt. Der var nu tilvejebragt et overenskomstmæssigt Grundlag for langt den største Del af Lovens Anvendelsesomraade, og man kunde gaa ud fra, at der ved de afsluttede Overenskomster var taget fornødent Hensyn til Forholdene i de enkelte Fag. Efter Socialministerens Opfattelse var Forudsætningerne for det konservative Lovforslag derfor fuldstændig bortfaldet.

Henstillingen om at tage Lovforslaget tilbage blev ikke imødekommet af *Ordføreren for Forslagsstillerne*, som stadig mente, at det vilde være heldigt at sætte Overarbejds-Loven ud af Kraft, i det mindste indtil man kunde faa undersøgt dens skadelige Virkninger. Han konstaterede imidlertid med Tilfredshed, at Ministeren havde indset Nytten af at faa nedsat et Udvalg af lignende Art som det, der var stillet Forslag om fra konservativ Side.

Paa Socialdemokratiets Vegne udtalte *Leonhard Hansen* sig i Tilslutning til de af Socialministeren fremførte Synspunkter.

I Modsætning hertil hilste *Erik Eriksen* (V.) Lovforslaget velkommen, idet Overarbejds-Loven efter hans Opfattelse var blevet en stor Fiasko. Venstre saa helst Loven helt ophævet, men kunde i Mangel heraf give det foreliggende Lovforslag sin Tilslutning.

Fra radikal Side tog *Valdemar Sørensen* Afstand fra Lovforslaget, hvorimod *Valdemar Thomsen* (F. F.) betegnede Forbudet mod Overarbejde som en Falliterklæring for Regeringen. *Alfred Jensen* (D. K.) mente, at Loven havde virket gavnligt, men han var utilfreds med de Undtagelsesbestemmelser, den indeholder. I Stedet for midlertidigt at sætte Loven ud af Kraft burde man tage fat paa de andre Problemer, der ligger for til Afhjælpning af Arbejdsløsheden.

Lovforslaget henvistes til Behandling i et Udvalg, som imidlertid ikke ved Samlingens Slutning havde naaet at afslutte sit Arbejde.

10. Forslag til Lov om Indløseligheden af Nationalbankens Sedler og om Foranstaltninger til Støtte for den danske Eksport m. m. (Af *Christmas Møller, Bindslev, Fibiger, Hasle, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft og A. C. D. Petersen*). [A. Sp. 2451].

Forelagt i *Folketinget* ¹⁵/₁₀ (F. Sp. 187).

Lovforslaget var enslydende med det Ændringsforslag, som Det konservative Folkeparti i Rigsdagssamlingen 1936—37 i Tilslutning til Byerhvervenes Forslag stillede til Regeringens Valutalovforslag (Aarbog 1936—37, Side 442—46, jfr. 437—40).

Ved 2. Behandling af det i denne Samling fremsatte Regeringsforslag om Indløseligheden af Danmarks Nationalbanks Sedler og om Foranstaltninger til Værn for den danske Valuta stillede de Konservative Lovforslaget som Ændringsforslag til Regeringsforslaget. Ændringsforslaget forkastedes i Folketinget med 72 Stemmer mod 16, i Landstinget med 37 Stemmer mod 14.

11. Forslag til Lov om Nedsættelse af den direkte Indkomstskat til Staten og Ejendomsskatterne for Landbrugsejendomme. (Af *Korsgaard, Bindslev, Fibiger, Hasle, Ole Bjørn Kraft, Christmas Møller og A. C. D. Petersen*). [A. Sp. 3209].

Forelagt i *Folketinget* ²⁴/₁₁ (F. Sp. 1566). 1. Beh. ²¹/₁ (F. Sp. 2546).

Lovforslaget indeholdt følgende Bestemmelser:

§ 1. Den for Finansaaret 1937—38 paalignede Indkomstskat til Staten som ordinært *Tillæg til* den gældende *Indkomstskat bortfaldet* og opkræves ikke. (Saafremt Beløbet eller Dele af Beløbet allerede maatte være betalt af Skatteydere, tilbagebetales dette).

§ 2. Der anvendes et Beløb paa 15 Mill. Kr. til *Nedbringelse af den amtskommunale Beskatning for Landbrugsejendomme*.

I sin Forelæggelsestale udtalte *Ordføreren for Forslagsstillerne* (Korsgaard), at Baggrunden for Lovforslaget paa den ene Side var de meget tyngende Skatter og den stadig tilstedeværende økonomiske Uligevægt med Hensyn til Landbrugets Stilling sammenlignet med meget store Dele af Byerhvervene, og paa den anden Side Statsregnskabets Overskud for de senere Aar.

Finansministeren havde foreslaaet at anvende ca. 21 Mill. Kr. af Overskuddet for 1936—37 til Afskrivning paa Tab ved visse Kriseforanstaltninger, som foretoges til Fordel for Landbruget i 1931 og 1932. Dette fandt Forslagsstillerne rent teknisk urimeligt, da der i Forbindelse med disse Foranstaltninger vedtoges Indtægtslove til Dækning af Udgifterne. Vilde man endelig bruge Pengene, maatte det hellere være til en ekstraordinær Afskrivning paa Statsgælden, men Det konservative Folkeparti var af den Opfattelse, at Overskuddet burde vandre tilbage til Landets Skatteydere. I § 1 var der derfor stillet Forslag om en Lempelse af Indkomstskatten.

I Tilslutning hertil foresloges det i § 2 at anvende 15 Mill. Kr. til Nedsættelse af den amtskommunale Beskatning af Landbrugsejendomme.

Som Svar herpaa udtalte *Finansministeren*, at det konservative Forslag i Realiteten gik ud paa, at Staten skulde laane et Beløb af indtil 28 Mill. Kr. for derigennem at skaffe Midler til Veje til at kunne fritage dels Statens Indkomstskatteydere, dels den Del af Amtsskatteyderne, som ejer Landbrugsejendomme, for en tilsvarende Skattebetaling til Dækning af Driftsudgifter paa Statens og Amternes Budgetter. For hvilke Terminer Nedsættelsen af Landbrugets Ejendomsskatter skulde finde Sted, og efter hvilke Regler Pengene skulde fordeles mellem Amterne, stod der imidlertid intet om i Lovforslaget; det maatte der træffes nærmere Bestemmelse om.

Finansministeren kunde ikke godkende den Opfattelse, at Krisehjælpen til Landbruget i sin Tid var blevet inddækket ved Hjælp af Skatter. Det var rigtigt nok, at der i 1931—32 opkrævedes ekstraordinære Skatter til et Beløb af 19,1 Mill. Kr., men til Gengæld svigtede de ordinære Skatter under Krisen i saa høj Grad, at det samlede Resultat i Aarene fra 1931—32 til 1933—34 blev et Driftsunderskud paa henved 9 Mill. Kr. til Trods for, at Krisehjælpen blev taget paa Formueregnskabet, hvilket betød, at Pengene blev laant i Nationalbanken. Dette Driftsunderskud blev udlignet i 1934—35, men naar man ikke dengang og heller ikke i det følgende Finansaar inddækkede Landbrugshjælpen, skyldtes det, at der var en Mulighed for, at Modtagerne kunde blive

pligtige at betale Pengene tilbage. Nu var denne Tilbagebetalingspligt bortfaldet, og de 21 Mill. Kr., som Krisehjælpen androg, maatte derfor afskrives. — I øvrigt skulde der efter det konservative Forslag bruges ikke 21, men 28 Mill. Kr.; det var ensbetydende med, at man ud over at stryge den nævnte Afskrivning maatte anvende det meste af den beskedne Reserve paa ca. 10 Mill. Kr., som var hensat til Imødegaaelse af den Risiko, der knytter sig til Driftsregnskabet. Finansministeren forstod ikke, at Det konservative Folkeparti havde Mod til at sætte denne Reserve over Styr.

For hele den jævne Befolkning vilde den foreslaede Nedsættelse af Indkomstskatten tilmed betyde overordentlig lidt, medens Amtsskattelettelsen paa det nærmeste vilde faa til Følge, at Landbrugerne blev fritaget for at svare Amtsskatter i det løbende Finansaar, hvad Finansministeren ikke kunde gaa med til. Var det muligt at skaffe Penge til en Skattelettelse, vilde det være langt rimeligere at se paa de almindelige kommunale Ejendomsskatter, der rummede langt større Uligheder end Amtsskatterne; men Midlerne til en saadan Lettelse var ikke for Tiden til Stede. I øvrigt henviste Finansministeren til de Overvejelser, som foregaar i Skattekommissionen.

Paa Socialdemokratiets Vegne tog *Retoft* ligeledes Afstand fra Lovforslaget.

Clausager (V.) mindede om, at Venstre i den foregaaende Rigsdagssamling havde arbejdet for en Skatteomlægning og stillet et ret omfattende Ændringsforslag til Lovforslaget om den kommunale Udligning, men desværre uden Resultat. Det foreliggende Lovforslag rummede ogsaa, om end i noget ringere Udstrækning, noget af en god Skatteomlægning, og Venstre vilde tage en Forhandling paa Grundlag deraf for om muligt at faa Byrderne ved den direkte Beskatning fordelt paa en mere forsvarlig Maade. Hvad der burde tilstræbes, var at faa den kommunale Beskatning gjort mere ensartet og at faa lagt Loft over Beskatningen af faste Ejendomme. Men saa længe det ikke var sket, vilde Venstre arbejde for en rimelig Nedsættelse af Ejendomsskatterne under daarlige Konjunkturer.

Nøhr (R. V.) kunde slutte sig til Finansministerens Synspunkter. Han foretrak den af Ministeren planlagte Konso- lidering fremfor en Skattetilbagebetaling eller Skatnedsættelse, som der reelt ikke var Penge til Raadighed til. I øvrigt vilde hans Parti gerne være med til at forhandle om en anden Fordeling af Skattetrykket i Danmark.

Hartel (F. F.) tog Afstand fra Lovforslagets første Paragraf, hvorimod han fandt dets anden Paragraf om en Nedsættelse

af Landbrugets Ejendomsskatter i højeste Grad vel motiveret. Han mente dog, at man i Stedet for alene at nedsætte Amtsskatterne burde gaa til en generel Sænkning af Ejendomsbeskatningen i Amts- og Sognekommunerne i Overensstemmelse med Landstingsvedtagelsen af 12. Februar 1932.

Lovforslaget blev ikke gjort til Genstand for Udvalgsbehandling og kom heller ikke til 2. Behandling.

12. Forslag til Lov om Militærmusikkens Genoprettelse. (Af *Westermann, Brorsen, Ole Bjørn Kraft, Nørskov, A. Svensson og Vanggaard*). [A. Sp. 3175].

Forelagt i *Folketinget* ²³/₁₁ (F. Sp. 1549). 1. Beh. ¹⁷/₃ (F. Sp. 4148).

Et Lovforslag om Militærmusikkens Genoprettelse blev i sidste Samling forelagt af Det konservative Folkeparti (Aarvog 1936—37, Side 719), men det naaede ikke at komme til Behandling.

Til nærværende Forslag var *Venstre* Medforslagsstiller, og Forslaget *afveg* paa flere Punkter fra det tidligere indbragte, navnlig derved, at man denne Gang — bæde under Hensyn til Kritik fra musikkyndig Side og for at bringe Udgifterne saa langt ned som muligt — havde undladt at stille Forslag om Genoprettelsen af de mindre Musikkorps ved Rytteri- og Feltartilleriregimenterne; paa den anden Side havde man af nationale Grunde ønsket at tilvejebringe to Musikkorps i Sønderjylland.

Lovforslaget gik herefter i Hovedtrækkene ud paa at bibeholde Livgardens Musikkorps i den bestaaende Form og Størrelse og at ansætte 1 Musikdirigent og 14 Musikere ved hvert af de øvrige 7 *Fodfolksregimenter*, ved 2. Regiment dog 2 Musikdirigenter og 28 Musikere, hvoraf Halvdelen skulde have Garnison i Tønder. Ved *Søværnet* ønskedes ansat ud over den nuværende Musikdirigent: 1 Musikdirigent og 21 Musikere. Værnepligtige Musikere skulde kunne anvendes til Supplering af Orkestrene.

Der var endvidere givet de ved Hær- og Søværnslovene af 1932 *lediggjorte* Musikdirigenter og Musikere fortrinsvis Adgang til ved Nyansættelse at faa de genoprettede Stillinger,

ligesom der — under i øvrigt lige Kvalifikationer — var aabnet fortrinsvis Adgang til ledige Stillinger som Musikere ved Hæren og Søværnet for dem, der har aftjent Værnepligt som Musikere.

Udgifterne ved Lovens Gennemførelse mentes alt i alt at ville andrage ca. 425 000 Kr. aarlig, som dog ved Fradrag af sparede Pensionsudgifter antagelig vilde kunne nedbringes med ca. 100 000 Kr. til ca. 325 000 Kr. Disse Udgifter skulde holdes uden for de i Hærlovens § 95 og Søværnlovens § 44 nævnte Beløb.

Forslagsstillerne mente ved Lovforslaget at imødekomme et Ønske i store Dele af Befolkningen og alle Samfundslag om Militærmusikkens Genindførelse, et Ønske, der var særlig fremherskende i Sønderjylland.

Forsvarsministeren opgjorde de aarlige Driftsudgifter til 575 000 Kr. for Hærens Vedkommende, 110 000 Kr. for Søværnets, i alt 685 000 Kr., hvortil kom Etableringsudgifter paa 132 000 Kr. Den af Forslagsstillerne anslaaede Besparelse var derimod efter Ministerens Mening for højt regnet. Man maatte vente, at Udgifterne ved Lovforslagets Gennemførelse vilde blive noget over 600 000 Kr. om Aaret — henimod det dobbelte af, hvad Forslagsstillerne havde regnet med —, og en saadan Udgift til dette Formaal kunde Ministeren ikke anbefale paa en Tid, da der paa mange Omraader i Samfundslivet er Brug for de økonomiske Midler til betydningsfulde Reforme, og da ogsaa Foranstaltninger paa det militære Omraade kræver ikke uvæsentlige Merudgifter. Ministeren ønskede i denne Forbindelse at understrege, at Militærmusikken i 1932 blev afskaffet for at skaffe flere Midler til de egentlige militære Formaal.

Socialdemokraternes Ordfører, *J. P. Larsen*, erkendte, at Militærmusikken var til stor Glæde for den civile Befolkning, til Gavn for Musikerne og Musikken i det hele og til Glæde og Opmuntring for Hærens og Flaadens Mandskab; naar han alligevel ikke kunde anbefale Forslaget, skyldtes det, at Musikken trods alt er en af de Ting, der bedst kan undværes, hvad 1932-Ordningens Fædre vel ogsaa maatte have tænkt, og han fandt Tidspunktet for et Forslag om en Foranstaltning af denne Art saare uheldigt valgt.

Paa Det radikale Venstres Vegne erklærede *Rager*, at man ikke kunde paaregne Partiets Støtte til Gennemførelse af Lovforslaget.

Derimod syntes *Hartel* (F. F.), at det var et Forslag af virkelig Betydning, og en Bekostning paa ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. burde ikke kunne virke afskrækkende.

Henimod Forhandlingens Slutning rettede Ordføreren for Forslagsstillerne (*Westermann*) det Spørgsmaal til J. P. Larsen, om det socialdemokratiske Parti overhovedet ikke vilde — eller kunde — medvirke til at indføre nogen Del af Militærmusikken, da Forslagsstillerne i saa Fald ikke havde nogen Interesse i Udvalgsbehandling. Dette Spørgsmaal blev ikke besvaret, og Sagen gik ikke i Udvalg.

Derimod stillede Forslagsstillerne til 2. Behandling nogle *Ændringsforslag*, hvorved Lovforslagets Omraade blev betydeligt indsnævret, idet der herefter kun *ved jyske Division* skulde oprettes et militært Musikkorps, bestaaende af 2 Musikdirigenter og 28 Musikere og garnisonøret samlet eller delt ved Garnisonerne i *Sonderjylland*.

Sagen kom ikke til 2. Behandling.

13. Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 68 af 9. April 1891 om Snekastning, jfr. Lovbekendtgørelse Nr. 96 af 22. April 1904. (Af *J. S. Foget, Elbæk-Jessen, Hartel, Jens Thomsen* og *Valdemar Thomsen*). [A. Sp. 3189].

Forelagt i *Folketinget* ^{23/11} (F. Sp. 1553). 1. Beh. ^{15/12} (F. Sp. 2143). Henvist til samme Udvalg som Forslag til Lov om Snekastning (se Side 294).

Lovforslaget havde samme Titel og væsentlig samme Indhold som et Forslag, der af Det frie Folkeparti blev forelagt i sidste Samling (Aarbog 1936—37, Side 729). Der var dog foretaget enkelte Tilføjelser.

Efter Forslaget skulde Snekastningspligten paa *Amtsvejene* — efter Omstændighederne ogsaa andre Veje med gennemgaaende Trafik — overgaa til Amtsvejvæsenet. Snekastning kunde her ikke paalignes som Pligtarbejde, og Udgifterne dertil skulde dækkes paa samme Maade som andre Vejvedligeholdelsesudgifter.

Derimod ansaa man det for rigtigt og mest økonomisk for Kommunernes Beboere at opretholde Snekastningspligten for *Kommunevejenes* Vedkommende, men saaledes at der blev

ydet *Vederlag* for Arbejdet, et Vederlag, der skulde staa i Forhold til Arbejdslønnen paa den paagældende Egn.

Forslaget blev behandlet sammen med Regeringsforslaget om Snekastning, se Side 301.

14. Forslag til Lov om Ændringer i Lov Nr. 76 af 21. Marts 1930 om Radiospredning. (Af *Valdemar Thomsen, Elbæk-Jessen, J. S. Foget, Hartel* og *Jens Thomsen*). [A. Sp. 3193].

Forelagt i *Folketinget* 23/11 (F. Sp. 1561).

Hensigten med Forslaget var »at ændre *Radioraadets Sammensætning* fra at være bureaukratisk til at blive demokratisk og at ændre Lytternes problematiske Indstillingsret vedrørende et Mindretal af Raadet til almindelig Stemmeret ved Valg af Radioraadets Flertal«.

Ifølge § 4 i Loven om Radiospredning bestaar Radio-raadet af 15 Medlemmer. Af disse udnævner Ministeren for offentlige Arbejder direkte 2, af hvilke et skal være radioteknisk kyndig. Af Raadets øvrige Medlemmer udnævnes 1 efter Indstilling af Undervisningsministeren, 1 Medlem efter Indstilling af den danske Presses Telegramudvalg og 1 Medlem efter Indstilling af de af Ministeren anerkendte faglige Journalistorganisationer. Desuden udnævner Ministeren for offentlige Arbejder 6 Medlemmer som Repræsentanter for Lytterne, hvortil bestaaende, af Ministeren anerkendte Lytterorganisationer har Indstillingsret. Endvidere tiltrædes Raadet af 4 af Rigsdagen valgte Medlemmer. Blandt Raadets Medlemmer udnævner Ministeren for offentlige Arbejder Formand og Næstformand. Samtlige Udnævnelser gælder for 4 Aar.

Efter den foreslaaede Nyordning skulde de sidstnævnte 10 Medlemmer af Radioraadet — altsaa de 6 Lytterrepræsentanter og de 4 af Rigsdagen valgte Medlemmer — erstattes af 10 Medlemmer, der var *valgt direkte* af de Lyttere, som rettidig har betalt deres Licens, og Valget skulde iværksættes efter følgende *Hovedregler*:

- 1) Samtidig med Udsendelse af Licenskort for det Aar, i hvilket Valg skal finde Sted, tilstilles der den enkelte Lytter en Kuvert med trykt Vejledning for Valget samt

en Stemmeseddel og en Kuvert til Stemmesedlens Indsendelse.

- 2) Kandidatlister, ledsaget af Underskrift af mindst 100 Vælgere, maa være indsendt til Radoraadet inden Udgangen af Maj Maaned.
- 3) Stemmesedlerne indsendes til Raadet i Dagene fra 15.—30. Juni.
- 4) Listeforbund kan anmeldes.
- 5) Forholdstalsvalgmaaden bringes i Anvendelse ved Valgets Opgørelse.

De nye Bestemmelser skulde første Gang komme til Anvendelse ved Valg af Radoraad for Perioden 1. August 1938 til 31. Juli 1942.

Lovforslaget kom ikke til Behandling.

15. Forslag til Lov om Laan og Tilskud til Grundforbedring. (Af *Elbæk-Jessen, J. S. Foget, Hartel, Jens Thomsen* og *Valdemar Thomsen*). [A. Sp. 3179].

Forelagt i *Folketinget* ^{23/11} (F. Sp. 1551). 1. Beh. ^{1/4} (F. Sp. 4731). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Carl Petersen, Christen Andersen, Hinrichsen, Jensen [Lillering] [Formand], Levinsen, M. K. Sørensen, Sørensen [Sejlfjord], Rasmussen [Gylling] [Sekretær], Aage Fogh, Nørskov, Svend Nielsen, Edvard Sørensen, Grønning, Viggo Hansen og Elbæk-Jessen). Beretning (B. Sp. 2687) afgivet ^{13/4}.

Under Forhandlingerne om Grundforbedringsloven af 26. Februar 1937 (Aarbog 1936—37, Side 144) gjorde Det frie Folkeparti gældende, at Loven vilde stille Laantagerne under ulige Vilkaar (hidtil Statslaan, nu Privatlaan) og gøre det vanskeligt at skaffe Laan. Endvidere vilde Loven formentlig bevirke, at der blev sat mindre Arbejde i Gang, saaledes at Arbejdsløsheden ikke blev aflastet. Endelig hævdede man, at da det drejede sig om en Beskæftigelseslov for arbejdsledige, maatte det anses for det naturligste, at Staten paatog sig den Opgave at skaffe de nødvendige Midler til Veje.

Den Udvikling, der var foregaaet siden Grundforbedringslovens Gennemførelse, syntes efter Forslagsstillernes Mening at give dem Ret i denne Bedømmelse, idet det først efter Maaneders Forhandling var lykkedes at skabe Basis for Udlaan til Grundforbedring i visse Egne. De henviste endvidere til, at der endnu kun er afvandt og grundforbedret en mindre Del af de meget vandlidende Landbrugsarealer, og at Arbejdsløsheden fremdeles er stor. Der var derfor god Grund til snarest at vende tilbage til en Lovgivning, der havde virket saa tilfredsstillende som den gamle Grundforbedringslov, og Lovforslaget gik da ud paa at genindføre Bestemmelserne i Grundforbedringsloven af 31. Marts 1933 med senere Ændringer, saaledes at der af *Statskassen* kunde anvendes indtil 10 Mill. Kr. aarlig som Laan og Tilskud til Grundforbedring, saa længe der maatte være Brug derfor.

Landbrugsministeren indrømmede, at der havde været ikke ringe Begyndelsesvanskeligheder efter Gennemførelsen af den nye Lov. Senere var der imidlertid kommet god Gang i Arbejdet, saaledes at der i det forløbne Aar var beslaglagt ca. 10—12 Mill. Kr. som Laan og Tilskud eller mere end Gennemsnittet af, hvad der anvendtes i de 4 Aar, da Finansieringen skete ved Statslaan. Ministeren saa derfor ingen Grund til at vende tilbage til den gamle Ordning, hvorved man blot vilde skabe »Uro om det Arbejde, som der nu er saa god Gang i«.

Heller ikke nogen af Partiordførerne kunde yde Lovforslaget Støtte.

I en *Beretning* oplyste Udvalgets Formand, at det paa Grund af det sene Tidspunkt, paa hvilket Lovforslaget kom til Behandling i Tinget, ikke havde været muligt at faa Forslaget behandlet i Udvalget.

16. Forslag til Lov om Forlængelse af Gyldigheden af Lov om Udsættelse af Tvangsauktioner over Landbrugsejendomme Nr. 285 af 16. November 1931. (Af *J. S. Foget, Hartel, Elbæk-Jessen, Jens Thomsen* og *Valdemar Thomsen*). [A. Sp. 5629].

Forelagt i *Folketinget* $\frac{2}{4}$ (F. Sp. 4796).

Loven af 16. November 1931 om Udsættelse af Tvangsauktioner over Landbrugsejendomme (se Aarbog 1931—32,

Side 380) gjaldt efter den oprindelige Bestemmelse kun indtil Udgangen af 1932, men blev ved en Række senere Love holdt i Kraft til 31. Juli 1938. Lovforslaget gik ud paa at forlænge dens Virketid i *yderligere 2 Aar*, til 31. Juli 1940.

Forslaget, der var motiveret med, at Loven om Udsættelse af Tvangsauktioner over Landbrugsejendomme har vist sig at have ikke ringe Betydning i Praksis, og at dens fortsatte Bestaaen ikke kunde skade nogens Interesse, kom ikke til Behandling.

17. Forslag til Lov om Ligeret til Grundværdierne.

(Af *Oluf Pedersen*). [A. Sp. 3197].

Forelagt i *Folketinget* ²³/₁₁ (F. Sp. 1555).

Bestemmelserne i dette Lovforslag har tidligere været optaget i det Forslag til Lov om Grundskyld og Gælds-sanering, som Forslagsstilleren forelagde i Januar 1936, og hvis Hovedindhold er meddelt i Aarbogen for 1935—36, Side 449—51.

Angaaende *Formaalet* for dette og det følgende Forslag, om Formueafgift til Afvikling af offentlig Gæld, udtalte Forslagsstilleren i Bemærkningerne til sidstnævnte Forslag:

»Skal Grundskyld videreføres, maa der tages Hensyn til Gæld. Dette Hensyn kan kun tages een Gang ved Indførelse af fuld Grundskyld straks eller gradvis.

Naar der tages Hensyn til Gæld, er Grundskyld ikke blot muligt i en Krisetid, men en effektiv Kriseforanstaltning, som betinger baade en Gældsnedskrivning og Ophævelse af Monopoler, Særrettigheder og Skatter, der skaber Dyrtiden.

Men dette kræver et samlet Overblik med alle nødvendige praktiske Hensyn, saa intet godt slaas i Stykker.

Og det er klart, at en *ligelig* Formueafgift eller Formue-nedskrivning paa 30 pCt. maa *forudsætte* dels Stigningen i Fællesformuen og en Nedgang i Fællesgælden, men ogsaa, at det indvundne anvendes til Nedgang i Skatter, saa det bliver tilsvarende billigere at leve.

Den arbejdende Befolkning skal have sine Rettigheder respekteret fuldt ud.

Udbytningen bør afskaffes, de arbejdsfrie Indkomsters Kilde stoppes.«

Forslagsstilleren tilføjede, at der senere vilde fremkomme Forslag om Ophævelse af Told og Skatter og Forenkling af Statens Magtomraade.

Lovforslaget var inddelt i 3 Afsnit: om Grundskyld, Udligning og Skattelettelser.

I. Grundskyld, §§ 1—6.

Medens den private Ejendomsret til selve Jorden ønskes bevaret, foreskriver § 1, at hele Grundværdien skal *inddrages til det offentlige* gennem Paaligning af en ved Vurdering fastsat aarlig Afgift (Grundskyld). Den herved opnaaede lige Adgang til Jord uden Købesum begrænses ved, at Skøde kun kan udstedes til *danske Statsborgere*.

I det første Aar, 1938—39, skal Grundskylden udredes med samme Beløb som det foregaaende Aar plus $4\frac{1}{2}$ pCt. af den pr. 1. April 1938 ansatte skyldpligtige Grundværdi*).

Derefter *ansætter* Vurderingsmyndighederne *hvert Aar* inden 1. April det Beløb, der skal betales som Grundskyld i det følgende Finansaar. Ansættelsen skal finde Sted »til den gennem Tilbud og Efterspørgsel fremkomne Pladsværdi for Jord i ubebygget Stand«, og hvad enten Jorden hører til en større eller mindre Ejendom, skal den ansættes til *samme Værdi pr. Arealenhed*. Fremdeles paabydes det at tage Hensyn til Udstyknings- og Driftsomlægningsmuligheder, saaledes at Jordens Salgsværdi ophæves. Hvor Jorden til samme Ejendom er af væsentlig *forskellig Beskaffenhed* eller Beliggenhed, ansættes de paagældende Arealer hvert for sig, og for Skove ansættes Jorden med Skovdrift. Naar Ejeren fremsætter Begæring derom, skal der gives *Fradrag for private Foranstaltninger* i det Omfang, hvori de har været værdiforøgende, og der maa ikke paalignes en Ejendom mere i Grundskyld, end at Ejendommen omkostningsfrit kan afhændes med Tillæg for Forbedringer. Betalt Grundskyld fraregnes ikke.

For fredede eller offentligt tilgængelige Arealer kan der tilstaas Fritagelse for Grundskyld indtil videre.

*) Forslagsstilleren opgjorde Udbyttet heraf saaledes: Der blev i 1936—37 paalignet 72 Mill. Kr. Grundskyld til Kommunerne og 7 Mill. Kr. til Staten. Disse 79 Mill. Kr. og $4\frac{1}{2}$ pCt. af de 5 000 Mill. Kr. Grundværdi i privat Besiddelse, 225 Mill. Kr., giver tilsammen 304 Mill. Kr. i Grundskyld.

Grundskylden betales med *Halvdelen til Staten og Halvdelen til Kommunerne*. I Landdistrikterne kan indtil en Trediedel af den kommunale Andel opkræves af Amtet; Resten tilfalder Sognekommunen.

II. Udligning, §§ 7—13.

Det Tab, der ved Inddragelsen af Grundværdien paaføres Grundejerne, skal ikke bæres af disse alene, men ifølge § 7 tildeles der dem i 25 Aar en aarlig *Godtgørelse* af Statskassen paa 4 pCt. af *Grundværdien*, dog højst efter Ansættelsen pr. 1. April 1938. — Beløbet udbetales af Statskassen med Fradrag af Udligningsafgift (§ 8). Halvdelen af Godtgørelsen skal anvendes til Afdrag paa Ejendommens Pantegæld.

Det var Forslagsstillerens Tanke hermed at yde Ejerne i alt (med $4\frac{1}{2}$ pCt. Rente og Rentes Rentes) ca. 60 pCt. af Jordværdien, hvortil vilde komme ca. 10 pCt. ved Nedsættelse af Bygningskylden gennem 25 Aar, saaledes at 30 pCt. skulde blive den gældfri Grundejers Andel i Grundskylden (jfr. § 9).

Til Dækning af Udgiften ved denne Godtgørelse foreslaas det i § 8 at paaligne *al fast Ejendom* en *Udligningsafgift* paa 2 pCt. af Bygningsværdien (Ejendomsskyldværdien minus Grundværdien pr. 1. April 1938) gennem 25 Aar, svarende til en Formueafgift paa 30 pCt.

I Bemærkningerne til Lovforslaget opgjorde Forslagsstilleren Godtgørelsen til ca. 180 Mill. Kr. om Aaret. Endvidere anførte han, at ca. 14 Milliarder af Ejendomsskylden er i privat Besiddelse; de 5 Milliarder er Jordværdi, og 2 pCt. af 9 Milliarder Bygningsværdi giver da de 180 Mill. Kr.

Ifølge § 9 deltager *Pantekreditorerne* i Udligningsafgiften og Godtgørelsen til Grundejerne derved, at Ejeren gennem 25 Aar faar Ret til ved Rentebetalingen at fradrage 2 pCt. aarlig af Restgældens Beløb pr. 1. April 1938.

Lovforslagets § 10 giver Grundejeren Ret til ved Indfrielse af Gæld at fradrage det fornødne kapitaliserede Afgiftsbeløb, § 11 giver Kredit- og Hypotekforeninger Adgang til at fradrage Afgiften ved deres Renteudbetalinger (i Tilfælde af Udtrækning dens kapitaliserede Værdi), og med

Hensyn til pantsatte Obligationer bestemmer § 12, at Pant-haveren deltager i Obligationsafgiften i det Forhold, hvori Obligationens Restbeløb staar til det for Pantet ydede Laans Restbeløb.

III. Skattelettelser, §§ 14—17.

Grundstigningsskylden, den kommunale og fælleskommunale *Grundskyld* ophæves, medens den kommunale (og fælleskommunale) *Ejendomsskyld* hvert Aar nedsættes med $\frac{1}{25}$.

Ligeledes bortfalder Grundskylden til *Staten*, og Ejendomsskylden afvikles gennem 25 Aar.

Hele det ved Grundskylden indkomne Beløb (anslaaet til ca. 225 Mill. Kr.) skal bruges til *Nedsættelse af Skatter og Afgifter*.

Lovforslaget kom ikke til Behandling.

18. Forslag til Lov om Formueafgift til Afvikling af offentlig Gæld. (Af Oluf Pedersen). [A. Sp. 3529].

Forelagt i Folketinget $19\frac{1}{1}$ (F. Sp. 2473).

Lovforslaget danner et Supplement til foranstaaende Forslag om Ligeret til Grundværdierne. Ved dette foreslaas der paalagt alle Formuer i fast Ejendom — til Beløb af ca. 14 Milliarder Kr. — en Grundskyld, Udligningsafgift eller dertil knyttet Gældsnedskrivning paa 30 pCt.; nærværende Forslag gaar ud paa at paalægge *anden Formue* (anslaaet til ca. 5 Milliarder Kr.) en tilsvarende Afgift, nemlig 2 pCt. om Aaret af Formuens Beløb pr. 1. April 1938.

Banker og Sparekasser svarer Afgiften baade af Egenkapital og Indskud, dog ikke af Formue anbragt i fast Ejendom som Eje eller mod Pant. Paa Indskud baandlægges, til Dækning for Grundskyld, Udligningsafgift, Gældsnedskrivningen i fast Ejendom og Formueafgiften, 30 pCt. af det pr. 1. April 1938 indestaaende Beløb.

Livsforsikringselskaber o. lign. svarer Afgiften af deres Formue og Præmiereserver, dog ikke af Formue anbragt i fast Ejendom eller af Indskud i Banker og Sparekasser. Der indrømmes Selskaberne en tilsvarende Regresret over for de forsikrede efter nærmere Opgørelse af Forsikringsraadet.

Andre Selskaber svarer Afgiften af Formuer anbragt i Skibe, Ejendom i Udlandet, Varelagre m. v. samt af Værdipapirer, der ikke er anbragt i fast Ejendom her i Landet eller som Indskud eller Aktier i danske Banker og Sparekasser.

Af Formuer, som ikke har udredet Afgiften paa anden Maade, svares en *personlig* Afgift. I Formuebeløbet fradrages løs Gæld.

Formueafgiften indbetales til Statskassen. *Kommunerne* faar gennem 25 Aar et Tilskud paa 2 pCt. aarligt af deres Gæld pr. 1. April 1938. Dette Tilskud skal bruges til *Afdrag paa Gælden*. Statens egen Andel i Formueafgiften anvendes til *Afdrag paa Statsgælden*.

Det samlede Afgiftsbeløb var anslaaet til 98 Mill. Kr. aarlig, hvoraf Kommunerne skulde have ca. 23 Millioner, Staten ca. 75 Millioner.

Lovforslaget indeholdt endvidere Bestemmelser om Forhøjelse af *Frigrænsen for Statsindkomstskatten* til 3 000 Kr. for Ikke-Forsørgere, 5 000 Kr. for Forsørgere, og *Fradraget for Børn* under 15 Aar var forhøjet til 1 000 Kr. pr. Barn. Desuden foresloges *Frigrænsen for Statsformueskatten* forhøjet til 25 000 Kr. for Ikke-Forsørgere, 50 000 Kr. for Forsørgere.

Efter Forslagsstillerens Opgørelse vilde herved ca. 1,2 Millioner nuværende Skatteydere blive fritaget for Indkomstskat og ca. 140 000 for Formueskat. Nedgangen til et samlet Beløb af 35 Mill. Kr. »dækker de 35 Mill. Kr., Staten sparer til Afdrag«.

Gennemførelsen af dette Lovforslag og Forslaget om Ligeret til Grundværdierne vilde efter Forslagsstillerens Mening »ophæve den Landbrugskrise, der bunder i for store Driftsudgifter og de høje Renter; men Befolkningen som Helhed faar sin Købeevne forøget, saa Arbejdsløsheden modvirkes positivt«. Landbrugskrisens Ophævelse og Arbejds-

løshedens Afskaffelse vilde desuden betyde en mægtig Nedgang i de offentlige Udgifter.

»De to Lovforslags Gennemførelse vil ikke blot muliggøre en øjeblikkelig Afskaffelse af en Række Skatter paa Arbejde og Forbrug, men de kan føre til en fuldkommen Afvikling, naar de nye Indkomster af retsmæssig Fællesejendom, Besparelser ved Afvikling af offentlig Gæld, Nedgang saavel i Udgift til at bøde paa sociale Nødstilstande, fordi disse afvikles, som i de offentlige Lønninger ved Prisniveauets Nedgang, forbindes med den kloge, sparsommelige offentlige Økonomi, der da *kan* praktiseres, endog uden at nødlidende behandles karrigt eller at Undervisningen af Børnene forringes.«

Lovforslaget kom ikke til Behandling.

19. Forslag til Lov om Ydelse af Dyrtidstillæg til arbejdsløse, Alders- og Invalidere rentnydere. (Af Alfred Jensen og Aksel Larsen). [A. Sp. 3979].

Forelagt i Folketinget $11\frac{1}{2}$ (F. Sp. 3058).

Lovforslaget gik ud paa under Hensyn til den gennem længere Tid herskende Dyrtid at yde et *Dyrtidstillæg* dels til arbejdsløse dels til Alders- og Invalidere rentnydere.

De arbejdsløse skulde have et ugentligt Dyrtidstillæg paa 20 pCt. af den ugentlige Understøttelse, som maksimalt kan oppebæres i Henhold til Arbejdsløshedslovens § 15, og Tillægget skulde udbetales til forsikrede arbejdsløse gennem Arbejdsløshedskasserne, til Ikke-Forsikrede ved Kommunerne Foranstaltning.

Alders- og Invalidere rentnydere skulde have et Dyrtidstillæg paa 20 pCt. af den dem i Henhold til Folkeforsikringsloven tilkommende Rente, og Tillægget skulde udbetales maanedsviis i Forbindelse med Rentens almindelige Udbetaling.

Det paalagdes *Statskassen* at *refundere* Arbejdsløshedskasserne og Kommunerne alle de med Dyrtidstillægget forbundne Udgifter.

Yderligere indeholdt Lovforslaget den Bestemmelse, at Dyrtdstillæggene ikke af Kommunerne maatte benyttes til en Indskrænkning i den hidtil ydede ekstra Hjælp (Husleje, Gas, Lys o. s. v.).

Lovens Varighed foresloges begrænset til 1. November 1938.

Lovforslaget kom ikke til Behandling. Om et fra kommunistisk Side stillet Ændringsforslag til Lovforslaget om Ændringer i Folkeforsikringsloven se Side 291.

C.

Andre Sager.

I. Beslutninger m. m.

1. Beslutning af Rigsdagen angaaende Statsregnskabet for Finansaaret 1935—36. [C. Sp. 225 og 235].

Behandlet først i *Folketinget*. Anmeldt $\frac{5}{10}$ (F. Sp. 2). Henvist til et Udvalg paa 9 Medlemmer (Bjerring [Formand], Holger Eriksen, E. Friis [Sekretær], Bollerup Madsen, Retoft, Hassing-Jørgensen, Elgaard, Arnth Jensen og Kristen Amby), der afgav Betænkning $\frac{28}{1}$ (B. Sp. 535). (Ordfører: Bjerring). 1. Beh. $\frac{3}{2}$ (F. Sp. 2807). 2. (sidste) Beh. $\frac{9}{2}$ (F. Sp. 2933).

Anmeldt i *Landstinget* $\frac{9}{2}$ (L. Sp. 512). Behandlingsmaaden $\frac{11}{2}$ (L. Sp. 530). Henvist til et Udvalg paa 9 Medlemmer (Bramsnæs [Formand], C. E. Christiansen, Johs. Clausen, Gunnar Fog-Petersen, Stegger Nielsen [Sekretær], Offersen, Ch. Petersen, Schaumann og Stein), der afgav Betænkning $\frac{23}{2}$ (B. Sp. 597). (Ordfører: Bramsnæs). 1. Beh. $\frac{25}{2}$ (L. Sp. 589). 2. (sidste) Beh. $\frac{2}{3}$ (L. Sp. 601).

Begge Ting vedtog — efter Forslag af paagældende Udvalg — følgende Beslutning: Statsregnskabet for Finansaaret 1935—36 godkendes.

2. Beslutning af Rigsdagen i Henhold til Lov Nr. 112 af 9. Marts 1917 om »Kongeriget Danmarks Hypotekbank« § 13. [C. Sp. 223 og 355].

Behandlet først i *Folketinget*. Anmeldt $\frac{13}{10}$ (F. Sp. 25). Behandlingsmaaden $\frac{14}{10}$ (F. Sp. 79). Henvist til et Udvalg

paa 9 Medlemmer (Bjerring [Formand], Riis Flor, Albinus Jensen, J. Chr. Jensen [Sekretær], Gustav Pedersen, Rasmussen [Gylling], Himmelstrup, Julin og Hasle), der afgav Betænkning $^{21}/_1$ (B. Sp. 521). (Ordfører: Bjerring). 1. Beh. $^{3}/_2$ (F. Sp. 2805). 2. (sidste) Beh. $^{9}/_2$ (F. Sp. 2932).

Anmeldt i *Landstinget* $^{9}/_2$ (L. Sp. 512). Behandlingsmaaden $^{11}/_2$ (L. Sp. 530). Henvist til et Udvalg paa 9 Medlemmer (C. E. Christiansen, Gunnar Fog-Petersen, Jens Høyer, Jensen-Stevns, Ch. Petersen [Formand], Schaumann, Stein, Stumph og Thomsen), der afgav Betænkning $^{9}/_3$ (B. Sp. 751). (Ordfører: Ch. Petersen). 1. Beh. $^{16}/_3$ (L. Sp. 724). 2. (sidste) Beh. $^{18}/_3$ (L. Sp. 802).

Ved Beslutningen godkendtes Hypotekbankens Regnskab for Tiden fra 1. April 1936 til 31. Marts 1937.

3. Beslutning om Godkendelse af Opgørelsen over de Beløb, som Københavns Frihavns-Aktieselskab i Aaret 1937 har anvendt til Anlæg i Frihavnen. (Minister for offentlige Arbejder *Fisker*). [A. Sp. 5613. — C. Sp. 1195 og 1387].

Behandlet først i *Landstinget*. Anmeldt $^{31}/_3$ (L. Sp. 956). Behandlingsmaaden $^{1}/_4$ (L. Sp. 984). 1. Beh. $^{5}/_4$ (L. Sp. 1040). 2. (sidste) Beh. $^{6}/_4$ (L. Sp. 1059).

Anmeldt i *Folketinget* $^{6}/_4$ (F. Sp. 4938). Behandlingsmaaden $^{8}/_4$ (F. Sp. 5065). 1. Beh. $^{9}/_4$ (F. Sp. 5200). 2. (sidste) Beh. $^{11}/_4$ (F. Sp. 5317).

Det Beløb, Beslutningen angaar, er 64 771 Kr. 66 Øre. (Til 1. Januar 1938 er der i alt anvendt 18 822 635 Kr. 78 Øre til Anlæg i Frihavnen).

Beslutningen vedtoges enstemmigt i begge Ting.

4. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en den 23. Marts 1937 i London afsluttet Konvention angaaende Fastsættelse af Maskestørrelse for Fiskeredskaber og Mindstemaal for Fisk. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 3267. — C. Sp. 115 og 129].

Behandlet først i *Folketinget*. Anmeldt 3°/₁₁ (F. Sp. 1629). Behandlingsmaaden 1°/₁₂ (F. Sp. 1682). 1. Beh. 3°/₁₂ (F. Sp. 1741). 2. (sidste) Beh. 14°/₁₂ (F. Sp. 2103).

Anmeldt i *Landstinget* 15°/₁₂ (L. Sp. 253). Behandlingsmaaden 15°/₁₂ (L. Sp. 277). 1. Beh. 15°/₁₂ (L. Sp. 279). 2. (sidste) Beh. 15°/₁₂ (L. Sp. 285).

Beslutningen gaar ud paa, at Rigsdagen meddeler sit Samtykke til Danmarks Ratifikation af den af Regeringen den 23. Marts 1937 i London undertegnede Konvention angaaende Fastsættelse af Maskestørrelse for Fiskeredskaber og Mindstemaal for Fisk.

Konventionen, der er afsluttet paa Initiativ af Det Internationale Havundersøgelseraad, er undertegnet af Danmark, Island, Belgien, det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, den irske Fristat, Nederlandene, Norge, Polen, Sverige og Tyskland. Den vedrører Fiskeriet i *den nordlige Del af Atlanterhavet* og tilgrænsende Have med *Undtagelse* af Middelhavet og *Østersøen*.

I Farvandene Nord for 66° n. Br. og Øst for Greenwich Meridianen skal *Maskestørrelsen* være mindst 105 mm pr. Helmaske i Trawl, Snurrevod eller andet Vod, der slæbes hen over Havbunden. I de øvrige Farvande, hvor danske Interesser især falder, Nordsøen og Kattegat, skal Mindstemaskestørrelsen være 70 mm.

Der maa dog anvendes Vod med *mindre* Maskestørrelse, naar Fiskeriet gælder Makrel, Sild, Aal, Rejer eller Jomfruhummer.

Bestemmelserne om Maskestørrelse omfatter *ikke* de paagældende Landes *Søterritorier*.

Maskestørrelsen i de Vodredskaber, der benyttes af danske Fiskere, ligger i Almindelighed over de anførte Mindstemaal.

De fastsatte *Mindstemaal for Salgsfisk* angaar navnlig: Torsk og Kuller (24 cm fra Snudespids til Halefinnens Spids), Rødspætter (23 cm), Søtunge (21 cm), Pigvar og Sletvar (25 cm).

Konventionen kan opsiges efter Udløbet af 3 Aar fra dens Ikrafttræden. Opsigelsesvarselet er 3 Maaneder.

Forslaget til Rigsdagsbeslutning vedtoges enstemmigt i begge Ting.

Sagens Behandling i Folketinget gav Anledning til en Diskussion om *Fiskepriserne* ved Detailsalg i København.

5. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en under 5. November 1937 i København undertegnet Venskabs-, Handels- og Skibsfartstraktat mellem Danmark og Siam med dertil hørende Slutprotokol. (Udenrigsminister *P. Munch*). [A. Sp. 3885. — C. Sp. 261 og 303].

Behandlet først i *Landstinget*. Anmeldt $\frac{9}{2}$ (L. Sp. 507). Behandlingsmaaden $11\frac{1}{2}$ (L. Sp. 518). 1. Beh. $25\frac{1}{2}$ (L. Sp. 590). Henvist til et Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Andersen, Andrea Brochmann [Sekretær], A. P. Hansen, Ingeborg Hansen, Severin Hansen, Hauch, Jepsen Christensen, Kr. Johansen, Josiassen, Kantsø [Formand], Lange, Rytter, Stein, Stensballe og Veistrup), der afgav Betænkning $\frac{3}{3}$ (B. Sp. 671). (Ordfører: Kantsø). 2. (sidste) Beh. $\frac{4}{3}$ (L. Sp. 633).

Anmeldt i *Folketinget* $\frac{4}{3}$ (F. Sp. 3683). Behandlingsmaaden $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3691). 1. Beh. $\frac{9}{3}$ (F. Sp. 3732). 2. (sidste) Beh. (F. Sp. 3864).

Beslutningen gaar ud paa, at Rigsdagen meddeler sit Samtykke til Danmarks Ratifikation af den under 5. November 1937 i København undertegnede Venskabs-, Handels- og Skibsfartstraktat mellem Danmark og Siam med dertil hørende Slutprotokol.

Som et Led i en almindelig Opsigelse af de siamesiske Handelstraktater med det Formaal at opnaa fuldstændig *fiskal og judiciel Autonomi* opsagde den siamesiske Regering ved en Note af 5. November 1936 den mellem Danmark og Siam den 1. September 1925 afsluttede Venskabs-, Handels- og Skibsfartstraktat til Ophør fra 5. November 1937.

Samtidig anmodede den siamesiske Regering den danske Regering om at give sit Samtykke til, at den til Traktaten knyttede Protokol, hvorved de i Siam boende danske Statsborgere var unddraget de siamesiske Domstole (undtagen Højesteretten) bortfaldt, uanset at en aftalt Frist for Protokollens Bortfald ikke var udløbet.

Den danske Regering modtog derhos fra den siamesiske Regering et Udkast til en ny Venskabs-, Handels- og Skibsfartstraktat, hvortil Udenrigsministeriet stillede et Modforslag, hvis Bestemmelser i det store og hele svarede til Bestemmelserne i Traktaten af 1925, og ved en Noté af 20. Oktober 1937 udtalte den danske Regering, at den i Princippet kunde gaa ind paa, at den foran nævnte Protokol skulde bortfalde, samtidig med at den nye Handelstraktat traadte i Kraft. Det var dog en Forudsætning, at der for den siamesiske Folkerepræsentation blev forelagt en Lov, hvori fastslaas, at de almindelige Principper for international Privatret ligesom hidtil skal bringes til Anvendelse af de siamesiske Domstole.

Ifølge de af Udenrigsministeriet indhentede Oplysninger har baade Norge og Sverige givet Afkald paa særlig Jurisdiktion i deres Aftaler med Siam.

Traktaten er i det væsentligste baseret paa det danske Modforslag og er saaledes i Overensstemmelse med de almindelige Principper, der ligger til Grund for de danske Handels- og Skibsfartstraktater.

Artikel 2 stipulerer Mestbegunstigelse med Hensyn til de respektive *Statsborgeres* Adgang til at komme ind paa, rejse og bosætte sig paa det andet Lands Territorium, udøve religiøst, opdragende og velgørende Arbejde, eje eller leje Huse, Fabrikbygninger, Pakhuse og Butikslokaler, anvende Repræsentanter efter eget Valg samt eje og forpagte Jord til alle lovlige Formaal. Endvidere tilsiges Mestbegunstigelse med Hensyn til Handel, Industri, Skibsfart og al anden Erhvervsvirksomhed samt med Hensyn til Erhvervelse, Besiddelse af og Raadighed over Løsøre og fast Ejendom. Opnaaelse af Rettigheder med Hensyn til fast Ejendom er dog betinget af Gensidighed.

Artikel 7 indeholder Tilsagn om, at de i det ene Land hjemmehørende *Selskaber* vil blive retlig anerkendt i det andet Land, og der gives dem Adgang til paa de i Landets Lovgivning fastsatte Betingelser at drive Virksomhed dér og i denne Henseende samt med Hensyn til at erhverve, besidde og leje Løsøre og fast Ejendom nyde samme Behandling som den mest begunstigede Nations Selskaber.

Artikel 11 fastsætter Mestbegunstigelsesbehandling med Hensyn til *Told- og Tillægsafgift* af enhver Art. Mestbegun-

stigelsestilsagnet omfatter derhos Toldtariffens Inddeling og Fortolkning m. v.

Ifølge Artikel 25 forbliver Traktaten i Kraft i 5 Aar, og hvis den ikke opsiges 12 Maaneder inden Udløbet af dette Tidsrum, forbliver den i Kraft indtil Udløbet af eet Aar efter at være opsagt.

Forslaget til Rigsdagsbeslutning vedtoges enstemmigt i begge Ting.

6. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en under 21. Oktober 1937 i Paris undertegnet Handelstraktat mellem Danmark og Haïti med dertil hørende Slutprotokol. (Udenrigsminister *P. Munch*). [A. Sp. 3929. — C. Sp. 263 og 303].

Behandlet først i *Landstinget*. Anmeldt $\frac{9}{2}$ (L. Sp. 507). Behandlingsmaaden $\frac{11}{2}$ (L. Sp. 518). 1. Beh. $\frac{25}{2}$ (L. Sp. 594, jfr. Sp. 590). Henvist til det under foranstaaende Sag nævnte Udvalg, der afgav Betænkning $\frac{3}{3}$ (B. Sp. 671). (Ordfører: Kantsø). 2. (sidste) Beh. $\frac{4}{3}$ (L. Sp. 633).

Anmeldt i *Folketinget* $\frac{4}{3}$ (F. Sp. 3683). Behandlingsmaaden $\frac{8}{3}$ (F. Sp. 3691). 1. Beh. $\frac{9}{3}$ (F. Sp. 3733). 2. (sidste) Beh. $\frac{11}{3}$ (F. Sp. 3865).

Beslutningen gaar ud paa, at Rigsdagen meddeler sit Samtykke til Danmarks Ratifikation af den under 21. Oktober 1937 i Paris undertegnede Handelstraktat mellem Danmark og Haïti med dertil hørende Slutprotokol.

Paa Foranledning af interesserede Erhvervskredse har Spørgsmaalet om Afsluttelse af en Handels- og Skibsfarts-traktat mellem Danmark og Haïti gentagne Gange været Genstand for Overvejelse uden dog at føre til noget Resultat.

Da den haïtianske Gesandt i Paris i 1932 var i København, udtalte han sig i Retning af, at den haïtianske Regering under Hensyn til Haïtis ret betydelige Eksportinteresser i Danmark (navnlig Kaffeeksport) nærrede Ønske om at komme til Enighed med Danmark om en Handelstraktat, og den danske Regering benyttede da Lejligheden til at overrække Gesandten et Udkast til en Mestbegunstigelsestraktat. Om dette Udkast har der derefter i de forløbne Aar været ført Forhandlinger, som resulterede i, at der den 21. Oktober 1937 undertegnedes en Handelstraktat mellem de to Lande.

Ved Traktaten opnaar Danmark *Mestbegunstigelse* med Hensyn til Told og dermed navnlig de samme Toldnedsættelser i den haïtianske Minimaltarif, som Haïti tilstod De forenede Stater ved en Traktat af 1935; der aabnes herved Mulighed for Afsætning af forskellige danske Landbrugsprodukter, saasom Smør, kondenseret Mælk, Ost og Svinefedt. Endvidere faar Danmark Sikkerhed for Toldbehandling af danske Varer i Henhold til den haïtianske Toldlovs Minimaltarif (Maksimaltariffens Satser er 100 pCt. højere end Minimaltariffens).

Med Hensyn til Mestbegunstigelsesbehandlingen er der dog den Indskrænkning, at denne ikke skal finde Anvendelse paa Spørgsmaalet om *Selskabers* Adgang til den anden Parts Territorium, hvilket Spørgsmaal vedblivende skal afgøres i Henhold til vedkommende Lands Love og Forskrifter.

Traktatens Bestemmelser finder ikke Anvendelse paa Begunstigelser, som Danmark maatte tilstaa *Norge og Sverige*, og Begunstigelser, som Haïti maatte tilstaa den dominikanske Republik. Desuden indeholder Slutprotokollen et dansk Forbehold med Hensyn til de Begunstigelser, som Danmark maatte give *Island*.

Twistigheder om Indholdet, Fortolkningen eller Anvendelsen af Traktaten, som ikke kan løses ad diplomatisk Vej, skal paa Forlangende af en af Parterne forelægges den faste Domstol for mellemfølgelig Retspleje i Haag.

Forslaget til Rigsdagsbeslutning vedtoges enstemmigt i begge Ting.

7. Rigsdagsbeslutning i Anledning af et under 28. Maj 1937 i Haag mellem Danmark, Belgien, Finland, Luxemborg, Nederlandene, Norge og Sverige truffet Arrangement angaaende Fremme af Handelsomsætningen. (Udenrigsminister *P. Munch*). [A. Sp. 3211. — C. Sp. 305 og 369].

Behandlet først i *Folketinget*. Anmeldt ²⁴/₁₁ (F. Sp. 1565). Behandlingsmaaden ²⁵/₁₁ (F. Sp. 1598). 1. Beh. ³⁰/₁₁ (F. Sp. 1631). Henvist til et Udvalg paa 15 Medlemmer (Hauge,

P. Andersen, Einer-Jensen, Hartvig Frisch [Formand], Hans Nielsen, Gustav Pedersen, Smørum, Rager [Sekretær], A. M. Hansen, Himmelstrup, Krag, Brorsen, Drachmann, A. C. D. Petersen og Prieme), der afgav Betænkning $\frac{4}{3}$ (B. Sp. 699). (Ordfører: Hauge). 2. (sidste) Beh. $\frac{11}{3}$ (F. Sp. 3865).

Anmeldt i *Landstinget* $\frac{24}{11}$ (L. Sp. 102). Behandlingsmaaden $\frac{11}{3}$ (L. Sp. 712). 1. Beh. $\frac{17}{3}$ (L. Sp. 752). 2. (sidste) Beh. $\frac{23}{3}$ (L. Sp. 818).

Beslutningen gaar ud paa, at Rigsdagen meddeler sit Samtykke til Ratifikation af det under 28. Maj 1937 i Haag mellem Danmark, Belgien, Finland, Luxemborg, Nederlandene, Norge og Sverige truffne Arrangement angaaende Fremme af Handelsomsætningen.

Den 22. December 1930 blev der i Oslo afsluttet en Konvention mellem Danmark, den belgisk-luxemborgske Union, Nederlandene, Norge og Sverige om økonomisk Tilnærmelse (Aarvog 1930—31, Side 672). Denne saakaldte *Oslo-Konvention* blev efter at være godkendt af Rigsdagen ratificeret af Danmark ved kgl. Resolution af 23. April 1931. Den tiltraadtes i 1933 af Finland.

Ifølge Konventionen forpligtede de deltagende Lande sig til ikke at skride til en Forhøjelse af bestaaende Toldsatser eller til Indførelse af Told paa hidtil toldfrie Varer uden først at have givet de øvrige deltagende Lande *Underretning* om de paagældende Forslag eller Beslutninger, saa at disse kunde gøre deres eventuelle Indvendinger gældende.

I en samtidig med Konventionen undertegnet Protokol udtaltes det bl. a., at Regeringerne i de Lande, der havde undertegnet Oslo-Konventionen, var beredt til at yde deres Støtte til internationale Bestræbelser, der gaar ud paa at *formindske Hindringerne for Handelen* og forbedre de almindelige Vilkaar for Omsætningen, og at Regeringerne med disse Formaal for Øje og for at varetage deres fælles Interesser havde til Hensigt at fortsætte det af dem i Løbet af Aaret 1930 indledede Samarbejde paa det økonomiske Omraade.

Den økonomiske *Verdenskrise* medførte, at de regelmæssige Møder, der var forudset i Oslo-Protokollen, midlertidigt stilledes i Bero. Oslo-Landene, der tidligere havde ført en ensartet liberalt betonet Handelspolitik, blev af Forholdene tvunget over i en ny Politik, som kom til at forme sig efter indbyrdes afvigende Principper. Deprecieringen af det engelske Pund i 1931 medførte en Deling af Oslo-Landene i to Grupper. Danmark, Finland, Norge og Sverige sluttede sig til Sterling-

blokken, medens den belgisk-luxemborgske Union og Nederlandene kom til at høre til Guldblokken.

I 1936 blev imidlertid ogsaa den belgiske og den nederlandske Valuta deprecieret, og da ydermere Verdenskonjunkturerne viste en opadgaaende Tendens, fandt den nederlandske Statsminister, Dr. *Colijn*, i Begyndelsen af 1937, at Tidspunktet var inde for en *Genoptagelse af Samarbejdet* mellem Oslo-Landene. Efter Indbydelse af den nederlandske Regering samledes handelspolitiske sagkyndige fra de i Oslo-Konventionen deltagende Lande den 3.—6. Marts 1937 til et Møde i Haag for at undersøge Mulighederne for at finde et Grundlag for Indkaldelse af en Konference om økonomisk Tilnærmelse mellem de nævnte Lande. Forhandlingerne paa dette og et i Tilslutning hertil stedfundet Møde i Bryssel resulterede i et Udkast til et Arrangement angaaende Fremme af Handelsomsætningen. Efter at dette Udkast havde været forelagt de respektive Regeringer, afholdtes der i Haag den 24.—28. Maj 1937 en Konference af officielle Delegerede for Oslo-Landene, og paa denne Konference undertegnedes:

- A. et Arrangement angaaende Fremme af Handelsomsætningen og
- B. en Protokol om økonomisk Samarbejde.

Medens Oslo-Konventionen havde til Hensigt at søge at standse den opadgaaende Tendens i *Toldniveauet*, i hvert Fald for saa vidt angaar de Toldsatser, der interesserede Oslo-Landene, gaar Haag-Arrangementet ud paa *Lettelse af andre Handelsrestriktioner end Told*.

ad A. *Arrangementet* indeholder hovedsagelig følgende Bestemmelser:

I Artikel I har *Belgien, Luxembourg og Nederlandene* som de Lande inder for Oslo-Gruppen, der særlig har benyttet Kontingenteringssystemet som handelspolitisk Foranstaltning under Krisen, gjort visse Indrømmelser med Hensyn til deres Indførselsrestriktioner, idet de har givet hverandre og de øvrige Oslo-Stater Tilladelse til Indførsel uden Begrænsning af visse nærmere angivne Varer. De nævnte Landes Regeringer forpligter sig desuden til ikke at tage noget Initiativ til Forhøjelse af bestaaende Toldsatser eller Indførselsafgifter, for saa vidt angaar de paagældende Varer.

De Varer, det her drejer sig om, er navnlig *Raastoffer* og *Industrivarer*, derimod kun i meget begrænset Omfang Landbrugsvarer.

Paa Grund af det danske Valutasystems særlige Karakter vilde et Tilsagn om ubegrænset Indførsel af visse Varer vanskeligt kunne gennemføres fra dansk Side. Der vilde derimod intet være til Hinder for, at en udvidet Afsætning af danske Varer kunde kompenseres ved en tilsvarende forøget Indførsel af vedkommende Lands Produkter til Danmark (forøget Udstedelse af Valutaattester paa det paagældende Land). Allerede paa det første Møde af sagkyndige i Haag fremsatte man denne Tanke, og der har ikke fra de øvrige Landes Side været fremsat Krav om, at Danmark skulde paatage sig nogen Forpligtelse i Henhold til Artikel I.

Artikel III forudsætter, at Arrangementet og de tosidede Overenskomster, der allerede maatte være afsluttet mellem Deltagerne, *kompletteres* ved Afsluttelsen af andre tosidede Overenskomster, der har til Formaal at lette Handelen mellem Landene. I Overensstemmelse hermed er der undertegnet en *Aftale mellem Danmark og Holland* (se næste Sag).

Regeringerne i de Lande, der ikke har anvendt det foran omhandlede Kontingentsystem som almindelig handelspolitisk Foranstaltning, nemlig *Danmark, Finland, Nederlandsk Indien, Norge og Sverige*, forpligter sig paa deres Side til ikke at tage noget Initiativ til Forhøjelse af gældende Toldsatser og andre Indførselsafgifter, hver især for nærmere angivne Varer (Artikel II). Disse Lande forpligter sig endvidere til ikke at underkaste Indførselen af de toldbundne Varer kvantitative Begrænsninger, hvis de ikke i Øjeblikket er undergivet saadanne.

I Artikel IV bestemmes det, at de deltagende Landes Regeringer i videst muligt Omfang og med 15 Dages Varsel skal give de andre deltagende Lande *Underretning om paatænkte Foranstaltninger*, ved hvilke kvantitative Begrænsninger, Valutakontrol eller særlige Afgifter bringes i Anvendelse over for Indførselen af Varer, som hidtil ikke har været undergivet saadanne Foranstaltninger, saaledes at de øvrige Deltagere kan gøre deres eventuelle Indvendinger gældende.

De i Arrangementet deltagende Lande vil ifølge Artikel V i Fællesskab undersøge, dels hvilke Forholdsregler der maatte være egnet til at gøre en Ende paa *unormale Konkurrencemetoder* i saadan international Handel, der er af Interesse for disse Lande, dels hvorvidt de Systemer, der benyttes ved offentlige Licitationer eller Bestillinger, maatte give den

ationale Produktion en Fortrinsstilling, som det kunde være ønskeligt at begrænse.

Stater, der ikke er Deltagere i Arrangementet, vil i Henhold til Artikel VI kunne *tiltræde dette*, efter at nærmere Aftale om Vilkaarene er truffet med de Stater, der allerede er Deltagere.

Arrangementet traadte foreløbig i Kraft fra 1. Juli 1937 at regne. Gyldighedstiden var fastsat til et Aar (dog med Mulighed for at frigøre sig for paatagne Forpligtelser ved Indtræden af uforudsete Ændringer i den økonomiske eller handelspolitiske Situation), og det udtaltes i Artikel VIII, at de deltagende Lande i god Tid inden 1. Juli 1938 vilde tage Arrangementet op til *Revision* for at søge at udvide de gensidige Indrømmelser*).

ad B. I den samtidig med Arrangementet undertegnede *Protokol* om økonomisk Samarbejde er det aftalt, at der skal afholdes regelmæssige Møder mellem Repræsentanter for de deltagende Lande for at undersøge, hvorledes Overenskomsten vil kunne udbygges, og for at opretholde en stadig Kontakt paa det økonomiske Omraade. Desuden fremhæves det i Protokollen, at det Arrangement, der er afsluttet, bør anses som et første Skridt med Hensyn til en Sænkning af de økonomiske Skranker, og at det paatænkte Samarbejde vil blive desto mere frugtbringende, jo flere Magter der slutter sig dertil.

Paa *Rigsdagen* gav Ordførerne for Socialdemokratiet, Venstre, Det radikale Venstre og Danmarks Retsforbund Udtryk for Tilslutning til Forslaget til Beslutning, medens Det konservative Folkepartis Ordførere i saavel Folketinget som Landstinget anbefalede hverken at stemme for eller imod. Forslaget vedtoges i begge Ting uden Modstemmer.

*) I Overensstemmelse hermed var Delegerede fra Oslo-Staterne i Begyndelsen af Maj 1938 samlede i Oslo for at drøfte Spørgsmaalet om en Forlængelse af Haag-Arrangementet. Som Forholdene havde udviklet sig, førte Forhandlingerne imidlertid ikke til en saadan Forlængelse. I Stedet for undertegnedes en *Oslo-Deklaration*, der oprettholder visse af Haag-Arrangementets Bestemmelser og forudsætter Afholdelsen af periodiske Møder med Henblik paa en eventuel senere Udvidelse af det handelspolitiske Samarbejde mellem Staterne. Oslo-Konventionen af 1930 er stadig i Kraft.

I Folketingsudvalgets Betænkning udtalte *Venstres* Medlemmer, at de kun har ringe Tro til Haag-Arrangementets økonomiske Betydning for Danmark trods de positive Forpligtelser, det indeholder. »Kun paa eet Omraade, nemlig med Hensyn til *Eksporten af Slagteheste* til Holland, syntes Danmark at have kunnet drage en beskedent Nytte af Arrangementets Bestemmelser.« Da disse imidlertid var Udtryk for et Samarbejde mellem de nordiske Lande, som ogsaa Mindretallet maatte anerkende, vilde man ikke modsætte sig den ønskede Ratifikation.

Det konservative Folkepartis Medlemmer saa med megen Skepsis paa den foreliggende Sag og havde »svært ved at faa Øje paa den Nytte, disse Aftaler har medført i Retning af en Udvidelse af dansk Eksport og Handelsomsætning«. Samtidig var Mindretallet bange for, at Aftalerne kan *indvirke paa vort eget Lands Dispositionsfrihed*, navnlig med Henblik paa den fornødne Afvikling af det nuværende Valutacentral-System og dets eventuelle Afløsning ved andre Foranstaltninger. Paa den anden Side ønskede Mindretallet ikke at modarbejde selv et nok saa beskedent Forsøg paa mellemfolkelig Forstaaelse og Samvirken paa det økonomiske Omraade og vilde derfor undlade at stemme.

8. Rigsdagsbeslutning i Anledning af en under 29. Juni 1937 i København undertegnet Toldoverenskomst mellem Danmark og Nederlandene. (Udenrigsminister *P. Munch*). [A. Sp. 3877. — C. Sp. 307 og 367].

Behandlet først i *Folketinget*. Anmeldt $\frac{9}{2}$ (F. Sp. 2909). Behandlingsmaaden $\frac{15}{2}$ (F. Sp. 3062). 1. Beh. $\frac{18}{2}$ (F. Sp. 3229). Henvist til det under foranstaaende Sag nævnte Udvalg, der afgav Betænkning $\frac{4}{3}$ (B. Sp. 693). (Ordfører: Hauge). 2. (sidste) Beh. $\frac{11}{3}$ (F. Sp. 3886, jfr. Sp. 3866).

Anmeldt i *Landstinget* $\frac{9}{2}$ (L. Sp. 507). Behandlingsmaaden $\frac{11}{2}$ (L. Sp. 518). 1. Beh. $\frac{17}{3}$ (L. Sp. 764). 2. (sidste) Beh. $\frac{23}{3}$ (L. Sp. 819).

Beslutningen gaar ud paa, at Rigsdagen meddeler sit Samtykke til Danmarks Ratifikation af den under 29. Juni 1937 i København undertegnede Toldoverenskomst mellem Danmark og Nederlandene.

Umiddelbart efter at der mellem de saakaldte Oslo-Stater var truffet et *Arrangement af 28. Maj 1937* til Fremme af Handelsomsætningen (se foranstaaende Sag), blev der i København optaget Forhandlinger med en hollandsk Delegation. Disse Forhandlinger førte den 29. Juni 1937 til Afslutelse af en Overenskomst, hvis Formaal var en Udvidelse af Handelen mellem Danmark og Holland.

Ved Overenskomsten opnaaede Danmark *Kontingenter for Oksekød, Fisk* og nogle mindre vigtige Industrivarer mod til Gengæld at sikre Holland en *forøget Udstedelse af Valutabevillinger til* Indførsel her til Landet af *Blomsterløg, Planter* samt visse *Raastoffer og Industrivarer*. Den tilsigtede Udvidelse af Eksporten andrager for hver af Parterne ca. 5½ Mill. Kr.

For imidlertid at muliggøre en lønnende Udførsel af dansk Oksekød inden for det tilstaaede Kontingent (3 600 Tons) har Holland *nedsat Tolden paa Oksekød* fra 20 pCt. til 12½ pCt., hvorhos de samlede Afgifter, som rammer Kødet ved Indførselen til Holland, nedsættes efter en bestemt Skala, saafremt Prisen paa Oksekød i Holland gaar ned under 70 Cts. pr. kg.

Til Gengæld for Toldnedsættelsen for Oksekød har Danmark indrømmet Holland en *Binding af Tolden paa Blomsterløg*, 50 Øre pr. kg.

Overenskomsten skulde forblive i Kraft indtil 1. Juli 1938, og saafremt den ikke blev opsagt med 3 Maaneders Varsel inden dette Tidspunkt, løbe videre, indtil den maatte blive opsagt af en af Parterne med en Maanedes Varsel*).

Forslaget til Beslutning *vedtoges enstemmigt* i begge Rigsdagens Ting, efter at det i Folketinget havde været henvist til Behandling i Udvalget angaaende Haag-Arrangementet af 28. Maj 1937.

*) Overenskomsten blev fra hollandsk Side opsagt til Ophør den 1. Juli 1938. Den afløstes efter forudgaaende Forhandlinger i Haag af en *ny dansk-hollandsk Vareudvekslingsoverenskomst*, som undertegnedes den 30. Juni 1938.

9. Rigsdagsbeslutning angaaende et af den internationale Arbejdskonference i Genève i Aaret 1936 vedtaget Udkast til Konvention angaaende Minimumskrav i Henseende til faglig Duelighed hos Skibsofficerer i Handelsskibe. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærboel*). [A. Sp. 5569. — C. Sp. 383 og 1149].

Behandlet først i *Landstinget*. Anmeldt $1\frac{1}{3}$ (L. Sp. 715). Behandlingsmaaden $1\frac{2}{3}$ (L. Sp. 752). 1. Beh. $2\frac{2}{3}$ (L. Sp. 822). 2. (sidste) Beh. $2\frac{5}{3}$ (L. Sp. 890).

Anmeldt i *Folketinget* $2\frac{5}{3}$ (F. Sp. 4435). Behandlingsmaaden $2\frac{6}{3}$ (F. Sp. 4441). 1. Beh. $1\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4750). 2. (sidste) Beh. $5\frac{1}{4}$ (F. Sp. 4805).

Beslutningen gaar ud paa, at Rigsdagen udtaler sin Tilslutning til, at det af den internationale Arbejdskonference i Genève i Aaret 1936 vedtagne Udkast til Konvention angaaende Minimumskrav i Henseende til faglig Duelighed hos Skibsofficerer i Handelsskibe ratificeres.

Da de i Konventionen opstillede Krav for Danmarks Vedkommende maa anses for opfyldt ved de Bestemmelser, der allerede findes herom i dansk Lovgivning (navnlig i Sønæringsloven af 28. Februar 1916 med senere Ændringer samt i Lovgivningen om Maskinist- og Navigationsundersøgningen), har det været muligt at ratificere Konventionen uden Gennemførelse af særlige Lovforanstaltninger.

Ratifikationen er bindende for en Periode paa 10 Aar, men dette har ikke givet Anledning til Betænkelighed, idet den danske Lovgivning paa det heromhandlede Omraade næppe kan forventes at ville blive ændret saaledes, at Konventionens Minimumskrav ikke længer er opfyldt.

Forslaget til Beslutning vedtoges enstemmigt i begge Ting.

10. Fastsættelse i Henhold til § 3 i Lov Nr. 198 af 16. Juli 1927 om Vederlag og Pension m. v. for Ministre af det Tidsrum, i hvilket fhv. Finansminister H. P. Hansen kan oppebære Ventepenge.

Efter at Statsministeren i Henhold til § 3 i Lov om Vederlag og Pension m. v. for Ministre havde forelagt Spørgs-

maalet om Varigheden af Udbetalingen af Ventepenge til fhv. Finansminister H. P. Hansen for Rigsdagens Fællesudvalg, vedtog dette at fastsætte det Tidsrum, i hvilket Ventepenge kunde oppebæres, til 3 Aar fra den 1. August 1937 at regne. (B. Sp. 515. — F. Sp. 2353, L. Sp. 433).

11. Tiltrædelse i Henhold til § 8 i Lov Nr. 198 af 16. Juli 1927 om Vederlag og Pension m. v. for Ministre af Forlængelse af Konstitutionstiden som Direktør og Formand i Direktionen for Kongeriget Danmarks Hypotekbank i indtil eet Aar fra 1. November 1937 at regne.

I Skrivelse af 15. November 1937 til Statsministeren meddelte Finansministeriet, at samme i Overensstemmelse med § 8 i Lov Nr. 198 af 16. Juli 1927 havde truffet Bestemmelse om, at den af Minister for offentlige Arbejder N. P. Fisker tidligere beklædte Stilling som Direktør og Formand i Direktionen for Kongeriget Danmarks Hypotekbank yderligere vilde blive holdt besat ved Konstitution i indtil eet Aar fra 1. November 1937 at regne.

Efter at Statsministeren i Medfør af den ovennævnte Lovbestemmelse havde givet Rigsdagens Fællesudvalg Meddelelse herom, udtalte Fællesudvalget, at det intet havde at erindre imod den nævnte Konstitution. (B. Sp. 515. — F. Sp. 2354, L. Sp. 433).

12. Forslag til Beslutning af Folketinget. (Af Ole Bjørn Kraft, Bindselev, Fibiger, Hasle, Korsgaard, Christmas Møller, A. C. D. Petersen og Westermann). [A. Sp. 3491].

Anmeldt i Folketinget ¹⁷/₁₂ (F. Sp. 2295). Behandlingsmaaden ¹³/₁ (F. Sp. 2363). Eneste Beh. ¹⁰/₃ (F. Sp. 3817). Behandlingen standset og Sagen henvist til et Udvalg paa

15 Medlemmer (J. P. Larsen, E. Friis, Hartvig Frisch [Formand], Rasmus Hansen, Bollerup Madsen, A. C. Mortensen, Vilhelm Rasmussen, Rager, A. M. Hansen, Brorsen, Krag, Nørskov, Ole Bjørn Kraft, Westermann og Christmas Møller), der afgav Beretning $1\frac{3}{4}$ (B. Sp. 2689).

Forslaget til Beslutning havde følgende Ordlyd:

»Folketinget opfordrer Regeringen til at nedsætte et *Udvalg* af 2 Repræsentanter for Regeringen, 8 valgt af Rigsdagen og 3 Repræsentanter for den ansvarlige militære Sagskendskab til at afgive Betænkning angaaende den gældende *Militærordnings Mangler* og afgive Indstilling til Regering og Rigsdag angaaende de Ændringer, der bør finde Sted.

Udvalget skal afslutte sit Arbejde inden 1. April 1938.«

Ordføreren for Forslagsstillerne begyndte med at gøre den praktiske Bemærkning, at Fristen for Tilendebringelsen af Udvalgets Arbejde maatte forlænges, f. Eks. til 1. Juli, under Hensyn til, at det havde været et Par Maaneder, inden Forslaget kunde sættes til Forhandling.

Hensigten med Forslagets Forelæggelse havde været »at søge Forhandlingstraaden mellem Regeringen og Oppositionen om vort Forsvarsberedskab knyttet paa ny«. De Forudsætninger og den Situation, der var Baggrunden for Forsvarslovene af 1937, var nu saa væsentligt ændret, at der maatte være en Mulighed for paa Grundlag af den da vedtagne Ordning at optage en Undersøgelse af, om ikke visse Ændringer var paakrævet og en videre Udvikling rimelig ogsaa ud fra de principielle Synspunkter, som Forsvarsministeren dengang angav. En saadan videre Udvikling syntes efter de stedfundne Begivenheder at være bydende nødvendig, og en Forhandling herom burde ikke kunne afvises hverken med Henvisning til, at Lovene saa nylig var vedtaget, eller til økonomiske Grunde, thi Forsvarsspørgsmaalet blev overalt betragtet som en Sag, der stadig staar paa Dagsordenen, og de økonomiske Hensyn maatte her som andetsteds vige under den voksende Fare.

De *Aarsager*, der nu krævede nye Overvejelser af Forsvarsordningen, sammenfattede Ordføreren i: Hensynet til Folkeforbundets Udvikling, Situationen i Norden og Manglerne ved den bestaaende Ordning. *Folkeforbundet* var ophørt at eksistere som den internationale Magtfaktor, man havde bestræbt sig for at gøre det til. Sanktionsparagraffen i Folkeforbundspagten var faktisk sat ud af Funktion, og de smaa Stater kunde ikke længer vente den Beskyttelse, de tidligere kunde vente. »Vi er nu, som i Aarene før Verdenskrigen,

henvist til os selv og til Norden«. Saaledes saa man da ogsaa paa Spørgsmaalet i de øvrige *nordiske Lande*, og Ordføreren belyste ved en Række Tal, hvorledes Forsvarsudgifterne var vokset i Sverige, Finland og Norge. Han føjede til, at den Holdning, vi indtager her i Landet, uundgaaeligt vil paavirke vor Stilling i Norden og til Norden. »Der er ingen Tvivl om, at den fortsatte forsvarspolitiske Svaghedstilstand, som ikke skyldes manglende Evne, men manglende Vilje, ikke vil kunne undgaa at udøve en skæbnesvanger Indflydelse paa vor Stilling som et nordisk Land og i det lange Løb vil isolere os i Norden.« Af *Manglerne* ved Forsvaret fremhævede Ordføreren særlig det for ringe Luftforsvar.

Forsvarsministeren saa ikke, hvad der skulde opnaas ved at nedsætte et Udvalg med den foreslaaede Opgave. I sidste Samling havde baade Partierne og de militære sagkyndige haft rig Lejlighed til at udtale sig, og Ministeren kunde ikke erkende, at Situationen nu var en helt anden. Der foregik imidlertid i Øjeblikket Undersøgelser i Ministeriet vedrørende et specielt Spørgsmaal, som Ordføreren ogsaa havde berørt, nemlig Danmarks *Forsyning med Raavarer* under eventuelle Afspærringer, og Regeringen var rede til at drøfte herhenhørende Spørgsmaal med Rigsdagens Partier og give Oplysninger i et eventuelt Udvalg om den foreliggende Sag. — Ministeren delte ikke Forslagsstillernes Syn paa, at Danmark vilde blive isoleret i *Norden*, hvis dansk Militærvæsen ikke blev udviklet efter konservative Linier. Det kunde tværtimod meget vel gaa saaledes, at en nærmere Udredning og Drøftelse af dette Problem, navnlig med særlige Krav fra dansk Side, kunde bidrage til at isolere Danmark i det nordiske Samarbejde.

J. P. Larsen (S.) udtalte sig i Tilslutning til Forsvarsministeren. Ligeledes *Rager* (R. V.), som ikke delte den Opfattelse, at en Udvikling af Forsvarsberedskabet vilde bidrage til at skabe større Tryghedsfølelse. »Jeg kan deroverfor sige, at jeg repræsenterer Kredse, hvis Tryghedsfølelse vilde blive lige saa rokket, som de andres er nu, hvis man gik ud over det, som findes i Øjeblikket.« — *Jens Thomsen* (F. F.) mente, at de smaa Lande nu i Virkeligheden er tvunget til at resignere og være klar over, at ved Hjælp af Vaabenmagt kan man ikke sikre Landets Fremtid; vi vilde gøre bedre i at føre en fornuftig Indenrigspolitik. Dette Synspunkt delte *Oluf Pedersen* (D. R.), som saa det egentlige Værn for Danmarks Sikkerhed og Uafhængighed i, at Befolkningen er dansk. »Det er det eneste Værn, der kan holde, og det kan holde, fordi det er bygget paa en Moral, det er bygget paa Ret og paa Aand og paa Sandhed. Militære Garantier gives der ikke, Militæret kan tværtimod være

farligt, fordi det underkender det, som er det afgørende.« — *Brorsen* (V.) vilde derimod ønske, at der kunde finde en Forhandling Sted om Forsvaret, og at man ved gensidig Imødekommelse kunde naa saa vidt, at Spørgsmaalet dog i nogen Tid blev taget af Dagsordenen. Han havde samme Syn som Forslagsstillerne paa Luftforsvarets Tilstand og var ligeledes enig i, at de andre nordiske Lande er betydelig længere fremme med Hensyn til en tidssvarende Ordning af Neutralitetsværet. Men han fandt det ikke paakrævet at nedsætte en ny Kommission. »Nej, det, det kommer an paa, hvis vi i det hele taget skal i Gang med Forhandlinger om Forsvaret paa ny, er, om Regeringen har Vilje til at være med her og gaa i Spidsen. Har den det, saa vil vi fra vor Side uhyre gerne deltage.«

Ordføreren for Forslagsstillerne var meget skuffet over Forsvarsministerens Udtalelser, men modtog Ministerens Tilbud om Sagens Behandling i et Udvalg. Der vilde dog altid være en Mulighed for, at man der kunde tale sig til Rette.

Efter Forslag af J. P. Larsen blev Sagens Behandling standset og Forslaget henvist til et Udvalg. Ifølge den afgivne *Beretning* afholdt Udvalget Møde med Samraad med Forsvarsministeren, hvorunder Ministeren besvarde en Række Spørgsmaal, som i Forvejen skriftlig var stillet af Udvalget.

13. Beretning til Rigsdagen angaaende Folkeforbundets 18. Forsamling i Genève fra den 13. September til den 6. Oktober 1937. [A. Sp. 4355. — F. Sp. 3519, L. Sp. 600].

14. Beretning angaaende den XXI. og XXII. internationale Arbejdskonference (Søfartskonferencen) i Genève 1936. [A. Sp. 2265. — F. Sp. 25, L. Sp. 8].

15. Beretning angaaende den XXIII. internationale Arbejdskonference i Genève 1937. [A. Sp. 3537. — F. Sp. 2741, L. Sp. 494].

II. Forespørgsler.

1. Den 6. Oktober 1937 anmeldtes i *Folketinget* (F. Sp. 4) følgende Forespørgsel til *Justitsministeren* af *J. S. Foget, Elbæk-Jessen, Hartel, Jens Thomsen og Valdemar Thomsen*:

»Er Justitsministeren bekendt med, at Østre Landsret ved Dom har fastslaaet, at den af Generalsekretær Høgsbro Holm udarbejdede og af det tidligere Kvæg- og Kødeksportudvalg afgivne skriftlige Forklaring for Retten er misvisende og urigtig?

Hvorledes fortolker Ministeren i dette Tilfælde Straffelovens § 163, der for saadan Afgivelse af urigtig skriftlig Forklaring for Retten fastsætter Straf paa indtil 4 Maaneders Fængsel?

Anser Ministeren det for en formildende eller skærpende Omstændighed, naar et strafbart Forhold angaar Statens mest betroede Tillidsmænd, og mener Ministeren, det er formildende eller skærpende Omstændighed, at Regering og Rigsdag ved denne misvisende og urigtige Forklaring blev ført bag Lyset?

Anser Ministeren det for rimeligt over for Offentligheden og Retsbevidstheden i vort Land at afvise en retslig Undersøgelse af Strafansvaret med en diskutabel Fortolkning af en Forældelsesparagraf, og af hvilken Grund har den offentlige Anklagemyndighed ikke paa eget Initiativ rejst Sagen?»

Fremme af Forespørgselen vedtoges ¹³/₁₀ (F. Sp. 30).

Forespørgselen foretoges ²²/₁₀ (F. Sp. 346).

Ordføreren for Forespørgerne (J. S. Foget) begrundede Forespørgselen med, at den almindelige Retsbevidsthed kræver, at gældende Lov overholdes af samtlige Borgere i Landet, og at de Straffe, der er fastsat for Lovovertrædelser, ogsaa kommer til Anvendelse, hvad enten Lovovertræderen er en i social Henseende højt eller lavt staaende Person. I det fremdragne Forhold syntes det imidlertid, som om man havde undladt at anvende Straffelovens Bestemmelser over for en aabenbar Lovovertrædelse. Det var ved flere Lejligheder af Domsmyndigheden fastslaaet, at *Kvægeksportudvalgets* Redegørelse af 27. Oktober 1934 var urigtig; men desuagtet var der ikke rejst Tiltale mod dem, der har afgivet Redegørelsen, og som ifølge Straffelovens § 163 maatte være strafskyldige.

Da det offentlige ikke tog sig af Sagen, fordrede man fra Det frie Folkepartis Side den 21. April 1937 en retslig Undersøgelse af Strafansvaret, men dette blev afvist af Statsadvokat og Rigsadvokat under Henvisning til, at Strafansvaret var *forældet*. Anklagemyndigheden havde altsaa efter Det frie Folkepartis Opfattelse i første Omgang undladt at rejse Tiltale mod øjensynlig strafskyldige Personer og derefter afvist en Undersøgelse af Strafansvaret med Forældelse som Begrundelse, skønt Straffelovens Forældelsesfrist paa 2 Aar, efter hvad Ordføreren for Forslagsstillerne gjorde gældende, først var begyndt at løbe, da Forundersøgelsen sluttede den 5. November 1935. I øvrigt havde de for Erklæringen ansvarlige under næsten hele Forundersøgelsen staaet som sigtede, hvilket maatte medføre en Forlængelse af Forældelsesfristen. Yderligere anførtes, at de paagældende i Virkeligheden var blevet domfældt ved Østre Landsrets Dom af 13. November 1936 i en Injuriesag mod Hofjægermester Sehested, og at Tidspunktet mellem denne Sags Indbringelse for Landsretten og Domsafsigelsen derfor maatte udgaa af Forældelsesfristen.

Justitsministeren svarede paa det første Spørgsmaal, at han selvfølgelig kendte Østre Landsrets Dom af 13. November 1936. Straks efter Afsigelsen blev Dommen og Sagens Akter gjort til Genstand for Undersøgelse i Justitsministeriet, men man fandt ikke heri noget, som rokkede ved det Resultat, Byretsdommen i selve Kødeksportsagen af 6. Juni 1936 var kommet til. Udvalgets Redegørelse var, efter hvad Byretsdommen havde fastslaaet, paa visse Punkter uheldig og urigtig, men der var intet nyt fremkommet herom i Sehested-Sagen, idet man i denne civile Sag ikke anstillede selvstændige Undersøgelser angaaende Eksportsagen, men alene holdt sig til, hvad der var kommet frem for Byretten i Eksportsagen.

Angaaende Straffelovens § 163 fremhævede Justitsministeren, at den kun kunde anvendes, naar der forelaa en urigtig Erklæring, som var afgivet med Forsæt. Ifølge Dommen kan der imidlertid ikke antages at have foreligget Forsæt i det heromhandlede Tilfælde.

Spørgsmaalet om, hvorvidt det maa anses for en formildende eller skærpende Omstændighed, naar et strafbart Forhold angaar Statens mest betroede Tillidsmænd, besvarede Justitsministeren med, at det — hvad han egentlig mente, Forespørgerne paa Forhaand maatte være klar over — er en skærpende Omstændighed.

Naar der dernæst blev spurgt, om det var en formildende eller skærpende Omstændighed, at Regering og Rigsdag ved en misvisende og urigtig Forklaring blev ført bag Lyset,

vilde Justitsministeren hertil svare, at Redegørelsen af 27. Oktober 1934 blev afgivet til Landbrugsministeren, som erklærede ikke at have misforstået den, og at Retten utrykkelig har udtalt, at der mangler Holdepunkter for at antage, at Redegørelsen skulde være afgivet med urigtigt Indhold mod bedre Vidende. »Det er en Hastværkerklæring, der paa enkelte Punkter er blevet urigtigt og uheldigt affattet, men det har ikke efter det oplyste været Udstedernes Forsæt at føre nogen bag Lyset.«

Angaaende Spørgsmaalet om *Forældelsesreglerne* pegede Justitsministeren paa, at Statsadvokaten og Rigsadvokaten begrundede deres Afvisning saaledes: allerede fordi Strafskyld, for saa vidt der overhovedet maatte foreligge noget strafbart Forhold, maa antages at være forældet o. s. v. »Som det fremgaar af, hvad jeg tidligere har sagt,« — udtalte Ministeren videre — »har en Undersøgelse af Sagen vist, at der ikke foreligger noget strafbart Forhold ved Afgivelse af Redegørelsen af Oktober 1934. Paa Grund af Sagens Karakter kunde jeg maaske have foretrukket, ogsaa fordi jeg kender de ærede Forespørgere saa godt, om Anklagemyndigheden havde begrundet sin Afvisning med det reelle og blot havde gjort en Tilføjelse om Forældesspørgsmaalet, men jeg kan ikke kritisere Anklagemyndigheden af den Grund, thi den har handlet efter sædvanlig Praksis og fuldt ud korrekt, idet der ikke er Tale om en diskutabel Fortolkning af Forældelsesparagraffen.«

Selv om man vilde antage, at der ved Afgivelsen af Redegørelsen af 27. Oktober 1934 var sket en Overtrædelse af Straffelovens § 163, maatte Forældelsen efter Justitsministerens Opfattelse være indtraadt ved Udløbet af 27. Oktober 1936. Østre Landsrets Dom af 13. November 1936 har ikke — som paastaet — fastslaaet, at Redegørelsen er strafbar, men kun, at man har Lov til at sige, at den er misvisende, uden at dette medfører Straf. Dernæst var Forespørgernes Opfattelse af Forældelsesregelen fuldstændig misforstået. Hvis Redegørelsen var strafbar, vilde den være det straks, naar den var afgivet.

Ogsaa den Opfattelse, at Forældelsesfristen skulde være afbrudt i Tiden fra 11. Juni 1935, da Justitsministeriet tiltraadte, at den indledede Undersøgelse udvidedes til at omfatte Spørgsmaalet om, hvorvidt der af Udvalget eller dets Sekretær maatte være udvist noget strafbart Forhold, til 6. Juni 1936, da Byretsdommen blev afsagt, tog Justitsministeren Afstand fra. Hovedsagen for ham var imidlertid ikke det formelle Spørgsmaal om Forældelsesfristen, men derimod Byretsdommens Konstatering af, at Straffelovens § 163 ikke var overtraadt. Justitsministeren fandt det derfor

i sin Orden, at Anklagemyndigheden ikke paa eget Initiativ havde rejst nogen Sag mod de for Redegørelsen af 1934 ansvarlige.

I sin Replik betegnede *Ordføreren for Forespørgerne* Justitsministerens Svar som overmaade vagt, hvilket han begrundede nærmere. Han afsluttede sin Tale med at fremsætte følgende *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*:

»Idet Folketinget erkender, at Eksportudvalgets Redegørelse, der ved Dom er stemplet som urigtig og misvisende, har givet Anledning til fejlagtig Vurdering af Eksportsagen her i Tinget, misbilliger Folketinget, at Justitsministeren ikke har foranlediget Tiltale rejst mod Generalsekretær Høgsbro Holm m. fl. for retsligt at undersøge de Herrers Strafansvar, og gaar hermed over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Fra denne Dagsorden tog saavel *Justitsministeren* som *J. P. Larsen (S.)*, *Simonsen (V.)* og *A. M. Hansen (R. V.)* Afstand. *Victor Pürschel (K. F.)* og *Oluf Pedersen (D. R.)* kunde heller ikke stemme for den. Sidstnævnte udtalte, at han fandt det urimeligt at klage over Ministeren, da Klagerne i Eksportsagen ikke havde appelleret Byrettens Dom, som fastslog, at der intet strafbart var begaaet af Eksportudvalget. Imidlertid var Eksportudvalgets Forhold ifølge Undersøgelsen af en saadan Beskaffenhed, at man maatte være meget betænkelig ved at gaa imod en Dagsorden, hvorved man kunde faa selv det ringeste Medansvar for det, der er sket i Eksportudvalget. Retsforbundet vilde derfor afholde sig fra at stemme om Dagsordenen.

Victor Pürschel fandt det tvivlsomt, om Justitsministerens Udtalelser om Forældelsesspørgsmaalet var rigtige. Derimod var han ganske enig med Ministeren i, at Forudsætningen for Anvendelsen af Straffelovens § 163 er, at der foreligger en bevidst urigtig Erklæring, som man har afgivet med det Formaal at ville skuffe. Han erkendte ogsaa, at Beviset for, at Sagen ligger saaledes, ikke var til Stede. Udtalelsen i Landsretsdommen om, at det er dokumenteret, at Redegørelsen af 1934 er urigtig og misvisende, var imidlertid »en saa alvorlig Anke mod Eksportudvalget og dettes Erklæring, at man meget sjældent har set noget lignende fastslaet ved en Landsretsdom her i Landet«. »Og det er det, der er Forklaringen paa, at der ikke rigtig vil blive Ro om denne Sag.«

Under den fortsatte Debat fremsatte *Aksel Larsen (D. K.)* følgende *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*:

»Tinget udtaler, at lige saa vel som det maa anses for upraktisk at sætte Ræve til at vogte Gæs, maa det anses for fejlagtigt at sætte privatkapitalistiske Eksportører til at administrere den statsorganiserede Kød- og Kvægekspport, og at det vilde have været heldigere for Regeringens og det demokratiske Systems Anseelse, om Ministeren for Landbrug og Fiskeri i Stedet for at solidarisere sig med Eksportørerne og derved dække over de begaaede Fejl, havde ryddet op i de Forhold, der gav berettiget Grund til Kritik.

Tinget anerkender det i øvrigt som en anerkendelsesværdig Præstation, at Det frie Folkeparti nu i hele sin parlamentariske Tilværelse har kunnet klare sig med denne ene Sag som Grundlag for sin Agitation og politiske Virksomhed, men henstiller dog til Partiets Overvejelse, om der ikke findes vigtigere Spørgsmaal saavel for Landbruget som for Lovgivningsmagten at beskæftige sig med, og gaar dermed over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Hertil bemærkede *Victor Pürschel*, at denne Udtalelse »ved sin Form er Udtryk for en saadan kommunistisk Haan mod det parlamentariske System, at der kun er et eneste at gøre, nemlig at Formanden afviser denne Dagsorden, som efter sin Form er uførenelig med Tingets Værdighed«. Formanden ansaa sig imidlertid ikke for bemyndiget til at afvise den anførte Paastand paa Overgang til Dagsordenen og havde derfor ladet den indgaa i Forhandlingerne. Over for dette Synspunkt gjorde *Victor Pürschel* gældende, at Forretningsordenen indeholdt den fornødne Hjemmel for Formanden til at skride ind, medens *Ole Bjørn Kraft* (K. F.) under Henvisning til Formandens Udtalelse om Sagen henstillede til Tingets Udvalg for Forretningsordenen at tage under Overvejelse at give Tinget Magtmidler i Hænde til at hindre, at noget tilsvarende kan ske i Fremtiden. Som Begrundelse herfor anførtes »historiske Erfaringer fra Lande, der ikke ligger fjernt fra os, hvor Partier af yderliggaaende Farve, saavel til højre som til venstre, undergravede det demokratiske Styre, som herskede dér«, netop ved Metoder som dem, Fremsettelsen af den kommunistiske Dagsorden var Udtryk for.

Ogsaa fra Venstres Side stilledes — af *Simonsen* — en *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*. Den havde følgende Ordlyd:

»Idet Folketinget udtaler, at den ved Forespørgsel af J. S. Foget m. fl. paa ny rejste Sag vedrørende Kvæg- og Kødeksportudvalget for længst maa anses for at være udebatteret, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

I Tilslutning hertil udtalte *Simonsen*, at hvis Det frie Folkepartis Medlemmer mente det alvorligt med deres Tale

om Samling og om Forstaaelse og Samarbejde inden for Landbruget »til Gavn for dette Erhverv, der nu er Askepot i vort Samfund, da er det paa Tide, at de i Handling viser dette, i Stedet for stadig at puste til den Flamme, der skaber Ufordragelighed og Splittelse inden for Landbruget«.

En fjerde *Dagsorden* blev anbefalet af *Victor Pürschel*:

»Idet Folketinget udtaler, at Kødeksportsagen af Ministeren for Landbrug og Fiskeri ikke er behandlet med den fornødne Alvor og Omhu, gaar Tinget over til næste Sag paa *Dagsordenen*.«

Endelig fremsatte *J. P. Larsen* og *A. M. Hansen* en saalydende *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*:

»Idet Folketinget tiltræder Justitsministerens Redegørelse, gaar Tinget over til næste Punkt paa *Dagsordenen*.«

Ved Afstemningen om de foreslaaede *Dagsordener* forkastedes *J. S. Fogets* med 71 Stemmer mod 4 (23 Medlemmer stemte hverken for eller imod). *Aksel Larsens* forkastedes med 86 Stemmer mod 2, *Victor Pürschels* med 70 Stemmer mod 17 og *Simonsens* med 87 Stemmer mod 20. Sluttelig vedtoges *J. P. Larsens* og *A. M. Hansens* *Dagsorden* med 70 Stemmer mod 18.

2. Den 21. Oktober 1937 anmeldtes i *Folketinget* (F. Sp. 288) følgende *Forespørgsel* til *Statsministeren* af *Oluf Pedersen*:

»Paatænker Regeringen at imødegaa Dyrtiden ved Op-hævelse af Monopoler, Særrettigheder og Skatter?«

Fremme af *Forespørgselen* vedtoges $\frac{22}{10}$ (F. Sp. 346).

Forespørgselen foretoges $\frac{5}{11}$ og $\frac{9}{11}$ (F. Sp. 763 og 809).

I sine indledende Bemærkninger gjorde *Forespørgeren* (*Oluf Pedersen*) gældende, at Regeringen ved en Række mislykkede Foranstaltninger til Imødegaaelse af Krisen og Arbejdsløsheden havde bidraget til at skabe en Dyrtid, som man nu paa forskellig Maade søgte at mildne *Virkningerne* af, men som stadig bestod som en *Landsulykke*. En *Retsstat* burde sikre fuld Frihed, kun begrænset af alles Ret til Udbyttet af eget Arbejde uden Afgift til Monopoler, Særrettigheder, Skatter eller Prisforfalskninger af nogen Art. »Og dette kan lade sig gøre, naar Statens Magtomraade begrænses til det naturlige. Hvad der er fælles Opgaver, kan man maaske rent teoretisk være uenige om, men jeg tror ikke, at

Uenigheden i Praksis vil være saa stor, og i det store og hele tror jeg, at selv Statsministeren principielt vil tiltræde disse Principper; i alt Fald er han jo Tilhænger af fuld Grundskyld og af fuld Frihandel, hvis jeg kan tro ham paa hans Ord.« Tidligere hindrede Landstinget en økonomisk Frigørelse, men nu maatte det arbejdende Folk kræve, at der blev truffet virkningsfulde Foranstaltninger mod den uretfærdige Dyrtid.

Statsministeren svarede hertil, at man ikke pludselig kunde gaa til at ophæve Skatterne. Der var derimod for nogen Tid siden nedsat en *Kommission*, som skulde yde Vejledning med Hensyn til mulige Forandringer af og Forbedringer i det bestaaende Skattesystem. Hvad der findes af monopolagtig Karakter som Sukker- og Spritproduktion, er underkastet Folkerepræsentationens Kontrol, og hvis man ønskede Lovgivningen herom ændret, vilde det have været naturligare at stille Forslag herom. Hvad dernæst den almindelige Prisstigning angaar, henviste Statsministeren til Forhandlingerne angaaende Valutaloven og til de Undersøgelser, der foretages i Henhold til Loven angaaende Priskontrol. I øvrigt maatte det være alle bekendt, at Prisstigningen i Hovedsagen havde sin Oprindelse i Udlandet, og at Danmark derfor ikke var i Stand til at øve nogen afgørende Indflydelse paa den.

Dette Svar fra Statsministeren kom ikke som nogen Overtaskelse for *Forespørgeren*; det var — udtalte han — netop saa overlegent og intetsigende, som han havde ventet. Han belyste derefter sit Syn paa Stillingen her i Landet i en udførlig Redegørelse, som mundede ud i følgende: Den Politik, som er ført her i Landet, før denne Regering kom til, og som er forstærket, siden vi fik den nuværende Regering, er resulteret i, at Dyrtiden i Dag banker paa hver Mands Dør. Den bør imødegaas ved Ophævelse af de arbejdsfrie Indkomster, ved Fjernelse af Monopoler, Særrettigheder og Skatter. Vi lever i et rigt Land, men vi bør sikre alles Part heri ved at skabe et rigt Fællesskab. »Retsstaten er et saadant rigt Fællesskab med frie Borgere, medens vi nu kun har et fattigt Fællesskab, der til Gengæld har kunnet blande sin Næse i alt.« *Forespørgeren* sluttede sin Tale med at fremsætte følgende *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*:

»Idet Folketinget opfordrer Regeringen til Fremsættelse af Lovforslag, der sikrer retfærdige Samfundsforhold, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Hartvig Frisch (S.) ansaa det nærmest for Tidsspilde at høre paa *Forespørgerens* Udredninger, men han havde intet at indvende mod selve Dagsordenen. »Jeg gad se«, udtalte han, »en lovgivende Forsamling gaa imod en Opfordring til Regeringen om at sikre retfærdige Samfundsforhold — den

Opfordring kan vi ganske tiltræde. Det ærede Medlem har fundet en Form, som jeg kun kan lykønske ham til!»

Heller ikke *Statsministeren* mente, at nogen kunde have Indvendinger at gøre mod Dagsordenen.

Clausager (V.) bebrejdede Regeringen, at det ikke var lykkedes den at dæmme op mod Arbejdsløsheden og Dyrtiden. Indtil Landstingsvalget i 1936 kunde den henvisse til, at den savnede Magt til at gennemføre sine Planer, men hvad var der nu i Vejen? »Hvorfor skyder man nu det til Side, som man i 1929 fik Folk til at tro paa, at der kunde udrettes?« Taleren mente, at det aldrig kunde blive godt paa den Maade, som Regeringen havde grebet Sagen an paa gennem sin Forvaltning af Valutacentralen og gennem hele sin Erhvervs politik. Det er ganske umuligt, idet »Planøkonomien har medført ujævne Indtjeningsforhold, større Arbejdsløshed og voksende Dyrtid«. Hvis der saa endda var Plan i de planøkonomiske Foretagender, kunde man bedre tilgive Regeringen dens Fejlsyn. Men disse var gennemført paa en saadan Maade, at det var til uhyre stor Gavn for Hjemmevirksomhederne og til uhyre stor Skade for Eksportvirksomhederne, for Landbruget og Fiskeriet og til Dels ogsaa Eksportindustrien. Langt bedre vilde det dog være, om Regeringen fjernede saa mange som muligt af Statsbegunstigelserne og fordelte Byrderne rimeligt, saa at der blev mere ligelige Indtjeningsmuligheder her i Landet. Retsforbundets Dagsorden tilfredsstillede ikke helt Venstre, som fandt den for vag. *Clausager* anbefalede derfor en anden *Paastand paa Overgang til Dagsordenen* af følgende Ordlyd:

»Folketinget udtaler sin stærke Misbilligelse af Regeringens Administration af Valutacentralen, der medfører Monopoldannelser, og af Regeringens ensidige og uretfærdige Erhvervs politik i det hele taget, der medfører stigende Dyrtid, forøget Arbejdsløshed og stedse større Skatter, og gaar dermed over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Herpaa svarede *Hartvig Frisch* (S.) ved sammen med *Steen* (R. V.) at fremsætte følgende *Paastand paa Overgang til Dagsordenen*:

»Idet Folketinget anerkender, at den af Ministeriet førte Politik er i Overensstemmelse med Valgdagens Tilkendegivelse, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Christmas Møller (K. F.) kunde ikke stemme for Retsforbundets Dagsorden, navnlig ikke under Hensyn til Oluf Pedersens Begrundelse deraf. Regeringspartiernes Dagsorden maatte han ligeledes tage Afstand fra, hvorimod han kunde tilraade sine Partifæller at stemme for *Clausagers* Dagsorden. Der var et og andet i den, som han kunde have ønsket ændret, derunder særlig Udtrykket »Regeringens

Administration af Valutacentralen«, men stort set dækkede de Betragtninger, som Clausagers Dagsorden gav Udtryk for, Det konservative Folkepartis Syn paa Regeringens Erhvervspolitik.

Aksel Larsen (D. K.) fandt Retsforbundets Dagsorden alt for almindelig og udflydende; han vilde foretrække, at Debatten blev afsluttet med en Paastand paa Overgang til Dagsordenen, der sagde til Regeringen, at nu forventede man alvorlige Indgreb for at bremse og hindre Dyrtid. Han kunde ikke tiltræde Venstres Dagsorden, da han mente, det vilde være rimeligere i en saadan at give Regeringen visse positive, om end yderst almindelige, Anvisninger paa, hvilken Politik den skulde føre, end blot at komme og sige: Vi misbilliger, vi misbilliger og vi misbilliger igen.

J. S. Foget (F. F.) savnede ogsaa Realiteter i Retsforbundets Dagsorden, ligesom han fandt den stillede Forespørgsel »saa uendelig interesseløs«.

Inden Afstemningerne fandt Sted, havde Formanden modtaget en skriftlig Henvendelse fra 19 Medlemmer af Venstre, hvori disse i Henhold til Forretningsordenens § 37 foreslog, at Afstemningen over de forskellige Paastande paa Overgang til Dagsordenen kom til at foregaa i samme Rækkefølge, hvori de var stillet.

Efter at det uden Afstemning var vedtaget at anvende denne Fremgangsmaade, forkastedes *Oluf Pedersens* Dagsorden med 76 Stemmer mod 4 og *Clausagers* med 76 Stemmer mod 49, medens *Hartvig Frisch* og *Steens* vedtoges med 76 Stemmer mod 49.

3. Den 2. Marts 1938 anmeldtes i *Folketinget* (F. Sp. 3519) følgende Forespørgsel til *Ministeren for Handel, Industri og Søfart* af *Christmas Møller*:

»Hvorledes begrunder Ministeren, at Formanden for Direktionen for Danmarks Nationalbank paa Trods af Bestemmelsen i § 6 i Lov Nr. 116 af 7. April 1936 om Danmarks Nationalbank fortsat er Medlem af og Formand for Forretningsudvalget for Arbejdernes Andelsboligforening?«

Fremme af Forespørgselen vedtoges $\frac{3}{3}$ (F. Sp. 3562).
Forespørgselen foretoges $\frac{18}{3}$ (F. Sp. 4192).

Efter hvad *Forespørgeren* (Christmas Møller) gjorde gældende, var § 6 i Loven af 7. April 1936 om Danmarks Nationalbank utvivlsomt vedtaget i den bestemte Hensigt, »at Direktørerne i Landets Seddelbank skal være Direktører i Seddelbanken og ikke noget som helst andet; de skal ikke kunne have Sæde i nogen som helst Erhvervsvirksomhed, hvorved der kunde opstaa Konfliktmuligheder.« Nu var imidlertid Nationalbankens ledende Direktør Formand for Forretningsudvalget for *Arbejdernes Andelsboligforening*, »som driver den Forretning at opføre Boliger«, og de Konservative kunde ikke se, at dette Forhold, som baade kunde give Anledning til Kritik og medføre just den Interesseskonflikt, som man ved Lovens klare Bud havde søgt at undgaa, var et Forhold, som kunde opretholdes; de mente i hvert Fald ikke, det var rimeligt at lade det passere uden Kritik.

Handelsministeren kunde ikke anerkende, at Lovens Bestemmelser var overtraadt. Arbejdernes Andelsboligforening var efter sit Formaal *et typisk socialt Selskab* og ikke noget Erhvervsselskab. »Som socialt Selskab er det undergivet Indenrigsministeriets Tilsyn, og ifølge Vedtægterne er Foreningens Formaal at indføre en Reform af Boligforholdene efter Andelsprincippet og derved skabe betryggende Boligvilkaar for den arbejdende og dermed ligestillede Befolkning. Dette søges opnaaet ved at opføre eller erhverve gode og sunde Boliger til den billigst mulige Pris. Endvidere har Foreningen til Opgave at deltage i ethvert Arbejde, der gaar ud paa at fremme Udviklingen af Boligsagen for den arbejdende Befolkning, og Foreningens Ejendomme eller enkelte Lejligheder maa ikke gøres til Genstand for Spekulation. Foreningens Formaal er saaledes ikke at drive Erhverv. Foreningen er ej heller organiseret som et erhvervsdrivende Selskab, og Foreningen er ikke anmeldt til Handelsregister eller Aktieselskabsregister.« Handelsministeren henviste ogsaa til Vedtægternes § 59, hvorefter et eventuelt Overskud i Tilfælde af Foreningens Opløsning tilfalder Københavns Kommune (eller for de i andre Kommuner beliggende Afdelingers Vedkommende de paagældende Kommuner) til Anvendelse i Overensstemmelse med Foreningens Formaal.

Afgørende for det rejste Spørgsmaal var imidlertid ikke det formelle Forhold, at Arbejdernes Andelsboligforening ikke er noget erhvervsdrivende Selskab. »Det afgørende er, at Foreningens Virksomhed efter dens Forhold og hele Karakter ikke saaledes som erhvervsdrivende Selskaber, der hviler paa og søger at udnytte Erhvervslivets skiftende Konjunkturer, giver Anledning til Frygt for utilbørlige Forviklinger, som kunde gøre det uheldigt, at en Nationalbankdirektør havde Sæde i Foreningens Ledelse.« Hvis det var Tilfældet,

maatte en Nationalbankdirektør selvfølgelig ikke deltage i Ledelsen, uanset at Foreningen ikke er erhvervsdrivende. — Spørgsmaalet havde i øvrigt kun teoretisk Interesse, idet det, som allerede af Ministeren offentligt meddelt, var Nationalbankdirektør Bramsnæs' Hensigt at udtræde af Andelsboligforeningens Ledelse, saa snart dette kunde ske uden at skabe Vanskeligheder for Foreningens fortsatte Ledelse. Forskellige Forhold, deriblandt at Foreningens Forretningsfører for et Par Aar siden gik over til anden Virksomhed, havde bevirket, at Foreningen nødigt havde villet skifte Formand før nu. Paa Foreningens Generalforsamling i Maj Maaned var det Hensigten at vælge en ny Formand, og Nationalbankdirektøren havde allerede i Efteraaret 1937 meddelt Ministeren, at det var hans Hensigt at træde tilbage fra Formandsposten paa det nævnte Tidspunkt.

Dette Svar tilfredsstillende ikke *Forespørgeren*, som ønskede klar og tydelig Besked om, hvorvidt Ministeren mente, at det for en anden Person vilde være foreneligt med Stillingen i Ledelsen af Landets Nationalbank at have en Stilling som Formand for og Leder af Arbejdernes Andelsboligforening. Efter Forespørgerens Opfattelse havde Foreningen nemlig ikke det stærke sociale Skær, som Ministeren vilde gøre gældende: Ved Bygningen af Boliger maa Foreningen handle rent forretningsmæssigt, og er der Overskud, kan en Del af dette eventuelt anvendes til Udstedelse af Friandele, ligesom Aktieselskaber kan betale Udbytte og give Friaktier. Taleren hævdede ogsaa, at der ved Foreningen af Stillingen som Leder af Arbejdernes Andelsboligforening og som Nationalbankdirektør vilde kunne opstaa en udpræget Interessekonflikt, hvilket han bl. a. begrundede med, at Boligforeningen er stærkt interesseret i Kursudviklingen paa Obligationsmarkedet, som Nationalbanken øver Indflydelse paa gennem Køb og Salg af Obligationer. Endvidere pegede han paa, at Nationalbankdirektør Bramsnæs paa den ene Side havde til Opgave at bestemme den Kreditpolitik, som skulde føres, og paa den anden Side stod som Formand for en Forening, der netop for kort Tid siden havde rettet Henvendelse til en Sparekasse om Optagelse af et Byggelaan.

I Overensstemmelse hermed spurgte *Himmelstrup* (V.), om Ministerens Udtalelser skulde forstås saaledes, at Ledere af kooperative Virksomheder kunde være Direktører i Nationalbanken, uden at dette kom i Konflikt med Seddelbankloven, hvilket han ikke kunde tænke sig. Taleren gjorde i den Forbindelse opmærksom paa, at Kreditpolitikken her i Danmark navnlig siden 1931—32 er drevet paa en helt anden Maade end tidligere, med Anvendelse af helt andre og for Interessekonflikter langt farligere Metoder, derunder bl. a.

den direkte Kreditationering, »som er en i høj Grad individuel Behandling af hele Fag, maaske endogsaa til Tider af enkelte Virksomheder«. Han fandt det derfor fuldt ud rimeligt og rigtigt, at Forespørgselen var stillet, og det glædede Venstre, at Handelsministeren havde draget den Konsekvens deraf, som han gav Udtryk for.

Hartvig Frisch sluttede sig til Handelsministerens Udtalelse om, at Arbejdernes Andelsboligforening var et typisk socialt Andelsselskab, og at Spekulation derfor var fuldkommen udelukket. Han understregede, at Handelsministeren ikke havde talt om Andelsselskaber i al Almindelighed. Der fandtes inden for denne store Gruppe af Virksomheder mange, som blev drevet ud fra rent forretningsmæssige Synspunkter, og som derfor ikke kunde omfattes af de anførte Betragtninger. Det afgørende maatte være, om det paa-gældende Foretagende havde et socialt Formaal eller ej.

A. M. Hansen (R. V.) fandt ligeledes Ministerens Svar paa den stillede Forespørgsel tilfredsstillende, hvorimod *J. S. Fojet* (F. F.) ansaa det for givet, at Loven om Danmarks Nationalbank var blevet overtraadt. Socialdemokratiet havde her vist en afgjort Ligegyldighed med, hvad der staar i Loven. »Det tyder paa, at man er af den Opfattelse, at Loven gælder for alle andre, blot ikke for Socialdemokrater.«

Kristen Amby (K. F.) kunde ikke anerkende, at det var det afgørende i denne Sag, om Selskabet havde et socialt Formaal eller ej. »Hensigten med de herhenhørende Bestemmelser i Seddelbankloven er at hindre, at man, fordi man har en eller anden Interesse, som jo ikke behøver at være af privat pengelig Art, præfererer nogle Borgere paa andres Bekostning. Det er det, der er det afgørende.« Taleren mente ikke, at nogen Forskelsbehandling havde fundet Sted. Men Loven krævede, at der end ikke maatte være Fare for, at en Interessekonflikt kunde opstaa, og der var her ikke blot tænkt paa noget personligt pengeligt.

I Tilslutning hertil udtalte *Korsgaard* (K. F.), at Loven ikke alene tog Sigte paa at forhindre, at en Nationalbankdirektør kunde tjene Penge ved at have et Bierhverv ved Siden af det at være Nationalbankdirektør. »Det at have Indflydelse kan betales paa mange Maader. En af de mest nærliggende . . . er den rene Pengebetaling. Den meget mere farlige, fordi man ikke rigtig kan faa fat paa den, . . . er den Magt, man kan skabe sig, Betaling i Form af Magt.« »Vil nu nogen turde paastaa, at det at være Formand for Arbejdernes Boligforening ikke er en Stilling af betydelig Magt? Vil nogen paastaa, at den førende Direktør i Nationalbanken ikke kan have Indflydelse paa, hvad der tildeles Arbejdernes Boligselskab i Form af Materialer, der nu engang

skal have udefra, og som er nødvendige for Byggeriet? Jeg vil gerne se den vedkommende, idet jeg saa vilde konstatere, at med hans Forstand staar det ikke videre godt.»

I Modsætning til disse Betragtninger gjorde *Ministeren* fortsat gældende, at det efter Loven egentlig maatte være foreneligt at være Nationalbankdirektør og samtidig Formand for Arbejdernes Andelsboligforening. Naar der havde været delte Meninger derom, var det imidlertid Ministerens Opfattelse, at det vilde være heldigst, at man i Fremtiden undgik den Slags Konstellationer. Der burde ikke være alt for megen Diskussion om Nationalbanken og dens Ledelse. *Ministeren* var enig med Korsgaard i, at det ikke var tilstrækkeligt, at vedkommende Nationalbankdirektør ikke tjente Penge ved sit Tillidshverv, men Spørgsmaalet var, om der kunde opstaa Interesses modsætninger og Forviklinger af en saadan Art, at det var stridende mod Nationalbanklovens Forudsætninger, hvad *Ministeren* ikke mente, der kunde være Tale om i det foreliggende Tilfælde.

Forespørgeren konstaterede derefter, at den førte Forhandling havde slaaet fast over for Offentligheden, at Nationalbankdirektør Bramsnæs vilde fratræde Stillingen i Arbejdernes Andelsboligforening, og at *Ministeren* havde givet Udtryk for, at han ikke i Fremtiden vilde tolerere en Forening af Nationalbankdirektørstillingen med en saadan Formandsstilling. Hertil bemærkede *Ministeren*, at Sagen var afgjort længe, forinden Forespørgselen blev stillet, idet Nationalbankdirektør Bramsnæs allerede i Efteraaret 1937 havde meddelt, at han vilde fratræde som Formand for Boligselskabet.

4. Den 16. Marts 1938 anmeldtes i *Folketinget* (F. Sp. 4098) følgende Forespørgsel til *Justitsministeren* af *Hasle, Brorsen, Elbæk-Jessen, Elgaard, Hans Hansen (Rørby), Oluf Pedersen, Victor Pürschel* og *Valdemar Thomsen*:

»Er *Justitsministeren* bekendt med, at Domsmændene i Underretssagen: Anklagemyndigheden mod Hofjægermester Sehested har været underkastet politimæssig Afhøring om deres politiske Sindelag forud for Udøvelsen af deres Dommerhverv?

Med hvilken Hjemmel og i hvilken Hensigt har denne Afhøring fundet Sted?»

Fremme af Forespørgselen vedtoges $17/3$ (F. Sp. 4099).
Forespørgselen foretoges $23/3$ (F. Sp. 4270).

Om Anledningen til denne Forespørgsel oplyste *Ordføreren for Forespørgerne* (Hasle), at der i Begyndelsen af Marts gik visse Rygter i Jylland om, at de Doms mænd, som havde medvirket ved Behandlingen af Underretssagen i Terndrup fra 13. til 15. Januar, et Par Dage før de skulde indtage deres Dommersæde var blevet afhørt af Politiet om, hvilket politisk Sindelag de havde. Disse Rygter var ogsaa naaet til Præsidenten for Vestre Landsret, som for i Retsplejens Interesse at kunne dementere dem havde anmodet Dommeren i Terndrup om at foretage en nærmere Undersøgelse, og denne var resulteret i en Indberetning til Præsidenten, ledsaget af Erklæringer fra de to Doms mænd. Det fremgik heraf, at Politibetjenten i Skørping omkring den 10. Januar havde henvendt sig til Doms mændene og spurgt dem, om de politisk tilhørte Nationalsocialistisk Parti eller L. S. — den ene tillige, om han havde været Tilhører ved det af Hofjægermester Sehested afholdte Møde i Terndruplund —, og at den ene Doms mand havde besvaret Politibetjentens Spørgsmaal benægtende, medens den anden havde svaret, at han var Medlem af L. S. og havde overværet det nævnte Møde. Politibetjenten havde tillige sagt, at han skulde give Besked om Sagen til Statsadvokaten i Aalborg.

Disse Forklaringer dannede Grundlaget for Forespørgselen, som den samlede parlamentariske Opposition havde stillet ud fra den Betragtning, »at det over for Offentligheden er aldeles nødvendigt, at Justitsministeren erklærer, at han ingen Lod eller Andel har i det, der her er foregaaet, og at han paa det skarpeste misbilliger det.« Man ønskede desuden oplyst, hvad Hensigten med Afhøringen havde været, og hvilken Lovhjemmel der havde været for den anvendte Fremgangsmaade. »Der er« — tilføjede Ordføreren — »i Retsplejeloven foreskrevet ganske særlige Regler for, hvorledes politiske Sager skal behandles. Det er den Vej, man maa følge, naar politiske Sager skal behandles, og man kan ikke følge nogen anden; og naar man vælger at behandle en Sag som ikke-politisk, som man har gjort i dette Tilfælde, saa er da, efter min Mening, efter Lovens Aand og Grundsætning enhver Mulighed for at spørge Doms mænd eller Dommere om deres politiske Overbevisning udelukket.«

Yderligere spurgte Ordføreren, om Justitsministeren var bekendt med, at Politimesteren i Hadsund, nogle Dage forinden Domsforhandlingen skulde finde Sted, havde rekvireret *Domsmandslisten* fra Dommerkantoret i Terndrup, og hvad Hensigten hermed havde været, idet Retsplejeloven

ikke foreskriver noget om, at *Politimesteren* skal have Domsmandslisten.

Justitsministeren svarede, at Forespørgselen var kommet ham lige saa overraskende, som den syntes at være kommet Offentligheden i det hele, og at han altsaa kunde besvare det første Led i Forespørgselen med, at han selvfølgelig ikke havde været bekendt med, at Doms mændene havde været underkastet politimæssig Afhøring om deres politiske Virksomhed, idet Ministeren i saa Fald straks havde grebet ind. »Jeg er først kommet til Kundskab om Sagen gennem selve Forespørgselen for en Uge siden. Da jeg læste den, fandt jeg det utroligt, at noget saadant skulde være sket, og nu, da jeg ved, at det *er* sket, kan jeg kun sige, at Fremgangsmaaden er ganske utilstedelig, og at den under ingen Omstændigheder maa gentage sig.«

Ministeren gav dernæst paa Grundlag af Erklæringer fra de Tjenestemænd, som havde haft med Sagen at gøre, en udførlig Redegørelse for, hvad der faktisk var passeret, og ud fra hvilke Motiver de paagældende havde handlet:

Efter at der den 6. Januar var meddelt Statsadvokaten i Aalborg, Svénné Schmidt, Sygeorlov, anmodede Rigsadvokaten Statsadvokaten for Fyn, V. B. Thomsen, om at overtage Sagen mod Hofjægermester Sehested. Gennem en Meddelelse i Bladene blev Statsadvokat Thomsen opmærksom paa, at den lokale Afdeling af L. S. havde lejet Terndrup Kro den Dag, Domsforhandlingen skulde finde Sted, til en Demonstration til Gunst for tiltalte, og det forekom ham at ville være overordentlig uheldigt for Domsmandsinstitutionens Anseelse, hvis det bagefter kunde oplyses, at den ene eller begge Doms mænd som Medindbydere eller paa anden Maade havde givet Tilsagn om at deltage i denne Demonstration. Statsadvokat Thomsen drøftede derpaa i en Telefonsamtale med Rigsadvokatens Medhjælper, Statsadvokat Schlegel, Spørgsmaalet om Doms mændenes mulige Inhabilitet af denne Aarsag, og under Samtalen blev ogsaa det Spørgsmaal rejst, om en Domsmand maatte siges at være inhabil, hvis han havde overværet det Møde i Terndruplund, hvor Hofjægermester Sehested havde fremsat de injurerende Udtalelser, der var Sagens Genstand. Ministeren indskød her den Bemærkning, at det ikke var i Strid med Retsplejeloven at rejse Spørgsmaal om disse to Inhabilitetsgrunde; noget andet var, om det vilde være klogt, og i hvert Fald maatte en Indsigelse af denne Art være fremsat over for Dommeren. Der var i øvrigt ikke Enighed mellem de to Statsadvokater om Telefonsamtalens nærmere Karakter, idet Statsadvokat Thomsen hævdede, at han havde villet lægge Ansvar over paa Rigsadvokaturen, og at Statsadvokat Schlegel havde

ønsket, at man skulde orientere sig om begge de nævnte Spørgsmaal, hvorimod Statsadvokat Schlegel erklærede, at han ikke havde fundet Anledning til at udtale sig imod, at Statsadvokat Thomsen uofficielt søgte den af ham ønskede Oplysning hos Statsadvokaten i Aalborg eller hos vedkommende Politimester, medens der ikke havde været Tale om nogen Bemyndigelse hertil eller Godkendelse heraf. — Statsadvokat Thomsen telefonerede derefter til Statsadvokat Svenné Schmidt, og det fremgik af Erklæringerne om denne Telefonsamtale, at Sagen havde »faaet en højst uheldig Drejning«, idet Statsadvokat Svenné Schmidt havde opfattet Samtalen saaledes, at der principalt netop skulde skaffes Oplysning om Domsmandenes politiske Stilling, og desuden mere subsidiært om de to særlige Inhabilitetsgrunde. Statsadvokaten havde da telefonisk anmodet Politimester Jørgensen i Hadsund om paa diskret Maade at skaffe oplyst, hvorvidt nogen af de udnævnte Domsmand i Sehested-Sagen var Nazist eller Medlem af L. S., og om de havde deltaget i Mødet i Terndruplund. Endelig havde Politimesteren videre-telefoneret denne Anmodning til Landbetjent Hoby i Skørping, som samme Dag havde henvendt sig civil til begge Domsmandene. — De indhentede Oplysninger gik derpaa ad telefonisk Vej tilbage til Statsadvokat Thomsen, idet Statsadvokat Svenné Schmidt samtidig gjorde den Opfattelse gældende, at der ikke var tilstrækkelig Grund til at kræve, at den Domsmand, som havde deltaget i Mødet i Terndruplund, skulde vige sit Sæde. Statsadvokat Thomsen, som delte denne Opfattelse, forelagde — stadig telefonisk — Oplysningerne for Statsadvokat Schlegel, der talte om Sagen med Rigsadvokaten, som tiltraadte, at der ikke skulde rejses Indsigelse mod Domsmanden.

I Tilslutning til sin Redegørelse oplæste Justitsministeren en Erklæring om Sagen fra Rigsadvokaten og føjede hertil: »Jeg er naturligvis enig med Rigsadvokaten i, at en Undersøgelse af Domsmandenes politiske Anskuelser er uden Interesse og ganske utilstedelig. Ogsaa politimæssige Afhøringer med det Formaal at konstatere, om der foreligger specielle Inhabilitetsgrunde i øvrigt for Domsmandene, anser jeg for uberettiget, hvad enten disse Afhøringer foretages mere eller mindre diskret og Afhøring vedrørende politisk Opfattelse er ikke alene uberettiget, det er uforsvarligt, det er direkte i Strid med Retsplejelovens § 66, der jo udtrykkelig foreskriver Ligestilling for Domsmand og Dommere. Ingen Statsadvokat eller Politimester her i Landet, det tør jeg roligt hævde, vilde finde paa eller blot tænke sig Muligheden af en politimæssig Undersøgelse af en Dommers mulige politiske Opfattelse. At tolerere en forskellig Optræden i

saa Henseende, efter som der er Tale om Dommere eller Domsmand, vilde altsaa — det giver jeg den ærede Ordfører for Forespørgerne fuldkommen Ret i — ikke alene være ulovligt, men det vilde være det samme som paa Forhaand at give Domsmandsinstitutionen Gift.«

Ministeren maatte herefter give følgende Svar paa Spørgsmaalet om, med hvilken Hjemmel Afhøringen af Domsmandene var sket: »Der er ingen Hjemmel«. Besvarelsen af det tredie Spørgsmaal: i hvilken Hensigt Politiafhøringen havde fundet Sted, mente Ministeren at have givet gennem sit Referat af Embedsmændenes Erklæringer.

Det af Ordføreren for Forslagsstillerne tilføjede Spørgsmaal angaaende Grunden til, at Politimesteren havde rekvideret Domsmandslisten, saa Ministeren sig ikke i Stand til at besvare, da han ikke kendte noget til Sagen og ikke havde haft Lejlighed til at undersøge den.

Justitsministeren oplyste sluttelig, at der vilde blive afholdt *Tjenestemandsførhør* for at faa Sagen undersøgt til Bunds og Ansvar fastslaaet. Der syntes ikke at kunne rettes nogen Bebrejdelse mod Rigsadvokaten, og naar man havde ment at kunne paavise et Ansvar for Ministeren selv deri, at Statsadvokaten maatte tro, at hans Handlemaade vilde være Ministeren kærkommen, maatte denne Betragtningssmaade ganske tilbagevises. Endvidere vilde det i et *Cirkulære* til Politimyndighederne blive udtalt, at Anklagemyndigheden ikke maa lade foretage Afhøringer af Domsmand eller lignende Undersøgelser med det Formaal at oplyse, om der for nogen af Domsmandene foreligger Inhabilitetsgrunde, men at Anklagemyndigheden, hvis den ved eller har Formodning om, at der for en Domsmand foreligger Inhabilitetsgrunde, (derunder at han ved sin tidligere Optræden har udvist en saadan personlig Fanatisme i religiøs, politisk eller anden Henseende, at han efter Sagens særlige Beskaffenhed skønnes uegnet til at medvirke som Domsmand i det foreliggende Tilfælde), bør rette Henvendelse herom til Retten.

Ordføreren for Forslagsstillerne erklærede, at Oppositionen naturligvis kun kunde være tilfreds med et Svar, der gav den fuldkommen Medhold i alle Angrebepunkter. Han udtalte ligeledes sin Tilfredshed med den bebudede Instruktion, som med Henblik paa de i Sagen fremsatte Udtalelser ogsaa syntes meget paakrævet.

Fr. Dalgaard (S.) fandt Grund til at takke Justitsministeren for hans klare Redegørelse i en Sag, der ikke — som Ordføreren for Forespørgerne havde sagt — var en Oppositionssag, »men en Sag, der angaar hele Offentligheden, baade

Regeringspartier og Oppositionspartier«. Han fremsatte følgende *Paastand paa Overgang til Dagsordenen*:

»Idet Folketinget tager Justitsministerens Redegørelse til Efterretning og billiger de yderligere Foranstaltninger, der er stillet i Udsigt til Sagens fulde Opklaring og til Undgaaelse af Gentagelser, gaar Tinget over til næste Punkt paa Dagsordenen.«

Ogsaa *A. M. Hansen* (R. V.) udtalte sin Tilfredshed med Ministerens Redegørelse og med, at Sagen vilde blive undersøgt til Bunds og de begaaede Fejl paatalt, samt at der vilde blive truffet Forholdsregler til at hindre Gentagelse. Ud fra disse Synspunkter anbefalede han at stemme for den foreslaaede Dagsorden, der ligeledes fik Tilslutning af *Oluf Pedersen* (D. R.).

Derimod kunde *Ordføreren for Forespørgerne* ikke tiltræde den af *Fr. Dalgaard* anbefalede Dagsorden, fordi den ikke indeholdt en Misbilligelse af de Handlinger, der havde fundet Sted. Han stillede sammen med *Elgaard* (V.) Forslag om en saalydende *Dagsorden*:

»Idet Tinget fastslaar, at enhver politimæssig Udspørgen af Doms mænd om deres politiske Sindelag er stridende mod dansk Lovgivnings Grundsætninger, og idet Tinget misbilliger, at der er handlet mod disse Grundsætninger ved, at Doms mændene *Jens Pallesen* og *Christen Christensen* den 10. Januar d. A. har været underkastet politimæssig Afhøring om deres politiske Sindelag, erklærer Tinget sig tilfreds med, at det nu gennem Justitsministerens Udtalelser er fastslaet, at førstnævnte Princip vil blive hævdet med Fasthed fra Ministerens Side, og gaar dernæst over til næste Sag paa Dagsordenen.«

En tredje *Dagsorden* blev foreslaet af *Hartel* (F. F.):

»Idet Folketinget beklager den skete Krænkelse af Retsbevidstheden, misbilliger Tinget, at Justitsministeren ikke for længst har foretaget Indgreb vedrørende de Forhold, som gav Anledning til Retssagen i *Terndrup*, og gaar dermed over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Justitsministeren fandt det rimeligt, at man stemte for den af *Fr. Dalgaard* anbefalede Dagsorden, medens han ikke saa nogen Grund til, at Tinget skulde stemme for *Hasles* og *Elgaards* Dagsorden, da hele Ministerens Redegørelse »var en eneste Misbilligelse af, hvad der var sket«. *Hartels* Dagsorden afviste Ministeren med den Bemærkning, at *Formanden* paa *Forhaand* havde afskaaret ham fra at kunne diskutere de Spørgsmaal, som deri var rejst.

Ved Afstemningen vedtoges *Fr. Dalgaards* og *A. M. Hansens* *Paastand paa Overgang til Dagsordenen* enstemmigt med 73 Stemmer; 48 Medlemmer tilkendegav, at de hverken ønskede at stemme for eller imod.

III. Valgs Prøvelse.

A. Folketinget.

1. Efter at Fru Helga Larsen, der repræsenterede København—Frederiksberg, søndre Storkreds, havde nedlagt sit Mandat fra den 15. Oktober 1937, meddelte de to nærmeste Stedfortrædere for Socialdemokratiet i nævnte Kreds, Typograf Anton Jensen og Murer Max Bender, at de ikke ønskede at modtage Mandatet. Da der derfor ingen Stedfortrædere for Socialdemokratiet fandtes inden for Hovedstadens Omraade, vilde Mandatet i Medfør af Lov Nr. 104 af 7. April 1936 om Ændringer i Rigsdagsvalgloven være at overføre til Københavns Amtskreds. De to Stedfortrædere i sidstnævnte Amtskreds, Arbejdsmand Richard Jacobsen, Kastrup, og Husejer Emil Jensen, Vor Frue, meddelte imidlertid ligeledes, at de ikke ønskede at modtage Mandatet, hvorefter dette overgik til 1. Stedfortræder i Vejle Amtskreds, Lærer J. A. K. Dalby, Stovby.

Indstilling om Godkendelse af Lærer J. A. K. Dalby som Medlem af Tinget vedtoges $19/10$ (F. Sp. 192).

2. Efter at Redaktør Knud Hansen, der repræsenterede Vejle Amtskreds, havde nedlagt sit Mandat fra Udgangen af Oktober 1937, meddelte nærmeste Stedfortræder for Socialdemokratiet i Amtskredsen, Kirkeminister, Landstingsmand Johannes Hansen, Brande, at han ikke ønskede at modtage Mandatet, hvorefter næste Stedfortræder for Socialdemokratiet, Maskinpasser Anton Christensen, Aalborg, indtraadte som Folketingsmand for Amtskredsen.

Indstilling om Godkendelse af Maskinpasser Anton Christensen som Medlem af Tinget vedtoges $3/11$ (F. Sp. 588).

3. Efter at Kreditforeningsdirektør Aage Riis Flor, der repræsenterede Randers Amtskreds, var afgaaet ved Døden den 28. Marts 1938, indtraadte 1. Stedfortræder for Socialdemokratiet i nævnte Amtskreds, Karetmager N. P. Nielsen, Mejlby, som Folketingsmand for Amtskredsen.

Indstilling om Godkendelse af Karetmager N. P. Nielsen (Mejlby) som Medlem af Tinget vedtoges $7/4$ (F. Sp. 4939).

B. Landstinget.

1. Efter at 1. Medlem for 2. Landstingskreds, Borgmester P. Christensen havde nedlagt sit Mandat fra 1. Oktober 1937, indtraadte fhv. Folketingsmand, Tømrer Hans Hansen, Usserød, der i Valgbogen stod opført som 1. Stedfortræder for Borgmester P. Christensen, som 1. Medlem for 2. Landstingskreds. (L. Sp. 3).

Indstilling om Godkendelse af fhv. Folketingsmand, Tømrer Hans Hansen som Medlem af Tinget vedtoges $\frac{5}{10}$ (L. Sp. 5).

2. Efter at 9. Medlem for 5. Landstingskreds, Bogtrykker P. Busch, var afgaaet ved Døden den 9. Oktober 1937, indtraadte Bogtrykker Jørgen Otsen, Sønderborg, der i Valgbogen stod opført som 1. Stedfortræder for den afdøde, som 9. Medlem for 5. Landstingskreds. (L. Sp. 7).

Indstilling om Godkendelse af Bogtrykker Jørgen Otsen som Medlem af Tinget vedtoges $\frac{20}{10}$ (L. Sp. 25).

3. Efter at 5. Medlem for 2. Landstingskreds, fhv. Gaardejer F. W. Larsen-Badse, var afgaaet ved Døden den 21. November 1937, indtraadte Forpagter J. Krarup, Eskildstrup, der i Valgbogen stod opført som 1. Stedfortræder for den afdøde, som 5. Medlem for 2. Landstingskreds. (L. Sp. 101, 102 og 125).

Indstilling om Godkendelse af Forpagter J. Krarup som Medlem af Tinget vedtoges $\frac{3}{12}$ (L. Sp. 159).

IV. Valg til Kommissioner og Hverv.

1. Valg af 4 Statsrevisorer og Stedfortrædere for disse for Regnskabsaarene 1937—38 til 1940—41 i Henhold til Grundlovens § 49 (jfr. Lov Nr. 95 af 4. April 1928 og Rigsdagsbeslutning af samme Dato).

Til Medlemmer af et Fællesudvalg i Henhold til Grundlovens § 49, sidste Stykke, til at foretage Valg af Statsrevisorer valgtes:

Af *Folketinget* $2^3/3$ (F. Sp. 4269, L. Sp. 827): Hartvig Frisch, Fr. Andersen, E. Friis, J. P. Jensen, J. P. Larsen, Schrøder, Yde, Valdemar Sørensen, Steen, Edvard Sørensen, Løje, Erik Eriksen, Fibiger, Skjerbæk og Christmas Møller.

Af *Landstinget* $2^3/3$ (L. Sp. 818, F. Sp. 4318): Holger Andersen, Andrea Brochmann, Bækgaard, Hauch, Kantsø, Laurits Knudsen, Korsgaard, Jørgen Møller, Johs. Nielsen, Stegger Nielsen, H. Chr. Petersen, P. C. Petersen, Rasmussen Flemløse, Simonsen og Veistrup.

I Stedet for Stegger Nielsen, der ønskede at udtræde af Fællesudvalget, indvalgte $2^3/3$ Stensballe. (L. Sp. 898).

Dette Fællesudvalg valgte $2^9/3$ til *Statsrevisorer*: Folketingsmand L. D. Rasmussen, Folketingsmand Vanggaard, Folketingsmand A. C. D. Petersen og Folketingsmand A. M. Hansen, og til *Stedfortrædere*: Folketingsmand Marinus Sørensen, Landstingsmand S. C. Nørgaard, Folketingsmand Fibiger og Folketingsmand Rasmussen (Gylling). (F. Sp. 4634, L. Sp. 956).

2. Valg af 16 Medlemmer og Suppleanter for disse til det udenrigspolitiske Nævn (nedsat i Henhold til § 1 i Lov Nr. 137 af 13. April 1923).

Valget foretoges af det staaende Fællesudvalg, valgt i Henhold til Folketingets Forretningsordens § 7, 2. Stykke, og Landstingets Forretningsordens § 9, 2. Stykke (se Side 24 og 25).

Til Medlemmer valgtes ($2^2/10$ 1937): 1) Folketingsmand C. N. Hauge (Formand) med Suppleant Folketingsmand Bomholt, 2) Folketingsmand Hartvig Frisch med Suppleant Folketingsmand P. Andersen, 3) Folketingsmand Hans Nielsen med Suppleant Folketingsmand Hedtoft-Hansen, 4) Folketingsmand J. P. Nielsen med Suppleant Folketingsmand P. Mortensen, 5) Folketingsmand Hans Rasmussen med Suppleant Folketingsmand Rasmus Hansen, 6) Lands-

tingsmand Ch. Petersen med Suppleant Landstingsmand A. Johansen, 7) Landstingsmand Jørgen Møller med Suppleant Landstingsmand C. E. Christiansen, 8) Folketingsmand A. M. Hansen (Sekretær) med Suppleant Folketingsmand Hassing-Jørgensen, 9) Landstingsmand Gunnar Fog-Petersen med Suppleant Landstingsmand Zahle, 10) Landstingsmand Hauch med Suppleant Landstingsmand Rytter, 11) Landstingsmand Jepsen Christensen med Suppleant Landstingsmand Stensballe, 12) Folketingsmand Krag med Suppleant Folketingsmand Duborg, 13) Folketingsmand Himmelstrup med Suppleant Folketingsmand Elgaard, 14) Landstingsmand Axel B. Lange med Suppleant Folketingsmand Victor Pürschel, 15) Folketingsmand Ole Bjørn Kraft med Suppleant Folketingsmand Drachmann og 16) Landstingsmand Holger Andersen med Suppleant Folketingsmand H. F. Ulrichsen. (F. Sp. 152 og 411, L. Sp. 18 og 56).

3. Valg af 2 Medlemmer til Skattelovkommissionen af 1937.

Valgene foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev (²²/₁₀ 1937): Folketingsmand Hartvig Frisch i Stedet for Finansminister V. Buhl, der havde ønsket at udtræde af Kommissionen. (F. Sp. 4 og 412, L. Sp. 3 og 57).

Senere (⁸/₄ 1938) valgtes: Folketingsmand Drachmann i Stedet for Folketingsmand Christmas Møller, der havde ønsket at udtræde af Kommissionen. (F. Sp. 4572 og 5315, L. Sp. 925 og 1223).

4. Valg af 4 Medlemmer til Københavns Havnebestyrelse (valgt i Henhold til § 2 i Lov Nr. 109 af 29. April 1913 om Bestyrelsen af Københavns Havnevæsen) for Tidsrummet 1. Januar 1938—31. December 1943.

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev ($^{22}/_{10}$ 1937): Folketingsmand S. Munk, Landstingsmand Stensballe, Landstingsmand Halfdan Hendriksen og Folketingsmand Rager. (F. Sp. 4 og 412, L. Sp. 3 og 57).

5. Valg af 2 Medlemmer og 2 Suppleanter til Aalegaards-Overnævnet (oprettet i Henhold til § 7 i Lov Nr. 93 af 31. Marts 1931 om Saltvandsfiskeri) **for Tidsrummet 1. Januar 1938—31. December 1940.**

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev ($^{22}/_{10}$ 1937): Matros N. Nielsen, Kullinggade, Svendborg, med Suppleant fhv. Fisker Martin Larsen, Munkebo, og Navigationslærer Emil Andersen, Grenaa, med Suppleant fhv. Fisker, Husmand Albert Nielsen, Aabyskov, Skaarup. (F. Sp. 4 og 412, L. Sp. 3 og 57).

6. Valg af 1 Medlem til Toldraadet (oprettet i Henhold til § 44 i Lov Nr. 108 af 29. Marts 1924 om Toldafgifterne m. m.) **for Tidsrummet indtil 31. Marts 1940.**

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev ($^{22}/_{10}$ 1937): Landstingsmand Ch. Petersen i Stedet for fhv. Landstingsmand Carl F. Madsen, der havde ønsket at udtræde af Raadet. (F. Sp. 26 og 4123, L. Sp. 7 og 57).

7. Valg af 1 Medlem til Rigsretten.

Af *Landstinget* valgtes ($^{22}/_{10}$ 1937): Landstingsmand A. P. Hansen i Stedet for Finansminister V. Buhl. (L. Sp. 26, F. Sp. 287).

8. Valg af 2 Medlemmer til Forfatningskommissionen (nedsat i Henhold til § 1 i Lov af 3. Februar 1937 om Nedsættelse af en Kommission til Overvejelse af Spørgs-

maalet om Ændringer i Grundlovens Forfatningsbestemmelser).

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev (¹⁷/₁₂ 1937): Landstingsmand Halfdan Hendriksen i Stedet for afdøde Landstingsmand Larsen-Badse (F. Sp. 1629 og 2353, L. Sp. 144 og 434) og (¹¹/₃ 1938): Landstingsmand M. Chr. Korsgaard i Stedet for Landstingsmand Axel B. Lange, der havde ønsket at udtræde af Kommissionen. (F. Sp. 3684 og 3990, L. Sp. 636 og 716).

9. Valg af 1 Medlem til Over-Skyldraadet (oprettet i Henhold til § 12 i Lov Nr. 352 af 7. August 1922 om Beskatning til Staten af faste Ejendomme) **for Tidsrummet indtil 30. Juni 1939.**

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev (¹⁷/₁₂ 1937): Landstingsmand S. Rasmussen i Stedet for afdøde Landstingsmand Larsen-Badse. (F. Sp. 1630 og 2353, L. Sp. 144 og 434).

10. Valg af 1 Medlem til Repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank (i Henhold til § 4 i Lov Nr. 116 af 7. April 1936) **for Tidsrummet 1. Januar 1938—27. Maj 1941.**

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev (¹⁷/₁₂ 1937): Folketingsmand Hartvig Frisch i Stedet for Finansminister Buhl, der havde ønsket at udtræde. (F. Sp. 2061 og 2353, L. Sp. 251 og 434).

11. Valg af 4 Medlemmer til Radioraadet (oprettet i Henhold til § 4 i Lov Nr. 76 af 21. Marts 1930 om Radio-spredning) **for Tidsrummet 1. April 1938—31. Marts 1942.**

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg. Valgt blev ($^{11/3}$ 1938): Folketingsmand P. Andersen, Redaktør I. A. Hansen, Folketingsmand Bindslev og Folketingsmand Steen. (F. Sp. 2354 og 3989, L. Sp. 434 og 715).

12. Valg af 1 Stedfortræder for Folketingsmand Pürschel til Grønlandsudvalget (nedsat i Henhold til § 7 i Lov Nr. 134 af 18. April 1925 om Grønlands Styrelse).

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg. Valgt blev ($^{11/3}$ 1938): Folketingsmand Grønning i Stedet for afdøde Landstingsmand Larsen-Badse. (F. Sp. 3519 og 3990, L. Sp. 600 og 716).

13. Valg af 4 Medlemmer til Arbejdsnævnets Afdeling angaaende Arbejdsløshedsforsikringen (oprettet i Henhold til § 35 i Lov af 14. April 1937 om Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsforsikring m. m.) **for Tidsrummet 6. Maj 1938—6. Maj 1944.**

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg. Valgt blev ($^{11/3}$ 1938): Folketingsmand Einer-Jensen, Landstingsmand Stensballe, Landstingsmand C. J. F. Sven og Folketingsmand Rager. (F. Sp. 3684 og 3989, L. Sp. 637 og 716).

14. Valg af 6 Medlemmer til Ligningsraadet og 6 Medlemmer til Landsskatteretten (oprettet i Henhold til §§ 2 og 8 i Lov Nr. 108 af 31. Marts 1938 om Oprettelse af en Landsskatteret og om Tilsynet med Skatteligningen m. v.).

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg. Valgt til *Ligningsraadet* blev ($^{8/4}$ 1938): Tømmerhandler Chr. Petersen, Kalundborg, Landstingsmand Kr. Johansen, fhv. Folketingsmand N. J. Andersen, Snedkærgaard pr. Fakse, Landstingsmand S. Rasmussen, Gaardejer Jørgen Jørgensen, Ullerup pr. Skamby, og Folketingsmand M. Nøhr.

Valgt til *Landsskatteretten* blev ($\frac{8}{4}$ 1938): Folketingsmændene Retoft, P. Mortensen, J. P. Jensen, Knud Kristensen, Edvard Sørensen og Kristen Amby. (F. Sp. 4703 og 5315, L. Sp. 982, 1222 og 1223).

15. Valg af 1 Medlem til det i § 2 i Lov Nr. 27 af 19. Februar 1932 om Efterforskning og Indvinding af Raastoffer i Kongeriget Danmarks Undergrund nævnte Udvalg.

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev ($\frac{8}{4}$ 1938): Folketingsmand A. M. Hansen i Stedet for fhv. Folketingsmand Jens Jensen, der havde ønsket at udtræde af Udvalget. (F. Sp. 4798 og 5315, L. Sp. 1038 og 1223).

16. Valg af 4 Medlemmer til det i § 6 i Lov Nr. 169 af 13. April 1938 om Beskæftigelse af arbejdsløse nævnte Ungdomsudvalg.

Valget foretoges af det under Nr. 2 nævnte Fællesudvalg.

Valgt blev ($\frac{13}{4}$ 1938): Folketingsmændene Bomholt, Søren P. Larsen og Carsten Raft samt Landbrugskandidat P. Veistrup, Frederiksberg. (F. Sp. 5623, L. Sp. 1463 og 1481).

V. Andragender.

1. Betænkning fra Folketingets Finansudvalg angaaende Andragender, henvist til Udvalget. [B. Sp. 595].

Udvalget, der havde behandlet eet Andragende, gjorde ingen Indstilling.

2. Betænkning fra Folketingets Udvalg for Andragender. [B. Sp. 2669].

Udvalget, der havde behandlet eet Andragende, gjorde ingen Indstilling.

Tillæg.

De politiske Partiers Programmer og Udtalelser.

Udtalelse af Det konservative Folkeparti

paa Landsraadmødet i Aarhus den 9.—10. Oktober 1937.

Det konservative Folkepartis Landsraad godkender den af Rigsdagsgruppen i Beretningsåret førte Politik.

Landsraadet 1936 understregede de ændrede parlamentariske Vilkaar for dansk Politik efter Landstingsvalget, og Forløbet af Rigsdagssamlingen 1936—37 viser klart, at Regeringen har brugt sin Flertalsmagt og alene ladet sig lede af Hensynet til sine egne Partier og Samarbejdet mellem disse. Om der vil indtræde en Ændring i dette Forhold, staar hen i det uvisse. Regeringens Stilling udmærker sig ikke ved Klarhed. Statsministerens Tale ved Rigsdagens Sammentræden var vag og henholdende. Tidens Alvor blev erkendt, men Regeringen handler ikke derefter. Landet venter og har Krav paa virkelig Oplysning om, hvad Regeringen vil, og hvilken Tilslutning den ønsker til sine Formaal.

Landsraadet kræver, at Landets Udenrigs- og Forsvarspolitik underkastes fornyet Forhandling og afgøres paa Grundlag af de ændrede Verdensforhold ved en Genrejsning af vore Værn, den uundværlige Forudsætning for en nøjere Samvirken mellem de nordiske Lande.

Landsraadet fornyer sidste Landsraadmødes Erklæring om, at Det konservative Folkeparti er rede til fri Drøftelse af Ændringer i Rigets Grundlov, og erklærer, at Partiet under de herskende alvorlige Forhold er rede til Samarbejde inden for sine Princippers Ramme, saafremt Regeringen ikke blot

i Ord, men ogsaa i Handling gør Vejen til et saadant Samarbejde farbar.

Det er en Selvfølge, at Det konservative Folkeparti ikke derfor slaar af paa sin Ret og Pligt til som Opposition at følge Magthaverne med aarvaagen Kritik og saavel i de store principielle Spørgsmaal som Sag for Sag at trække sin selvstændige Linie op som den Front, hvorfra Kampen for et politisk Systemskifte skal føres.

De igangværende Forhandlinger om Landets Skattepolitik bør fremmes snarest muligt og tilstræbe Forenkling af Skattesystemet, Lettelse af Skattebyrden og Ophævelse af Særbeskatningen af Landbrugsejendomme.

Partiet kræver i Overensstemmelse med Erhvervslivets Tarv, at der skrides til Afvikling af den gældende Valuta-central-Lovgivning, og vil fremsætte Forslag derom.

Som Følge af Regeringspartiernes sociale Eksperimenter med Landets Økonomi og Erhvervsforhold og den dermed samhørende Forøgelse af Omkostningsniveau og Skattebyrde er vort Lands Prisforhold i en højst betænkelig Udvikling. Naar den Højkonkunktur, som gør sig gældende paa en Række Omraader, ikke længere bærer oppe, vil dette medføre svære Rystelser saavel af økonomisk som af social Natur. Foranstaltninger som Priskontrol og lignende vil praktisk taget være virkningsløse som forebyggende Midler og let komme til at virke som Hemninger ogsaa paa sundt Erhvervs-Initiativ. Allerede nu har Landet jævnsides med en slet Fordeling af Arbejdskraften en forholdsvis langt højere Arbejdsløshed end Omverdenen, og den af Regeringen gennemførte Lovgivning har aldeles ikke naaet det tilsigtede Formaal. Det konservative Folkeparti kræver paa ny, at de hertil knyttede Problemer tages op til hurtig og effektiv Behandling.

Sociallovgivningen bør, i Overensstemmelse med Partiets gamle Krav om at yde Ret og Skel over for alle Samfundsborgere, underbygges ved Forsikringsprincippet Indarbejdelse med Hensyn til Aldersrenten.

Funktionærernes Stilling i Erhvervslivet maa betrygges ad Lovgivningens Vej.

Landsraadet opfordrer til Samling om en Folkepolitik paa Ejendomsrettens og det frie Initiativs Grund, om en

sund, offentlig og privat Økonomi og om en for Partipolitik renset Socialpolitik.

Vi vil et frigjort Danmark, bygget og værnet af Folket og for Folket, med Ret for alle, men med Pligten forud. Et Samfund, hvor den svage værnes, og hvor Arbejdet er Adelsbrevet. Et frit og arbejdsmodigt, et fredselkende, men forsvarsberedt Folk i et frit Land!

Udtalelser af Venstre.

I.

Udtalelse paa Partiets Landsmøde i København den
16. Februar 1938.

Under Hensyn til de overordentlig uheldige Tilstande, der i erhvervsmæssig og økonomisk Henseende raader her i Landet, er Venstre af den Opfattelse, at der foreligger mere nærliggende og betydningsfulde Opgaver til Løsning for Regering og Rigsdag end at foretage Ændringer i den bestaaende Forfatning.

Af saadanne Opgaver ønsker Mødet særligt at fremhæve: En reel Indsats til Nedbringning af Arbejdsløsheden, en effektiv Udnyttelse af faktisk foreliggende Eksportmuligheder, Valutacentralens Afvikling og større Handelsomsætning med Udlandet til Lettelse i den kunstigt fremkaldte Dyrtid og en virkelig betydende Nedsættelse af de tunge Skattebyrder til Stat og Kommune.

Idet Venstre anerkender Rigsdagsgruppens Stilling under de hidtil førte Forhandlinger om Forfatningsspørgsmaalet, ønsker Mødet om dette Spørgsmaal at udtale følgende:

Der vil altid under en hvilken som helst Forfatning kunne rejses Diskussion om en eller anden af Forfatningens Bestemmelser. Men den nugældende Forfatning hviler trods alt, hvad der fra visse Sider gives Udseende af, helt og fuldt paa almindelig Valgret uden Særrettigheder for nogen Befolkningsgruppe, og den danner i hvert Fald ingen Hindring for den nuværende Regering. Venstre anser ikke denne

Forfatning for ufejlbarlig, men en absolut Forudsætning for Venstres Deltagelse i en eventuel Forfatningsrevision maa det være, at der i Grundloven fastlægges Sikringsbestemmelser for Ejendomsrettens Ukrænkelighed, for Borgernes fuldkomne Ligestilling uden Hensyn til deres Organisationsforhold, for Ytringsfriheden, den enkelte Borgers Erhvervsfrihed, for Kirke- og Skolefrihed og for Domsmagtens absolutte Uafhængighed af Administrationen.

Faren for Folkestyret ligger ikke i Forfatningen, men deri, at der efterhaanden er udviklet en Lovgivningspraksis, hvorefter dybt indgribende Foranstaltninger ved Bemyndigelseslove overlades til de enkelte Ministres Afgørelse uden Adgang for Offentlighedens Kontrol, og vigtige Lovforslag først forelægges Rigsdagen og dermed Offentligheden paa et saa sent Tidspunkt af Samlingen, at Rigsdagens Medvirkning i Lovgivningsarbejdet bliver af rent formel Beskafenhed.

Ud fra disse Synspunkter retter Mødet Opfordring til Venstres Rigsdagsgruppe om ikke paa det nærværende Tidspunkt at stille Forslag om Ændringer i Forfatningen.

Skulde der af Regeringen blive fremsat et fuldt udarbejdet Forslag om en Revision af Grundloven, da er Tiden inde for Venstre til at tage Stilling dertil.

II.

Udtalelse paa et udvidet Repræsentantmøde inden for Venstres Landsorganisation den 13. Juni 1938.

Venstre fastholder i Overensstemmelse med den paa Landsmødet den 16. Februar d. A. fremsatte Udtalelse, at der under den nuværende politiske og erhvervsøkonomiske Situation foreligger mere nærliggende og betydningsfulde Opgaver end at foretage Ændringer i Forfatningen.

Skulde der imidlertid paa Grundlag af en Flertalsindstilling fra Forfatningskommissionen blive fremsat Forslag paa Rigsdagen om en Revision af Forfatningen, vil Venstre ikke afvise Forhandling derom.

Men Mødet ønsker allerede paa nærværende Tidspunkt

at fastslaa, at Venstre ikke kan give det nu afsluttede Forfatningsforlig sin Tilslutning.

Venstre fastholder den nuværende Valgretsalders paa 25 Aar. Venstre ønsker ikke at deltage i en Ordning, der giver det Udseende af, at Tokammerssystemet opretholdes, naar det faktiske Forhold er det, at et Etkammerssystem indføres, selv om det søges skjult ved et indviklet og i flere Henseender uheldigt Valgsystem, der tilmed medfører et unyttigt stort Antal Rigsdagsmedlemmer. Venstre er af den Opfattelse, at det i Stedet for det fremsatte Forligsforslag vilde være at foretrække at indføre Etkammerssystemet rent og aabent.

Den i Forfatningsforliget givne Adgang til Folkeafstemning anser Venstre for ufyldstgørende, og saaledes som Udviklingen har formet sig i den seneste Tid, maa Venstre lægge afgørende Vægt paa, at der i en ny Grundlov optages klare og utvetydige Bestemmelser, der sikrer

- 1) Alle Borgeres fri og lige Adgang til Erhverv og Arbejde og til offentlig Understøttelse uden Hensyn til organisationsmæssige eller andre Forhold.
- 2) Anklagemyndighedens og Domsmagtens absolutte Uafhængighed af Administrationen.
- 3) Ejendomsrettens Ukrænkelighed.
- 4) Ubetinget Ytrings- og Organisationsfrihed.
- 5) Kirke- og Skolefrihed samt at Kirkemidlerne kun anvendes efter deres Formaal.

Udtalelse af Det radikale Venstre

paa Partiets Landsmøde i København den 29. Maj 1938.

I de to Rigsdagssamlinger, der er forløbet, siden Regeringspartierne erobrede Landstingets Flertal, er gennemført omfattende Reformers i Overensstemmelse med de over for Befolkningen givne Tilsagn. Et Gennembrud af varig Betydning i vor Lovgivning er derved sket.

Landsmødet udtaler sin Tilfredshed hermed og sin Glæde over, at det i disse Brydningstider lykkedes de nordiske Demokratier at føre Udviklingen videre paa Folkestyrets Grund og med større sociale og folkelige Fremskridt end noget Sted uden for Nordens Lande.

Over for den herskende Verdensuro maa størst mulig Tryghed for Danmark søges ved en Politik, der underbygger Tilliden til vor Upartiskhed over for de Magtgrupper, i hvilke Europa er delt. Øget Sikkerhed kan ikke naas ved Oprustning.

Landsmødet anerkender den økonomiske Politik, der er ført til Bekæmpelse af Verdenskrisens Følger for Danmark, og som gennem Handelsaftaler har banet Vej for Eksporten af Landbrugets Produkter til stigende Priser, saa Landets Indførsel og Udførsel nu nærmer sig samme Højde som i 1929. Mødet hilser med Tilfredshed de Lempelser i Handelsrestriktionerne, som Valutaforholdenes Bedring har gjort mulig, men samtidig med at yderligere Lempelser gennemføres, naar Forholdene gør det forsvarligt, bør det iagttages, at en Regulering af Importen opretholdes i det Omfang, der er nødvendigt for de Aftaler, der sikrer Landbrugets og Fiskeiets Eksport og Landets Forsyning med Raastoffer. Det maa paases, at Importrettigheder ikke udnyttes til urimelig Prisforhøjelse.

Demokratiet har fremdeles store Opgaver at løse.

Landsmødet forventer snarlig Gennemførelse af en ny Grundlov, der sikrer det fulde Folkestyre.

Landsmødet understreger, at Det radikale Venstre som hidtil maa lægge Vægt paa alle Bestræbelser, der fremmer Adgangen til selvstændig Bedrift. For Landbrugets Vedkommende maa dette ske ved en Tilpasning af Udstykningens Karakter efter de Vilkaar, hvorunder Landbruget nu virker, saaledes at Udstykning i større Stil muliggøres, ogsaa gennem Gaardbrugs Deling ved Arvefald.

For Haandværkets og andre tilsvarende Erhvervs Vedkommende tiltrænges der en nærmere Undersøgelse og Klarlæggelse af alle de Omraader, hvor det moderne Samfund giver den mindre Bedrift øgede Eksistensmuligheder, saa disse Bedrifters sociale og økonomiske Stilling kan under-

bygges paa rationelt Grundlag. I særlig Grad bør en Samvirken mellem Staten og Haandværkets faglige Sammenslutninger om mere formaalistjenlige Kreditformer tilstræbes.

Landsmødet fastslaaer, at Landbruget ikke med de nuværende Afsætningsmuligheder kan bære de Gældsbyrder, der under andre Forhold er paadraget, og forventer derfor en snarlig Videreførelse af Landbrugets Gældssanering.

Over for den endnu store Arbejdsløshed anbefaler Landsmødet Fortsættelse af Bestræbelserne for at styrke det frie Erhvervsliv, herunder øget Støtte til Iværksættelse af et Boligbyggeri svarende til den mindrebemidlede Befolkningens Behov, Nedrivning af usunde Boliger og Bydele samt Opdyrkninger, Læplantninger, Inddæmninger, Bro- og Vejarbejder og lignende omfattende produktive Arbejder.

Øget Støtte maa ydes til det Husholdningsarbejde, der tager Sigte paa et forbedre Befolkningens Ernæringsforhold og styrke Hjemmenes Økonomi.

Den forestaaende Skatteovsrevision bør fortsætte Bestræbelserne for større Lighed i Beskatningen, videreføre Grundskyldsprincippet i Ejendomsbeskatningen og afløse indirekte Skatter paa almindelige Livsfornødenheder.

Da Tvistigheder mellem Erhvervsvirksomhedernes Indehavere og Lønarbejdere Aar efter Aar bringer Utryghed i vort økonomiske Liv med paafølgende Statsindgreb til Værn for Folkets fælles Interesser, maa Landsmødet fastslaa, at Tidspunktet er inde til at skabe en Arbejdets Grundlov, der kan bringe denne Utryghed til Ophør. Arbejdernes Interesse i Bedrifternes Trivsel maa fremmes og en Forstaaelse mellem Arbejdere og Arbejdsgivere om en fast Ordning til Afgørelse af Tvistigheder, der ikke løses ad Forhandlingens Vej eller ved Forligsmandens Mægling, tilstræbes.

Endelig maa Landsmødet fremhæve, at Folkestyret som Statsstyrelsens Grundlag stiller stigende Krav til Befolkningens Kundskaber og Indsigt i de sociale, økonomiske og politiske Bevægelser, der i den urolige Efterkrigstid gennemryster Landene. Det er et betydningsfuldt Led i Folkestyrets Udbygning at give Ungdommen Forstaaelse af Folkets Fællesanliggender. Kundskabsmeddelelse om Nutidens Samfundsforhold maa derfor gives inden for de forskellige Skole-

former, og Landsmødet maa navnlig opfordre til Arbejde for en omfattende Udvidelse af Ungdomsskolen paa frivilligt Grundlag.

Byggende paa disse Synspunkter takker Landsmødet Rigsdagsgruppen for dens Arbejde i den forløbne Samling og opfordrer Vælgerne til energisk Arbejde til Fremme af Partiets Ideer.

Sagregister.

	Side
Aaleskovlvod , se Saltvandsfiskeri.	
Afgiftsbestemmelser, se Told- og Afgiftsbestemmelser.	
Aktieselskaber, Lovændringer	329
Andragender	512
Appelret, Oprettelse af en særlig, Regeringsforslag	424
Arbejderboliger paa Landet, Lov	145
Arbejdsaftaler, individuelle, se Arbejdsgivere og Funktionærer.	
Arbejdsanvisning, Privat, Lovændringer	274
Arbejdsgivere og Funktionærer i private Erhvervsvirksomheder, Retsforholdet mellem, Lov	413
Arbejdskonflikt, se Slagterikonflikt.	
Arbejdsløse, Beskæftigelse af, Lov	256
Arbejdsløshedsforsikrede Arbejdere, Fortrin for, se Arbejderboliger paa Landet, Arbejdsanvisning, Arbejdsløse og Mindre Landbrug.	
Arbejdsløshedsloven, Ændring i, privat Forslag	443
Arbejdsløshedsudgifter, Refusion for visse, privat Forslag	449
— , — - — , se Fælleskommunale Udligningsfond.	
Arveafgift, Lov	99
 Banker , Lovændringer	 329
Belgien m. fl. Lande, Handelsomsætningen med, se Haag-Arrangement.	

	Side
Betalingshenstand for Ejere af Landbrugsejendomme m. fl., Lovændring	383
Biografteatervæsenets Ordning	357
Boligbyggeri, Laan til, m. m., Lov	208
Bramsnæs, Nationalbankdirektør, Stilling som Formand for Forretningsudvalget for Arbejdernes Andelsbolig- forening, Forespørgsel ang.	495
Brandvæsenet i København, Udgifterne ved, Lov	389
Brændselshjælp til Alders- og Invalidere rentenydere samt arbejdsløshedsforsikrede, Lov	249
Byplaner, Lov	191

Civilbefolkningen, Beskyttelse af, se Luftangreb.

Dagsordener:

- Arbejdsløshedsforsikrede Arbejdere, Fortrin for, se
Mindre Landbrug og Privat Arbejdsanvisning.
- Biografteaterdrift (Westermann, Hasle og Prieme) 370
- Domsmænd, Politimæssig Afhøring af (1. Fr. Dalgaard
og A. M. Hansen. 2. Hasle og Elgaard. 3. Hartel) 504
- Dyrtid, Foranstaltninger imod, se Monopoler.
- Gældssanering, se Landbrugets Gæld.
- Kvæg- og Kødeksportudvalgets Erklæring (1. J. S.
Foget. 2. Aksel Larsen. 3. Simonsen. 4. Victor Pür-
schel. 5. J. P. Larsen og A. M. Hansen) . . . 490—92
- Landbrugets Bæreevne, Genoprettelse af, se Tillægs-
bevilling.
- Landbrugets Gæld (J. S. Foget) 140
- Landbrugsordningerne (Aksel Larsen) 116
- Mindre Landbrug (Oluf Pedersen) 157

	Side
Monopoler og Særrettigheder m. v., Ophævelse af (1. Oluf Pedersen. 2. Clausager. 3. Hartvig Frisch og Steen).....	493—95
Privat Arbejdsanvisning (1. Søren P. Larsen. 2. Hart- vig Frisch og A. M. Hansen).....	280
Sukkerordning (Aksel Larsen).....	322
Tillægsbevilling (Valdemar Thomsen).....	66
Domsmænd, Politimæssig Afhøring af, Forespørgsel ang.	499
Dyrtidstillæg til arbejdsløse m. fl., privat Forslag....	467
E fterlønskassen for Fri- og Efterskolelærere, Lov.....	402
Ejendomsskatterne for Landbrugsejendomme, Nedsæt- telse af, privat Forslag.....	453
Eksport, Foranstaltninger til Støtte af dansk, se Valuta- forslag.	
Ekspropriationer, Bemyndigelse til visse, Lov.....	304
Erhvervsinteresser, Fremme af danske, Lovændringer .	327
F aglige Kursus for Ungdommen, Statsstøtte til, privat Forslag.....	440
Ferie med Løn, Lov.....	240
Finanslov.....	36
Fisk, Ind- og Udførsel af, Lov.....	167
— , se Fiskeredskaber og Saltvandsfiskeri.	
Fiskeredskaber, Maskestørrelse for, m. m., Konven- tion om.....	470
Flasker, uberettiget Mellemandel med, se Konkur- rence.	
Flæsk, Fordeling af, se Oksekød.	
Foder- og Gødningsstoffer, Handel med, Lov.....	160

	Side
Folkeforsikringsloven, Ændringer.....	287
Folkehøjskoler og Landbrugsskoler, Statstilskud til, Lovændring.....	406
Formueafgift til Afvikling af offentlig Gæld, privat Forslag.....	465
Forsorgsloven, Ændringer i, privat Forslag.....	444
Fremmedloven, Ændringer, Lov.....	386
Frihavns-Selskabets Regnskabsopgørelse.....	470
Frugtavlskolonier m. m., Lovændring.....	158
Funktionærer, se Arbejdsgivere og Funktionærer.	
Fælleskommunale Udligningsfond, Tilskud til visse kom- munale Arbejder fra den, Lov.....	271
Færøerne:	
Pantsætning af Fangst, Lov.....	393
Skøde- og Panteregistre, Lov.....	393
Sygekassemedlemmers Ophold paa Sygehuse og Ydelse af Aldersrente, Lov.....	291
Udstykning af udskiftet Jord, Lov.....	171
G rundforbedring, Laan og Tilskud til, privat Forslag..	460
Grundværdierne, Ligeret til, privat Forslag.....	462
Gyldenlaan, se Statsboligfondens Gyldenlaan.	
Gældsbreve, Lov.....	330
Gældssanering, se Landbrugets Gæld.	
Gødningstoffer, Handel med, se Foder- og Gødningstoffer.	
H aag-Arrangement	475
Haïti, Handelstraktat med.....	474
Havelodskolonier, se Frugtavlskolonier m. m.	
Holland, Toldoverenskomst med, se Nederlandene.	
Husdyr, Udførsel af levende, Lov.....	130

	Side
Husholdningsraad, Lovændringer.....	237
Husholdningsskoler, Statstilskud til, Lovændring	409
Huslejenedsættelse for mindrebedmedlede børnerige Familien, se Boligbyggeri.	
Husmandsbrug, se Mindre Landbrug.	
Hypotekbankens Regnskab for 1936—37.....	469
Høstpanteret, Lov.....	136
I ndfødsrets Meddelelse, Lov.....	226
Indkomstskat, Nedsættelse af, privat Forslag.....	453
— , se Overordentlig Indkomstskat.	
J ydsk Landhypothekforening, Ændring i Administrationen af, Lovændring.....	179
K artofler, Udførsel af, Lov.....	129
Kommunal Laanefond, Lov.....	172
Kommunale Arbejder, Tilskud fra den fælleskommunale Udligningsfond til visse, se Fælleskommunale Udligningsfond.	
— Udgifter, Statsrefusion af, se Statsrefusion.	
Kongelige Teater, Det, se Kulturel Fond.	
Konkurrence og Varebetegnelse, uretmæssig, Lov.....	322
Konventioner, se Fiskeredskaber, Haag-Arrangement, Haïti, Nederlandene, Siam og Skibsofficerer.	
Kornordning, Lov.....	112
Kulturel Fond, Ændring i Lov om Det kongelige Teater og en, Lov.....	411
Kunstgødning, se Saasæd.	
Kvæg- og Kødeksportudvalget, Forespørgsel vedrørende en Erklæring af.....	487

Kvæg og Oksekød, Afsætning af, se Kødordning.	
Københavns kommunale Anliggender, Bestyrelsen af, Lov	182
Kødordning, Lov	126
L andbrugets Gæld, Tillæg til Lov om	139
Landbrugsfaglig Undervisning, Tilskud til, Lov	394
Landbrugsskoler, se Folkehøjskoler og Landbrugsskoler.	
Landsskatteret m. m., Lov	100
— — —, se Tjenestemandsløven.	
Ligningsdirektorat, se Landsskatteret m. m.	
Livsforsikringsvirksomhed, Lovændring	329
Luftangreb, Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af, Lov	201
Løntillæg, se Tjenestemænd.	
M arsken ved Tønder, Afvanding af, Lov	131
Mellemkommunal Refusion for visse Arbejdsydelser, privat Forslag	449
Merindkomstskat, se Overordentlig Indkomstskat.	
Militærmusikkens Genoprettelse, privat Forslag	456
Militærordningens Mangler, F.t.Beslutning om Udvalg ang.	483
Mindre Landbrug, Lovændringer	153
Minelov, se Undergrund.	
Monopoler, Særrettigheder og Skatter, Ophævelse af, Forespørgsel ang.	492
Mortifikation af Værdipapirer, Lov	330
Mortifikations- og Ejendomsdom, se Retsplejeloven.	
N ationalbanken, Lovændring	329
Nationalbankens Sedler, Indløseligheden af, se Valutaforslag og Valutalov.	

	Side
Naturfredning, Lovændring.....	72
Nederlandene, Toldoverenskomst med.....	480
Normeringslov.....	83
Offentlig Forsorg, Ændringer i Lov om, privat Forslag	444
Oksekød, Afsætning af, se Kødordning.	
— , Flæsk og Sødmælk, Fordeling af, Lov.....	254
Omsaaning i Anledning af Sandflugt, se Saasæd.	
Overarbejde, Udskydelse af Lovens Ikrafttræden, privat Forslag.....	450
Overordentlig Indkomstskat, Lov.....	92
Pap og andre Erstatningsmaterialers Anvendelse i Skotøj, se Skotøj.	
Partiprogrammer og -udtalelser.....	513
Pensionskasser, Tilsyn med, Lovændring.....	329
Pressens Brug, Lov.....	338
Pressesager, Vidnepligt i, se Retsplejeloven.	
Privat Arbejdsanvisning, se Arbejdsanvisning.	
Private ikke-eksamensberettigede Skoler paa Landet, Lovændring.....	405
Privatseminarier, Statstilskud til, se Seminarier.	
Radiospredning, Ændringer i Lov om, privat Forslag.	459
Refusion, se Arbejdsløshedsudgifter, Fælleskommunale Udligningsfond, Statsrefusion.	
Rentebetaling, se Statshusmænds Rentebetaling.	
Retsplejeloven, Ændringer i (Mortifikations- og Ejendomsdom).....	330
— , — - (Vidnepligt i Pressesager).	348
— , — -, se Appelret.	
Rotter, Udryddelse af, Lov.....	227

	Side
Saasæd m. m., se Høstpanteret.	
— — , Tilskud til Køb af, Lov.....	137
Saltvandsfiskeri, Lovændring.....	168
— — , — — , (Anvendelse af Aaleskovl- vod i Limfjorden).....	169
Sandflugt, Tilskud til Køb af Saasæd m. m. i Anledning af, se Saasæd.	
Seminarier, Statstilskud til private, Lov.....	398
Siam, Handelstraktat med.....	472
Sindssyge Personers Hospitalsophold, Lov.....	349
Skadesforsikring, Lovændring.....	326
Skatter, Ophævelse af, se Monopoler, Særrettigheder og Skatter.	
Skibsofficerer i Handelsskibe, Konvention vedrørende.	482
Skoleophold for unge, Statsstøtte til, privat Forslag..	441
Skotøj, Erstatningsmaterialer i, Lov.....	324
Slagterikonflikt, Afgørelse af, Lov.....	78
Smitsomme Sygdommes Indførelse i Riget, Lov.....	233
Smørordning, Lov.....	121
Snekastning, Lov.....	294
— — , privat Forslag.....	458
Sparekasser, Lovændringer.....	329
Statsboligfondens Gyldenlaan, Konvertering af, Lov...	177
Statsboligfondslaan, Lempelse i Afdragsvilkaarene for, Lov.....	174
Statsgældsbeviser, Lov.....	88
Statshusmænds Rentebetaling, Lov.....	141
Statslaan til særlige Foranstaltninger, Lov.....	89
Statsrefusion af kommunale Udgifter, privat Forslag..	448
Statsregnskabet for 1935—36.....	469
Stempeloven, Ændring i, Regeringsforslag.....	424
Sterilisation, se Ægteskabs Indgaaelse.	

	Side
Straffelovens § 242, Udskydelse af Tidspunktet for dens Ophævelse	380
Sukkerordning, Lov	320
Svangerskabsloven, Udskydelse af dens Ikrafttræden..	378
Svineproduktionen, Regulering af, Lov	116
Sødmælk, Fordeling af, se Oksekød.	
Tillægsbevillingslov	56
Tillægsskat, se Overordentlig Indkomstskat.	
Tinglysning, Lovændring	330
Tjenestemandsløven, Ændring i (Landsskatteret m. m.), Lov	108
Tjenestemænd, Løntillæg til, Lov	109
Told- og Afgiftsbestemmelser, Lov	96
Tuberkulose-Attester for Privatskolelærere, se Private ikke-eksamensberettigede Skoler.	
Tvangsakkord uden for Konkurs, Lovændring	384
Tvangsauktioner over Landbrugsejendomme, Udsættelse af, privat Forslag	461
Tønder Marsk, se Marsken ved Tønder.	
Ulykkesforsikringsloven, Ændringer i	281
Undergrund, Raastoffer i Danmarks, Lov	74
Valgs Prøvelse	505
Valg til Kommissioner og Hverv	506
Valutaforslag, privat	453
Valutalov	305
Vejrettigheder, Private, Lov	380
Vitaminreklame, Udskydelse af Lovrevisionen	239
Ægteskabs Indgaaelse, Lovændringer	371

